

Bezplatné programy

Součástí systému Mac OS X je solidní kolekce asi 50 aplikací, které jsou pozorností firmy Apple. Jsou to programy pro odesílání e-mailů, psaní dokumentů, provádění výpočtů, dokonce i hraní her. Některé z nich jsou v systémech Mac po dlouhá léta. Jiné byly pro systém Lion podstatně zdokonaleny. Jsou navrženy nejen pro předvedení nejzajímavějších technologií, ale umožní vám i opravdu pracovat, aniž byste museli investovat do dalšího softwarového vybavení.

Bezplatné programy systému Mac OS X

Pěknou řádku programů najdete v hlavním okně pevného disku ve složce Aplikace (Applications). Dalšíh několik desítek méně často používaných aplikací čeká ve složce Aplikace → Utility (Applications → Utilities).

Tato kapitola vás provede každou položkou vaší nové softwarové knihovny, hezky jeden program za druhým. (Váš seznam aplikací může být samozřejmě odlišný. Mac možná obdaroval váš konkrétní model bonusovými aplikacemi nebo jste si je sami nainstalovali či stáhli.)

Tip: Do složky Aplikace (Applications) ve Finderu se můžete rychle přesunout stisknutím kombinace kláves Shift+⌘+A (zkratka pro příkaz Otevřít → Aplikace, v anglické verzi Go → Applications) nebo klepnutím na ikonu Aplikace (Applications) v bočním panelu (Sidebar). Stejně tak si můžete přidat ikonu složky Aplikace (Applications) do Docku a budete k ní mít přístup bez ohledu na to, ve kterém programu budete právě pracovat. Klávesová zkratka Shift+⌘+U (nebo Otevřít → Utility, v anglické verzi Go → Utilities) vás zase přenesou do složky Utility (Utilities).

Adresář (Address Book)

Aplikace Adresář (Address Book) je databází, která ukládá jména, adresy, e-mailové adresy, telefonní čísla a další kontaktní informace. Popis této aplikace začíná na straně ***748***.

App Store

Podrobněji je aplikace AppStore popsána na začátku kapitoly 5.

Automator

Tato aplikace softwarového robota je popsána v kapitole 7.

Dashboard

Aplikace Dashboard popsána v kapitole 5 je aplikací, na kterou je možné poklepat. Z tohoto důvodu je možné odstranit její ikonu z Docku.

DVD přehrávač (DVD Player)

DVD přehrávač (DVD Player), interní filmový projektor Maca, je popsán v kapitole 11.

FaceTime

FaceTime je aplikace firmy Apple pro videokonverzaci. Umožňuje realizovat videohovory zdarma s uživateli jiných Maců nebo zařízení iPhone, iPad nebo iPod Touche. (Předpokladem je samozřejmě rychlé připojení k Internetu jak na vaší straně, tak i na straně partnera. Oba účastníci budou rovněž potřebovat počítač Mac se systémem Mac OS X 10.6.6 nebo novějším a vestavěnou nebo externí kameru. Budete rovněž potřebovat Apple ID; více se o něm dovíte ve speciálním odstavci na straně ***377***. Přihlašujete-li se poprvé, zadejte na pravé straně okna své Apple ID a heslo a klepněte na tlačítko Přihlásit se (Sign In).)

Chcete-li zahájit videohovor, spusťte FaceTime. Po spuštění vypadá trochu zvláště. Panel s vlastním videem (jste na něm nejdříve jen vy) je vysoký a úzký, jako byste používali iPhone.

Zahájení hovoru pomocí aplikace FaceTime

Nyní je potřeba zvolit uživatele, kterému zavoláte. Je ironií, že tento krok obvykle začíná poněkud staromódním způsobem například telefonickým hovorem nebo odesláním textové zprávy: „Nechceš teď do FaceTime?“

Panel v pravé části okna nabízí tři tlačítka záložek (ve spodní části). Klepnete-li na Kontakty (Contacts), zobrazí se kontakty ve vašem adresáři. Nemáte-li v adresáři žádnou položku, klepněte na tlačítko **+** vpravo nahoře a zadejte údaje o osobě, se kterou se chcete spojit. Budete-li

volat na iPhone, mělo by tímto údajem být telefonní číslo. Pro ostatní zařízení to bude e-mailová adresa. Po zadání údajů klepněte na tlačítko Hotovo (Done).

(Podobně jako ve skutečné aplikaci Adresář i zde můžete uživatele zařadit do skupin jako Pracovní (Work) nebo Sociální kruhy (Social Circles). Budete-li tuto komunikační funkci v budoucnu používat, *nejdříve* klepněte na Skupiny (Groups) a vyberte odpovídající skupinu a až poté přidejte dalšího uživatele (klepněte na tlačítko +).)

Tip: Pokud na to chcete jít chytře, vyberte uživatele, s nimiž budete komunikovat pomocí aplikace FaceTime nejčastěji, a vložte je do seznamu Oblíbené (Favorites, první záložka dole). Uděláte to tak, že klepnete na jméno uživatele na záložce Kontakty (Contacts) a potom klepnete na možnost Přidat k oblíbeným (Add to Favorites). (Je-li k dispozici více e-mailových adres nebo telefonních čísel, zobrazí se další okno, ve kterém budete moci zvolit příslušný údaj.)

Chcete-li uživatele odstranit ze seznamu Oblíbené (Favorites), klepněte na tlačítko Úpravy (Edit) na záložce Oblíbené (Favorites) a potom klepněte na tlačítko vedle jména uživatele.

PRO ZAČÁTEČNÍKY

Apple ID

Až se stanete členem sekty Apple, bude klíčem k odemykání všech dveří vaše Apple ID. Jediná e-mailová adresa a jediné heslo vám umožní přístup k hudebnímu obchodu iTunes (iTunes Music Store), prodejně App Store, aplikaci iChat, službám MobileMe nebo iCloud a – ano, rovněž k aplikaci FaceTime.

Pokud náhodou ještě nemáte Apple ID, získáte jej tak, že vyplníte formulář na webu <https://applied.apple.com>.

Nový účet můžete vytvořit přímo z aplikace FaceTime. Vyberte FaceTime → Předvolby (FaceTime → Preferences), klepněte na Účet (Account) a potom klepněte na Vytvořit nový účet (Create New Account).

Nyní je čas zahájit rozhovor. Můžete si zvolit některý z následujících postupů:

- **Klepněte na jméno uživatele** v seznamu Oblíbené (Favorites).
- **Klepněte na záložku Poslední (Recents)**, kde se zobrazí iniciované i přijaté hovory aplikace FaceTime uskutečněné v poslední době.

Tip: Pokud klepnete pravým tlačítkem (nebo klepnete se stisknutou klávesou Control) na ikonu aplikace FaceTime v Docku, získáte šikovou rozbalovací nabídku volání uskutečněných v poslední době (Recent Calls). Jinak řečeno, máte-li aplikaci FaceTime v Docku, můžete volat, kdykoli si vzpomenete, bez ohledu na to, s jakým programem právě pracujete. Navíc předtím nebudete muset spouštět aplikaci FaceTime.

- **Klepněte na Kontakty (Contacts)**. Používáte-li skupiny, klepněte nejdříve na Skupiny (Groups) a potom na skupinu, do níž je daný uživatel zařazen. K vyhledání uživatele můžete použít vyhledávací pole nebo prosté prohlížení seznamu. Klepněte na jméno uživatele. Má-li uživatel více e-mailových adres nebo telefonních čísel, klepněte na požadovanou položku.

Nyní se aplikace FaceTime pokusí o připojení k partnerovi, jenž je také vybaven touto aplikací. Zanedlouho bude videosnímek *vaší* osoby nahrazen videosnímkiem vašeho partnera (obrázek 10.1). Máte-li oba rychlé připojení k Internetu a má-li váš partner nový počítač Mac (s takzvanou kamerou HD FaceTime, kamerou s vysokým rozlišením), bude video vypadat opravdu dobře.

Obrázek 10.1: Ano, také iChat umožňuje videokonverzace, ale FaceTime nepotřebuje až tak rychlé připojení k Internetu. Ve většině případů budete moci provozovat videokonverzace pomocí aplikace FaceTime i v situacích, kdy to iChat již vzdal.

Jakmile jste připojeni

Po zahájení relace aplikací FaceTime mluďte přirozeně. Jste v záběru!

V průběhu hovoru se můžete bavit následujícím způsobem:

- **Změňte velikost okna.** Tažením některého z okrajů okna, klepnutím na tlačítko Přepnout velikost (Zoom, vlevo nahoře) nebo zvolením Okno → Přepnout velikost (Window → Zoom) zaplníte obrazovku oknem videokonverzace podle potřeby.
- **Zaplníte oknem celou obrazovku.** Klepnutím na tlačítko (vpravo nahoře) zaplníte oknem videokonverzace celou obrazovku. (Chcete-li získat okno původní velikosti, znovu klepněte na tlačítko .)

Tip: Režim celé obrazovky získáte (nebo jej opustíte) roztažením (případně přiblížením) dvou prstů na trackpadu.

- **Přesuňte vložený obrázek.** Na malém obrázku v obdélníku jste vy sami. Chcete-li, můžete tento obrázek přetáhnout do jiného rohu okna.
- **Otočte obrazovku.** Voláte-li ze zařízení iPad, iPhone nebo iPod Touch, tvar obdélníku s videoobrazem se automaticky přizpůsobí zařízení. Orientaci okna však můžete změnit. Použijte nabídku Video, kde zvolíte Použít zobrazení na výšku (Use Portrait) nebo Použít zobrazení na šířku (Use Landscape). Můžete také klepnout na zahnutou šipku na vloženém obrázku sama sebe, případně použít gesto pro otočení na trackpadu (Rotate, dva prsty, otočte).
- **Ztlumte mikrofon.** Zvolte nabídku Video → Ztlumit (Video → Mute) nebo klepněte na tlačítko ve spodní části videookna. Videopřenos bude pokračovat. Toto se hodí, když se potřebujete hlasitě vysmrkat, nebo okřiknout dítě za zády.
- **Pozastavte hovor.** Potřebujete-li se trochu upravit, můžete pozastavit audio i video. Vyberte FaceTime → Skrýt FaceTime (FaceTime → Hide FaceTime) nebo se stisknutou klávesou Control klepněte na ikonu aplikace FaceTime v Docku a z místní nabídky zvolte Skrýt (Hide).

Tip: Hovor je pozastaven vždy, když minimalizujete FaceTime.

Přijetí hovoru

Vše je mnohem jednodušší, když někdo zavolá *vám*. Uslyšíte veselý vyzváněcí tón příchozího hovoru a na obrazovce se zobrazí zpráva. (Přehráváte-li právě skladby v aplikaci iTunes, bude přehrávání automaticky pozastaveno, což je příjemné.)

Chcete-li navázat spojení, klepněte na tlačítko Přijmout (Accept). Není-li k tomu vhodná doba, klepněte na tlačítko Odmítnout (Decline). V druhém případě obdrží volající zprávu, že nejste k dispozici.

Chcete-li přijímat hovory, není potřeba, aby FaceTime běžel, což je vcelku užitečná funkce. Pokud ale nechcete být rušeni, můžete si pověsit digitální značku Nerušit (Do Not Disturb), a to některým z následujících způsobů:

- V aplikaci FaceTime zvolte FaceTime → Vypnout FaceTime (FaceTime → Turn FaceTime off).
- V aplikaci FaceTime zvolte FaceTime → Předvolby (FaceTime → Preferences) a klepněte na přepínač Vypnout (Off).
- Se stisknutou klávesou Control (nebo pravým tlačítkem) klepněte na ikonu FaceTime v Docku a z místní nabídky vyberte Vypnout FaceTime (Turn FaceTime Off).
- Odhlaste se z aplikace FaceTime. (Zvolte FaceTime → Předvolby (FaceTime → Preferences), klepněte na Účet (Account) a potom klepněte na Odhlášení (Sign Out).)

GarageBand

GarageBand, což je vlastně souprava na skládání vlastní hudby, není ve skutečnosti součástí systému Mac OS X. Pokud tento program vlastníte, pak proto, že je součástí balíčku iLife, který dostanete ke každému novému Macu (společně s iMovie, iPhoto a iWeb).

iCal

V mnoha ohledech se aplikace iCal neliší od papírových kalendářů typu „Fešáci policejních stanic na Středozápadě“, které nechávají lidi pověšené na zdi i několik měsíců pote, co skončí jejich životnost. Extrémní úprava vzhledu aplikace v systému Lion ještě více připomíná fyzický kalendář.

Tip: Ikona aplikace iCal v Docku teď zobrazuje dnešní datum, dokonce i tehdy, když tato aplikace není spuštěna.

Aplikace iCal však oproti papírovým kalendářům nabízí několik výhod. Například:

- Umí zautomatizovat proces zadávání opakujících se událostí, jako jsou například týdenní setkání zaměstnanců nebo pravidelné tréninky v tělocvičně.
- Když se blíží nějaká důležitá schůzka, může vás aplikace iCal lehce pošouchnout (pomocí nějakého zvuku, dialogového okna, nebo dokonce e-mailu).
- Aplikace iCal může sdílet informace s programy Adresář (Address Book), Mail, iPod nebo iPhone, s dalšími počítači Mac i s kalendáři „publikovanými“ na Internetu. Některé z těchto funkcí vyžadují účet služby iCloud (popsáno v 17. Kapitole), jiné vyžadují iSync (6. kapitola). iCal ale skvěle funguje i na samostatném Macu, který dokonce ani nemusí být připojen k Internetu.
- Aplikace iCal může odebírat kalendáře jiných lidí. Můžete například odebírat kalendář vaší manželky a podívat se, který večer máte strávit doma a sledovat televizní seriál. iCal může zobrazit také online kalendář webu Googlu nebo Yahoo a dokonce i firemní kalendář aplikace Exchange (podrobnosti naleznete v kapitole 8).

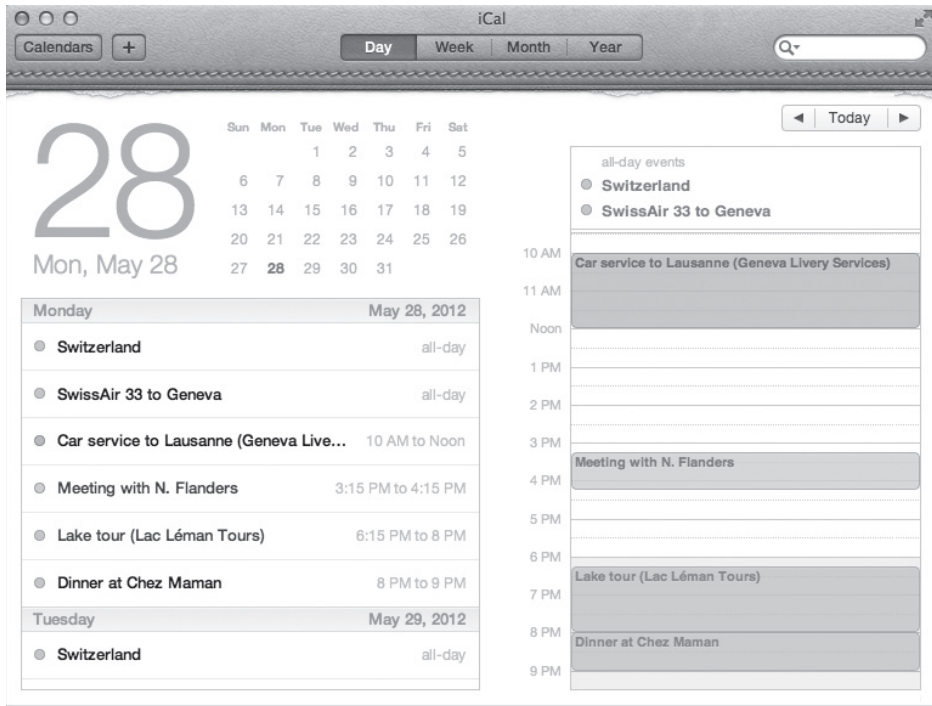
Režimy zobrazení

Po spuštění aplikace iCal se vám naskytne pohled jako na obrázku 10.2. Klepnutím na některé z tlačítek Zobrazení (View) nad kalendářem nebo stisknutím kombinace kláves $\mathbb{A}+1$, $\mathbb{A}+2$, $\mathbb{A}+3$ nebo $\mathbb{A}+4$ můžete přepínat mezi těmito režimy zobrazení:

- **Den (Day).** Toto zobrazení vypadá přesně jako denní stolní kalendář. Vpravo je denní plán ve formě tabulky hodin. Vlevo je prostý seznam dnešních schůzek a schůzek několika následujících dní.

Zvolíte-li příkaz iCal → Předvolby (iCal → Preferences), můžete si nastavit, kolik hodin má mít váš pracovní den. Toto je ideální jak pro energičtější lidi, kteří vstávají už v 5 ráno (a jdou si zaběhat nebo zacvičit), tak i pro ty uvážlivější, kteří si rádi přispí do jedenácti.

Tip: Chcete-li se v programu iCal dostat na aktuální den, máte tři možnosti. Klepněte na možnost Dnes (Today) v pravém horním rohu (mezi ikonami ► a ◀), vyberte Zobrazení → Zobrazit dnešek (View → Go to Today) nebo stiskněte kombinaci kláves ⌘+T.

Obrázek 10.2: Tlačítka ► nebo ◀ v pravé horní části okna aplikace iCal vás přenesou na předchozí nebo následující den, týden, měsíc nebo rok (v závislosti na aktuálním zobrazení). V novém zobrazení Den (Day) znázorněném na tomto obrázku můžete klepnout na malá čísla v minikalendáři (na stránce nahoře vlevo) a tím změnit den. Poklepáním na záznam o schůzce otevřete bublinu s informacemi o schůzce (znázorněno na obrázku 10.4).

- **Týden (Week).** Po klepnutí na toto tlačítko se v hlavní oblasti zobrazí sedm sloupců, které označují dny v aktuálním týdnu. (Pokud budete chtít, můžete v Předvolbách (iCal → Preferences) místo toho nastavit pětidenní pracovní týden.)

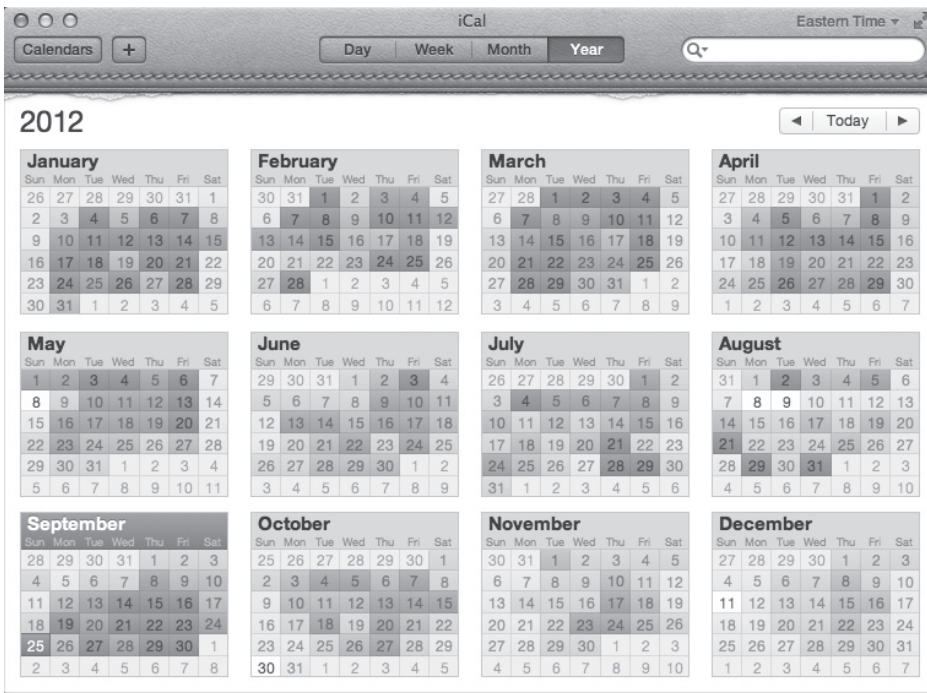
Tip: Pokud klepnete na datum nad kalendářem, otevřete daný den v režimu zobrazení dne.

- **Měsíc (Month).** Při klepnutí na toto tlačítko se zobrazí celý měsíc, který obsahuje dnešní datum. Poklepete-li na některé datum, otevře se příslušný den v režimu zobrazení dne.

Tip: Je-li čtverec v zobrazení měsíce příliš malý na to, aby se do něj vešlo vše, co jste si naplánovali, zobrazí se ve spodní části čtverce poznámka jako například „3 další“ („3 more...“). Více místa získáte zvětšením okna nebo jeho maximalizováním na celou obrazovku. Je rovněž možné poklepat na datum, tím přepnout do zobrazení dne a zobrazit vše.

Z důvodu úspory místa iCal obvykle v režimu zobrazení měsíce (Month) nezobrazuje časy schůzek. Pokud byste je ale vidět chtěli, vyberte iCal → Předvolby (iCal → Preferences), přejděte na záložku Obecné (General) a zaškrtněte políčko Zobrazit čas u položek (Show event times). Takto se čas začátků událostí zobrazí ve světle šedé barvě vpravo.

Tip: Pokud je vaše myš opatřena rolovacím kolečkem, může se vám to v aplikaci iCal náramně hodit. Při vkládání data můžete například pomocí kolečka cestovat v čase. Pomocí něho můžete rovněž měnit prioritu položky Úkol (To Do), kterou právě zadáváte, nebo dokonce měnit časové pásmo při jeho nastavování.

Obrázek 10.3: Zobrazení Rok (Year), které je v systému Lion nové, zobrazí celý rok. Barvy čtverců tvoří „mapu vytížení“, která znázorňuje, jak nabitý bude váš program. Kdyby byla tato kniha barevná, viděli byste odstíny barev v rozsahu od světle žluté (nepříliš zaneprázdněn) do tmavě červené (máte velké problémy). Poklepáním na den otevřete dané datum v zobrazení dne.

- **Rok (Year)** je zobrazení, které je v systému Lion nové. Zobrazí „mapu vytížení“ na celý rok (obrázek 10.3).

Ať už použijete kterýkoli režim zobrazení, *poklepete-li* na některou schůzku, zobrazí se podrobnosti o ní. Když to uděláte úplně poprvé, zobrazí se popis (bublina) se souhrnnými informacemi, který je znázorněn na obrázku 10.4 vpravo nahoře. Chcete-li údaje změnit, klepněte na tlačítko Úpravy (Edit), získáte tím podrobnější náhled.

Tip: V režimu zobrazení Týden (Week) nebo Den (Day) se v kalendáři iCal objeví šikovní vodorovná čára, na které je vidět, v jakém čase se právě teď nacházíte. (Podíváte-li se na „pravítko“ hodin dne v dolní levé části okna, uvidíte tam malou červenou kuličku.) Hezká věcíčka a šikovní vizuální pomůcka, díky níž budete okamžitě vědět, zda jste něco nezmeškali.

Ve všech zobrazeních můžete klepnutím na ikonu v pravém horním rohu přepnout do zobrazení na celé stránce (bližší informace o tomto zobrazení naleznete na straně ***11***).

Naplánování schůzky

Základní kalendář iCal se dá pochopit snadno. Vždyť až na jeden politováníhodný incident s Gregoriánským kalendářem jsme kalendáře úspěšně používali po celá staletí!

I tak ale existují pro záznam nové schůzky dva způsoby: pomocí myši nebo pomocí nového dialogu Rychlá událost (Quick Event).

Pomocí myši

Schůzku si můžete snadno poznamenat pomocí některé z následujících technik. Jsou uvedeny v pořadí podle klesající účinnosti:

- V režimu zobrazení měsíce poklepejte na prázdné místo v požadovaném dni. Zadejte název události a časový interval například *Obchodní schůzka 9:00-16:30*. (V následující části nazvané Pomocí metody Rychlá událost (Quick Event) se dočtete o tom, jakým způsobem aplikace iCal interpretuje tyto časové zápisy.)
- Jste-li v režimu zobrazení dne nebo týdne, poklepejte na čas začátku schůzky a vytvořte schůzku, která bude trvat jednu hodinu. Můžete rovněž táhnout svisle napříč časovými intervaly, které představují dobu schůzky. V obou případech zadejte do nově vytvořeného barevného pole název události.
- V libovolném režimu zobrazení stiskněte klávesu Control a klepněte, případně pravým tlačítkem klepněte na datum. Z místní nabídky vyberte příkaz Nová událost (New Event). Pokud nepoužijete metodu vytvoření události tažením kurzoru přes hodiny, automaticky se nastaví doba trvání každé nové události na jednu hodinu. V režimech zobrazení dne nebo týdne však můžete její trvání upravit tažením dolního okraje svisle. Chcete-li upravit začátek schůzky, přetáhněte tmavý horní proužek nahoru nebo dolů.

Ve většině případů je to všechno. Právě jste nastavili datum, čas a název schůzky. Nyní si můžete jít po svém.

Tip: Pokud popisek pro úpravu zakrývá část kalendáře, kterou potřebujete vidět, nic se neděje. Použijte prázdné místo jako úchyt a přetáhněte jej jinak.

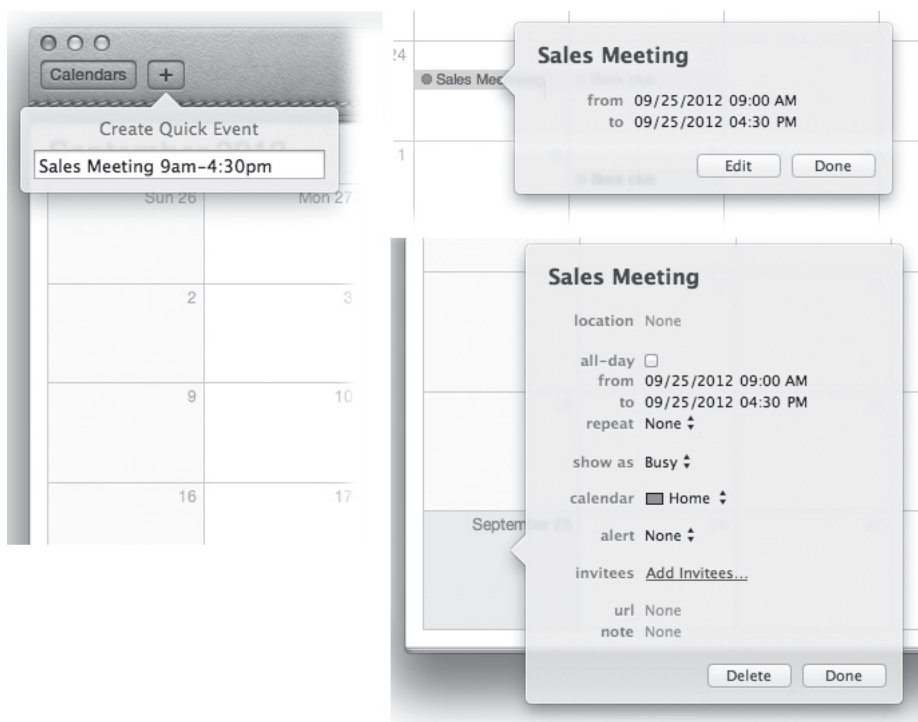
Pomocí metody Rychlá událost (Quick Event)

Aplikace iCal Lion nabízí v systému metodu Rychlá událost (Quick Event), která vám ušetří starosti s ručním zadáváním dat i časů začátku a konce. Program rozumí zápisu jako například „7 pm Friday“ (v anglickém prostředí, v českém prostředí by tomu odpovídalo „19:00 pátek“) a automaticky zařadí novou schůzku do správného časového okna.

Chcete-li použít tuto metodu, stiskněte kombinaci kláves $\text{⌘}+\text{N}$. (Můžete rovněž klepnout na tlačítko + v levé horní části okna nebo vybrat příkaz Soubor → Nová událost (File → Event)). Zobrazí se dialog Rychlá událost (Quick Event). Dále pokračujte podle postupu znázorněného na obrázku 10.4.

Poznámka: iCal nabízí přidání schůzky do vašeho výchozího kalendáře tedy do kategorie, kterou používáte nejčastěji (podrobněji se o kategoriích dočtete v následujícím textu). Řekněme, že jste si již pomocí rozbalovací nabídky iCal → Předvolby → Obecné → Výchozí kalendář (iCal → Preferences → General → Default Calendar) vybrali preferovanou kategorii.

Pokud však přidáváte schůzku uvedeným způsobem, můžete toto nastavení potlačit a to tak, že přidržíte stisknuté tlačítko + . Získáte rozbalovací nabídku svých kategorií kalendáře a až po klepnutí na některou z nich se zobrazí dialog Rychlá událost (Quick Event) znázorněný na obrázku 10.4.

Obrázek 10.4: Vlevo: Zadejte název události a časový interval například „Obchodní schůzka 9:00-16:30“ (Sales meeting 9am-4:30). Stiskněte klávesu Enter. iCal interpretuje zadaný čas a schůzku vloží do správného časového rozmezí.

Vpravo: Všechny podrobnosti o schůzce vyraší ze schůzky v podobě popisku (dialogu), který je zde znázorněn v obou svých podobách jak sbalené (nahore), tak i rozbalené. Rozvrhnout si čas pomocí takovýchto poznámek se jistě vyplatí!

Do dialogu Rychlá událost (Quick Event) je potřeba zadat název schůzky a její datum a čas. Můžete například zadat *Dokončení reportu 12 srpna (Dokončení reportu Aug 12)*, *„Titanic*

2“ sobota 19:00 („Titanic 2“ Sat 7pm) nebo *Rande s Oskarem 11:00-11:15 (Date with Oscar 11-11:15am)*.

Po stisknutí klávesy Return interpretuje aplikace iCal vaše zadání. Řídí se přitom následujícími pravidly:

- Pokud jste neurčili čas ukončení, nastaví délku schůzky na jednu hodinu.
- Pokud jste nezadali žádný časový údaj, aplikace se domnívá, že jste měli na mysli událost týkající se celého dne jako narozeniny, svátek nebo konec lhůty.
- Pokud schůzku zadáte pomocí anglických termínů *breakfast* (snídaně) nebo *morning* (ráno), zařadí schůzku tak, aby začínala v 9 hodin ráno; podobně schůzka uvedená jako *lunch* (oběd) nebo *noon* (poledne) začne ve 12:00 a schůzka uvedená jako *dinner* (večeře) nebo *night* (noc) začne ve 20:00.
- Pokud jste zadali pracovní den v týdnu například *Brno Monday* (Brno pondělí), iCal se domnívá, že máte na mysli první příští výskyt tohoto dne. Chcete-li jiný den, zadejte přesné datum například *Brno Jul 3* (Brno 3. července).
- Pokud jste zadali čas ale nikoli datum nebo den například *Na ryby 15:30* (Fishing 3:30pm), iCal se domnívá, že jste měli na mysli dnešní den.

Upozornění, reporty a další podrobnosti

Ať již základní událost vytvoříte pomocí myši nebo pomocí metody Rychlá událost (Quick Event), bude vám nabídnut informační popisek zobrazený na obrázku 10.4 vpravo dole. Zde můžete doplnit podrobnosti o schůzce. (Tentýž popisek se zobrazí i tehdy, když poklepete na již existující schůzku.)

Tip: Jakkmile jednou nějakou schůzku upravíte, tento kompletní informační popisek už budete otvírat hůře; při poklepnání na událost se totiž zobrazí jen souhrnný popisek zobrazený na obrázku 10.2.

Rychlý způsob, jak otevřít tento kompletní popisek, je klepnout na schůzku a potom stisknout +E. (Jde o klávesovou zkratku pro možnost Úpravy → Upravit událost (Edit → Edit Event)). Delší způsob pak vyžaduje, abyste pokleпали na schůzku, tím zobrazili souhrnný popisek a potom uvnitř něj klepnuli na možnost Upravit (Edit).

Ale nejlepším řešením je využít možnost iCal → Předvolby → Rozšířené (iCal → Preferences → Advanced). Jde o zaškrťovací políčko Otevřít události v samostatných oknech (Open events in separate windows). Když nyní poklepete na schůzku, otevře se automaticky okno Podrobnosti (Details) v plné velikosti. Navždy si tak ušetříte onen prostřední krok. (Okno zavřete stisknutím kombinace kláves +W.)

U každé schůzky se můžete „proklepat“ k následujícím informacím:

- **Název události (Subjekt).** To je to velké tučné písmo nahoře – název vaší schůzky. Zadejte třeba *Letět do Phoenixu*.
- **Místo (Location).** Toto políčko je obzvláště důležité. Když se nad tím zamyslíte, téměř každý si potřebuje poznamenat, *kde* se schůzka koná. Sem můžete napsat poznámku, např. *U mě doma*, konkrétní adresu, např. *Jindřišská 15*, nebo nějakou jinou užitečnou informaci, jako je kontaktní telefonní číslo nebo číslo letu.

- **Celý den (All-day).** „Celodenní“ událost odkazuje samozřejmě na něco, k čemu není přiřazen konkrétní časový údaj: prázdniny, narozeniny, termín odevzdání knihy. Pokud toto políčko zaškrtnete, název této schůzky přeskočí do horní části okna iCal, do oblasti vyhrazené pro tento druh údajů.
- **Od, do (From, to).** Časové údaje zde můžete upravit psaním, klepnutím na tlačítka, nebo obojím. Stisknutím klávesy Tab přeskočíte od jednoho nastavení k jinému a odtud k hodinám a minutám začátku události.

Začněte například tím, že klepnete na hodinu, a pak toto číslo zvětšíte nebo zmenšíte stisknutím horní či dolní šipky nebo zadáním libovolného čísla. Pak stisknutím klávesy Tab označte minuty a pomocí šipek nebo kláves pokračujte v nastavování. Nakonec stisknutím klávesy Tab označte indikátor AM/PM a zadejte buď *A*, nebo *P* (případně stiskněte ↑ či ↓ a je-li potřeba, proveďte potřebné změny).

Tip: Nastavíte-li jiné datum ukončení, napříč horní částí kalendáře se zobrazí transparent.

- **Časové pásmo (Time zone).** Tato volba se zobrazí, pouze pokud vyberete příkaz iCal → Předvolby → Pokročilé (iCal → Preferences → Advanced) a zaškrtnete políčko Zapnout podporu pro časová pásma (Turn on time zone support) – což uděláte jen v případě, že v den, kdy se má tato schůzka uskutečnit, plánujete vycestovat do zahraničí.

Když to uděláte, zobrazí se rozbalovací nabídka „časového pásma“. Nejprve uvidíte Evropa/Praha nebo jiné vaše obvyklé časové pásmo; zvolíte-li možnost Ostatní (Other), objeví se malá mapa světa. Klepněte na časové pásmo, ve kterém se budete v době schůzky nacházet. Z místní nabídky vyberte hlavní město daného časového pásma.

Tip: Rozbalovací nabídka „časového pásma“ si pamatuje každé nové město, které vyberete. Až budete příště cestovat do města, které jste již někdy navštívili, nemusíte již na mapě nic označovat.

Až dorazíte do příslušného vzdáleného města, dejte aplikaci iCal pomoci rozbalovací nabídky Časové pásmo (Time Zone) v pravém horním rohu okna iCal vědět, kde jste. Všechny schůzky v aplikaci iCal poté jako zázrakem přeskočí do nových správných časových úseků.

- **Opakování (Repeat).** Tato rozbalovací nabídka obsahuje běžné volby pro opakující se události: každý den, každý týden apod. Výchozí nastavení je Není (None).

Jakmile provedete výběr, zobrazí se ukončovací rozbalovací nabídka, pomocí níž můžete nastavit, kdy se má tato událost přestat opakovat. Pokud si vyberete možnost Nikdy (Never), pak budete tuto událost ve svém kalendáři vídat až do skonání světa (volba vhodná pro zaznamenání vašeho výročí svatby, obzvláště pokud vaše manželka používá stejný kalendář). Podobně můžete použít i volbu Po (After), po určitém počtu opakování, což je vhodná volba pro splátku auta nebo hypotéky. A pokud vyberete Dne (On date), můžete nastavit datum, ke kterému toto opakování skončí; tuto volbu můžete použít třeba k označení posledního školního dne.

Pomocí volby Přizpůsobit (Custom) si můžete nastavit opakované rozvrhy, například První pondělí v měsíci nebo Každé dva týdny.

- **Zobrazit jako (zaneprázdněn/volný/neurčitý/nepřítomen (Show as (busy/free/tentative/out of office))).** Tato malá položka se zobrazí, pouze pokud jste se zapsali na kalendářovém serveru, například jste se zapsali k odběru internetového kalendáře (v řeči odborníků jde o server CalDAV), nebo pokud jste připojeni ke kalendáři systému Exchange vaší firmy (blíže v kapitole 8). Sděluje vašim kolegům, kdy máte volno a můžete si s nimi dát schůzku.

Poznámka: Pochází-li váš kalendář ze serveru CalDAV, potom máte pouze možnosti zaneprázdněn (busy) a volný (free). Výchozí nastavení pro většinu schůzek je zaneprázdněn (busy), jen pro schůzky typu celý den (all-day) je volný (free). Je to logické. To, že je dnes Mezinárodní den ještěřů, ještě neznamená, že nemůžete přijít na schůzku!

Možná si myslíte, že pokud máte něco v kalendáři, jste určitě zaneprázdněni. Nemusí to však být pravda. Některé položky mohou být pouze symboly pro vás samotné, které vám připomínají zajímavý televizí pořad nebo schůzky, které můžete změnit. Vyskytne-li se něco zajímavějšího, nemusíte tyto akce podniknout.

- **Kalendář (Calendar).** *Kalendář* v zavádějící terminologii aplikace iCal znamená podмноžinu (kategorii), do které lze umístit různé schůzky. Můžete si vytvořit jeden kalendář pro sebe, druhý jen pro rodinné události, třetí pro schůzky klubu čtenářů atd. Později budete moci tyto kategorie podle libosti jediným klepnutím skrýt nebo zobrazit a tím je přidat nebo odstranit z aplikace iCal. Podrobnosti jsou uvedeny od strany ***390***.

Tip: Stejnou rozbalovací nabídku můžete použít i ke změně kategorie schůzky. Pokud jste do události Interní sdělení společnosti vyplnili něco, co mělo být u události Sladké nic pro medvídka Pú, otevřete informační popisek dané události a změňte jej. Je to rychlé.

- **Upozornění (Alert).** Tato rozbalovací nabídka slouží k nastavení způsobu upozornění, který aplikace iCal použije, až nadejde čas některé ze schůzek. iCal může vaši pozornost upoutat čtyřmi druhy signálů. Buď může na obrazovce zobrazit zprávu (i se zvukem, budete-li chtít), nebo vám poslat e-mail, může spustit podobný skript, jaký je popsán v 7. kapitole, případně otevřít nějaký soubor na pevném disku. (Tuto neobvyklou možnost můžete použít třeba v případě, kdy budete chtít mít jistotu, že nezapomenete na konečný termín některé zakázky. Aplikace iCal zařídí, že se vám příslušný dokument v jedenáct hodin otevře přímo před očima.)

Jakmile nastavíte výstražný mechanismus, objeví se nová rozbalovací nabídka, kde můžete nastavit, s jakým předstihem se vám má upozornění u této konkrétní schůzky zobrazit. Pokud se jedná o televizní pořad, který chcete sledovat, pak bude možná stačit pět minut před začátkem vysílání. Pokud se jedná o narozeniny, můžete nastavit varování dva dny dopředu, abyste měli dostatek času ke koupi dárku. Ve skutečnosti můžete dokonce pro jednu událost nastavit i více výstrah, přičemž každá z nich může mít svůj vlastní interval upozornění.

PRO ZAČÁTEČNÍKY

Pozvání hostů

Pravdou je, že se tato záležitost s automatickými pozvánkami na události iCal zatím moc nechytla. Pokud jste nepropojili iCal se službou Exchange ve vaší firmě (bližší v kapitole 8), je systém pozvání dost složitý a na straně příjemce vyžaduje kompatibilní software.

Když klepnete na tlačítko Odeslat (Send) ve spodní části informačního popisku, vašim hostům bude odeslána pozvánka. Pokud používají iCal, pak se u nich tato pozvánka objeví na panelech Vyrozumění (Notifications). (Chcete-li otevřít panel Vyrozumění (Notifications), klepněte na malou ikonku obálky v levém spodním rohu okna.) Ti pak mohou klepnout na tlačítko Přijmout (Accept), Odmítnout (Decline) nebo Možná (Maybe).

Ve vašem okně Vyrozumění (Notifications) se vám pak u jmen pozvaných osob zobrazí aktuální stav: zaškrťávací značka pro Přijato (Accepted), X pro Odmítnuto (Declined), ? pro Možná (Maybe) a šipka pro Zatím neodpovědělo (Not Yet Responded). (Vaše hosty zase potěší, že jakmile pozvání přijmou, zobrazí se tato schůzka automaticky i v jejich kalendářích.)

Nyní si představte, že takovouto pozvánku pošlete své sestře, která nemá Mac. Té přijde e-mailová zpráva se zněním: „Josef Novák vás zve na tuto událost: Podniková taneční zábava, dne 2. února 2012 v 15:00 hodin. Chcete-li pozvánku přijmout nebo odmítnout, klepněte na níže uvedený odkaz.“ Žádný takový odkaz tam ale obvykle *nenajde*. Musí prostě vědět, že je třeba otevřít přílohu .ics.

Používá-li nějaký kalendářový program, který tento typ přílohy podporuje, pak se tato schůzka zobrazí v jejím kalendáři a její RSVP₁ se zobrazí na vašem panelu Vyrozumění (Notification) v aplikaci iCal.

Tip: V předvolbách iCal → Předvolby → Ostatní (iCal → Preferences → Advanced) najdete zaškrťávací políčko, kterým je možné výstrahy vyřadit. Toto stojí za úvahu třeba v případě, kdy máte mít prezentaci před 2000 lidí. Rovněž tam najdete volbu na potlačení výstrah kromě případu, kdy je aplikace iCal otevřena. Jinými slovy: chcete-li mít jistotu, že vám tyto výstrahy nenaruší práci, stačí ukončit aplikaci iCal.

- Účastníci (Invitees). Pokud je tato schůzka setkáním nebo nějakým jiným typem shromáždění, můžete sem zadat jména účastníků. Pokud se nějaké jméno již nachází v programu Adresář (Address Book), iCal vám nabídne automatické dokončení jména.

Pokud od sebe několik jmen oddělíte čárkami, iCal je automaticky změní v šedá oválná rozbalovací tlačítka. Když na některé tlačítko klepnete, zobrazí se rozbalovací nabídka příkazů jako Odebrat účastníka (Remove Attendee) a Odeslat e-mail (Send Email). (Tato poslední volba se zobrazí pouze v případě, pokud je u dané osoby v programu Adresář (Address Book) uvedena e-mailová adresa, nebo pokud jste zadali její jméno s e-mailovou adresou v závorkách – např. *Josef Novák <josef@seznam.cz>*.)

Jakmile zadáte několik účastníků, objeví se v popisku Informace (Info) tlačítko Odeslat (Send). Pokud na něj klepnete, aplikace iCal otevře program Mail a připraví zprávy k odeslání, přičemž každá z nich bude obsahovat přílohu *iCal.ics*: soubor kalendářového programu s pozvánkou. Podrobnější informace naleznete v speciálním bloku na straně ***387***.

- **Přílohy (Attachment)**. Tato volba vám umožňuje připojit ke schůzce soubor. Může to být cokoli: fotografie osoby, se kterou se máte sejít; dokument, který máte do určitého termínu dokončit; píseň, která hrála, když jste se s danou osobou poprvé setkali – prostě cokoli.
- **Url**. URL z angl. Uniform Resource Locator (jednotný lokátor zdrojů) je známější spíše jako webová adresa např. *www.apple.com*. Pokud na tuto schůzku odkazuje nějaká odpovídající URL, pak ji sem určité napište. Pokud vám to pomůže, zadejte jich více; hlavně je od sebe nezapomeňte oddělit čárkou.
- **Poznámka (Note)**. Zde máte možnost si svou událost v kalendáři přizpůsobit. Sem můžete zadat, vložit nebo přetáhnout libovolný text, který se pak objeví v oblasti pro poznámky – např. pokyny pro řidiče, kontaktní telefonní čísla, historie volání či cokoli jiného.

Vaše nově naplánovaná událost se v tuto chvíli zobrazí v kalendáři, a to v barvě té kategorie, kterou jste jí přiřadili.

Co dělat se schůzkou

Jakmile jste svou agendu svěřili programu iCal, můžete ji začít uvádět do života. Pro iCal bude nevýslovným potěšením upozorňovat vás na události (pomocí překryvných zpráv), měnit u nich termíny, tisknout je apod. Zde je několik možností.

Úprava událostí

Budete-li chtít upravit údaje určité události ve svém kalendáři, musíte otevřít její informační popisek, jak je to znázorněno na obrázku 10.4.

Chcete-li změnit jen název události, stačí stisknout klávesu Option a poklepat na událost. Chcete-li změnit jen „kalendářovou“ kategorii schůzky, stiskněte Control a klepněte (nebo klepněte pravým tlačítkem) kamkoli na schůzku a z výsledné místní nabídky vyberte požadovanou kategorii. V obou případech se tak vyhnete nutnosti otevírat informační popisek.

Chcete-li změnit jen termín události, pak si s tímto nemusíte lámat hlavu (popsáno dále).

Změna termínu událostí

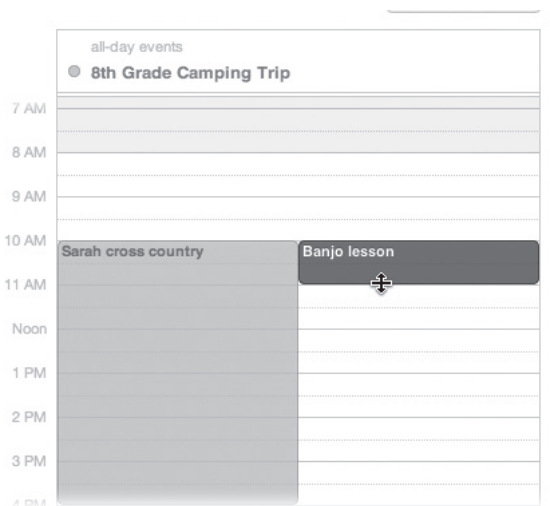
Pokud se u nějaké události ve vašem životě změní datum, můžete blok s danou schůzkou přetáhnout svisle do jiného časového úseku téhož dne (v režimu zobrazení dne nebo týdne) nebo vodorovně do jiného data (ve kterémkoli režimu zobrazení). (Pokud měníte datum u některé opakované události, iCal se vás zeptá, zda chcete změnit pouze *tento* výskyt, nebo *tento a všechny budoucí výskyt*.)

Pokud se něco zpozdí řekněme o jeden či dva měsíce, pak máte problém, protože schůzku nelze přetáhnout mimo okno aktuálního měsíce. Nebude vám nic jiného, než otevřít informační popisek a upravit počáteční a konečná data nebo časy – nebo danou událost jednoduše vymout a vložit do jiného data.

Prodloužení či zkrácení událostí

Pokud se nějaké plánované setkání zkrátí nebo se vaše hodinová pauza na oběd o půl hodiny protáhne (leda ve snu), pak můžete délku odpovídající události změnit, a to tak, že jednoduše v libovolném režimu zobrazení posunete spodní okraj jejího bloku (znázorněno na obrázku 10.5).

Tip: Nacházíte-li se v režimu zobrazení Týden, můžete uchopit spodní okraj bloku schůzky (kurzor se přitom změní) a přetažením přes půlnocní čáru prodloužit schůzku do dalšího dne.

Obrázek 10.5: Pouhým posunutím spodního okraje můžete změnit velikost libovolné události v kalendáři iCal. Jakmile se váš kurzor dotkne spodního okraje události v kalendáři, změní se v oboustrannou šipku. Nyní můžete okraj této události posunout a tím v kalendáři prodloužit nebo zkrátit dobu jejího trvání.

Tisk událostí

Budete-li chtít hodit svůj kalendář na papír, vyberte Soubor → Tisknout (File → Print), nebo stiskněte kombinaci kláves **⌘+P**. Ve výsledném dialogu Tisknout (Print) budete moci vybrat jen určitý rozsah dat, pouze události v určitých kalendářích, a to včetně seznamů úkolů (To Do) nebo naopak bez nich apod.

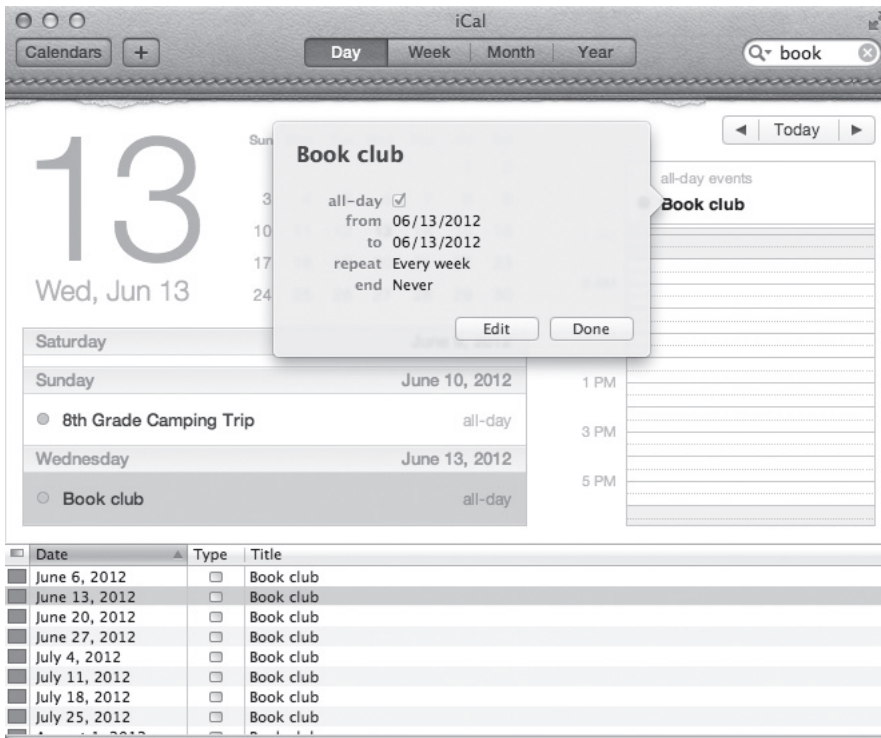
Odstranění událostí

Budete-li chtít některou schůzku vymazat, stačí ji označit a stisknout klávesu Delete. Pokud takto vymažete opakovanou událost (například pravidelné týdenní setkání), iCal se dotáže, zda chcete odstranit jen tento konkrétní výskyt dané události, nebo celou sérii od tohoto místa dopředu.

Vyhledávání událostí

Okamžité textové políčko v horní části okna aplikace iCal byste si měli všimnout skoro okamžitě, je téměř shodné s políčkem aplikace Spotlight. Toto vyhledávací políčko slouží k tomu, abyste si mohli skrýt všechny schůzky – až na ty, které budou odpovídat zadané frázi. Podrobnosti najdete na obrázku 10.6.

Obrázek 10.6: Jakmile zadáte do vyhledávacího políčka nějakou frázi (vpravo nahoře), iCal začne ve spodní části okna vytvářet malý seznam výsledků dotazu. Poklepete-li na některý řádek seznamu, přejdete na odpovídající událost, zvýrazníte ji v kalendáři a otevřete její souhrnný popis.

Koncept „kalendářových“ kategorií

Stejně tak jako má iTunes své *seznamy skladeb*, pomocí nichž si můžete písně uspořádat do podskupin, a iPhoto svá *alba*, pomocí nichž si můžete do podskupin uspořádat fotografie, má zase program iCal své *kalendáře*, pomocí nichž si můžete do podskupin uspořádat schůzky. Těmito podskupinami může být vše, co chcete. Někdo může mít kalendáře nazvané Domov, Práce a Televizní pořady. Jiný může mít zase kalendáře nazvané Já, Manželka a já, a Celá rodina. Malý podnik může mít zase kategorie nazvané Odpočítatelné cestovní výlohy, Prostředky vynaložené na výzkum a vývoj nebo Prostředky vynaložené na rekreaci.

Chcete-li vytvořit kalendář, vyberte příkaz Soubor → Nový kalendář (File → New Calendar). Pomocí rozbalovací nabídky určete, kde má tato kategorie žít. Vyberte Na mém Macu (On My Mac – myslí se opravdu „na vašem Macu“) nebo zadejte jméno účtu online (pakliže jste se přihlásili k odběru internetového kalendáře jako Google či Exchange). Zadejte název popisující kategorii.

Tip: Ještě před vytvořením schůzky klepněte na název kalendáře. Tímto způsobem se totiž daná schůzka uloží do správného kalendáře.

Budete-li si chtít prohlédnout seznam kategorií, klepněte na tlačítko Kalendáře (Calendars), najdete jej v okně vpravo nahoře. Zobrazí se rozbalovací nabídka. Chcete-li změnit barevné označení své kategorie, stiskněte Control a klepněte (nebo pravým tlačítkem klepněte) na její název v rozbalovací nabídce. Z místní nabídky vyberte Informace (Get Info). Zobrazí se dialogové okno Informace o kalendáři (Calendar Info). Zde můžete změnit název, barvu nebo popis této kategorie, případně u ní vypnout výstrahy.

Chcete-li nějakou schůzku zařadit do těchto kategorií, použijte rozbalovací nabídku na jejím informačním popisku, nebo stiskněte Control a klepněte (pravým tlačítkem klepněte) na událost a z místní nabídky vyberte název kalendáře. Budete-li chtít potom skrýt nebo zobrazit celou kategorii schůzek najednou, stačí zaškrtnout nebo zrušit zaškrtnutí příslušného políčka v rozbalovacím seznamu Kalendáře (Calendars).

Tip: Aplikace iCal má také kalendářové skupiny, tj. kalendářové kontejnery, které sdružují schůzky z několika dalších kalendářů. (Můžete si založit například kalendářovou skupinu Děti, která bude obsahovat jednotlivé kalendáře pro vaše děti.) Díky těmto superkalendářům je mnohem snazší spravovat, zobrazit, tisknout a prohledávat podskupiny vašich schůzek.

Chcete-li vytvořit nějakou kalendářovou skupinu, vyberte Soubor → Nová kalendářová skupina (File → New Calendar Group). Výslednou položku v seznamu Kalendář (Calendar) pojmenujte; ve většině případů se chová stejně jako běžný kalendář. Přetáhněte na ni názvy dalších kalendářů, které chcete mít v této skupině. Klepnutím na otočný trojúhelníček pak můžete dílčí kalendáře skrýt nebo zobrazit.

„Publikování“ kalendářů na webu

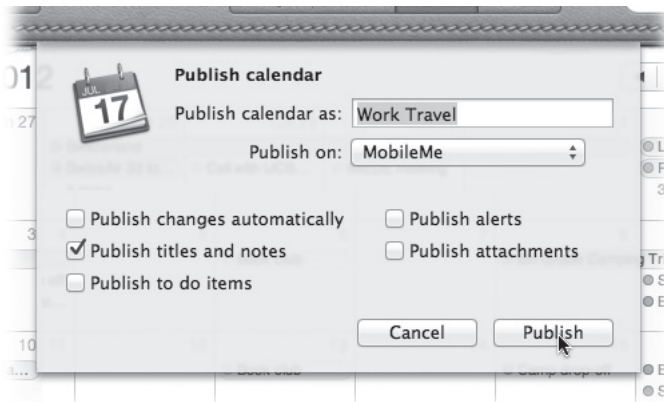
Jednou z nejlepších funkcí aplikace iCal je její schopnost publikovat váš kalendář na webu, takže se ostatní lidé (nebo vy na jiném počítači) mohou přihlásit k jeho odběru, což má za následek, že se *vaše* schůzky objeví v *jejich* kalendářích. Váš kalendář si může *prohlédnout* online každý, kdo má webový prohlížeč, nebo pouze ten, koho určíte.

Tuto funkci můžete použít například k vystavení rozvrhu schůzek v klubu, který vedete, nebo ke sdílení materiálů pro nadcházející finanční setkání, k nimž se budou muset vyjádřit i ostatní kolegové.

Publikování

Pokud nemáte iCloud: Začněte tím, že klepnete na tlačítko Kalendáře (Calendars). V seznamu kategorií klepněte na kalendář, který chcete publikovat. (Aplikace iCal umožňuje publikovat kalendáře pouze jednotlivě. Chcete-li publikovat více kalendářů, vytvořte si kalendářovou skupinu.)

Nyní vyberte Kalendář → Publikovat (Calendar → Publish); zobrazí se dialog, který je znázorněn na obrázku 10.7 nahoře. Zde můžete nastavit, jak má váš uložený kalendář vypadat a fungovat. Dokonce je zde možné zaškrtnout políčko Publikovat automaticky všechny změny (Publish changes automatically). Pokud jej zvolíte, po každé úpravě kalendáře se aplikace iCal připojí k Internetu a kalendář automaticky aktualizuje. (Jinak budete muset pokaždé, když budete chtít webovou kopii aktualizovat, vybrat příkaz Kalendář → Aktualizovat (Calendar → Refresh).)

Obrázek 10.7: Pokud vyberete možnost Publikovat na: MobileMe (Publish on: MobileMe), aplikace iCal vystaví skutečný zobrazitelný kalendář na webu (dokud MobileMe existuje). Pokud vyberete možnost Soukromému serveru (a Private Server), pak budete moci nahrát tento kalendář na svou vlastní osobní webovou stránku, pokud je kompatibilní s technologií WebDAV (informace získáte u svého webhostingového poskytovatele). Vaši fanoušci si budou moci tento kalendář stáhnout, nebudou si jej však moci prohlédnout na Internetu.

Po klepnutí na možnost Publikovat (Publish) se Mac připojí k webu a zobrazí webovou adresu (URL) dokončené stránky. Bude na ní tlačítko Odeslat (Send), které vám umožní akci ukončit a zpřístupnit stránku kolegům.

Tip: Budete-li chtít někomu poslat informace o možnosti zapsání se k odběru, klepněte na tlačítko Kalendáře (Calendars). Potom klepněte na kalendářovou kategorii, kterou jste publikovali, a zvolte Kalendář → Odeslat publikační mail (Calendar → Send Publish Email). Aplikace iCal připraví odchozí e-mailovou zprávu s informacemi o možnosti zapsání se k odběru vašeho kalendáře.

Chcete-li ukončit publikování kalendáře, klepněte na jeho jméno v rozbalovacím seznamu Kalendáře (Calendars) a potom vyberte Kalendář → Zrušit publikaci (Calendar → Unpublish).

Pokud máte iCloud: Klepněte na tlačítko Kalendáře (Calendars). V seznamu kategorií klepněte na název kalendáře, který chcete publikovat. Musí se jednat o některý z kalendářů ve skupině iCloud („@me.com“).

Nyní vyberte Kalendář → Sdílet kalendář (Calendar → Share Calendar). V dialogovém okně, které se zobrazí, zvolte Každý (Everyone) nebo Pouze pozvaní (Only the people you invite). V prvním případě budou moci všichni kalendář prohlížet, ale nikdo jej nebude moci upravit. Ve druhém případě budou moci vybrané osoby kalendář také upravit; to umožní velmi příjemnou oboustrannou spolupráci, která je vhodná například ke koordinaci kalendáře mladého páru nebo rodiny. Zvolíte-li si druhou možnost, zadejte do zobrazeného seznamu pozvané osoby. Nakonec klepněte na Sdílet (Share).

Později můžete tato nastavení upravit pomocí Kalendář → Sdílet kalendář (Calendar → Share Calendar). Sdílení je možné zastavit pomocí Kalendář → Zastavit sdílení (Calendar → Stop Sharing).

Tip: Je možné sdílet také kalendář služby iCloud na webu www.iCloud.com. Postupujte podle postupu naznačeného na obrázku 10.8.

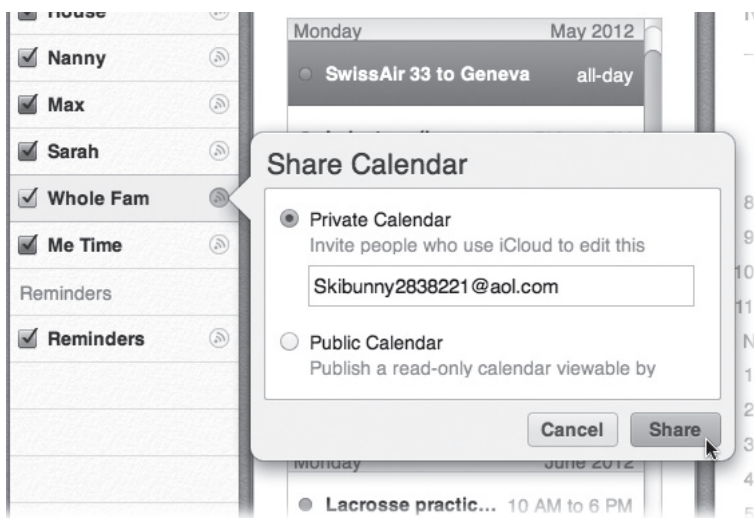
Odběr

Pokud někdo jiný vydal kalendář, můžete se prostřednictvím příkazu Kalendář → Odebírat (Calendar → Subscribe) přihlásit k odběru tohoto kalendáře. V dialogu Odebírání kalendáře (Subscribe to Calendar) zadejte internetovou adresu, kterou jste obdrželi od vydavatele kalendáře.

Můžete také nastavit, jak často má být vaše vlastní kopie aktualizována (za předpokladu, že máte trvalé připojení k Internetu) a zda chcete povolit příjem upozornění a poznámek původního vydavatele.

Až všechno nastavíte, uvidíte v seznamu vlevo novou kategorii „kalendáře“, která představuje publikované schůzky.

Tip: Chcete si to hned teď vyzkoušet? Navštivte stránku www.icalshare.com, což je světová banka pro sady schůzek aplikace iCal. Zde se můžete přihlásit k odběru kalendářů pro starty raketoplánů, prezentace systému Mac, hry NHL, závody NASCAR, fotbalová utkání, televizní pořady Iron Chef nebo Survivor, svátky a mnoho dalších. Od této chvíle již nikdy nebudete muset trpět syndromem prázdného kalendáře.

Obrázek 10.8: Klepnutím na tlačítko můžete sdílet kalendář s jiným členem služby iCloud. Zadejte adresu me.com tohoto člena a stiskněte klávesu Return. Nyní budete-li chtít, můžete změnit typ přístupu dotyčného z Prohlížet a upravit (View and Edit) na Pouze prohlížet (View Only). Klepněte na Sdílet (Share). (V dialogu, který bude následovat, určete, zda vždy když dotyčný provede změnu, budete chtít obdržet e-mail s upozorněním.)

Kalendáře Google a Yahoo

Pokud udržujete kalendáře na webu například na www.google.com/calendar nebo <http://calendar.yahoo.com>, budete mít možná radost z toho, že přenést schůzky z těchto kalendářů do aplikace iCal je velmi snadné. Je to jeden ze šikovných způsobů, jak si manželé mohou vzájemně udržet přehled o svých schůzkách.

Nastavení této synchronizace je až směšně jednoduché (znázorněno na obrázku 10.9).

Po chvíli se všechny vaše schůzky Google nebo Yahoo zobrazí v aplikaci iCal. (Každý webový kalendář má v seznamu vlevo své vlastní záhlaví.) Co je ještě lepší, kalendáře budou oběma směry synchronizovány, takže změny těchto událostí v aplikaci iCal se projeví také na webu.

Obrázek 10.9: Chcete-li oboustranně a zdarma synchronizovat svůj kalendář Google nebo Yahoo s kalendářem aplikace iCal, vyberte možnost iCal → Předvolby → Účty (iCal) → Preferences → Accounts). Klepněte na tlačítko **+** pod seznamem. Zadejte svoji adresu Yahoo nebo Google (například JanMoravec@gmail.com) a heslo tak, jak je zde znázorněno. Klepněte na tlačítko Vytvořit (Create).

Seznamy úkolů (To Do)

Funkce Připomínky (Reminders) aplikace iCal vám umožní vytvořit seznam úkolů (To Do). Pokud budete chtít, provede vás potom tímto seznamem pomocí nenásilných upozornění (obrázek 10.10). Je příjemné, že systém Mac OS X nyní udržuje jeden seznam úkolů, který se zobrazí také v aplikacích iCal a Mail.

Chcete-li si tento seznam zobrazit, vyberte Zobrazení → Zobrazit připomínky (View → Show Reminders) nebo stiskněte kombinaci kláves **⌘+Option+T**. Nový úkol přidáte poklepáním

na prázdné místo v zobrazeném seznamu nebo výběrem příkazu Soubor → Nová připomínka (File → New Reminder). Až se zobrazí nová položka, pojmenujte ji.

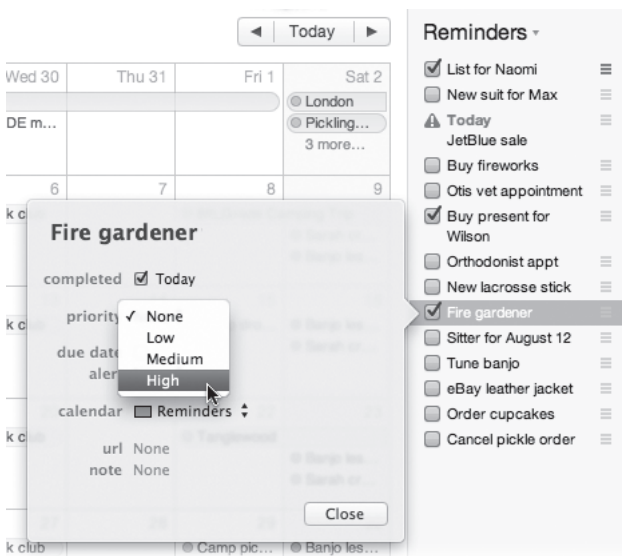
Poklepejte na úkol, chcete-li změnit jeho prioritu, výstrahu a podobně. Tak jako v případě schůzky i zde se zobrazí informační popisek.

Tip: Pro změnu priority položky v seznamu úkolů (To Do) existuje ve skutečnosti i rychlejší způsob. Klepněte na malé vyšrafované držátko na pravé straně seznamu. Jak zjistíte, vyklube se z něj místní nabídka, z níž si můžete vybrat prioritu Nižší (Low), Střední (Medium) nebo Vyšší (High), případně hodnotu None (Není).

Tento seznam si můžete uspořádat (například podle priority) pomocí rozbalovací nabídky, kterou najdete v horní části seznamu připomínek (Reminders). Budete-li chtít nějaký úkol vymazat, stačí na něj klepnout a potom stisknout klávesu Delete.

Tip: Po zrušení zaškrtnutí některého seznamu úloh budete moci nastavit, co se se seznamem stane. Například v okně iCal → Předvolby → Pokročilé (iCal → Preferences → Advanced) můžete u těchto úloh nastavit automatické skrytí nebo automatické vymazání třeba po jednom týdnu či měsíci. (Pokud u nich nastavíte automatické skrytí, můžete je dočasně zobrazit pomocí příkazu Zobrazit všechny dokončené úlohy (Show All Completed Items) v rozbalovací nabídce v horní části seznamu připomínek (To Do).)

V Předvolbách pro pokročilé je nový příkaz Skrýt připomínky s datem, jež následuje po datech viditelných v kalendáři (Hide Items After Calendar View). Vyčistí váš seznam tak, že vynechá všechny schůzky, jejichž datum spadá za aktuálně zobrazený den, týden, měsíc nebo rok.

Obrázek 10.10: Pomocí informačního popisku úkolu můžete své poznámce přiřadit různou prioritu, kalendář (kategorii) nebo datum. Nadcházející úkoly se nezobrazí v samotném kalendáři; místo toho se v seznamu úkolů (To Do Items) zobrazí malý trojúhelníček s vykřičníkem.

Synchronizace dat aplikace iCal se zařízeními iPhone, iPad nebo s jinými počítači

Nyní se dostáváme k opravdovému kouzlu aplikace iCal, služby iCloud a ostatních složek softwarového souostroví firmy Apple. Svůj kalendář můžete automaticky synchronizovat na všech svých zařízeních jako iPhone, iPad nebo Mac. Přidáte nějakou schůzku pomocí telefonu? Změníte jinou schůzku na iPadu? Všechna ostatní zařízení budou bezdrátově a automaticky synchronizována tak, aby byla data všude stejná. Tato báječná funkce je popsána v kapitole 17.

iDVD

Program iDVD není tak úplně součástí systému Mac OS X, i když jej pravděpodobně ve svém systému najdete. Dostanete jej totiž ke každému novému počítači Mac zdarma jako součást softwarového balíku iLife. Pomocí programu iDVD můžete digitální fotografie nebo filmy z videokamery proměnit v DVD Video, které funguje téměř na všech DVD přehrávačích, a to i s nabídkami, ovládacími prvky pro přehrávání a dalšími navigačními funkcemi. iDVD se postará o technologii, vy zase o styl.

iChat

Podrobnosti o programu iChat, který se používá pro zaslání rychlých zpráv (instant messaging), najdete v kapitole 20.

iMovie, iPhoto

Zde je další dvojice aplikací z balíku iLife – nejsou sice součástí systému Mac OS X, ale i tak je na svém počítači najdete, protože balík iLife je součástí každého nového Macu.

iTunes

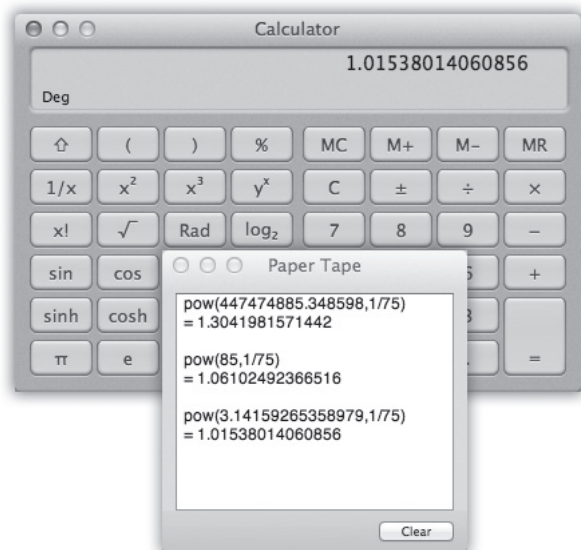
Aplikace iTunes je miláčkem společnosti Apple. Používá se jako digitální hudební knihovna. Všechny podrobnosti najdete v kapitole 11.

Kalkulačka (Calculator)

Aplikace Kalkulačka (Calculator) je víc než jen jednoduchá kalkulačka se čtyřmi funkcemi a pamětí. Lze ji použít také jako vědeckou kalkulačku pro studenty a vědce, konverzní kalkulačku pro metrické a americké míry a dokonce i jako převodník měn pro cestovatele po světě.

Nejrychleji lze otevřít pomůcku (widget) Kalkulačka (Calculator) v Dashboardu, která se skvěle hodí k rychlým výpočtům. Mnohem výkonnější je však vlastní program Kalkulačka (Calculator). Například:

- Kalkulačka má tři režimy: Základní nebo Jednoduchý (Basic), Vědecký (Advanced) a Programátorský (Programmer, obrázek 10.11). Přepínat mezi nimi můžete pomocí nabídky Zobrazení (View) nebo stisknutím kombinace kláves $\text{⌘}+1$ (Základní), $\text{⌘}+2$ (Vědecký), případně $\text{⌘}+3$ (Programátorský).

Obrázek 10.11: Program Kalkulačka (Calculator) nabízí základní režim se čtyřmi funkcemi, plnohodnotný režim vědecké kalkulačky a programátorskou kalkulačku (tato je zobrazena na obrázku a dokáže používat šestnáctkovou, osmičkovou, desítkovou a dvojkovou číselnou soustavu). V prvních dvou režimech můžete použít i funkci „děrné pásky“ pomocí Okno → Zobrazit pásku (Windows → Paper Tape), která vám umožní opravit chyby v zadáních výpočtů. Tuto pásku můžete také uložit jako textový soubor pomocí příkazu Soubor → Uložit pásku jako (File → Save Tape As) nebo si ji vytisknout příkazem Soubor → Tisknout pásku (File → Print Tape).

- Kalkulačku můžete ovládat pomocí klepnutí na tlačítka na obrazovce, i když je mnohem snazší stisknout odpovídající numerické klávesy a symboly na klávesnici.
- Kalkulačka může při psaní přečíst každou stisknutou klávesu. Když máte oči upřené na paragon před vámi a píšete vlastně poslepu, slouží hlas počítače jako pojistka proti překlepům.

Tato funkce se zapíná a vypíná výběrem volby Řeč → Předčítat vybraný text, je-li stisknuta klávesa (Speech → Speak Button Pressed). Na panelu Řeč (Speech) v Předvolbách systému (System Preferences) je možné nastavit, *jaký* hlas se má použít.

Tip: Pokud máte notebook vyrobený před rokem 2008, nezapomeňte na skrytý blok numerických kláves. Nachází se na pravé straně klávesnice a na klávesách je označen jinou barvou písma. Když stisknete klávesu Fn v levém spodním rohu klávesnice, pak při stisknutí těchto kláves zdáváte místo písmen číslice. (Jestliže stisknete klávesu NumLock, pak v tomto režimu zůstanete, takže nebude potřeba přidržovat klávesu Fn.)

- Chcete-li vymazat displej kalkulačky, stiskněte klávesu C.
- Po vypočítání můžete výsledek pomocí příkazu Úpravy → Kopírovat (Edit → Copy) nebo pomocí kombinace kláves $\mathbb{8}+C$ zkopírovat a vložit přímo do jiného programu.
- Kalkulačka nabízí dokonce i režim Reverse Polish Notation (RPN), což je systém zadávání čísel oblíbený mezi některými matematiky, programátory a inženýry. Umožňuje jim totiž vynechávat závorky. Tento systému vypnete nebo zapnete pomocí příkazu Zobrazení → Režim RPN (View → RPN).

Tip: A co teprve tohle? Ve většině programů nepotřebujete aplikaci Kalkulačka (Calculator) ani pomůcku Dashboardu. Nezapomeňte, že nabídka Spotlight je nyní rovněž kalkulačkou. Do vyhledávacího okna Spotlight napište nebo vložte rovnici a odpověď se ihned zobrazí v nabídce výsledků.

Převody

Aplikace Kalkulačka (Calculator) je více než jen kalkulačka; je to také konverzní program. Bez ohledu na to, jaké jednotky chcete převádět (metry, gramy, kubické palce, míle za hodinu, eura), tato kalkulačka si s tím poradí. Je sice pravda, že pomůcka Převod jednotek (Units Converter) v Dashboardu je jednodušší a lepší, než starý program Kalkulačka, ale pokud jej již máte spuštěný, postup je následující:

1. Vynulujte aplikaci Kalkulačka (Calculator), například stiskněte písmeno C na klávesnici. Zadejte hodnotu v původních jednotkách.
Chcete-li například převést 48 stupňů Celsia na stupně Fahrenheita, zadejte 48.
2. Z nabídky Převody (Convert) vyberte požadovaný druh konverze.
V tomto případě vyberte položku Teplota (Temperature). Až budete s výběrem hotovi, zobrazí se dialogové okno.
3. Pomocí rozbalovací nabídky nastavte, z jakých a do jakých jednotek chcete převádět.
Chcete-li převádět stupně Celsia na stupně Fahrenheita, vyberte z první rozbalovací nabídky položku Stupně Celsia (Celsius) a z druhé Stupně Fahrenheita (Fahrenheit).
4. Klepněte na tlačítko OK.
A je to. Kalkulačka (Calculator) zobrazí výsledek v tomto případě ve Fahrenheitech.

Až budete chtít příště použít zase tento druh výpočtu, můžete kroky 2, 3 a 4 přeskočit. Místo toho vyberte požadovaný převod z podnabídky Převody → Poslední převody (Convert → Recent Conversions).

Aplikace Kalkulačka (Calculator) je obzvláště užitečná, když dojde na převod *měn* (například korun na americké dolary), protože ví, jak na to. Aby byl převod co nejpřesnější, připojí se k Internetu a stáhne si aktuální kurzovní lístek. (Zvolte možnost Převody → Aktualizovat, v anglické verzi Convert → Update Currency Exchange Rates.)

Tip: Pokud pracujete s velkými čísly, nezapomeňte zapnout volbu Zobrazení → Zobrazit oddělovač tisíců (View → Show Thousands Separators). Aplikace přidá do čísel oddělovače (například 1 242 939), které usnadní čtení velkých čísel.

Kniha písem (Font Book)

Podrobnosti o tomto programu na správu písem naleznete v kapitole 14.

Launchpad

Informace o této nové domovské obrazovce systému Lion pro spouštění programů najdete v kapitole 5.

Mail

Chybějící příručku aplikace Mail najdete v kapitole 18.

Mission Control

Tento nový nástroj systému Lion pro správu oken je popsán v kapitole 5.

Náhled (Preview)

Náhled (Preview) představuje prohlížeč software systému Mac OS X, prohlížeč obrázků, faxů a PDF dokumentů. Tato aplikace se vždy hemžila množstvím funkcí, o nichž většina uživatelů neměla ani ponětí. V systému Lion získala dokonce ještě výkonnější nástroje a de facto je jeho vlajkovou lodí. Nabízí nejmodernější funkce, jako jsou funkce pro automatické uložení (Autosave), verze (Versions) nebo celobrazovkový režim.

Novinky: Nyní poprvé dokáže Náhled (Preview) otevřít dokumenty systému Microsoft Office (Word, PowerPoint, Excel) a nástroje iWork (Pages, Numbers, Keynote). V Náhledu je nemůžete upravit, ale můžete je číst, prohledávat nebo vytisknout. Nemusíte již uctívat základní software Microsoftu jenom proto, abyste se mohli podívat na dokumenty, které vám poslali jiní.

Import snímků z fotoaparátu

Aplikace Náhled (Preview) dokáže načíst snímky přímo z digitálního fotoaparátu (nebo ze zařízení iPhone). To znamená, že v systému Mac OS X jsou celkem tři aplikace, které poskytují tuto službu. Další dvě jsou iPhoto a Přenos obrázků (Image Capture). Aplikace Náhled se pro tyto účely hodí také, protože poskytuje šikovné nástroje pro práci s fotografiemi, jako jsou nástroje pro úpravu barev, úpravu velikosti a rozlišení, změnu formátu apod.

Proces importu je však ve skutečnosti *přesně* stejný jako v případě aplikace Přenos obrázků (Image Capture). Připojte fotoaparát, vyberte Soubor → Načíst z [název fotoaparátu] (File → Import from [your camera's name]) a pokračujte podle postupu na straně ***396***.

Práce se skenerem

Aplikace Náhled (Preview) může pracovat také se skenerem. Umožňuje uspořádat snímky a exportovat je jako soubory ve formátech PDF, JPEG apod.

Také používání této funkce je stejné jako v případě aplikace Přenos obrázků (Image Capture). Pouze první krok je odlišný. Spusťte aplikaci Náhled, vyberte Soubor → Načíst z [název skeneru] (File → Import from [your scanner's name]) a potom pokračujte podle postupu na straně ***398***.

Je jasné, že Apple si ušetřil čas tím, že stejný programový kód použil víckrát.

Vícenásobné stránky, vícenásobné náhledy

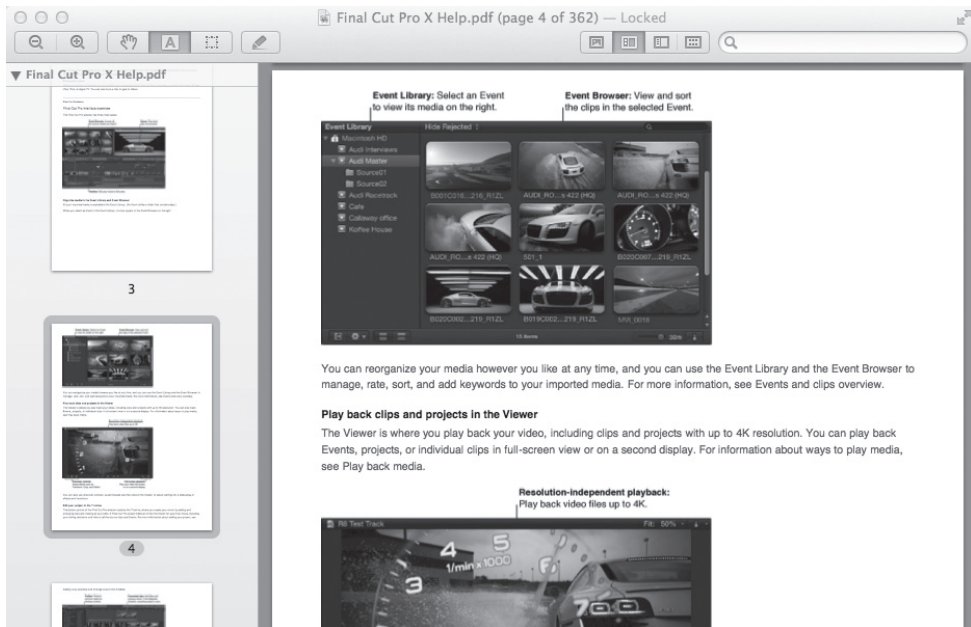
Jedním z typických znaků aplikace Náhled (Preview) je snadné zpracování *vícenásobných* objektů: vícenásobných faxových stránek, vícenásobných PDF souborů, dávek fotografií atd. Klíčem k pochopení jeho možností je zvládnutí bočního panelu (Sidebar, zobrazeno na obrázku 10.12). Základní idea spočívá v tom, že pomocí miniatur se můžete mezi stránkami nebo grafikou pohybovat, aniž byste museli otevírat krysí hnízda jednotlivých oken.

Tip: Tyto miniatury můžete přetáhnout z jednoho bočního panelu (Sidebar) okna aplikace Náhled (Preview) do jiného. Toto je výborný způsob, jak smíchat nebo zkombinovat například stránky různých dokumentů PDF do jediného dokumentu.

Boční panel můžete skryt nebo zobrazit pomocí některého ze tří příkazů nabídky Zobrazení (View):

- **Miniatury (Thumbnails).** Toto standardní zobrazení (znázorněno na obrázku 10.12 vlevo) nabízí svislý rolovatelný seznam miniatur stránek nebo fotografií. Poklepnutí na miniaturu se její obsah zobrazí v hlavním okně. Miniatury můžete zvětšit nebo zmenšit tažením dělicí čáry mezi oknem a bočním panelem.
- **Obsah (Table of Contents).** Pokud prohlížíte fotografie, tato volba změní boční panel v rolovatelný seznam jejich názvů. Pokud jste najednou otevřeli skupinu PDF souborů, zobrazí se seznam názvů těchto souborů. Pracujete-li s PDF souborem, který obsahuje názvy kapitol, zobrazí se zde jejich seznam jako obsah.
- **Přehled kontaktů (Contact Sheet).** Pokud zvolíte toto zobrazení, *hlavní* okno odroluje pryč a zanechá za sebou obrazovku plnou miniatur. Připomíná to lehký stůl, na kterém si můžete všechny fotky či PDF soubory prohlédnout najednou. Pomocí posuvníku vlevo dole miniatury zvětšíte nebo zmenšíte.

Tip: Mezi těmito zobrazeními můžete přepínat rovněž stisknutím klávesové zkratky Option+
⌘+ 1, 2, 3 nebo 4.

Obrázek 10.12: Boční panel (Sidebar) může zobrazit miniatury, obsah nebo poznámky, nebo se může zobrazit na celé obrazovce jako pole miniatur. Tažením centrálního posuvníku boční panel zvětšíte. Tažením pravého dolního rohu bočního panelu zvětšíte celý náhled.

Aplikace Náhled (Preview) jako prohlížeč obrázků

Aplikace Náhled (Preview) je překvapivě všestranná. Dokáže zobrazit a zpracovat obrázky uložené v mnoha různých formátech včetně běžných grafických formátů jako JPEG, TIFF, PICT či GIF, méně obvyklých formátů jako BMP, PNG, SGI či TGA a dokonce i formátů Photoshop, EPS a PDF.

Novinka: Všimněte si nový příkaz Nástroje → Zobrazit lupu (Tools → Magnifier). Poskytne vám lupu, zvětšovací kruh (nebo v souborech PDF zvětšovací obdélník), který vám umožní podrobněji prozkoumat určitou oblast obrázku nebo souboru PDF.

Skupiny obrázků

Pokud ve Finderu označíte skupinu obrazových souborů a otevřete je všechny najednou (například stisknutím kombinace kláves $\mathbb{A}+O$), aplikace Náhled (Preview) otevře první z nich a zbytek zobrazí v bočním panelu (Sidebar) ve formě miniatur. Procházet pak mezi nimi můžete pomocí šipek $\uparrow$ a $\downarrow$, nebo můžete vybrat Zobrazení → Spustit přehrávání (View → Slideshow, kombinace kláves Shift+ $\mathbb{A}+F$) a prohlédnout si je na celé obrazovce ve formě prezentace.

Tip: Pořadí fotografií můžete v kterémkoli zobrazení změnit tím, že je v bočním panelu (Sidebar) přetáhnete.

Oříznutí obrázků

Chcete-li oříznout obrázky v aplikaci Náhled (Preview), nejdříve tažením označte tu část, kterou chcete zachovat. Budete-li chtít výběr upravit, uchopte a přetáhněte úchyty na tečkovaném obdélníku. Obrázek ořezete tím, že vyberte možnost **Nástroje** → **Oříznout** (Tools → Crop). Klávesová zkratka pro tento příkaz je **⌘+K**.

Náhled (Preview) je aplikací s automatickým ukládáním. Proto když jednoho dne změníte názor, můžete se vždy vrátit k originálu.

Tip: Obrázek a dokonce i dokument PDF můžete otáčet v přírůstcích 90 stupňů a potom jej můžete svisle nebo vodorovně převrátit. Použijte k tomu příkazy v nabídce **Nástroje** (Tools). Pokud v bočním panelu (Sidebar) označíte několik miniatur, můžete je otáčet nebo obracet všechny najednou.

Úprava fotografií

Náhled (Preview) sice není aplikací Photoshop, ale již se k ní dost blíží. Podívejme se teď v čem:

- **Vyberte Nástroje** → **Zobrazit Inspektor** (Tools → Show Inspector). Zobrazí se plovoucí paleta. Klepnete-li na první záložku, zobrazí se název fotografie, datum jejího pořízení, rozměry v pixelech atd. Klepnete-li na druhou záložku, zobrazí se dokonce ještě techničtější podrobnosti včetně nastavení fotoaparátu, jako je typ čoček, nastavení citlivosti, expozice, sytosti (intenzity barev), teploty a odstínu (barevného odstínu), ostrosti a mnoho dalších. Třetí záložka umožňuje zadat klíčová slova, takže daný obrázek budete moci vyhledat prostřednictvím vyhledávacího pole Spotlight. (Čtvrtá záložka se zobrazí pouze pro PDF soubory, nikoli pro fotografie. Umožňuje přidat anotace. Pátá záložka, která se zobrazí pouze v dokumentech PDF, slouží k otáčení, ořezání nebo ke změně velikosti souboru.)
- **Vyberte Nástroje** → **Upravit barevnost** (Tools → Adjust Color). Zobrazí se průsvitná plovoucí paleta pro úpravu barev. Je plná posuvníků pro nastavení jasu, kontrastu, expozice, sytosti (intenzity barev), teploty a odstínu (barevného odstínu), ostrosti a je zde i mnoho dalších (znázorněno na obrázku 10.13).
- **Vyberte Nástroje** → **Upravit rozměr** (Tools → Adjust Size). Tento příkaz umožňuje nastavit rozlišení fotografie, což se náramně hodí. Tímto způsobem můžete například neskladný snímek o 10 megapixelech a nekonečném rozlišení zmenšit na šikový soubor JPEG o rozměrech 640x480, který je dostatečně malý na to, abyste jej mohli poslat e-mailem. Můžete rovněž zmenšit některou fotografii tak, aby přesně vyplnila na plochu a bylo možné ji použít jako pozadí (strana ***41***).

Není to nic těžkého. Stačí zadat nové tiskové rozměry fotografie a z rozbalovací nabídky vybrat palce či jiné jednotky. V případě potřeby můžete také úpravou políčka **Rozlišení** (Resolution) změnit rozlišení (počet pixelů na palec).

Obrázek 10.13: Ta skromná malá aplikace Náhled (Preview) vyrostla ve velký solidní miniPhotoshop. Pokud víte, co děláte, můžete pomocí těchto posuvníků fotografií skutečně opravit. Chcete-li, můžete klepnout na tlačítko Automatická úprava (Auto Levels), které všechny posuvníky nastaví za vás. Po tomto zásahu vypadá lépe téměř každá fotografie.

Vyříznutí postav z pozadí

Tuto funkci hodnou Photoshopu byste asi nikdy v tak jednoduchém prohlížeči, jako je Náhled (Preview), nehledali. Nyní totiž můžete vyjmout nějakou postavu (nebo cokoli jiné-ho) z jejího pozadí. To se může hodit třeba v případě, kdy chcete sám sebe vypreparovat z nějaké skupinové fotografie (abyste svůj portrét mohli použít třeba v aplikaci iChat) nebo když chcete někoho vložit na nové pozadí, případně když se s někým rozejdete a chcete jej ze svých fotek odstranit.

Pokud je pozadí jednoduché (převážně jedno nebo dvoubarevné), můžete to udělat rychle. Nejprve zkontrolujte, zda je zobrazen řádek nástrojů (kombinace kláves $\mathbb{A}+B$). Z rozbalovací nabídky Výběr (Select) vyberte možnost Osamostatnit s užitím barvy (Instant Alpha).

Tato funkce je velmi zvláštní, ale užitečná: Klepněte na první barvu pozadí, kterou chcete odstranit. Aplikace Náhled (Preview) automaticky deaktivuje všechny pixely, které odpovídají vybrané barvě. Klepnete-li znovu na jinou oblast, odstraníte tím další část pozadí.

Pokud klepnete a *tažením* označíte určitou malou oblast, zobrazí se vedle vašeho kurzoru procentuální hodnoty citlivosti. Čím více táhnete, tím více výběr rozšiřujete na barvy, které jsou *podobny* té, na niž jste klepnuli. Správná technika tedy není klepnout-klepnot-klepnot, ale táhnout-táhnout-táhnout.

PRO POKROČILÉ

Změna měřítka a změna velikosti

Image Dimensions

Fit into: Other

Width: 9.15 } inches

Height: 8.32 } inches

Resolution: 72 pixels/inch

Scale proportionally

Resample image

Resulting Size

100 x 100 percent

7.7 KB (was 7.7 KB)

Cancel OK

Pokud si nevíte rady s nastavením velikosti a rozlišení obrázku v dialogu Rozměry obrázku (Change Size), pak vám možná pomůže malé vysvětlení.

Pokud zaškrtnete políčko Zachovat poměr stran (Scale proportionally), pak při změně hodnoty Výška (Height) změní aplikace Náhled (Preview) automaticky i hodnotu Šířka (Width), a naopak. Jinými slovy, neumožní vám změnit tvar fotografie. Proto se vedle políček Výška (Height) a Šířka (Width) zobrazí ikonka visacího zámku.

Pokud zrušíte zaškrtnutí políčka Převzorkovat obrázek (Resample image), pak aplikace Náhled (Preview) upraví velikost obrázku zvětšením nebo zmenšením stávajících bodů, nikdy však nezmění počet bodů. (Z tohoto důvodu visací zámek uzamkne všechna tři políčka. Pokud například tento obrázek zvětšíte, snížíte tím počet bodů na palec.)

Pokud naopak políčko Převzorkovat obrázek (Resample image) zaškrtnete, pak dáváte aplikaci Náhled (Preview) svolení, aby při zvětšení nebo zmenšení fotografie pixely podle potřeby přičetla nebo odečetla. Nečekejte samozřejmě, že se na takto upravené fotografii objeví detaily, které nebyly ani na té původní. Pokud však obrázek zvětšujete, nové pixely se generují na základě barev sousedních pixelů, čímž je možné dosáhnout docela slušných výsledků.

Až se vám bude zdát, že je daný objekt z pozadí úspěšně izolován, stiskněte klávesu Delete. Právě jste odřízli pozadí.

Právě jste vytvořili obrázek s *alfa kanálem*, což je, řečeno počítačovou terminologií, speciální maska, kterou lze použít pro transparentnost nebo prolínání. Pokud takovýto obrázek vyexportujete (Soubor → Exportovat, File → Export) a potom nainportujete do graficky sofistikovanějšího programu, bude odstraněné pozadí (prázdná šedivá část) průhledné. K takovýmto programům patří:

- **iMovie.** Svůj vyexportovaný obrázek si můžete přetáhnout přímo na filmový pás v některém projektu iMovie. Bílé oblasti obrázku vyexportovaného z aplikace Náhled (Preview)

budou průhledné, takže video, které na tomto filmovém pásu již bude, se bude přehrávat skrze něj. To se dá skvěle použít pro úvodní titulky nebo zvláštní efekty.

- **Náhled (Preview).** Ano, i samotný program Náhled umí rozpoznat vstupní alfa kanály. Proto jakmile odstraníte pozadí z fotografie A, můžete vybrat to, co zbylo (stisknutím kombinace kláves $\text{⌘}+A$), zkopírovat to do schránky ($\text{⌘}+C$), otevřít fotografii B a vložit to do ní ($\text{⌘}+V$). Viditelná část fotografie A se vloží na pozadí fotografie B.

PRO ZAČÁTEČNÍKY

Jiný způsob jak vyříznout postavu z pozadí

Není-li pozadí obrázku víceméně jednobarevné, funkce Osamostatnit s užitím barvy (Instant Alpha) vám moc nepomůže. Naštěstí však máte jinou trochu primitivnější možnost, a to obtáhnout postavu ručně.

Začněte opět tím, že zkontrolujete, zda je k dispozici řádek nástrojů ($\text{⌘}+B$). Z rozbalovací nabídky Výběr (Select) vyberte inteligentní nepravidelný výběr (Smart Lasso).

Nyní pečlivě obkreslete postavu nebo objekt, který budete chtít vyříznout. Vytvořená stopa bude vyznačena tlustou červenou čarou. (Stisknutím kombinace kláves $\text{⌘}+$ plus obraz zvětšíte; toto můžete využít v místech, kde je potřeba větší přesnosti.) Objekt můžete obkreslit celý tak, že čára vytvoří uzavřenou smyčku. Můžete také chvíli počkat, potom aplikace dokreslí čáru mezi bodem, ve kterém se právě nacházíte, a bodem, ve kterém jste začali.

Pokud chcete čáru smazat a začít znova od začátku nebo pokud jste si to rozmysleli a nechcete dál pokračovat, stisknete klávesu Esc.

Když je požadovaný objekt izolován, zkopírujte jej pomocí Úpravy → Kopírovat (Edit → Copy). Takto bude připraven pro následné vložení do jiné aplikace. Výběr můžete rovněž prohodit, potom bude vybráno pozadí, které můžete odstranit. K prohození výběru slouží příkaz Úpravy → Invertovat výběr (Edit → Invert Selection) a stisknete-li potom klávesu Delete, zbavíte se pozadí.

- **Photoshop, Photoshop Elements.** Samozřejmě i tyto pokročilé grafické programy dokážou rozpoznat alfa kanály. Když do nich vložíte svůj obrázek z aplikace Náhled (Preview), zobrazí se zde jako vrstva, přičemž stávající vrstvy budou prosvítat skrze prázdná místa.

Tip: Zde je skvělý způsob, jak vytvořit záhlaví či titulek pro vaši webovou stránku: Vytvořte v aplikaci TextEdit velký textový blok psaný tučným písmem. Vyberte Soubor → Tisknout (File → Print) a z rozbalovacího tlačítka PDF vyberte příkaz Otevírat PDF v Náhledu (Open PDF in Preview).

V aplikaci Náhled (Preview) tento dokument oříznete a uložíte jej jako obrázek ve formátu PNG (protože formát PNG umí pracovat s alfa kanály). Poté pomocí funkce Osamostatnit s užitím barvy (Instant Alpha) odstraňte pozadí a mezery mezi písmeny. Až tento obrázek importujete na svoji webovou stránku, zobrazí se profesionální záhlaví, v němž bude mezi písmeny prosvítat pozadí vaší stránky.

Převod formátů souborů

Aplikace Preview (Náhled) nejenže umí otevírat soubory nejrůznějších formátů, ale většinu těchto formátů dokáže také vzájemně převádět. Můžete si otevřít například staré soubory ve

formátu PICT používané na počítačích Mac a převést je na soubory BMP, které se zase používají na počítačích s Windows. Můžete také otevřít soubory SGI vytvořené na pracovní stanici Silicon Graphics a převést je na soubory JPEG, které použijete na webové stránce. Možností je mnoho.

Tip: Co je však ještě lepší, je, že přímo v aplikaci Náhled (Preview) můžete otevřít i syrové soubory PostScript a v mžiku je převést na soubory PDF. Nepotřebujete tedy PostScriptovou laserovou tiskárnu, abyste si mohli vytisknout špičkové diagramy a návrhy stránek, které se k vám dostanou jako soubory PostScript. Díky aplikaci Náhled je nyní dokáže vytisknout i inkoustová tiskárna.

Vše, co je potřeba udělat, je otevřít soubor, který chcete převést, a vybrat Soubor → Exportovat (File → Export). V dialogu, který se zobrazí, vyberte z rozbalovací nabídky Formát (Format) nový formát obrázku (například JPEG, TIFF, PNG či Photoshop). Nakonec klepněte na Uložit (Save) a tím soubor vyexportujete.

Náhled (Preview) jako čtečka dokumentů PDF

Náhled (Preview) je téměř plnohodnotnou obdobou programu Adobe Reader, bezplatného programu, který používají miliony uživatelů k prohlížení souborů PDF. Díky němu můžete prohledávat soubory PDF, kopírovat z nich text, přidávat komentáře, vyplňovat formuláře a klepat na hypertextové odkazy, zvýrazňovat, zakroužkovat vybrané pasáže, dopisovat poznámky. Jde o funkce, které byly kdysi výsadou pouze programu Acrobat Reader od společnosti Adobe. Nyní v systému Lion můžete dokonce *podepisovat kontrakty PDF*, protože přímo do elektronického dokumentu můžete vložit svůj skutečný podpis.

Tip: Nezapomeňte, že Náhled (Preview) je jednou z aplikací v systému Lion, která umožňuje zobrazení na celou obrazovku. Můžete ji přimět, aby zaplnila celou obrazovku od okraje po okraj (klepnutím na ikonu v pravém horním rohu, jak je popsáno na straně ***11***). Stránkami souboru PDF můžete listovat pomocí gesta pro „následující stránku“, tedy tažením dvou prstů na trackpadu.

Podívejme se spolu na základy:

- Chcete-li zvětšit nebo zmenšit text, použijte kombinaci kláves $\mathbb{C}$ +plus nebo $\mathbb{C}$ +minus.

Novinka: Jiný způsob jak se na věci podívat zblízka: stiskněte klávesu ‘ (na klávesnici vlevo nahore) nebo zvolte Nástroje → Zobrazit lupu (Tools → ShowMagnifier). Zobrazí se velká lupa, která následuje kurzor, a dokonce i v ní můžete objekty zvětšit nebo zmenšit (stisknutím klávesy plus nebo minus). Lupu odstraníte opět stisknutím klávesy ‘.

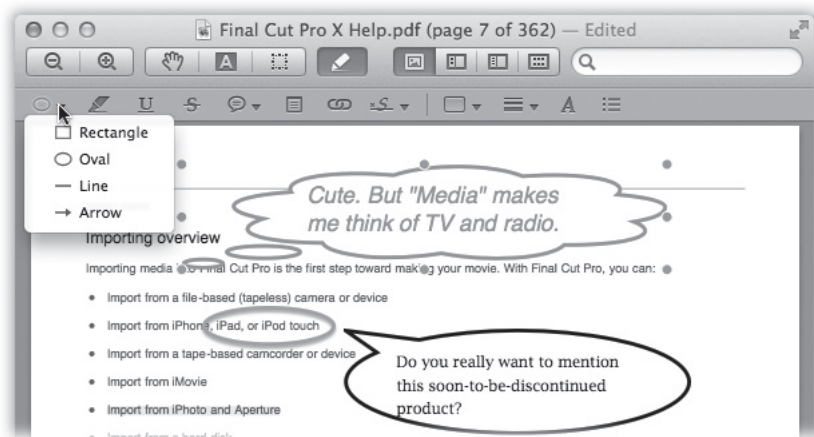
- Chcete-li ovládat vzhled dokumentu PDF, použijte příkazy nabídky Zobrazení (View). S jejich pomocí můžete dokument zobrazit jako dvojstranu, jako jeden list, který je možné rolovat jako „papírový ručník“, s okraji, které označují konce stránek papíru atd.
- V dokumentu se pohybujete po stránkách stisknutím klávesy mezerník a směrem *nahoru* stisknutím kombinace kláves mezerník a Shift. (Klávesy Page Up a Page Down mají tutéž funkci.)

Tip: Některé dokumenty PDF jsou opatřeny obsahem, jenž se zobrazí v bočním panelu (Sidebar) aplikace Náhled (Preview), spolu s otočnými trojúhelníčky, které znázorňují hlavní témata či nadpisy kapitol (obrázek 10.12). K procházení mezi těmito nadpisy kapitol můžete použít klávesy ↑ nebo ↓ a libovolnou kapitolu si pak můžete rozbalit pomocí klávesy →. Stisknutím klávesy ← ji zase sbalíte.

Jinými slovy, otočné trojúhelníčky v aplikaci Náhled (Preview) se rozbalují a sbalují stejně jako ve Finderu v režimu zobrazení seznamu. (Podnabídka Zobrazení → Příhrádka (View → Sidebar) obsahuje rovněž příkazy Rozbalit vše (Expand All) a Sbalit vše (Collapse All).)

- Chcete-li na některé místo přidat záložku, vyberte Záložky → Přidat záložku (Bookmarks → Add Bookmark), nebo stiskněte kombinaci kláves ⌘+D. Záložku označte vhodným názvem. Později se k místu budete moci vrátit, když vyberete název jeho záložky z nabídky Záložky (Bookmarks).
- Máte možnost dopsat poznámky (do pole nebo popisku), přidat odkazy na webové adresy či jiná místa v dokumentu, na které je možné klepnout, můžete používat zakroužkování, šipky, obdélníky, přeškrtnutí, podtržení nebo žluté zvýraznění tak, jak je znázorněno na obrázku 10.14. Tím přitáhnete pozornost čtenářů k určitým oddílům.

Tip: Aplikace Náhled (Preview) zpravidla opatří každou textovou poznámku vašim jménem a datem. Pokud si to nepřejete, vyberte Náhled → Předvolby (Preview → Preferences), přejděte na záložku Obecné (General) a potom zrušte zaškrtnutí políčka Přidat jméno k anotacím (Add name to annotations).

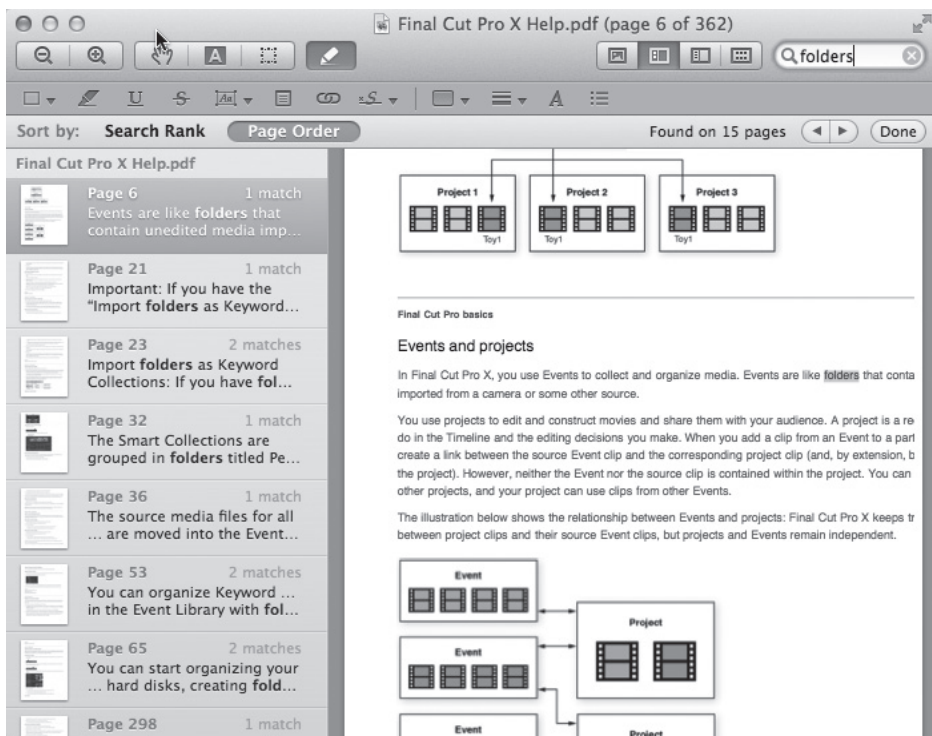
Obrázek 10.14: Klepněte na požadované tlačítko a úhlopříčným tažením definujte obdélník, ovál, šipku, odkaz, bublinu s výrokem nebo myšlenkou. Na hlavní seznam poznámek můžete dohlížet pomocí palety Nástroje → Zobrazit Inspektor (Tools → Show Inspector).

Tyto prvky zůstávají funkční a lze je upravit dokonce i poté, co byl daný dokument uložen a znovu otevřen. Jedná se o plnohodnotné komentáře aplikace Acrobat, které se zobrazí, pokud daný PDF dokument otevřete v aplikaci Acrobat Reader a dokonce i na počítačích s Windows.

Tip: Můžete přidávat zakroužkování, šipky, obdélníky, textová pole a dokonce soubory s obrázky, jako jsou fotografie.

- Chcete-li zlepšit čitelnost textu, zapněte nebo vypněte vyhlazování hran (vyhlazení textu). K vypínači se dostanete tak, že vyberete Náhled → Předvolby (Preview → Preferences) a přejdete na záložku PDF. Zapněte možnost Vyhlazené čáry a text (Smooth line art and text). I když vyhlazený text většinou vypadá dobře, velmi malé písmo se čte někdy lépe s vypnutým vyhlazováním. Je o něco zubatější, nicméně zřetelnější.
- Chcete-li v dokumentu PDF najít nějaké slovo nebo frázi, stiskněte kombinaci kláves **⌘** +F (nebo vyberte možnost Úpravy → Hledat → Hledat (Edit → Find → Find)), čímž otevřete políčko Hledat (Find). Pokud je otevřen boční panel (Sidebar), můžete hledaný výraz zadat do políčka **Q** v horní části panelu. Postupujte podle obrázku 10.15.

Novinka: Výsledky vyhledávání byly v systému Lion značně vylepšeny. Nyní uvidíte výstřižek skutečného textu, v němž se hledaný výraz vyskytuje, počet výskytů tohoto výrazu na stránce a dokonce i miniaturu stránky samotné. Vše je zaměřeno na kontext.

Obrázek 10.15: Do vyhledávacího políčka zadejte hledaný výraz. Výsledky se zobrazí v bočním panelu (Sidebar) spolu s čísly stránek; když na některou klepnete, ihned se zobrazí. Seznam vyhledaných položek můžete setřídít podle hodnocení určeného aplikací Náhled (pravděpodobnosti, že nalezený text je tím, co hledáte) nebo podle pořadí stránek; stačí klepnout na příslušné tlačítko.

- Budete-li chtít z dokumentu PDF zkopírovat nějaký blok (například abyste jej mohli vložit do textového editoru, kde jej budete moci dále upravit), klepněte na nástroj Text (písmeno A na řádce nástrojů) nebo vyberte Nástroje → Nástroj Text (Tools → Text Tool). Nyní můžete označit text a potom vybrat Úpravy → Kopírovat (Edit → Copy), jako by se jednalo o webovou stránku. Označený blok může dokonce přesáhnout hranice stránky.

Tip: Při označování textu tažením označíte obvykle text od jednoho okraje dokumentu k druhému, i když je PDF dokument rozložen do sloupců. Ale aplikace Náhled (Preview) je o něco chytřejší. Pozná, kdy chcete označit pouze text v jednom sloupci, a automaticky vyznačí pouze odpovídající část.

- Budete-li chtít nějakou stránku použít v jiném grafickém, textovém nebo tiskařském programu, který pravděpodobně nerozpozná přímo formát PDF, můžete ji uložit jako soubor TIFF.

Budete-li chtít některou stránku extrahovat, použijte obvyklý příkaz Soubor → Exportovat (File → Export) a nezapomeňte přitom z rozbalovací nabídky vybrat nový formát souboru. (Pokud vyberete formát Photoshop nebo JPEG, aplikace Náhled (Preview) převede jen aktuálně vybranou stránku dokumentu PDF. To proto, že nic jako vícestránkový obrázek ve formátu Photoshop nebo JPEG neexistuje. To už však určitě víte.)

DO DETAILU

Specialita systému Lion: Podepisování dokumentů PDF opravdovým podpisem

K nejužitečnějším a nejelegantnějším funkcím ze všech 250 nových funkcí systému Lion patří funkce elektronického podpisu PDF. Umožní *pořízení snímku* opravdového rukou napsaného podpisu, který bude uložen aplikací Náhled (Preview). Když obdržíte dokument, který bude potřeba podepsat, můžete do něj takovýto podpis vložit.

V prvním kroku je potřeba seznámit aplikaci Náhled s vaším podpisem. Nejdříve se černým perem podepište na čistý bílý arch papíru. Na řádce nástrojů Anotace (Annotation) klepněte na rozbalovací nabídku Podpis (Signature) a zvolte příkaz Vytvořit podpis pomocí: HD kamera vestavěná (Create Signature from Built-in Camera). (Zobrazí se název vaší kamery například iSight Camera nebo FaceTime HD Camera. Není-li zobrazen řádek nabídek Anotace (Annotation), který je znázorněn na obrázku 10.14, vyberte Zobrazení → Zobrazit panel anotačních nástrojů (View → Show Annotation Bar).)

Nyní podržte papír s podpisem před kamerou v Macu tak, aby podpis vyplnil okno vlevo. Umístěte jej tak, aby seděl na modré čáře, jak je znázorněno na obrázku. Nevadí, že je zobrazen obráceně. Po chvíli se čisté linie vyfoceného podpisu zobrazí v okně Náhledu (Preview).

Je-li podpis umístěn správně, klepněte na tlačítko Přijmout (Accept). Tím podpis uložíte. (Toto je potřeba udělat jen jednou, samozřejmě pro jeden konkrétní podpis.)

Až nadejte chvíle, kdy budete chtít podepsat dokument, zobrazte lištu Anotace (Annotation). Z rozbalovací nabídky vyberte název podpisu. (Náhled umožňuje uložení více podpisů, to je důvod, proč je tento krok nutný.)

Signature Capture

Sign your name in black ink on a small piece of white paper.

Hold the paper up to your Mac's camera so your signature rests on the blue line.

Signature Preview
Maggie Simpson

Save this signature for use after Preview quits

Cancel Accept

2. I am not subject to backup withholding because: (a) I am exempt from backup withholding, or (b) I have received a determination letter from the Internal Revenue Service (IRS) that I am subject to backup withholding as a result of a failure to report all interest or dividend income and am no longer subject to backup withholding, and

3. I am a U.S. citizen or other U.S. person (defined below).

Certification instructions. You must cross out item 2 above if you have been notified by the IRS that you are not subject to backup withholding because you have failed to report all interest and dividends on your tax return. For real estate transaction interest paid, acquisition or abandonment of secured property, cancellation of debt, contributions to an IRA, and other payments other than interest and dividends, you are not required to sign the certification, but you should follow the instructions on page 4.

Sign Here	Signature of U.S. person ▶	Maggie Simpson	Date ▶
------------------	----------------------------	----------------	--------

General Instructions

Section references are to the Internal Revenue Code unless otherwise noted.

Note. If a requester gives you your TIN, you must use the TIN.

Nyní klepněte na dokument, který má být podepsán. Je-li v něm linka, na kterou se máte podepsat (třeba s podtitulkem Podpis), aplikace Náhled zmenší podpis tak, aby se vešel na příslušný řádek. Velmi chytré, že?

Pomocí dialogového okna Správa podpisů (Manage Signatures) můžete odstranit případně přidat nové podpisy. Z rozbalovací nabídky **S** na liště Anotace (Annotate) zvolte Správa podpisů (Manage Signatures).

- K obrázkům či souborům PDF můžete připojit i klíčová slova (vyberte Nástroje → Zobrazit Inspektor, Tools → Show Inspector, přejděte na záložku Q a klepněte na tlačítko +). Později můžete tyto dokumenty rychle vyhledat zadáním těchto klíčových slov do vyhledávacího políčka prohlížeče Spotlight.

Řádek nástrojů (Toolbar)

S řádkem nástrojů aplikace Náhled (Preview) si můžete užít spoustu legrace. Můžete jej přizpůsobit s (stačí vybrat možnost Zobrazení → Přizpůsobit panel nástrojů (View → Customize Toolbar)). Můžete rovněž přeskupit jeho ikony (tím, že stisknete klávesu **⌘** a přetáhnete je stranou) nebo odstranit některé ikony (tím, že stisknete klávesu **⌘** a přetáhnete je dolů).

Photo Booth

Může to být přihlouplé, může to být zbytečné, ale program Photo Booth je větším zřoutem času než Solitaire, web a *Star Dance* dohromady. Pro systém Lion byl navíc přepracován.

Pro počítače Mac s malou videokamerou nad obrazovkou je tato aplikace dokonalou partií, ale stejně dobře ji můžete použít i s videokamerou, webkamerou iSight nebo jinou webovou kamerou. (V případě, že nemáte alespoň *nějakou* kameru, se program Photo Booth ani nespustí.)

Spusťte tento program a potom se podívejte do kamery. Photo Booth se chová jako digitální zrcadlo, které ukazuje přesně to, co vidí kamera, tedy vás.

Potom však klepnete na tlačítko Efekty (Effects) a vstoupíte tak do světa zvláštních vizuálních efektů. Když říkáme zvláštní, myslíme tím *velmi* zvláštní. Díky některým budete vypadat jako špendlíková hlavička nebo baňatá cibule, případně jako siamská dvojčata; jiné napodobují obrazy Andy Warhola, efekt rybiho oka nebo kresbu uhlem (obrázek 10.16). Najdete zde *pět stran* efektů s devíti náhledy na každé stránce. (Na posledních dvou stranách najdete tzv. *backdrop* efekty, které jsou popsány níže.)

Obrázek 10.16: Efekty aplikace Photo Booth byly asi vymyšleny na nějaké nezřízené pивní párty Applu. Jsou totiž nebezpečně kreativní. Rozhodnete-li se, že přece jenom vypadáte lépe bez pomoci zdeformovaných představ zrozených v něčích hlavách, klepněte na ikonu Normální (Normal) uprostřed.

Chcete-li si je prohlédnout, klepněte na tlačítko s levou nebo pravou šipkou, stiskněte klávesu ← nebo → nebo táhněte dvěma prsty na trackpadu (případně jedním prstem na myši magic mouse).

Novinka: První stránka obsahuje osm efektů, které jsou v systému Lion nové. Některé z nich používají složité a chytré funkce pro rozpoznání obličeje a dokáží sledovat váš obličej a jeho polohu. Proto i když se pohybujete, mohou Závrát (Dizzy) nebo Srdíčka (Lovestruck) nechat kroužit kolem vaší hlavy animované ptáky nebo srdíčka a Veverka (Chipmuk), Víření (Nose Twirl) nebo Ústup (Bug Out) zdeformovat vaše líce, nos či dokonce oči.

U některých efektů najdete posuvníky, pomocí nichž můžete ovládat intenzitu efektů; tyto posuvníky se zobrazí po klepnutí na náhled.

Statické fotografie

Až najdete efekt, který vám bude připadat přitažlivý (nebo naopak odpuzivý, podle toho, co je zde vaším cílem), klepněte na tlačítko fotoaparátu nebo stiskněte kombinaci kláves ⌘+T. Uvidíte a uslyšíte třísekundový odpočet, a pak *cvak!* – vaše obrazovka se zableskne, aby osvětlila zorné pole, a na monitoru se objeví výsledná fotografie. Její miniatura se připojí ke sbírce dole.

Tip: Pokud vás toto odpočívání rozčiluje, tak až budete klepat na tlačítko fotoaparátu, stiskněte přitom klávesu Option. Budete-li se chtít zbavit i blesku na obrazovce, stiskněte při klepnutí Shift. Pochopitelně, pokud stisknete Option a Shift, pak nevidíte ani odpočet, ani blesk.

4 fotografie za sebou

Pokud klepnete na tlačítko Pořídít 4 snímky rychle za sebou (4-Up), které je označeno na obrázku 10.16, pak ve chvíli, kdy klepnete na ikonu kamery (nebo stisknete kombinaci kláves ⌘+T), začne odpočet 3-2-1 a poté aplikace Photo Booth pořídí ve dvou sekundách čtyři snímky za sebou. Toto načasování můžete využít stejně, jako byste to udělali v opravdovém fotokiosku – můžete mezitím udělat čtyři různé výrazy, provádět žertíky apod.

Výsledkem je fotografie se čtyřmi políčky, asi taková, jakou získáte ve fotokiosku. (V programu Photo Booth se zobrazí šikmo; ale když obrázek exportujete, budou už hezky vyzvořené jako skleněné tabulky v okně.) Její ikona se objeví v řádku miniatur ve spodní části okna, stejně jako jednotlivé statické fotografie.

Filmy

Aplikace Photo Booth nyní dokáže nahrávat *videa*, a to dokonce i s těmi bláznivými deformačními efekty. Klepněte na třetí ikonu pod oknem, na ikonu Zaznamenat filmový klip (Movie, obrázek 10.16), a pak klepněte na ikonu kamery (nebo stiskněte kombinaci kláves ⌘+T). Znovu začne odpočet 3-2-1, ale tentokrát začne program Photo Booth nahrávat video, a to i se zvukem, dokud neklepnete na tlačítko Stop. (Malé digitální počítadlo vlevo vám připomíná, že stále nahráváte.) Až bude po všem, ikona filmu se objeví v řádku miniatur a vy si budete moci film přehrát nebo jej exportovat.

DO DETAILU

Odstranění zrcadlového efektu u fotografií

Technicky vzato se program Photo Booth chová jako zrcadlo, nikoli jako fotoaparát. To znamená, že každý pořízený snímek je ve skutečnosti převrácen zleva doprava. Pokud bude na obrázku nějaký text (například nápis na tričku) nebo pokud si někdy důkladně prohlédnete způsob, jakým máte vlasy rozděleny pěšinkou, zjistíte, že každý snímek je obráceně.

To je také důvod, proč je možné klepnout na miniaturu ve spodní části okna a posléze vybrat možnost Upravit → Převrátit fotografii (Edit → Flip Photo). Takto se bude vaše fotografie shodovat s tím, co byste viděli ve fotoaparátu.

Pokud chcete, aby program Photo Booth převracel fotografie *za vás*, můžete zvolit Upravit → Automaticky převracet nové fotografie (Edit → Auto Flip New Photos).

Tip: Klepnete-li po nahrání videa na jeho miniaturu, na pravém konci posuvníku se zobrazí tlačítko Oříznout (Trim). Pokud na něj klepnete, zobrazí se na obou koncích posuvníku žluté úchyty pro ořezání (stejně, s jakými se setkáte při ořezání videa v zařízeních iPhone, iPad nebo v aplikaci iPhoto). Tažením úchyty směrem dovnitř oříznete hluché části na začátku případně na konci videonahrávky. Chcete-li výsledek své práce zkontrolovat, klepněte na klávesu mezerník. Je-li vše v pořádku, potvrďte ořezání klepnutím na tlačítko ✓.

Export snímků a filmů

Chcete-li se podívat na fotografii nebo film, které jste pořídili, klepněte na jejich miniaturu v rolovacím řádku ve spodní části okna. (Až se zase budete chtít vrátit do režimu fotoaparátu, klepněte na tlačítko 📷.)

Naštěstí tato mistrovská bláznivá dílka nemusí zůstat uzamčena jen v aplikaci Photo Booth. Se zbožňujícím obecnstvem je můžete sdílet pomocí některého z následujících způsobů:

- Klepněte na snímek nebo film a potom zvolte Soubor → Exportovat (File → Export). Budete požádáni o zdaní jména a o uložení snímku či filmu.

DO DETAILU

Statické a pohyblivé pozadí

Programy Photo Booth a iChat jsou jakýmsi bratrance, kteří jsou si velmi blízcí. Jedna z funkcí je ve skutečnosti v obou programech stejná, a to funkce pro vlastní pozadí. Aktuální a všední pozadí kanceláře nebo pokojíku můžete nyní nahradit něčím mnohem zajímavějším, například monumentálním vodopádem nebo pohledem cestujícího na horské dráze. Ve skutečnosti můžete jako pozadí použít libovolnou fotografii nebo video.

Toto se podobá technologii modrého nebo zeleného pozadí, která se používá v Hollywoodu v situaci, kdy se mají herci objevit někde, kde ve skutečnosti nejsou. (Samozřejmě bez toho modrého nebo zeleného pozadí.)

Chcete-li tedy své pozadí v programu Photo Booth změnit, klepněte na tlačítko Efekty (Effects). Na čtvrté stránce s efekty najdete osm přednastavených pozadí, která pro vás Apple připravil.

Jde o různé velkolepé statické snímky (scéna s oblaky, barevné puntíky, Měsíc) a videa (Eiffelova věž, akvárium, horská dráha, tropická pláž, Yosemiteké vodopády).

Na poslední stránce najdete osm *prázdných* čtverečků s náhledy. Aby tyto čtverečky nebyly tak prázdné, můžete do nich ze své plochy nebo z aplikace iPhoto přetáhnout svůj vlastní statický snímek nebo video.

Každopádně si pozadí nejprve připravte tím, že klepnete na jeden z náhledových čtverečků. Aplikace Photo Booth požádá: Prosím, odejděte ze záběru (Please step out of the frame). Udělejte to. Photo Booth si zapamatuje, jak vypadá scéna bez vás. To proto, aby vás dokázal odlišit od nudného kancelářského pozadí, až se znovu objevíte v záběru.

Když budete potom nahrávat video nebo pořizovat snímek, zjistíte, že vás Photo Booth přesadil do vámi vybraného exotického místa. (Bohužel, pokud toto pozadí obsahuje pohybuující se nebo vysoce kontrastní prvky, mohou se ve výsledku objevit skvrny.)

Tip: Zvolíte-li místo toho Soubor → Exportovat původní (File → Export Original), obrázek nebo nahrávka budou uloženy bez použitých efektů. Získáte původní základní snímek. Tato v Lionu nová funkce může být užitečná!

- Přetáhněte miniaturu ven z okna na plochu.
- Klepněte se stisknutou klávesou Control (nebo klepněte pravým tlačítkem) na miniaturu. Z místní nabídky vyberte Zobrazit v programu Finder (Reveal in Finder). Z místní nabídky budete přeneseni ke skutečnému souboru s obrázkem nebo videonímekem na pevném disku, odkud jej můžete zkopírovat, přemístit nebo jej můžete přejmenovat, odstranit a podobně.

Novinka: Tyto soubory jsou nyní uloženy pod jednou ikonou jako soubor balíčku (strana ***166***), který se nachází ve vaší složce Domov → Obrázky (Home → Pictures). Říká se mu Knihovna Photo Booth (Photo Booth Library). Jednotlivé snímky zde najdete v podobě souborů s příponou JPEG, u každé fotografie typu 4 v řadě zde najdete čtyři soubory JPEG a od každého videa zde najdete filmový soubor s příponou .MOV.

- Klepněte na tlačítko E-mail (Email, chcete-li danou fotografii nebo film poslat jako přílohu odchozí zprávy v aplikaci Mail.
- Klepněte na tlačítko Přidat do iPhoto (Add to iPhoto), chcete-li daný snímek nebo film importovat do aplikace iPhoto.
- Klepněte na ikonu Ikona uživatele (User Picture), pokud chcete, aby vás tato fotografie představovala na úvodní přihlašovací obrazovce (strana ***15***).
- Klepněte na ikonu Chatová ikona (Buddy Picture), pokud chcete, aby vás fotografie reprezentovala v aplikaci iChat (kapitola 20).

Tip: Jako obrázek na přihlašovací obrazovce si můžete vybrat i jedno políčko filmu v aplikaci Photo Booth. Při přehrávání filmu klepněte na tlačítko pro pozastavení (Pause) a potom pomocí táhla posuvníku zastavte akci na požadovaném políčku. Nakonec klepněte na ikonu uživatele (User Picture) nebo Chatovou ikonu (Buddy Picture). Jako obrázek pro svůj účet můžete rovněž použít i jednu ze čtyř oblíbených částí fotografie z fotokiosku. Klepněte na ní a potom klepněte na tlačítko Ikona uživatele (User Picture) nebo Obrázek účtu (Account Picture). Tato část pak vyplní okno aplikace Photo Booth.

A když už mluvíme o zajímavých snímcích obličeje, zmíníme také toto. Exportujete-li snímek typu 4 v řadě a vyberete-li si jej za svoji Chatovou Ikonu (Buddy Picture), bude tato ikona *animovaná*. To znamená, že se v ní budou střídát všechny čtyři obrázky, čímž vznikne jakási hrubá animace. Trochu to obtěžuje, ale děti to mají rády.

Pokud jste se rozhodli pro dobrodružství s programem Photo Booth, pak máme pro vás jedno varování. Nepouštějte k němu děti. Jinak se od něj dalších 12 let neodtrhnou.

Tip: Aplikace Photo Booth je jednou z certifikovaných celoobrazovkových aplikací. Chcete-li si grafiku lépe vychutnat, klepněte na ikonu v pravém horním rohu a aplikace vyplní celou obrazovku.

Poznámky (Stickies)

Aplikace Stickies (Poznámky) umožňuje vytváření virtuálních nalepovacích poznámek, které si můžete připíchnout na obrazovku. Je to triumfální softwarová pomůcka vycházející vstříc tisícům lidí, kteří si poznámkami polepují okraje svých skutečných monitorů. Podobně jako pomůcku Poznámky (Stickies) v Dashboardu si tento program můžete otevřít pomocí klávesové zkratky (označte text a potom stiskněte kombinaci kláves Shift+⌘+Y). Program však v sobě ukrývá mnohem více možností než tato pomůcka.

Program Poznámky (Stickies) můžete používat k rychlému zaznamenání poznámek a úkolů, k poznamenání webových adres či telefonních čísel, která si potřebujete zapamatovat, nebo

k uložení jakýchkoli jiných kousíčků a útržků textu, které vám přijdou pod ruku. Vaše elektronické papírky s poznámkami se pak zobrazí vždy, když spustíte program Poznámky (Stickies, znázorněno na obrázku 10.17).

Vytváření nalepovacích poznámek

Při prvním spuštění programu Poznámky (Stickies) se automaticky zobrazí několik vzorových poznámek, které popisují některé funkce tohoto programu. Každou z těchto ukázek můžete rychle odstranit klepnutím na tlačítko Ukončit v levém horním rohu poznámky nebo výběrem příkazu Soubor → Zavřít (File → Close, kombinace kláves $\mathbb{C}+W$). Pokaždé když zavřete poznámku, zobrazí se dialog s dotazem, zda ji chcete uložit. Pokud klepnete na tlačítko Neukládat (Don't Save), nebo stisknete kombinaci kláves $\mathbb{C}+D$, poznámka nadobro zmizí.

Budete-li chtít vytvořit novou poznámku, vyberte Soubor → Nová poznámka (File → New Note, kombinace kláves $\mathbb{C}+N$). Poté začněte psát nebo proveďte některou z následujících akcí:

- Přetáhněte do poznámky text z kteréhokoli jiného programu, jako je například TextEdit, Mail nebo Microsoft Word. Můžete rovněž přetáhnout útržky textu z plochy přímo do své poznámky. Budete-li chtít mít v poznámce i obrázek, můžete do ní přetáhnout soubor PICT, GIF, JPEG nebo TIFF. Dokonce sem můžete přetáhnout i zvuk nebo film. (V takovém případě se zobrazí zpráva s dotazem, zda chcete do této malé poznámky opravdu zkopírovat celý obrovský film ve formátu QuickTime.)
- Přetáhněte do poznámky ikonu souboru PDF. (Aplikace Poznámky (Stickies) umí dokonce pojmout i vícestránkové soubory PDF. Nejprve se zobrazí jen první stránka, ale pomocí posuvníku si budete moci prohlédnout i zbytek.)
- Vyberte Soubor → Importovat (File → Import) a označte libovolný soubor s prostým textem nebo dokument RTF (Rich Text Format), který chcete vložit do poznámky.
- Přetáhněte do poznámky adresu URL přímo z řádku adresy webového prohlížeče.

Tip: Pokud některá z vašich poznámek obsahuje informace, které jsou pro vás nejdůležitější (třeba seznam úkolů), můžete nastavit, aby byla neustále nad ostatními okny, a to i v případě, že se do pozadí odsune samotný program Poznámky (Stickies). Stačí, když na příslušnou poznámku klepnete a pak vyberete příkaz Poznámka → Plovoucí okno (Note → Floating Window).

- V programech TextEdit, Mail, Pages, Safari, v programu Stickiech samotném, nebo v jiných standardních aplikacích na Macu označte část textu. Potom z nabídky Služby (Services) vyberte příkaz Vytvořit novou poznámku (Make New Sticky Note) nebo stiskněte kombinaci kláves Shift+ $\mathbb{C}+Y$. Tento příkaz spustí aplikaci Poznámky (Stickies), vytvoří novou poznámku a vyplní ji vámi vybraným textem – a to vše najednou.

Poznámka: Všechny poznámky se ukládají do souboru s názvem StickiesDatabase, který se nachází v adresáři Domov → Knihovna (Home → Library). Ten můžete libovolně kopírovat, posílat atd., jako kterýkoli jiný soubor.

Obrázek 10.17: U dávno překonaných systémů Mac byly poznámky vytvořené v aplikaci Poznámky (Stickies) pouze textovou záležitostí s jediným typem písma. Dnes však můžete u každé poznámky používat různé typy písma, barvy a styly. Do poznámek můžete dokonce vložit i obrázky, zvuky a filmy (ve formátu PICT, GIF, JPEG, QuickTime, AIFF, celé soubory PDF atd.). Takto máte možnost vytvořit nejpracovnější upomínky a úkoly na světě.

Chcete ve svých poznámkách používat nějaký oblíbený styl? Nejprve vytvořte novou poznámku, vyberte oblíbenou barvu a styl textu a nastavte její velikost. Poté vyberte Poznámka → Použít jako výchozí (Note → Use as Default). Všechny nové poznámky, které od této chvíle vytvoříte, budou mít vámi vybrané písmo, velikost a barvu.

Zvětšení a zmenšení poznámek

Poznámky (Stickies) obsahují několik skrytých triků pro správu poznámek:

- V pravém dolním rohu každé poznámky najdete malý úchyt pro změnu velikosti. Uchopením a tažením tohoto úchytu můžete poznámku zvětšit nebo zmenšit.
- Chcete-li okno poznámky jediným klepnutím zvětšit nebo zmenšit, použijte k tomu malý trojúhelníček v pravém horním rohu poznámky. První klepnutí zvětší poznámku téměř na velikost celé obrazovky. Dalším klepnutím se poznámka vrátí na normální velikost.

A nakonec to nejlepší: Poklepáním na libovolné místo tmavého proužku v horní části každé poznámky ji sbalíte do kompaktní jednořádkové minipoznámky, jak je to vidět na obrázku 10.18. Vybranou poznámku můžete sbalit také výběrem příkazu Okno → Sbalit (Window → Collapse) nebo stisknutím kombinace kláves $\text{⌘}+M$.

Tip: Nejúčinnější způsob, jak používat aplikaci Stickies (Poznámky), je mít poznámky ve sbaleném stavu – jako na obrázku 10.21. Pokud je poznámka sbalená, první řádek textu se zobrazí malým písmem ve sbaleném záhlaví Poznámky, takže abyste si vzpomněli, co je v dané poznámce, nemusíte ji rozbalovat. A jelikož spoustu – ne-li většinu – poznámek lze shrnout do několika slov („Vyzvednout věci z čistírny“, „Zavolat mamce“), je možné mít své poznámky sbalené trvale.

Obrázek 10.18: Pokud musel být první řádek textu zkrácen (jako u třetí poznámky na obrázku), můžete její pravý okraj natáhnout a poznámku tak rozšířit, aniž byste ji museli znovu zvětšovat.

Formátování poznámek

Aplikace Poznámky (Stickies) používá pro vytváření výtvarně propracovaných poznámek písma, barvy a styly, jaké se používají v textových editorech (podívejte se do nabídky Písmo (Font)). Z nabídky Barva (Color) si také můžete vybrat z šesti barev pozadí.

Ukládání poznámek

Poznámky, které vytvoříte v aplikaci Poznámky (Stickies), trvají jen tak dlouho, dokud jsou otevřené. Pokud poznámku zavřete, abyste ji už neměli na očích (a v potvrzovacím dialogu klepnete na tlačítko Neukládat (Don't Save)), nadobro ji zrušíte.

Pokud chcete informace, které jste zapsali do svých poznámek, nějaký trvalejším způsobem uchovat, použijte příkaz Soubor → Exportovat text (File → Export Text), pomocí něž každou poznámku uložíte jako samostatný dokument aplikace TextEdit. Při výběru příkazu Exportovat text (Export Text) si můžete vybrat z následujících možností:

- **Obyčejný text (Plain Text).** Tato volba uloží poznámku jako soubor s prostým textem, bez formátování a obrázků.
- **RTF** je zkratka pro Rich Text Format, zvláštní výměnný formát, který uchovává většinu formátování, včetně výběru písma, stylu a barvy. Výsledný soubor RTF můžete otevřít v libovolném textovém editoru, aniž by to mělo nějaký vliv na použité formátování.
- **RTFD.** RTFD, neobvyklá a účinná varianta formátu RTF, je dokument Rich Text Format s přílohami. A jak lze k souboru RTFD tyto přílohy „připojit“? Přetáhněte vlastní aplikaci (Náhled (Preview), Kalkulačka (Calculator) či cokoli jiného) nebo vícestránkový soubor PDF na poznámku. Ikona daného programu či dokumentu se objeví v poznámce, ale pokud na tuto ikonu poklepete, nic se nestane. Když však tuto poznámku vyexportujete jako soubor RTFD, výsledkem bude dokument aplikace TextEdit, který má v sobě zabudovaný celý program či dokument, který jste tam přetáhli. I zde uvidíte ikonu daného programu, stejně jako v poznámce, ale když na ni tentokrát poklepete, daný program

se skutečně otevře. (Více informací o souborech RTFD najdete v rámečku na straně ***426***.)

Do své poznámky můžete dokonce vložit i obrázek. Když ji pak vyexportujete jako dokument RTFD, výsledný souborový *balíček* bude obsahovat i tento obrázek, který jste sem vložili.

Pokud ve svých poznámkách žádné zabudované programy ani dokumenty nemáte, pak budou vyexportované soubory RTFD naprosto stejné jako jejich protějšky RTF.

Předvolby systému (System Preferences)

Tento program otvírá dveře do nervového centra různých uživatelských předvoleb, nastavení a voleb systému Mac OS X. Všechny tyto možnosti jsou dopodrobna rozebírány v 9. kapitole.

Přenos obrázků (Image Capture)

Tento opomíjený malý prográmeček byl původně navržen pro stažení obrázků z digitálního fotoaparátu a pro jejich následné automatické zpracování. Dokázal z nich vytvořit webovou stránku, zmenšit je tak, aby bylo možné posílat je e-mailem atd. Avšak po zrodu aplikace Přenos obrázků (Image Capture) se na scéně objevil program iPhoto, který svému předchůdci vypustil rybník.

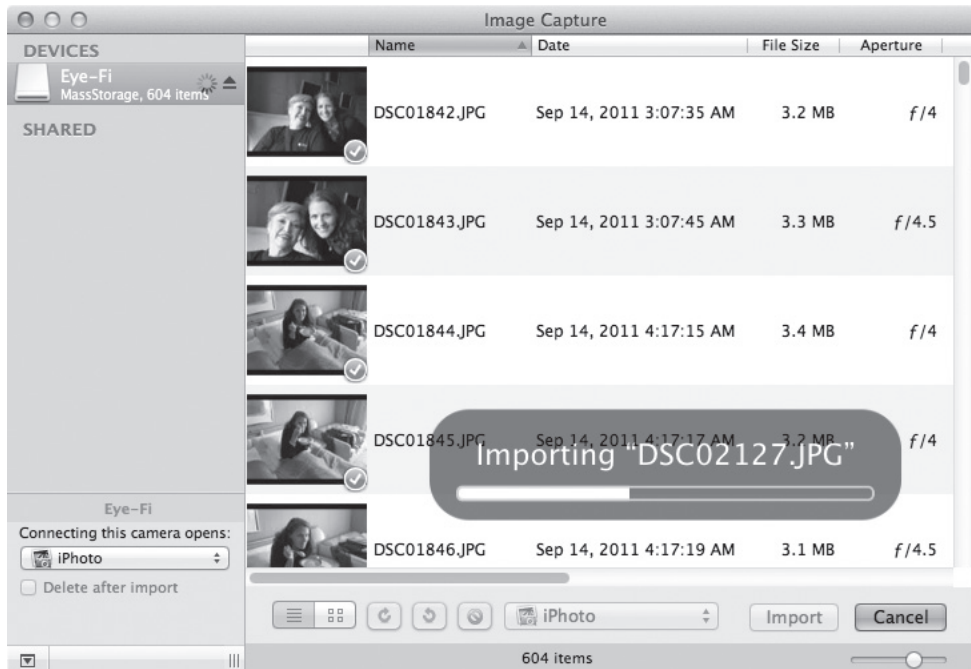
I přesto ale Apple aplikaci Přenos obrázků do systému Mac OS X zařadil, a to z následujících důvodů:

- Jde o menší a rychlejší aplikaci. Umožní stáhnout z fotoaparátu všechny nebo jen určité fotografie (obrázek 10.19). Aplikace iPhoto to již dnes dokáže také, ale v některých případech to znamená jít s dělem na zajíce.
- Dokáže stahovat obrázky nejen z fotoaparátů, ale i ze skenerů.
- Umí stáhnout z digitálních fotoaparátů i *zvukové stopy* (například mluvené poznámky), zatímco iPhoto to nedokáže.

Aplikaci Přenos obrázků (Image Capture) můžete spustit jedním ze dvou způsobů: buď můžete klepnout na její ikonu ve vaší složce Aplikace (Applications) nebo můžete nastavit, aby se spustila automaticky, kdykoli k počítači připojíte digitální fotoaparát a zapnete jej. Chcete-li, aby to fungovalo tímto způsobem, ručně spusťte program Přenos obrázků (Image Capture). Pomocí rozbalovací nabídky Připojení tohoto fotoaparátu spustí (Connecting this camera opens) vyberte aplikaci Image Capture.

Tip: Přenos obrázků (Image Capture) si tato nastavení pamatuje pro různé fotoaparáty oddělené. Můžete například nastavit, že po připojení báječného fotoaparátu SLR se má spustit aplikace Aperture, po připojení manželčina kapesního fotoaparátu aplikace iPhoto a po připojení zařízení iPhone aplikace Přenos obrázků. Tímto způsobem můžete velmi rychle vybrat ty nejlepší snímky a třeba je odeslat e-mailem.

Spuštěná aplikace Přenos obrázků (Image Capture) je znázorněna na obrázku 10.19. Po připojení fotoaparátu, případně mobilního telefonu nebo skeneru se jejich názvy zobrazí v seznamu na levé straně. Nejdříve klepněte na název. Po chvilce zobrazí aplikace všechny fotografie uložené na paměťové kartě fotoaparátu pomocí zobrazení seznamu nebo zobrazení ikon (dle vaší volby).

Obrázek 10.19: Nahore: Aplikace Přenos obrázků se v mnoha směrech chová jako miniaturní iPhoto. Pomocí posuvníku v pravé dolní části můžete změnit velikost miniatur. Chcete-li, aby byl obsah paměťové karty ve fotoaparátu po stažení snímků do počítače vymazán, zaškrtněte políčko dole vlevo Smazat po importu (Delete after Import). Můžete vybrat jednotlivé snímky, které chcete načíst, pomocí tlačítek v horní části můžete vybrané snímky otáčet, nebo můžete odstranit snímky ve fotoaparátu.

Importovat do (Import To)

Tato rozbalovací nabídka umožňuje určit, co se stane s načtenými obrázky. Aplikace Přenos obrázků (Image Capture) nabídne uložení fotografií, zvuků nebo videí ze záznamového zařízení do vaší domovské složky Obrázky (Pictures). Pokud z rozbalovací nabídky vyberete volbu Ostatní (Other), můžete vybrat kteroukoli jinou složku.

Navíc zde najdete další užitečné možnosti:

- **iPhoto.** Prostřednictvím programu Přenos obrázků (Image Capture) můžete snímky výhodně směřovat z fotoaparátu do aplikace iPhoto. Toto se hodí v situaci, kdy jste sice neplánovali načíst snímky do své stálé sbírky, ale po jejich prohlédnutí v aplikaci Přenos obrázků změníte názor.

- **Náhled (Preview)** zobrazí čerstvé snímky pomocí náhledu, takže si je můžete ve větším rozlišení lépe prohlédnout.
- **Mail** odesílá obrázky přímo e-mailovému programu na Macu. Toto se hodí tehdy, kdy hlavním cílem získání snímků z fotoaparátu je jejich odeslání přátelům.
- **Vytvořit webovou stránku (Build web page).** Tato možnost vytvoří ze stažených snímků skutečnou a velmi přitažlivou webovou stránku. Miniatury obrázků na tmavě šedém pozadí jsou uloženy v dokumentu webové stránky index.html. Pokud klepnete na některou z miniatur, zobrazíte ji v plné velikosti tak, jak se zobrazí i návštěvníkům, až bude stránka na webu. (Uvěřejnění je na vás.)

Poznámka: Aplikace Přenos obrázků (Image Capture) umístí soubory webu do složky Domov → Obrázky → Webpage on [dnešní datum a čas] (Home → Pictures → Webpage on [today's day and time]). Obsahuje grafické soubory zpracované do dokumentu HTML. Chcete-li, můžete toto celé zveřejnit na Internetu.

Přenos obrázků (Image Capture) tuto stránku automaticky a s pýchou otevře ve vašem webovém prohlížeči.

- **Vytvořit PDF (MakePDF).** Co je to? Je to malá aplikace, o které jste možná ani nevěděli, že ji máte.

Vyberete-li tuto možnost, získáte něco, co se podobá oknu náhledu na miniatury vašich snímků. Pokud jej ihned uložíte, získáte nádherný barevný soubor PDF vybraných snímků, které můžete okamžitě vytisknout na papír a vystříhnout. Pokud zvolíte nabídku Rozložení (Layout), můžete vybrat rozložení snímků, například 3x5, 4x6, 8x10 atd.

Ale co když snímek přesně neodpovídá zvoleným rozměrům? Pomocí příkazů Oříznout (Crop) v nabídce Rozložení (Layout) vystředíte každý snímek do určeného tvaru a je-li to potřeba, oříznete přebytečné okraje (například Crop to 4x6, v lokalizované verzi Oříznout na 4x6). Příkaz Přizpůsobit (Fit) na rozdíl od toho zmenší snímek tak, aby odpovídal určeným rozměrům. V důsledku toho mohou někdy vzniknout bílé okraje.

Poznámka: Ořezání nikdy neovlivní původní stažené snímky. Původní velikost a rozlišení v samotných souborech stažených obrázků zůstanou nedotčeny.

- **Ostatní (Other).** Půvab systému Přenos obrázků (Image Capture) spočívá v tom, že si uživatelé mohou psát dodatečné skripty. Pokud si nějaký napíšete nebo stáhnete, uložte si jej do svého adresáře System → Library → Image Capture → Automated Tasks (System → Knihovna → Image Capture → Automated Tasks). Následně si je můžete vybrat z rozbalovací nabídky Importovat do (Import To), která bude o něj rozšířena.

Tip: Aplikaci Přenos obrázků (Image Capture) je možné nastavit tak, aby po připojení fotoaparátu stáhla všechny snímky z fotoaparátu do počítače.

Chcete-li tuto možnost využít, nejdříve připojte fotoaparát. V seznamu zařízení klepněte na jeho název. Potom z rozbalovací nabídky Po připojení tohoto fotoaparátu spustit (Connecting this camera opens) vyberte možnost Automatický import (AutoImporter). Od této chvíle vždy po připojení fotoaparátu stáhne aplikace Přenos obrázků (Image Capture) všechny snímky z fotoaparátu do počítače. Po ukončení procesu stahování se na miniatuře každého staženého snímku zobrazí malý zelený znak zaškrtnutí.

Stáhnout vše, stáhnout některé

Klepnutím na tlačítko Stáhnout vše (Import All) se spustí proces kopírování fotografií do zvoleného adresáře. Zobrazí se dialog s průběhem procesu, v němž se zobrazí miniatura aktuálně přenášeného obrázku.

Chcete-li načíst pouze *některé* snímky, nejdříve je vyberte. (V režimu zobrazení seznamu lze skupinu *sousedících* fotografií označit klepnutím na první snímek a potom stisknutím klávesy Shift a klepnutím na poslední snímek. *Jednotlivé* snímky přidáte do výběru tím, že stisknete klávesu ⌘ a klepnete na požadované snímky. V režimu zobrazení ikon můžete označit jednotlivé fotografie jak klepnutím se stisknutou klávesou ⌘ , tak i klepnutím se stisknutou klávesou Shift.) Potom klepněte na tlačítko Importovat (Import).

Skenování

Pokud vlastníte skener, je šance, že speciální software dodaný se skenerem ani nebudete potřebovat. Místo něj nabízí Mac OS X dvě aplikace, které mohou pracovat s kterýmkoli standardním skenerem. Jde o aplikace Přenos obrázků (Image Capture) a Náhled (Preview). Ve skutečnosti jsou ovládací prvky v obou aplikacích stejné.

Chcete-li ke skenování použít aplikaci Přenos obrázků (Image Capture), zapněte skener a v seznamu na levé straně klepněte na jeho název. Vložte do skeneru požadovaný obrázek nebo dokument.

Poznámka: Chcete-li skener sdílet v síti, zapněte na panelu Předvolby systému → Sdílení (System Preferences → Sharing) možnost Sdílení skeneru (Scanner Sharing). Tato možnost je trochu zvláštní, a to ze dvou důvodů. Za prvé, co získáte, když sedíte ve vedlejší křídle budovy daleko od skeneru? Opravdu byste chtěli křičet na kolegu nebo mu telefonovat, aby vložil do skeneru další obrázek?

Za druhé, uvědomte si, že to co snímáte, mohou vidět všichni na síti – a to může mít někdy nepřijemné důsledky.

Nyní je potřeba rozhodnout několik věcí:

- **Oddělit a urovnat?** Pokud v nabídce Velikost (Scan Size) zapnete možnost Detekovat oddělené prvky (Detect separate items), Mac OS X předvede šikový kousek. Zjistí, zda jste na sklo skeneru nepoložili více prvků například několik malých fotografií. Hledá přitom obdélníkové obrázky obklopené prázdnou bílou plochou. Pokud se některé obrázky překrývají, tato funkce nebude fungovat.

Najde-li více prvků, Přenos obrázků (Image Capture) je automaticky urovná, přičemž vykompenzuje nesystematické umístění prvků na skle. Potom uloží jednotlivé prvky do samostatných souborů.

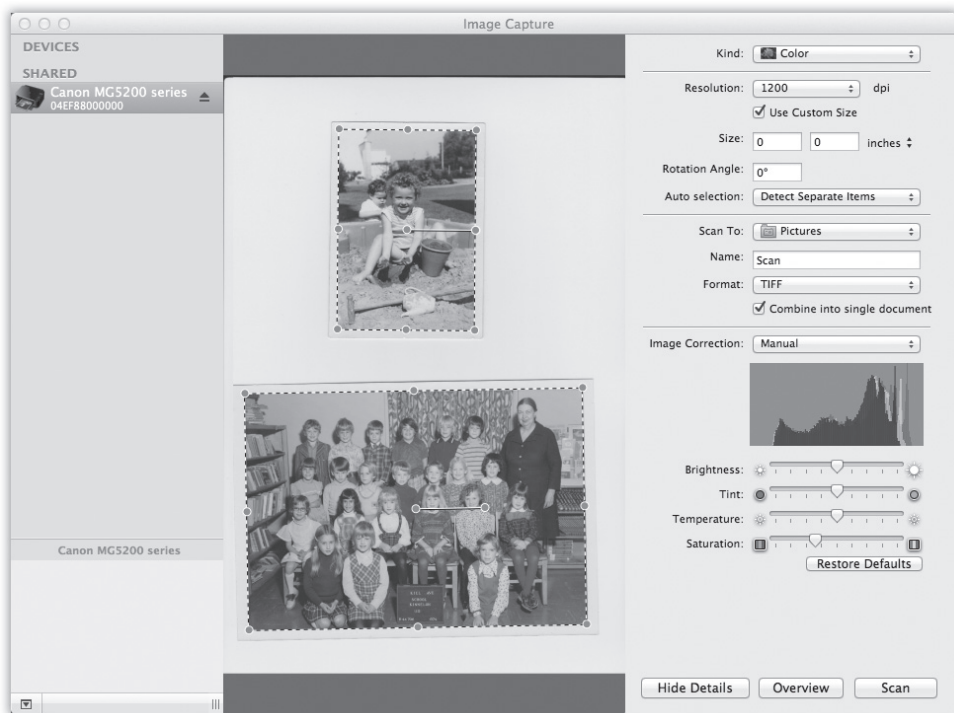
- **Kam uložit soubory?** Pomocí rozbalovací nabídky Skenovat do (Scan To) určete, kam se mají uložit nové soubory nasnímaných obrázků (například do složky Obrázky (Pictures)). Máte také jiné možnosti než jen umístění obrázků do složky jiné originálnější požadavky. Výsledný obrázek můžete například odeslat do aplikace Přenosu obrázků (Image Captuer), Náhled (Preview) nebo Mail.

Pokud jste již do skeneru vložili obrázek, klepněte na možnost Skenovat (Scan). Skener začne vzdychat jako o život a zanedlouho se na obrazovce zobrazí to, co je ve skeneru. Současně probíhá ukládání dat do souboru případně další zpracování dat tak, jak jste určili pomocí rozbalovací nabídky Skenovat do (Scan to).

Více možností

Jak vidíte, Apple se snaží, aby bylo *základní* skenování tak snadné, jak jen to je možné – na jediné klepnutí. Avšak tento „blbuvzdorný“ přístup poskytuje zároveň velmi málo možností.

Pokud před skenováním klepnete na tlačítko Zobrazit podrobnosti (Show Details), zobrazí se na pravé straně okna speciální panel s mnoha užitečnými ovládacími prvky (obrázek 10.20).

Obrázek 10.20: Po klepnutí na tlačítko Zobrazit podrobnosti (Show details) se v pravé části okna zobrazí nový panel. Zde můžete určit všechny kosmetické detaily nadcházejícího skenování, jako jsou velikost, rozlišení apod. Všimli jste si tečkovaného ohraničení třech nezávislých fotografií? Je zde, protože byla zapnuta možnost Detekovat oddělené prvky (Detect Separate Items). Tyto fotografie budou po sejmutí uloženy do třech samostatných souborů.

Zde je přehled několika nejužitečnějších možností:

- **Rozlišení (Resolution).** Toto je počet malých snímaných bodů na jeden palec. Chcete-li obrázek po sejmutí vytisknout, doporučujeme zvolit hodnotu 300. Pro grafiku, která se bude zobrazovat na monitoru, jako jsou například obrázky na webu, použijte standardní hodnotu 75.

- **Název (Name).** Zde zadejte název souboru na disku, do kterého se uloží obrázek. Pokud ponecháte hodnotu *Scan*, soubory budou pojmenovány *Scan 1*, *Scan 2* atd.
- **Formát (Format).** Pro snímanou grafiku se obvykle jako formát souborů používá formát TIFF. Jde o formát s vysokým rozlišením, který je ideální pro skenování cenných fotografií pro příbuzné. Chcete-li však tyto obrázky uložit na webu, zvolte raději formát JPEG, který je webovým standardem.
- **Úprava obrázku (Image Correction).** Pokud z rozbalovací nabídky vyberete možnost Ručně (Manual – možnost pro ruční nastavení), dopřejete si velmi obsáhný panel nástrojů pro nastavení parametrů barev: jasu, tónu, sytosti, histogramu atd.

Otevřete-li panel Podrobnosti (Details), získáte rovněž další výhodu. Můžete sejmut pouze část toho, co je ve skeneru.

Po vložení dokumentu nebo fotografie do skeneru klepněte na možnost Přehled (Overview). Přenos obrázků (Image Capture) provede rychlé skenování a obrázek zobrazí. Celý obrázek bude ohraničen tečkovanou čarou. Pokud jste předtím zvolili možnost Detekovat oddělené prvky (Detect separate images), bude ohraničen *každý* z obrázků ve skeneru.

Přizpůsobením těchto tečkovaných obdélníků můžete přesně ohraničit oblast, kterou chcete skenovat. Například tažením rohu obdélníku změníte jeho velikost, tažením za vnitřní část obdélníku jej přesunete, tažením pravého konce čáry uvnitř obdélníku jej otočíte, otočený obrázek zobrazíte stisknutím kombinace kláves Control a Option.

Až bude obdélník nebo více obdélníků správně umístěno, spusťte samotné skenování tlačítkem Skenovat (Scan).

Poznámka: Tento návod platí pro nejběžnější typ skenerů, a sice skener s deskovou snímací plochou. Máte-li skener s podavačem dokumentů (zásobníkem nebo otvorem pro vložení štosu papírových dokumentů, které se odebírají jeden za druhým), návod se liší jen nepatrně.

Pravděpodobně se zobrazí například rozbalovací nabídka *Režim (Mode) nebo Režim skenování (Scan Mode). Pokud se zobrazí, zvolte možnost Podavač dokumentů (Document Feeder). Zřejmě zvolíte možnost Zobrazit podrobnosti (Show Details), která je popsána v předchozím textu. Může se rovněž nabídnout možnost Oboustranně (Duplex), tj. skenovat obě strany předlohy (některé skenery toto neumožňují).

QuickTime Player

O přehrávači QuickTime se toho dá říct hodně, ale všechno už je popsáno v kapitole 15.

Safari

Webový prohlížeč od Applu v sobě skrývá tolik tipů a triků, že vám jejich studium zabere celý život. Podrobnosti najdete v kapitole 19.

Slovník (Dictionary)

Pro všechny milovníky slovíček je Slovník (Dictionary) a také Thesaurus požehnáním. Představuje rychlý způsob, jak nalézt definice různých slov, jejich výslovnost a synonyma. Máme-li být přesní, Mac OS X je dodáván s elektronickými verzemi *několika* referenčních děl v jednom:

- Celý New Oxford American Dictionary (jeho třetí edice). Zjistíte, že jeho položky obsahují mnoho příkladů, tabulek a souvislostí, které umožní rozlišit jemné významové odstíny (vyhledejte například termín *weak*).
- Kompletní Oxford American Writer's Thesaurus.
- Slovník termínů Apple od „A/UX“ až po „Xsan“. Je zřejmé, že žádný termín od Applu nezačíná písmeny Y ani Z.
- Wikipedia. Je samozřejmé, že tato známá encyklopedie, která je otevřeným zdrojem a do které může přispívat každý, ve skutečnosti není na vašem počítači. Aplikace Slovník (Dictionary) vám jen umožní prohledávat její verzi *online* a výsledek pak zobrazit přímo v okně tohoto programu.
- Japonský slovník, thesaurus a japonsko-anglický překladový slovník.

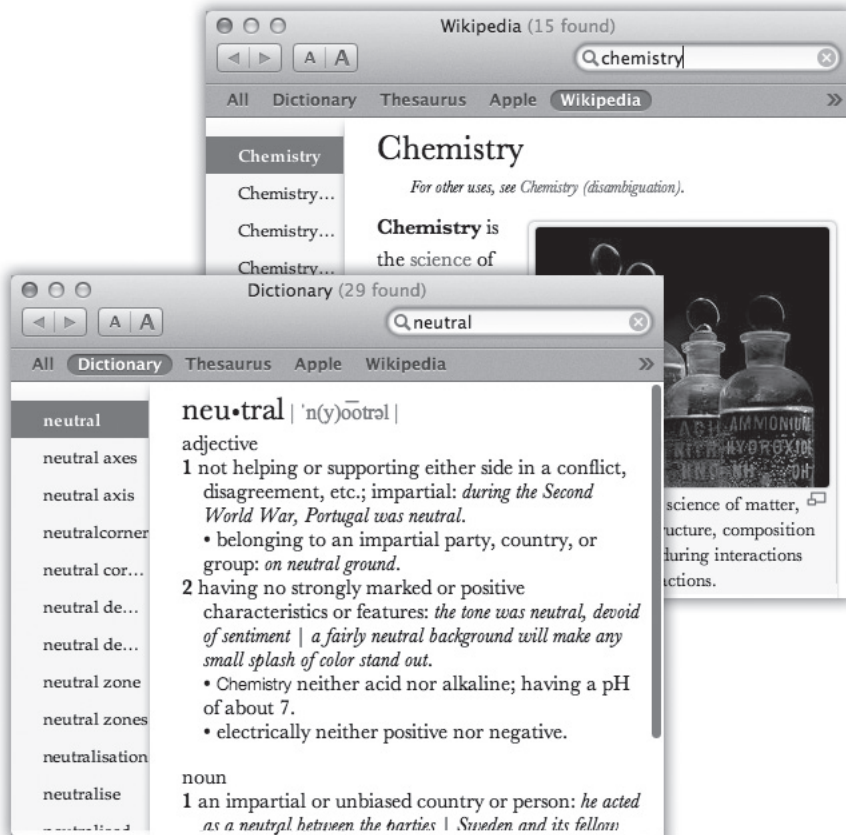
Tip: Japonské příručky nejsou obvykle vidět. Nejprve je potřeba povolit je v nabídce Slovník → Předvolby (Dictionary → Preferences).

Systém Mac OS X má rovněž v zásobě asi milion způsobů, jak vyhledat nějaké slovo:

- **Máte-li trackad, v některém ze základních programů na Macu ukažte na slovo. Potom se jej dvakrát dotkněte třemi prsty (neklepejte).** Toto je nové gesto systému Lion pro panel slovníku popsany v předchozím odstavci. (Nefunguje však, dokud jej nezapnete na panelu Předvolby systému → Trackpad (System Preferences → Trackpad).)
- **Poklepejte na ikonu aplikace Slovník (Dictionary).** Otevře se okno, které je zobrazeno nahoře na obrázku 10.21. Při zadávání hledaného slova do vyhledávacího políčka Spotlightu budou nabídnuta odpovídající slova. Budete-li chtít zobrazit úplnou typograficky elegantní definici vybraného slova i se vzorovými příklady a výslovností, stačí klepnout na zvolené slovo nebo jej označit a stisknout klávesu Return.

Tip: A pokud nebudete některému slovu v této definici rozumět, stačí na toto slovo klepnout a tím vyhledat jeho definici. (Každé slovo, na které ukážete kurzorem, se zbarví do modra a podtrhne se, což slouží jako připomenutí.) V této definici pak můžete klepnout zase na další, a další slova.

K procházení vyhledaných řetězců můžete požit tlačítka ◀ nebo ▶ na řádku nástrojů, nebo některou z kombinací kláves ⌘+[nebo ⌘+]. Pokud podržíte stisknuté tlačítko ⌘, zobrazí se rozbalovací nabídka nedávno vyhledaných výrazů.

Obrázek 10.21: Spustíte-li aplikaci Slovník (Dictionary), předpokládá se, že hledáte definici nějakého slova (vlevo nahoře). Chcete-li, aby se vám místo toho po spuštění zobrazil například záznam z Wikipedie (vpravo dole), vyberte Slovník → Předvolby (Dictionary → Preferences) a položku Wikipedia přetáhněte nahoru tak, aby byla před slovníkem Oxford American Dictionary. To je vše!

Mimochodem, je celkem užitečné prozkoumat dialog Slovník → Předvolby (Dictionary → Preferences). Zde si totiž můžete vybrat mezi americkou nebo britskou výslovností a upravit velikost písma.

- **Stiskněte** . Ano, aplikace Slovník (Dictionary) je jednou z pomůcek v Dashboardu (strana ***187***).
- **V programu vytvořeném v prostředí Cocoa stiskněte Control a klepněte pravým tlačítkem na označené slovo.** Z místní nabídky vyberte příkaz Vyhledat [slovo] (Look Up). Z označeného slova vyroste panel s informacemi o daném slovu nebo se obdobným způsobem otevře program Slovník (Dictionary).
- **V prohlížeči Safari zadejte prefix *dict://*.** Může to znít sice trochu divně, ale je to neobyčejně pohodlné. Díky tomuto triku bude slovník tam, kde jej zřejmě budete potřebovat nejvíce, při brouzdání na Internetu.

Pro hledané slovo (například *preposterous*) stačí do řádku adresy zadat výraz *dict://preposterous* (na místo, kam byste normálně zadali *http://www.cokoli*). Když stisknete klávesu Return, Mac OS X automaticky otevře aplikaci Slovník (Dictionary) a zobrazí výsledky vyhledávání ze všech zdrojů (slovník, thesaurus, termíny Apple a Wikipedia).

- **V základním programu na Macu ukažte na vybrané slovo a potom stiskněte kombinaci kláves Control+⌘+D.** Panel s definicí vyraší přímo ze slova, na které jste ukázali. (Výhodou tohoto přístupu je, že dané slovo nemusíte nejprve označit.) Základní program na Macu v tomto případě znamená některý ze standardů Apple: Mail, Stickies, Safari, TextEdit, iChat atd.

Je ještě jedna funkce aplikace Dictionary, která stojí za zmínku: úvodní stránky slovníku Oxford American Dictionary (referenční sekce v úvodu). Zde najdete výborné pomůcky pro spisovatele, včetně základů výslovnosti, gramatiky, psaní velkých písmen, interpunkce, chemických prvků a frází, spolu s úplným zněním Deklarace nezávislosti a Ústavy Spojených států amerických. Stačí vybrat Otevřít → Stránky příslušenství knihy (Go → Front/Back Matter) – a s údivem sledovat, jak se váš Mac vytaší s vlastním kurzem univerzitní angličtiny.

Tip: Máte velký monitor nebo špatný zrak? Pak si zvětšete velikost písma. V řádku nástrojů u programu Slovník (Dictionary) najdete tlačítka pro větší/menší pásmo (bigger/smaller) a v okně Předvoleb (Preferences) zase rozbalovací nabídku Výchozí velikost písma (Font Size).

Šachy (Chess)

Systém Mac OS X obsahuje pouze jednu hru, ale je krásná (obrázek 10.22). Šachy (Chess) je tradiční šachová hra, která se hraje na překrásné šachovnici se sadou realistických trojrozměrných figurek.

Poznámka: Ve skutečnosti je tato aplikace složitý šachový program Sjeng pro operační systém Unix, který společnost Apple pouze oděla do nového hávu.

Nová hra

Když spustíte hru Šachy (Chess), objeví se nová hra nastavená ve výchozím režimu Člověk proti počítači (Human vs. Computer). To znamená, že vy (člověk s bílými figurkami) budete hrát proti počítači (svému Macu, který bude táhnout černými figurkami). Stačí, když přetáhnete libovolnou šachovou figurku na některou pozici na šachovnici, a hra začíná.

Pokud si však vyberete volbu Hra → Nová (Game → New Game), zobrazí se rozbalovací nabídka s možnostmi jako Člověk proti počítači (Human vs. Computer), Člověk proti člověku (Human vs. Human) atd. Pokud si z rozbalovací nabídky vyberete volbu Počítač proti člověku (Computer vs. Human), prohodíte si s počítačem místa. Mac bude hrát bílými figurkami a bude zahajovat hru, zatímco vy budete hrát černými figurkami.

Tip: Totéž dialogové okno Nová hra (New Game) obsahuje i rozbalovací nabídku zvanou Varianta (Variant), z níž si můžete vybrat tři další šachové hry: Bláznivé šachy (Crazyhouse), Sebevražedné šachy (Suicide) a Žravé šachy (Losers). Popis těchto variant najdete v nápovědě ke hře Šachy (Chess). Vyberte příkaz Nápověda → Nápověda pro šachy (Help → Chess Help) a klepněte na možnost Zahájení nové šachové hry (Starting a new chess game).

Až bude jednou večer videopůjčovna zavřena a vy budete nutně potřebovat nějaké rozptýlení, můžete vyzkoušet rovněž variantu Počítač proti počítači (Computer vs. Computer), kdy se Mac postaví sám proti sobě. Nalijte si pivo, rozbalte si brambůrky a všechno pěkně sledujte, dokud někdo – buď Mac, nebo Mac – nevyhraje.

Předvolby pro Šachy (Chess)

Vyberete-li volbu Šachy → Předvolby (Chess → Preferences), zobrazí se následující ovládací prvky:

- **Styl (Style).** Pokud jde o výběr počítačově generovaných materiálů v tomto programu, pak se asi Apple zbláznil. (Bylo opravdu náhodou, že Steve Jobs byl také výkonným ředitelem společnosti Pixar zabývající se počítačovou animací?)

V každém případě může mít vzhled hrací plochy podobu všech možných druhů materiálů jako dřevo (wood), kov (metal), mramor (marble) nebo tráva (*grass*). Totéž platí i o figurkách (dřevo (wood), kov (metal), mramor (marble) nebo kožešina (*fur*)).

Obrázek 10.22: Při výběru a tažení figurky se nemusíte snažit o nějakou extrémní přesnost. Stačí klepnout kamkoli do políčka vybrané figurky a přetáhnout ji na novou pozici na šachovnici (tato je na obrázku zobrazena ve své mramorové podobě). A jak se mohla šachovnice takto natočit? Protože ji můžete uchopit za libovolný roh a prostorově ji otáčet. Paráda!

- **Hra počítače (Computer Plays).** Pomocí tohoto posuvníku můžete nastavit, jak moc chcete být frustrováni, až budete usilovat o výhru. Čím blíže je posuvník ke straně Silnější (Stronger), tím více výpočtů počítač před dalším tahem vykoná a tím těžší bude nad ním vyhrát. Při nastavení na hodnotu Rychleji (Faster) nebude počítač nad dalšími možnými tahy uvažovat déle než 5 sekund. Pokud posuvník přetáhnete zcela vpravo, program může nad *každým tahem* úporně přemýšlet až 10 hodin. Při tomto nejobtížnějším nastavení není samozřejmě možné hru vyhrát a může se protáhnout na týden.

Vyberete-li si nastavení Faster, bude vaše výhra jen zpoza nemožná.

- **Řeč (Speech).** Díky dvěma zaškrtačacím políčkům této volby si hru Šachy (Chess) budete moci zahrát s využitím vestavěné funkce pro rozpoznávání řeči. Místo abyste figurky přesouvali ručně, můžete je ovládat hlasem. Stejně to bude dělat i váš Mac. Podrobnosti najdete na straně ***618***.

Tip: Nejsou-li vaše hráčské dovednosti zrovna optimální, využijte nabídku Tahy (Moves). Zde totiž najdete ukryté tři příkazy, mezi něž patří vrácení vašeho posledního tahu (skvělá možnost, jak napravit nějakou hrubou chybu), doporučení dalšího tahu (nevíte-li si rady, jak dál) a zobrazení předchozího tahu (pro případ, že by vám uniklo, jak táhl počítač).

Prostudování her

Pomocí příkazu Hra → Uložit (Game → Save) si můžete rozehranou hru uložit, takže se k ní později můžete vrátit.

Chcete-li v některé hře prozkoumat jednotlivé tahy, použijte příkaz Okno → Záznam hry (Window → Game Log), který vám tah po tahu zobrazí historii vaší hry. Typický tah bude zaznamenán jako Sc1-f4 (což znamená, že střelec na políčku c1 se přesunul na políčko f4; v anglické verzi má zápis formu Bc1-f4 (B je zkratkou pro bishop, střelec). Pomocí tohoto dokumentu pak budete moci rekonstruovat celou hru tah po tahu.

Tip: Pokud toto okno otevřete před zahájením nové hry, můžete sledovat, jak se bude postupně zaplňovat odehranými tahy.

TextEdit

TextEdit je základní textový editor – ale zdaleka není až tak základní, jako si lidé myslí. V tomto programu můžete nyní vytvářet opravdové dokumenty s opravdovým formátováním, používat styly, barvy, automatické číslování a odrážky, tabulky a vlastní řádkování. Můžete dokonce otevřít, uložit nebo vytvořit dokument aplikace Microsoft Word. Kdybyste museli v aplikaci TextEdit napsat knihu pro děti, povedlo by se vám i to, dokonce by takováto kniha mohla vypadat docela slušně.

TextEdit (obrázek 10.23) je nyní navíc jakousi přehlídkou nových funkcí systému Lion připomínajících možnosti iPadu, jako je režim celé obrazovky, funkce pro automatické ukládání (Autosave) nebo verze (Versions) (blíže popsáno v kapitole 5). TextEdit pracuje s mnoha vestavěnými funkcemi systému Mac OS X pro úpravu textu jako chytré odkazy, chytré citace,

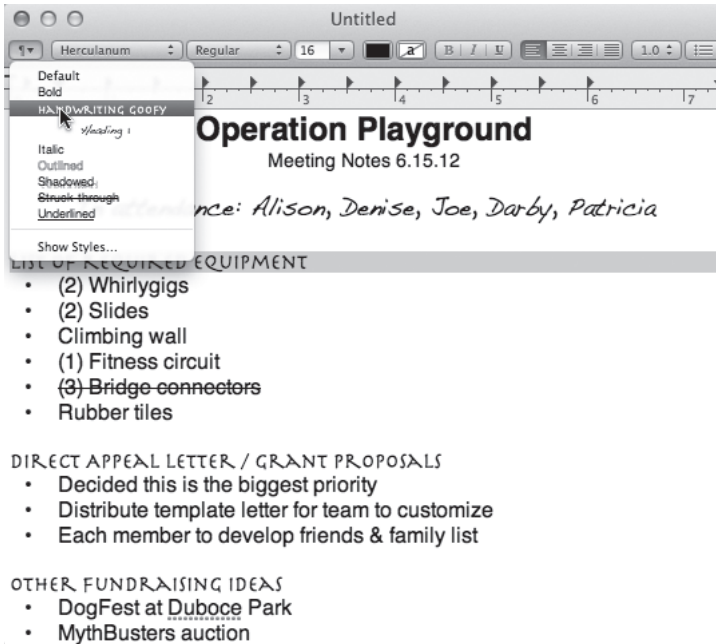
chytré pomlčky, chytré kopírování a vyříznutí, rozšíření zkratk, automatická oprava překlepů, detektory dat atd. Všechny jsou popsány v kapitole 6.

Dvě tváře aplikace TextEdit

Co je na aplikaci TextEdit matoucí, je skutečnost, že je to jak *editor prostého textu* (bez formátování; globálně kompatibilní), tak skutečný *textový procesor* (písma, velikosti, styly kompatibilní s jinými textovými procesory).

Zde jsou stručná fakta:

- Prostý text můžete převést na formátovaný dokument pomocí příkazu Formát → Převert na formátovaný text (Format → Make Rich Text). Jako připomínka toho, že máte nyní k dispozici nové možnosti formátování, se automaticky objeví pravítko.
- Podobně můžete pomocí příkazu Formát → Převert na obyčejný text (Format → Make Plain Text) změnit formátovaný dokument (například soubor aplikace Word, který jste otevřeli) na prostý text. Zobrazí se výstraha s upozorněním, že tímto krokem přijdete o veškeré formátování.

Obrázek 10.23: Díky pravítku budete mít pod kontrolou zarážky, zarovnání odstavců atd. Stisknutím kombinace kláves **⌘+R** jej můžete zobrazit nebo skrýt. Rozbalovací nabídka Styly (Style) na řádku nástrojů obsahuje přednastavené sady formátování znaků a odstavců, které vám umožní vytvořit dokument jednotného vzhledu.

- Pokud víte, že v této aplikaci budete *vždy* otevírat určitý druh dokumentů, přejděte do dialogu TextEdit → Předvolby (TextEdit → Preferences); na záložce Nový dokument (New Document) vyberte RTF (Rich Text) nebo Obyčejný text (Plain Text). Tento druh dokumentu pak otevřete pokaždé, když vyberete Soubor → Nový (File → New).

Tip: Zde můžete zapnout chytré odkazy, chytré citace, chytré pomlčky a další chytré textové funkce popsané v kapitole 6.

Práce s aplikací TextEdit

Při psaní v této aplikaci platí všechna obvyklá pravidla jako v ostatních textových editorech, až na pár triků:

- Tučné písmo, kurzívu nebo velikost písma vyberete pomocí nového řádku nástrojů pro formátování. (Stále však můžete použít i příkazy v nabídce Formát (Format).) Můžete dokonce vytvořit i dolní nebo horní index, změnit barvu textu Formát → Písmo → Zobrazit barvy (Format → Font → Show Colors) a podobně.
- Běžné volby zarovnání odstavců Zarovnat doleva (Align Left), Zarovnat doprava (Align Right), Vystředit (Center) nebo Zarovnat do bloku (Justify) jsou k dispozici jako tlačítka řádku nástrojů nebo je také najdete v podnabídce Formát → Text (Format → Text). Řádkování můžete zase upravit pomocí rozbalovací nabídky Rozestup (Spacing) na řádku nástrojů.
- Na řádku nástrojů najdete také volbu pro automatické odrážky a číslování odstavců. Stačí, když si preferovaný styl číslování vyberete z rozbalovací nabídky na konci řádku vpravo.
- V aplikaci TextEdit můžete označit několik nesouvislých částí textu *najednou*. Chcete-li to zkusit, označte tažením první část textu a pak při výběru dalšího textu stisknete klávesu ⌘. Voilá: Právě jste označili dvě oddělené části textu.

Až budete s výběrem částí textu hotovi, můžete je upravit všechny najednou. Můžete například na všechny najednou aplikovat tučné písmo nebo kurzívu. Stejně tak můžete použít příkazy Cut (Vyjmout), Copy (Kopírovat) a Paste (Vložit), které jsou popisovány v následujícím oddíle. Když použijete příkazy Vyjmout nebo Kopírovat, aplikuje se to na veškerý váš označený text najednou.

Podobně můžete *libovolnou* označenou část přetáhnout na nějaké nové místo a být si přitom jisti, že tím přetáhne i zbytek. Všechny označené části nakonec skončí na novém místě.

Tip: Pokud při přetahování některé z označených částí stisknete klávesu Option, zkopírují se všechny vybrané úseky textu, přičemž originál zůstane na svém místě.

PRO ZAČÁTEČNÍKY

Jak si poradit s dokumenty Microsoft Word

Ano, je to pravda: Skromný TextEdit nyní dokáže otevírat a vytvářet dokumenty aplikace Microsoft Word! Úspora: 6 000 korun za kancelářský balík Microsoft Office!

Inu, tak trochu.

Když otevřete nějaký dokument aplikace Microsoft Word v programu TextEdit, většina formátování se zachová: tučné písmo, kurzíva, volba druhu písma, barvy, řádkování, zarovnání atd.

Dokonce se do aplikace TextEdit úspěšně převedou i základní tabulky, i když s jinou šířkou sloupců.

Spousta formátovacích technik specifických pro aplikaci Word však tento převod nepřezíje: okraje stránek, styly, poznámky apod. Stejně tak se nezachovají odrážky a číslované seznamy, ačkoli aplikace TextEdit umí vytvářet své vlastní. Kromě toho TextEdit neumí rozpoznat komentáře a sledované změny, které mohou vaši spolupracovníci používat ke korektuře vašeho rukopisu.

O poznání lépe je na tom ukládání nového dokumentu TextEdit do formátu pro Microsoft Word, protože Word všem možným druhům formátování, které používá TextEdit, rozumí – a to včetně odrážek, číslování a tabulek. (Dokument ve formátu pro Word můžete vytvořit již při prvním ukládání textu v aplikaci TextEdit, ale můžete jej také vytvořit později, a to konverzí již existujícího dokumentu. Použijte příkaz Soubor → Duplikovat (File → Duplicate) a potom Soubor → Uložit (File → Save).)

Jediným zklamáním je, že Word nerozpozná žádný styl, který jste v aplikaci TextEdit nastavili. Samotné formátování stylů zůstane, nezachovají se však názvy stylů.

I tak je ale pro Mac OS takovýto interní editor dokumentů typu Word přímo obrovským krokem. Znamená to, že v mnoha ohledech můžete na hřišti amerického podnikání excelovat. Nikdo přece nemusí vědět, že (a) používáte Mac a že (b) nepoužíváte opravdový Microsoft Word.

- Můžete také použít příkaz Hledat (Find). Pro tento účel vyberte Úpravy → Hledat → Hledat (Edit → Find → Find) nebo stiskněte kombinaci kláves $\text{⌘}+F$. Vyplňte vyhledávací políčko. V dokumentu se ihned zvýrazní všechny výskyty hledaného výrazu. (Pomocí dalších příkazů podnabídky Úpravy → Hledat (Edit → Find → Find) můžete výraz rovněž nalézt a nahradit.)
- Pokud při svislém tažení stisknete Option, můžete bez potíží vybrat libovolný sloupec textu (a nemusí mít přitom šířku celé stránky). Tato technika se hodí hlavně v případech, kdy chcete vybrat jen jeden sloupec z mnoha nebo když chcete vybrat čísla na seznamu („1.“, „2.“ atd.) a zformátovat je všechna najednou. (Jak už bylo řečeno, tento trik funguje také při náhledu dokumentů PDF v aplikaci Náhled (Preview).)

PRO POKROČILÉ

Pokročilá typografie v aplikaci TextEdit

Pokud jste právě při čtení nadpisu tohoto sloupku rozlili kávu, budiž vám odpuštěno. Pokročilá typografie v aplikaci TextEdit? Není to podobné, jako byste řekli „pokročilé rozvržení stránky v Poznámkovém bloku“?

Ani náhodou. TextEdit je v systému Mac OS X vyleštěnou výkladní skříň typografického důvtipu. Většinu příkazů v podnabídce Formát → Písmo (Format → Font) byste už měli znát: Tučné (Bold), Kurziva (Italic), Podtržené (Underline) atd. Ale pár z nich se dříve nacházelo pouze v drahých grafických programech typu InDesign a QuarkXPress. Například:

Vyrovnaní. Pomocí těchto příkazů, například Těsnější (Tighten) a Volnější (Loosen), můžete posunout písmena vybraného textu blíže k sobě nebo dál od sebe. Je to obzvláště užitečná funkce, když si hrajete s titulky a nadpisy.

Žádné ovládací prvky pro nastavení převisu u textu zde sice nenajdete, budete-li však chtít docílit větší intenzity, můžete tyto příkazy použít na stejný vzorek textu opakovaně. Chcete-li například, aby byl váš text velmi těsný, použijte několikrát za sebou příkaz Těsnější (Tighten). Znaky se k sobě budou přibližovat stále více, až se úplně prolnou.

Ligatura. Ligatury jsou dvojice písmen, například fl a ff, které jsou v ozdobných sazбах často spojeny ve zvláštní kombinaci znaků, jak je vidět zde. Pokud zvolíte možnost Formát → Písmo → Ligatura → Použít výchozí (Format → Font → Ligature → Use Default) nebo možnost Použít vše (Use All), TextEdit zobrazí tuto dvojici písmen s příslušnými ligaturami, jak je vidět na obrázku. (To však funguje pouze v případech, kdy má použité písmo tyto ligatury do sebe zabudované. Mezi písma, která lze k tomuto účelu použít, patří například New York, Charcoal, Apple Chancery a všechna písma Adobe Expert; spousta jiných typů písma však ligatury nemá.)

Účaří. Základní účaří písma je pomyslná „podlaha“ pro textové znaky na účaří písma. Pomocí příkazů Vyšší (Raise) a Nižší (Lower) v podnabídce Účaří (Baseline) můžete text posadit nad nebo pod toto účaří. Příkazy Horní index (Superscript) a Dolní index (Subscript) posouvají znaky daleko nad nebo pod základní účaří písma, což se hodí například při zápisu H₂O.

Tvary znaků. U několika málo písem, například u písem Adobe Expert, můžete v této podnabídce použít volbu mezi tradiční formou úpravy (Traditional Form) a specializovanou úpravou písma jako malá písmena (Small Caps).

Kopírovat styl/Vložit styl. Pokud vám používání rozbalovací nabídky Styly (Styles, popsáno na následující straně) činí potíže, můžete pomocí těchto příkazů zkopírovat a vložit na jiný text pouze formátování písma – typ písma, barva, styl a velikost, nikoli však vlastnosti aktuálního textu či odstavce, jako je například zarovnání.

Styly (Styles)

Styl je zabalená kolekce formátovacích vlastností, kterou je možné třeba i opakovaně použít klepnutím myši (například tučné, 24 bodů velké písmo Optima, dvojité řádkování, zarovnané na střed). Stylů si můžete vytvořit, kolik jen chcete: nadpisy kapitol, styly postranních sloupků atd. Tím si vytvoříte kolekci svých vlastních stylů pro každý opakující se prvek ve vašem dokumentu.

Jakmile si své styly vytvoříte, můžete je podle potřeby používat a přitom si být jisti, že budete v celém svém dokumentu důslední. Když si při úpravě textu všimnete, že jste na *nadpis* použili nechtěně styl *podnadpisu*, můžete tento problém opravit, a to tak, že znovu použijete správný styl.

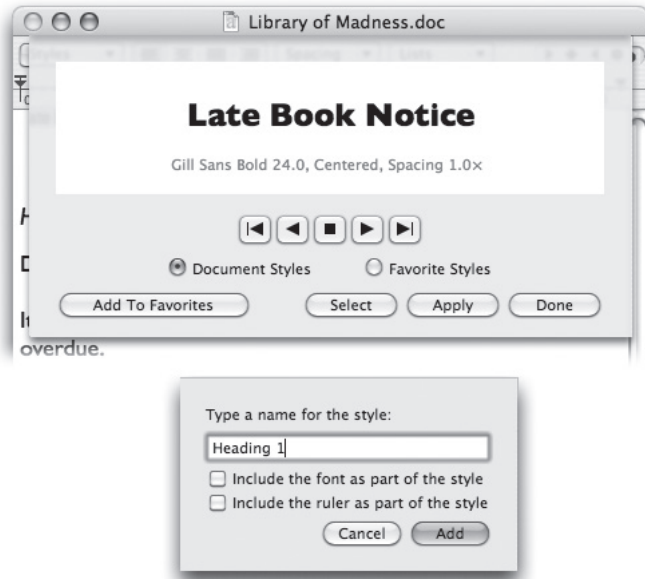

Poznámka: Na rozdíl od skutečného textového procesoru vám aplikace TextEdit neumožní změnit formátování stylu, a tímto způsobem aktualizovat všechny jeho výskyty. V systému Lion však můžete všechny výskyty stylu vyhledat a změnit je najednou (podrobněji na následující straně).

- **Vytvoření pojmenovaného stylu.** Chcete-li vytvořit styl, naformátujte určitý text podle svých představ: upravte písmo, barvu, řádkování, nastavení zářezek apod.

Poté z rozbalovací nabídky na levém konci řádku nástrojů vyberte Zobrazit styly (Show Styles, znázorněno na obrázku 10.24 nahoře). Klepněte na Přidat do oblíbených (Add to Favorites), zadejte název daného stylu, zaškrtněte obě políčka (obrázek 10.18 dole) a klepněte na tlačítko Přidat (Add).

Obrázek 10.24: Nahoře: Označte text, který chcete naformátovat. Poté z rozbalovací nabídky na levém konci řádku nástrojů vyberte Zobrazit styly (Show Styles). Po každém klepnutí na tlačítko se zobrazí jeden z mnoha stylů. Až najdete styl, který se vám bude líbit, můžete klepnout na tlačítko Použít (Apply). Tím naformátujete označený text daným stylem. Můžete také klepnout na tlačítko Přidat k Oblíbeným (Add To Favorites), potom budete moci tento přednastavený styl použít i později a můžete jej rovněž pojmenovat (dole).

- **Použití stylu.** Až budete chtít později použít formátování, které jste nastavili, označte nějaký text a potom z rozbalovací nabídky vyberte příslušný název. TextEdit dané formátování okamžitě použije.

Tip: Pokud jednoduše klepnete do nějakého odstavce, pak se vybraný styl použije pouze na vlastnosti odstavce, jako je řádkování, zarážky a zarovnání. Pokud místo toho označíte náhodnou část textu, pak se vybraný styl použije pouze na vlastnosti znaků, jako je písmo a velikost písma. Pokud však označíte celý odstavec, zobrazí se ovládací prvky pro formátování textu i odstavce.

- **Odstranění stylu.** Chcete-li vymazat nějaký nadbytečný styl, vyberte z rozbalovací nabídky na řádku nabídek příkaz Zobrazit syly (Show Styles). Klepněte na tlačítko Oblíbené styly (Favorite Styles), vyberte z rozbalovací nabídky název nežádoucího stylu a pak klepněte na tlačítko Odstranit z Oblíbených (Remove From Favorites). Odstranění stylu nemá

vliv na již použité formátování v dokumentu, pouze se při tom odstraní název z nabídky stylů.

- **Náhrada všech výskytů.** Systém Lion umožňuje označit všechny výskyty určitého stylu současně. Tyto je potom možné všechny najednou změnit, zkopírovat nebo odstranit.

Chcete-li si to vyzkoušet, zvolte z rozbalovací nabídky ¶ příkaz Zobrazit styly (Show Styles). Vyberte styl, se kterým chcete pracovat. (Je-li zvolena volba Styly dokumentů (Document Styles), můžete klepnutím na tlačítko ► postupně zobrazit jednotlivé styly. Je-li zvolena volba Oblíbené styly (Favorite Styles), zvolte styl z rozbalovací nabídky.) Potom klepněte na tlačítko Vybrat (Select).

Zobrazí se malé okno s podrobnostmi, mezi nimiž vyberte ty, které potřebujete. Potom klepněte na tlačítko Vybrat (Select). TextEdit zvýrazní všechny výskyty daného stylu v celém dokumentu nebo v daném výběru. V této chvíli můžete použít všechny běžné možnosti formátování a všechny výskyty stylu změnit najednou.

- **Formátování podle vzoru.** V aplikaci TextEdit můžete stisknutím kombinace kláves Option+⌘+C nebo Option+⌘+V (Formát → Písmo → Zkopírovat Styl nebo Formát → Písmo → Vložit Styl, v anglické verzi Format → Font → Copy Style nebo Format → Font → Paste Style) zkopírovat formátování z určitého místa v dokumentu a použít jej jinde. Styly samozřejmě není možné použít v dokumentech, které obsahují prostý text.

Tabulky (Tables)

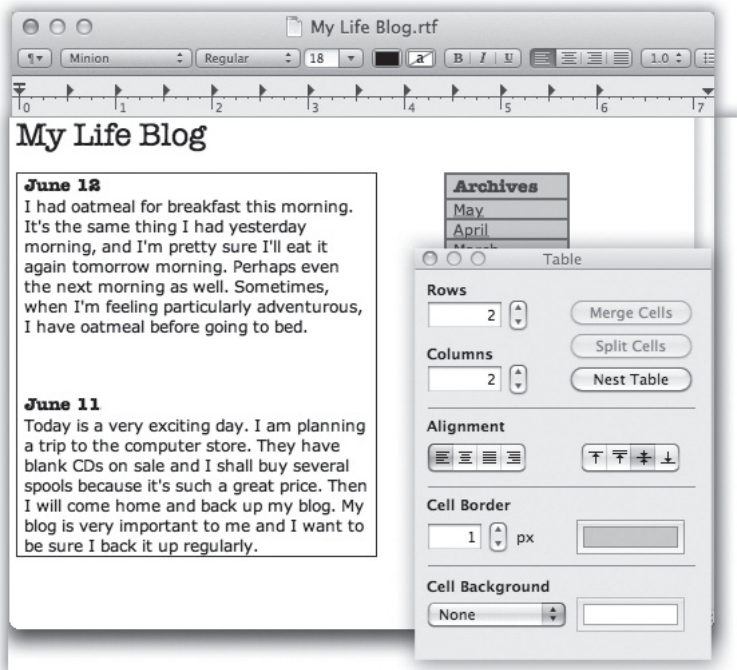
Chcete-li vytvořit resumé, agendu, brožuru s programem, seznam, test s nabídkou více možností, webovou stránku či jiný dokument, kde musejí být čísla, slova a fráze na stránce nějakým způsobem zarovnána, pak vám v tom mohou významným způsobem pomoci *tabulky*. Za starých těžkých časů lidé zarovnávali sloupce pomocí klávesy Tab, což byla technika, která se ve chvíli, kdy jste se pokusili do textu něco přidat nebo z něj naopak něco vymazat, proměnila v noční můru. Použití funkce *tabulky* v textových editorech je však mnohem snazší a flexibilnější, protože každý řádek tabulky se automaticky rozšiřuje podle toho, co do něj píšete. Vše ostatní pak zůstává hezky zarovnané.

Tip: Tabulky se někdy používají při vytváření webových stránek. I když jejich obrysy nevidíte, na mnoha webových stránkách jsou sloupce s textem, který je neviditelně zarovnan právě díky tabulkám. A jelikož nyní TextEdit dokáže ukládat vaše díla i jako dokumenty HTML, stává se tak i kandidátem pro navrhování jednoduchých webových stránek.

- **Vytvoření tabulky** je snadné, stačí vybrat Formát → Tabulka (Format → Table). Objeví se plovoucí paleta Tabulka (Table, obrázek 10.25). V ní můžete nastavit, kolik řádků a sloupců má vaše tabulka mít. Zástupná tabulka ve vašem dokumentu se tomu v reálném čase přizpůsobí.
- **Formátování tabulky** docílíte pomocí dalších ovládacích prvků na paletě Tabulka (Table). Ovládací prvky Zarovnání (Alignment) vám umožní nastavit, jakým způsobem se text v jedné z buněk tabulky zarovná vůči jejímu okraji. Okraj buňky (Cell Border) ovládá tloušťku čáry kolem vybraných okrajů buněk (pokud nastavíte hodnotu 0, okraje tabulky se stanou neviditelnými). Pomocí vzorníku barev vedle ovládacího prvku Okraj buňky (Cell Border) se nastavuje barva plných čar. Ovládací prvky Pozadí buňky (Cell Background) vám umožní vybarvit buňky v tabulce libovolnou barvou. (Z rozbalovací

nabídky vyberte položku Barevná výplň (Color Fill) a pak klepněte na vzorník barev.) Tuto volbu ocení hlavně návrháři webových stránek.

- Úpravu řádků a sloupců je možné realizovat tažením ohraničení buněk.
- **Sloučení dvou vybraných buněk** provedete tak, že klepnete na tlačítko Sloučit buňky (Merge Cells) na paletě Tabulka (Table). Až to budete mít, můžete je pomocí tlačítka Rozdělit buňku (Split Cell) zase rozdělit. (Funkce Rozdělit buňku funguje pouze u buněk, které jste předtím sloučili.)
- **Vnoření jedné tabulky do buňky jiné tabulky** provedete tak, že klepnete do dané buňky a potom klepnete na tlačítko Vnořit tabulku (Nest Table). Změnou čísel v políčkách Řádky (Rows) a Sloupce (Columns) nastavíte její rozměry (obrázek 10.25).

Obrázek 10.25: Poznámka pro webové návrháře: TextEdit sice není nástrojem snů, ale díky tabulkovým funkcím se výborně hodí k rychlému vytváření webových stránek. Zde můžete vidět, že základní strukturu této webové stránky tvoří velká tabulka spolu s několika vnořenými tabulkami a vybranými barvami.

TextEdit jako webový návrhář

Paleta Tabulka (Table) není jedinou pomůckou, pomocí které chce Apple z aplikace TextEdit udělat program pro rychlý a hrubý návrh webových stránek. Všimněte si dalších nástrojů:

- Na stránku je možné vkládat i obrázky, a to tak, že je přetáhnete nebo vložíte do dokumentu. Program umí pracovat s formáty TIFF, PICT, JPEG a GIF.

- Hypertextové odkazy ve webovém stylu můžete vytvořit tak, že označíte nějaký text, například „Klepněte sem“ (nebo cokoli jiného), vyberete Upravit → Přidat odkaz (Edit → Add Link) a do výsledného dialogu zadáte webovou adresu. Tento odkaz sem můžete také přetáhnout z aplikace Safari, Mail či jiné. (Budete-li chtít později tento odkaz upravit, stačí stisknout klávesu Control, klepnout na něj a z místní nabídky pak vybrat příkaz Upravit odkaz (Edit Link).)

Tip: Aplikace TextEdit dokáže samozřejmě automaticky konvertovat adresu, kterou píšete, na odkaz, na něj lze klepnout. Pro tyto účely stačí použít volbu Automatické odkazy (Smart Links) na panelu TextEdit → Předvolby (TextEdit → Preferences).

- Chcete-li uložit nový dokument jako soubor HTML (tedy jako webovou stránku), vyberte Soubor → Uložit (File → Save) a z rozbalovací nabídky Formát (File Format) vyberte možnost Webová stránka (Web Page). (Chcete-li uložit již existující dokument aplikace TextEdit jako soubor HTML, vyberte Soubor → Duplikovat (File → Duplicate) a potom Soubor → Uložit (File << Save). Z rozbalovací nabídky vyberte Webová stránka (Web Page).)
- Nezapomeňte na možnosti HTML v nabídce TextEdit → Předvolby (TextEdit → Preferences). Na záložce Otevírání a ukládání (Open and Save) můžete nastavit druh vytvářeného dokumentu HTML, nastavení kaskádových stylů (CSS) a také zda má TextEdit vložit zvláštní kód pro zachování prázdných (bílých) míst v rozvržení vaší stránky.

Tip: Když otevřete dokument webové stránky (tj. dokument HTML), TextEdit si nebude vědět rady. Měl by ho otevřít jako webovou stránku a interpretovat kód HTML prostřednictvím svého prohlížeče? Nebo by měl zobrazit samotný kód HTML, který se pod tím skrývá?

To je vlastně na vás. Když při výběru příkazu Soubor → Otevřít (File → Open) zaškrtnete políčko Ignorovat formátování RTF (Ignore rich text commands), dokument se otevře jako kód HTML. (Pokud budete chtít, aby byla tato změna trvalá, zaškrtněte stejné políčko i na panelu Otevírání a ukládání (Open and Save) v dialogu TextEdit → Předvolby (TextEdit → Preferences).)

Předvolby aplikace TextEdit

Většina nastavení na panelu TextEdit → Předvolby → Nový dokument (TextEdit → Preferences → New Document) nemá žádný vliv na dokumenty, které jsou již otevřeny. Má vliv pouze na dokumenty, které byly otevřeny nebo vytvořeny do této chvíle. Většinu nastavení ani není potřeba vysvětlovat, přesto se však u každé volby, když na ni ukážete kurzorem, zobrazí šikovní popisek s vysvětlením. Zde je několik nastavení, která nemusí být jasná na první pohled:

- **Písmo (Font).** Pokud Helvetica 12 není zrovna písmo podle vašeho gusta, můžete výchozí písmo aplikace TextEdit změnit. Všimněte si, že můžete nastavit dvě výchozí písma, jedno pro dokumenty Písmo RTF (Rich Text) a druhé pro soubory Písmo obyčejného textu (Plain Text).

Poznámka: Podle definice nepoužívají soubory prostého textu žádné formátování. Proto ať už zde pro textové soubory vyberete jakékoli písmo, bude to jen pro lepší pocit při editaci. Až budete daný soubor posílat někomu jinému, nezapomeňte, že vybrané písmo se s tímto dokumentem neuloží.

- **Velikost okna (Window Size).** Tato nastavení nemají žádný účinek, dokud nejste v režimu Zalomit do okna (Wrap to Window), v němž se text přizpůsobí šířce okna, na rozdíl od režimu Zalomit na stránku (Wrap to Page). (Tyto volby najdete v nabídce Formát (Format).) Pokud *jste* v režimu Zalomit do okna (Wrap to Window), pak tyto rozměry označují velikost okna, které se zobrazí pokaždé, když vytvoříte nový dokument aplikace TextEdit.
- **Vlastnosti (Properties).** Tato políčka – Autor (Author), Společnost (Company) a Copyright – patří mezi přívlasky, které program Spotlight kontroluje při prohledávání vašeho Maca. Pokud byste rádi své dokumenty těmito popisky opatřili, můžete je zde vyplnit; tím se tato informace použije u většiny dokumentů. (Budete-li je chtít u každého dokumentu vyplnit jinak, vyberte místo toho příkaz Soubor → Zobrazit vlastnosti (File → Show Properties).)
- **Volby (Options).** Toto jsou přepínače pro různé funkce pro psaní, které jsou popsány v kapitole 6. Jde například o chytré citace, detektory dat, nahrazení textu apod.

Ostatní editační nástroje aplikace TextEdit

Aplikace TextEdit obsahuje několik dalších velmi užitečných nástrojů pro úpravu dokumentů:

- **Povolit dělení slov (Allow Hyphenation).** Když vyberete tento příkaz z nabídky Formát (Format), aplikace TextEdit zalomí slova po slabikách a tam, kde to bude potřeba, vloží na konec takto rozděleného slova tzv. spojovník, čímž vznikne vizuálně úhlednější zalomení řádků.

Tip: Tuto funkci je vhodné *zapnout* hlavně v situacích, kdy k zarovnání odstavců používáte volbu Zarovnat do bloku (Justify) nebo kdy vytváříte úzké sloupce textu. Je-li dělení slov vypnuto, TextEdit nebude rozdělovat dlouhá slova na konci řádků – a to ani v případě, kdy tím mezi slovy vzniknou nepřiměřeně velké mezery.

DO DETAILU

Soubory uvnitř souborů uvnitř souborů

Není žádným překvapením, že dokument aplikace TextEdit může obsahovat formátovaný text a obrázky. Co ale pro vás bude zcela jistě překvapením, je, že soubor aplikace TextEdit může obsahovat dokonce i celý program nebo dokument.

Vyzkoušejte toto: Vytvořte nový dokument v režimu Rich Text. Přetáhněte do tohoto dokumentu několik ikon programů. Totéž udělejte s několika dokumenty, které byly vytvořeny v některém nativním programu systému Mac OS X (použijte například jiný dokument aplikace TextEdit).

Až soubor uložíte, Mac OS X uloží do dokumentu aplikace TextEdit vnořené kopie aplikací a dokumentů, které jste sem přetáhli. (Tento soubor aplikace TextEdit se uloží ve formátu RTFD, který označuje dokument Rich Text Format s přílohami.)

Jakmile soubor uložíte, můžete pouhým poklepáním na ikonu v souboru kteroukoli vnořenou položku spustit. V jednotlivém dokumentu můžete tímto způsobem spustit programy Šachy (Chess), DVD přehrávač (DVD Player) a Mail – všechny přímo z tohoto souboru.

Chcete-li se pustit do ještě větších šíleností, můžete tento soubor s vnořenými položkami přetáhnout do jiného souboru aplikace TextEdit, a tím uložit soubor v souboru v jiném souboru.

Jedna důležitá věc: Ikony programů, které jste pomocí této metody v programu TextEdit vytvořili, nejsou zástupci nebo odkazy na vaše původní dokumenty či programy.

Jedná se o plnohodnotné kopie. Pokud do dokumentu TextEdit uložíte program, který má 100 MB, pak bude mít výsledný dokument samozřejmě také 100 MB!

- **Zabránit úpravám (Prevent Editing).** Když tuto volbu zapnete (opět v nabídce Formát (Format)), pak si tím zabouchnete dveře. V takovém případě můžete sice text libovolně vybírat a kopírovat, nemůžete ale nic měnit. Tento režim se může hodit v případě, že budete chtít sami sobě zabránit v náhodných změnách souboru; příliš zabezpečení vám ale tato funkce nenabízí. (Vše, co je třeba udělat k obnovení možnosti editovat dokument, je vybrat Formát → Povolit úpravy (Format → Allow Editing).)
- **Pravopis a gramatika (Spelling and grammar checking).** Toto nejsou možnosti aplikace TextEdit. Jedná se o Možnosti systému Mac OS X, které jsou popsány v kapitole 6.

Time Machine

Tato výstavní funkce systému Mac OS X je popsána v 6. kapitole.

Utility (Utilities): Sada nástrojů systému Mac OS X

Adresář Utility (Utilities) se nachází uvnitř složky Aplikace (Applications) a je domovem další spousty dárečků, dalších pár desítek nástrojů pro monitorování, ladění, úpravy a opravy vašeho Maca.

S největší pravděpodobností však budete používat jen těchto šest nástrojů. Zbytek tvoří velmi specializované nástroje, které slouží hlavně správcům sítě nebo techničtější zaměřeným uživatelům Unixu, kteří jsou posedlí touhou vědět, jaký druh počítačových kódů právě teď běží na pozadí systému.

Tip: I tak si ale Apple všiml skutečnosti, že čím větší jsou znalosti uživatelů systému Mac OS X, tím větší počet lidí a tím častěji otevírá adresář Utility (Utilities). Proto také existuje jeden příkaz v nabídce a jedna klávesová zkratka, které vás tam mohou přenést. Vyberte ve Finderu příkaz Otevřít → Utility (Go → Utilities) nebo stiskněte kombinaci kláves Shift+⌘+U).

Apple Script Editor

V této malé aplikaci dříve zvané Script Editor můžete napsat vlastní kód *AppleScript* (popsáno v kapitole 7).

Digitální měřič barev (DigitalColor Meter)

Program DigitalColor Meter (Digitální měřič barev) dokáže získat přesnou hodnotu barvy libovolného pixelu na vaší obrazovce, což se může hodit při srovnávání barev na webové stránce nebo jiné návrhářské činnosti. Jakmile spustíte program DigitalColor Meter (Digitální měřič barev), ukažte na libovolné místo na obrazovce. V okně měřiče se zobrazí zvětšený náhled a hodnota barev RGB (z angl. red-green-blue, tzn. červená-zelená-modrá) vybraných pixelů.

Novinka: Tento program již nezobrazuje hodnoty barev v hexadecimálním formátu (používá se při tvorbě webových stránek) ani nekopíruje hodnoty do schránky (Clipboard).

Zde je několik tipů na použití programu Digitální měřič barev (DigitalColor Meter) k zachycení informací o barvách z obrazovky:

- Chcete-li se změřit konkrétní pixel (a barvu), přetáhněte posuvník Velikost clony (Aperture Size) na nejmenší velikost – jeden pixel.
- Stisknete kombinaci kláves $\mathbb{C}+X$ (Zobrazení → Uzamknout X, View → Lock X). Tím kurzor zmrazíte na aktuální horizontální přímce a budete jím moci posouvat pouze horizontálně. Můžete rovněž stisknout kombinaci kláves $\mathbb{C}+Y$ (Zobrazení → Uzamknout Y, View → Lock Y), tím kurzor zmrazíte na aktuální vertikální přímce. Kurzor můžete uzamknout v obou směrech. (Opakovaným stisknutím dané kombinace kláves kurzor opět odemknete.) Důvodem takového řešení je snaha usnadnit vám uchopení přesně toho pixelu, který chcete.
- Je-li posuvník Velikost clony (Aperture Size) nastaven tak, aby zobrazoval více než jeden pixel, pak program Digitální měřič barev (DigitalColor Meter) změří *průměrnou* hodnotu aktuálně zaměřených pixelů.

Disková utilita (Disk Utility)

Tato důležitá aplikace má dvě klíčové funkce:

- Je jakousi malou aplikací Norton Utilities určenou pro systém Mac OS X. Jde o výkonný nástroj pro správu pevných disků, který vám umožňuje opravovat, mazat a formátovat disky a také je rozdělovat disky na oddíly. V běžném životě budete asi nejčastěji používat jeho funkci *Opravit oprávnění (Repair Permissions)*, která dokáže vyřešit většinu „tajemných“ drobných závad systému Mac OS X. Je však dobré pamatovat si tuto funkci i pro případ, že byste se někdy setkali s vážným poškozením disku.
- Disková utilita (Disk Utility) dokáže také vytvářet a spravovat *diskové obrazy*, elektronické verze disků nebo adresářů, které si můžete elektronickou cestou vyměňovat s ostatními uživateli.

V následujících odstavcích se budeme postupně věnovat oběma tvářím tohoto nástroje.

Disková utilita (Disk Utility), program na opravu pevného disku

Zde je několik úkolů, které můžete provádět s touto polovinou Diskové utility (Disk Utility):

- Opravit adresáře, soubory a programy, které nefungují, protože pravděpodobně nemáte dostatečná „přístupová práva“. Toto je zdaleka nejčastější způsob použití Diskové utility

(Disk Utility) – a možná také nejspolehlivější a nejspokojivější. Pomocí tlačítka Opravit oprávnění na disku (Repair Disk Permissions) můžete vyřešit ohromnou škálu těch nejpodivnějších problémů systému Mac OS X – od programů, které se nechtějí spustit, až po menička, kvůli nimž vám zamrzne počítač.

- Zjistit informace o velikosti a typu libovolného disku připojeného k vašemu Macu.
- Opravit disky, které se nezobrazují na vaší ploše nebo nefungují správně.
- Kompletně vymazat disky – včetně prepisovatelných CD a DVD disků (jako jsou například CD-RW a DVD-RW disky).
- Rozdělit disk na několik *svazků* (tj. rozčlenit disky tak, aby se jejich segmenty zobrazily na ploše jako samostatné diskové ikony).

Tip: Nástroj Disková utilita (Disk Utility) umožňuje dokonce vytvářet nebo zvětšovat oddíly na disku, aniž by bylo potřeba vymazat celý pevný disk. Podrobnosti najdete níže.

- Nastavit *pole RAID* (skupinu oddělených disků, které se chovají jako jeden svazek (cluster)).

Poznámka: Nástroj Disková utilita (Disk Utility) může některá ze svých kouzel předvést i na startovacím disku – disku, na kterém v tuto chvíli běží systém Mac OS X. Může u tohoto disku například zkontrolovat poškození, opravit jeho práva, nebo dokonce upravit jeho oddíl.

U jakékoli jiné operace, například přeformátování, vymazání nebo u vlastní opravy disku je však potřeba, aby byl Mac spuštěn z jiného disku (třeba z externího pevného disku nebo skrytého oddílu systému Lion pro obnovení). Jinak byste si hráli na chirurga, který sám sobě operuje slepé střevo – což není zrovna dobrý nápad.

Na panelu na levé straně okna Diskové utility (Disk Utility) je seznam, v němž najdete svůj pevný disk a všechny ostatní interní či externí disky, které jsou v tuto chvíli připojeny počítači. Pokud klepnete na název mechaniky pevného disku například „500 GB Hitachi iC25N0...“ (nikoli na označení oddílu „Macintosh HD“ pod tím), zobrazí se panel s pěti záložkami. Každá záložka reprezentuje jednu hlavní funkci nástroje Disková utilita (Disk Utility):

- **Záchrana (First Aid).** Jedná se o tu část nástroje Disková utilita (Disk Utility), která má na starosti opravu disků a která dokáže opravit celou řadu problémů. Kdykoli řešíte nějaké problémy s diskem, pak byste měli v první řadě sáhnout po tomto nástroji.

Až budete chtít Záchranu použít, klepněte na ikonu disku a pak na tlačítko Ověřit disk (Verify Disk, slouží ke zobrazení zprávy o stavu příslušného disku) nebo Opravit disk (Repair Disk, pokusí opravit nalezené problémy). Jinými slovy: funkce Záchrana (First Aid) se pokusí vyléčit nemocný disk stejně jako třeba program Norton Utilities.

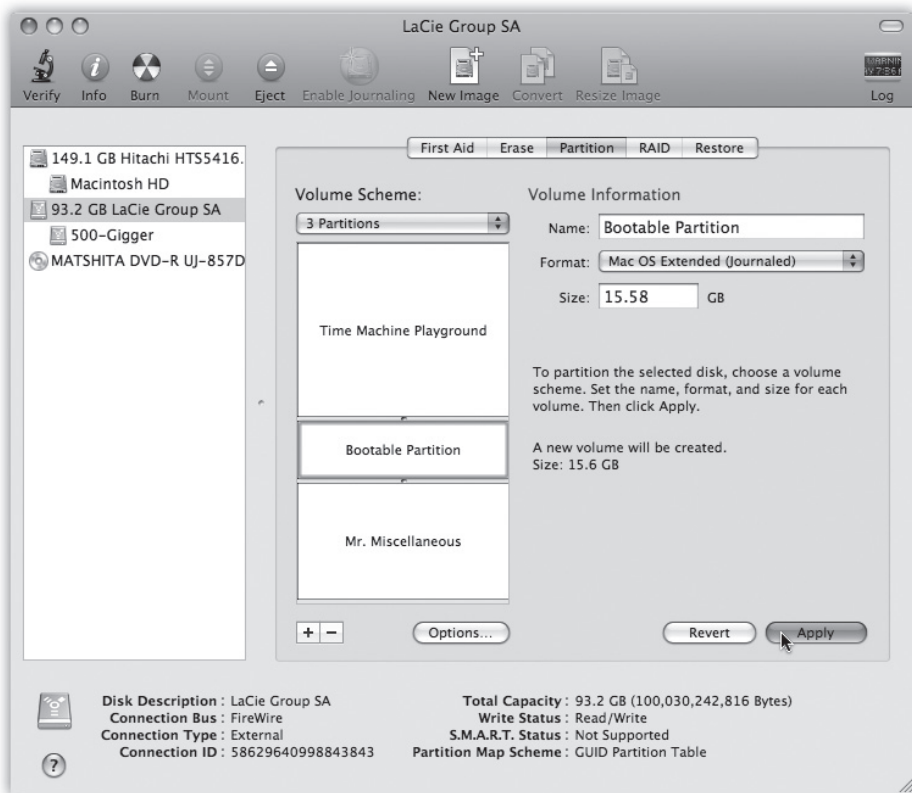
Pokud funkce Záchrana disku (Disk First Aid) oznámí, že není schopna daný problém opravit, pak je na čase investovat do programu, jako je DiskWarrior (www.alsoft.com).

Tlačítka Ověřit oprávnění na disku a Opravit oprávnění na disku (Verify Disk Permissions a Repair Disk Permissions) budete možná používat ještě častěji. Jejich funkcí je vyřešit problémy s neviditelnými unixovými souborovými právy, která vám mohou bránit v přesouvání, změně či mazání souborů a adresářů. (Problémy tohoto typu mohou někdy zapříčinit instalátory softwaru.) Divili byste se, jak často dokáží tato tlačítka opravit nej-různější závady systému Mac OS X.

Podrobnější informace o oprávněních najdete ve 12. kapitole.

- **Smazat (Erase).** Označte disk, vyberte formát – *vždy* Mac OS X rozšířený neboli [žurnálovaný] (Mac OS Extended [Journaled]), ledaže byste formátovali disk pro operační systém Windows, potom zadejte jméno a klepněte na tlačítko Smazat (Erase). Tím disk kompletně smažete.

Tip: Záložka Smazat (Erase) je klíčem k používání funkce FileVault pro disky flash nebo jiné externí disky (popsáno v kapitole 12). Jinak řečeno máte možnost zašifrovat externí disky, takže se k jejich obsahu nedostane nikdo, kdo nezná heslo. Trik spočívá v tom, že disk smažete pomocí Rozšířeného (žurnálovaného, zašifrovaného) formátu Mac OS X (Mac OS X Extended (Journaled, Encrypted)).

Obrázek 10.26: Chcete-li svůj disk pomocí nástroje Disková utilita (Disk Utility) rozdělit na více částí, nemusíte jej už celý vymazat. V seznamu na levé straně vyberte disk, který chcete rozdělit, a klepněte na záložku Rozdělit (Partition). Pro vytvoření nového oddílu klepněte na tlačítko **+**. Přetažením vodorovných oddělovačů v oblasti Schéma svazku (Volume Scheme) nastavte relativní velikost oddílů, které chcete vytvořit. V oblasti Informace o svazku (Volume Information) zadejte u každého oddílu jeho jméno a formát a pak klepněte na tlačítko Použít (Apply).

- **Rozdělit (Partition).** Pomocí nástrojů na této záložce smažete pevný disk takovým způsobem, že jej rozdělíte na části. Každá část bude potom na ploše reprezentována samostatnou ikonou pevného disku (obrázek 10.26).

Existuje několik velmi dobrých důvodů, proč dnes disk *nerozdělovat*. Rozdělený disk je v případě závažné poruchy mnohem obtížněji obnovitelný, při otevírání souboru vyžaduje složitější navigaci a nenabízí žádné rychlostní ani zabezpečovací výhody.

Na druhou stranu existuje i jeden velmi dobrý důvod, *proč* disk rozdělit: Rozdělení je totiž jediným způsobem, jak používat Boot Camp popsany v 8. kapitole. Pokud používáte Boot Camp, můžete být váš počítač Macem (pokud systém zavedete z jednoho oddílu) anebo také počítačem PC s Windows (pokud systém zavedete z druhého oddílu). (V tomto případě nepoužijte Diskovou Utilitu (Disk Utility), ale Průvodce pro BootCamp (Boot Camp Assistant).)

- **RAID.** RAID je zkratka pro Redundant Array of Independent Disks (redundantní pole nezávislých disků) a souvisí se zvláštním typem formátování, v němž je skupina jednotlivých disků nakonfigurována tak, aby pracovala spolu jako jeden obrovský, velmi rychlý disk. V poli RAID se na ukládání dat podílí několik disků – což je nastavení, které může zlepšit rychlost a spolehlivost.

Většina vlastníků počítačů Mac pole RAID nepoužívá ani nenastavuje, a to s největší pravděpodobností proto, že používají pouze jeden pevný disk (a nástroj Disková utilita (Disk Utility) nemůže udělat z vašeho startovacího disku součást pole RAID).

Pokud však používáte několik pevných disků (například v Mac Pro), můžete použít Apple RAID a sloučit je v jediný obrovský disk. Stačí jen přetáhnout ikony odpovídajících disků (nebo diskových oddílů) z levé části seznamu disků do hlavního seznamu (kde se píše: „Chcete-li vytvořit sadu RAID, odtáhněte disky nebo svazky do seznamu níže“ (Drag disks or volumes here to add to set)). Pomocí rozbalovací nabídky Typ sady RAID (RAID Type) vyberte formát RAID, který chcete použít. (Oblíbenou volbou pro dosažení maximální rychlosti disků je volba Sdružená (Stripe); obzvláště bezpečný je zrcadlený formát RAID, který vytvoří dokonalou zálohu (klon) hlavního disku.) Svůj nový megadisk pojmenujte a pak klepněte na tlačítko Vytvořit (Create). Výsledkem bude jediná ikona „disku“ na ploše, která bude představovat kombinovanou kapacitu všech disků RAID.

PRO POKROČILÉ

Automatické úpravy oddílů

Máte možnost rozšiřovat, zmenšovat nebo vytvářet oddíly, aniž byste museli vymazat celý pevný disk. Pokud jste se už někdy pouštěli do rozdělování disků, pak to jistě *velice* oceníte.

Rozšíření oddílu. Dejme tomu, že má váš hlavní pevný disk dva oddíly: primární (200 GB) a sekundární (50 GB), na kterém se nacházejí vaše fotografie a filmy. Jelikož vám však už tento druhý oddíl nestačil, přesunuli jste všechny své fotografie a filmy na jiný externí disk. Nebylo by fajn, kdybyste mohli těchto nově neobsazených 50 GB připojit zase ke svému hlavnímu oddílu?

To můžete udělat i bez toho, abyste museli vymazat celý svůj pevný disk. (Při tomto procesu však budou nenávratně zničena všechna data na tom *druhém* oddíle, takže se ujistěte, zda jste na to připraveni.)

Otevřete nástroj Disková utilita (Disk Utility). Klepněte na název pevného disku (například „Hitachi HTS541616J9SA00“ – *nikoli* „Macintosh HD“). Klepněte na tlačítko Rozdělit (Partition). Zobrazí se okno jako na obrázku 10.26.

Klepněte na druhý oddíl (nebo třetí nebo jakýkoli jiný, který se nachází těsně za oddílem, jež chcete rozšířit) a pak klepněte na tlačítko pod seznamem. Šup! A je pryč.

Nyní můžete přetáhnout spodní okraj hlavního oddílu dolů (nebo zadat novou velikost do políčka Velikost (Size)) a rozšířit ho přes celou uvolněnou oblast. Zhluboka se nadechněte a pak klepněte na tlačítko Použít (Apply).

Zmenšení oddílu. Na obrázku 10.26 si můžete všimnout, že část prvního oddílu má trochu jiný odstín (ve skutečnosti modrý). Modrá totiž představuje data; a zmenšit oddíl takovým způsobem, že vytěsňuje tato data, není možné. Zmenšit oddíl lze pouze takovým způsobem, že omezíte prázdné místo. Stačí jen posunout spodní okraj mapy tohoto oddílu směrem nahoru.

Vytvoření nových oddílů. Kdykoli na disku zbývá ještě nějaké volné místo, můžete z něj vytvořit nové oddíly.

Až to budete chtít udělat, klepněte na tlačítko **+** a postupujte podle popisu na obrázku 10.26.

- **Obnovit (Restore).** Na této záložce budete moci vytvořit dokonalou kopii disku čili diskový obraz, podobně jako to umí oblíbené sharewarové programy CarbonCopy Cloner či SuperDuper. To se vám může hodit třeba v případě, kdy budete chtít zkopírovat svůj starý disk na nový. To nelze udělat pouhým manuálním překopírováním starých souborů a adresářů. Pokud se o to pokusíte, nepovede se vám tímto způsobem zkopírovat tisíce *neviditelných* souborů, které utvářejí systém Mac OS X. Pokud ale použijete funkci Obnovit (Restore), pak budou do procesu obnovení zahrnuty i tyto soubory.

Začněte tím, že přetáhnete disk nebo diskový obraz, který chcete zkopírovat, z políčka Zdroj (Source). Ikonu disku, *na* který chcete tuto kopii přemístit, pak přetáhněte do políčka Cíl (Destination).

Tip: Chcete-li na jeden ze svých disků překopírovat nějaký obraz disku online, nemusíte si jej nejprve stahovat. Stačí, když do políčka Zdroj (Source) zadáte jeho webovou adresu.

Zaškrtnete-li políčko Smazat cíl (Erase Destination), nástroj Disková utilita (Disk Utility) vymaže před kopírováním dat všechna data na vašem cílovém disku. Ponecháte-li však toto políčko nezaškrtnuto, nástroj Disková utilita (Disk Utility) zkopíruje všechno na váš cílový disk, přičemž všechna vaše stará data zachová (pokud však již existuje soubor stejného názvu a umístění jako kopírovaný soubor, bude přepsán.)

Nakonec klepněte na tlačítko Obnovit (Restore). (Budete potřeba zadat heslo administrátora.) U velkých disků může trvat obnova velmi dlouho, takže si čekání zpríjemněte a dejte si šálek kávy.

Disková utilita (Disk Utility), program na správu diskových obrazů

Diskové obrazy jsou skvělé. Každý z nich představuje jednu ikonu, která se chová přesně stejně jako skutečný disk, například pevné disky nebo paměti flash. Diskové obrazy však mohou být distribuovány elektronicky. Například mnoho doplňkového softwaru pro systém Mac OS X se k vám z webu dostane v podobě diskových obrazů, jak uvidíte níže.

Diskové obrazy jsou pro distribuci softwaru výhodné z jednoduchého důvodu: každý obrazový soubor je přesnou kopií původního instalačního disku se všemi potřebnými soubory na svých místech. Když vám nějaká softwarová společnost pošle obraz disku, může mít jistotu, že si tento software nainstalujete z disku, který přesně odpovídá původnímu instalačnímu disku.

Jako malý bonus získáváte možnost ochránit diskový obraz heslem. Toto je největší přiblížení k možnosti ochránit heslem jednotlivou složku, které Mac OS X poskytuje.

Je důležité pochopit rozdíl mezi *souborem diskového obrazu* a připojeným diskem (tím, který se objeví poté, co na diskový obraz poklepete). Pokud se vrátíte na stranu ***161*** a podíváte se na obrázek 5.2), měl by vám být tento rozdíl jasný.

Tip: Když poklepete na diskový obraz, klepněte v ověřovacím dialogu, který se objeví, na tlačítko Skip (Přeskočit). Pokud se něco při stahování poškodí, budete to hned vědět – váš soubor se například správně nerozbalí nebo zobrazí špatnou ikonu.

Pokud budete chtít, aby nástroj Disková utilita (Disk Utility) tento ověřovací krok, který je pozůstatkem z dob disket, vždy přeskočil, stačí vybrat Disková utilita → Předvolby (Disk Utility → Preferences) a odškrtnout políčko Ověřit obrazy na uzamčených médiích (Check images on locked media).

Diskové obrazy můžete vytvářet i vy. To se vám může hodit třeba v následujících situacích:

- Pokud chcete vytvořit zálohu důležitého CD. Když si takovýto CD disk převedete na diskový obraz a uložíte si ho na svůj pevný disk, budete mít vždy po ruce záchrannou kopii, kterou si budete moci kdykoli zase vypálit na *nové* CD. (Tato praxe se vám vyplatí hlavně u vzdělávacích CD disků, se kterými si děti tak rády hrají hned potom, co si dají ke svačině burákové máslo a džem.)
- Pokud si chcete zkopírovat celý svůj pevný disk – se všemi soubory, programy, složkami atd. – na nějaký nový, větší pevný disk (nebo nový, lepší počítač Mac) pomocí funkce Obnovit (Restore) popisované výše.
- Pokud chcete zálohovat celý pevný disk nebo jeho část na iPod či jiný disk. (K dokončení této operace můžete později použít funkci Obnovit (Restore).)
- Pokud chcete někomu jinému poslat přes Internet kopii disku. V takovém případě stačí jen vytvořit diskový obraz a *ten* pak poslat – nejlépe v komprimované podobě.

Zde je postup vytvoření diskového obrazu:

- **Chcete-li vytvořit obraz disku nebo oddílu**, klepněte na název daného disku v seznamu aktuálně nainstalovaných nebo připojených disků. (Nejvyšší položka na seznamu je vždy název vašeho *disku* například „484.0 MB MATSHITA DVD-R“ pro DVD mechaniku nebo „74.5 GB Hitachi“ pro pevný disk. Pod tímto názvem obvykle uvidíte název vlastního oddílu například „Macintosh HD“, nebo název CD disku, tak jak se zobrazuje na obrazovce.)

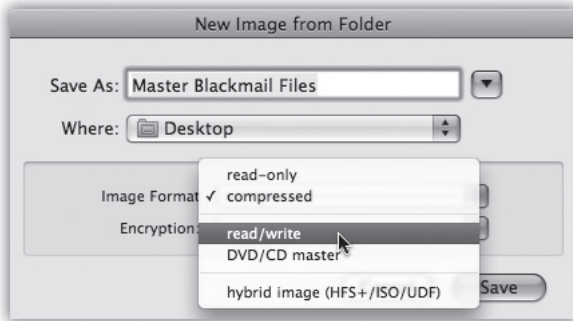
Poté vyberte Soubor → Nový → Obraz disku z položky... (File → New → Disk Image from [název disku nebo oddílu]).

- **Chcete-li vytvořit obraz adresáře**, vyberte Soubor → Nový → Obraz ze složky (File → New → Disk Image from Folder). V dialogu Otevřít (Open) klepněte na požadovaný adresář a pak na tlačítko Obraz (Image).

Tip: Nástroj Disková utilita (Disk Utility) neumí převést na diskový obraz samostatný soubor. Když však tento samostatný soubor uložíte do adresáře, můžete vytvořit diskový obraz z daného adresáře.

Ať už ale použijete jakoukoli metodu, následující dialog (obrázek 10.27) nabízí některé fascinující volby.

Obrázek 10.27: Pomocí těchto dvou rozbalovacích nabídek můžete (a) nastavit požadovaný druh diskového obrazu a (b) určit, zda ho chcete ochránit heslem. Tuto druhou možnost můžete využít třeba v případě, kdy budete chtít ochránit heslem pouze jeden adresář, ale nebudete si chtít kvůli tomu dělat starosti s celým Domovským adresářem.

- **Formát obrazu (Image Format).** Pokud si zvolíte možnost Čtení/zápis (Read/write), soubor vašeho diskového obrazu se při poklepnání změní ve vynikající napodobeninu pevného disku. V tomto režimu bude možné soubory a adresáře přetahovat sem a tam, měnit jejich názvy apod.

Pokud si však vyberete možnost Pouze čtení (Read-only), výsledek se bude podobat spíše CD disku. V tomto režimu bude možné z disku pouze kopírovat, ale nebude možné provádět žádné změny.

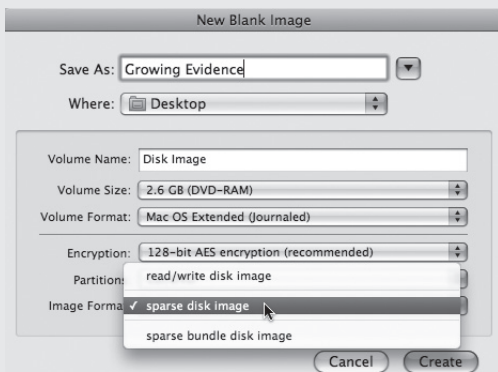
Volba Komprimovaná (Compressed) se nejlépe hodí pro případ, kdy chcete výsledný soubor poslat e-mailem, vystavit ho na webové stránce s možností stažení nebo si tento diskový obraz uložit na nějaký záložní disk na horší časy. Vytvoření simulovaného disku trvá sice po poklepnání na soubor s diskovým obrazem trochu déle, ale zato zabírá na pevném disku mnohem méně místa než nekomprimovaná verze.

Pokud vytváříte kopii CD nebo DVD disku, vyberte si možnost Zdrojové DVD/CD (DVD/CD master). Výsledný soubor je dokonalým zrcadlem původního disku; můžete si jej v případě potřeby vypálit na prázdné CD nebo DVD.

- **Šifrování (Encryption).** Zde je snadný způsob, jak si uzamknout soukromé soubory do trezoru, který nebude moci nikdo jiný otevřít. Pokud si zvolíte jeden z těchto dvou šifrovacích algoritmů AES (ceníte-li si svého času, vyberte si AES-128), budete vyzváni k zadání hesla pro svůj nový obrazový soubor. Bez tohoto hesla ho nikdo neotevře – dokonce ani vy sami. Na druhou stranu, pokud si to heslo uložíte do aplikace Keychain (Svazek klíčů, strana ***518***), pak to pro vás v případě jeho zapomenutí nebude taková katastrofa.

DO DETAILU

The Sparse Image (Dynamický obraz disku)

Jedna z nejužasnějších funkcí nástroje Disková utilita (Disk Utility) patří také mezi ty nejvíce ukryté.

Je to funkce, díky níž můžete vytvořit pěkný, hermeticky uzavřený, heslem chráněný diskový obraz, který je nejprve malý, ale jak do něj postupně přidáváte další a další věci, magicky se zvětšuje. Připomíná-li obvyklý diskový obraz kovové vědro (má navěky neměnnou velikost), sparse image je jako elastická brašna.

Vyberte Soubor → Nový → Prázdný obraz disku (File → New → Blank Disk Image). Ve výsledném dialogu si soubor, který vytváříte (když na něj poklepete, zobrazí se ikona virtuálního disku), i samotný virtuální disk nějak pojmenujte.

Z rozbalovací nabídky Velikost disku (Volume Size) vyberte *maximální* velikost, jakou bude kdy tento disk mít. Krásné na tom je, že takhle veliký asi nikdy nebude; zpočátku bude malý a podle potřeby se začne pomalu zvětšovat. Zde však nastavujete jeho maximum.

Z rozbalovací nabídky Šifrování (Encryption) vyberte jednu ze dvou šifrovacích metod, která bude chránit váš diskový obraz. A nakonec z rozbalovací nabídky Formát obrazu (Image Format) – toto je klíčový krok – vyberte Dynamický obraz disku (Sparse disk image).

Klepněte na tlačítko Vytvořit (Create). Vymyslete si nějaké heslo (zadejte jej dvakrát) a chcete-li, můžete jej uložit do Svazku klíčů (Keychain). (V takovém případě budete-li přihlášení k Macu, nebudete muset toto heslo zadávat.) Poté klepněte na tlačítko Create.

Nyní se na vaší ploše objeví *soubor* diskového obrazu s příponou „.sparseimage“. Zpočátku bude mít velikost jen 26 MB.

Když na něj poklepete a zadáte své heslo, zobrazí se na ploše ikona vlastního virtuálního disku. Nyní můžete začít tento diskový obraz naplňovat svými soukromými věcmi. Soubor s příponou .sparseimage se bude podle toho automaticky zvětšovat – ale jen tolik, kolik bude nezbytné.

- **Uložit jako (Save As).** Vyberte si název a místo pro svůj nový obrazový soubor. Název, který si zde zvolíte, se nemusí shodovat s názvem původního disku nebo adresáře.

Když klepnete na tlačítko Uložit (Save), případně stisknete klávesu Return poté, co jste se rozhodli vytvořit šifrovaný obraz, budete v tomto bodě vyzváni k zadání hesla.

V opačném případě nyní nástroj Disková utilita (Disk Utility) vytvoří daný obraz a ten pak připojí – tj. převede tento obrazový soubor na simulovanou, přesto však plně funkční ikonu disku na ploše.

Až tento disk nebudete potřebovat, můžete ho vysunout jako kterýkoli jiný disk (například stisknete Control, klepnete na něj a z místní nabídky vyberte Vysunout (Eject)). Soubor diskového obrazu s příponou .dmg si však ponechte. To je totiž soubor, z něž můžete zase později poklepáním vytvořit váš „simulovaný disk“.

Převedení obrazu na CD

Jedním z dalších velmi běžných úkolů, které se s diskovými obrazy provádějí, je převedení diskového obrazu *zpět* na CD nebo DVD – samozřejmě za předpokladu, že máte na svém počítači CD nebo DVD vypalovačku.

Vše, co pro to musíte udělat, je přetáhnout soubor s příponou .dmg do okna nástroje Disková utilita (Disk Utility), označit jej a klepnout na ikonu Vypálit (Burn) v řádku nástrojů (nebo případně se stisknutou klávesou Control klepnout na ikonu .dmg a z místní nabídky vybrat příkaz Vypálit (Burn)). Vložte do mechaniky prázdné CD nebo DVD a pak klepnete na tlačítko Vypálit (Burn).

Grab

Nástroj Grab pořizuje snímky vaší obrazovky, třeba pro případ sepisování instrukcí, ilustrování počítačové knihy nebo sbírání důkazů o nějakém tajném místě, které jste našli v nějaké hře. Pomocí tohoto nástroje můžete pořídit snímek celé obrazovky (stisknete kombinaci kláves $\text{⌘}+Z$, což protentokrát *neznamená* Zpět (Undo)) nebo jen obsahu obdélníkového výběru (stisknete $\text{Shift}+\text{⌘}+A$). Okamžitě poté nástroj Grab zobrazí váš snímek v novém okně, které si můžete vytisknout, zavřít bez uložení nebo uložit jako soubor TIFF, který lze odeslat e-mailem nebo vložit do rukopisu.

Jak už všichni ostřílení uživatelé počítačů Mac vědí, systém Mac OS používal dlouhou dobu svou vlastní interní klávesovou zkratku pro pořizování snímků obrazovky: $\text{Shift}+\text{⌘}+3$ k sejmutí celé obrazovky a $\text{Shift}+\text{⌘}+4$ k sejmutí obdélníkového výběru. (Podrobněji na straně ***589***)

Tip: Nezapomeňte, že pro tyto funkce si můžete zvolit jiné snáze zapamatovatelné klávesové zkratky. Otevřete Předvolby systému → Klávesnice → Klávesové zkratky (System Preferences → Keyboard → Keyboard Shortcuts), klepnete na Klávesové zkratky (Screen Shortcuts), potom klepnete například na $\text{Shift}+\text{⌘}+3$ a nakonec stisknete novou kombinaci kláves.

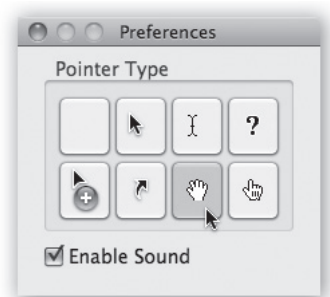
Proč tedy místo toho používat nástroj Grab? V mnoha případech to opravdu není třeba. Klávesové zkratky $\text{Shift}+\text{⌘}+3$ a $\text{Shift}+\text{⌘}+4$ fungují naprosto bezchybně. V některých případech je však lepší přece jenom použít raději nástroj Grab. Zde jsou alespoň tři z nich:

- Nástroj Grab dokáže udělat načasovaný snímek (vyberte Záběr → Časovaná obrazovka (Capture → Timed Screen) nebo stisknete $\text{Shift}+\text{⌘}+Z$), díky němuž si budete moci před vlastním pořízením snímku vychutnat 10sekundovou prodlevu. Jakmile stisknete tlačítko Spustit spínač (Start Timer), budete mít příležitost aktivovat okna, rozbalit nabídky,

přetahovat položky a jinak si nastavovat snímek předtím, než danou scénu nástroj Grab vyfotografuje.

- S nástrojem Grab můžete do obrázku zahrnout i kurzor, což je doslova nedocenitelné, když chcete například ukázat rozbalování nabídky nebo klepnutí na tlačítko. (Naproti tomu při použití klávesových zkratk na snímání obrazovky v systému Mac OS X je kurzor vždy vynechán.) Pomocí techniky popsané na obrázku 10.28 se může na vašem snímku zobrazit kurzor ve vámi zvoleném stylu.

Tip: Pokud se chystáte napsat nějakou knihu nebo manuál o systému Mac OS X, pak budete ve skutečnosti potřebovat spíše program Snapz Pro X; zkušební verzi najdete kromě jiných míst také u této knihy v oddíle „Missing CD“ na stránkách www.missingmanuals.com. Tento program disponuje mnohem větší flexibilitou než jakákoli jiná funkce systému Mac OS X na pořizování snímků. V tomto programu si například můžete vybrat formát souborů, jediným klepnutím úhledně vystříhnout jediné dialogové či jiné okno a dokonce i nahrávat video dění na obrazovce.

Obrázek 10.28: Na rozdíl od klávesových zkratk Shift+⌘+3 nebo Shift+⌘+4 vám nástroj Grab umožňuje do snímku zahrnout – nebo ze snímku odstranit – i ukazatel/kurzor. Zvolte si Grab → Předvolby (Grab → Preferences) a vyberte si jeden z osmi různých stylů kurzorů nebo označte prázdné políčko v levém horním rohu, čímž kurzor skryjete.

Grapher

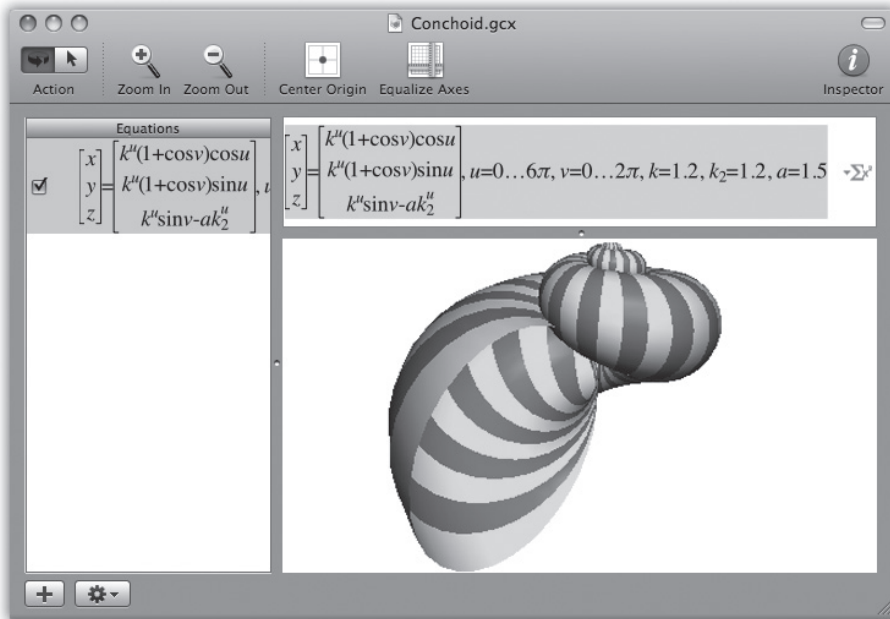
Tato malá nepříliš známá aplikace je báječným kouskem! Umožní vám vytvořit neskutečně krásné a složité 2D či 3D grafy.

Při prvním otevření nástroje Grapher budete vyzváni k výběru požadovaného druhu „mili-metrového papíru“: dvourozměrného (standardního, polárního, logaritmického) nebo troj-rozměrného (krychlového, kruhového, válcovitého). Klepnutím na název se zobrazí náhled; budete-li s výběrem spokojeni, klepněte na tlačítko Vybrat (Open).

Nyní se objeví hlavní okno nástroje Grapher (obrázek 10.29). Prokažte si laskavost. Věnujte v tichém úžasu několik minut výběru připravených rovnic z nabídky Příklady (Examples) a pozorujte, jak z nich nástroj Grapher v mžiku vykouzlí nádherné, barevné, někdy i animované obrazce.

Až budete připraveni na vytvoření nějaké vlastní rovnice, zadejte ji do textového políčka v horní části okna. A pokud nejste žádné matematické eso nebo si nejste jisti formátem dané

rovnice, sestavte tuto rovnici z připravených matematických stavebních bloků a bloků rovnic, které se zobrazí po výběru příkazu Rovnice → Nová rovnice podle šablony (Equation → New Equation from Template) nebo Okno → Zobrazit paletu rovnic (Window → Show Equation Palette). (Paleta představuje plovoucí okno, které nabízí velký výběr matematických symbolů a konstant.)

Obrázek 10.29: Obecně se dá říci, že do aplikace Grapher se zapisují rovnice stejným způsobem jako na papír (například $z=2xy$). Pokud budete na pochybách, podívejte se do online nápovědy, kde najdete dostatečné množství pomůcek k různým funkcím, konstantám, diferenciálním rovnicím, řadám a periodickým rovnicím, jimiž budete moci toho chlápka z filmu *A Beautiful Mind* (Čistá duše) zaměstnávat několik dní.

PRO POKROČILÉ

Pouze pro matematiky (a fyziky, vědce a studenty)

Pokud jste matematik nebo fyzik, vědec nebo student těchto oborů, pak pro vás bude nástroj Grapher senzačním doplňkem k systému Mac OS X. Existuje toho spousta – ale pokud právě začínáte, zde jsem pro vás připravil alespoň několik funkcí, které byste neměli přehlédnout:

Pomocí příkazů Rovnice → Vyhodnocení → Integrovat (Equation → Evaluation a Equation → Integration) můžete vypočítat hodnoty, úseky, deriváty a integrály (dokonce i nedefinované integrály).

Některé užitečné konvenční členy rovnic na vás čekají v rozbalovacím tlačítku na pravé straně textového políčka pro zadávání rovnic. Například pomocí symbolů Sum a Product můžete rychle vypočítat součty a produkty.

Stejná rozbalovací nabídka vám pomůže po částech vygenerovat parametrické a další specializované druhy grafů (když říkám vám, myslím tím studentům matematiky).

Tip: Pokud neznáte klávesovou zkratku pro matematický symbol pí nebo théta, stačí, když napíšete jednoduše slovo pi nebo theta. Nástroj Grapher tato slova automaticky nahradí správnými symboly.

Jakmile se graf zobrazí na obrazovce, můžete ho následujícím způsobem ještě upravit:

- **Chcete-li v okně posunout 2D graf**, vyberte Zobrazení → Nástroj posuv (View → Move Tool) a pak graf tažením posuňte. Chcete-li posunout 3D graf, stisknete přitom ještě klávesu ⌘.
- **Chcete-li 3D graf pootočit**, můžete ho v jakémkoli směru tažením posunout. Pokud přitom stisknete klávesu Option, pak se bude tento graf otáčet jen kolem jedné osy.
- **Chcete-li změnit barvy, tloušťku čáry, 3D „stěny“ a další grafické prvky**, klepněte na tlačítko ⓘ (nebo vyberte Okno → Zobrazit Inspektor (Window → Show Inspector)). Tím otevřete formátovací paletu. Ovládací prvky, které zde najdete, se budou lišit podle typu grafu, ale i tak můžete být klidní – nástroj Grapher dokáže zrealizovat všechny vaše vizuální nápady.
- **Chcete-li změnit písma a velikosti**, vyberte Grapher → Předvolby (Grapher → Preferences). Na panelu Rovnice (Equations) můžete pomocí čtyř posuvníků nastavit relativní velikosti textových prvků. Klepnete-li na vzorovou rovnici, zobrazí se panel Písma (Font, strana ***583***), kde si můžete pohrát s typem.
- Chcete-li přidat vlastní popisky, šipky, ovály či obdélníky, použijte k tomu nabídku Objekt (Object).

Až budete hotovi, můžete své veledílo pomocí některé z následujících technik uložit:

- Výběrem příkazu Soubor → Exportovat (File → Export) vybraný **graf exportujete**.
- Pokud stisknete Control, klepnete na rovnici a z místní nabídky vyberete příkaz Kopírovat jako → TIFF (Copy As → TIFF), **zkopírujete tuto rovnici do Schránky**. (Lze zvolit také EPS nebo jiné formáty.) Nyní můžete rovnici vložit do jiného programu.
- Výběrem příkazu Rovnice → Vytvořit animaci (Equation → Create Animation) **exportujete animovaný graf**. Ve výsledném dialogu můžete nastavit, jak dlouho má daný film trvat (a spoustu dalších parametrů).

Tip: Pokud stisknete Shift a přetáhnete počáteční nebo koncové obrázky ve spodní části, můžete tím změnit jejich velikost.

Nakonec klepněte na tlačítko Create Animation. Po chvilce se objeví hotový film. Pokud budete s výsledkem spokojeni, zachovejte jej pro budoucí generace. Pomocí příkazu Soubor → Uložit jako (File → Save As) jej uložte na pevný disk.

Informace o systému (System Information)

Nástroj Informace o systému (System Information, dříve System Profiler) je skvělým nástrojem, pomocí něhož můžete zjistit, co přesně máte nebo nemáte ve svém počítači nainstalováno – a to jak v oblasti hardwaru, tak i softwaru. Zaměstnanci linky technické podpory Apple mají tento nástroj ve zvláštní oblibě, protože poskytuje podrobné informace, které často pomohou vyřešit ne jeden nepříjemný problém.

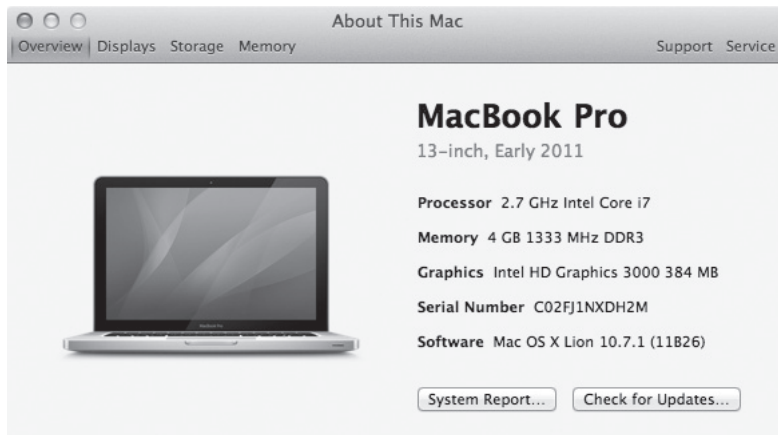
Nástroj Informace o systému (System Information) můžete spustit třemi různými způsoby. Součástí dvou z nich je v systému Lion předběžná návštěva nového dialogu znázorněného na obrázku 10.33, který představuje snadno dostupný dobře navržený jednotný náhled na nejzajímavější systémové informace.

Tři způsoby spuštění:

- **Pomalú.** Vyberte → O tomto Macu (→ About This Mac). Získáte základní informační obrazovku, která obsahuje verzi systému Mac OS X, velikost paměti počítače a druh procesoru.

Tip: Pokud v tomto dialogu poklepete na číslo verze systému Mac OS X, zobrazí se sériové číslo vašeho počítače!

Klepnete-li na Další informace (More Info), získáte novou obrazovku O tomto Macu (About this Mac), která je v systému Lion podrobnější (znázorněno na obrázku 10.33). Nestačí-li vám ani tyto informace, klepněte na Systémový profil (System Report). Tím spustíte program Informace o systému (System Information).

Obrázek 10.33: Tento dialog, který je v systému Lion nový, nabízí srozumitelné informace o nejzajímavějších parametrech počítače: paměť, monitory, úložiště, sériové číslo, verze systému Mac OS X a podobně. (Podrobnější informace získáte po klepnutí na záložky nahoře.) Klepnutím na tlačítko Systémový profil (System report) spustíte nástroj Informace o systému (System Information).

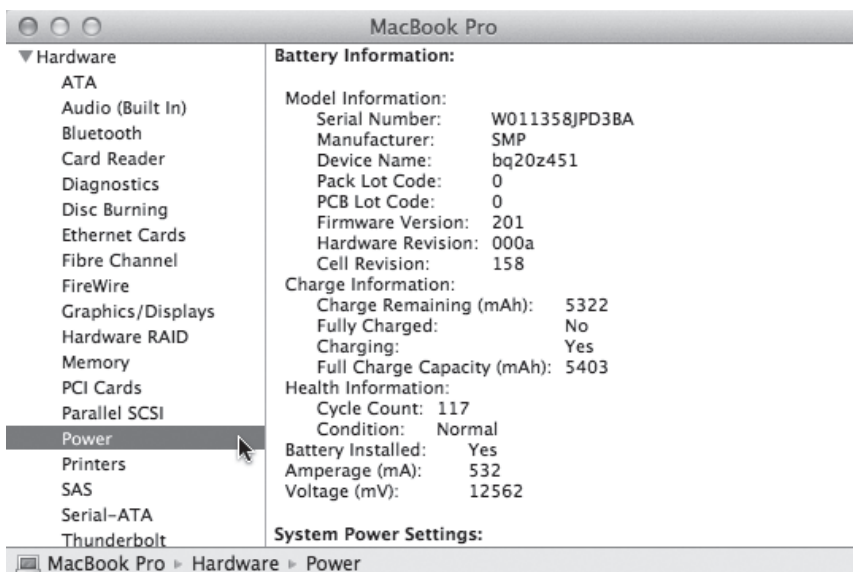
- **Středně rychle.** Ponořte se do adresáře Aplikace → Utility (Applications → Utilities) a poklepete na ikonu Informace o systému (System Information).
- **Rychle.** Stiskněte klávesu Option. To způsobí, že se název příkazu → O tomto Macu (→ About This Mac) *změní* na Informace o systému (System Information). Vyberte jej a postupujte podle obrázku 10.33.

Po otevření nástroje Informace o systému (System Information) se na levé straně zobrazí seznam s informacemi o vašem počítači (obrázek 10.30). Tyto informace spadají do následujících kategorií:

- **Zařízení (Hardware).** Když klepnete na toto slovo, zobrazí se informace o tom, jaký model počítače Mac máte, jaký druh čipu se nachází uvnitř (a kolik jich je), kolik paměti má a jaké je jeho sériové číslo.

Když rozbalíte otočný trojúhelníček, zobrazí se podrobnosti o tom, jaké paměťové sloty (**Paměť, Memory**) jsou osazeny a jaká je velikost paměťových modulů v jednotlivých slotech; jaký druh disků může váš počítač vypalovat (**Vypalování disků, Disk Burning**, například DVD-R, DVD+R apod.); jaké PCI karty (**PCI karty, PCI Cards**) jsou v rozšiřujících slotech nainstalovány; jaké grafické karty a monitory (**Grafika/Monitory, Graphics/Displays**) používáte; co je připojeno k vaší sběrnici SATA (interní disky/mechaniky, například pevný disk); co všechno je připojeno k vašim rozhraním **Thunderbolt**, **USB** a **FireWire**, pokud vůbec něco; a o spoustě dalších věcí.

- **Síť (Network).** V této části najdete podrobnosti o komponentách **WiFi**, o nakonfigurovaných místech pro připojení k Internetu (**Umístění (Locations)**, strana ***687***) atd.
- **Software.** Klepnete-li na tento titulek, uvidíte, jakou verzi systému Mac OS X máte a jaký je název vašeho počítače, alespoň pokud jde o připojení k síti (například „Davidův počítač“).

Obrázek 10.30: Běží čip ve vašem notebooku MacBook na frekvenci 2 GHz nebo 2.6 GHz? Kolik procent vašeho externího pevného disku je zaplněno? Jaké jsou verze programů nainstalovaných na vašem počítači? Dokáže vaše DVD vypalovačka vypalovat i dvouvrstvé disky? Má váš notebook nějaké volné sloty pro případné rozšíření operační paměti RAM (znázorněno zde)?

V seznamu **Aplikace (Applications)** najdete všechny programy ve vašem systému, s informací o verzi – pohotovový inventář toho, co jste nainstalovali na svého Maca. To se může hodit třeba při vyhledávání duplikátů některých programů.

Tip: Ve sloupci vpravo od seznamu aplikací se dovíte, zda je ten který program typu PowerPC, Intel nebo Universal. Program typu Intel běží pouze na Macích s procesorem Intel (tedy na všech Macích vyrobených od roku 2006). Programy typu PowerPC běží dobře na Macích z doby před rokem 2006, ale vůbec neběží na počítačích se systémem Lion. Program typu Universal může přirozeně fungovat – při plné rychlosti – na jiných počítačích Mac s čipy od Intelu a rovněž na starších modelech. Tento seznam je tedy šikovným přehledem o tom, které programy byly aktualizovány pro generaci Intel.

Podobnou informaci najdete i na panelu **Doplňky (Extensions)**. V tomto smyslu „rozšíření“ znamenají ovladače pro různé komponenty Macu, které jsou uloženy ve složce Systém → Knihovna → Extensions (System → Library → Extensions). Vše, co najdete v tomto adresáři, je uvedeno na tomto panelu.

Další kategorie obsahují seznamy, které snad ani není třeba vysvětlovat, například **Písma (Fonts)**, **Panely předvoleb (Preference Panes)** a **Položky při spuštění (Startup Items)**.

Na panelu **Protokoly (Logs)** najdete tajný deník počítače Mac, záznam traumatických událostí, které den po dni zakouší. (Mnohé z nich jsou stejné jako ty, které se vám zobrazí v nástroji Konzola (Console); viz strana ***431***)

Tip: Zobrazují-li tyto obrazovky příliš mnoho nebo naopak příliš málo zajímavých technických informací, můžete si z nabídky Zobrazení (View) vybrat některý z profilů Miniprofil (Mini Profile), Základní profil (Basic Profile) nebo Plný profil (Full Profile).

Uložení záznamu

Chcete-li vytvořit hezky zformátovaný záznam, který si můžete vytisknout nebo uložit, vyberte Soubor → Exportovat jako (File → Export As) a potom z rozbalovací nabídky Formát (File Format) vyberte položku Formátovaný text (RTF). (RTF je zkratkou pro Rich Tech Format). Pamatujte však na to, že výsledný záznam může mít i více než 500 stran. V mnoha případech uděláte lépe, když si pořídíte snímek odpovídající obrazovky nástroje Informace o systému (System Information), jak je to popsáno na straně ***589***, nebo si vše uložíte jako soubor PDF.

Java Preferences

Programovací jazyk Java používají obvykle programátoři k vytváření malých programků, které mohou běžet na nejrůznějších druzích počítačů (Mac, Windows, Linux). Javu používá mnoho firemních aplikací.

Chcete-li spustit program napsaný v jazyku Java, potřebujete Java runtime (prostředí pro spouštění aplikací napsaných v tomto jazyce, něco jako přehrávací zařízení), jímž systém Lion není vybaven. Když se poprvé pokusíte spustit Java Preferences nebo program napsaný v jazyce Java, Mac nabídne, že toto prostředí stáhne a nainstaluje.

Java Preferences obsahuje sadu rozšířených nastavení, které znalci používají k úpravě běhu Javy na Macu.

Klíčenka (Keychain Access)

Nástroj Klíčenka (Keychain Access) si zapamatuje a uchová všechny vaše tajné informace: hesla pro přístup do sítě, k souborovým serverům, stránkám FTP, webovým stránky a dalším zabezpečeným prvkům. Podrobnější návod k použití nástroje Klíčenka (Keychain Access) najdete v kapitole 12.

Konzola (Console)

Nástroj Konzola (Console) je prohlížeč všech textových protokolů systému Mac OS X – interních unixových záznamů o aktivitě Maca, které se zapisují na pozadí.

Otevřete-li nějaký protokol v programu Console (Konzola), je to, jako byste vstoupili na operační sál během složité operace: před sebou najednou uvidíte věci, které nemá běžný člověk vidět. (Typické výstupy programu Konzola (Console) jsou „kCGErrorCannotComplete“ nebo „doGetDisplayTransferByTable“.) Pomocí nabídky Písmo (Font) můžete sice v aplikaci Konzola upravit písmo nebo zalamování slov, ale je jasné, že fráze „CGXGetWindowType: Invalid window -1“ bude vypadat odpudivě, ať použijete *jakékoli* písmo!

Přesto však tato aplikace není zbytečná. Tyto protokoly mohou mít velkou cenu pro programátory, kteří odlaďují software nebo se snaží vyřešit složitý problém, nebo také příležitostně pro člověka, který volá na linku technické podpory.

Například *protokoly o haváriích* jsou detailními technickými přehledy o tom, co se dělo ve chvíli, kdy nějaký program zhavaroval, a co bylo právě uloženo v paměti.

Bohužel to pro vás asi nebude dost srozumitelné, abyste z toho pochopili příčinu této havárie nebo způsob, jak se jí v budoucnu vyvarovat. Většina z toho vypadá asi takto: „Exception: EXC_BAD_ACCESS (0x0001); Codes: KERN_INVALID_ADDRESS (0x0001) at 0x2f6b657d.“ Jinými slovy: je to dobré jenom pro programátory. I tak se vám ale může stát, že po vás čas od času budou informace z těchto protokolů na technické podpoře chtít.

Monitor aktivity (Activity Monitor)

Program Activity Monitor (Monitor aktivity) byl navržen hlavně pro technicky zdatnější uživatele systému Mac. Umožňuje sledovat, kolik dostupných prostředků systému se právě využívá.

Tabulka procesů

I kdybyste měli na svém počítači spuštěný jen jeden nebo dva programy, na pozadí budou běžet desítky výpočetních úkolů (*procesů*). Horní polovina dialogu, která vypadá jako tabulka, vám zobrazuje všechny tyto různé procesy (viditelné i neviditelné), které počítač v tuto chvíli provádí.

Podívejte se, kolik položek je v seznamu procesů, dokonce i ve chvíli, kdy se jen díváte na plochu. Je až děsivé, jak zaneprázdněný váš Mac je! Některé programy lze snadno poznat (například Finder), zatímco jiné jsou činnosti na systémové úrovni, které běží na pozadí a které běžně nevidíte. U každé položky je zobrazeno procento využití CPU, kdo danou položku používá (název vašeho účtu nebo účtu někoho jiného, případně *root*, což označuje samotného Maca) a kolik paměti využívá.

Kromě toho si můžete pomoci rozbalovací nabídky nad tímto seznamem zobrazit také následující:

- **Všechny procesy (All Processes).** Jedná se o úplný seznam všech běžících procesů. Jak si jistě všimnete, drtivou většinu tvoří malé unixové aplikace, o kterých jste asi neměli ani tušení.
- **Všechny procesy, hierarchicky (All Processes, Hierarchically).** V systému Unix proces spouští jiné procesy a vytváří tak hierarchickou strukturu podobnou stromu. V některých případech jeden proces spouští jiný, přičemž se vytváří hierarchie. „Velkému otci“ všech procesů se říká *spouštěcí* proces. Tu a tam uvidíte i jiné zajímavé vztahy. Například Dock spouští aplikaci DashboardClient.
- **Moje procesy (My Processes).** Na tomto seznamu najdete pouze programy, které patří do *vašeho* světa – vašeho přihlášení. Ačkoli je i zde stále dost neznámých položek, všechny slouží *vašemu* účtu.
- **Systémové procesy (System Processes).** Tyto procesy jsou spouštěny uživatelem *root*, tedy otevřeny samotným systémem Mac OS X.
- **Procesy ostatních uživatelů (Other User Processes).** Zde je seznam všech *ostatních* procesů, které „nevlastníte“ vy ani uživatel *root*. Zobrazí se zde například procesy spuštěné jinými držiteli účtů (prostřednictvím nabídky přepínání uživatelů (Fast User Switching)) nebo uživateli, kteří se k tomuto Macu připojili prostřednictvím sítě nebo Internetu.
- **Aktivní procesy, Neaktivní procesy (Active Processes, Inactive Processes).** Aktivní procesy jsou ty, které v dané chvíli něco vykonávají; neaktivní procesy jsou ty, které na něco čekají (například na stisknutí klávesy či klepnutí myši).
- **Procesy v oknech (Windowed Processes).** Tak tohle je pravděpodobně to, na co jste čekali: seznam vlastních programů s jejich skutečnými názvy např. Monitor aktivity (Activity Monitor), Finder, Safari nebo Mail. Toto jsou jediné programy, které běží ve skutečných oknech, jediné, které jsou *vidět*.

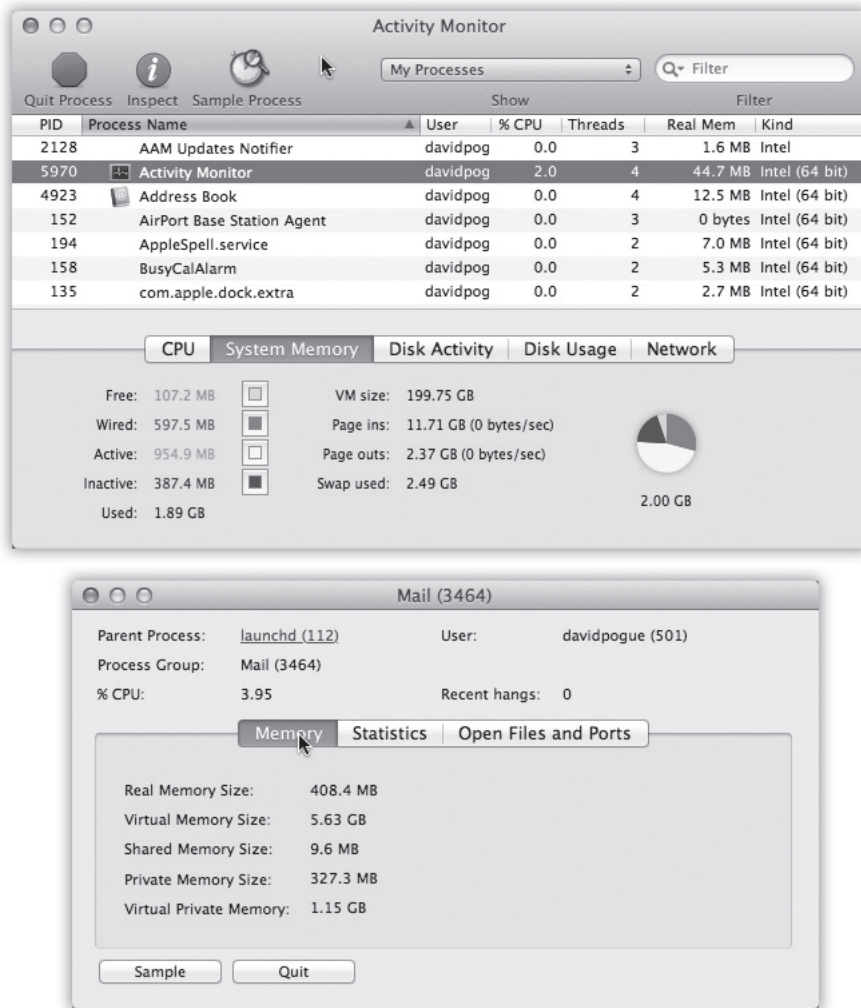
Záložky monitoru systému

Ve spodní části aplikace Monitor aktivity (Activity Monitor) najdete pět záložek, které ukrývají důvěrné podrobnosti o vašem Macu a jeho aktivitách odehrávajících se na pozadí (obrázek 10.31):

- **CPU.** Při běžné práci na počítači, jako je otevření několika programů, přehrání filmu ve formátu QuickTime, hraní hry a podobně můžete vidět kolísání grafu CPU podle toho, jak svůj procesor aktuálně vytěžujete. Každé jádro Maca (nezávislý čip procesoru) má vlastní graf, proto můžete sledovat, jak efektivně mezi ně systém Mac OS X rozděljuje práci.

Tip: Budete-li chtít, můžete tento graf sledovat také přímo v Docku (vyberte-li Zobrazení → Ikona v doku → Zobrazit využití CPU (View → Dock Icon → Show CPU Usage)) nebo na liště v rohu obrazovky (vyberete-li Okno → Plovoucí okno CPU → Vodorovně (Window → Floating CPU Window → Horizontally)).

A nakonec existuje příkaz Zobrazení → Zobrazit historii CPU (View → Show CPU History). Způsobí, že okno monitoru (jeho velikost můžete měnit), které zobrazuje procesy v reálném čase, plave nad všemi ostatními programy, takže jej není možné přehlédnout.

Obrázek 10.31: Několik tváří aplikace Monitor aktivity (Activity Monitor).

Nahoře: Může to být graf aktivity vašeho procesoru (CPU), aktuální využití vaší paměti RAM, kapacita vašeho disku atd. Pro většinu lidí jsou skutečnými programy jen procesy, které mají u svých názvů malé ikonky – ty, které mají ve Finderu své ikonky; ty, s nimiž ve skutečnosti pracujete.

Nepřehlédněte levé horní tlačítko Ukončit proces (Quit Process). Je to pohodlný způsob, jak ukončit nějaký zamrznutý program, pokud všechno ostatní selže.

Dole: Pokud poklepete na název některého procesu, zobrazí se dialog se dvěma nebo třemi záložkami, ve kterém najdete kvanta neuvěřitelně podrobných údajů (z nichž většinu ocení jen programátoři) o tom, na čem všem daný program závisí. (Tak například záložka Otevřené soubory a rozhraní (Open Files and Ports) zobrazuje údaje o tom, kolik souborů daný program – často neviditelně – otevřel.)

- **Systémová paměť (System Memory).** Zde najdete barevný graf monitorující aktuální stav využití operační paměti RAM na počítači.
Číslo pod grafem oznamuje, kolik paměti je v počítači nainstalováno. Pokud při použití typického množství programů se součet čísel Nepřesunutelná (Wired) a Aktivní (Active) blíží množství celkové operační paměti RAM, pak byste měli začít přemýšlet o dokoupení další paměti. V takovém případě se totiž váš Mac tak trochu dusí.
- **Disková aktivita (Disk Activity).** Dokonce i v případě, kdy právě neotvíráte nebo neukládáte nějaký soubor, je pevný disk vašeho počítače často velmi aktivní, neboť může být plně vytížen přesouváním částí programového kódu do paměti a z paměti.
- **Využití disku (Disk Usage).** Na tomto malém grafu můžete velmi rychle vidět, jak je váš disk zaplněn. (Používáte-li více disků například flash disk, páskovou záložní mechaniku nebo něco jiného, vyberte z rozbalovací nabídky název požadované jednotky.)
- **Síť (Network).** Díky tomuto šikovnému grafu ve stylu EKG můžete sledovat proudění dat ve vaší firemní síti.

Nastavení AirPortu (AirPort Utility)

Nástroj AirPort Utility se používá k nastavení a správě základních stanovišť AirPort (jedná se o řadu bezdrátových Wi-Fi síťových směrovačů od Applu).

Klepnete-li na tlačítko Pokračovat (Continue), zobrazí se série oken, přičemž v každém z nich uvidíte jednu otázku: jak se má síť jmenovat, jaké heslo pro ni nastavíte atd. Jakmile odpovíte na všechny otázky, bude váš hardware AirPort správně nakonfigurován a připraven k použití.

Nastavení Audio MIDI (Audio MIDI Setup)

Tento nástroj se podobá rozdělené osobnosti a v jeho názvu se odráží popis obou polovin:

- **Audio.** Po prvním spuštění nástroje Audio MIDI Setup se zobrazí kompletní souhrn audiovstupů a audiovýstupů, které jsou na Macu právě k dispozici. Podobá se panelu Zvuk (Sound) na panelu Předvolby systému (System Preferences), obsahuje však více technických detailů. Můžete zde určit úroveň záznamu pro mikrofon nebo změnit kvalitu zaznamenávaného zvuku.

Pro mnoho lidí toto nemá význam, protože většina Maců má pouze jeden vstup (mikrofon) a jeden výstup (sluchátka). Pokud ale pracujete v tmavém hudebním studiu, kde pobrukuje speciální zvuková aparatura se softwarem navrženým tak, aby spolupracoval s tímto malým programem, jistě se při spatření této záložky potěšíte.

Pro milovníky audia na Macu, kteří si k Macu připojili stereo nebo kvadro soustavu, je zde také tlačítko Konfigurace sluchátek (Configure Speakers).

Tip: Pomocí nabídky ve spodní části okna můžete zapnout nebo vypnout různé audio vstupy (mikrofon apod.). Můžete dokonce přeměrovat systémová pípnutí Macu, hudbu nebo další zvuky z jedné sady sluchátek (například vestavěných) do jiné sady.

- **MIDI.** MIDI je zkratkou z anglického Musical Instrument Digital Interface (digitální rozhraní hudebních nástrojů), což je standardní „jazyk“ pro komunikaci syntetizérů.

Je dostupný hudebním softwarovým společenstvem, které napsaly své programy, aby na těchto nástrojích vydělávaly.

Zvolením Okno → Zobrazit okno MIDI (Window → Show MIDI Window) zobrazíte okno, které reprezentuje konfiguraci vašeho studia. Klepnutím na možnost Přidat zařízení (Add Device) vytvoříte novou ikonu, která reprezentuje jedno zařízení. Pokud poklepete na ikonu, můžete určit výrobce a typ zařízení. Nakonec tažením čar ze šipek „dovnitř“ a „ven“ naučíte Mac a software MIDI, jak jsou různé komponenty propojeny.

Podcast Capture

Tento program je koncovou aplikací pro Podcast Producer, profesionální program pro tzv. podcasting, který je součástí softwarového balíku systému Mac OS X Server od Applu. Pokud u vás v místnosti pro servery nebzučí server se systémem Mac OS X Server, můžete tento program ignorovat.

Průvodce pro Boot Camp (Boot Camp Assistant)

Tento program umožní vytvořit (nebo odstranit) diskový oddíl určený pro operační systém Microsoft Windows. Podrobnosti najdete v 8. kapitole.

Průvodce přenosem dat (Migration Assistant)

Tento malý fešák automatizuje přenos všech vašich dat z jiného Maca (nebo v systému Lion také z jiného počítače s Windows) do vašeho aktuálního Maca, ať už jde o Domovský adresář, síťová nastavení, programy či jiné. To může být nadmíru užitečné, když si koupíte novější, lepší počítač nebo když potřebujete obnovit spoustu pokazených hodnotných dat pomocí aplikace Time Machine. Tento nástroj dokáže také překopírovat celý obsah druhého pevného disku nebo oddílu. Stačí se řídit instrukcemi na obrazovce (viz Příloha A).

RAID Utility

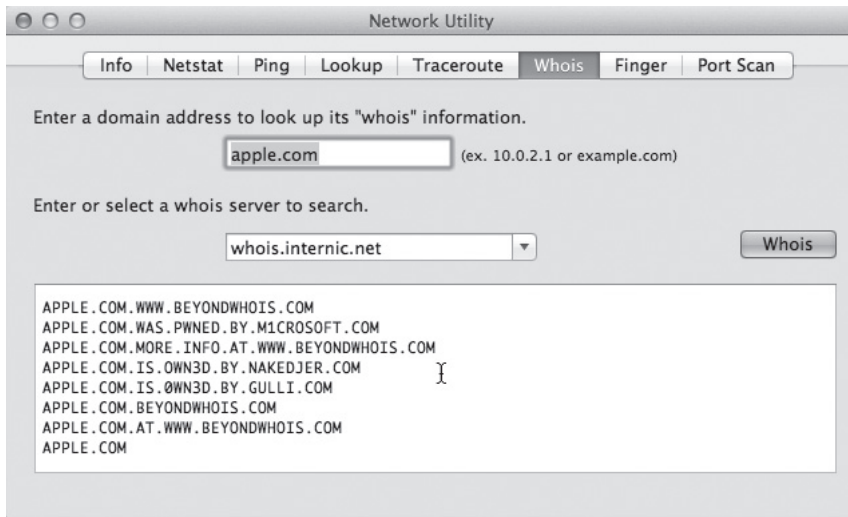
Toto je další program, který pravděpodobně nebudete potřebovat. Využít jej můžete jen v případě, že má váš Mac nainstalovanou kartu Apple RAID (systém s více disky).

Síťová utilita (Network Utility)

Nástroj Síťová utilita (Network Utility, obrázek 10.32) shromažďuje informace o webových stránkách a obyvatelích sítě. Disponuje soupravou standardních internetových nástrojů, jako je Netstat, Ping, Traceroute, DNS Lookup nebo Whois. Jedná se sice o nástroje pro pokročilé, ale budete-li volat na linku technické podpory, mohou vás požádat, abyste je spustili.

Jinak tento nástroj pravděpodobně nebudete ke své práci potřebovat. Hodí se, když pátráte po něčem na Internetu.

- **Whois** (z angl. „who is“) dokáže shromáždit neuvěřitelné množství informací o vlastních libovolné domény (například *www.apple.com*) – včetně názvu a adresy společnosti, telefonních čísel a administrativních kontaktů. Používá k tomu techniku znázorněnou na obrázku 10.32.

Obrázek 10.32: Nástroj Whois je významnou součástí Síťové utility (Network Utility). Nejprve zadejte doménu, o níž chcete zjistit informace, pak vyberte server Whois (můžete zkusit třeba whois.networksolutions.com). Když klepnete na tlačítko Whois, zobrazí se překvapivě obsažná zpráva o vlastníkovi domény včetně telefonních čísel, čísel faxů, kontaktních jmen atd.

- Na záložce **Ping** můžete zadat adresu (buď webovou adresu například *www.google.com* nebo IP adresu například 192.168.1.110) a pak „zazvonit“ na server (vyslat „sonarový“ signál). Tím zjistíte, jak dlouho serveru trvá, než na váš požadavek zareaguje. Nástroj Síťová utilita (Network Utility) zobrazí tuto dobu v milisekundách. Jedná se o užitečný test, který umožňuje zjistit, zda nějaký vzdálený server (například webová stránka) odpovídá a běží. (Zobrazený čas vypovídá také o tom, jak dobré připojení k tomuto serveru máte.)
- **Traceroute** vám zase umožňuje sledovat, kolik „skoků“ je potřeba, aby váš počítač mohl komunikovat s určitým serverem (IP adresou nebo webovou adresou). Stačí zadat síťovou adresu nebo URL a pak klepnout na tlačítko Trasovat (Trace). Jak uvidíte, váš požadavek bude ve skutečnosti na své cestě k cíli přeskakovat z jedné části internetové sítě na jinou, od směrovače ke směrovači. Tímto způsobem se dozvíte, že vaše zpráva někdy procestuje celou republiku, než dorazí do svého cíle. Rovněž zde můžete vidět, jak dlouho každá z těchto etap cesty trvá, v milisekundách.

Terminál (Terminal)

Aplikace Terminál (Terminal) otevře terminálové okno s *rozhraním příkazového řádku*, který vás přenese hluboko do světa Unixu, operačního systému, na kterém je systém Mac OS X založen. Podrobnější informace o tomto okně do stínového operačního systému vašeho počítače najdete v kapitole 16.

Utilita ColorSync (ColorSync Utility)

Používáte-li utilitu ColorSync, již víte, že se uplatňuje při práci s prvotřídním barevným tiskem. K záložkám této aplikace patří tyto:

- Jeho záložka **Záchrana profilů (Profile First Aid)** má na starosti dost ezoterický úkol: opravovat profily ColorSync, které se mohly „poškodit“ v důsledku toho, že přesně neodpovídaly specifikacím *profilu ICC*. (Profily ICC [z angl. International Color Consortium] jsou součástí systému správy barev aplikace ColorSync od Applu, jak je blíže popsáno na straně ***585***.) Pokud nenajdete profil svého konkrétního monitoru nebo tiskárny na záložce Profily (Profiles) tam, kde by měl být, pak vám to pomůže napravit právě program Záchrana profilů (Profile First Aid).
- Díky záložce **Profily (Profiles)** si zase můžete prohlédnout všechny profily ColorSync nainstalované ve vašem systému. V oblasti na pravé straně okna najdete informace o každém profilu ColorSync, který si vyberete ze seznamu vlevo.

Ostatní záložky jsou popsány na straně ***585***.

Utilita VoiceOver (VoiceOver Utility)

Podrobnosti o tomto softwaru pro čtení z obrazovky najdete na straně ***619***.

Výměna souborů přes Bluetooth (Bluetooth File Exchange)

Jednou z vymožeností používání Maca s technologií Bluetooth je schopnost posílat vzduchem (kolegům, kteří vlastní podobně chytré přístroje) různé soubory, a to až do vzdálenosti 10 metrů. A právě to vám umožní aplikace Výměna souborů přes Bluetooth (Bluetooth File Exchange), popsaná na straně ***257***.

KAPITOLA 11

CD, DVD a iTunes

Zdá se, že diskům není přáno, aby dlouho přežily. Ať si vezmeme jakoukoli diskovou technologii, od každého druhu otáčivého média svět nakonec upustil. Jako první to obvykle udělala firma Apple. Vzpomeňte si, že iMac byl první značkový počítač, který neměl disketovou mechaniku (1998), a MacBook Air ani iPad nemají jednotky CD/DVD. Dokonce i výrobci počítačů Windows dnes pokládají disketovou mechaniku již za mrtvou záležitost.

Dnešní disky

Takže co se vlastně rýsuje jako jejich nástupce? Podívejme se na jednotlivé typy disků:

Pevné disky

Díky rozhraním Thunderbolt, FireWire či USB, která najdete na počítačích Mac, je dnes mnohem snazší získat další úložný prostor tím, že připojíte k počítači externí pevný disk.

CD, DVD

V dnešní době byste se bez mechaniky CD/DVD daleko nedostali. Většina komerčního softwaru je stále vydávána na discích CD nebo DVD, a to nemluvíme o hudebních discích CD, které dokáže Mac tak bravurně přehrávat.

Zkratka CD-ROM pochází z anglického „compact disc, read-only memory“ (kompaktní disk s pamětí pouze pro čtení). Jinými slovy na toto medium nelze jen tak přidat nebo z něj odstranit soubory, tak jako je to možné například u pevného disku. Díky zabudované *vypalovače* CD/DVD umí většina počítačů Mac zaznamenávat data na prázdné CD disky a s největší pravděpodobností také na prázdné DVD disky. Vypalovačka dokáže obvykle vypalovat na některý ze dvou druhů prázdných disků:

- **CD-R (nebo DVD-R).** Na tento druh disku můžete vypálit své vlastní soubory, ale pouze jednou. (R je zkratkou anglického slova *recordable*, tj. zapisovatelný.) Tento disk nelze vymazat. Odpovídající typy CD+R a DVD+R jsou téměř identické.

Poznámka: Mac zpracuje oba typy čistých disků, jak typ-R, tak i typ +R. Po technické stránce jsou tyto typy různé, ale protože Mac dokáže zpracovat oba, můžete si koupit ten, který se právě prodává se slevou.

- **CD-RW (nebo DVD-RW).** Koncová písmena v názvu jsou zkratkou anglického slova *rewritable*, tj. přepisovatelný. Pomocí nástroje Disková utilita (Disk Utility) můžete takový disk vymazat a mnohokrát jej přepsat. CD-RW a DVD-RW disky jsou samozřejmě o něco dražší, než disky na jedno použití.

Standardní CD/DVD mechanika v počítačích Mac umí přehrávat i DVD filmy, které jste si půjčili nebo zakoupili. Ale příležitostně ji můžete použít i pro *datové* DVD disky, tzn. disky, na kterých jsou soubory systému Mac nebo instalační programy aplikací.

Každý Mac, samozřejmě s výjimkou MacBook Air, na který lze nainstalovat systém Lion, je vybavena tzv. mechanikou SuperDrive. Jde o mechaniku, kterou vyrábí například společnosti Pioneer nebo Matsushita, jež dokáže přehrávat a nahrávat DVD disky a také CD disky. Například pro zálohování můžete používat velkokapacitní záložní disky s kapacitou 4,7 GB nebo 8,5 GB. (Běžné DVD disky mají kapacitu 4,7 GB a novější dražší dvouvrstvé disky mají kapacitu 8,5 GB.)

Pokud jste si v programu iMovie upravili záznam ze své domácí videokamery, můžete jej také uložit na DVD disk a potom jej přehrát na standardním domácím přehrávači DVD. Toto je vhodný způsob, jak doručit svůj výtvar přátelům a rodině v působivé kvalitě.

Disky Flash

Nejnovější vymoženost patří také k nepohodlnějším. Jde o malé *flash disky* či *USB disky* o velikosti klíčenky, které se připojují pomocí rozhraní USB a slouží jako nízkokapacitní pevné disky bez pohyblivých částí. Uvnitř neobsahují nic jiného než RAM, obyčejnou paměť.

Flash disky jsou fantastická a obvykle levná zařízení, která dokáží pojmut až 256 GB dat. Fungují na všech počítačích Mac nebo Windows a k jejich zprovoznění není potřeba instalovat žádné ovladače či speciální software. Přejte si jeden takový k narozeninám.

Disky dovnitř, disky ven

Když vložíte do mechaniky disk, jeho ikona se může zobrazit na některém ze tří míst (v závislosti na nastavení předvoleb ve Finderu), a to na pravé straně plochy v okně Počítač (Computer) a v bočním panelu (Sidebar, strana ***19***). Chcete-li si obsah vloženého disku prohlédnout, poklepejte na jeho ikonu.

Poznámka: Budete-li chtít, může Mac fungovat podobně jako Windows. Například pokud potřebujete otevřít jediné okno s ikonami všech vložených disků, vyberte Otevřít → Počítač (Go → Computer). Zobrazí se obdoba okna Tento počítač.

Budete-li chtít dosáhnout ještě větší iluzi podobnosti s Windows, můžete dokonce nastavit, aby systém Mac OS X ikony disků na ploše vůbec nezobrazoval. Stačí vybrat Předvolby (Finder → Preferences), přejít na záložku Obecné (General) a zrušit zaškrtnutí všech čtyř políček v horní části, Pevné disky (Hard disks), Externí disky (External disks), CD, DVD a iPod (CDs, DVDs a iPods) a Připojené servery (Connected servers). Tyto se potom přestanou zobrazovat na ploše a zobrazí se pouze v okně Tento počítač (Computer). Pokud v Předvolbách pro Finder klepnete na tlačítko Boční panel (Sidebar) a pokud i zde zrušíte zaškrtnutí stejných políček, přestanou se disky zobrazovat rovněž v bočním panelu.

Obrázek 11.1: Pokud použijete příkaz Předvolby (Finder → Preferences), můžete zaškrtnout různá políčka a tím zobrazit na ploše různé disky (na obrázku je znázorněn pevný disk a CD). Pravděpodobně však nevidíte příliš mnoho ikon disket.

Budete-li chtít vysunout disk z mechaniky, použijte některou z těchto metod:

- Stisknete klávesu na klávesnici. Klávesnice u počítačů Mac a to jak u notebooků, tak u stolních počítačů mají speciální klávesu Eject () , která se obvykle nachází v pravém horním rohu. Pokud ji na chvíli přidržíte, CD nebo DVD disk se vysune z mechaniky. (Pokud tuto klávesu na klávesnici nemáte, podržte místo ní klávesu F12.)
- Přetáhněte jeho ikonu na ikonu Koše. Celé roky tato technika nové uživatele Maců mátlá a děsila. Jejich typická reakce byla: Neznamená snad Koš „vymazat“? Ano, ale pouze pokud na něj přetáhněte ikony *souborů nebo složek*, nikoli ikony *disků*. Když přetáhněte ikonu disku do Koše (na konec Docku), počítač Mac vysune disk z mechaniky. (Pokud uděláte totéž s ikonou *diskového obrazu* nebo *síťového disku*, dojde k jejich *odpojení*, to znamená, že zmizí z obrazovky.)

V okamžiku, kdy začnete přetahovat ikonu disku, ikona Koše v Docku změní svoji podobu. Jako by chtěla nového uživatele uklidnit, že přetáhne-li sem ikonu disku, dojde pouze

k jeho vysunutí. Jakmile tedy začnete ikonu disku táhnout, změní se ikona koše v obrovské logo .

- Označte ikonu disku, a potom vyberte příkaz Soubor → Vysunout (File → Eject), nebo stiskněte kombinaci kláves **⌘+E**. Disk se vysune z mechaniky.
- Stiskněte klávesu Control a klepněte na ikonu disku, nebo na ni klepněte pravým tlačítkem. Z místní nabídky pak vyberte příkaz Vysunout (Eject).
- Použijte Boční panel (Sidebar). Klepněte na tlačítko hned vedle názvu disku v tomto panelu.

Všechny tyto techniky můžete použít i v případě, kdy chcete z obrazovky odstranit síťové disky či obrazy disků.

Poznámka: Pokud jste v minulosti vysouvali disk, příliš často se zobrazila zpráva o tom, že disk je právě používán. Stávalo se to například tehdy, když byl v některé aplikaci otevřen dokument z tohoto disku.

Nyní se tato zpráva zobrazuje jen zřídka. Pokud se zobrazí, informuje rovněž o aplikaci, která právě pracuje s diskem. Můžete přepnout do této aplikace, zavřít otevřený dokument a potom disk vysunout.

Startovací disky

Po zapnutí hledá Mac *startovací disk*, tj. disk, na kterém je složka System (Systém). Pokud jste již někdy na obrazovce viděli blikající ikonu složky, víte, co se stane, když Mac *nemůže* nalézt startovací disk. Ikona bude blikat donekonečna, nebo dokud nevsunete disk s viditelnou složkou System (System).

Startovacím diskem je obvykle pevný disk nebo DVD. (Ne všechny externí disky USB jsou vhodné ke startování počítače Mac, ale hodí se k tomu všechny vnitřní pevné disky i všechny externí disky s rozhraním FireWire či Thunderbolt). Můžete dokonce uložit ořezanou bezpečnostní kopii systému Lion na flash disk a nastartovat Mac tímto způsobem (bliže na straně *****851*****).

PRO ZAČÁTEČNÍKY

Rozšířené formátování systému Mac OS

Ať už používáte k vymazání disku nástroj Disková utilita (Disk Utility) nebo se při první instalaci systému Mac OS X rozhodnete svůj pevný disk smazat, budete si moci vybrat mezi formátovacími možnostmi Mac OS rozšířený (Mac OS Extended) a Souborový systém UNIXu (UNIX File System, UFS). U některých druhů disků se může objevit i volba pro naformátování disku pro systém DOS, který se používá na počítačích s Windows.

Volby Mac OS rozšířený (Mac OS Extended) nebo Mac OS rozšířený (žurnálovaný) (Mac OS Extended (Journaled)) označují archivační systém HFS Plus, což je diskový formát, který uživatelům pomáhal šetřit místo na disku již od dob systému Mac OS 8.1. (Definici žurnálování naleznete na straně *****836*****.)

I tak si ale systém Mac OS X dokáže poradit s disky, které byly naformátovány pomocí staršího standardního formátování systému Mac OS – zastaralého formátu HFS (z anglického Hierarchical filing system). Tyto disky však již nelze používat jako startovací a každý název delší než 31 znaků je automaticky zkrácen.

Pokud jde o volbu UFS (UNIX File System), ta se používá jen v počítačích s Unixem (pouze na čisté verzi, nikoli na vyparáděné verzi, jako je Mac OS X).

Výběr startovacího disku

Je-li k počítači najednou připojeno více startovacích disků, nezpůsobí to žádné problémy. Někteří zkušení uživatelé si záměrně vytvářejí další startovací disky (například pomocí externích pevných disků). Snadno tak mohou počítač spustit ze záložního disku nebo mohou spustit jinou verzi operačního systému.

V určitém okamžiku však může být v provozu pouze jedna složka Systém (System). Jak tedy Mac ví, který z disků má použít jako startovací? Toto určíte na panelu Startovací disk (Startup Disk) Předvoleb systému (System Preferences, znázorněno na obrázku 11.2).

Tip: Pokud potřebujete spustit počítač z jiného disku a spěcháte, klepněte na ikonu příslušného disku a potom klepněte na tlačítko Restartovat (Restart) v okně Předvolby systému (System Preferences). Okno Předvolby systému (System Preferences) není potřeba zavírat.

Obrázek 11.2: Na panelu Startovací disk (Startup Disk) v Předvolbách systému (System Preferences) je vždy zvýrazněn aktuálně vybraný disk (ten, který bude při příštím spuštění počítače považován za startovací). Rovněž zde uvidíte verzi složky Systém (System), název disku, na kterém se tato složka nachází a jeho skutečný název.

Smazání disku

Systém Mac OS X nemá na ploše žádný příkaz typu Vymazat disk. Pokud chcete vymazat některý disk (například DVD-RW disk), je potřeba použít nástroj Disková utilita (Disk Utility). Nachází se ve složce Aplikace → Utility (Applications → Utilities). Jedná se o stejný program, který používáte, když chcete pevný disk vymazat, opravit nebo rozdělit (*na oddíly*).

Jakmile otevřete nástroj Disková utilita (Disk Utility), klepněte na název disku (v seznamu na levé straně), přejděte na záložku Smazat (Erase), a potom klepněte na tlačítko Smazat (Erase).

Toto všechno však nebudete moci provést, pokud:

- Disk, který chcete vymazat, je standardním diskem CD-ROM, DVD, již dříve vypáleným CD-R diskem nebo diskem v síti.
- Disk, který se snažíte vymazat, je startovacím diskem. Disk, který obsahuje aktuálně používanou složku Systém (System), se nepovede nikdy vymazat, asi jako nikdy nebudete schopni vytříť podlahu pod svými chodidly. (Budete-li chtít vymazat interní pevný disk, je potřeba spustit počítač z DVD disku, na kterém je systém Mac OS X.)

Vypalování CD a DVD disků

Vypalování CD nebo DVD disků se výborně hodí k zálohování dat, přenašení dat na jiný počítač (třeba i počítač se systémem Windows), posílání dat poštou nebo archivování starších souborů za účelem uvolnění místa na pevném disku. Prázdné CD či DVD disky lze ve velkém množství nakoupit neuvěřitelně levně například na Internetu 100 kusů za přibližně 350 Kč.

Data můžete vypálit na disk některým ze dvou způsobů, a to s prázdným diskem vloženým do mechaniky nebo bez něj.

Vypalovací složky: bez disku

Vypalovací složka je zvláštní složka, kterou zaplníte tím, že do ní přetáhnete ikony souborů a složek. Až budete připraveni obsah vypálit, vložte do mechaniky prázdný disk.

Koncept vypalovací složky má mnoho výhod:

- **Neplýtváte místem na pevném disku.** Pokud používáte vypalovací složku, při zaplňování složky soubory a složkami nezabíráte žádné místo navíc. Mac si vyhradí místo jen pro *zástupce* souborů a složek, které chcete vypálit. Zástupci zabírají na disku jen zanedbatelné místo. Když nakonec disk vypálíte, označený materiál se překopíruje přímo na CD nebo DVD disk.
- **Snadné opětovné použití.** Vypalovací složku je možné ponechat na ploše a mít v ní složky, které často zálohujete. Pokaždé když si vypálíte nějaký disk, budete na něm mít poslední verzi obsahu těchto složek, a ušetříte si tak práci s jejich opakovaným shromažďováním.
- **Příprava dopředu.** Tímto způsobem si můžete připravit CD nebo DVD k vypálení, aniž byste měli po ruce prázdný disk.

Zde je návod, jak používat vypalovací složky:

1. Vytvořte si vypalovací složku.

Chcete-li, aby se vypalovací složka zobrazila na ploše, vyberte Soubor → Nová složka k vypálení (File → New Burn Folder). Pokud budete chtít, aby se zobrazila v některém jiném okně, stiskněte klávesu Control a klepněte (nebo pravým tlačítkem klepněte) na prázdné místo v tomto okně a z místní nabídky vyberte příkaz Nova složka k vypálení (New Burn Folder).

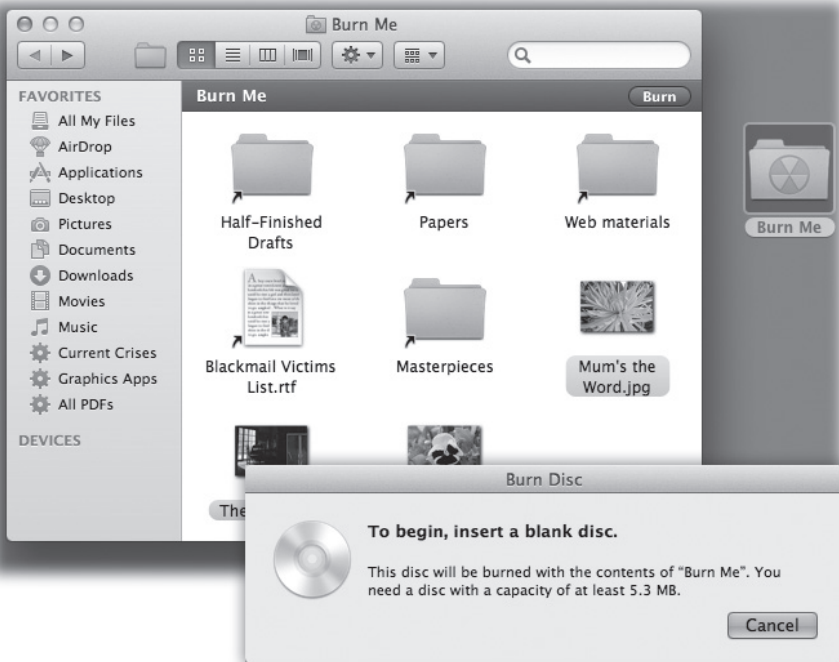
V obou případech se objeví nová složka s univerzálním symbolem pro „vypalování“ (☼), který připomíná symbol pro radioaktivní materiály.

2. Přejmenujte ji.

Její název bude zvýrazněn, takže můžete hned začít zadávat nový název. Po zadání názvu stiskněte klávesu Return.

3. Přetáhněte do ní požadované soubory a složky.

Poklepáním na vypalovací složku otevřete její okno (obrázek 11.3). Všimněte si, že do ní ve skutečnosti nekopírujete příliš velké soubory. Vytváříte pouze seznam zástupců.

Obrázek 11.3: Nahoře: Vypalovací složka vypadá jako kterákoli jiná běžná složka, až na to radioaktivní logo. Když do ní přetáhnete soubory a složky, Mac OS X zobrazí nejprve jen jejich zástupce, ale po vypálení disku se v ní objeví skutečné soubory a složky.

Po otevření vypalovací složky se nahoře zobrazí neobvyklá lišta. Jejím nejdůležitějším nástrojem je tlačítko Vypálit (Burn) na pravé straně.

Dole: Přípraveni k odplutí, kapitáne.

Tip: Ve spodní části okna vypalovací složky se zobrazuje minimální velikost disku, která je potřebná, aby bylo možné data umístěná do vypalovací složky vypálit na disk. Díky tomuto údaji snadno odhadnete, zda se data vejdou na jeden disk.

4. Je-li potřeba, upravte její okno.

Můžete si zvolit režim zobrazení seznamu či ikon; ikony v okně lze uspořádat způsobem, který vám vyhovuje, je možné změnit barvu pozadí okna atd. Jednou z hezkých vlastností systému Mac, kterou jiné operační systémy nemají, je to, že vzhled oken se zachová i po jejich vypálení na CD.

5. Klepněte na tlačítko Vypálit (Burn) v pravé horní části okna nebo vyberte Soubor → Vypálit na disk (File → Burn Disc).

Zobrazí se dialog, který je zobrazen ve spodní části obrázku 11.3.

6. Vložte do mechaniky prázdný disk.

Pokud máte počítač se slotem CD/DVD, zasuňte do něj disk. Pokud máte počítač s vysunovací mechanikou CD/DVD, nejprve ji otevřete. Stiskněte tlačítko na dvířkách nebo přidržte klávesu na klávesnici.

Tip: Po vložení CD nebo DVD do mechaniky ji můžete zavřít buď tím, že lehce zatlačíte na vozík, nebo tím, že opět přidržíte klávesu na klávesnici.

Zobrazí se ještě jeden, poslední potvrzovací dialog, ve kterém můžete pojmenovat disk a vybrat rychlost vypalování.

7. Klepněte na tlačítko Vypálit (Burn) nebo stiskněte klávesu Enter.

Tím se aktivuje laser ve vypalovačce, který začne data zaznamenávat na CD nebo DVD disk. Tento proces může chvíli trvat, ale v jeho průběhu můžete pokojně přepnout do jiného programu a pracovat na počítači jako obvykle. Až bude po všem, budete mít v ruce CD nebo DVD disk, jehož soubory a složky budete moci otevřít na kterémkoli počítači Mac nebo Windows.

Vypalovací složky: máte-li po ruce prázdný disk

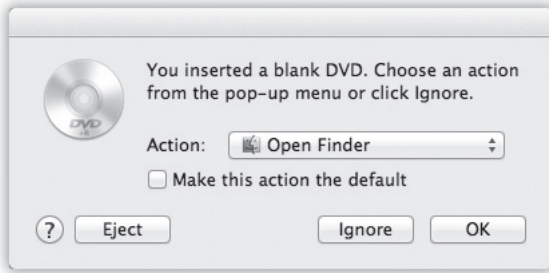
Máte-li po ruce prázdný disk, pak bude používání vypalovacích složek ještě snazší.

Začněte tím, že vložíte do mechaniky prázdný disk. Po chvíli se zobrazí dialog s dotazem, co chcete s tímto prázdným diskem udělat (ovšem pokud jste nezměnili nastavení předvoleb). Postup je znázorněn na obrázku 11.4.

Pokud vyberete akci Open Finder, zobrazí se po chvíli na ploše ikona tohoto disku; tato ikona se zobrazí rovněž v bočním panelu (Sidebar) spolu s kulatým symbolem pro vypálení () , který vypadá jako logo radioaktivního materiálu.

V tomto okamžiku můžete již na ikonu disku (nebo do okna disku, pokud poklepete na jeho ikonu) začít přetahovat soubory a složky. Stejně jako v kterémkoli standardním okně Finderu můžete i zde soubory přidat, odstranit, přeskupit či přejmenovat. Vše, co ve skutečnosti děláte, je přesouvání zástupců; skutečné soubory zůstanou na pevném disku nedotčeny. Stejně jako soubor či složku můžete přejmenovat také samotný CD nebo DVD disk.

Obrázek 11.4: Pokud chcete na toto CD nebo DVD zkopírovat běžné soubory, vyberte volbu Otevřít Finder (Open Finder); pokud se chystáte pomocí iTunes vypálit hudební CD, vyberte volbu Otevřít iTunes (Open iTunes). (Pokud tuto volbu vybíráte pokaždé, zaškrtněte políčko Tuto akci nastavit jako výchozí (Make this action the default).) Klepněte na tlačítko OK.

Chcete-li vypálit soubory na disk, přetáhněte jej na ikonu Vypálit (Burn) v Docku nebo vyberte Soubor → Vypálit na disk (File → Burn Disc).

Až bude disk obsahovat soubory a složky, které chcete zachovat, postupujte následovně:

- Vyberte Soubor → Vypálit na disk [název disku] (File → Burn Disc [název disku]).
- Klepněte na tlačítko vedle názvu disku na bočním panelu (Sidebar).
- Klepněte na tlačítko Vypálit (Burn) v pravém horním rohu okna disku.
- Přetáhněte ikonu disku na ikonu Koše v Docku. Jakmile začnete ikonu disku přetahovat, změní se ikona Koše v dobře známé logo . Pusťte na něj ikonu disku.
- Stiskněte klávesu Control a klepněte (nebo klepněte pravým tlačítkem) na ikonu disku. Z místní nabídky vyberte Vypálit (Burn) [název disku].

Nyní se zobrazí dialog, který je znázorněn na obrázku 11.4. Klepněte na tlačítko Vypálit (Burn). Vypálený disk můžete použít v jakémkoli počítači Mac nebo v počítači se systémem Windows.

Zde je několik závěrečných poznámek k vypalování CD a DVD disků na ploše:

- Nevíte, které druhy disků můžete na svém Macu vypalovat? Otevřete → O tomto Macu (→ About this Mac) a klepněte na položku Další informace (More Info). Ve výsledném dialogovém klepněte na okně kartu Úložiště (Storage). Tady to je černé na bílém, seznam formátů, které dokážete na svém počítači číst a zapisovat (tj. vypalovat). Uvidíte například toto: „CD-Write: -R, -RW. DVD-Write: -R, -RW, +R, +RW.“
- Pokud hodně vypalujete, pak jistě oceníte kvalitní vypalovací programy jako Toast 10 (www.roxio.com). Jsou vybaveny mnoha dodatečnými formátovacími možnostmi, díky nimž budete moci vytvářet startovací CD disky, video CD disky apod.
- Pokud do mechaniky vložíte CD-RW nebo DVD-RW disk, na který bylo již dříve něco vypáleno, nezobrazí se dialog znázorněný v horní části obrázku 11.4. Místo toho se ikona disku zobrazí na ploše, jako by se jednalo o běžný CD disk. Předtím než na něj zkopírujete nové soubory, musíte disk nejprve pomocí nástroje Disková utilita (Disk Utility) vymazat tak, jak je popsáno v předchozím článku.

- Disky vypálené na Macu fungují stejně dobře v počítačích Mac i v počítačích se systémem Windows či Linux. Pokud však hodláte takováto CD nebo DVD používat v počítačích se systémem Windows, nezapomeňte, že tento systém neumožňuje v názvech souborů používat určité symboly (\ / : * ? " < > |). Pokud názvy souborů tyto znaky obsahují, dostanete se do problémů. Ve skutečnosti složky s takovýmito soubory ani nebude možné otevřít.

iTunes: Digitální jukebox

Program iTunes ve vaší složce Aplikace (Applications) je dokonalým softwarovým hracím automatem (obrázek 11.5). Dokáže přehrávat hudební CD disky, naladit internetová rádia, připojit se k zařízení iPod, iPhone či iPad, přehrát digitální zvukové soubory (včetně formátu souborů MP3, který je oblíben na Internetu) a další populární formáty. Rovněž dokáže převést vybrané stopy z hudebních CD disků na soubory formátu MP3, takže si své oblíbené písně můžete uložit na pevný disk a kdykoli si je přehrát, aniž byste museli hledat původní CD disky.

Pomocí programu iTunes si můžete vypálit své vlastní hudební CD disky, které budou obsahovat jen dobré písničky. A konečně iTunes je také výkladní skříní internetového hudebního obchodu iTunes Store, který prodává hudbu, televizní pořady, filmy a aplikace pro iPhone či iPad (jeden dolar za skladbu; bohužel služby obchodu nejsou dostupné pro české uživatele).

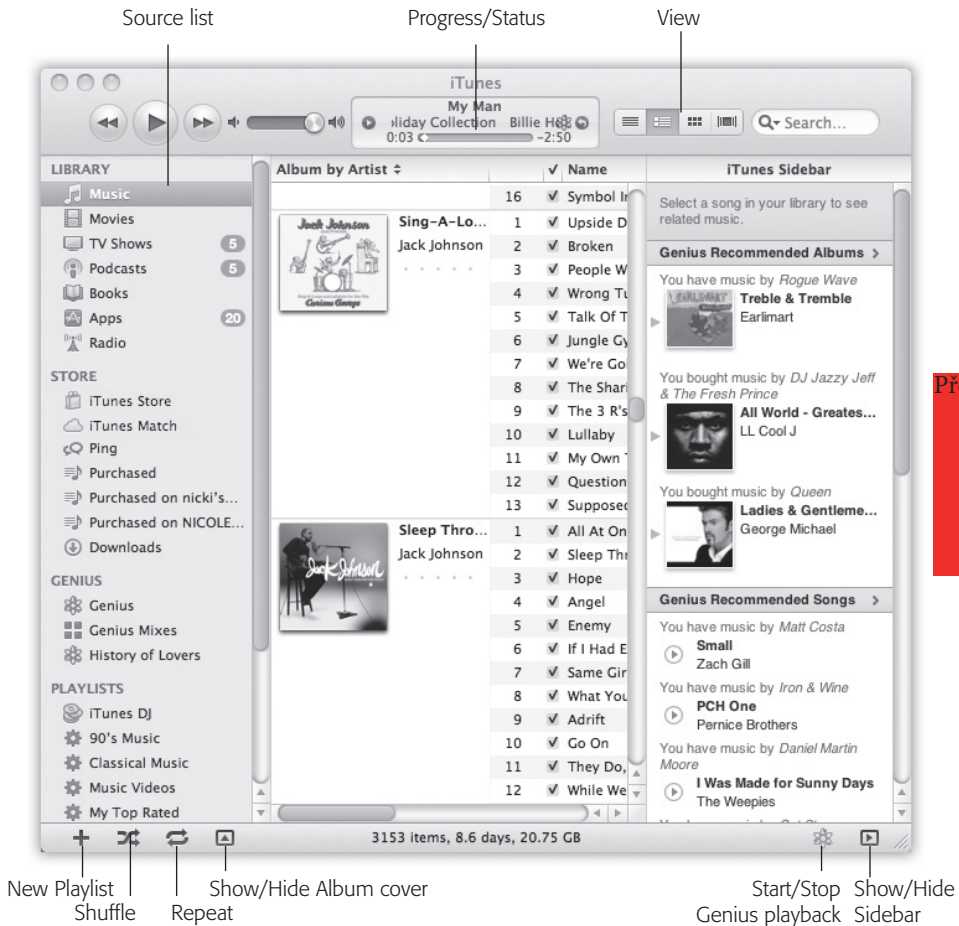
Program iTunes dokáže také vypalovat *MP3 CD disky*: hudební CD disky, na které se vejde mnohem více hudby než obvyklých 74 nebo 80 minut (protože písně na nich zapsané nejsou ve formátu AIFF, ale ve formátu MP3). Ne všechny CD přehrávače však umí přehrávat MP3 disky a kvalita zvuku je o něco nižší než u standardních audio CD disků.

Při prvním spuštění aplikace iTunes budete dotázáni, zda chcete: (a) aby byl iTunes výchozím programem pro přehrávání hudebních souborů z Internetu, (b) aby vás program žádal o povolení pro připojení k Internetu, (c) aby program prohledal složku Domov a vyhledal v ní všechny hudební soubory. (Toto prohledání pevného disku můžete nyní odmítnout. Později můžete tuto nebo kteroukoli jinou složku přetáhnout přímo do okna programu iTunes, kde bude prohledána automaticky.)

Tip: Na následujících stránkách najdete jakýsi minimanuál k aplikaci iTunes. Podrobný návod včetně popisu přehrávače iPod a hudebního obchodu iTunes Store najdete v knize iPod: The Missing Manual.

Nyní by vám měla být aplikace iTunes již povědomá. Seznam zdrojů (Source List) v levé části představuje obsah velkého okna v pravé části. Stejně rozložení se používá rovněž v oknech aplikací Finder (známý boční panel, Sidebar), iPhoto, Image Capture a v dalších aplikacích firmy Apple.

Hlavní názvy v seznamu aplikace iTunes jsou Knihovna (Library), Prodejna (Store), Zařízení (Devices), Sdíleno (Shared), Genius (Genius) a Seznam skladeb (Playlist). (Možná, že je nevidíte všechny.) Zde je popis jejich funkcí.

Obrázek 11.5: Je-li v seznamu zdrojů (Source list) vybrána ikona Knihovna (Library), můžete klepnout na tlačítko Prohlížet (Browse) vpravo nahoře a získat tak užitečné doplňkové zobrazení své hudební databáze, které bude uspořádáno podobně jako zobrazení sloupců ve Finderu. Umožní vám získat informace počínaje jménem interpreta (levý sloupec) přes album dle autora (pravý sloupec) až po jednotlivé písničky daného alba (ve spodní polovině pod prohlížečemi panely).

Knihovna (Library)

Položky tohoto seznamu reprezentují všechnu vaši hudbu a všechna videa; hudbu, filmy, televizní pořady, podcasty apod. Zahrnují obojí, jak písně, které jste zkopírovali například z hudebních CD, tak i materiál, jenž jste zakoupili na internetu v prodejně iTunes Store.

Poznámka: Pokud budete chtít, může aplikace iTunes zobrazit také obsah dalších složek. Stačí, abyste zvolili Soubor → Přidat do knihovny (File → Add to Library). iTunes pak všechny hudební soubory z vybrané složky okamžitě zkopíruje do složky Domov → Hudba → iTunes → iTunes Music (Home → Music → iTunes → iTunes Music). Tuto složku však není potřeba nijak kontrolovat. Celou kolekci může spravovat aplikace iTunes.

Přeložit

Po klepnutí na možnost hudby (Music) vypadá hlavní okno aplikace iTunes podobně jako okno Finderu. Obsahuje sloupce, ve kterých jsou uvedeny délka písně, umělec, album atd. Jako obvykle můžete tyto sloupce přeskupit tím, že je táhnete za záhlaví. Je možné rovněž seřadit seznamy podle některého z kritérií tím, že klepnete na záhlaví, a také obrátit pořadí řazení tím, že na druhou klepnete na dané záhlaví apod.

Je možné také klepnout na některé z tlačítek zobrazení (View) vedle vyhledávacího pole. Hudbu lze takto zobrazit ve formě seznamu či seznamu obalů alb, jako mřížku obalů alb, nebo pomocí zobrazení Cover Flow, kde můžete listovat mezi obaly alb.

Chcete-li nalézt určitou píseň nebo určité video, stačí zadat několik písmen názvu do vyhledávacího pole ve stylu Spotlight nad seznamem. Aplikace iTunes zobrazí pouze odpovídající záznamy.

Prodejna (Store)

Pochopit fungování hudební prodejny iTunes je neuvěřitelně snadné. Přímo z programu iTunes můžete kliknutím na záložky prohledávat nebo procházet hudbu, filmy, televizní pořady, aplikace pro iPhone či iPad, bezplatné podcasty, placené audioknihy a další. Je jasné, že by vás to mohlo přivést na mizinu, ale alespoň se pobavíte.

Pomocí políčka Search Music Store (Hledat v iTunes Store) v pravém horním rohu vyhledejte skladbu či umělce, o které máte zájem. Po poklepnání na skladbu nebo video uslyšíte nebo uvidíte 60sekundový úryvek.

Pokud se rozhodnete koupit si nějakou skladbu, přihlaste se pomocí svého účtu Apple (strana ***377 Pro začátečníky, The Apple ID***). Když klepnete na tlačítko Buy vedle názvu některé skladby, stáhne ji aplikace iTunes do vaší složky Domov → Hudba → iTunes Music (Home → Music → iTunes Music). Abyste k ní měli snadný přístup, zobrazí se tato skladba v „seznamu skladeb“ Zakoupená hudba (Purchased Music) v seznamu zdrojů.

Zařízení (Devices)

Ikony v této skupině reprezentují ostatní doplňky, se kterými aplikace iTunes pracuje. Zde se zobrazí disk CD, který vložíte do mechaniky, nebo iPod, iPad či iPhone, který připojíte. Obsah těchto zařízení zobrazíte klepnutím na příslušné zařízení.

Nemáte-li připojeno žádné z těchto zařízení, tato kategorie se nezobrazí.

Sdílené (Shared)

Písně a seznamy skladeb lze sdílet až na pěti počítačích v síti a to jedním ze dvou způsobů:

- **Hudba a video ve streamu.** V tomto nastavení je hudba, kterou s vámi někdo sdílí, přehrána po síti z jeho počítače Mac do vašeho. Můžete se připojit například k jazzové kolekci svého spolubydliče, aniž byste museli vstát od stolu. On zase může vyzkoušet vzorky zydeco a tejanu z vašeho seznamu skladeb.

Chcete-li nastavit tento způsob sdílení, vyberte iTunes → Předvolby → Sdílení (iTunes → Preferences → Sharing). Zaškrtněte volbu Sdílet knihovnu v místní síti (Share my library on my local network) a zvolte seznam skladeb, který budete sdílet. Chcete-li, můžete přístup zaheslovat; rovněž tuto možnost nastavíte zde. Potom klepnete na tlačítko OK.

Náhle se kopie vašeho iTunes zobrazí v seznamech Sdíleno (Shared) vašich síťových kamarádů. Mohou rozbalit přepínací trojúhelníčky a zobrazit i přehrát vaše hudební i video soubory (nikoli však vaše audioknihy).

- Zkopírování hudby nebo videa na váš počítač z jiného počítače Mac. Použijete-li tento scénář, můžete si hudbu a video užívat i tehdy, kdy je původní počítač vypnut. Tato možnost zvaná Domácí sdílení (Home Sharing) dokonce funguje i mezi počítači Mac a PC.

Chcete-li zapnout sdílení, začněte tím, že se nejdříve posadíte k počítači A. Klepněte na možnost Pokročilé → Zapnout Domácí sdílení (Advanced → Turn On Home Sharing). Budete požádáni o zadání údajů vašeho účtu. Klepněte na možnost vytvoření domácího sdílení (Create Home Share) a potom na Hotovo (Done).

Když nyní spustíte aplikaci iTunes na počítači B, zobrazí se vlevo v kategorii Shared počítač A. Klepněte na něj a zobrazí se to, co je obsaženo v jeho kopii aplikace iTunes. To můžete na počítači B přehrát nebo dokonce na něj zkopírovat. (Písňe nebo video stačí přetáhnout do odpovídající kategorie v *horní* části seznamu zdrojů. Je rovněž možné zvolit ve spodní části okna iTunes volbu Prvky, které nejsou v mé knihovně (Items not in my Library), potom vybrat požadované soubory a klepnout na tlačítko Importovat (Import).)

Poznámka: Je zde ale malý dodatek. Na tomto domácím sdílení se může podílet až pět počítačů. Všechny musí být přihlášeny s tímž účtem Apple a všechny musí být na stejné síti (myslí se uvnitř jedné budovy).

Genius (Genius)

Nástroj Genius podle společnosti Apple sestavuje seznam skladeb, „které spolu dobře znějí“, ať už to znamená cokoli. (Zdá se, že to znamená seznam písní „se stejným stupněm rokavosti“.)

Chcete-li začít, vyberte volbu možnost Prodejna → zapnout službu Genius (Store → Turn On Genius, pokud již volba není zapnuta). Klepněte na volbu zapnout službu Genius (Turn On Genius), tím odstraníte zobrazené vysvětlení. Potom se přihlaste se svým Apple ID. Potvrďte, že souhlasíte s podmínkami zobrazenými drobným písmem.

Nyní klepněte na skladbu v knihovně, která má sloužit jako kotva (zárodek), k níž budete hledat ladící skladby. Potom pokračujte některým z těchto kroků:

- **Vytvořte seznam skladeb Genius.** Klepněte na tlačítko ✱ vpravo dole. Okamžitě se vytvoří nový seznam, pole v seznamu zdrojů pod hlavičkou Genius. Přehrajte si jej a uvidíte, jaké skladby podle aplikace iTunes ladí s původní skladbou.

Pomocí rozbalovací nabídky Omezit na (Limit To) v horní části okna můžete určit, kolik skladeb bude v tomto seznamu. Tlačítko Aktualizovat (Refresh) znova vyhledá skladby, které ladí s vybranou kotvou. Pomocí tlačítka Uložit seznam skladeb (Save Playlist) změníte tyto tipy na skutečný seznam skladeb.

- **Vytvořte mix Genius.** Existuje také něco jako *mix* Genius, který na rozdíl od seznamu nikdy nekončí. Podobá se rozhlasové stanici, která neustále vyhrává ladící skladby z vaší sbírky (nebo jak by řekla firma Apple skladby, „které spolu dobře znějí“.) Pokud ve zdrojovém seznamu klepnete na možnost Mix Genius (Genius Mix), zobrazí se několik startovacích mixů pro začátek. Klepněte na některý z nich a poslechněte si jej.

- **Kupte si doporučení Genius.** Pokud klepnete na název skladby a potom na drobnou ikonu ► vpravo vedle tlačítka , získáte nový panel Genius na pravé straně okna. Jsou v něm zobrazeny jiné skladby a alba z prodejny iTunes, které ladí s vybranou skladbou a o kterých si Apple myslí, že by se vám mohly líbit.

Seznamy skladeb (Playlists)

Apple tuší, že asi nebudete chtít pokaždé poslouchat *všechny* své písně. Právě proto si můžete v aplikaci iTunes vytvářet *seznamy skladeb*, tzn. složky v seznamu zdrojů, které budou obsahovat jen určité skladby (případně videa). V podstatě tedy můžete vytvářet svá vlastní alba, jedno se může jmenovat třeba Party, jiné zase Schůzka naslepo apod.

Vytváření seznamů skladeb

Chcete-li vytvořit nový seznam skladeb, klepněte na tlačítko **+** v levém dolním rohu okna, nebo vyberte File → New Playlist (Soubor → Nový seznam), případně stiskněte kombinaci kláves **⌘+N**. Pokud jste již určité skladby označili například pomocí kláves **⌘** nebo Shift, můžete vybrat File → New Playlist From Selection (Soubor → Nový seznam z výběru).

Nový seznam skladeb se v seznamu zdrojů zobrazí v podobě ikony. Můžete jej přejmenovat (stačí, když na něj poklepete) nebo do něj přidat další písně (přetažením písní z hlavního seznamu na tuto ikonu).

Tip: Vymažete-li některou skladbu ze seznamu skladeb, nevymažete ji z knihovny ani z pevného disku. Podobně můžete stejnou píseň vložit do libovolného počtu seznamů skladeb, neboť tím ve skutečnosti velikost knihovny nijak nezvětšujete. (Možná jste si již všimli opakujícího se tématu v aplikacích Apple. Seznamy skladeb fungují stejně jako alba v programu iPhoto nebo jako Boční panel (Sidebar) ve Finderu.)

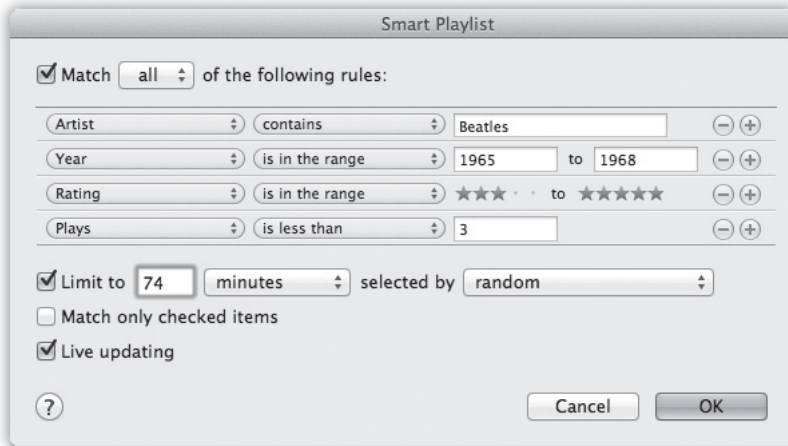
Dynamické seznamy skladeb (Smart Playlists)

Dynamické seznamy skladeb se neustále aktualizují podle kritérií, která určíte. Jeden dynamický seznam může například sestavit 45 minut skladeb, které jste označili více než čtyřmi hvězdičkami, ale jen zřídka kdy si je poslechl; jiný seznam můžete obsahovat vaše nejčastěji přehrávané písně z osmdesátých let.

Tip: Budete-li chtít některou skladbu ohodnotit, rozšiřte si dostatečně okno, abyste viděli sloupec Hodnocení (Rating). Pokud tento sloupec nevidíte, stiskněte klávesu Control, klepněte na záhlaví libovolného sloupce a ze seznamu možností vyberte položku Hodnocení (Rating). Poté klepněte do sloupce Hodnocení (Rating) u vybrané písně. Podle pozice, na kterou jste klepnuli, se zobrazí odpovídající počet hvězdiček (jedna, dvě, tři, čtyři nebo pět). Toto hodnocení můžete kdykoli změnit, což je dobrá věc, když vezmeme v úvahu jepičí život popových hitů dnešní doby.

Chcete-li si vytvořit dynamický seznam skladeb, vyberte Soubor → Nový dynamický seznam stop (File → New Smart Playlist, kombinace kláves Option+**⌘**+N), nebo stiskněte klávesu Option a klepněte na tlačítko **+** pod seznamem zdrojů. Zobrazí se dialog znázorněný na obrázku 11.6. Všechny zobrazené ovládací prvky slouží k nastavení vyhledávacích kritérií pro hudební databázi. Na obrázku 11.6 můžete například vidět, jak najít až 74 minut skladeb od

Beatles vydaných v letech 1965 až 1968, které jste označili alespoň třemi hvězdičkami a které jste si poslechli ne víc než dvakrát.

Obrázek 11.6: Dynamický seznam stop (Smart Playlist) je účinným vyhledávacím příkazem pro databázi programu iTunes. Pomocí něj můžete zadat určitá kritéria, jaká jsme například zadali my při vyhledávání skladeb od Beatles (ilustrováno na obrázku). Zaškrtnete-li políčko Automatická aktualizace (Live updating), váš seznam skladeb bude při jakékoli změně programem iTunes automaticky aktualizován. (Příkladem je například změna sbírky, změna hodnocení, změna hodnoty Počet přehrání (Play Count) apod.)

Po klepnutí na tlačítko OK bude váš dynamický seznam skladeb připraven. Jakmile klepnete na jeho název v seznamu zdrojů, hlavní seznam skladeb se aktualizuje podle zadaných kritérií a podle změn v hudební sbírce. (Dynamické seznamy skladeb se rovněž přenesou do zařízení iPod nebo iPhone, ale nedovolte, aby se tam samy aktualizovaly.)

Audio CD

Máte-li spuštěnu aplikaci iTunes a vložíte hudební CD, skladby na disku se ihned zobrazí v seznamu.

Nejdříve se mohou zobrazit se zajímavými názvy jako „Track 01“, „Track 02“ atd. Ale po chvíli se program iTunes připojí k Internetu a porovná váš CD disk se seznamem na webu www.gracenote.com, kde se nachází globální databáze hudebních CD disků a jejich obsahu. Pokud mezi tisíci CD disky najde ten, který jste právě vložili, zkopíruje název alba a skladeb do iTunes, kde se pak zobrazí, pokaždé když do mechaniky tento disk vložíte.

CD disk je možné v aplikaci iTunes přehrát stejným způsobem, jako cokoli jiného. Stačí stisknout například klávesu mezerník.

Tip: Pokud ke svému počítači připojíte přenosný MP3 přehrávač kompatibilní s programem iTunes (iPod není jediný), pak se v seznamu zdrojů na levé straně zobrazí rovněž jeho název. Do svého přehrávače pak můžete tímto způsobem písně vkládat (stačí je přetáhnout na jeho ikonu), přejmenovat je, různě je přeskupovat atd.

Kopírování (ripování) skladeb z CD na pevný disk

Pokud jste si zkopírovali skladby z oblíbených audio disků na pevný disk, můžete je kdykoli přehrát i bez původních CD disků.

Chcete-li tedy tímto způsobem „přeripovat“ CD (jak by řekli nadšenci) na pevný disk, zkontrolujte, zda jsou v hlavním seznamu zaškrtnuty jen ty skladby, které chcete zkopírovat. Klepněte na tlačítko Importovat nastavení (Import Settings) v pravém dolním rohu okna (znázorněno na obrázku 11.7) a vyberte formát vytvářených souborů. Může jít například o formát MP3 nebo formát AAC, který má výhodnější poměr kvalita/velikost, ale je méně kompatibilní s ostatními zařízeními. Nakonec klepněte na tlačítko Importovat CD (Import CD) v pravém dolním rohu okna.

In progress

Obrázek 11.7: Na ústředním panelu v horní části okna můžete sledovat, jak dlouho bude převod trvat a jakou skladbu právě přehráváč iTunes převádí. Po dokončení převodu jednotlivých skladeb budou názvy skladeb v hlavním seznamu zaškrtnuty, což bude známkou toho, že dané skladby byly úspěšně překopírovány na disk.

ČASTÉ DOTAZY

Samopřehrávací hudební CD disky

Jak se vytvářejí hudební CD disky, které se při vložení do mechaniky začnou automaticky přehrávat?

Nejprve se přesvědčte, zda je program iTunes nastaven jako výchozí program pro přehrávání hudebních CD disků. Toto lze nastavit v panelu CD a DVD (CDs & DVDs) v Předvolbách systému (System Preferences). Použijte rozbalovací nabídku Při vložení zvukového CD (When you insert a music CD).

Poté už zbývá jediné, zajistit, aby program iTunes začal po spuštění automaticky přehrávat vložený CD disk. Vyberte iTunes → Předvolby (iTunes → Preferences) a je-li potřeba, klepněte na ikonu (General). Z rozbalovací nabídky Při vložení CD (When you insert a CD) vyberte položku Přehrát obsah (Begin Playing). Klepněte na tlačítko OK.

Od tohoto okamžiku se při každém vložení hudebního CD disku do mechaniky automaticky spustí aplikace iTunes a začne přehrávat obsah tohoto CD.

Až bude po všem, zobrazí se importované skladby v seznamu knihovny. (Stačí klepnout na ikonu Hudba (Music) v seznamu zdrojů vlevo.) Odtud je pak můžete přetáhnout do libovolné „složky“ (Seznamu skladeb), jak je popsáno v předchozím textu.

iPod, iPhone a iPad

Pokud jste zrovna nevyšli z kosmické lodě z Alfa Centauri, pak pravděpodobně víte, že iPod je malý elegantní hudební přehrávač od firmy Apple. On a jeho mobilní kamarádi iPhone a iPad jsou navrženy tak, aby se mohly dokonale spojit s iTunes.

TRIK

Nezávislost díky přehrávači iPod

Implicitně jsou iPod (nebo iPad či iPhone) a iTunes nastaveny pro automatickou synchronizaci. To znamená, že jakmile je k sobě připojíte, iTunes odešle vaši kompletní hudební sbírku (obsah vaší „složky“ Library v iTunes) do iPodu. Samotné skladby i seznamy skladeb v iPodu se vždy shodují s těmi, které máte ve svém počítači.

Hlavním důvodem tohoto nastavení je ten, že se společnost Apple chtěla ujistit, že nebudete přehrávač iPod používat jako pohodlný prostředek pirátství. Váš iPod získává hudbu z vašeho Maca, ale z iPodu do Maca skladby přehrát nemůžete.

Alespoň teoreticky. Co když se ale váš pevný disk sám zničí a 945 souborů MP3, celá vaše zaplacená sbírka, se tak vypaří? Tyto kopie jsou přece vašim legálním majetkem. Neměli byste mít tedy právo si je ze svého vlastního iPodu zkopírovat?

Pokud věříte, že odpověď na tuto otázku zní ano, zkuste vyhledat na stránkách www.download.com slovo „iPod“. Zobrazí se vám seznam programů jako Senuti (iTunes odzadu), které vám umožní zkopírovat si hudbu z přehrávače iPod do Maca.

Tyto programy vědí, že název supertajné hudební složky na iPodu zvané iPod_Control není viditelný, což je také důvod, proč ji bez pomoci těchto nástrojů nemůžete vidět na ploše.

Vše, co je potřeba udělat, je připojit zařízení k počítači pomocí bílého kabelu USB. Ikona zařízení se zobrazí v seznamu zdrojů aplikace iTunes. Když na ni klepnete, zobrazí se obsah zařízení. Klepněte na příslušnou záložku (Hudba (Music), TV pořady (TV Shows), Podcasts atd.) a vyberte, jaký materiál se má z počítače na zařízení zkopírovat.

Hrajeme si s přehráváním

Chcete-li přehrát skladbu (video), poklepejte na ni. Můžete klepnout i na tlačítko Play (▶) nebo stisknout klávesu mezerník. Mac začne ihned přehrávat skladby, které jsou zaškrtnuty v hlavním seznamu, nebo skladby na CD disku v mechanice.

Tip: Na ústředním panelu v horní části okna jsou zobrazeny nejen název skladby a alba, ale také pozice v dané skladbě. Ta je ve vodorovném proužku označena malým diamantem. Budete-li se chtít v dané skladbě posunout na jinou pozici, můžete tento diamant přetáhnout nebo můžete klepnout na kterékoli místo vodorovného proužku.

Budete-li se chtít podívat na aktuální úroveň zvuku, klepněte na malý trojúhelníček na levé straně ústředního panelu. Tím se zobrazí pulzující měřič úrovně hlasitosti, který indikuje různé frekvence.

Při přehrávání můžete mnoha zajímavými způsoby manipulovat s hudbou a vizualizacemi. Někteří lidé se kvůli tomu od svého počítače nehnou celé měsíce.

Používání vizualizací

Vizualizace jsou světelná show odehrávající se na obrazovce, která pulzují, buší a tančí v souladu s hudbou. (Chcete-li si na večírku s takovouto hudbou užít opravdovou legraci, pozvěte si k sobě domů pár lidí, kteří vyrůstali v šedesátých letech.)

Chcete-li si tedy tyto bláznivé vizualizace zapnout, vyberte Zobrazení → Zobrazit vizualizér (View → Turn On Visuals) nebo stiskněte kombinaci kláves $\mathbb{C}+T$. Zábava začne okamžitě, ačkoli mnohem větší legraci si užijete, když zvolíte Zobrazení → Celá obrazovka (View → Full Screen, $\text{Control}+\mathbb{C}+F$), kdy tato show zabere celý monitor. Je sice pravda, že přitom neuděláte mnoho práce, ale pokud jde o uvolnění napětí, jsou vizualizace mnohem levnější než vyhřívání bazének.

Ovládání pomocí klávesnice

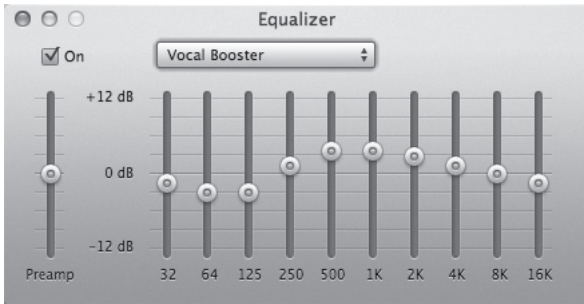
Přehrávání hudby v přehrávači iTunes můžete samozřejmě ovládat pomocí nabídek. Ale ovládání pomocí klávesnice můžete být mnohem účinnější. Zde je několik klávesových zkratk, které stojí zato si zapamatovat:

Funkce	Klávesová zkratka
Přehrát, Pozastavit	Mezerník
Následující skladba; předchozí skladba	$\uparrow$, $\downarrow$ nebo $\leftarrow$, $\rightarrow$
Hlasitěji, tišeji	$\mathbb{C}+\uparrow$, $\mathbb{C}+\downarrow$
Přetáčení zpět, rychlé přetáčení dopředu	$\text{Option}+\mathbb{C}+\leftarrow$, $\text{Option}+\mathbb{C}+\rightarrow$
Vysunout CD	$\mathbb{C}+E$
Zapnout Vizualizace	$\mathbb{C}+T$
Vypnout Vizualizace	$\mathbb{C}+T$ nebo klepnutí myši
Režim celé obrazovky	$\text{Control}+\mathbb{C}+F$
Opustit vizualizace na celou obrazovku	$\mathbb{C}+T$, $\mathbb{C}+F$, Esc nebo klepnutí myši

Tip: Přehrávání CD disku můžete ovládat i z Docku. Když stisknete klávesu Control a klepnete na ikonu iTunes (nebo na ni klepnete pravým tlačítkem), zobrazí se rozbalovací nabídka s příkazy typu Pozastavit (Pause), Následující (Next Song) a Předchozí (Previous Song), spolu s názvem aktuálně přehrávané skladby.

Hrajeme si s grafickým ekvalizérem

Pokud vyberete příkaz Okno → Ekvalizér (Window → Equalizer), objeví se pěkný ovládací panel, na kterém můžete nezávisle upravit sílu každé hudební frekvence (obrázek 11.8).

Obrázek 11.8: Tažením posuvníků (basy vlevo, výšky vpravo) můžete nastavit výšky a hloubky reproduktorů nebo sluchátek (podle možností techniky a podle svého posluchačského vkusu). Můžete si ušetřit práci a z rozbalovací nabídky nad posuvníky vybrat přednastavenou sadu pozic pro žánry Classical, Dance, Jazz, Latin apod. Tato nastavení se přenáší i do zařízení iPod.

Řízení hlasitosti: ochrana před syndromem nevyváženosti

Zde je malá vychytávka: V dialogu iTunes → Předvolby → Přehrávání (iTunes → Preferences → Playback), zobrazí se zaškrtnuté políčko Řízení hlasitosti (Sound Check). Jeho funkcí je zajistit, aby hlasitost všech přehrávaných skladeb zůstávala na stejné základní úrovni, aby v důsledku různých úrovní jednotlivých nahrávek nebylo potřeba hlasitost neustále upravovat. (Také toto nastavení se přenáší také do zařízení iPod, iPad či iPhone.)

Když se to tak vezme, můžete se dialogem Předvolby (Preferences) přehrabávat i hezkých pár odpolední. V každé nové verzi aplikace iTunes je totiž bohatší.

Vypalování hudebních CD disků

Aplikace iTunes dokáže vypálit vybrané sady skladeb (bez ohledu na původní zdroje) na prázdné CD. Po vypálení můžete takovýto disk přehrávat téměř na všech standardních CD přehrávačích stejně jako CD zakoupené v obchodě. Tentokrát však uslyšíte jen oblíbené skladby v oblíbeném pořadí, přičemž všechny písně, které zrovna v oblíbené nemáte, budou prostě pryč.

Nejprve si vytvořte seznam skladeb pro CD disk, který si chcete vypálit. Klepněte na jeho ikonu v seznamu zdrojů v panelu vlevo a prohlédněte si vytvořený seznam. Jednotlivé skladby v seznamu uspořádejte podle potřeby. Pamatujte na následující body:

- Hodnota ve spodní části seznamu zobrazuje, kolik času trvá daná skladba.
- Na jeden CD disk se vejde 74 nebo 80 minut běžných hudebních souborů. Pokud si však vypálíte CD se soubory ve formátu MP3, vejde se na disk asi desetkrát více skladeb. 12 hodin hudby na jediném CD disku!

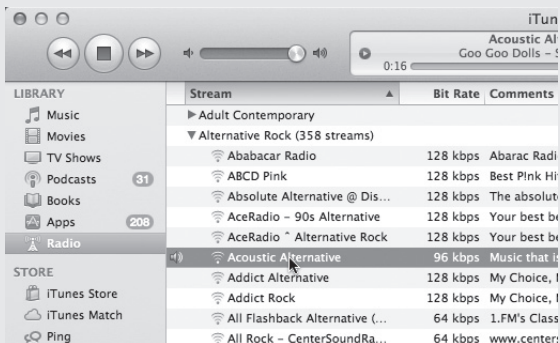
Nezapomeňte však na to, že CD disky se soubory MP3 není možné přehrát na všech CD přehrávačích (informace naleznete v příručce nebo na webu výrobce přehrávače). Rovněž v tomto formátu není možné nahrát na CD skladby, které jste si zakoupili v hudebním obchodě iTunes společnosti Apple. Aplikace iTunes totiž neumožňuje převést je na formát MP3, který není chráněn proti kopírování.

Vypalování CD ve formátu MP3 je znázorněno na obrázku 11.9.

- U svého vlastního CD disku si také můžete nastavit, kolik sekund ticha má aplikace iTunes mezi jednotlivé skladby vložit. Z rozbalovací nabídky, která je znázorněna na obrázku 11.9, použijte možnost Prodleva mezi skladbami (Gap Between Songs).

DO DETAILU

Internetové rádio a podcast

Audio CD disky a soubory MP3 nejsou jedinými zdroji hudby a mluveného slova, které můžete při práci poslouchat. V přehrávači iTunes si také můžete naladit stovky internetových radiostanic, které se pro vás nakonec můžou stát nejpohodlnějším zdrojem hudby. Jsou totiž zdarma, hrají hudbu 24 hodin denně, a když porovnáte vaši hudební sbírku s jejich, je ta vaše jako kapka v moři. Stejně tak si můžete stáhnout a poslouchat tzv. podcasty, což jsou něco jako osobní webová rozhlasová představení. Některá z nich jsou komerční (jako iRadio), jiná podomácku připravená (někdy až *příliš* podomácku).

Budete-li si chtít pustit rádio, klepněte na položku Rádía (Radio) v seznamu zdrojů v levém panelu. (Pokud zde tuto položku nevidíte, vyberte iTunes → Předvolby (iTunes → Preferences) a zapněte Rádía (Radio).)

Pokud jste připojeni k Internetu, pak uvidíte na seznamu v hlavním okně kategorie jako Blues, Classic, Rock, Classical apod. (znázorněno na obrázku). Klepnete-li na otočný trojúhelníček, rozbalí se seznam Internetových radiostanic v dané kategorii.

Až narazíte na nějakou zajímavou stanicí, můžete na ní poklepat. (Čím vyšší je číslo ve sloupci datový tok (Bit Rate), tím lepší je kvalita zvuku.) Chvilku vyčkejte, než se váš Mac připojí k příslušné internetové stránce, a pak už to můžete rozjet!

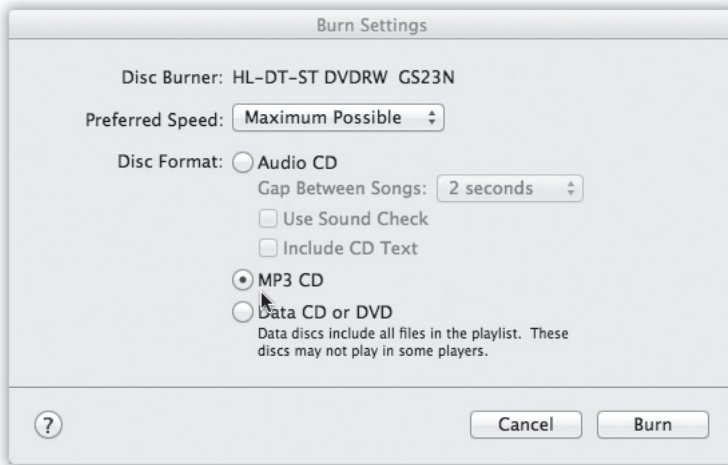
Bez dalšího software (například Audio Hijack Pro) neexistuje žádný snadný způsob, jak nahrávat vysílání internetových radiostanic nebo je ukládat na pevný disk. Pokud si však některou skladbu budete chtít někdy znovu poslechnout, můžete si přetáhnout její název na seznam zdrojů, do své složky Knihovna (Library), nebo dokonce i do některého ze seznamů skladeb. Pokud objevíte další zajímavé Internetové radiostanice, vyberte Pokročilé → Otevřít datový tok (Advanced → Open Stream), zadejte webovou adresu (URL) dané stanice a stiskněte klávesu Return.

Chcete-li si poslechnout nějaký podcast, klepněte v seznamu zdrojů na položku iTunes Store. V hlavním seznamu kategorií na levé straně „stránky“ hudebního obchodu klepněte na Podcasts. Nyní vám program iTunes zobrazí velmi obsáhlý seznam dostupných podcastů. Klepnete-li na

některý, který vypadá slibně, pak dostanete možnost si jej buď okamžitě poslechnout, nebo – a to je teprve legrace – klepnout na tlačítko pro přihlášení k odběru (Subscribe).

Jakmile to uděláte, zobrazí se v seznamu zdrojů nová ikona nazvaná Podcasts. Když na ni klepnete, zobrazí se poslední příspěvky podcastů, k jejichž odběru jste se přihlásili. Pokud je synchronizujete se zařízeními iPod či iPhone, máte zajímavý nebo alespoň aktuální přísun materiálu k poslouchání na každý den v týdnu.

Až bude všechno nastaveno, klepněte v okně seznamu skladeb na tlačítko Vypálit na disk (Burn Disc). Určete možnosti CD disku (obrázek 11.9) a vložte prázdný CD disk do mechaniky. Vypalování bude chvíli trvat. Během této doby můžete pracovat v jiných programech nebo si třeba číst knihu.

Obrázek 11.9: Chcete-li vypálit CD disk ve formátu MP3, vložte do mechaniky prázdný CD disk a klepněte na tlačítko Vypálit na disk (Burn Disc) v pravém dolním rohu okna. Zobrazí se toto okno. Zde můžete vybrat volbu MP3 CD. Pokud místo toho vypalujete běžný CD disk, můžete určit prodlevu mezi písničkami.

DVD filmy

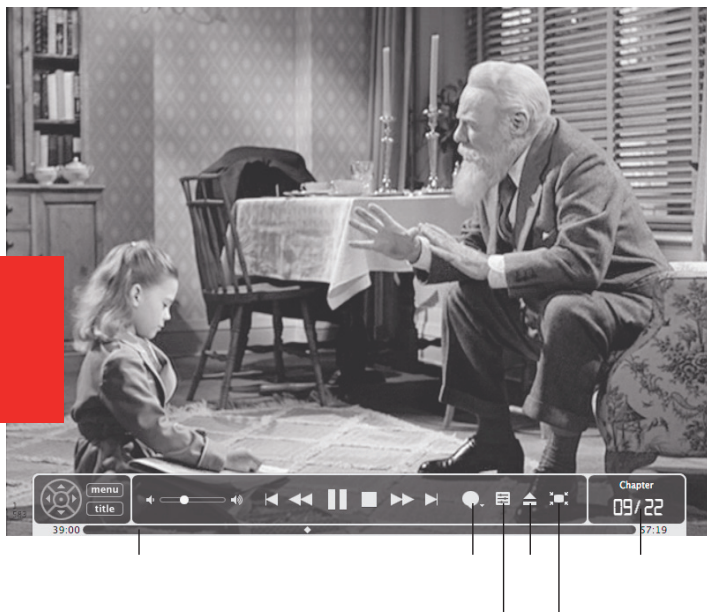
Sledování filmů na obrazovce už opravdu nemůže být jednodušší, stačí jen vložit DVD disk do mechaniky. Mac automaticky zjistí, že se jedná o video DVD (a nikoli třeba DVD obsahující jen různé soubory). Pokud jste si nějak nehráli s nastavením předvoleb, spustí se aplikace DVD Player a začne přehrávat film v režimu celé obrazovky. (Zmizí dokonce i řádek nabídky. Chcete-li, aby se znova zobrazil, posuňte kurzor téměř k hornímu okraji obrazovky.)

Poznámka: Pokud se aplikace DVD přehrávač (DVD Player) při vložení DVD filmu automaticky nespustí, můžete ji spustit sami. Najdete ji ve své složce Aplikace (Applications). (Poté můžete pomocí panelu CD a DVD (CDs & DVDs) v programu Předvolby systému (System Preferences) tento malý problém vyřešit.)

Přehrávání filmu

Jakmile začne aplikace DVD přehrávač (DVD Player) přehrávat vybraný film, můžete kdykoli přesunout myš do spodní části obrazovky a zobrazit tím řídicí panel, který je popsán na obrázku 11.10.

příklad

Obrázek 11.10: Nahoře: I v režimu přehrávání na celé obrazovce můžete přehrávání řídit a pohybovat se na disku, a to pomocí průsvitné rozbalovací nabídky.

Obzvláště šikovnou funkci představuje nové tlačítko Nastavení přehrávače (Player Settings). Zobrazí zde znázorněné okno pro nastavení proporcí, pomocí nějž můžete nastavit šířku a výšku snímku na své obrazovce.

Všimněte si sotva znatelný pruh pro změnu pozice (scrubber bar) v nejspodnější části obrazovky. Pomocí něj můžete přehrávání posunout na jakoukoli pozici ve filmu.

Dole: Pokud nepřehráváte v režimu celé obrazovky, je k dispozici samostatné plovoucí „dálkové ovládání“. Většina ovládacích prvků je stejná, ale grafický návrh tohoto ovládání je více poplatný estetickému citění roku 1999.

Přehrávání můžete ovládat rovněž pomocí klávesnice. Na následujícím tahu je přehled klávesových zkratk, můžete si jej vystříhnout a uložit.

Funkce	Klávesová zkratka
Přehrát, pozastavit	Mezerník
Rychlé přetáčení vpřed, přetáčení vzad	Shift+⌘+→, Shift+⌘+← (opakováním stisknutím cyklujete mezi 3, 8, 16 a 32násobky normální rychlosti)
Přeskočit o 5 sekund vpřed/zpět	Option+⌘+→, Option+⌘+←
Zvýšit/snížit hlasitost	⌘+↑, ⌘+↓
Ztlumit/obnovit zvuk	Option+⌘+↓
Následující/předchozí „kapitola“	→, ←
Zapnout/vypnout režim celé obrazovky	⌘+F
Poloviční/normální/maximální velikost	⌘+1, -2, -3
Vysunout	⌘+E
Přidat záložku	⌘+= (rovnítko)

Legrace s jazyky

Většina hollywoodských DVD disků obsahuje také titulky, které mají pomoci sluchově postiženým a lidem vysedávajícím v hlučných barech. Po klepnutí na tlačítko Titulky (Subtitles) se zobrazí rozbalovací nabídka alternativních jazyků a možností titulků.

Tip: Chcete-li se opravdu pobavit, zapněte anglické titulky, ale zvukovou stopu přepněte na nějaký cizí jazyk. I kdyby se jednalo o nějaký běčkový film, pokud svým přátelům nebo blízkým řeknete, že jste sledovali zahraniční film, získáte u nich mnohem větší respekt.

Záložky a videoklipy

Program DVD přehrávač (DVD Player) nabízí dvě funkce, které vám pomohou označit oblíbené momenty či scény v DVD filmech, abyste se k nim mohli vrátit.

- **Bookmarks (Záložky).** Pokaždé když narazíte na místo, ke kterému se budete chtít později vrátit (ať už během přehrávání nebo v době pozastavení filmu), stiskněte kombinaci kláves ⌘+= (rovnítko) nebo vyberte Ovládání → Nová záložka (Controls → New Bookmark). DVD přehrávač (DVD Player) vám nabídne možnost tuto záložku pojmenovat. Můžete také přijmout jeho návrh například 1:23:15 (hodiny:minuty:sekundy, podle toho, v jakém okamžiku filmu se promítání právě nachází).

Jakmile klepnete na tlačítko OK, můžete se přesouvat mezi záložkami pomocí podnabídky Otevřít → Záložky (Go → Bookmarks).

Tip: DVD přehrávač (DVD Player) je obvykle natolik chytrý, aby spustil přehrávání od místa, kde jste jej naposledy ukončili, a to i v případě, že jste DVD disk vysunuli z mechaniky před třemi roky.

Když však vytváříte záložku, objeví se dialog „Pojmenujte záložku“ (Name your bookmark), kde si můžete nadefinovat tzv. výchozí záložku. To znamená, že až příště vložíte daný disk do mechaniky, nezačne se přehrávat od místa, kde jste film zastavili, ale od této výchozí záložky.

DO DETAILU

Nastavení obrazu

Každá televize umožňuje nastavení obrazu, to znamená, že dovoluje změnit proporce a barvu obrazu. Proč by to mělo být na Macu jinak?

Klepnete-li na tlačítko Nastavení obrazu (Picture Setting) na řádku nástrojů (obrázek 11.10), získáte toto málo známé plovoucí ovládní. Ve skutečnosti jde o tři dialogy v jednom. Pokud klepnete na tlačítko ► v jeho záhlaví, můžete vybrat jeden z dialogů.

Video Proporce (Zoom) řídí poměr stran (proporce) obrazu. Hodí se tehdy, kdy rozměry obrazu přehrávaného videa nesouhlasí s velikostí a tvarem obrazovky. Pokud jej zapnete (nahore vlevo), můžete zvolit Automatické proporce (Auto Zoom), tzn. aplikací stanovené nejvhodnější přizpůsobení, nebo můžete použít vodorovný a svislý posuvník. Díky zaškrťovacímu políčku Uzamknout poměr stran (Lock Aspect Ratio) se poměr stran nemění, takže obrázek není deformován. Můžete také použít rozbalovací nabídku, která začíná slovem Ručně (Manual), a z ní vybrat přednastavenou hodnotu například Širokouhlá obrazovka (Widescreen). Tato doladění můžete pojmenovat a uložit a později je znovu použít.

Barva (Video Color) umožní nastavit tón, jas, kontrast apod. A pomocí možnosti Ekvalizér (Audio Equalizer) můžete nastavit zvukové charakteristiky tak, aby odpovídaly konkrétním reproduktorům či sluchátkům a vašim uším. Funguje stejně jako ekvalizér popsany na obrázku 11.8.

- **Videoklipy (Video Clips).** Videoklip je úplně stejný jako záložky až na to, že je u něj třeba nastavit počáteční i koncový bod. (Nenechte se zmást, tento videoklip není samostatný soubor, který byste mohli uložit do počítače. Není možné jej někomu poslat nebo s někým sdílet. Funguje pouze v rámci programu DVD přehrávač, DVD Player.)

Na obrázku 11.11 je znázorněn způsob vytváření a použití videoklipu.

Miniaturní náhledy kapitol

Standardní hollywoodské DVD má naprogramované kapitoly, neviditelná označení, díky kterým můžete přeskočit na začátek důležitých scén. Chcete-li je zobrazit v programu DVD Přehrávač (DVD Player), přesuňte myš k hornímu okraji obrazovky. Zobrazí se posloupnost miniaturních náhledů kapitol, na které můžete klepnout.

Můžete rovněž vytvořit vlastní miniatury scén. Pravděpodobně to není možnost, která by vás lákala, pokud přehráváte hollywoodská DVD. Avšak u doma vyprodukovaných DVD, která jste připravili vy nebo vaši známí, mohou být takováto vlastní označení užitečná.

Obrázek 11.11: Pokud vyberete Ovládání → Nový videoklip (Controls → New Video Clip), zobrazí se toto okno. Najděte začátek své oblíbené scény a potom klepněte na horní tlačítko Nastavit (Set). Nyní se přesuňte na konec scény nebo klip přehrajte až na konec scény a klepněte na spodní tlačítko Set. Jakmile klepnete na tlačítko Uložit (Save), můžete si danou scénu pojmenovat. Od této chvíle na vás bude tato scéna čekat v podnabídce Otevřít → Videoklipy (Go → Video Clips), odkud ji můžete kdykoli přehrát.

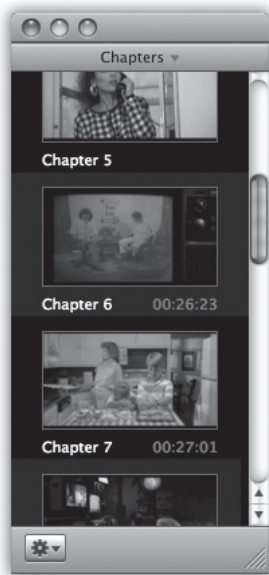
Nejprve vyberte Okno → Kapitoly (Window → Chapters, $\mathbb{B}$ +B). Tím otevřete paletu miniatur nové kapitoly. Zde najdete stávající zlomové scény, které již mohou, ale také nemusí mít svůj snímek (obrázek 11.12).

Všechny akce se odehrávají v nabídce Akce (Action, ⚙) ve spodní části panelu. Zde je například i příkaz Vytvořit chybějící miniatury (Generate Missing Thumbnails). Pomocí něj můžete vygenerovat chybějící miniatury pro DVD disk, který sice obsahuje označení kapitol, avšak tato nejsou reprezentována pomocí snímků.

Ať už ale kapitola snímek má nebo ne, můžete jej nahradit svým vlastním snímkem. Najděte přesný snímek ve filmu, který podle vás vypadá lépe než ten na paletě Kapitoly (Chapters). Klepněte na příslušnou kapitolu na paletě a z rozbalovací nabídky ⚙ vyberte příkaz Použít stávající snímek jako miniaturu (Use Current Frame for Thumbnail). Hotovo, právě jste nahradili neužitečný (nebo neexistující) obrázek kapitoly svým vlastním lépe odpovídajícím obrázkem.

Obrázek 11.12:

Poklepete-li na miniaturu kapitoly, přeskočíte na dané místo ve filmu. Pomocí rozbalovací nabídky v horní části můžete přepínat mezi kapitolami, záložkami a videoklipy, které jste si udělali. Pomocí nabídky můžete zase spravovat názvy kapitol a obrázky.

ČASTÉ DOTAZY**Změna regionu**

Když jste se poprvé pokusili přehrát DVD film, zobrazila se podivná zpráva o výběru kódu regionu. Co to má znamenat?

Hollywood obvykle vydává své filmy v různých částech světa v jinou dobu. Ve Spojených státech už může být film dostupný na DVD, zatímco v Evropě jde teprve do kin. Zcela jistě tedy není žádoucí, aby se mohli lidé dívat na určitý film na DVD, dokud to nepovolí filmové studio! Právě proto je spousta disků omezena na určitý region, takže je možné je přehrávat pouze na přehrávačích v určitých geografických oblastech.

Jelikož váš počítač je vlastně převlečený DVD přehrávač, dělá jen svoji práci. Tento region sice změnit můžete (tato možnost se zobrazí pokaždé, když vložíte do mechaniky zakódované DVD z jiného regionu), ale jen pětkrát. Potom bude již navždy zablokován na regionu, který vyberete jako pátý.

V tomto dialogu uvidíte, pro který region je určeno vaše DVD: 1 pro Spojené státy a Kanadu; 2 pro Japonsko, Evropu, Jižní Afriku a Střední východ; 3 pro Jihovýchodní a Východní Asii; 4 pro Austrálii, Nový Zéland, Pacifik, Střední Ameriku, Mexiko, Jižní Ameriku a Karibik; 5 pro Východní Evropu, Afriku a Severní Koreu; 6 pro Čínu; 8 pro letadla, výletní lodě atd. Všechny DVD disky, které si vypálíte sami, budou patřit do regionu 0, což znamená, že je bude možné přehrávat všude.

(Region 7 neexistuje. Možná je v srdcích filmových distributorů vyhrazen pro místa, kde se DVD ještě nepoužívají.)

Velký obraz

Sledování filmů na Macu není přesně to, o čem sní milovníci filmů v Americe. Naštěstí má každý moderní Mac videovýstup, který je možné pomocí odpovídajících kabelů propojit s televizí, a tak si filmy lépe vychutnat.

Mac OS X a kapacita disku

Již od úsvitu metrického systému používáme termíny jako *mili*, *centi*, *kilo* nebo *mega* pro označení mocnin deseti. Jeden centimetr má 10 milimetrů. Jeden megawatt má 1000 kilowattů. A tak dál.

Jak to, že v případě měření *diskového prostoru* mají tyto praktické předpony jiný význam? Jeden gigabyte nemá 1000 megabytů, ale 1024!

Je to proto, že softwaroví inženýři přemýšlí binárně a vždy počítají v mocninách *dvou*. Systém Windows a tradiční verze Mac OS X u pevných disků vždy uváděli, že jeden megabyte má 1024 kilobytů, protože 1024 je hodnota, která je v binárním systému nejbližší k hodnotě 1000. (Ve skutečnosti existují pro tyto jednotky dvojkových mocnin i názvy, kibibyte, mebibyte atd. Ale nikdo je nevyslovuje s jistotou.)

Představte si, že si koupíte drahý 4gigový disk a když přijдете domů, zjistíte, že je na něm ve skutečnosti jen 3,7 gigabytu místa. Disk doopravdy obsahuje 4 miliardy bytů, ale operační systém při zjišťování počtu kilobytů vydělí tuto hodnotu číslem 1024, nikoli číslem 1000. Takže se zdá, že disk je menší, než jste předpokládali. (Samozřejmě, i soubory uložené na disk jsou odpovídajícím způsobem „menší“, ale stejně máte dojem, že vás vzali na hůl.)

DO DETAILU

Rodičovský dohled

Ovládání pro rodičovský dohled není v systému Lion nijak zvláštní. Nemůžete například říci: „Nepřehrávat nic, co je nevhodné do 13 let.“ Všechny DVD disky musíte ohodnotit sami, jeden po druhém. Ale pořád je to lepší než nic.

Vložte do mechaniky DVD disk, který chcete takto ošetřit. Vyberte Soubor → Načíst informace o disku (File → Get Disk Info). Přejděte na záložku Rodičovský dohled (Parental Controls).

Klepněte na tlačítko a zadejte své administrátorské heslo. (Pokud ovšem administrátorem tohoto počítače není váš osmiletý syn; v takovém případě je tento DVD disk tím nejmenším, s čím byste si měli dělat starosti.)

Nyní můžete podle svého uvážení vybrat buď volbu *Vždy požadovat autorizaci* (Always ask for authorization), nebo volbu *Vždy povolit přehrávání* (Always allow to be played). Výběr záleží na to, jak se vám daný film jeví. Poté klepněte na tlačítko OK.

Dosud jste však pouze nastavili, co se stane, až zapnete rodičovský dohled. Samotné zapnutí jste zatím neudělali. Pokud se pro něj rozhodnete, vyberte Funkce → Zapnout rodičovský dohled (Features → Enable Parental Control).

Bude-li si nyní někdo chtít přehrát DVD, pro které jste vybrali volbu *Vždy požadovat autorizaci* (Always ask for authorization), nebude možné jej přehrát, *dokud* nezadáte administrátorské heslo. To kromě vás nikdo jiný nezná. (Není-liž pravda.)

V systému Snow Leopard (Mac OS X 10.6) se Apple konečně rozhodl, že je čas přestat. 4 gigabyty by se měly zobrazit jako 4 gigabyty. Proto dnes Mac OS X označuje velikost souborů a disků pomocí metrického systému, tedy tak, jak očekáváte. Koupíte-li si řekněme 500gigabytový pevný disk, objeví se opravdu jako disk s kapacitou 500 gigabytů (s malou rezervou na formátování a další věci).

Této změny si všimnete pouze v jediné situaci, a to při výměně souborů nebo disků mezi počítačem se systémem Lion a jiným počítačem. Velikost souborů bude v počítači s Mac OS X 10.5. o něco menší než v počítači se systémem 10.7. Pevný disk se bude zdát v systému Lion o něco větší než ve Windows. A tak dále.

Ve skutečnosti nezískáváte žádné místo navíc. Nic není přidáno, odebráno nebo zkomprimováno. Je-li na disku se systémem Mac OS X 10.5 30 procent volného místa, bude na něm 30 procent volného místa i v systému Lion, ačkoli je počet megabytů větší. Soubory jsou totiž uváděny rovněž jako větší.

Nám všem se někdy stalo, že jsme se po připojení disku divili: „Proč tento disk není tak velký, jak uvádí výrobce?“ Dnes vás to již nevyvede z míry a Lion vám ušetří horké chvílky.

Část 4

Technologie

Mac OS X

Kapitola 12: Účty, rodičovský dohled a zabezpečení

Kapitola 13: Práce v síti, sdílení souborů a sdílení obrazovky

Kapitola 14: Tisk, skenování, písma a grafika

Kapitola 15: Zvuky, video a řeč

Kapitola 16: Rychlokurz Unixu

Účty, rodičovský dohled a zabezpečení

V době, kdy je „zabezpečení“ jedním z nejvíce skloňovaných slov v oblasti technologií, se Apple na tuto problematiku důrazně zaměřil i v novém Mac OS X. Je bez virů a před útoky z Internetu je chráněn mnohem lépe než Windows. Ale Mac OS X 10.6 je vůbec nejhůře dobytelný Mac systém všech dob a je přímo prošpikován různými obranami proti zásahu temných sil. Tato kapitola se zabývá několika různými druhy obrany.

Pokud si připustíme, že největší bezpečnostní hrozbu pro váš Mac představují lidé z vašeho domova nebo vaší kanceláře, pak se nejdůležitějším bezpečnostním prvkem jeví systém používání účtů.

Začínáme s účty

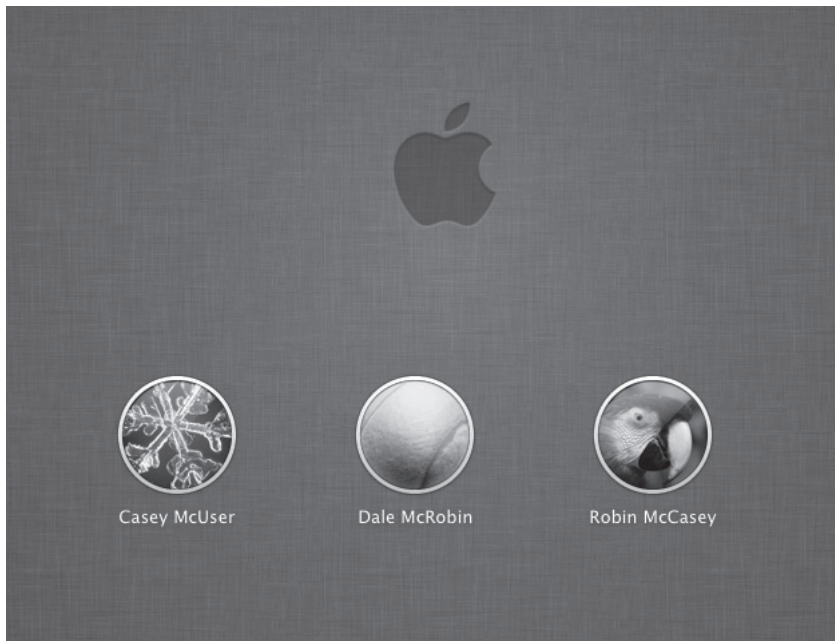
Koncepce *uživatelských účtů* je ústředním bodem zabezpečení systému Mac OS X. Mac OS X je stejně jako v něm ukrytý Unix od základu navržen jako *víceuživatelský* operační systém (podobně to platí i pro poslední verze systému Windows). To znamená, že počítač s operačním systémem Mac OS X můžete nastavit tak, že po zapnutí počítače se musí každý uživatel přihlásit – musí klepnout na své jméno a zadat heslo (obrázek 12.1).

Poté co toto uděláte, otevře se před vámi vesmír jménem Macintosh přesně tak, jak jste jej minule opustili, a budou v něm uchovány všechny tyto prvky:

- vaše dokumenty, soubory a složky
  - vaše vlastní přednastavení ve všech používaných programech: domovská stránka a záložky ve webovém prohlížeči; tapeta na ploše, sporič obrazovky a nastavení jazyka; ikony na ploše v Docku – a velikost a umístění Docku samotného atd.
  - e-mailové účty včetně osobních informací a poštovních schránek
  - vámi nainstalované programy a fonty
-

- programy, u kterých požadujete, aby se spouštěly po přihlášení.

Tento systém umožňuje, že během dne může tentýž počítač používat více lidí, aniž by si navzájem poničili soubory nebo osobní nastavení. Chrání Mac rovněž před poškozením neukázněnými (nebo nešikovnými) studenty, zaměstnanci nebo hackery.

Obrázek 12.1: Když nastavíte několik účtů, znamená to, že nebudete muset počítač tolikrát zapínat. Stačí, když se k němu budete přihlašovat. Přihlašovací obrazovku vyvolá příkaz zvaný Odhlásit uživatele (Log Out), který najdete v nabídce a také v nabídce Účty (Accounts), popsaném dále v této kapitole. Klepněte na své jméno, zadejte heslo (pokud jej používáte) a dostanete se ke svým věcem.

Pokud jste jediný, kdo počítač používá, můžete klidně většinu této kapitoly vynechat. Mac po vás nikdy nebude vyžadovat uživatelské jméno a heslo, které jste zadali při instalaci, protože Apple při instalaci samočinně nastavil něco, čemu se říká *automatické přihlášení* (oddíl Nastavení přihlašovacího procesu strana *****498*****). Ale stejně budete jeden z těchto účtů využívat, aniž byste si to uvědomovali.

Ale i pokud jste typem automobilového závodníka, možná byste se na zde představované principy víceuživatelského systému měli alespoň zběžně podívat, protože se vám zřejmě čas od času připloutou do cesty.

Tip: Tato vlastnost systému by vás mohla zajímat, i když svého Maca nesdílíte s nikým jiným a nevytváříte žádné další účty; umožňuje totiž zabezpečit počítač a veškerý jeho obsah heslem. Vše, co pro to musíte udělat, je *vypnout* nastavení *automatického přihlášení*, které je popsáno v části Nastavení přihlašovacího procesu na straně *****498*****. Potom budete chráněni před tím, aby si někdo zahrával s vašimi daty, když zrovna nejste u počítače anebo když vám jej někdo ukradne.

První účet

Když jste instalovali Mac OS X, systém od vás požadoval zadání jména a hesla – ať už to byla verze 10.6 nebo starší. Vytvořili jste první *uživatelský účet* na vašem Macintoshi. Možná jste od toho památného dne na svém počítači provedli spoustu úprav – upravili jste nastavení Docku, nastavili své složky a plochu tak, aby vám co nejlépe vyhovovaly, přidali jste několik položek do webových záložek ve webovém prohlížeči a tak dále – aniž byste si uvědomili, že jste všechny tyto změny prováděli pouze na *svém účtu*.

Vaše soubory se pravděpodobně ukládaly do složky Home (složka Domov), která je základním kamenem vašeho účtu. V této složce, která je obvykle pojmenována po vás a na pevném disku se ukrývá ve složce Users (Uživatelé), není uložena jen vaše práce, ale také přednastavení všech programů, které používáte, speciální fonty, pokud jste nějaké nainstalovali, vaše e-mail a tak dále.

A teď předpokládejme, že vytvoříte účet pro další osobu. Až onen člověk zapne počítač a přihlásí se, uvidí všechny prvky přednastavené podle výrobních parametrů od Apple. Tapeta plochy mu poskytne ohromující pohled na vesmír, na spodní straně obrazovky najde Dock atd. Může je změnit stejně, jako jste vy změnili svůj účet, ale ať udělá cokoli, *vaše prostředí* při vašem příštím přihlášení tím nebude ovlivněno.

Jinými slovy, toto využití vícenásobných uživatelských účtů má dva základní rysy: zaprvé umožňuje výhodně schovat cizí haraburdí, zadruhé je to důležitý bezpečnostní prvek, který chrání jak software systému Mac, tak práci všech zúčastněných.

Jak vytvořit účet

Předpokládejme, že do malé rodiny vašeho systému Mac přibude někdo další – například nový spolupracovník, student nebo vaše nová láska. A vy chcete, aby se tato osoba ve vašem Macu cítila jako doma.

Začněte otevřením Předvoleb systému (System Preferences, kapitola 9) a v tomto okně klepněte na volbu Uživatelé a skupiny (Users & Groups; dříve Účty, Accounts). Právě jste se dostali do hlavního řídicího centra pro vytváření a údržbu účtů (obrázek 12.2).

Když chcete vytvořit nový účet, začněte otevřením panelu Uživatelé a skupiny (Users & Groups). Uděláte to tak, že klepnete na vlevo dole a vyplníte jméno svého účtu a heslo.

Nyní klepněte na tlačítko **+** pod seznamem účtů. Zobrazí se malý panel, který vidíte na obrázku 12.2 dole.

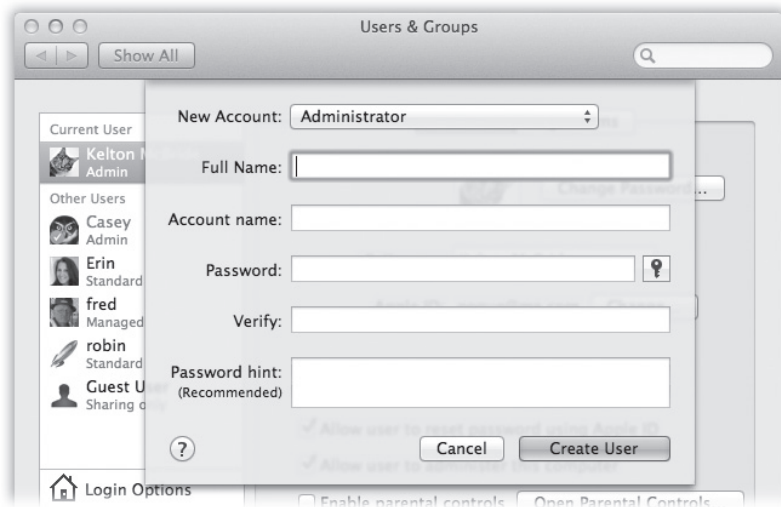
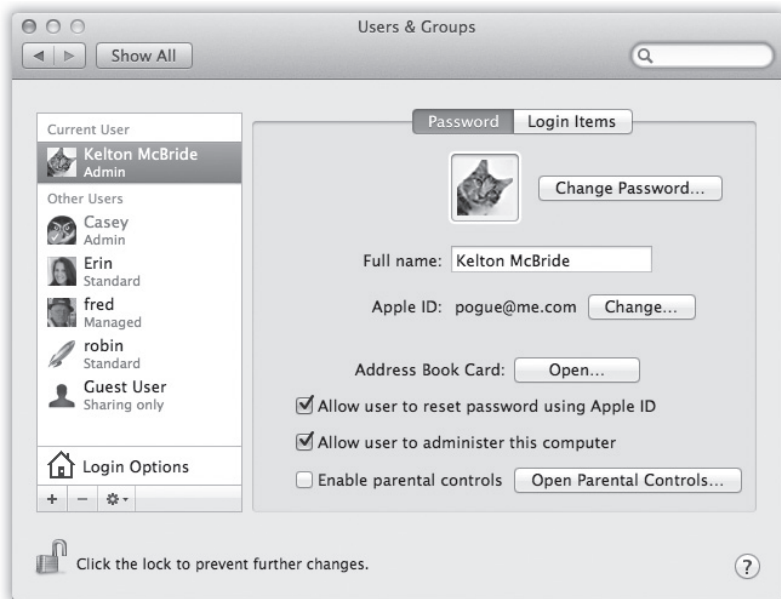
Fáze 1: vyberte si typ účtu

Jako by to už tak nebylo se všemi těmi účty a hesly dost komplikované, Mac OS X 10.6 nabízí několik *typů* účtů. A od vás se očekává, že určíte, *jaký* druh účtu vznikne pro toho kterého uživatele.

Otevřete tedy rozbalovací nabídku Nový účet (New Account, obrázek 12.2 dole). Pět typů účtů, které se vám tu nabízejí, je popsáno na následujících stránkách.

Administrátorské účty

Pokud je toto váš vlastní Mac, v poli Uživatelé a skupiny (Users & Groups) je pravděpodobně hned pod vašim jménem napsáno *Správce (Admin)*. Jistě jste uhodli, že se jedná o správce systému.

Obrázek 12.2: Nahoře: Na obrazovce se objeví jméno každého, kdo má na tomto počítači účet. Tady můžete vytvořit nové účty nebo měnit hesla. Pokud jste tu nový, v seznamu bude pravděpodobně jen jedno jméno – vaše. To je účet, který Mac OS X vytvořil, když jste jej instaloval. Vy, jako moudrý administrátor, teď musíte klepnout na , abyste byl autorizován, než začnete provádět nějaké změny. Dole: Prvním krokem v procesu tvorby vytváření účtů v Leopardu je výběr typu zakládání účtu.

Protože vy jste ten kdo nainstaloval Mac OS X, systém automaticky předpokládá, že vy jste jeho *administrátor*, technický čaroděj, jenž se o něj stará. Vy jste učitel, rodič, zdejší guru. Vy jste ten, kdo bude spravovat tento Mac. Pouze administrátor může:

- instalovat nové programy do složky Aplikace (Applications)
- přidávat fonty, které bude moci využívat každý
- provádět změny jistých polí Předvoleb systému (System Preferences), např. Síť (Network), Datum & čas (Date & Time), Úspora energie (Energy Saver) a Startovací disk (Startup Disk)
- využívat některé funkce programu Disková utilita (Disk Utility)
- vytvářet, přesouvat nebo mazat složky mimo vaši složku Domov (Home)
- rozhodovat, kdo bude mít na tomto počítači svůj účet
- otevírat, měnit nebo mazat soubory někoho jiného
- obejít funkci FileVault použitím klíče zotavení (strana ***514***)

Toto administrátorské pojetí je pro vás možná nové, ale je důležité se s ním seznámit. Zprvč zjistíte, že v celém Macu existují jistá nastavení, která můžete změnit *pouze* jako administrátor – včetně mnoha z těch, která se nacházejí v nabídce Uživatelé a skupiny (Users & Groups). Administrátorský účet také hraje významnou roli, pokud chcete propojit svůj Mac s jinými počítači v síti, jak je popsáno v další kapitole. V širších souvislostech je pak zřejmé, že systém správy účtů postavený na takovémto silném základě, stejně jako už tradičně Unix a v poslední době i Windows, dává firmě Apple šanci uspět v souboji amerických korporací.

Až budete vytvářet účty pro ostatní uživatele počítače, bude vám nabídnuta možnost založit i jejich účty jako administrátorské. Není jisté potřeba připomínat, abyste postupovali uvážlivě. Poskytujte tato práva jen osobám důvěryhodným a stejně technicky zdatným, jako jste vy.

Standardní účty

Většina uživatelů na většině počítačů Mac má obyčejný *standardní* účet. Tito lidé mají přístup do své složky Domov (Home) a do neškodných polí v Předvolbách systému (System Preferences), ale většina dalších oblastí systému Mac je pro ně nepřístupná. Mac OS X je nenechá ani vytvořit nové složky na hlavním pevném disku, pokud to není v jejich složce Domov (Home) nebo ve složce Sdílené (Shared, podkapitola Sdílení mezi účty, popsáno v textu od strany ***504***).

Některé z předvoleb systému jsou označeny ikonou . Pokud máte standardní účet, nemůžete tato nastavení změnit bez asistence administrátora. Naštěstí není potřeba, abyste se odhlašovali kvůli tomu, aby se administrátor přihlásil a provedl potřebné změny. Stačí administrátora zavolat, klepnout na ikonu se zámkem a nechat jej, aby napsal své jméno a heslo (samozřejmě pouze pokud souhlasí se změnami, které chcete provést).

Řízené účty s rodičovským dohledem

Řízený účet je totéž co standardní účet – až na to, že je zapnutý rodičovský dohled. (Tyto kontroly jsou popsány dále v této kapitole.) Řízený účet můžete změnit na standardní účet pouhým vypnutím rodičovského dohledu, a naopak.

Tento účet má obvykle ještě omezenější práva než ten standardní – protože můžete například omezit programy, které smí daný uživatel spouštět. Řízený účet můžete použít pro své děti nebo kohokoliv jiného, kdo potřebuje Mac s bezpečnostními zábranami.

Účet typu Pouze sdílení

Tento typ účtu je velmi užitečný – *pokud* je váš Mac připojen k síti (kapitola 13). Obvyčně se můžete přihlásit a přistupovat ke svým souborům těmito dvěma způsoby:

- osobně u svého počítače
- po síti

Tato funkce byla navržena s ohledem na rodiny a školy, tj. místa, kde se o *jediný* Mac dělí mnoho lidí.

Toto nastavení ale působilo poněkud neohrabaně, když měli lidé z domácí nebo firemní sítě každý *svůj* počítač. Když jste chtěli, aby se vaše drahá polovička nebo váš šéf dostali k souborům na vašem počítači, museli jste pro ně vytvořit plnohodnotný účet na *svém* Macu, i se všemi složkami a nastaveními, která stejně nikdy nevyužili.

A to je důvod, proč je účet *Sharing only* (Pouze sdílení) tak skvělý. Je dostupný *pouze* na síti. Nemůžete s ním pracovat přímo u konkrétního počítače – nemá žádnou složku Domov (Home)!

Je jasné, že uživatel s účtem typu Pouze sdílení (Sharing only) nemůže provádět žádné změny v nastavení nebo programech. (A protože tyto účty nemají žádnou složku Home, nemůžete pro ně zapnout funkci FileVault.)

Jinými slovy: účty typu Sharing only existují *výhradně* pro sdílení souborů na síti a lidé mohou zadat svá jména a hesla *pouze* ze svého počítače.

Jakmile nastavíte tento typ účtu, budou pro něj dostupné všechny výhody týkající se sdílení souborů a obrazovek popsané v kapitole 13.

Skupina

Skupina je jen virtuální schránka, která v sobě ukrývá jména držitelů účtů. Můžete vytvořit jednu pro kolegy, kterým nejvíce důvěřujete, další pro vaše rozjívěné děti, a tak dále – to vše proto, abyste mohli *práva na sdílení souborů* přidělovat organizovaně a jasné formě, jak je popsáno v podkapitole Sdílení souborů na straně ***536***. V rámečku na vedlejší stránce se o skupinách dozvíte více.

Účet pro hosta

Po celá léta nabízel Mac OS X speciální účet zvaný Host (Guest). Dal se skvěle využít pro návštěvy, kamarády nebo kohokoliv dalšího, kdo šel zrovna kolem a chtěl na chvíli použít váš Mac. Když umožníte, aby takovýto člověk použil účet Host, vašeho vlastního účtu se nikdo nedotkne a nebude s ním provádět nic nevhodného.

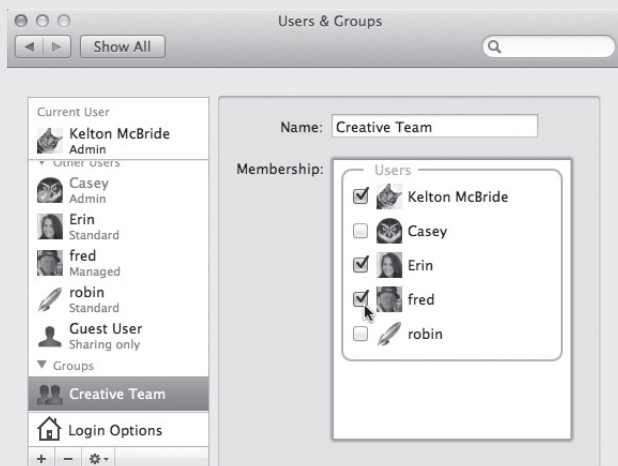
Poznámka: Účet pro hosta není uveden ve výčtu typů účtů v rozbalovací nabídce Nový účet (New Account, obrázek 12.2). To proto, že existuje pouze *jeden* účet pro hosta; víc jich prostě vytvořit nemůžete.

Ale i tak je to typ účtu, který má své specifické charakteristiky. Je schovaný mezi ostatními v seznamu typů účtů, a to od prvního dne.

Ovšem v raných dobách účtu pro hosta tu byl jeden problém: všechny změny, které váš kamarád provedl (jako stahování pošty, vytváření webových záložek, nastavení lechtivého obrázku jako tapetu na plochu), to vše tam zůstalo, aby si to užil i *další* váš host, pokud jste to tedy všechno pečlivě neodstranili. Účet Host byl jako hotelový pokoj, ve kterém se střídají hosté. A *vy* jste byli pokojská.

PRO POKROČILÉ

Vytváříme skupiny

Změnit nastavení oprávnění na Macu připojeném na síť anebo na takovém, na kterém je hodně uživatelských účtů, je mnohem jednodušší, když si jednotlivé uživatele roztřídíte do podmnožin zvaných skupiny.

Byly doby, kdy tento proces vyžadoval řadu složitých unixových kroků, a pokud jste toto neprovedli velice pečlivě, mohli jste svého Maca těžce poškodit.

Ale v Mac OS X můžete skupinu vytvořit stejně jednoduše jako nový účet. A dokonce i na tomtéž místě, pomocí možnosti Uživatelé a skupiny v Předvolbách systému (Users & Groups, System Preferences).

Klepněte na malý v levém spodním rohu. Až se objeví příslušná pole, vepište své administrátorské jméno a heslo a pak klepněte na OK. Mac se tímto způsobem jen ujišťuje, že je u kormidla někdo zodpovědný.

Nyní klepněte na tlačítko , jako byste chtěli vytvořit nový účet. Ale z rozbalovací nabídky Nový účet (New Account, viz obrázek 12.2 dole) vyberte položku Skupina (Group). Vepište

jméno nové skupiny (Účetnictví, Děti nebo cokoliv jiného) a klepněte na možnost Vytvořit skupinu (Create Group).

Následně se zobrazí něco podobného jako seznam na obrázku: zaškrťávací pole pro všechny uživatelské účty na vašem Macu. Zaškrtněte políčka u těch, které chcete zařadit do dané skupiny.

Můžete vytvořit tolik skupin, kolik se vám zachce. Později, až budete chtít nastavit sdílení pro soubor nebo složku, ušetříte hodně času tím, že prostě vyberete jméno skupiny, místo abyste nastavovali oprávnění pro každého uživatele zvlášť.

Nyní budou všechny změny, které váš kamarád provede, po jeho odhlášení automaticky vymazány. Soubory budou vymazány, stejně tak i stažená pošta, změny nastavení budou zapomenuty. Je to jako hotel, který se sám zboří a pro každého nového hosta znovu postaví.

Jak bylo uvedeno již dříve, účet Host je uveden v panelu Uživatelé a skupiny v Předvolbách systému (Users & Groups, System Preferences). Obvyčejně jej ale nenajdete v seznamu na přihlašovací obrazovce, protože pokud jste jediná osoba, která tento Mac používá, je zbytečné, aby na vás civěl při každém přihlašování.

Abyste tedy účet Host mohli začít používat, je potřeba zapnout volbu Povolit přihlášení hosta na tomto počítači (Allow guests to log in to this computer). Na tomto účtu můžete dokonce zapnout rodičovský dohled popsany již dříve v této kapitole a to tak, že klepnete na volbu Otevřít rodičovský dohled (Open Parental Controls). Můžete také svému hostu povolit, aby si s vaším Macem vyměňoval soubory po síti (kapitola 13), a to zapnutím volby Povolit hostům připojení do sdílených složek (Allow guests to connect to shared folders).

Jen připomeňte svému toulavému příteli, že až se odhlásí (a přijme upozornění), budou všechny stopy jeho poslední návštěvy navždy vymazány. Tedy alespoň z vašeho *Macu*.

Fáze 2: Jméno, heslo a stav

Dobře, takže jste už klepli na tlačítko **+**. A z rozbalovací nabídky New Account jste vybrali typ účtu, který chcete vytvořit.

Nyní na téže vstupní obrazovce vyplníte nejdůležitější informace o novém uživateli:

- **Jméno (Name).** Když to zůstane v rodině, může to být Pepa nebo Franta. Pokud ale jde o firmu nebo školu, bude pravděpodobně vhodnější použít křestní jméno i příjmení.
- **Jméno účtu (Account name).** Brzy objevíte výhody tohoto jména účtu, zvláště v případě, že se jmenujete například Alexandra Stephanopoulos.

Ve verzích operačního systému předcházejících verzi Lion se tomuto jménu říkalo *krátké jméno* (short name) a slouží jako zkratka pro skutečné jméno.

Pokud se ke svému počítači přihlašujete osobně, můžete použít jak plné jméno, tak i jméno účtu. Ale pokud se do tohoto Macu hlásíte prostřednictvím vytáčeného přístupu nebo po síti (popsáno v další kapitole), je zadání krátké verze mnohem pohodlnější.

Jakmile tabulátorem přeskočíte do tohoto pole, Mac vám nabídne krátké jméno. Tuto nabídku ale můžete nahradit, čímkoliv chcete. Ve skutečnosti krátké jméno ani nemusí

být doopravdy kratší než to „dlouhé“, ale jsou pro něj zakázány mezery a většina interpunkčních znamének.

- **Heslo, Ověření hesla (Password, Verify).** Sem napíšete heslo uživatele nového účtu (obrázek 12.2). Vlastně se od vás očekává, že jej zadáte dvakrát, pro případ, že by se do hesla v prvním případě vloudil překlep. (V průběhu psaní Mac zobrazuje pouze tečky, to kdyby vám náhodou někdo hleděl přes rameno.)

V počítačových manuálech je na tomto místě obvykle zdůrazněna důležitost zadání dlouhého, složitějšího hesla – výrazu, který není ve slovníku, něčeho, co je vytvořeno ze směsi písmen a čísel. To je skutečně výtečná rada v případě, že tvoříte citlivé dokumenty a pracujete ve velké firmě.

Pokud ale svůj Mac sdílíte pouze s manželkou nebo několika důvěryhodnými kolegy v malé kanceláři, třeba nemáte co skrývat. Možná vnímáte funkci více uživatelských účtů spíše jako výhodu (protože můžete uchovat své soubory a nastavení odděleně od ostatních) než jako nástroj utajení a zabezpečení. V takovém případě není potřeba házet světovým hackerům pod nohy klacky v podobě supersložitějšího hesla.

Možná byste mohli zvážit i možnost nezadávat žádné heslo – můžete obě pole pro zadání hesla nechat prázdná. Později, až budete požádáni o zadání hesla, necháte prostě pole s názvem Heslo (Password) prázdné. Každodenní přihlášení tak pro vás bude mnohem rychlejší.

Tip: Pokud sdílíte soubory po síti, hodí se mít alespoň nějaké heslo. Stanice Mac A totiž může uchovat vaše jméno a heslo ze stanice Mac B a tudíž ke stanici Mac B můžete přistupovat, aniž byste museli zadat jméno a heslo. Za úvahu stojí volba krátkého a velmi jednoduchého hesla jako apostrof/uzovovka, jež je rovněž klávesou. Je to opravdové heslo, které postačuje, aby si jej Mac zapamatoval. Budete-li například při instalaci nového programu požádáni, abyste heslo zadali, zadáte jej neuvěřitelně rychle. Nachází se hned vedle klávesy Return.

- **Nápověda hesla (Password Hint).** Je-li vaše heslo například jménem první osoby, která vás kdy políbila, může nápověda znít takto: „jméno první osoby, která mne kdy políbila“. Pokud byste později heslo zapomněli, Mac vám jej připomene touto nápovědou.

Až dokončíte všechna tato důležitá nastavení, klepněte na volbu Vytvořit uživatele (Create User). Pokud jste nic nevyplnili do polí pro hesla, Mac se ujistí dotazem, že víte, co děláte; klepněte na OK.

Pak se vraťte do nabídky Uživatelé a skupiny (Users & Groups), kde v seznamu vlevo uvidíte nový účet.

Teď na vás čekají tři finální rozhodnutí:

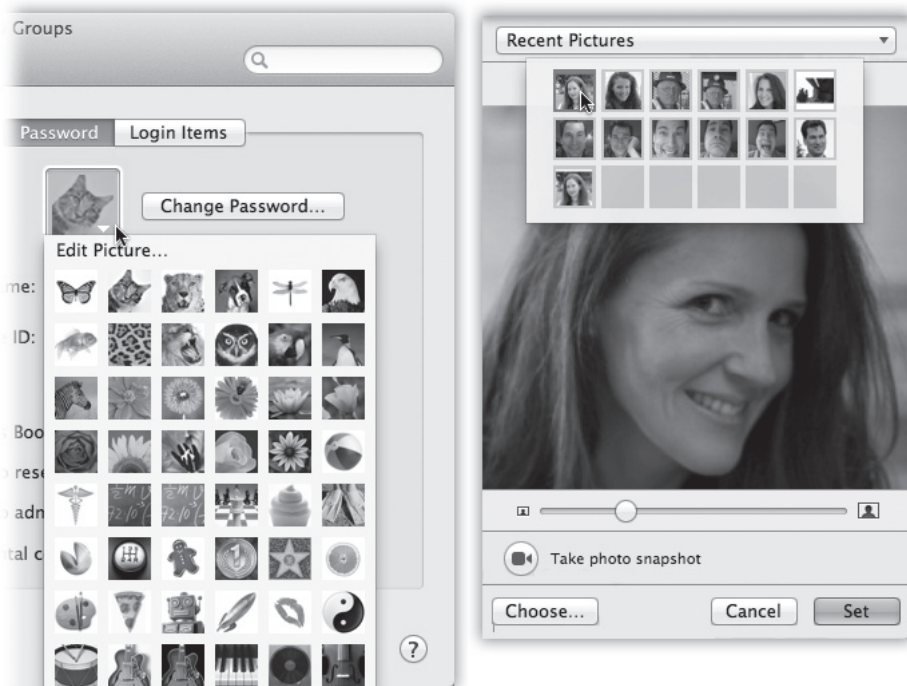
- **Apple ID.** Identifikátor Apple ID co do důležitosti a množství nabízených funkcí stále roste (App Store, iTunes, Store, e-mailové adresy, web, iCloud, synchronizace, Zpět na můj Mac (Back to my Mac) atd.). Proto je vhodné přidružit ke každému účtu jeho vlastní Apple ID.

Novinka: Povolit uživateli obnovení hesla pomocí Apple ID (Allow user to reset password using Apple ID) je novou užitečnou funkcí verze Lion. To znamená, že pokud takovýto uživatel zapomene heslo, bude mu na přihlašovací obrazovce nabídnuta možnost zadat svého Apple ID a tím heslo obnovit.

- **Povolit uživateli administrátorská práva na tomto počítači (Allow user to administer this computer).** Tato volba vám umožní proměnit obyčejné, nic netušící standardní nebo řízené účty na účty s administrátorskými právy. To víte – i vašim dětem jednou bude 18.
- **Zapnout rodičovský dohled (Enable Parental Controls).** Volba Rodičovský dohled odkazuje na funkci Mac OS X, která vám umožní omezit činnosti vašich ratolestí na vašem počítači – a také to, kolik času stráví přilepeni k obrazovce. Více se o této volbě dozvíte v části Rodičovský dohled na straně ***488***.

Fáze 3: Výběr obrázku

Na přihlašovací obrazovce (obrázek 12.1) v Mac OS X se obvykle objeví jména uživatelů spojená s malými obrázky.

Obrázek 12.3: Když vyberete obrázek, kterým se chcete prezentovat (vlevo), můžete jej přizpůsobit podle „rámečku“ (vpravo) anebo upravit jeho velikost pomocí posuvníku. Až bude obrázek vypadat tak, jak má, klepněte na tlačítko Nastavit (Set). Příště, až se vrátíte do výběru Obrázky (Images), můžete k nalezení obrázku využít rozbalovací nabídky Poslední obrázky (Recent Pictures).

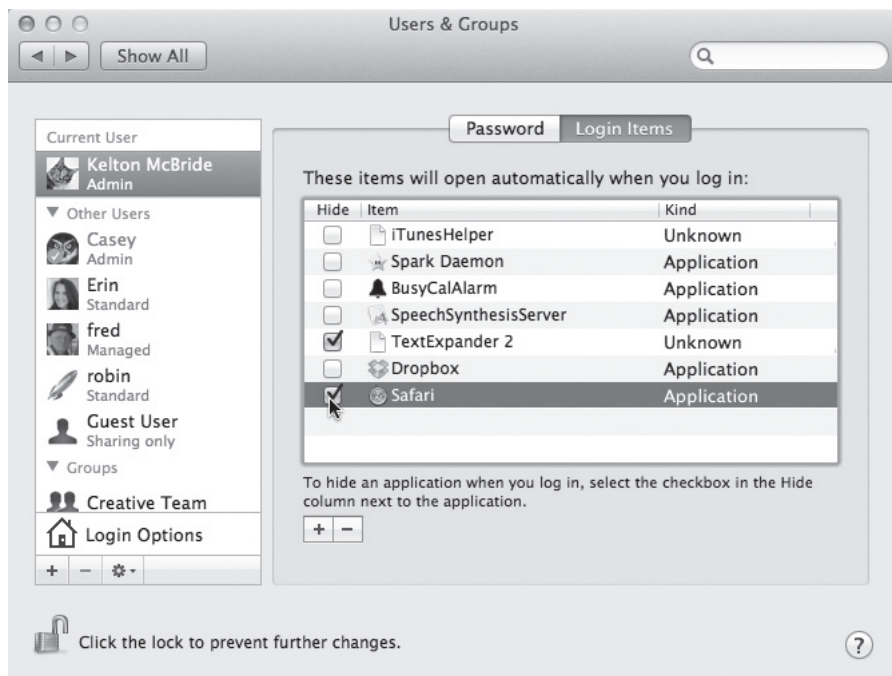

Když klepnete na vzorovou fotku, objeví se rozbalovací nabídka s grafikou, kterou vám nabízí Apple – můžete si z těchto obrázků jeden vybrat za svůj. Nebude to pro vás jen obrázek při přihlášení, ale také vaše „průkazová“ fotka v programu Adresář (Address Book) a vaše ikona v iChatu.

Pokud byste raději použili svůj vlastní obrázek (například fotku obličeje), pak z rozbalovací nabídky vyberte volbu Upravit obrázek (Edit Picture). Jak je vidět na obrázku 12.3, máte několik možností.

- **Přetáhněte obrázek přímo na místo určení (obrázek 12.3).** Abyste obrázek upravili do správné velikosti, můžete použít ořezávací posuvník pod obrázkem.
- **Klepněte na volbu Vybrat (Choose).** Zobrazí se seznam – obsah vašeho disku. Najděte obrázek, který se vám líbí, a poklepejte na něj.
- **Vytvořte si nový obrázek.** Pokud má váš Mac nad obrazovkou zabudovanou kameru, nebo máte připojenou webovou kameru či fotoaparát, klepněte na tlačítko s malým fotoaparátem. Mac vám odpočítá třemi hlasitými pípnutími, abyste měli čas se připravit, a pak vytvoří obrázek.

V každém případě pak klepněte na příkaz Set, aby se váš obrázek uložil (pokud jej ovšem ještě nechcete změnit).

Obrázek 12.4: Do seznamu položek, které se automaticky spustí po přihlášení, můžete přidat jakoukoli ikonu. Klepněte na tlačítko **+** a otevře se vám dialog Otevřít (Open), zde vyberte ikonu a pak klepněte na možnost Vybrat (Choose). Nebo ještě lépe: pokud vidíte ikonu ve složce nebo okně disku nebo na ploše, stačí ji přetáhnout do tohoto seznamu. Když chcete nějakou položku ze seznamu odstranit, klepněte na ni a pak klepněte na tlačítko minus.

Fáze 4: Položky po spuštění

Existuje jedno další nastavení v Předvolbách systému (System Preferences), které si vaši uživatelé mohou nastavit: které programy nebo dokumenty se otevřou po přihlášení. (To je jedno z těch rozhodnutí, která za uživatele *nemůže* učinit administrátor. Je přístupné pouze tomu, kdo je zrovna přihlášen.)

Pokud si chcete vybrat skupinu programů, které se spustí po přihlášení, klepněte na volbu Uživatelé a skupiny (Users & Groups). Klepněte na svůj účet. Klepněte na záložku Přihlášení (Login Items). Jak je vidět na obrázku 12.4, můžete si nyní vytvořit seznam programů, dokumentů, disků a dalších položek, které se automaticky spustí pokaždé, když se přihlásíte. U každé položky můžete také zaškrtnout políčko Skrýt (Hide); program se po přihlášení spustí na pozadí a bude tam čekat, dokud jej nevyvoláte klepnutím.

Ve výběru těchto programů a dokumentů se nemusíte nijak omezovat. Disky, složky, server na síti nebo jiné zábavné ikony, to všechno může být položkou po spuštění. Jejich okna se mohou každé ráno otevřít a čekat na váš příchod.

Tip: Existuje jeden mnohem rychlejší způsob, jak něco přidat do seznamu položek po spuštění: za současného držení klávesy Control (nebo pravým tlačítkem myši) klepněte na příslušnou ikonu v Docku a z místní nabídky vyberte Otevřít po přihlášení (Open at Login).

Rodičovský dohled

Když nastavujete standardní nebo řízený účet, zapnutí volby Rodičovský dohled vám umožňuje ochránit svůj Mac – anebo jeho velice mladého, ustrašeného či zlobivého uživatele – před zmatky a pácháním škod. Tato funkce bude pro vás velice užitečná, pokud budete nastavovat účty pro studenty, malé děti nebo lehce ovlivnitelné dospělé. (Toto zaškrťovací pole je přístupné i v nastavení administrátorských účtů, ale když se jej pokusíte zaškrtnout, dostane se vám oznámení typu „Ty popleto, tohle je jen pro děti!“)

Můžete nastavit čas, který může ten který uživatel strávit u počítače nebo zakázat jisté hodiny (například dobu, kdy by se mělo spát). Můžete také přesně určit, s kým mohou vaše děti komunikovat přes e-mail (pokud používají službu Mail) nebo iChat, jaké webové stránky si mohou prohlížet (pokud používají Safari), jaké programy mohou používat, a dokonce můžete stanovit i to, jaké výrazy mohou vyhledávat v Mac OS X Slovník (Dictionary).

Zde jsou způsoby, jakými můžete svého malého uživatele řízeného účtu ochránit před Internetem – a jimi samými. Pro zjednodušení budeme v následujícím textu nazývat tyto uživatele s řízeným účtem „vaším dítětem“. Ale některá z těchto omezení – zvláště pak ta v kategorii systémových nastavení – jsou stejně tak užitečná pro lidi *jakéhokoliv* věku, kteří se cítí Macem poněkud zavaleni, mají sklony ke zmatkování, nevědí, co dělají, anebo dělají nepořádek schválně.

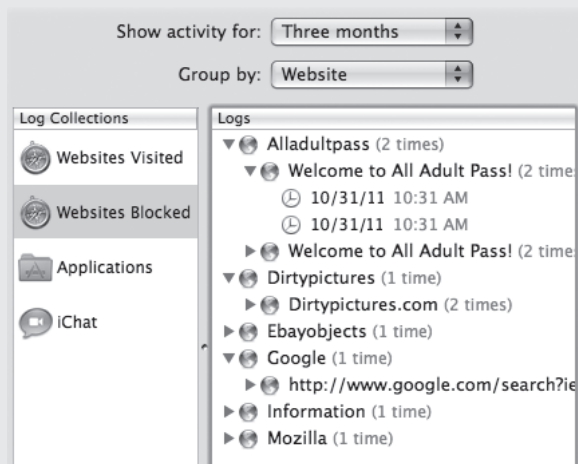

Poznámka: Pokud použijete některou z těchto možností pro standardní účet, typ účtu v seznamu v okně Uživatelé a skupiny (Users & Groups) se změní z položky Standardní (Standard) na řízený s rodičovským dohledem (Managed).

DO DETAILU

Protokoly

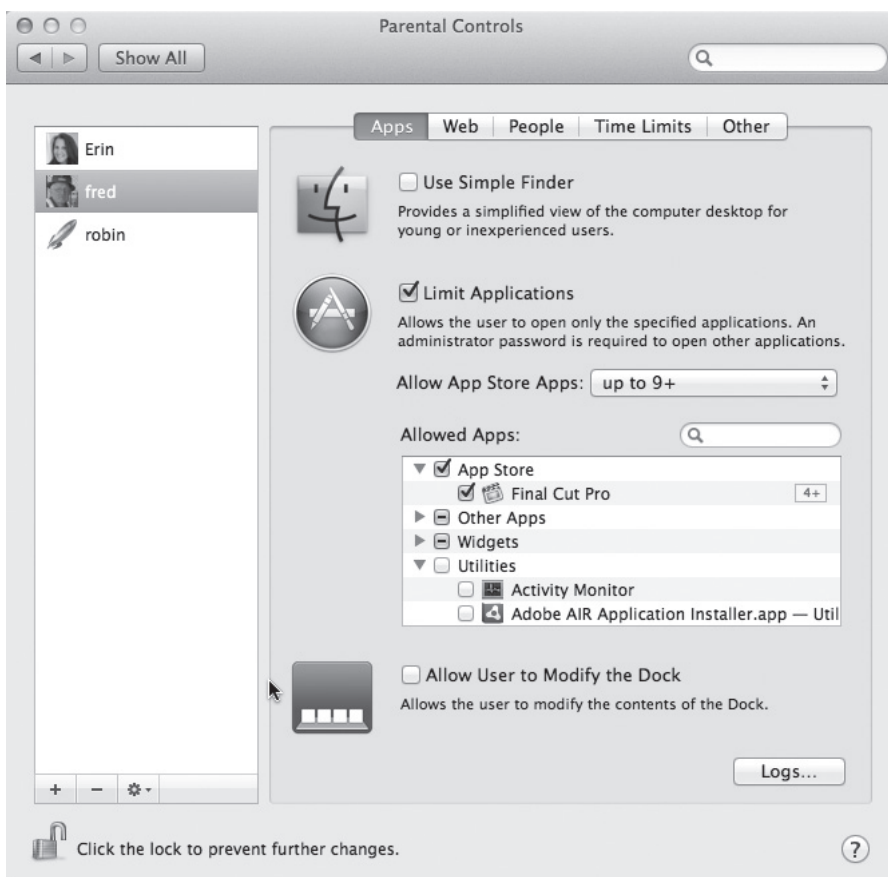
Na záložce Aplikace (Apps) Rodičovského dohledu (Parental Control) najdete tlačítko Protokoly (Logs). Toto je centrála Velkého Bratra, přátel. Poskytuje kompletní přehled o všem, co vaše děti prováděly. Jsou zde čtyři kategorie, které jsou velmi podrobné: navštívené webové stránky, blokové webové stránky, aplikace a iChat. Například v části Aplikace (Applications) se dozvíte, jaké programy vaše dítě používalo (nebo se pokoušelo používat) a kolik času v každém z nich strávilo.

Jasně, je to špehování, ale je to pro dobro vašeho dítěte. (Že ano!?) Pomocí rozbíjecí nabídky nahoře můžete změnit časový úsek, který chcete zobrazit (Dnes - Today, Tento týden - This week nebo cokoliv dalšího). Také můžete ovlivnit to, jak budou záznamy seskupeny – podle data nebo podle aplikace/webové stránky.

Pokud v seznamu najdete něco, o čem si myslíte, že tam opravdu nepatří (například určitá webová stránka v seznamu navštívených webových stránek, aplikace případně iChat s někým, kdo se vám nezamlouvá), klepněte na onu položku a pak klepněte na volbu Blokovat (Restrict). Takto ji zničíte v zárodku.

Naopak, pokud Mac zablokoval stránku, o které si myslíte, že je v pořádku, klepněte na řádek v seznamu, na kterém se nachází, a pak klepněte na tlačítko Povolit (Allow). A pokud vás zajímá, co je to za webovou stránku, pak ji označte a klepněte na tlačítko Otevřít (Open).

Začněte klepnutím na volbu Otevřít Rodičovský dohled (Open Parental Control) ve spodní části panelu Uživatelé a skupiny (Users & Groups). Je-li potřeba, klepněte na volbu Zapnout rodičovský dohled (Enable Parental Control). Nyní by se mělo zobrazit okno znázorněné na obrázku 12.5.

Obrázek 12.5: V okně Parental Controls (Rodičovský dohled) můžete nastavit možnosti kteréhokoli uživatele vašeho Macu. Pokud zapnete volbu Omezit aplikace (Limit Application), budete moci ve spodní části záložky Aplikace (Apps) vybrat aplikace (ty z prodejny Mac App Store a další) a dokonce i šikovné pomůcky panelu Dashboard (Dashboard widgets). Stačí, když zaškrtnete políčka vedle jejich názvů. (Pokud potřebujete, klepněte na malé rozbalovací trojúhelníčky.) Ty označené pak budou jedinými programy, které může uživatel tohoto účtu spouštět. Pole Vyhledat (Search) vám pomůže najít konkrétní programy, i když nevíte, do jaké kategorie spadají.

Záložka Aplikace (Apps)

Tuto záložku (obrázek 12.5) můžete využít k omezení škály programů, které může vaše stádečko uživatelů řízených účtů používat. (Omezit to, co lidé mohou provádět s vašim Macem, když se nedíváte, je při sdílení počítače vždycky užitečné. Ale pokud je to někde vyloženo nutné, je to ve školních lavicích!)

Ve spodní části dialogového okna znázorněného na obrázku 12.5 jsou v seznamu uvedeny všechny programy, které jste zakoupili v prodejně Mac App Store, všechny ostatní programy, všechny pomůcky panelu Dashboard a všechny aplikace z vaší složky Utility (Utility). Ve složce Aplikace (Applications) držitele účtu se zobrazí pouze zaškrtnuté aplikace. (Pokud

program nevidíte, použijte pole Vyhledat (Search), nebo přetáhněte jeho ikonu do okna z Finderu.)

Novinka: Tento panel nyní věnuje speciální pozornost programům zakoupených v prodejně App Store (blíže v kapitole 5). Pomocí rozbalovací nabídky Povolit aplikace z App Store (Allow App Store Apps) můžete dokonce pro povolené aplikace určit odpovídající věkovou skupinu. Zvolíte-li například volbu nad 9 let (up to 9+), vaše starostlivě hlídané potomstvo bude moci používat všechny programy z prodejny App Store, které byly ohodnoceny jako vhodné pro devítileté nebo starší uživatele.

Použití jednoduchého Finderu

Pokud někomu chcete opravdu pomoci přežít Mac (nebo Macu pomoci přežít dotyčného), zapněte volbu Použít Jednoduchý Finder (Use Simple Finder). Pak zaškrtněte položky programů, které tato osoba může používat.

Předpokládejme, že jste onen šťastlivec, který používá účet se zapnutou volbou Použít jednoduchý Finder (Use Simple Finder). Když se přihlásíte, otevře se vám poněkud strohý pohled, který je znázorněn na obrázku 12.6. Jsou tam pouze tři nabídky (Apple, Finder a File), jediné okno, žádná ikona pevného disku a okleštěný Dock. Jediné složky, které jsou vidět, jsou v Docku. Zahrnují toto:

Obrázek 12.6: Simple Finder nepůsobí zrovna dojmem teplého domova, pokud tedy nejste jeden z těch spartánských, vesmírných uživatelů typu Doktora Zlouna. Ale může to dobře posloužit těm, kdo nejsou v užívání Macu tak zběhlí – je tu méně možností a příjemné rozhraní, kde stačí jednou klepnout. Každý program ve složce Mé aplikace (My Applications) je ve skutečnosti pouze odkaz na tento program, zatímco ten si pohodlně hoví někde v zakázané složce.

- **Mé aplikace (My Applications).** V této složce jsou krácená jména aplikací, která vám administrátor umožnil používat. Uvidíte je v podivném pevně daném zobrazení ikon

nazvaném „stránky“. Seznamová a sloupcová zobrazení neexistují. Osoba se zapnutou volbou Použít jednoduchý Finder (Use Simple Finder) nemůže přesouvat, přejmenovávat, mazat, třídit ani měnit zobrazení těchto ikon – může na ně pouze klepnout. Pokud máte ikon příliš mnoho na to, aby se vešly na jednu obrazovku, objeví se vám pod nimi tlačítka s čísly stránek, abyste se mohli pohybovat z jedné sady do druhé.

- **Dokumenty (Documents).** Toto je vlastně vaše složka Domov → Dokumenty (Home → Documents). Je samozřejmé, že pokud jste uživatel s volbou Použít jednoduchý Finder (Use Simple Finder), vaše složka Domov (Home) *není vidět*. Zde jsou uloženy všechny vaše věci.
- **Sdílené (Shared).** Toto je stejná sdílená složka, jaká je popsána na straně ***504***. Slouží k tomu, abyste si vy a ostatní uživatelé mohli vyměňovat dokumenty. Nemůžete ale otevřít žádnou složku uvnitř, pouze dokumenty.
- **Koš (Trash).** Tady máte odpadkový koš, ale asi ho moc nevyužijete. Vybrat a přesunout tam nějakou ikonu je proti pravidlům, takže v podstatě nemáte, co byste tam přesouvali.

Jediné programy se svými vlastními ikonami v Docku jsou Finder a Dashboard.

Aby bylo vše opravdu jednoduché, Mac OS X vám povolí mít otevřené vždy pouze jedno okno. Je také jednoduché otevírat ikony, protože je otevře *jedno* klepnutí, ne dvě.

Nabídka pro soubor (File) je také poněkud okleštěná, nabízí vám jen příkaz pro zavření okna (Close Window). Nabídka Finder vám dává dvě možnosti: O Finderu (About Finder) a Spustit plnou verzi Finderu (Run Full Finder). Ta druhá možnost si od vás vyžádá administrátorské jméno a heslo a pak se vrátí zpět k plné verzi Finderu – je to šikovná úniková cesta. Pokud se chcete opět vrátit k jednoduché verzi Finderu, zvolte Finder → Návrat k jednoduchému Finderu (Finder → Return to Simple Finder).

Nabídka je opravdu omezená: můžete použít volbu Odhlásit uživatele (Log Out), Vynutit konec (Force Quit) anebo Uspat (Sleep). To je vše. Není zde ani stopy po vyhledávací (Spotlight).

Jinak můžete v podstatě zapomenout vše, co jste si přečetli v této knize. Nemůžete vytvářet složky, přemísťovat ikony ani dělat nic jiného než jen klepat na ikony, které vám váš administrátor laskavě poskytl. Je to jakoby se Mac OS X odstěhoval a nechal vám jen prázdný dům.

Ačkoliv je Jednoduchý Finder (Simple Finder) opravdu jednoduchý, můžete z něj spustit jakýkoliv program (tedy přinejmenším ty, které administrátor povolil). I komplikovanější program, který běží v Simple Finderu, stále používá všechny své funkce – to jen Finder byl ořezán až na kost.

Jinými slovy: Jednoduchý Finder je báječně jednoduchá verze Finderu. Nováčky však technologie budou strašit, až dokud nás svět neobdaří jednoduchými verzemi aplikací iMovie, Mail nebo Microsoft Word. Ovšem pořád je to lepší než nic.

Záložka Web

Tato funkce umožňuje určit, které webové stránky si vaše dítě může prohlížet.

Upřímně řečeno, snažit se z webu odstranit nevhodný obsah je nadlidský úkol; pokud vaše dítě tento zákaz neobejde použitím jiného prohlížeče, tak se prostě na obscénní obrázky

podívá u kamaráda. Ale můžete si alespoň užít pocit, že jste to zkusili, a můžete k tomu využít jeden ze tří stupňů přísnosti:

- **Povolit neomezený přístup k webovým stránkám (Allow unrestricted access to Web sites).** Žádné filtry, možné je všechno.
- **Automaticky omezit přístup ke stránkám pro dospělé (Try to limit access to adult Web sites automatically).** Slovo „pokusit se“ znamená, že Apple tímto připouští, že každý filtr se dá obejít.

Mac OS X ale v každém případě analyzuje obsah otevírané stránky a odfiltruje nevhodný materiál. Tyto stránky se v Safari neobjeví, dokud je přihlášen uživatel s takto omezeným účtem. Klepnutím na volbu Nastavit (Customize) a editováním položek Vždy povolit (Always allow) a Nikdy nepovolit (Never allow) můžete obejít rozhodnutí systému pro jednotlivé stránky.

- **Povolit přístup pouze k těmto webovým stránkám (Allow access to only these Web sites).** Toto je vůbec nejpřísnější přístup: je to seznam *povolených stránek*, seznam *pouze* těch stránek, které vašemu dítěti povolíte navštívit. Je plný stránek pro děti, např. Disney nebo Discovery Kids, ale samozřejmě můžete seznam editovat, a to klepnutím na tlačítka **+** a **–** pod seznamem.

PRO POKROČILÉ

Rodičovský dohled se vzdáleným přístupem

Někoho ve firmě Apple napadlo, že funkce rodičovského dohledu by se mohla obzvlášť hodit ve škole. Onen člověk si dále uvědomil, že by bylo skvělé, kdybyste mohli měnit nastavení pro Mac A, B, C a D, zatímco sedíte u Macu E. Jinými slovy: učitel by mohl měnit nastavení, aniž by pobíhal od stolu ke stolu.

A to je důvod, proč můžete upravovat volby rodičovského dohledu i z jiného Macu na stejné síti.

Fáze 1: Posadte se k Macu prvního dítěte a otevřete Předvolby systému (System Preferences); pak otevřete Rodičovský dohled (Parental Controls); klepněte na a zadejte své heslo.

Nyní klepněte na jméno účtu, který chcete vzdáleně upravit. Pak vyberte z nabídky , které se nachází pod seznamem účtů, položku Povolit vzdálené nastavení (Allow Remote Setup). Zavřete Předvolby systému (System Preferences).

Opakujte toto pro každý účet na každém Macu, který chcete takto vzdáleně ovládat.

Fáze 2: Vraťte se k učitelskému stolu. Na vašem vlastním Macu vyberte Otevřít → Připojit k serveru (Go → Connect To Server). V dialogu, který se otevře, klepněte na Browse.

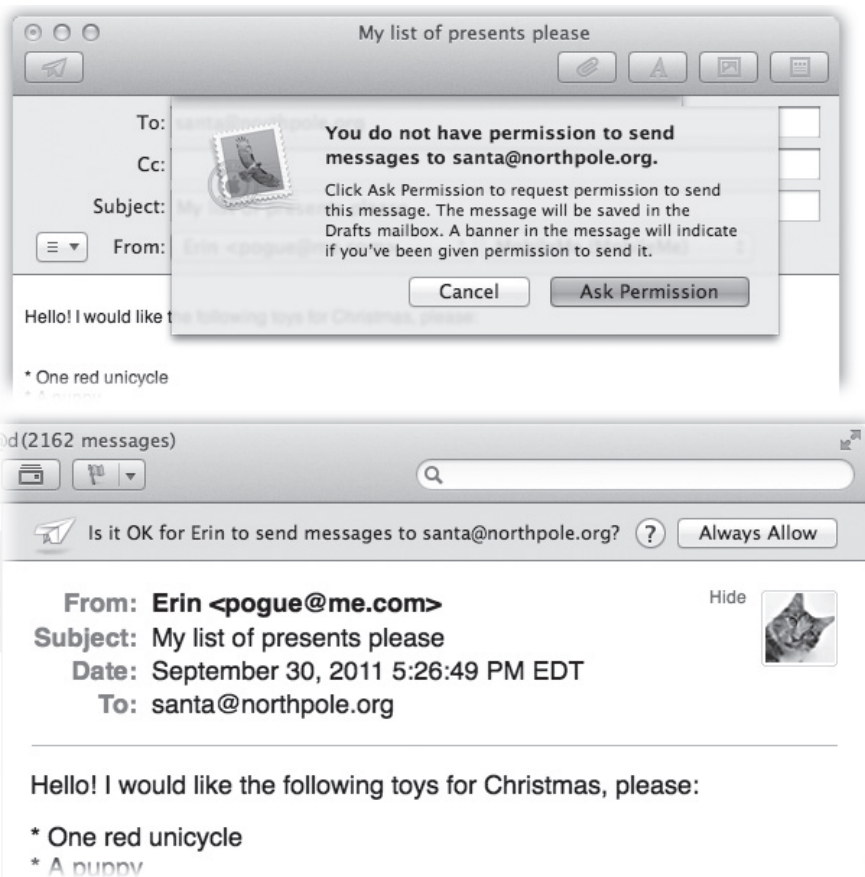
Nyní před sebou máte seznam dalších Maců na síti. Na jeden klepněte a zadejte administrátorské jméno a heslo pro daný Mac.

Nyní otevřete Předvolby systému (System Preferences), klepněte na Rodičovský dohled (Parental Controls), klepněte na a potom opět napište heslo. V nabídce Uživatelé a skupiny (Users & Groups) pak uvidíte seznam nazvaný Jiné počítače (Other Computers). Klepněte na jméno účtu (na Macu, který používá dané dítě), u kterého chcete změnit nastavení. Zadejte ještě jednou administrátorské jméno a heslo platné pro vzdálený počítač a je to!

Záložka Lidé (People)

Zde můžete řídit možnost přístupu svých dětí ke dvěma skupinám lidí. Jde o skupinu těch, kteří jsou na e-mailu a těch, kteří jsou v iChatu. Zaškrtněte políčka v horní části podle svého uvážení.

Zde můžete vytvořit seznam e-mailových a chatových adres lidí, se kterými povolíte vašim ratolestem komunikovat. Klepněte na tlačítko **+** pod seznamem, napište adresu a stiskněte Return. Namydřit, opláchnout a znovu.

Obrázek 12.7: Nahoře: Pokud se vaše dítě bude snažit kontaktovat někoho, kdo není v seznamu povolených kontaktů, může to buďto vzdát, nebo klepnout na volbu Požádat o povolení (Ask Permission), což znamená vyžádat si povolení.

Dole: Používáte-li aplikaci Mail, o žádosti se dozvíte. Pokud jste přesvědčeni, že adresát zprávy není závadná osoba, můžete udělit povolení klepnutím na Vždy povolit (Always Allow). Váš mladý chráněnc se tu dobrou zprávou dozví, až se příště podívá do své složky Koncepty (Drafts), kde jeho zpráva čekala na povolení od vás, hodného rodiče.

Tip: Bohužel nemůžete přetáhnout karty přímo z adresáře, to by bylo až příliš jednoduché. Ale když klepnete na tlačítko **+**, abyste vytvořili nový řádek v seznamu (v editovacím režimu), můžete přetáhnout pouze e-mailovou adresu z karty adresáře, kterou jste si otevřeli. Můžete rovněž expandovat výsledné dialogové okno (klepnete na tlačítko **▼**) a poklepejte na osobu v adresáři.

Z důvodů, které budou vysvětleny dále, zaškrtněte volbu Odeslat žádost o povolení adresáta (Send permission requests to, tedy komu posílat povolovací e-maily) a vložte tam svou vlastní e-mailovou adresu.

A teď: Když vaše ratolest používá e-mailový program od Apple na to, aby poslala zprávu někomu, kdo *není* v seznamu povolených adres, nebo se pokouší pomocí programu iChat komunikovat s někým, kdo v onom seznamu nefiguruje, obdrží zprávu znázorněnou na obrázku 12.7. Pokud klepne na volbu Požádat o povolení (Ask Permission), pak do *vaší* e-mailové schránky zakrátko přijde zpráva se žádostí o povolení; a mezitím je neodeslaná zpráva vašeho dítěte hezky u ledu ve složce Koncepty (Drafts).

Když přidáte adresu oné osoby mezi povolené adresáty (obrázek 12.7 dole), pak příště, až vaše ratolest klepne na uložený e-mail ve své složce Koncepty (Drafts), bude jí sděleno, že je všechno v pořádku a její zpráva může odejít.

Poznámka: Tato funkce nezabrání používání e-mailu nebo chatu v *jiných* programech, jako je například Microsoft Outlook nebo Skype. Pokud se obáváte, že vaše snahy budou obcházeny, zablokujte přístup k těmto aplikacím pomocí seznamu povolených aplikací, jak je popsáno výše.

Až vaše dítě nastartuje program iChat nebo Mail, zjistí, že v seznamu kontaktů jsou pouze ty kontakty, které jste povolili.

Ale vyrovnat se se vzteklým pubertákem, to už je jen na vás!

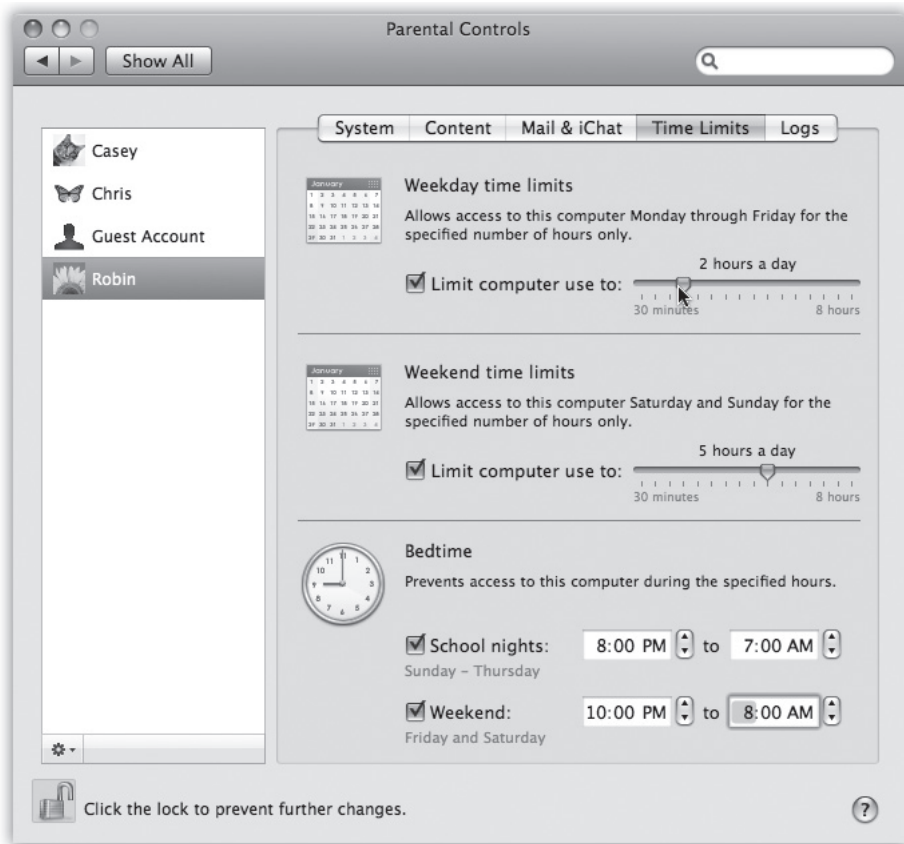
Časová omezení

Programátoři v Apple jsou opravdu chytrí. A určitě také mají děti.

Uvědomili si totiž, že některé rodiče zajímá, *kolik času* stráví jejich dítě u počítače, a někteří se dokonce zamyslí nad tím, *které denní hodiny* to jsou (obrázek 12.8):

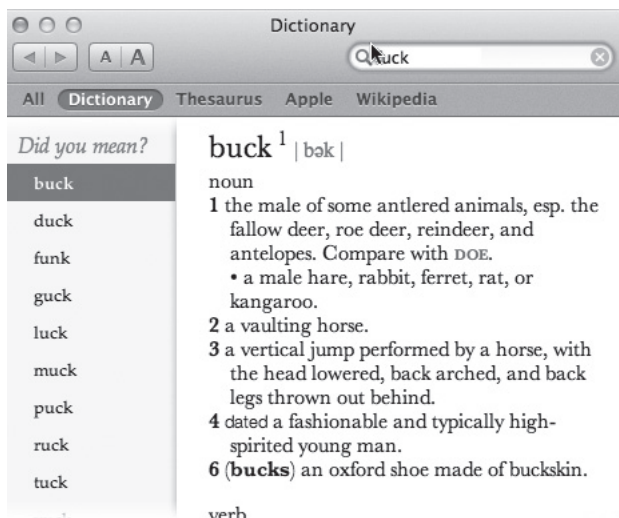
- **Kolik času.** V odděleních Limity v pracovních dnech (Weekday time limits) a Limity o víkendu (Weekend time limits) zapněte volbu Omezit používání počítače na (Limit computer use to) a přizpůsobte hodnotu posuvníkem.
- **Které hodiny.** V části Večerka (Bedtime) zaškrtněte buď volbu Noci před školou (School nights), nebo Víkend (Weekend) a pak určete hodiny, kdy je Mac pro vaši ratolest nedostupný.

Jinými slovy: tato funkce má zřejmě v celé knize nejnižší poměr počet_stran/význam. Nedá moc práce tuto problematiku vysvětlit, ale rodiče dětí závislých na Macu učiní mnohem klidnějšími.

Obrázek 12.8: Nahoře: Pokud se držitel tohoto účtu pokusí přihlásit k počítači v jiných než vámi určených hodinách, setká se s tímto hlášením: Časové limity počítače vyčerpány (Computer time limits expired). Uživatel se zobrazí nabídka, které mu nabídne čas navíc, od 15 minut až po možnost Po zbytek dne (Rest of the day). Ale toto prodloužení vyžaduje vaše rodičovské svolení resp. vaše rodičovské heslo, jinak se nezaktivuje.

Dole: Podobná situace – když uživatel zrovna pracuje s počítačem a jeho čas vyprší, objeví se hlášení na obrázku. Opět můžete jako všeznalý administrátor pomocí tohoto dialogu povolit více času.

Obrázek 12.9: Je to divné, ale když je zapnutý rodičovský dohled, ve slovníku něco chybí: prostá slova.

Tip: Jestliže použijete časové omezení, vaši prckové teď vědí, jak dlouho se ještě mohou zašívát u Macu, než na ně dopadne digitální železná pěst. Klepnou-li na hodiny v nabídce (je tam zobrazen aktuální čas), zobrazí se nabídka s údajem například: „Rodičovský dohled: zbývá: 1:29.“ Inu, správné rodičovství má mnoho forem.

Záložka Jiné (Other)

Tato záložka nabízí různé možnosti, k nimž patří následující:

- **Schovat vulgární výrazy ve slovníku (Hide profanity in Dictionary).** Jak jste se dozvěděli už v kapitole 10, Mac OS X přichází s úplnou elektronickou verzí *Nového oxfordského amerického slovníku*. A úplná v tomto případě znamená, že obsahuje i nevhodné výrazy. Zapnout volbu Schovat nevhodné výrazy ve slovníku (Hide profanity in Dictionary) je jako nainstalovat program Insta-Censor™. Kdykoli je vaše ratolest přihlášena, schová tato volba většinu ošklivých slov ve slovníku (obrázek 12.9).
- **Omezit správu tiskáren (Limit printer administration).** Je-li zaškrtnuto toto políčko, vaše děti nemají povolení ke změně nastavení tiskárny. Jistě nechcete, aby odstraňovaly nebo instalovaly tiskárny, že ne?
- **Omezit vypalování CD a DVD (Limit CD and DVD burning).** Po prvním vytvoření standardních účtů mohou jejich vlastníci vypalovat CD nebo DVD dle své vůle. Ovšem například ve školní laboratoři bude nejspíše potřeba zablokovat možnosti vypalování disků (z důvodu zamezení softwarového pirátství). Z tohoto důvodu je zde toto zaškrťovací políčko.
- **Zakázat změnu hesla (Disable changing password).** Název této funkce je velmi výmluvný. Volba brání neukázněným dětem ve změně hesla. Konec konců, to je vaše práce.

Úpravy účtů

Pokud jste správcem, můžete svůj vlastní účet měnit, jak se vám zachce.

Pokud ale vlastníte jiný účet, nemůžete změnit nic jiného než svůj obrázek, heslo, Apple ID a prvky přihlašování. Pokud chcete měnit cokoliv dalšího, musíte požádat administrátora, aby se přihlásil, provedl změny, které si přejete, a pak vám opět předal počítač.

Smazání účtu

Občas se to stává: někdo odmaturoval, někoho propustili, a někdo se na vás prostě vykašlal. Dříve nebo později se může stát, že budete potřebovat účet vymazat.

Obrázek 12.10: Nahoře: V tomto dialogu se dozvíte, kde najdete obsah vymazaného účtu, pokud by to někdy bylo potřeba.

Dole: Soubory a nastavení vymazaného účtu žijí dál ve složce Smazání uživatelé (Users → Deleted users).

Až ten čas přijde, klepněte na jméno účtu v seznamu Uživatelé a skupiny (Users & Groups) a pak klepněte na znaménko minus pod seznamem. Mac OS X se vás pak zeptá, co má dělat s nastavením a se soubory člověka, který vás opustil (obrázek12.10):

- **Uložit domovskou složku na obraz disku (Save the home folder in a disk image).** Tato možnost představuje přístup typu „jednou se vrátím“. Mac OS X zachová složky člověka, který odešel, v Macu v malé elektronické obálce, která nezahltí váš pevný disk, a pokud bude potřeba, můžete ji znovu otevřít.

Ve složce Smazaní uživatelé (Users → Deleted Users) najdete soubor obrazu disku příponou .dmg. Když na tento soubor poklepete, na vaší ploše se objeví nová ikona virtuálního disku pojmenovaná po vymazaném účtu. Složky a soubory na tomto „disku“ můžete otevírat, jako byste pracovali v původní složce Domov (Home).

Pokud by se náhodou stalo, že ona osoba opět vstoupí do vašeho života, můžete použít tento obraz disku k obnovení jejího vymazaného účtu. Začněte vytvořením úplně nového účtu. Potom zkopírujte obsah složek v obrazu disku (složky Dokumenty (Documents), Obrázky (Pictures), Plocha (Desktop) atd.) do odpovídajících složek v nové složce Domov (Home).

- **Neměnit domovskou složku Domov (Do not change the home folder).** V tomto případě Mac OS X odstraní účet, takže ten už se pak neobjevuje na přihlašovací obrazovce nebo v panelu Uživatelé a skupiny (Users & Groups) v Předvolbách systému (System Preferences) – ale složku Domov (Home) ponechá tak, jak je. Tuto volbu použijte, pokud se nechcete ihned zbavovat vlastnictví osoby, jež odešla.
- **Smazat domovskou složku (Delete the home folder).** Toto tlačítko nabízí přístup „navždy sbohem“. Účet i veškerý jeho obsah budou vymazány jednou provždy.

Poznámka: Pokud vymažete účet typu Pouze sdílené (Shared Only), nebude vám nabídnuta možnost zachovat obsah složky Domov (Home). Důvod spočívá v tom, že tento typ účtu *nemá* složku Domov (Home).

Nastavení přihlašovacího procesu

Jakmile jednou založíte více účtů, kdykoli pak zapnete Mac nebo zvolíte → Odhlásit uživatele (Log Out) nebo kdykoli vás Mac odhlásí automaticky, objeví se dialog znázorněný na obrázku 12.1. Ale pomocí dalších řídicích prvků můžete jako administrátor nastavit na přihlašovací obrazovce silnější či slabší zabezpečení, anebo jinak řečeno celý proces ztížit či usnadnit.

Otevřete Předvolby systému (System Preferences), klepněte na , prokažte svá oprávnění zadáním administrátorského hesla a klepněte na tlačítko Volby přihlášení (Login Options, obrázek 12.11). Tady je několik způsobů, kterými můžete přihlašování usnadnit nebo lépe zabezpečit:

- **Automatické přihlášení (Automatic login).** Tato volba vylučuje potřebu vůbec se přihlašovat. Toto nastavení šetří čas i komplikace, pokud daný Mac používá pouze jeden uživatel nebo pokud jej většinu času používá pouze jedna osoba.

Když z rozbalovací nabídky vyberete jméno držitele účtu, budete vyzváni k zadání jeho hesla. Vepište údaje a klepněte na OK.

PRO POKROČILÉ

Tajné možnosti účtu

Advanced Options

User: "Casey"

WARNING: Changing these settings might damage this account and prevent the user from logging in. You must restart the computer for the changes to these settings to take effect.

User ID:

Group:

Account name:

Login shell: ▾

Home directory:

UUID:

Aliases:

Kdokoli, kdo zná Mac OS X opravdu dobře, by mohl mít námitky proti jedné větě v této části: „Pokud jste administrátor, můžete svůj vlastní účet měnit, jak se vám zachce.“

Každý totiž ví, že existuje jeden aspekt účtu, který nemůže změnit ani administrátor: *krátké jméno* účtu (jméno účtu, na rozdíl od celého jména). Jakmile jej jednou vytvoříte, už vám zůstane navždy nebo alespoň do té doby, než onen účet smažete.

Alespoň Apple si přeje, abyste si to mysleli. Existuje však tajný způsob, jak si zvolit jiné *krátké jméno*. Původně vytvořené *krátké jméno* *nemůžete* lehce změnit, ale můžete si vytvořit *jiné* kratší, lépe zapamatovatelné, takové, které bude *také* fungovat, až se budete přihlašovat anebo prokazovat svoji totožnost.

Chcete-li jej najít, stiskněte tlačítko Control a současně klepněte (nebo klepněte pravým tlačítkem myši) na jméno účtu v seznamu účtů v levé části panelu Uživatelé a skupiny (Users & Groups) v panelu Předvolby systému (System Preferences). V místní nabídce vyberte Pokročilé volby (Advanced Options).

Objeví se podivný a báječný panel Pokročilé volby (Advanced Options). Přímo uprostřed je pole Název účtu (Account name), ale toto neupravujte, nebude to totiž fungovat.

Místo toho klepněte na tlačítko **+** pod seznamem s názvem Zástupci (Aliases). Nabídne se vám možnost zadat *alternativní* jméno. Pak klepněte na OK. Takovýchto aliasů můžete vytvořit, kolik budete chtít.

Až bude vše hotovo, klepněte na OK. Až se budete příště přihlašovat do svého Macu, můžete místo toho starého použít své nové a vylepšené *krátké jméno*.

Radujte se, že jste se dočkali tohoto dne!

Od tohoto okamžiku už se danému uživateli při přihlašování nebude *vůbec* zobrazovat dialog, který vidíte na obrázku 12.1. Poté co zapnete počítač, se vy, jako onen držitel účtu, přenesete rovnou na plochu.

Je ale jasné, že všichni ostatní musí pořád zadávat svá jména a hesla. (Ale jak to vlastně udělají, když se Mac po zapnutí vrátí přímo na plochu? Odpověď: automatizováno je pouze přihlášení. Kdykoli se ale uživatel odhlásí, objeví se běžná přihlašovací obrazovka, například stisknutím → Odhlásit (→ Log Out)).

- **Zobrazit přihlašovací okno jako (Display login window as).** Když zapnete svůj Mac, tak se za normálních okolností přihlašovací obrazovka jeví jako seznam jednotlivých uživatelů, jak je znázorněno na obrázku 12.1. To je praktická ukázka možnosti Seznam uživatelů (List of users).

Ale pokud vám opravdu záleží na bezpečnosti, možná nebudete chtít zobrazovat ani takovýto seznam. Když vyberete volbu Jméno a heslo (Name and password, obrázek 12.11), pak bude muset každá přihlašující se osoba vepsat do zobrazeného prázdného pole své uživatelské jméno a heslo: Je to sice dost nepohodlné, ale zato velice bezpečné opatření.

- **Zobrazit tlačítka Uspat, Restartovat a Vypnout (Show the Sleep, Restart, and Shut Down Buttons).** Je pravda, že obejít bezpečnostní systém Mac OS X není složité. Skutečně odhodlaní záškodníci se mohou přihlašovací obrazovce vyhnout několika různými způsoby: restartovat v diskovém režimu FireWire, restartovat v unixovém terminálu a tak dále. Náhle mají tyto podvrtné živly přístup ke všem dokumentům v počítači a vyhnou se všem bezpečnostním kontrolám, které jste tak pečlivě připravili.

PRO POKROČILÉ

Přesun vaší složky Domov (Home) mezi dvěma počítači

Mac OS X navrhuje umístit všechny složky Domov (Home) všech uživatelů na pevném disku v jedné hlavní složce, a to Uživatelé (Users). Ale pokud byste mohli svoji složku Domov (Home) umístit na jiný disk, mohlo by to mít také své výhody. Pokud například neustále cestujete mezi domovem a prací, možná by pro vás bylo pohodlné nosit si s sebou celý svůj život na iPodu nebo nějakém jiném přenosném disku. Anebo v prostředí velkých firem by po vás síťový administrátor mohl chtít, abyste si svou složku Domov (Home) přenesli na jiné místo v síti Windows (ano, Mac OS X je natolik kompatibilní).

To všechno dokážete, ale chce to několik kroků.

Začněte zkopírováním své složky Domov (Home) na iPod (nebo kamkoliv jinam). To můžete udělat jako obvykle ve Finderu tažením ikony složky.

Nyní otevřete panel Uživatelé a skupiny (Users & Groups) v Předvolbách systému (System Preferences). Za současného držení tlačítka Control (nebo pravým tlačítkem myši) klepněte na název svého účtu; z místní nabídky použijte volbu Pokročilé možnosti (Advanced Options).

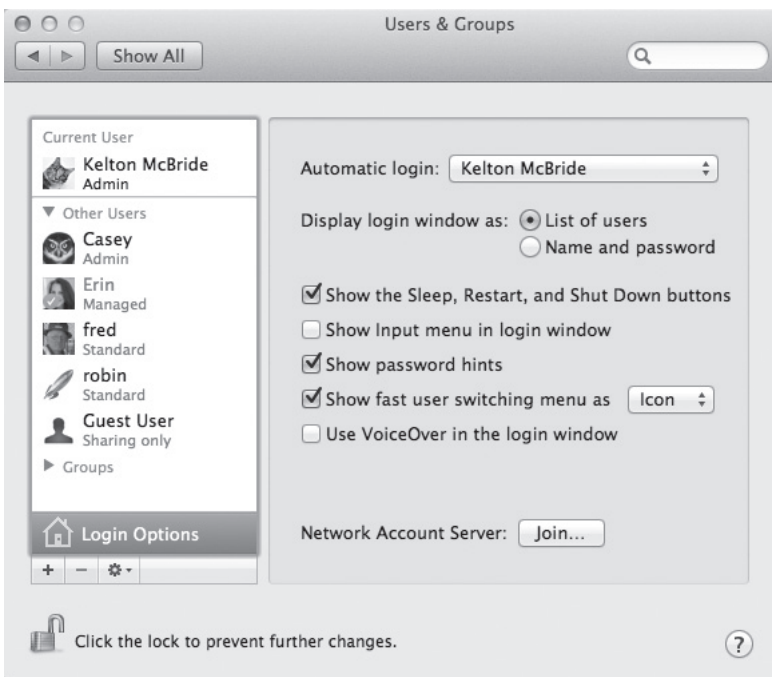
V novém dialogu Pokročilé možnosti (Advanced Options) vepište do okna Složka Domov (Home Directory) cestu ke své nové složce Domov (Home) – nebo jen klepněte na volbu Vybrat (Choose) a ukažte, kde se složka nachází.

Teď restartujte Mac. Opět se přihlaste a vyzkoušejte novou složku Domov (Home). Pokud vše funguje tak, jak má, můžete původní složku Domov (Home) z interního disku vymazat.

Pokud je vaším záměrem přenášet externí pevný disk mezi prací a domovem, opakujte stejnou proceduru na Macu v práci.

Než se budete přihlašovat, ujistěte se, zda je externí disk připojen k počítači, zda je napájen a zda funguje; jinak Mac vůbec nebude schopen vaši složku Domov (Home) najít a dostane se vám pouze chybového hlášení.

Jedním ze způsobů, jak jim jejich nekalé dílo překazit, je používat systém FileVault (kapitola 12, strana ***512***). Další možností je zrušit zaškrtnutí tohoto zaškrtačací políčko. Tak, a nyní tam nebude žádné tlačítko Restartovat (Restart) ani Vypnout (Shut Down), které by pokoušelo zlobivé jedince. Takováto ochrana je doma, ve školách i na pracovištích většinou dostatečná. Koneckonců uživatelé Maců bývají obvykle *milí* lidé.

Obrázek 12.11: Tyto volby mohou lidem zjednodušit nebo ztížit přihlašování; nabízejí několik stupňů zabezpečení. Mimochodem: volba Jméno a heslo (Name and password) vám rovněž umožní přihlásit se jako >console. Je to jedna z technik, které vám mohou pomoci řešit různé nesnáze (blíže na straně ***857***). Když tuto volbu aktivujete, je to také jeden ze způsobů, jak se přihlásit s účtem typu root (popsáno v bloku Pro pokročilě na straně ***671***).

Pokud se ale i tak bojíte, že by váš počítač někdo restartoval pouhým vytažením kabelu ze zásuvky, pak buď použijte FileVault, nebo nastavte *Programové heslo* (Firmware password), jak je popsáno na následující stránce.

- **Zobrazit nabídku klávesnic v přihlašovacím okně (Show Input menu in login window).** Pokud je vstupní nabídka (strana ***154***) přístupná už na přihlašovací obrazovce, znamená to, že lidé, kteří používají neamerickou verzi, mohou používat přihlašovací

funkce, aniž by museli předstírat, že jsou Američané. (Je pravda, že své heslo nemůžete zadat jiným druhem písma než latinku například pomocí líbivé ruské či japonské abecedy. Ovšem díky této možnosti budete moci zadat ve zvoleném jazyce alespoň své celé jméno.)

- **Zobrazit nápovědu hesel (Show password hints).** Mac OS X je tak hodný, že vám poté, co jste při pokusu o přihlášení zadali heslo třikrát špatně, zobrazí nápovědu pro heslo („jméno první osoby, která mne kdy políbila“). Z bezpečnostních důvodů můžete tuto volbu vypnout. Nápověda se pak nikdy nezobrazí.
- **Zobrazení nabídku rychlého přepínání uživatelů (Show fast user switching menu).** Tato funkce vám umožňuje přepínat mezi uživateli, aniž byste se museli nejprve odhlašovat (popsáno v této kapitole na straně ***505***).

Pokud zapnete volbu Povolit rychlé přepínání uživatelů (Fast User Switching), pak se v pravém horním rohu obrazovky zobrazí nová nabídka, ve které je seznam všech uživatelů tohoto počítače. Díky této nabídce nyní můžete specifikovat, jak bude tento seznam vypadat. Může se zobrazovat buď plné jméno aktuálního držitele účtu (Name), nebo jeho krátké jméno (Short Name), nebo kvůli úspoře místa jen všeobecná obrysová ikona (Icon).

- **V přihlašovací okně používat VoiceOver (Use VoiceOver at login window).** Pokud jste nevidomí je velice užitečná funkce VoiceOver (kapitola 15, strana ***619***). Jak se můžete přihlásit? Zapněte tuto volbu a funkce VoiceOver vám zvukově sdělí také možnosti přihlašovací obrazovky.

PRO POKROČILÉ

Programové heslo

Firmware Password Utility

The firmware password is used to prevent others from starting your computer with a different disk. This makes your computer even more secure.

Require password to change firmware settings

Password:
Type a password or phrase

Verify:
Retype the password or phrase

Cancel OK

Po všech těch řečech o zabezpečení a heslech pro vás může být trochu šok dozvědět se, že skutečný zloduch může obejít všechny bezpečnostní prvky v Mac OS X za 10 vteřin. Pokud jste si nezapnuli FileVault, pak může k jejich zločinným praktikám patřit použití unixové konzoly, které je popsáno v příloze B, režim jednoho uživatele, použití diskového režimu FireWire a tak dále.

Existuje ale jeden způsob, jak Mac zabezpečit úplně: zapnutím velice tajného a málo známého programového hesla (Firmware Password).

Najdete je tak, že stisknete kombinaci kláves $\text{⌘}+\text{R}$ a současně restartujete počítač. Tím se nastartuje Konzole zotavení systému Lion (strana *****848*****).

Po zvolení jazyka vyberte možnost Utility → Utilita Heslo firmwaru (Utilities → Firmware Password Utility).

Když spouštíte tento program, zadejte heslo administrátora. Zaškrtněte políčko Požadovat heslo při změně nastavení základního programového vybavení (Require password to change firmware settings), jak je znázorněno na tomto obrázku. Poté si vymyslete heslo, které bude vaším programovým heslem a bude vyžadováno při startování Maca z čehokoliv jiného, než je interní disk.

Poté budete požádáni o administrátorské heslo a nakonec se zobrazí zpráva Nastavení bylo úspěšně změněno (The settings were successfully saved). Nakonec restartujte počítač.

Od tohoto okamžiku kdykoliv se pokusíte nastartovat jinak než standardním způsobem, budete požádáni o zadání programového hesla. Žádný z obvyklých klávesových triků pro nastartování nebude fungovat, pokud nezádáte programové heslo. Nebude fungovat stisk klávesy C pro start z CD, ani držení N pro start ze serveru NetBoot, ani stisk T pro start v režimu Target Disk, ani stisk D pro start z instalačního DVD v diagnostickém režimu, ani stisk $\text{⌘}+\text{V}$ pro start v režimu Verbose, ani $\text{⌘}+\text{S}$ pro start v režimu Single-user, ani $\text{⌘}+\text{Option}+\text{P}+\text{R}$, které slouží k resetování parametru RAM, ani stisk Option, abyste nastartovali z jiného systémového disku, ani stisk klávesy Shift, abyste vstoupili do režimu Safe Boot. Nic z toho nefunguje, aniž byste zadali programové heslo.

Přihlašování a odhlašování

Zde je popsáno, jak bude vypadat vaše přihlašování se do počítače a odhlašování se od počítače, jakmile vám někdo nastaví účet. (Pro účely této části výkladu už nejste administrátor – jste jeden ze studentů, zaměstnanců nebo členů rodiny, pro které byl nastaven obyčejný účet.)

Jak prokážete svoji totožnost

Když poprvé zapnete svůj Mac (nebo když osoba, která byla přihlášena před vámi, zvolí $\text{⌘} \rightarrow$ Odhlásit uživatele (Log Out), objeví se přihlašovací obrazovka, kterou si můžete prohlédnout na obrázku 12.1. Dále můžete pokračovat jedním z následujících způsobů:

- **Restartovat (Restart).** Na tuto volbu klepněte, pokud z nějakého důvodu potřebujete počítač restartovat. (Tlačítka restartovat (Restart) a Vypnout (Shut Down) se ale nezobrazují, pokud je administrátor z bezpečnostních důvodů skryl, jak je popsáno na straně *****499*****.)
- **Vypnout (Shut Down).** Na tuto volbu klepněte, pokud jste již pro dnešek hotovi, nebo pokud chcete v panické hrůze z propracovanosti uživatelských účtů utéci. Počítač se pak vypne.
- **Přihlásit se (Log In).** Pokud se chcete přihlásit, klepněte v seznamu na své jméno. Pokud jste klávesnicový nadšenec, můžete také napsat jedno nebo dvě počáteční písmena nebo stisknout klávesy nahoru nebo dolů, dokud se vaše jméno neprosvítlí. Pak stisknete klávesu Return.

ČASTÉ DOTAZY

První pomoc v případě zapomenutého hesla

Pomoc, zapomněl jsem heslo! A nikdy jsem ho nikomu neřekl, takže mi nepomůže ani administrátor!

Žádný problém. Chce-li administrátor obnovit heslo, může prostě otevřít Předvolby systému (System Preferences), klepnout na možnost Uživatelé a skupiny (Users & Groups), klepnout na jméno účtu osoby, která zapoměla heslo, a pak klepnout na volbu Resetovat heslo (Reset Password).

Ale vy tomu vůbec nerozumíte! Já jsem administrátor! A jediným účtem na počítači je můj účet!

Máte štěstí, že Apple poskytuje ne jednu, ani dvě, ale rovnou tři záchranné sítě. Ovšem žádná z nich nefunguje, dokud ji váš kamarád administrátor nezapne.

Zprvé, při třetím pokusu o zadání hesla se zobrazí nápověda hesla (pokud ji máte a pokud administrátor nechal zaškrtnutou volbu pro nápovědu hesla (Hint)).

Zadruhé, pokud administrátor zaškrtnul volbu Povolit uživateli obnovení hesla pomocí Apple ID" (Allow user to reset password using Apple ID) v panelu Předvolby systému → Uživatelé a skupiny (System Preferences → Users & Groups), můžete při přihlašování klepnout na tlačítko „?“ v okně pro heslo. Zobrazí se zpráva psaná drobným písmem, která vám sdělí, že pokud jste zapoměli heslo, můžete jej resetovat pomocí svého Apple ID (If you forgot your password, you can reset it using your Apple ID).

Chcete-li pokračovat, klepněte na tlačítko ↻. Zobrazí se dialogové okno Resetovat heslo (Reset Password). Zadejte své Apple ID a heslo a klepněte na tlačítko Resetovat heslo (Reset Password). Zobrazí se zpráva, která vám sdělí, že změna hesla účtu vytvoří rovněž novou klíčenkou (strana **518***). (Ta stará je zatím stále k dispozici, pokud byste si na heslo vzpomněli.) Klepněte na tlačítko OK. Nyní zadejte nové heslo (dvakrát) a nápovědu hesla a potom klepněte na tlačítko Resetovat heslo (Reset Password).

Právě jste resetovali své heslo. Klepněte na tlačítko Pokračovat v přihlášení (Continue Log In) a přihlaste se se svým novým zdokonaleným a nezapomenutým heslem.

Zatřetí, pokud administrátor zapnul funkci FileVault, která je popsána dále v této kapitole, potom k přihlášení můžete použít její klíč zotavení (recovery key). V předešlých verzích OS se klíči říkalo hlavní heslo, ale jeho účel zůstal nezměněn. Jde o bezpečnostní záložní heslo, které představuje poslední šanci.

Máte-li klíč zotavení, čtěte dál. (Pokud jej nemáte, ale uložili jste si jej u Applu, zavolejte jeho oddělení technické podpory a oni vám jej dají. Pokud jste to neudělali, máte opravdu smůlu. Pevný disk je zašifrován a vám nezůstane nic jiného než jej smazat a rozloučit se se svými soubory.)

Ať už je to jakkoli, restartujete počítač. Na přihlašovací obrazovce klepněte na své jméno a potom klepněte na tlačítko „?“. Pokud se zobrazí nápověda a pomůže vám, je to prima! Pokud ne, klepněte na tlačítko Resetovat pomocí klíče zotavení (Reset it using Recovery Key), zadejte svůj klíč zotavení a modlete se k bohům Applu, aby tato poslední záchranná síť opravdu fungovala.

Ať už to provedete jakkoli, následně se objeví okno pro zadání hesla (pokud je tedy heslo vyžadováno). Pokud jste na první obrazovce omylem klepli na jméno někoho jiného, pak

můžete klepnout na tlačítko Zpět (Back). Jinak napište své heslo a stiskněte Return (nebo klepněte na volbu Přihlásit se – Log In).

Heslo můžete zkoušet napsat, kolikrát chcete. S každým nesprávným zadáním se okno pro heslo zběsile zatřese ze strany na stranu, jako by vrtělo hlavou. Pokud budete třikrát hádat nesprávně, objeví se vaše nápověda – pokud jste si tedy nějakou zadali. (Hádejte, co znamená podivná ikona v okně pro zadání hesla? Znamená to, že máte zapnutou volbu CapsLock a Mac se domnívá, že své heslo zadáváte velkými písmeny.)

Pokusíte-li se třikrát neúspěšně, zobrazí se vaše nápověda (pokud jste si ji nastavili). A pokud i tato ochrana selže, můžete jako klíč k resetování hesla použít své Apple ID (blíže popsáno v předchozím speciálním bloku).

Až se dostanete dovnitř, bude svět Macu vypadat přesně tak, jak jste ho opustili (nebo tak, jak ho pro vás nastavil administrátor). Vše ve vaší složce Domov (Home), všechny vaše e-maily a záložky, vaše tapeta na ploše a nastavení Docku – to vše je naprosto unikátní a jen pro vás.

Pokud nejste administrátor, nemůžete do složky Aplikace (Applications) instalovat žádné nové programy (nebo cokoliv přidávat). Tato složka je konečnou centrálním softwarovým úložištěm pro *všechny*, kdo používají Mac – a Mac zakazuje běžným uživatelům takovéto sdílené složky měnit či přemísťovat.

Jak se odhlásit

Pokud už jste na Macu vše dokončili, zvolte → Odhlásit uživatele (Log Out). Můžete rovněž stisknout kombinaci kláves Shift++Q. Zobrazí se potvrzovací hlášení. Pokud klepnete na možnost Zrušit (Cancel) nebo stisknete klávesu Esc, pak se vrátíte k tomu, co jste zrovna dělali. Pokud klepnete na možnost Odhlásit uživatele (Log Out) nebo stisknete klávesu Return, pak se vrátíte na obrazovku, kterou můžete vidět na obrázku 12.1, a celý přihlašovací proces začne znovu.

Tip: Pokud po výběru → Odhlásit uživatele (Log Out) nebo po stisknutí kombinace kláves Shift++Q stisknete Option, potvrzovací okno se nezobrazí.

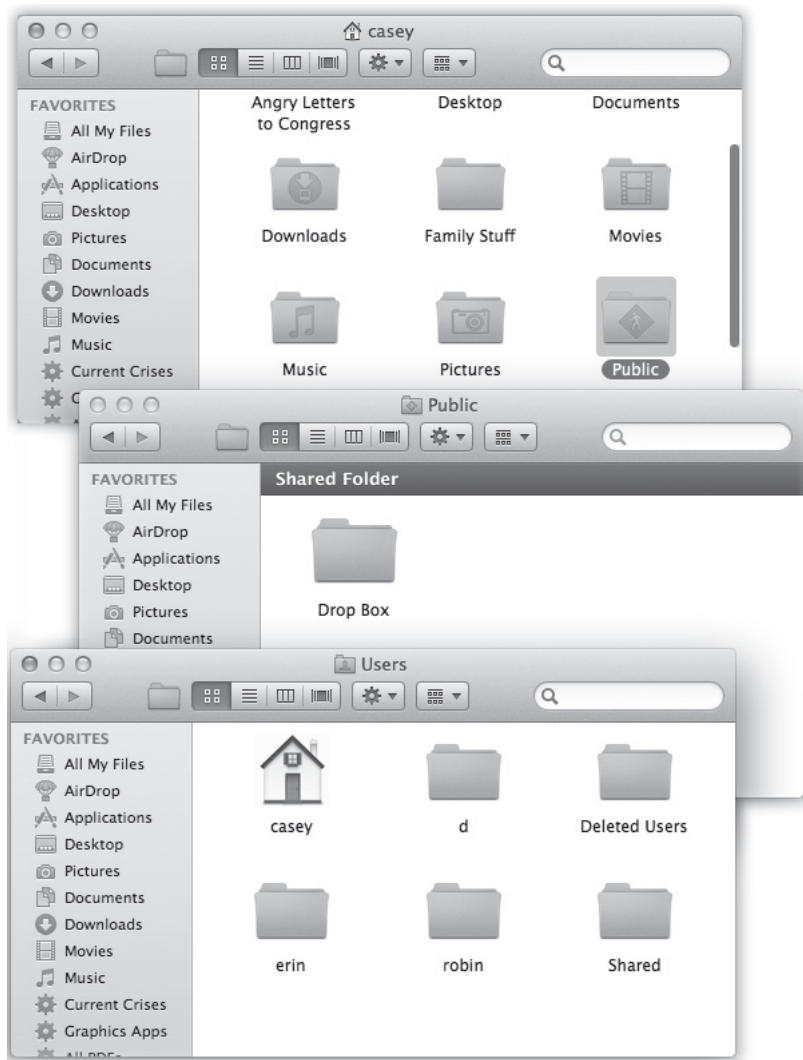
Sdílení mezi účty

To je moc pěkné, říkat, že každý účet je úplně oddělen od těch ostatních. Je hezké vědět, že vaše soukromí je chráněno před zvědavými pohledy spolupracovníků nebo rodiny.

Ale co spolupráce? Co dělat v případě, že *chcete poskytnout* některé soubory nebo složky jinému uživateli?

Není možné, abyste jednoduše otevřeli složku Domov (Home) někoho jiného a soubory tam vložili. Ano, každý držitel účtu má svou složku Domov a všechny se nacházejí ve složce Uživatelé (Users) na vašem pevném disku. Ale pokud se pokusíte otevřít složku Domov, která patří někomu jinému, zobrazí se vám téměř u každé složky uvnitř červená ikonka “zákaz vjezdu”, která sděluje: „Můžete se podívat, ale nesahejte na to.“

Naštěstí existuje mezi jednotlivými účty několik červích děr (obrázek 12.12):

Obrázek 12.12: Nahore: Ve složce Domov (Home) ostatních držitelů účtů si můžete prohlížet složky Veřejné (Public) a Místa (Sites). Tyto dvě složky obsahují věci, které ostatní lidé „zveřejnili“, aby pomohli svým spolupracovníkům.

Uprostřed: Ve složce Veřejné (Public) je složka Odkládací schránka (Drop Box), která slouží zcela opačnému účelu. Umožní každému, kdo se přihlásí na váš počítač, aby vám předal soubory; ale tyto druhé osoby neuvídí, co tato složka obsahuje.

Dole: Uvnitř složky Uživatelé (Users) se nachází složka Sdílené (Shared), červí díra pro červy, která spojuje všechny účty. Všichni uživatelé do ní mají volný přístup. (Abyste se dostali do složky Sdílené, stiskněte + .

- **Složka Sdílené (Shared).** Uvnitř složky Uživatelé (Users) se ukrývá složka, která nepatří přímo určitému uživateli, složka Sdílené (Shared). Každý má do této složky volný přístup, může do ní vkládat soubory nebo je zase odstraňovat bez jakýchkoliv zákazů. Je to společné úložiště pro všechny držitele účtů na jednom Macu. Je to jako Václavské náměstí, trh se zeleninou anebo vývěsní tabule před obchodem.
- **Složka Veřejné (Public).** Ve vaší složce Domov (Home) se nachází složka, která se jmenuje Veřejné (Public). Vše, co do ní zkopírujete, si budou ostatní moci prohlédnout nebo zkopírovat (ale ne změnit ani smazat); a nezáleží na tom, zda se jiná osoba přihlásí přímo na váš počítač nebo bude přistupovat ze sítě.
- **Odkládací schránka (Drop Box).** Uvnitř vaší složky Veřejné (Public) se nachází další skvělá podsložka: složka Odkládací schránka (Drop Box). Je tam proto, aby umožnila jiným lidem předat vám soubory, skryté a neviditelně ostatním. To znamená, že lidé mohou přidávat soubory a složky do vaší Odkládací schránky, ale ve skutečnosti ji nemohou otevřít. Tato složka je dostupná lokálně (osobně) i ze sítě.

Rychlé přepínání uživatelů

Systém uživatelských účtů, který jsme doposud popsali v této kapitole, je jistě okouzlující. Dovoluje každému uživateli udržet si svoje soukromí, udržuje vaše soubory v bezpečí a umožňuje vám zvolit si obrázek na plochu dle vlastního výběru.

Naneštěstí je tu ale nepatrný rozdíl mezi užitečným a otravným. Tato situace nastává tehdy, pokud jste přihlášení a nějaký jiný uživatel se chce jen rychle podívat na svůj účet – například zkontrolovat e-mail nebo kalendář. A jen kvůli tomu, aby se onen narušitel podíval na něco u sebe, vy se musíte úplně odhlásit, zavřít všechny dokumenty a ukončit všechny programy? A pak se zase budete muset přihlásit zpět a všechno opět nastartovat a budete se muset modlit, aby všechny vaše nápady mezitím někam neodpluly.

Naštěstí je tomu všemu teď konec. Rychlé přepínání uživatelů umožní osobě B, aby se přihlásila a nakrátko používala váš Mac. Všechny vaše věci, osoba A, prostě sklouznou na pozadí, ale jsou stále otevřené; podívejte se na obrázek 12.13.

ČASTO KLADENÉ DOTAZY

Sdílené datové soubory

Sdílím svůj Mac se svou ženou a osmiletým dítětem. Během let jsme nashromáždili obrovské množství souborů MP3, ale momentálně jsem jediný, kdo je vidí v iTunes. Funkce oddělených prostředí pro každého držitele účtu je jistě velice přínosná, ale co dělat, pokud chceme mít společný přístup k jistým souborům – například k naší knihovně v iTunes?

Problém je, že knihovna iTunes je uložena ve složce Hudba (Music) jedné jediné osoby. Naštěstí je řešení velice jednoduché.

Ten, kdo je administrátor, by měl přesunout složku iTunes (která se v tomto okamžiku nachází v něčí složce Music) do složky Uživatelé → Sdílené (Users → Shared). A nyní budou data přístupná všem.

Ted' se může každý držitel účtu přihlásit, nastartovat iTunes, vybrat iTunes → Předvolby → Pokročilé (iTunes → Preferences → Advanced) a klepnout na tlačítko s názvem Změnit (Change). Tím si jako knihovnu vybere přemístěnou složku hudby iTunes ve složce Sdílené (Shared). Kvůli aktualizaci seznamu skladeb byste měli složku přetáhnout rovněž do oken iTunes všech držitelů účtů.

Nyní může každá osoba prohlédnout a používat knihovnu melodií iTunes. Vaše děti nebudou moci písně přejmenovat, konvertovat je do jiného formátu a podobně, ale budou mít volnou ruku při vytváření vlastních seznamů skladeb.

Obrázek 12.13: Nahore: To, že se v pravém horním rohu obrazovky objeví nabídka Účty (Accounts), vám dává vědět, že je zapnutá volba Rychlé přepínání uživatelů (Fast User Switching). Kulatá značka označuje uživatele, kteří už jsou přihlášení, včetně těch, kteří byli „rychle přepnuti“ do pozadí. Matné barvy značí uživatele, který je zrovna přihlášen.

Dole: Když se obrazovka mění z vašeho účtu na účet někoho jiného, celý váš svět se viditelně přesune na pozadí, jako by byl zavěšen na straně rotující kostky – senzační animace, kterou v Mac OS X umožňují grafický software Quartz Extreme.

Až osoba B dokončí svoji práci, můžete opět celé své prostředí přenést zpátky, aniž byste museli něco znovu otvírat. Všechna vaše okna a programy jsou pořád otevřené – tak, jak jste je zanechali.

Pokud chcete zapnout tuto funkci, otevřete panel Uživatelé a skupiny (Users & Groups) v Předvolbách systému (System Preferences). (Je-li to nutné, klepněte na ikonu „zámek“, tím panel otevřete). Klepněte na položku Volby přihlášení (Login Options) a zaškrtněte políčko Zobrazit nabídku rychlého přepínání uživatelů (Show fast user switching menu as). Dialog si můžete prohlédnout na obrázku 12.11.

Jediná změna, které si všimnete okamžitě, je ta, že se v pravém horním rohu obrazovky objeví vaše jméno (obrázek 12.13, nahoře). Můžete také změnit vzhled této nabídky tím, že vyberete některou z voleb rozbalovací nabídky Zobrazit nabídku rychlého přepínání uživatelů (Show fast user switching menu), jak je rovněž vidět na obrázku 12.11.

A to je celé. Příště, až budete potřebovat, aby vás jiný uživatel nechal na chvíli pracovat s vaším účtem, prostě ze seznamu vpravo nahoře vyberte z nabídky účtů (Accounts) své jméno. Napište své heslo, pokud je požadováno, a nemusíte se za to malé vyrušení vůbec cítit provinile.

A nyní některé z jemnějších rysů Rychlého přepínání uživatelů:

- V závislosti na tom, kolik máte otevřených programů a kolik paměti Macu je využíváno, může mít přepínání účtů za následek určité zpoždění a aktivitu pevného disku. Po tento čas se ve virtuální paměti Mac OS X „uklízí“ to, co bylo uloženo v paměti pro *váš* účet, aby se vytvořil prostor i pro účet právě příchozího.
- Pokud chcete opustit otevřený účet, vyberte → Odhlásit uživatele (Log Out), jako obvykle. Anebo v seznamu Účty (Accounts) zvolte možnost Přihlašovací okno (Login Window). To vám dává jistotu, že se dostanete ke svému účtu, ať je momentálně přihlášen kdokoli.
- Ačkoliv je to podivné, může jeden program v jednom okamžiku využívat několik uživatelů. Pokud jste na svém účtu měli otevřený Microsoft Word, pak si i Franta, Pepa a Robert mohou na svém účtu otevřít kopii tohoto programu, když použijí volbu.
- V Předvolbách systému (System Preferences) nemůžete provádět změny v účtech uživatelů, kteří jsou stále přihlášení. Ani, jak byste možná předpokládali, nemůžete vypnout volbu Rychlé přepínání uživatelů (Fast User Switching), když jsou ostatní přihlášení. Také nemůžete vypnout funkci FileVault.
- Pokud se pokusíte Mac vypnout nebo restartovat, zatímco jsou přihlášení jiní uživatelé, setkáte se s hlášením: „Existují přihlášení uživatelé, kteří by mohli ztratit svou neuloženou práci, pokud teď vypnete počítač“ (There are currently logged in users who may lose unsaved changes if you shut down this computer). A budete požádáni o vložení administrátorského jména a hesla, abyste prokázali, že skutečně víte, co děláte.

A tady je morální dilema moderního věku. Pokud jste skutečně pokračovali zadáním hesla a klepnutím na volbu Vypnout (Shut Down), pak jste vypnuli všechny účty, které byly otevřené na pozadí a také všechny otevřené dokumenty. Pokud klepnete na Zrušit (Cancel), pak Mac nevypnete, dokud neseženete všechny držitele účtů, kteří mají na pozadí stále otevřenou práci, a nepřimějete je, aby se odhlásili.

Tip: Této hloupé situaci se můžete vyhnout dvěma způsoby: (1) každému zcela důvěřovat nebo (2) všechno si pečlivě uložit, než někoho jiného pustíte k tomu, aby se přihlásil a poslal váš účet do pozadí.

- Pamatujete si na složku Sdílené (Shared, ve složce Uživatelé (Users) na pevném disku)? Pořád ještě je to červí díra propojující všechny účty. Pokud chcete s nějakým uživatelem sdílet soubor, dejte ho tam.
- Váš účet není úplně uspaný, i když je na pozadí. Ve skutečnosti pokračuje ve všech činnostech, které jste mu nařídili. Pokud jste například stahovali nějaký velký soubor, pak váš účet pokračuje ve stahování, i když se k vašemu počítači přihlásí někdo jiný.

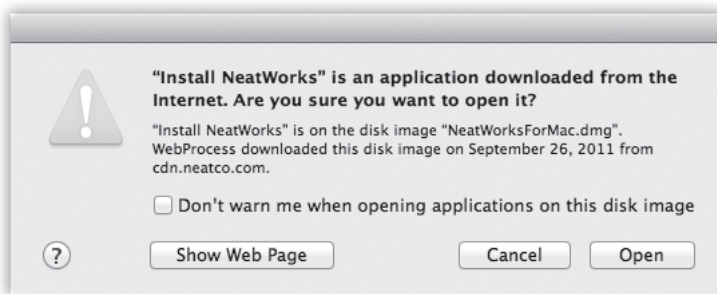
Pět bezpečnostních štítů Mac OS X

Mac OS X má skutečně skvělou reputaci, co se týče stability a bezpečnosti. Během doby, po kterou píší tuto knihu, se zatím neobjevil ani jeden virus – skutečně báječný rys, v jehož světle se systému Windows jeví jako ztráta času. Také se tu nesetkáte s věcmi tak častými ve Windows, jako jsou různé programy spyware – stažené programy, které za vašimi zády provádějí něco nekalého.

Na to je celkem obvyklá odpověď: „Systém Windows je mnohem větším cílem. Kdo by ztrácel čas psaním viru na počítač s osmiprocentním podílem na trhu?“

Možná je to z části důvod, proč je Mac OS X bez virů. Ale je také pravda, že Mac OS X byl postaven na mnohem inteligentnějších základech. Dole je vyjmenováno několik děr v typickém operačním systému, kterým se Apple vyhnul:

- Původní Windows XP přišly s pěti ze svých *portů* otevřenými. Mac OS X vždy dostanete z továrny se všemi porty zavřenými a zamčenými.
Porty jsou kanály, které vzdálené počítače používají k tomu, aby se připojily ke službám na vašem počítači: jeden pro okamžité posílání vzkazů, jeden pro funkci systému Windows pro vzdálené ovládání a tak dále. Je dobré je mít otevřené, pokud očekáváte návštěvníky. Ale pokud máte otevřený port, který ukazuje zranitelný vnitřek vašeho počítače světu, aniž byste o tom věděli, pak si říkáte o problémy. Otevřené porty jsou přesně to, co umožnilo virům, jako je Blaster, aby se rozšířily do milionů počítačů. (Microsoft konečně tyto porty uzavřel v balíčku Windows XP Service Pack 2.)
- V systému Mac OS X se něco takového nikdy nestane. Když se něco snaží nainstalovat se na váš Mac, budete na to upozorněni. Ve skutečnosti vždy, kdy se pokusíte stáhnout něco, co obsahuje *spustitelný kód* (jinými slovy program), ať už pomocí Safari nebo Mail, upozorní vás dialogové okno, že program může obsahovat viry. A to i v případě, že stahujete sbalený soubor, jako je soubor .zip (obrázek 12.14).
- Na rozdíl od některých jiných operačních systémů Mac OS X nenechá ani administrátora spouštět některé z programů, které udržují v provozu operační systém, bez toho, aby zadal administrátorské heslo a tím prokázal, kdo je. Virus systému Mac OS X (pokud taková věc existuje) by mohl teoreticky vymazat všechny vaše soubory, ale nedostal by se k věcem nikoho jiného – a nedokázal by poškodit operační systém.

Obrázek 12.14: Operační systém Lion nesmírně dbá na to, aby žádný program nebyl spuštěn bez vašeho vědomí (což je způsob, kterým získají viry či spyware počítače s operačním systémem Windows). Pokouší se vás ochránit například při spouštění nového programu nebo při prvním poklepání na program stažený z Internetu.

- Pravděpodobně již víte o funkci Finderu Bezpečně vysypat koš (Secure Empty Trash, strana ***95***). Ale volba v panelu Smazat (Erase) v programu Disková utilita (Disk Utility) může provést stejný supervýmaz *všeho volného místa* na vašem pevném disku. Nemluvíme jen o prostém výmazu, ale o totálním zničení všech odpadních míst, na kterých se kdy nacházely vaše soubory – jednou, pětkrát nebo sedmkrát. Mluvíme o naprostém zničení naděje na to, že by nějaký program či agent pro záchranu disku mohl obnovit hesla nebo soubory z vašeho pevného disku.
- Režim Anonymní procházení (Private Browsing) v Safari znamená, že můžete libovolně navštěvovat webové stránky, aniž byste zanechali *jedinou* digitální stopu – žádná historie, vůbec nic (kapitola 18, strana ***583***).

To je pouze několik malých příkladů. A teď několik zástupců skutečně silné obrany Macu.

Firewall

Pokud máte širokopásmové a neustále zapnuté připojení, znamená to, že jste k Internetu připojeni 24 hodin denně. Je teoreticky možné, že nějaký otrava použije automatický nabourávací program, aby váš počítač zaplavil datovými pakety nebo aby váš počítač ovládal. Funkce *firewall* v Mac OS X takovým nepravostem zabraňuje. Zapnete ji ta, že na tomto panelu klepnete na , zadáte své údaje a klepnete na tlačítko Start.

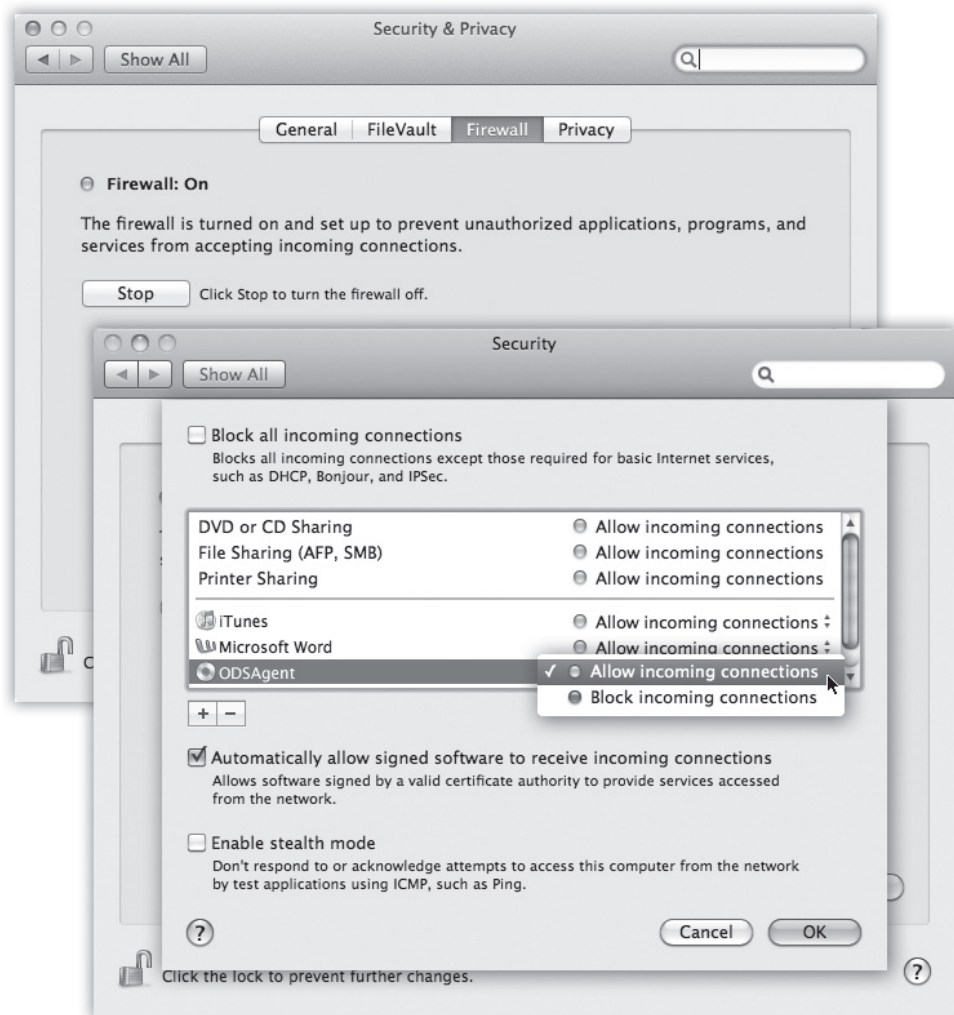
Poznámka: Připojujete-li svůj Mac k Internetu prostřednictvím směrovače (router) ať už kabelem nebo bezdrátově (včetně základní stanice AirPort), není potřeba firewall zapínat. Prakticky každý směrovač má vestavěný firewall, který chrání celou vaši síť. (Podobně pokud používáte funkci Sdílení Internetu (Internet Sharing) popsanou na straně ***688***, zapněte firewall pouze pro první Mac, ten který je připojen přímo k Internetu.)

Ve zkratce: Používejte firewall pouze tehdy, když je Mac připojen přímo ke kabelovému modemu, k modemu DSL nebo telefonnímu modemu.

Naštěstí to není *kompletní* zábrana. Jedna z velkých radostí vlastníka počítače je přece možnost připojit se k jiným počítačům. Život v betonové kryptě je spolehlivý způsob, jak se nenakazit virem, ale není to moc velká legrace.

Proto máte možnost zapnout firewall tak, že otevřete kartu Předvolby systému → Bezpečnost → Firewall (System Preferences → Security → Firewall), zadáte své údaje a klepnete na tlačítko Spustit (Start). Tuto blokádu můžete také jemněji doladit.

Obrázek 12.15: Nahore: Firewall operačního systému Mac OS X se nastartuje jednoduše pomocí tlačítka Start/Stop. Zábava začíná až po klepnutí na tlačítko Pokročilé (Advanced) ve spodní části (na tomto snímku je sice zakryto, ale je tam).

Uprostřed: Na tomto panelu jsou vypsány programy, kterým bylo uděleno povolení přijmout komunikaci z Internetu. U programu můžete kdykoliv změnit nastavení Povolit/ Blokovat (Allow/Block), jak je znázorněno zde. Můžete také klepnout na tlačítko + a sami ručně přidat program ze své složky Aplikace (Applications).

Uděláte to tak, že klepnete na tlačítko Advanced (Upřesnit); zobrazí se něco jako na obrázku 12.16 nahoře. Jak se dá očekávat, Lion vám nyní umožní povolit nebo zablokovat internetové připojení jednotlivě *pro každý program* na Macu. Najdete tam toto:

- **Blokovat všechna příchozí připojení (Block all incoming connections).** Tato volba je známá spíše jako paranoidní mód. Je povoleno odesílání a přijímání e-mailů, základní prohlížení webu a několik základních služeb, které Mac potřebuje. Ale všechny ostatní druhy kontaktu po síti včetně sdílení obrazovky, sdílení hudby pomocí iTunes atd., jsou zablokovány. Toto je nekompromisně a podstatně omezený firewall, který mnoha lidem přináší spíše potíže než užitek.

Tip: Jak poznáte už z názvu této volby, firewall Mac OS X blokuje všechna příchozí připojení, což odstraní většinu nebezpečí. Ovšem chcete-li, aby váš Mac blokoval rovněž odchozí Internetová připojení, můžete si nainstalovat program shareware pro firewall jako LittleSnitch. Je k dispozici na stránce Missing CD této knihy na webu www.missingmanuals.com.

- **Seznam jednotlivých programů (List of individual programs).** Je-li brána firewall zapnuta, ale nevybrali jste funkci Blokovat všechny (Block all), Mac podle tohoto seznamu jednotlivých programů a funkcí určí, komu je povoleno přijmout síťové připojení.

Na obrázku 12.15 dole je nad vodorovnou čarou výčet vlastních funkcí Mac OS X. Tyto jsou do seznamu přidány automaticky, když je zapnete v Předvolbách systému (System Preferences): Sdílení souborů (File Sharing), Sdílení tiskáren (Printer Sharing) atd.

Programy, jež nejsou určeny pro počítače Apple, mohou projít firewallem také. Jednotlivý program přidáte do seznamu ručně tím, že klepnete na tlačítko **+** pod seznamem a zvolíte příslušný program. Jiná možnost je jednoduše zareagovat na okno s požadavkem, které se zobrazí ve chvíli, kdy nový program chce přijmout připojení z Internetu.

Pro každý takovýto požadavek klepněte na volbu Povolit (Allow), samozřejmě pokud nežádá program Potměšilý_jedovatý_virus či podobný. Jména těchto programů se přitom postupně přidávají do seznamu v tomto dialogovém okně.

Pro každý program můžete použít rozbalovací nabídku vedle jeho názvu a podle stupně svých paranoidních sklonů vybrat buď volbu Povolit příchozí připojení (Allow incoming connection), nebo volbu Blokovat příchozí připojení (Block incoming connection).

Poznámka: Z času načas mohou některé programy požádat o povolení o přijetí příchozí zprávy z jejich mateřské lodě na webu. Jde-li o program, kterému věříte, klepněte na tlačítko Povolit (Allow).

- **Automaticky povolit podepsanému softwaru přijímat příchozí připojení (Automatically allow signed software to receive incoming connection).** *Podepsaným* softwarem se rozumí programy, které Apple považuje za programy přicházející od legitimních společností. Například vše od společnosti Adobe nebo Microsoft musí být v pořádku, že? (Tady můžete přidat své vlastní vtípky.)

Poznámka: No tak dobře, technicky je podepsaným programem takový program, jehož pravost je potvrzena třetí stranou – certifikační autoritou, společností jako je VeriSign nebo GoDaddy. Systém neviditelných klíčů (tajných čísel) potvrzuje, že software opravdu přišel od toho tvůrce, kterého uvádí, a to bez ohledu na počet kliků na cestě k vám.

Ještě jedna věc: Pokud explicitně přidělíte práva programu tak, jak je níže popsáno, program podepisujete.

Není-li toto zaškrtnuté políčko zaškrtnuto, budete při každém prvním spuštění nového programu dotázáni, zda programu povolíte internetové připojení. Při tomto vyrušení bude pole pro podepsaný software zmenšeno, protože dobře známé aplikace nejsou považovány za viry nebo spyware.

- **Zapnout neviditelný režim (Enable stealth mode)** je určena k tomu, aby Mac zavřel Internetu před nosem svá zadní vrátka. Různí narušitelé (hackeři) často používají automatické programy, které vašemu počítači pošlou dotaz: „Jsi tam?“ Snaží se najít počítače, které jsou zapnuty a neustále připojeny k Internetu. Pokud váš počítač odpoví a jim se podaří rozluštit, jak se dostat dovnitř, budou jej bez vašeho vědomí používat například jako přenosovou stanici pro rozesílání spamu nebo pro zamaskování své podvatrné činnosti.

Když tedy zapnete tento neviditelný režim, váš Mac bude na síti ještě neviditelnější; znamená to, že nebude odpovídat na elektronický signál, kterému se říká *ping*. (Na druhou stranu to ale znamená, že ani vy nebudete schopni se pomocí tohoto příkazu se svým počítačem spojit, když budete někde venku a budete chtít zjistit, zda je zapnut a připojen k Internetu.)

Poznámka: Možná jste si všimli, že asi neexistuje volba pro zapnutí výpisu firewallu, která vytváří malý textový soubor. Do tohoto souboru zapisuje Mac OS X každý pokus o přístup k Macu zvenčí. Výpis je však povolen, ve skutečnosti je zapnut pořád. Chcete-li výpis zobrazit, spusťte program Aplikace → Utility → Konzola (Applications → Utilities → Console). V levé části seznamu rozbalte záhlaví `/private/var/log` a klepněte na položku `appfirewall.log`.

Funkce FileVault

Funkce FileVault je jednou z nejsilnějších bezpečnostních funkcí Mac OS X a pro verzi Lion byla zcela přepsána. Ve skutečnosti byla dokonce *nahrazena* mnohem užitečnější a bezpečnější implementací. (Proto ji také Apple říká FileVault 2.) Dá však trochu práce porozumět ji.

Jak jistě víte, systém účtů v Mac OS X je vytvořen tak, aby udržoval vlastnictví jednotlivých uživatelů odděleně. Obvykle například Pepovi není dovoleno, aby se přehraboval ve Frantových souborech a e-mailech.

Dokud se ale neobjevila funkce FileVault, existovaly různé způsoby, jak tento zabezpečovací systém obejít. Nějaký potměšilec nebo machr mohl například nastartovat Mac v diskovém režimu FireWire nebo vyjmout pevný disk a připojit jej k linuxovému počítači či jinému Macu.

V každém případě by se pak takový člověk mohl přehrabovat všemi soubory na disku, mohl by je měnit nebo je ničit. Obzvláště pro uživatele, kteří mají tajné nebo citlivé soubory, by pak vznikla ohromná bezpečnostní díra.

FileVault poskytuje další bezpečnostní linii. Pokud zapnete tuto funkci, váš Mac automaticky *zašifruje* (zakóduje) *vše*, co je na vašem startovacím disku, nikoli jen to, co je ve vaší složce Domov (Home), jak to bylo v době před Lionem. Kdykoli vytvoříte nebo uložíte nový soubor, je tento rovněž zašifrován.

Poznámka: FileVault používá něco, čemu se říká šifrování XTS-AES 128. Jak je to bezpečné? Počítači hádajícímu heslo by trvalo 149 trilionů let, než by se střelil. Lidsky řečeno by mu to zabralo trochu více času, než je doba trvání dvou sérií filmů s Kevinem Costnerem.

FileVault činní vaše soubory nečitelnými pro všechny kromě vás a administrátora počítače. To znamená, že pokud někdo nezná (nebo neuhodne) vaše heslo, nemá šanci se k souborům dostat, ať zkouší seberaťfinovnější triky. (Pokud ovšem chcete, můžete jiným držitelům účtu přístup povolit.)

Vy *sami* po zapnutí funkce FileVault moc velký rozdíl nepoznáte. Přihlásíte se jako obvykle, klepnete na své jméno a vepíšete své heslo. Pouze malé zdržení při odhlašování vám napoví, že Mac OS X provádí údržbu zašifrovaných souborů: uvolňuje místo nebo vytváří zálohu vaší domovské složky pomocí programu TimeMachine.

Tip: Tato funkce je obzvláště užitečná pro majitele laptopů. Když vám někdo ukradne laptop nebo si jej „vypůjčí“, bez hesla se k vašim souborům nedostane.

Zde je několik věcí, které byste měli vědět o ochraně FileVault:

- **Funguje to, pouze když jste odhlášeni.** Jakmile se přihlásíte, vaše soubory jsou odemčeny a přístupné. Pokud chcete své soubory ochránit, dříve než odejdete od počítače, odhlaste se. (Anebo nechte spořič obrazovky, aby váš účet uzavřel; více na straně ***314***)
- **Také administrátor se může dostat k vašim souborům.** Jak je stanoveno v hierarchii Mac OS X, každý kdo má administrátorská práva, se teoreticky může dostat k souborům svých oveček – dokonce i tehdy, když je zapnutá ochrana FileVault (pokud tedy onen administrátor vlastní hlavní heslo (klíč zotavení), jak je popsáno níže).
- **Funkce FileVault závisí na oddílu pevného disku zotavení (Recovery HD partition).** O této utajené části vašeho pevného disku v systému Lion si můžete více přečíst na straně ***848*** v části o režimu zotavení. Zatím si řekneme, že naformátujete-li záměrně svůj pevný disk nějakým nestandardním způsobem, funkci FileVault 2 s největší pravděpodobností nebudete moci použít.
- **FileVault může nyní zašifrovat rovněž externí disky dokonce i disky flash.** Ovšem ovládání této funkčnosti vůbec není v Předvolbách systému (System Preferences), ale zcela jinde. Otevřete panel Disková utilita (Disk Utility) ve své složce Utility (Utilities). Smažte externí disk pomocí Rozšířeného (žurnálovaného, zašifrovaného) formátu Mac OS X (Extended (Journaled, Encrypted)). Ano, disk je potřeba smazat dříve než jej zašifrujete.

Poznámka: Tímto způsobem zašifrovaný disk nebude čitelný na Macích se staršími verzemi OS X.

- **Time Machine funguje hned.** Jednou z hlavních výhod funkce FileVault 2 je to, že program Time Machine může nyní zálohovat disk i když jste přihlášení (stará verze funkce toto neumožňovala).
- **Stará funkce FileVault je stále funkční.** Jestliže jste upgradovali svůj počítač ze systému Snow Leopard a předtím jste FileVault používali, chráněné účty budou existovat stejně jako předtím. Ale dokud pro tyto staré účty *nevypnete* starou funkci FileVault, nebudete moci použít funkci FileVault 2. Toto je ale i tak dobré udělat, protože FileVault 2 je mnohem lepší.
- **FileVault můžete kdykoli vypnout.** Stačí tuto funkci znovu navštívit v Předvolbách systému (System Preferences). (Dešifrování disku trvá určitou dobu, ale v práci můžete pokračovat.)
- **Pokud zapomenete své heslo a váš administrátor zapomene klíč zotavení, jste ztraceni.** Pokud se něco takového stane, vaše data budou *navždy ztracena*. Nebudete mít jinou možnost, než vymazat svůj pevný disk a začít od začátku.

Chcete-li zapnout funkci FileVault, postupujte následovně:

1. V Předvolbách systému (System Preferences) klepněte na možnost Zabezpečení a soukromí (Security & Privacy) a potom klepněte na FileVault. Klepněte na , zadejte své údaje a klepněte na možnost Zapnout FileVault (Turn On FileVault).

Zobrazí se seznam držitelů účtů (obrázek 12.16 nahoře). Vedle každého z nich je tlačítko Aktivovat uživatele (Enable User). Toto tlačítko vám dává šanci, abyste určili lidi, kteří se budou moci přihlásit a tím odemknout disk.

Poznámka: Nemá-li účet heslo, musíte jej nejdříve přidat. Klepněte na tlačítko Heslo (Password), které se zobrazilo.

---

2. Pro každou osobu, které chcete dát možnost přihlásit se k tomuto Macu s vlastním heslem, klepněte na tlačítko Aktivovat uživatele (Enable User). Napište její heslo a klepněte na tlačítko OK. Když jste hotovi, klepněte na tlačítko Pokračovat (Continue).

(Všichni ti v seznamu, kterým jste *nepřidělili* přístup, mohou Maca používat, ale nejdříve musí přesvědčit administrátora, aby přišel a zadal své jméno a heslo.)

Nyní se velkým písmem zobrazí váš *klíč zotavení*.

Klíč zotavení je přednostní heslo, které administrátorovi umožňuje přístup k jakémukoli účtu, i když nezná heslo držitele tohoto účtu. Umožňuje mu rovněž vypnutí funkce FileVault pro jakýkoli účet.

Idea je taková, že obyčejní uživatelé účtů neustále zapomínají hesla ke svým účtům. Ale pokud je zapnutá funkce FileVault, znamenalo by zapomenutí hesla, že *celý disk bude navždy zamčen* – a tak Apple dal vám, jako důvtipnému administrátorovi, možnost použít zadní vrátka. (A vy, vševědoucí administrátor, samozřejmě *nikdy* nezapomenete svůj klíč zotavení, že ano?)

3. Vytiskněte si nebo si napište klíč zotavení. Klepněte na tlačítko Pokračovat (Continue). Protože zapomenutí hesla nebo klíče zotavení může váš život zcela zdevastovat, Apple se k celé této věci chová jako k nukleárnímu tajemství (a totéž byste měli dělat vy). Například

nyní se zobrazí zpráva o tom, že Apple vám může uložit klíč zotavení (Apple can store the recovery key for you). Je opravdu namístě tuto nabídku využít.

Obrázek 12.16: Nahoře: Povolení k přihlášení k vašemu Macu chráněnému funkcí FileVault musíte dát explicitně každé zvolené osobě. Tento trik se vám rovněž nepovede pro účty bez hesla. Jan Novák, který je zde zobrazen, nebude moci disk odemknout vůbec. Chcete-li k tomuto účtu přidat heslo, klepněte na tlačítko Nastavit heslo (Set Password).

Dole: Zde je váš klíč zotavení, kostra, která vás pustí do vašeho zašifrovaného Maca, i když hlupák administrátor zapomněl své heslo. (Neumíte si představit, jak často se to stává.)

Pokud klepnete na možnost uložení klíče zotavení firmou Apple (Apple can store the recovery key for you), okno se rozbalí a budete požádáni, abyste zadali odpovědi na tři bezpečnostní otázky, které si můžete zvolit z rozbalovací nabídky (jsou to otázky typu „jaké jméno po otci má vaše babička z matčiny strany“ („what’s your maternal grand-

mother's middle name“). Nic tu nepokazte! Nebudete-li si pamatovat odpovědi, svůj klíč zotavení od Applu nedostanete.

- Po vyplnění polí dialogu pro uložení klíče zotavení klepněte na tlačítko Pokračovat (Continue). Na následující obrazovce klepněte na tlačítko Restartovat (Restart).

Až se znovu přihlásíte, Mac započne proces šifrování celého pevného disku. Tento proces trvá dlouhou dobu (v panelu FileVault v Předvolbách systému (System Preferences) se zobrazuje odhadnutá doba, která zbývá do dokončení). V této době však můžete svůj Mac používat a teoreticky vůbec nepocítíte zpomalení. Počítač můžete kdykoli restartovat nebo vypnout.

Při práci se zašifrovaným diskem byste rovněž neměli pozorovat velké zpomalení. Všimnete si pouze několika malých změn, které souvisí se zabezpečením. Například pokaždé kdy vzbudíte počítač nebo skončíte režim spóřiče obrazovky, budete požádáni o heslo.

Poznámka: Ve skutečnosti je zde ještě jedna změna. Je-li zapnuta funkce FileVault a držíte-li při startování klávesu Option (strana ***849***), nezobrazí se ikona pro disk zotavení (Recovery HD). Ale disk i tak stále existuje a počítač s ním můžete nastartovat, stačí při startu přidržet kombinaci kláves +R.

PRO POKROČILÉ

Virtuální paměť, zabezpečení a vy

Virtuální paměť je trik, který umožňuje, aby bylo v počítači otevřeno mnoho programů najednou – ve skutečnosti více programů, než technicky dovoluje kapacita jeho paměti (RAM). Jak je možné zvládnout tolik programů najednou? Snadno. Některé z nich jsou uloženy na disku.

Když umístíte na popředí Photoshop, Mac OS X pro něj uvolní potřebnou paměť tak, že kód programů *na pozadí* uloží na pevný disk. Když se přepnete zpět řekněme na Safari, MacOS X potřebuje z pevného disku kód programu Safari, takže jej prohodí s kódem programu Photoshop. Tímto způsobem program, který je nejvíce na popředí, plně ovládá skutečnou paměť.

Když jste přihlášení, ale zrovna nejste u počítače, teoreticky by do něj mohli nepozorovaně proklouznout rafinovaní softwaroví čmuchalové. Pomocí vestavěných příkazů Unixu zvaných *strings* by tito zvědavci mohli *přečíst*, co je uloženo ve swapovacím souboru virtuální paměti na disku, konkrétně třeba vaše heslo.

Je-li zapnuta funkce FileVault, jsou šifrovány rovněž *swapovací soubory virtuální paměti*.

Ovšem v Lionu jsou swapovací soubory virtuální paměti zašifrovány *pořád* automaticky a neviditelně, takže je nikdo nemůže přečíst.

Možnosti odhlášení

Jak již bylo v této kapitole řečeno, každý člověk se může jednoduše odhlásit pomocí → Odhlásit uživatele (Log Out). Poté co potvrdíte, že skutečně máte v úmyslu se odhlásit, objeví se přihlašovací obrazovka, která číhá na další oběť.

Lidé však často zapomínají. Odkráčíte jen na toaletu, ale na chodbě potkáte kolegu, který nadšeně líčí svoji včerejší večerní schůzku. A protože je čas oběda, navrhne, že zbytek příběhu

dovypráví v hospodě. Až později si uvědomíte, že jste svůj Mac nechali bez dozoru. A přitom jste stále přihlášení, takže vaše životní tajemství jsou vydána na pospas všem kolemjdoucím.

Tuto bezpečnostní díru a mnohé další můžete omezit pomocí možností v panelu Zabezpečení → Obecné (Security → General) v Předvolbách systému (System Preferences):

- **Požadovat heslo [bezprostředně] po přechodu do spánku nebo po spuštění spořiče (Require password [immediately] after sleep or screen saver begins).** Tato možnost poskytuje heslem chráněný spořič obrazovky, který zamkne Mac, když si odběhnete. Kdykoli se někdo bude snažit probudit váš počítač poté, co se na něm objevil spořič obrazovky (nebo pokud se Mac prostě uložil ke spánku podle nastavení na panelu Úspora energie (Energy Saver) v Předvolbách systému), objeví se dialogové okno s názvem Zadejte své heslo (Enter your password). Nemáte heslo? Nemáte přístup.

Zdejší rozbalovací nabídka (která nejdříve nabízí možnost „bezprostředně“) je velmi užitečná. Kdyby jí nebylo, požadavek na zadání hesla by nejvíce obtěžoval vás, a ne toho protivného donašeče z účetního oddělení. Spořič obrazovky byste museli odemknat, i kdybyste si odskočili jen na toaletu nebo pro kafe. To by vás rychle omrzelo.

Místo toho je možné nastavit, aby se požadavek na zadání hesla zobrazil až po delší době například 5 minut, 15 minut, 1 hodinu apod. Spořič obrazovky však můžete spustit dříve a rovněž tak můžete dříve uspat svého Maca. Ale než uplyne zde stanovená doba, budete moci počítač probudit, aniž byste se museli přihlašovat.

PRO ZAČÁTEČNÍKY

Tolik hesel!

V systému Mac OS X máte k dispozici několik různých hesel. Každé z nich má svůj specifický účel:

Heslo účtu. Toto heslo budete vepisovat na normální přihlašovací obrazovce. Nepodaří se vám s ním dostat nikam jinam – jen k vašemu účtu. Toto heslo také odemkná FileVault.

Administrátorské heslo. K zadání tohoto hesla budete vyzváni vždy, když budete instalovat nový software nebo měnit jistá systémová nastavení. Pokud jste jediný uživatel počítače (nebo jste jediný, kdo jej ovládá), pak je vaše heslo k účtu zároveň vašim administrátorským heslem. V opačném případě budete muset najít administrátora (rodiče, učitele nebo guru, který vám nastavil účet) a požádat jej, aby zadal své uživatelské jméno a heslo – poté co ho seznámíte se svými úmysly.

Klíč zotavení. Toto heslo můžete považovat za univerzální klíč. Pokud někdo, kdo používá FileVault, zapomene své heslo, pak může administrátor, který zná hlavní heslo, odemknout jeho účet. Hlavní heslo také umožňuje administrátorovi změnit heslo k účtu přímo na přihlašovací obrazovce, ať už je FileVault zapnutý, nebo ne.

Kořenové heslo (Root). Toto heslo se nehodí skoro k ničemu jinému než k unixovému pirátství (popsáno v kapitole 16 v bloku Účet root na straně ***671***).

(Přídavek pro fandy): V Terminálu můžete zadat příkaz Unixu popsany v kapitole 16, ve kterém lze stanovit *libovolný* časový interval, takže nebudete vázání na několik málo předpřipravených hodnot rozbalovací nabídky. Tento *zázračný* příkaz je `defaults -currentHost`

`write com.apple.screensaver askForPasswordDelay -int 1800`, kde číslo na konci specifikuje počet sekund, které musí uplynout předtím, než bude požadováno zadání hesla.

- **Vypnout automatické přihlášení (Disable automatic login).** Toto je jen duplikace přepínače Automatické přihlášení/odhlášení (Automatic Login on/off), který je popsán v části Začínáme s účty na straně ***478***. Společnost Apple usoudila, že tato funkce si opravdu zaslouží, aby byla *určitým* způsobem reprezentována i v panelu Zabezpečení a soukromí (Security & Privacy).
- **Při přístupu k systémovým předvolbám s ikonou zámku požadovat heslo správce (Require an administrator password to access system preferences with lock icons).** Obvykle některé změny předvoleb systému vyžadují souhlas administrátora. Jde zvláště o ty předvolby, které ovlivňují celý počítač a všechny, kdo jej používají, například předvolby Datum & Čas (Date & Time), Uživatelé a skupiny (Users & Groups), Síť (Network), Time Machine nebo Zabezpečení a soukromí (Security & Privacy). Jestliže *nejste* administrátor, můžete tyto panely změnit, pouze pokud zadá administrátor své jméno a heslo a schválí tak vaši změnu.

Jakmile však pan administrátor nebo pan rodič odemkne *jednu* z těchto bezpečnostních předvoleb, jsou odemčeny *všechny*. Až odejde od stolu, můžete ihned bez jeho vědomí měnit *ostatní* důležité panely (Síť, Time Capsule, Zabezpečení a soukromí).

Takto je to v případě, kdy není zaškrtnuto výše zmíněné políčko Požadovat heslo správce (Require an administrator password). Jinak musí držitel administrátorského účtu zadáním svého jména a hesla potvrdit změnu v *každém* panelu systémových předvoleb jednotlivě.

- **Odhlásit se po [60] minutách nečinnosti (Log out after [60] minutes of inactivity).** Možná dáte přednost tomu, aby Mac váš účet automaticky odhlásil poté, co se ukáže, že jste někam odešli (a uplynulo již například 15 minut od chvíle, kdy jste se naposledy dotkli myši či klávesnice). Pokud se někdo ukáže u vašeho Macu, nabídne se mu standardní přihlašovací okno.
- **Při uzamčené obrazovce zobrazit zprávu (Show a message when the screen is locked).** Cokoli zadáte do tohoto pole, zobrazí se na přihlašovací obrazovce (kde klepnete na své jméno v seznamu) nebo ve spořiči obrazovky. Můžete zde zanechat zprávu pro ostatní, kdo používají počítač. Na laptopu můžete přidat své jméno a telefonní číslo pro případ, že se laptop ztratí a potom najde.
- **Vypnout infračervený přijímač dálkového ovládání (Disable remote control infrared receiver).** Funkce pro přehrávání můžete u některých laptopů a Maců ovládat pomocí dálkového ovládání, jako je například malé bílé ovládání od Applu.

Máte-li strach, že by vás nějaký chytrolín vyrušoval při počítání příkladů třeba zastavením hudby v iTunes, tuto volbu vypněte. Mac bude vůči signálům dálkového ovládání hluchý a slepý.

Poznámka: Tlačítko Spárovat (Pair) zde se hodí tehdy, kdy více produktů firmy Apple odpovídá na signály dálkového ovládání, například dva různé počítače Mac vedle sebe nebo jeden Mac a televize Apple. Zaškrtněte toto políčko a spárujte konkrétní Mac s příslušným ovládáním.

- **Automaticky aktualizovat seznam bezpečných stahování (Automatically update safe downloads list).** Tato zcela nová volba se vztahuje k hlavnímu seznamu virů a spyware firmy Apple, jehož položky jsou programy Mail a Safari automaticky blokovány. Apple samozřejmě objevuje nové nechtutnosti, proto se tento seznam stále mění. Tato volba zajistí, že Mac bude hlavní seznam aktualizovat automaticky.

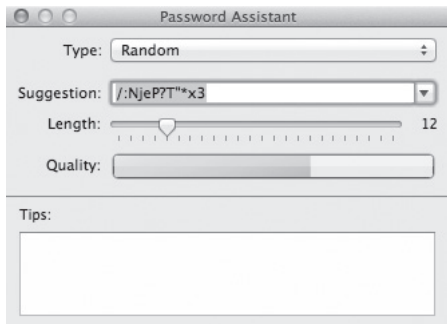
Průvodce nastavením hesla

Existuje spousta softwarových funkcí a programů, které po vás požadují, abyste si vymysleli heslo: webové stránky, účty, sdílené disky a tak dále. Není divu, že se mnoho lidí snaží používat totéž heslo v nejrůznějších situacích. Dokonce často používají něco, co lze velmi lehce odhalit, například svá jména, jména svých dětí, milenců či milenek a tak dále, což není dobré. Ani běžně používaná slova nejsou příliš vhodná, protože hackeri obvykle používají ke zjištění hesla *slovníkové útoky* – software, který se snaží odhalit vaše heslo tím, že projde všechny výrazy ve slovníku.

Aby OS X zabránil záškodníkům odhalit vaše heslo, přichází s funkcí, která navrhuje vhodná hesla. Jmenuje se Průvodce nastavením hesla (Password Assistant). Vesele generuje návrhy na těžko uhodnutelná hesla jeden za druhým. (Co třeba *recharges8@exchangeability?*)

Naštěstí vy si taková hesla nebudete muset pamatovat, a to díky funkci Svazek klíčů (Keychain), která slouží k zapamatování hesla a je popsána na konci této kapitoly. (Jediné heslo, které si musíte zapamatovat, je heslo k vašemu účtu.)

Více informací o funkci Průvodci nastavením hesla (Password Assistant naleznete na obrázku 12.17.

Obrázek 12.17: Kdykoliv po vás System bude vyžadovat, abyste zadali nové heslo, objeví se ikona klíče, a to i v panelu Uživatelé a skupiny (Users & Groups) v Předvolbách systému (System Preferences). Když na ni klepnete, otevře se funkce Průvodce nastavením hesla (Password Assistant). Pomocí rozbalovací nabídky a posuvníku délky můžete stanovit, jak dlouhé a neuhodnutelné má být vaše heslo. Graf s názvem Kvalita (Quality) znázorňuje, jak obtížné bude toto heslo rozluštit.

(V rozbalovací nabídce s názvem Typ (Type) vás možná překvapí volba FIPS-181. Znamená to Federal Information Processing Standard Publication 181 – Federální publikace o zpracování informací 181 – která stanovuje standard americké vlády pro algoritmy generující hesla.)

Funkce Svazek klíčů (Keychain)

Informační exploze počítačového věku se možná vyznačuje dobrými obchody, mocí a vysokou výkonností, ale jak už bylo naznačeno výše, nese s sebou také jednu velice nepříjemnou obtíž: nepřeberné množství *hesel*, která si musíme zapamatovat. Sdílené složky na síti, webové stránky, stránky FTP – to všechno vyžaduje heslo.

Apple prokázal světu se svou funkcí *Keychain* (Svazek klíčů) skutečně obří službu. Kdykoli se přihlásíte do Mac OS X a vepíšete své heslo, zadali jste vlastně vstupní kód, který počítači říká: „Jsem to opravdu já. Teď jsem u svého počítače.“ Od tohoto okamžiku Mac *automaticky* vyplní heslo do každého k tomu určeného pole, se kterým se setkáte, ať už to bude webová stránka v programu Safari, sdílený disk ve vaší síti, bezdrátová síť, zašifrovaný obraz disku nebo nějaký program FTP, například Transmit nebo Cyberduck. Až na několik málo výjimek můžete bezpečně zapomenout *všechna* svá hesla, kromě toho přihlašovacího.

Dnes už o funkci Keychain ví spousta programů a služeb a všechny vám nabídnou, abyste tam uložili své heslo. Například:

- Kdykoli v programu Safari na určité webové stránce vepíšete své jméno a heslo a klepnete na OK, dialog se vás zeptá: „Chcete toto heslo uložit?“ (Viz obrázek 12.18 nahore.)

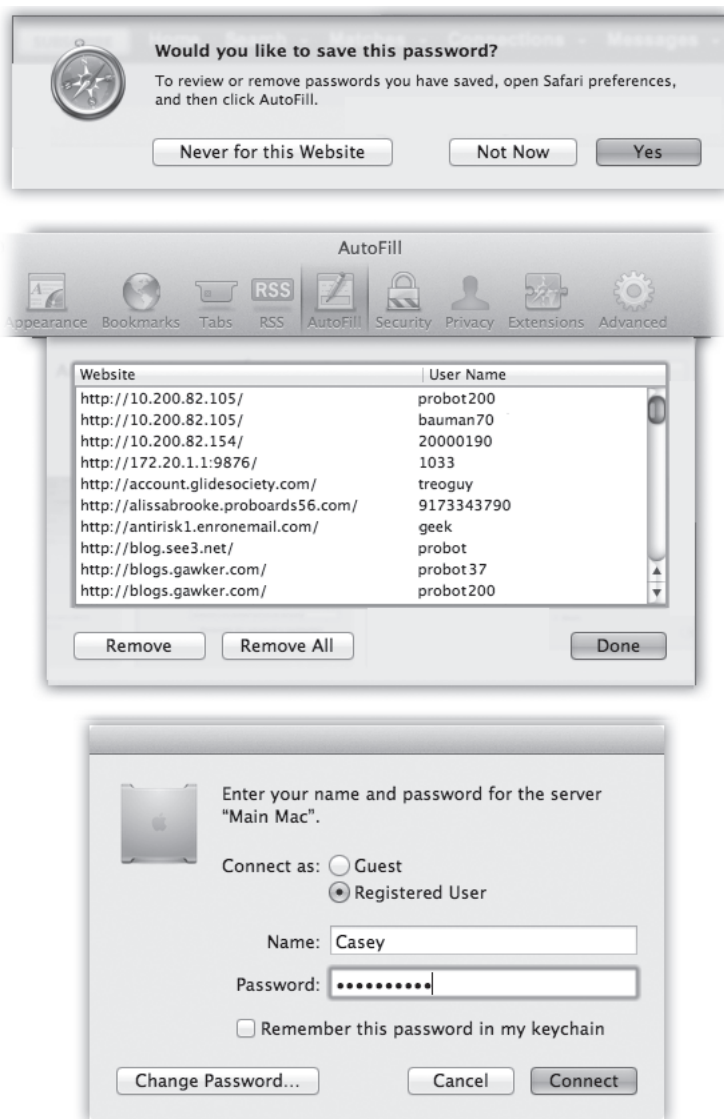

Poznámka: Tato nabídka je platná pouze tehdy, pokud v programu Safari v Předvolbách (Preferences) klepnete na záložku s názvem Vypĺňování (AutoFill) a zapnete volbu Uživatelská jména a hesla (User names and passwords). Pokud tak neučiníte, dotaz na uložení hesla se nikdy neobjeví.

Také je potřeba si uvědomit, že některé webové stránky používají nestandardní přihlašovací systémy, ve kterých se dotaz na uložení hesla rovněž neobjeví. Pokud vám stránka nenabídne svoji vlastní možnost typu „Zapamatuj si mne“ nebo „Uložit heslo“, pak máte smůlu; budete muset tyto informace vyplňovat při každé návštěvě takové stránky.

- Když se připojíte do sdílené složky nebo na sdílený disk na síti, je možnost uložit vaše heslo ve funkci Keychain rovněž zcela zjevná (obrázek 12.18 dole).
- Při vytváření zašifrovaného obrazu disku pomocí funkce Disková utilita (Disk Utility) rovněž vidíte možnost Zapamatovat heslo (přidat do Svazku klíčů) (Remember password (add to Keychain)).
- E-mailové programy pro Maca jako Mail nebo Entourage/Outlook ukládají vaše heslo k e-mailovému účtu pomocí funkce Keychain. Totéž dělají i programy FTP (File Transfer, přenos souborů); podívejte se do dialogů jejich Předvoleb (Preferences).
- Pomocí funkce Keychain je rovněž uložena informace o účtu iCloud (tak, jak jste ji zadali v panelu iCloud v Předvolbách systému).
- Možnost Zapamatovat heslo (Remember password) se také objeví, když zadáte heslo pro připojení k bezdrátové síti nebo k základní stanici AirPort.
- Také program iTunes si zapamatuje vaše heslo k prodejně iTunes Store.

Obrázek 12.18: Nahoře: Safari je jeden z programů založených na použití Internetu, které vám nabízejí, abyste si uložili své heslo ve funkci Keychain: stačí prostě klepnout na Ano (Yes). Příště, až si otevřete tuto webovou stránku, bude vaše přihlašovací jméno a heslo už vyplněné.

Uprostřed: Na kompletní seznam uložených hesel se můžete podívat tak, že zvolíte: Safari → Předvolby (Safari → Preferences), klepnete na volbu Vyplňování (AutoFill) a pak klepnete na tlačítko Upravit (Edit), hned vedle položky Uživatelská jména a hesla (Usernames and password). Zde také můžete heslo vymazat a Safari tak na něj zapomenout.

Dole: Když se připojíte k serveru (sdílenému disku nebo složce na síti), zapněte volbu Uchovat heslo ve svazku klíčů (Remember this password in my keychain).

Zamykání a odemykání funkce Svazek klíčů (Keychain)

Funkce Svazek klíčů (Keychain) je automatická, neviditelná a prostě úžasná. Když používáte počítač pouze vy, musíte zadávat heslo pouze při přihlašování. Poté už si Mac uvědomí: „Já vím, že jsi to ty; dokázal jsi mi to tím, že jsi zadal heslo ke svému účtu. Tato identifikace mi stačí. Všechna další hesla vyplním automaticky.“ V jazyce Apple to znamená, že jste si svým přihlášením *odemkli* funkci Keychain.

Ale možná přijde doba, kdy budete chtít, aby funkce Keychain, i když možná jen na čas, *přestala* ukládat všechna vaše hesla. Třeba proto, že pracujete v kanceláři, kde by s vaším počítačem mohl pracovat někdo jiný, zatímco vy si budete dávat svačinku.

Je jasné, že můžete nechat Mac OS X, aby po nastavené době nečinnosti zamkl váš počítač – včetně funkce Keychain a všeho ostatního (část Možnosti odhlášení v této kapitole na straně ***516***).

Pokud byste chtěli *ručně* zamknout funkci Keychain tak, aby se neukládala žádná hesla do té doby, než ji zase odemknete, můžete použít některou z následujících metod. Každá ale vyžaduje použití programu Klíčenka (Keychain Access), který najdete ve složce Aplikace → Utility (Applications → Utilities):

- **Ručně zamknout funkci Keychain.** V programu Klíčenka (Keychain Access) vyberte položku Soubor → Smazat svazek klíčů „přihlašování“ (File → Lock Keychain „login“) nebo použijte klávesovou zkratku (⌘+L nebo prostě klepněte na velký v nástrojové liště v okně Klíčenka (Keychain Access, obrázek 12.19).
- **Vyberte z nabídky funkce Keychain položku Uzamknout svazek klíčů „přihlašování“ (Lock Keychain „login“).** Pokud chcete nabídku funkce Keychain přidat do řádku nabídek, vyberte Klíčenka → Předvolby → Obecné (Keychain Access → Preferences → General). Zapněte volbu Zobrazit stav svazku klíčů v řádku nabídek (Show Status in Menu Bar).
- **Automaticky zamknout Keychain.** V programu Klíčenka (Keychain Access) vyberte Úpravy → Změnit nastavení svazku klíčů [vaše jméno] (Edit → Change Settings for Keychain [vaše jméno]). Následný dialog vám umožní nastavit funkci Keychain tak, aby se sama uzamkla, například po pěti minutách od chvíle, kdy jste naposledy použili svůj počítač, nebo kdykoli, když se počítač přepne do spánkového režimu. Až se vrátíte ke svému počítači, budete požádáni, abyste zadali heslo ke svému účtu; tím se odemkne i funkce Keychain a obnoví se automatické zpracování hesel.

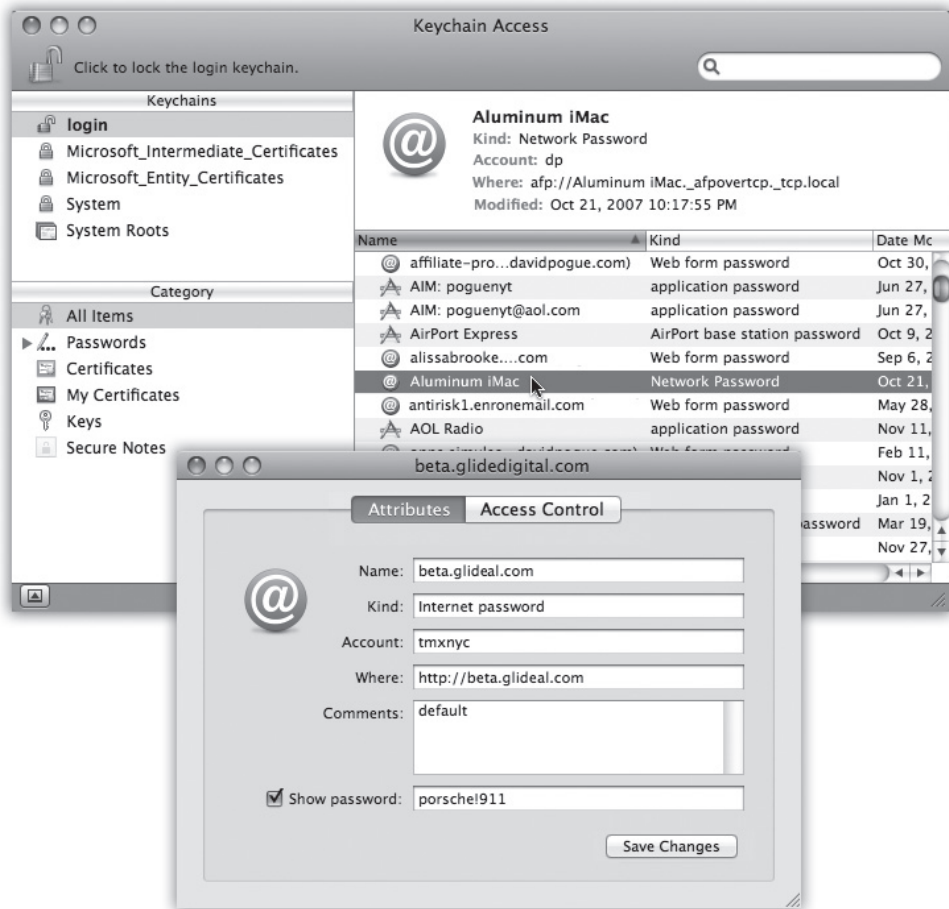
Je-li funkce Keychain zamčená, Mac OS X neukládá žádná hesla.

Poznámka: Jak již bylo řečeno, funkci Keychain můžete odemknout zadáním hesla ke svému účtu, ale to je jen výhodné nastavení, které vám má zpříjemnit práci. Pokud si opravdu děláte starosti s bezpečností, pak zvolte Úpravy → Změnit heslo svazku klíčů [vaše jméno] (Edit → Change Password for Keychain [vaše jméno]). Tímto způsobem zadáte pro funkci Keychain nové heslo, takže už nebude používat shodné heslo jako váš účet.

Je ale jasné, že tímto zabráníte tomu, aby se funkce Keychain automaticky odemkla po přihlášení.

Obrázek 12.19: Pokud chcete zjistit více o heslu nebo detailech, které ho doprovázejí – včetně samotného hesla – pak stačí poklepat na řádek týkající se údajů o daném hesle v hlavním seznamu funkce Keychain.

Pokud chcete vidět heslo, zapněte volbu Zobrazit heslo (Show password). Až tohle budete zkoušet poprvé, budete požádáni o zadání svého hesla k funkci Keychain (obvykle se shoduje s heslem k účtu), abyste prokázali, že jste oprávněná osoba. Když potom klepnete na Vždy povolit (Always Allow), už po vás nebude požadováno heslo, když budete chtít zobrazit ostatní hesla.

Ovládání funkce Svazek klíčů (Keychain)

Pokud se chcete dozvědět něco více o funkci Keychain, pak otevřete program Svazek klíčů (Keychain). Když klepnete na jeden z řádků s hesly, ukážou se vám další atributy – jméno, druh, účet a tak dále (obrázek 12.19).

Tip: Primárním účelem funkce Keychain je samozřejmě to, aby za vás automaticky vyplňovala hesla. Můžete v ní ale také zaznamenávat všechny možné informace, které mají sloužit jen pro vaši potřebu – například čísla kreditních karet. Stačí jen zvolit Soubor → Nové heslo (File → New Password Item) nebo Soubor → Nová zabezpečená poznámka (File → New Secure Note Item), pokud si chcete zapsat velmi, velmi osobní text.

Mac za vás tyto údaje nebude nikam vyplňovat, ale uchová je v jednom centrálním úložišti a chráněné heslem.

Mnohonásobná úložiště funkce Svazek klíčů (Keychain)

Pokud chcete vytvořit další úložiště funkce Keychain se svým vlastním heslem, zvolte položku Soubor → Nový svazek klíčů (File → New Keychain). Je pravda, že toto na jednu stranu zkomplikuje původně zamýšlenou jednoduchost funkce Keychain. Na druhou stranu si ale lze představit, že budete chtít například všechny své pracovní dokumenty zabezpečit jedním heslem a všechny osobní dokumenty heslem jiným.

Pokud máte více úložišť funkce Keychain, můžete si je všechna zobrazit pomocí malého tlačítka Zobrazit svazky klíčů (Show Keychains), které se nachází v levém dolním rohu okna programu Svazek klíčů; po stisku tlačítka uvidíte seznam všech úložišť funkce Keychain (včetně těch, která jsou spravována samotným Mac OS X). Pokud mezi nimi chcete přepínat, klepajte na jejich jména.

Soubory funkce Svazek klíčů (Keychain)

Jednotlivá úložiště existují jako oddělené soubory. Najdete je ve složce Domov → Knihovna → Keychains (Home → Library → Keychains). Může se vám to hodit, pokud budete chtít nějaké úložiště Keychain smazat nebo přemístit na jiný počítač – například na váš laptop. Asi nejvhodnější by pak byl příkaz Soubor → Exportovat (File → Export).

Dva štíty systému Mac OS X pro ochranu soukromí

V systému Mac OS X Lion debutuje nová záložka Soukromí (Privacy) v panelu Zabezpečení a soukromí (Security & Privacy) v Předvolbách systému (System Preferences). Skrývá dvě funkce, které souvisí s ochranou soukromí.

Posílat společnosti Apple diagnostická data a informace o využití (Send Diagnostic & Usage Data to Apple)

Zaškrtnete-li toto políčko, váš Mac bude automaticky a nepozorovaně posílat firmě Apple data o tom, co se s ním děje (samozřejmě anonymně, Apple nebude vědět, že se jedná o vás). V přenášených datech jsou informace o zhroutení či zamrznutí systému, o tom, které programy a jaký hardware používáte, jaké máte verze softwaru a periferie a podobně.

Není-li zaškrtnuto toto políčko, žádná z těchto informací se nepřenášší.

Mimoходом, je ještě jedna šance, kdy lze zapnout automatická hlášení, a sice po zhroucení Macu nebo při havárii nějakého programu. V takové situaci se zobrazí zpráva, která vám nabídne možnost poslat firmě Apple výpis havárie. Můžete klepnout buď na tlačítko OK, nebo na Ne, děkuji (No, Thanks). Můžete rovněž zvolit volbu Tento dialog příště nezobrazovat (Don't ask me again) a tím svoje rozhodnutí nastavit natrvalo. (Co ve skutečnosti pomocí této volby děláte je samozřejmě změna stavu zaškrťovacího políčka v panelu Zabezpečení a soukromí (Security & Privacy) v Předvolbách systému (System Preferences). Tam můžete také udělat změny v případě, že si to později rozmyslíte.)

Tip: Chcete vědět, jaké druhy informace jsou odesílány? Spusťte aplikaci Konzola (Console) ze složky v Aplikace → Utility (Application → Utilities). Je-li potřeba, klepněte na možnost Zobrazit seznam protokolů (Show Log List) na liště nástrojů. Je-li potřeba, klepněte na možnost Zobrazit (Show) vedle Zpráv diagnostiky a využití (Diagnostic and usage information). V podtitulcích se zobrazí druhy sestav, které Apple obdrží, když máte povoleno automatické odeslání. (Pochopit tuto hatmatilku je však jiná věc.)

Zapnout polohové služby (Enable Location Services)

Služby určení polohy vám umožní „vědět, kde jste“. Jde o funkce, díky kterým může například laptop automaticky zjistit svoji časovou zónu (kapitola Datum a čas, strana ***331***). Také web předpovědi počasí může zobrazit předpověď pro vaši *lokalitu* již při první vaší návštěvě.

Vždy když chce program použít ve svých funkcích vaši aktuální polohu, zeptá se na to. (Mac zjistí vaši polohu pomocí detekce známých (registrovaných) WiFi sítí.) Pokud odpovíte OK, dotazující se program nainstaluje své jméno do zdejšího seznamu.

Pokud byste raději nebyli tam, kde právě jste, můžete zaškrtnutí políček programů zrušit. Sledování polohy můžete také úplně vypnout, stačí, když zrušíte zaškrtnutí políčka Zapnout polohové služby (Enable Location Service).

KAPITOLA 13

Práce v síti, sdílení souborů a AirDrop

Sítě jsou báječné. Jakmile vytvoříte síť, můžete kopírovat soubory mezi počítači (dokonce i mezi počítači s OS Windows a Mac OS X), jako byste jen přemísťovali soubory mezi složkami na svém vlastním počítači. Můžete také posílat ostatním krátké vzkazy na obrazovku. Každý, kdo je připojený k síti, může sdílet tentýž kalendář nebo tutéž databázi či poslouchat stejnou kolekci hudby iTunes. Na síti lze hrát hry. Mezi počítači v kanceláři můžete sdílet jednu tiskárnu nebo kabelový či faxový modem. Internet je možné využít jako nejdelsí prodlužovací kabel do vaší kanceláře a připojit se k síti odkudkoliv na světě.

V operačním systému Mac OS X můžete dokonce využít i funkci *sdílení obrazovky* (screen sharing), což znamená, že vy jako moudrý počítačový mág se můžete podívat, co je na obrazovce vašeho ubohého a zmateného příbuzného nebo kamaráda někde na síti. Dokonce můžete ovládnout i myš a klávesnici daného počítače. Můžete řešit problémy, hrát si s nastavením a tak dále. Je to skoro tak dobré, jako být přímo u onoho počítače – a často i mnohem *lepší*.

Poznámka: Tato kapitola se zabývá *místní* sítí – nastavením sítě u vás doma nebo v malé kanceláři. Rozhodně ale nevynechejte kapitolu 17, která se zabývá připojením k trochu širší síti, jež se nazývá Internet.

Připojení k síti

Většina lidí používá pro účely připojení se k síti jeden ze dvou typů připojení, Ethernet nebo Wi-Fi.

Novinka: Než přišel systém Mac OS X Lion, měla firma Apple pro připojení WiFi svůj vlastní název, AirPort. Pod tímto názvem jste jej našli na panelu Předvolby systému → Síť (System Preferences → Network) a takto se jmenovalo meníčko .

Slovní hříčka AirPort byla jako název mnohem důmyslnější než nicneřikající WiFi. Bohužel si ale mnoho lidí neuvědomovalo, že AirPort bylo totéž co WiFi. Z těchto důvodů jej Apple ve verzi Lion přejmenoval na WiFi (alespoň v odkazech na obrazovce).

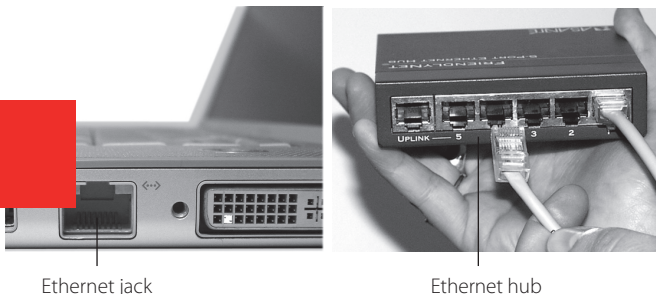
Sítě Ethernet

Každý Mac (s výjimkou MacBook Air) i každá síťová laserová tiskárna má konektor pro místní síť Ethernet (viz obrázek 13.1). Pokud všechny počítače nebo laserové tiskárny ve vaší kanceláři připojíte na jeden centrální ethernetový rozbočovač (*hub*), přepínač (*switch*) nebo *směrovač* (*router*, malá ne příliš drahá krabička s výstupy pro 5, 10 nebo i více počítačů a tiskáren), získáte tím velice rychlou a spolehlivou síť. Většina lidí tuto krabičku schová do nějaké skříně a dráty vedou kolem místnosti nebo uvnitř jejich zdí. Ethernetové kabely a rozbočovače koupíte v jakémkoliv obchodě s počítači anebo v některém z internetových obchodů, což vyjde levněji. Tato zařízení nejsou určena výhradně pro Mac, jsou univerzální.

Tip: Pokud chcete propojit jen dva počítače například laptop a váš stolní počítač nepotřebujete k tomu ethernetový rozbočovač. Stačí vám jen obyčejný ethernetový kabel. Propojíte jím přímo ethernetové konektory oněch dvou počítačů. (Nepotřebujete k tomu speciální síťový kabel, jak tomu bylo u starších Maců.) Pak počítače propojte podle popisu ve speciálním odstavci na straně ***528***.

Nemusíte ale používat ethernetový kabel, můžete místo toho použít kabel FireWire nebo síť WiFi.

překlad

Ethernet jack

Ethernet hub

Obrázek 13.1: Každý Mac s výjimkou typu Air má vestavěný ethernetový konektor (vlevo). Vypadá trochu jako přerostlý konektor na telefonní kabel. Připojuje se k ethernetovému rozbočovači nebo směrovači (vpravo) pomocí ethernetového kabelu (také známého jako Cat 5 nebo Cat 6), který končí něčím, co vypadá jako větší konektor telefonního kabelu (také známo jako konektor RJ-45).

Ethernet je pro většinu kanceláří nejlepším způsobem síťového propojení. Je rychlý, jednoduchý a levný.

Sítě WiFi

Síť Wi-Fi je pro počítačové nadšence obecně známa jako 802.11 a pro fanoušky Apple jako AirPort. Jedná se o bezdrátové připojení. Jde o technologii, která umožňuje lidem na celém

světě, aby své laptopy připojili k vysokorychlostní síti kdekoliv, kde se nachází přístupový bod sítě Wi-Fi. Tyto styčné body jsou dnes už všude, doma, v kancelářích, v kavárnách (zvláště pak ve Starbucks), v hotelech, na letištích a na mnoha dalších místech.

Tip: Na stránkách www.jiwire.com vám stačí zadat adresu nebo město a dozvíte se, kde najít nejbližší Wi-Fi přístupové body. Českou republiku zde ale budete hledat marně...

Když použijete přístupový bod, váš počítač bude připojený k Internetu velice rychlým připojením, jako by byl připojen pomocí kabelového modemu nebo DSL.

System WiFi je předem nainstalován v každém novém Macu. Tento systém umožní vašemu počítači, aby se připojil do vnitřní sítě nebo na Internet bez použití drátů a kabelů. Musíte se nacházet přibližně do 50 metrů od *základní stanice* nebo (jak tomu říkají lidé používající Windows) od *přístupového bodu*, který musí být fyzicky připojen k síti a k Internetu.

Když se nad tím zamyslíte, WiFi se podobá bezdrátovému telefonu. Základní stanice je, inu, základní stanice a Mac je jako telefonní přístroj, se kterým můžete chodit sem a tam.

Mobilní síť

Máte-li iPhone nebo podobný mobilní telefon, můžete Maca připojit online i v případě, kdy jste od nejbližšího ethernetového konektoru či od přístupového bodu WiFi vzdáleni stovky kilometrů.

PRO ZAČÁTEČNÍKY

AirPort a, b, g, n: obyčejný nebo superrychlý?

V krátké historii bezdrátového připojení se objevilo několik variant Wi-Fi vybavení a všechna byla pojmenována dočista nezapamatovatelně: 802.11b, 802.11g, 802.11a, 802.11n a tak dále.

Rozdíl spočívá v technické specifikaci bezdrátového signálu. Původní AirPort používá standard 802.11b, AirPort Extreme používá 802.11g, současné karty a základnové stanice používají 802.11n.

V čem je tedy rozdíl? Zařízení s označením „b“ přenáší vzduchem data rychlostí až 11 megabitů za sekundu, zatímco standard „g“ je téměř pětkrát rychlejší (54 megabitů za sekundu) a „n“ by měl být ještě čtyřikrát rychlejší než „g“.

(Počítačovní nadšenci většinou měří rychlost sítě v megabitech, ne v megabajtech. Pokud jsou vám ale bližší megabajty, zde je převod: starší zařízení AirPort má nejvyšší rychlost 1,4 MB/s, zatímco zařízení AirPort Extreme pracuje až rychlostí více než 6 MB/s.)

(A když už si užíváme těch závorek: udávané hodnoty z těchto přístrojů vymáčknete jedině na Měsíci. Tady na Zemi je síla signálu ovlivněná otravnými překážkami, jako jsou vzduch, nábytek, stěny, podlahy, kabelové vedení, telefonní interference a sklon antény. Rychlost a síla signálu se úměrně zmenšují s tím, jak se vzdalujete od základní stanice.)

Každá další verze základnové stanice Wi-Fi nebo síťové karty v počítači je zpětně kompatibilní. Koupíte si například novou základní stanici typu 802.11n a i tak ji budete schopni připojit ke svému prastarému PowerBooku s původní AirPort kartou používající standard 802.11b. Je jasné, že nedosáhnete žádné vyšší rychlosti (a zapojením byť jen jediného staršího zařízení snížíte

rychlost na minimum i pro nová zařízení v síti, pozn. překladatele) – to by vyžadovalo notebook se síťovou kartou typu 802.11n – ale alespoň si ve vašem domě užijete větší dosah.

Je ale důležité, abyste pochopili, že ani nejdražší zařízení poslední řady kabelových modemů nebo DLS vám neposkytne vyšší rychlost než pouze půl megabajtu za sekundu. Úzké hrdlo spočívá v internetovém připojení, ne ve vaší síti. Nemyslete si, že když si koupíte novější zařízení AirPort, tak se vám zázračně zrychlí e-mail a web.

Nárůst rychlosti, jehož dosáhnete s novým AirPort Extreme, je užitečný pouze pro přenos souborů mezi počítači a zařízeními ve vaší vlastní síti (například Apple TV) – a také se projeví při hraní her po síti.

A ještě jedna poznámka: Všechna Wi-Fi zařízení spolupracují, nezáleží na tom, jaký máte typ počítače. Neexistuje žádná taková věc jako „bezdrátová síť Windows“ a „bezdrátová síť Macintosh“. Počítače Mac mohou používat i stanice, které nejsou vyrobeny firmou Apple, a počítače s operačním systémem Windows mohou používat základnové stanice AirPort, a podobně.

Díky sdílení mobilních sítí (tethering) může váš mobilní telefon fungovat jako Internetová anténa pro laptop. Jeho připojení přitom závisí na pomalé, drahé ale skoro všudypřítomné mobilních sítí. Podrobnější informace o sdílení mobilních sítí naleznete na straně ***685***.

Sítě FireWire

Praktické a rychlé konektory FireWire firma Apple ze svých Maců pilně odstraňuje. Ale máte-li dva počítače s těmito konektory, stačí k jejich vysokorychlostnímu propojení pouhý kabel FireWire. Podrobněji se o této problematice dozvíte v dodatku ke stažení zdarma nazvanému FireWire Networking. Je k dispozici na stránce Missing CD této knihy na webu www.missingmanuals.com.

Existuje několik typů základních stanic:

1. **Základní stanice AirPort.** To jsou hladké bílé krabičky hranatého tvaru od Apple, ke kterým se může současně připojit až 50 počítačů a stojí od 7 000 do 12 000 korun. Ten levnější, AirPort Express, je tak malý, že vypadá jako bílá elektrická zástrčka. Má také konektor USB, takže na síti můžete používat tiskárnu s připojením USB. Může jej používat až 10 počítačů najednou.
2. **Time Capsule.** Toto nové zařízení firmy Apple je přesně stejné jako základní stanice AirBase s tou výjimkou, že obsahuje obrovský pevný disk. Proto může automaticky zálohovat Mac po drátové nebo bezdrátové síti.
3. **Bezdrátový širokopásmový směrovač.** Spousta společností vyrábí levnější základnové stanice Wi-Fi, jako třeba Linksys (www.linksys.com) nebo Belkin (www.belkin.com). Základnovou stanicí můžete připojit k ethernetové síti 10 až 20 bezdrátově vybavených počítačů, aniž byste používali jakékoli kabely. (Aniž bych chtěl někomu fandit, základnové stanice a software od Applu jsou mnohem hezčí a lépe použitelné.)

Tip: Základnovou stanicí Wi-Fi můžete klidně připojit do běžného směrovače, čímž připojíte jak bezdrátové počítače, tak přístroje, které používají kabely.

DO DETAILU

Připojení k síti bez sítě

Můžete spojit dva Macy dohromady, aniž byste měli k dispozici nějakou síť. Můžete vytvořit i ethernetové spojení, aniž byste měli k dispozici rozbočovače nebo směrovač – nebo můžete vytvořit připojení AirPort bez základnové stanice Wi-Fi.

Pokud chcete vytvořit kabelové spojení, stačí vám ethernetové přípojky dvou Maců spojit ethernetovým kabelem. (Nemusíte k tomu ani používat speciální křížený ethernetový kabel, jak tomu bylo za starých časů.)

Když chcete nastavit bezdrátové spojení, vyberte z meníčka položku Vytvořit síť (Create Network). Vymyslete si pro vaši malou soukromou síť jméno a pak klepněte na OK. Na druhém Macu vyberte → Připojit k síti (Join Network), vepište jméno téže privátní sítě a klepněte na volbu Připojit (Join).

Teď patří oba vaše počítače k téže mikrosíti vytvořené ad hoc. Pokud jste sdíleli některé adresáře na prvním Macu, název Macu (například Janin Mac) se nyní zobrazí v postranním panelu druhého Macu. Chcete-li se podívat, co je na něm, klikněte na něj. Dále postupujte podle popisu v podkapitole Přístup ke sdíleným složkám na straně ***538***.

4. **Jiný Mac.** I váš Mac může *představovat* základnovou stanici AirPort. Takový Mac pak pracuje jako softwarový přístupový bod a vy ušetříte náklady na další fyzické zařízení.

Někteří uživatelé se stále připojují přes vytáčené modemové spojení, které je zabudované v prehistorických modelech základnových stanic AirPort. Taková stanice je zapojená do telefonní zásuvky a bezdrátové počítače v domácnosti se pak mohou připojit do sítě tím, že přimějí stanici, aby vytočila vzdálené připojení.

Tip: Když se připojíte přes modemový směrovač nebo základní stanici AirPort, budete již pod ochranou firewallu. Nemusíte pak už zapínat firewall systému Mac OS X.

Funkce slouží AirPort Utility (najdete ji ve složce Aplikace → Utility (Applications → Utilities)) k nastavení základní stanice. Máte-li typický kabelový modem nebo DSL, nastavení se prakticky postará samo o sebe.

Kapitola 17 je plná tipů, jak se *připojit* k Wi-Fi sítím, ať už si nastavujete vlastní bezdrátovou síť nebo se chcete připojit k síti cizí.

Sdílení souborů: tři způsoby

Jestli jste dokončili práci s kabelem (nebo s bezdrátovým připojením, záleží na situaci), vaše síť je připravena. Váš Mac by měl „vidět“ všechny tiskárny sdílené přes Ethernet nebo USB připravené k tisku (kapitola 14). Nyní můžete hrát síťové hry nebo sdílet kalendář. Můžete si také zapnout *Sdílení souborů* (File Sharing), která je jednou z nejužitečnějších funkcí.

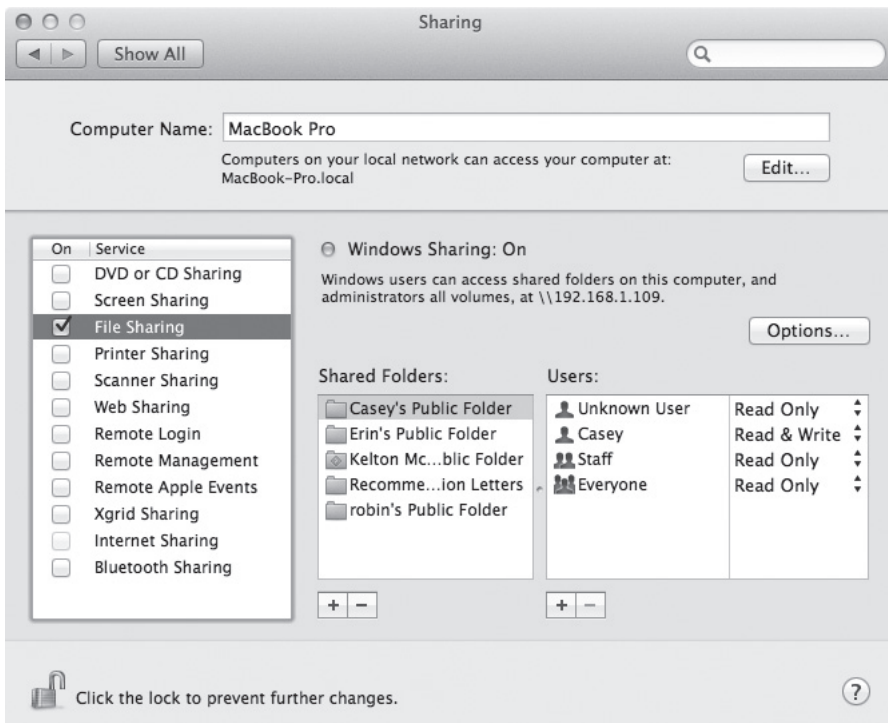
Díky funkci Sdílení souborů můžete přetáhnout soubory mezi různými počítači Mac (či dokonce počítači s Windows) v síti stejným způsobem, jako by složka či disk druhého počítače byla připojena k vašemu vlastnímu počítači. Tato idea je znázorněna na obrázku 13.2.

Není však jednoduché být firmou Apple. Musíte vytvořit *jeden* operační systém, který potěší *každého*, od úplného začátečníka, který si koupil svůj první počítač, až po síťového administrátora v NASA. Musíte navrhnout síťový systém, který by byl dostatečně jednoduchý pro vlastníka laptopu, jenž si chce jen přehrát data do svého stolního počítače, když se vrátí ze služební cesty, ale zároveň by byl dostatečně bezpečný a přizpůsobivý pro správce sítí ve velké společnosti.

Je jasné, že různí lidé mají různý přístup k potřebě bezpečnosti a přizpůsobivosti.

To je důvod, proč Lion nabízí *tři způsoby* sdílení souborů, kterými postihuje tři různé stupně na cestě od jednoduchosti k pružnosti:

- **Nejjednodušší způsob: AirDrop.** Máme-li doma nebo v úřadě jiné bezdrátové počítače Mac se systémem Lion, je toto funkce našich snů. Situace vypadá takto. Otevřete složku AirDrop, v níž jsou zobrazeny ikony všech ostatních. Chcete-li někomu předat soubor, přesunete jeho ikonu na obličej dotyčného. Hotovo.
- **To, co bylo až dosud nejjednodušším způsobem: složka Veřejné (Public).** Všichni držitelé účtů mají složku Public. Může se do ní dostat kdokoli na síti. Je to jako tabule s denní nabídkou u zelináře – nepotřebujete žádné heslo. Ohromně pohodlné a ohromně jednoduché.

Obrázek 13.2: Tady je hlavní spínač, který umožní, aby vaše složka Public (i kterákoliv jiná složka, kterou označíte) byla přístupná ostatním uživatelům na síti. Pokud chcete, můžete přepsat název počítače (položka Jméno počítače (Computer Name)). Váš Mac se pak na síti objeví pod tímto jménem. Vymyslete si něco pěkného a výstižného, jako třeba „iMac na recepci“.

Má to jen jedinou nevýhodu, ale možná vám to zas tolik vadit nebude: aby ostatní soubory viděli, musíte je zkopírovat nebo přesunout *do* složky Public. Podle toho, kolik souborů chcete sdílet, může toto narušit vaši organizační strukturu a zabrat hodně místa na disku.

- **Pružný způsob: jakákoliv složka.** Lidem na síti můžete pro jejich potřeby zpřístupnit *keroukoliv* složku, soubor nebo disk. To znamená, že nemusíte přesouvat soubory do složky Public. Tento způsob vám také poskytuje důkladnou kontrolu nad tím, kdo může co provádět s vašimi soubory. Manažerům vaší firmy můžete povolit, aby mohli prohlížet a upravovat vaše dokumenty, ale řekněme lidé z účtárny si je budou moci jen prohlédnout. A Adam, ten nespolehlivý trouba z prodejního oddělení? Vůbec nechcete, aby se *díval* do vaší sdílené složky!

Je jasné, že nastavení všech těchto úrovní přístupu bude vyžadovat hodně práce a nadhledu.

Na následujících stránkách si každou metodu rozebereme zvlášť.

AirDrop

AirDrop je jednou z hvězdných atrakcí systému Mac OS X Lion. Jedná se o převratnou metodu co do rychlosti, jednoduchosti a účinnosti. Není potřeba žádné nastavení ani heslo. Umožní vám okamžitě a bezdrátově zkopírovat soubory na jiný počítač Mac ve vzdálenosti až do deseti metrů. Není nutné mít připojení k Internetu a dokonce ani síť WiFi. Funguje to v letadle, na pláži či na lodi uprostřed Atlantiku. Funguje to, i když jste na síti WiFi a pracujete na jiných věcech online.

Chcete-li nějakému šťastlivci předat soubor, je potřeba, abyste si vy i on otevřeli vlastní okno AirDrop. Stačí, když klepnete na ikonu AirDrop (v horní části bočního panelu (Sidebar) v kterémkoli okně Finderu), zvolíte Otevřít → AirDrop (Go → AirDrop) nebo stisknete kombinaci kláves Shift+⌘+R.

Poznámka: Nevidíte-li AirDrop v bočním panelu (Sidebar) a víte jistě, že používáte systém Lion, je to proto, že někdo zrušil zaškrtnutí jeho políčka v panelu Finder → Předvolby → Boční panel (Finder → Preferences → Sidebar). Je-li funkce AirDrop skryta tímto způsobem, znamená to, že ji nemůžete používat, což někdy nemusí být právě to, co si přejete.

Zobrazí se okno znázorněné na obrázku 13.3. Zanedlouho se naplní ikonami všech bezdrátových Maců v blízkém okolí se systémem Lion, na kterých jsou otevřena jejich okna AirDrop. Kromě toho není potřeba udělat vůbec nic, ikony se zobrazí automaticky.

Nyní stačí přetáhnout ikony souborů či složek na ikony příslušných příjemců. Až budete dotázáni, zda to opravdu chcete udělat, klepnete na tlačítko Odeslat (Send) nebo stisknete klávesu Return. Nyní se zobrazí zpráva o tom, že čekáte na přijetí souboru na druhém Macu (Waiting for [název jiného Macu] to accept).

Příjemci se zobrazí zpráva o tom, že mu chcete doručit soubor ([Jiný Mac] wants to send you [název souboru]). Bude mít tři možnosti, Uložit a otevřít (Save and Open), Odmítnout (Decline) nebo Uložit (Save).

Klepne-li šťastný vítěz na některé z tlačítek Uložit, soubor se přenese automaticky. *Kolem* ikony dotyčného v okně AirDrop se prstencovitě znázorňuje průběžný stav přenosu, což

vypadá roztomile. Přenos je zašifrován, takže záškodníci v blízkém okolí nemají ani ponětí o tom, co přenášíte (dokonce ani o tom, že vůbec něco přenášíte).

Soubor nakonec skončí ve složce Stažené (Downloads) příjemce.

Tip: Složka Stahování (Downloads) je obvykle v Docku, takže ji lze snadno najít. Příjemce se však do ní dostane i tak, že zvolí nabídku Otevřít → Stahování (Go → Downloads) nebo stiskne kombinaci kláves Option+⌘+L.

Když je AirDrop tak skvělý, proč tedy nevytlačí všechny ostatní formy přenosu souborů a neušetří nás několika stránek této knihy? Protože a) funguje pouze na počítačích *Mac se systémem Lion*, b) funguje *pouze bezdrátově* a c) funguje jen jednosměrně. Ostatní si nemohu z vašeho Macu soubory *vzít*, musíte jim je předat.

Poznámka: Ve skutečnosti je zde ještě jedno omezení. AirDrop nefunguje na některých starších Macích se systémem Lion. Funguje na počítačích MacBook Pro (vyrobených koncem roku 2008 nebo později), MacBook Air (vyrobených koncem roku 2010 nebo později), MacBook (vyrobených koncem roku 2008 nebo později), iMac (vyrobených začátkem roku 2009 nebo později), Mac mini (vyrobených v polovině roku 2010 nebo později) nebo Mac Pro (vyrobených v polovině roku 2010 nebo později).

Překonáte-li tato omezení, poskytnete vám funkce AirDrop užitečné věci:

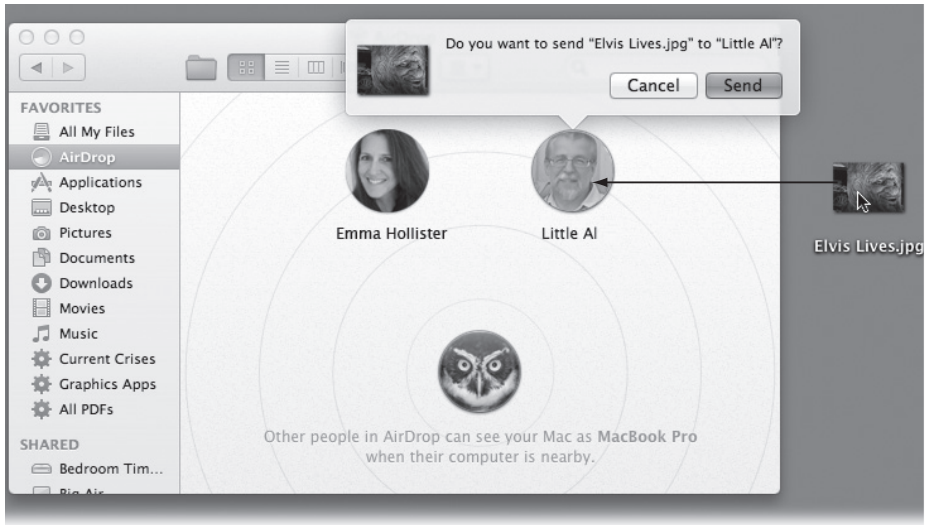
- Zobrazí-li se pod něčí ikonou v okně AirDrop jméno, znamená to, že dotyčný je ve vašem adresáři a přihlásil se se svým Apple ID. To je další důvod proč dotyčnému věřit, že je opravdu tím, za koho jej vydává jeho ikona.
- AirDrop vytvoří dočasnou bezdrátovou síť o dvou počítačích. Proto funguje i tehdy, kdy nejste připojeni k přístupovému bodu WiFi. Vyžaduje ale, aby bylo na obou počítačích WiFi *zapnuto*, což lze zkontrolovat po otevření nabídky .
- Pokud jste to vy, kdo přijímá soubory, můžete nedokončený přenos zrušit. Stačí, když v okně AirDrop v rostoucím prstenci průběžného stavu, jenž se ovíjí kolem ikony odesílatele, klepnete na tlačítko . (Existuje i jiný způsob. Je-li zobrazení vaší složky Stažené (Downloads) nastaveno na Sada (Stack), můžete klepnout na tlačítko v rohu ikony souboru.)
- Air Drop funguje, pouze pokud mají oba zúčastnění otevřeno okno AirDrop ve Finderu. Pokud zavřete své okno AirDrop nebo pokud jenom klepnete mimo něj, váš Mac zmizí všem ostatním z obrazovky.

Sdílení složky Veřejné (Public)

Není pochyb o tom, že AirDrop je nejjednodušší a nejpříjemnější metodou sdílení souborů. Vyžaduje ovšem na obou počítačích systém Lion, funguje pouze bezdrátově a je jednosměrný (soubor musíte odeslat vy).

Druhá nejjednodušší metoda sdílení souborů tato omezení odstraňuje. Jde o metodu, která používá složku Veřejné (Public).

Your Mac

13
Práce v síti, sdílení souborů a AirDrop

Other Mac

preklad

Obrázek 13.3: Nahoře: Nachází-li se v okruhu asi deseti metrů jiné počítače Mac se systémem Lion, uvidíte zde ikony uživatelů, kteří jsou na těchto počítačích přihlášení. Ikony obvykle zobrazí obrázek účtu držitele Macu. Pokud však mají tyto lidé ve vašem adresáři fotku svého obličeje, uvidíte místo toho tuto fotku.

Dole: Toto uvidíte, pokud budete příjemcem a v okně s potvrzením klepnete na tlačítko Uložit (Save). Právě doručené lahůdky naleznete ve složce Stažené (Downloads).

Uvnitř vaší složky Domov (Home) se nachází složka, která se nazývá Veřejné (Public). Tuto složku mají ve své složce Domov *všichni*.

Vše, co do této složky zkopírujete, bude automaticky dostupné pro všechny ostatní na síti. Nepotřebují heslo ani nepotřebují mít účet na vašem počítači. Musí být jen připojeni ke stejné síti jako vy ať už drátové či bezdrátové. Mohu sem věci uložit nebo si je odsud zkopírovat.

Pokud chcete, aby byla vaše složka Public přístupná ostatním na síti, je potřeba zapnout hlavní přepínač Sdílení souborů (File Sharing). Zvolte → Předvolby systému (System Preferences), klepněte na ikonu Sdílení (Sharing) a zaškrtněte políčko Sdílení souborů (File Sharing, viz obrázek 13.2).

Pak shromážděte všechny soubory a složky, které chcete zpřístupnit ostatním na síti, a přetáhněte je do složky Domov → Veřejné (Home → Public). A to je celé.

Poznámka: Možná jste si všimli, že ve vaší složce Veřejné (Public) už něco je, a sice složka s názvem Drop Box. Je tam proto, aby *vám* do ní mohli ostatní lidé na síti dávat soubory, jak bude popsáno dále v této kapitole.

Jak se tedy ostatní dostanou do vaší složky Public, když jste ji teď nastavili pro přístup? Dovíte se to v podkapitole Přístup ke sdíleným složkám na straně ***538***.

Sdílení libovolné složky

Pokud se vám metoda sdílení složky Veřejné (Public) zdá příliš jednoduchá a omezující, pak můžete postoupit o krok dále a naučit se, jak sdílet libovolnou složku. Tímto způsobem můžete lidem na síti zpřístupnit jakoukoli složku, soubor nebo disk.

Výhoda této metody spočívá v tom, že své soubory nemusíte přesouvat do složky Veřejné, ale mohou zůstat tam, kde jsou. Tentokrát můžete nastavit komplikovaná *pravidla sdílení* (známá také jako *povolení*), která ostatním jednotlivcům přidělují různé úrovně oprávnění k vašim souborům.

Tato metoda vyžaduje poněkud složitější nastavení než metoda sdílení pomocí složky Veřejné (Public). A aby tuto složitost ve společnosti Apple ještě zdůraznili, vytvořili dva různé způsoby nastavení. Můžete buď sdílet jednu ikonu tím, že otevřete její okno Informace (Get Info), nebo můžete pracovat v hlavním seznamu sdílených položek v Předvolbách systému (System Preferences).

V následujícím popisu se budeme věnovat oběma těmto metodám.

Použití okna Informace (Get Info)

V tomto článku se dozvíte, jak na Macu sdílet soubor, disk nebo složku pomocí okna Informace (Get Info).

V následujících krocích se předpokládá, že jste zapnuli volbu → Předvolby systému → Sdílení → Sdílení souborů (System Preferences → Sharing → File Sharing), jak je znázorněno na obrázku 13.2.

1. **Zvýrazněte soubor, složku nebo disk, které chcete sdílet. Vyberte Soubor → Informace (File → Get Info).**

Zobrazí se dialog Informace (Get Info, viz obrázek 13.4). Pokud není zobrazen, rozbalte panel Obecné (General).

Poznámka: Sdílení celého disku znamená, že všechny složky a soubory na disku budou přístupné každému, komu přidělíte přístup. Na druhé straně pokud sdílíte pouze jednu nebo dvě složky, máte jistotu, že *většina* vašich věcí bude ukrytá před zraky zvědavců. Tímto druhým přístupem prokážete službu i *ostatním*, protože pro ně bude mnohem jednodušší najít soubor, který s nimi chcete sdílet. Nebudou se muset probírat obsahem celého disku, aby našli složku, kterou opravdu potřebují.

Obrázek 13.4: Ovládací prvky pro přidělení přístupových práv pro sdílení souborů se nacházejí v okně Informace (Get Info) daného souboru, složky nebo disku.

2. Zapněte volbu Sdílená složka (Shared folder).

Pokud je to nutné, zadejte své administrátorské heslo.

Tip: Abyste nezapomněli, co jste lidem na síti zpřístupnili, zobrazí se napříč nad horní částí každého sdíleného okna Finder titulek Sdílená složka (Shared Folder) v šedém poli. Titulek se rovněž zobrazí v horní části dialogových oken Otevřít (Open) a Uložit (Save).

OK, disk nebo složka jsou teď sdílené. Ale s kým?

3. Rozbalte panel Sdílení a oprávnění (Sharing & Permissions), pokud už nebyl viditelný. Klepněte na ikonu a zadejte své administrátorské heslo.

Objeví se ovládací prvky v oblasti Sdílení a oprávnění (Sharing & Permissions) a bude možné je upravovat. V dolní části informačního panelu (Info) je malá tabulka. V prvním sloupci se zobrazují jména jednotlivých uživatelů, jako Franta nebo Pepa, nebo *skupin* uživatelů, například Všichni (Everyone) nebo Účtárna (Accounting Dept).

Ve druhém sloupci se zobrazují *přístupová práva* jednotlivých osob k této složce.

Obyčejný člověk nemá představu, co znamená pojem „přístupová práva“, a to je důvod, proč se občas při nastavování práv k jednotlivým složkám situace trochu zamotá. Ale čtěte dál, není to tak hrozné, jak to vypadá.

4. Upravte tabulku – přidejte do ní jména jednotlivých uživatelů. Pak nastavte jejich přístupová práva.

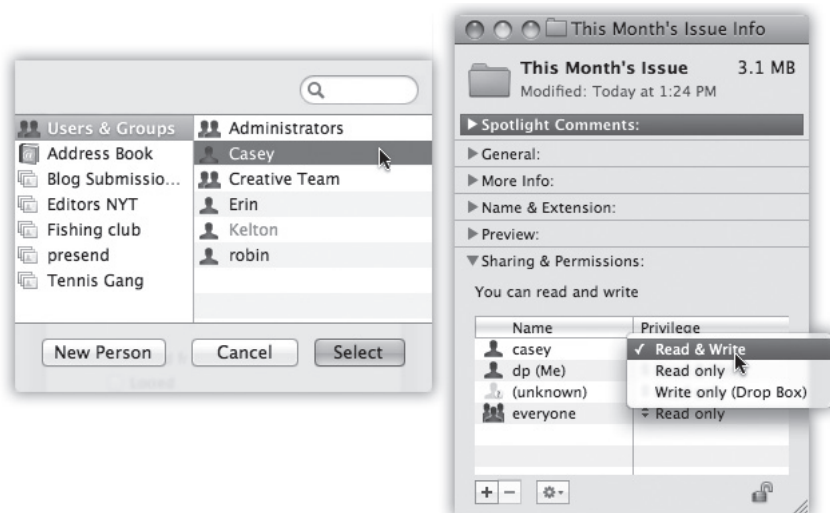
Teď je ve sloupci Jméno (Name) vaše jméno a ve sloupci Oprávnění (Privilege) se pravděpodobně praví, že máte oprávnění Čtení a zápis (Read & Write). Jinými slovy, momentálně jste pánem této složky. Můžete do ní něco vkládat nebo z ní něco odstranit.

Chcete-li sdílet soubory pouze *sám*, například abyste je mohli přenášet z jednoho počítače na jiný, můžete zde skončit.

Chcete-li sdílet soubory s *jinými*, všimněte si, že v této chvíli je pravděpodobně nastaveno pro skupinu Všichni (Everyone) oprávnění Pouze čtení (Read only). Ostatní tedy tuto složku vidí, ale nemohou s ní nic dělat.

Vy proto musíte projít seznam lidí a určit, *co* může daný člověk se sdílenou složkou nebo souborem dělat.

Jméno osoby nebo skupiny přidáte tak, že klepnete na tlačítko **+** pod seznamem. Objeví se seznam uživatelů – viz obrázek 13.5.

Obrázek 13.5: V tomto seznamu jsou všichni držitelé účtů vašeho počítače a skupiny, které jste vytvořili (blíže na straně ***482***), a rovněž obsah vašeho adresáře. Můžete je jednoho po druhém přidat do seznamu šťastlivců, kteří mohou sdílet váš soubor nebo vaši složku, a potom můžete změnit úroveň jejich přístupových práv k tomu, co s nimi budete sdílet.

Nyní klepnete na jméno v seznamu. Poté vyberte z rozbalovací nabídky nastavení přístupových práv.

Čtení a zápis (Read & Write). Toto jsou nejsilnější přístupová práva. Osoba s těmito právy může stejně jako vy přidat, změnit nebo smazat kterýkoliv soubor ve sdílené složce nebo měnit dokument tak, jak chce. Tato práva dejte lidem, kterým důvěřujete a u nichž víte, že nic nepokazí.

Pouze čtení (Read only). To znamená „dívat se, ale nesať“. Tato osoba se může podívat, co je ve složce (nebo v souboru), může to kopírovat, ale nemůže měnit ani mazat originál. Toto nastavení je vhodné, pokud chcete šifrovat firemní dokumenty nebo zpřístupnit zdrojové dokumenty svým oblíbeným.

Pouze zápis (odkládací schránka), neboli Write only (Drop Box). Ostatní nemohou složku vůbec otevřít. Mohou do ní něco vložit, ale je to jako když vhadzují dopisy do poštovní schránky. Dopis zmizí v otvoru, a pokud si to dotýčný rozmyslí, je už příliš pozdě. Vy si jako vlastník složky můžete s vloženým obsahem dělat, co se vám zachce. Tato odkládací složka je skvělá, pokud chcete, aby vám studenti, spolupracovníci nebo členové rodiny něco *odevzdávali* (domácí úkoly, reporty, skandální deníky). Přitom je nevystavujete riziku, že by tyto dokumenty viděl ještě někdo jiný. (Tato možnost neplatí pro dokumenty, lze ji použít pouze pro složky nebo disky.)

Bez přístupu (No access). Tuto možnost lze použít pouze pro skupinu typu Všichni. Znamená to, že ostatní uvidí ikonu dokumentu nebo složky, ale nemohou s ní nic dělat.

Tip: Nejspíš budete chtít, aby přístupová práva, která nastavíte pro složku, platila i pro všechno, co se nachází uvnitř této složky – byla by to určitě pěkná otrava, kdybyste museli nastavovat přístupová práva u každé ikony zvlášť. Z tohoto důvodu se v nabídce dole v okně Informace (Get Info) nachází příkaz Použít pro vnořené položky (Apply to enclosed items).

5. Zavřete okno Informace (Get Info).

Nyní je složka připravená na invazi ze sítě.

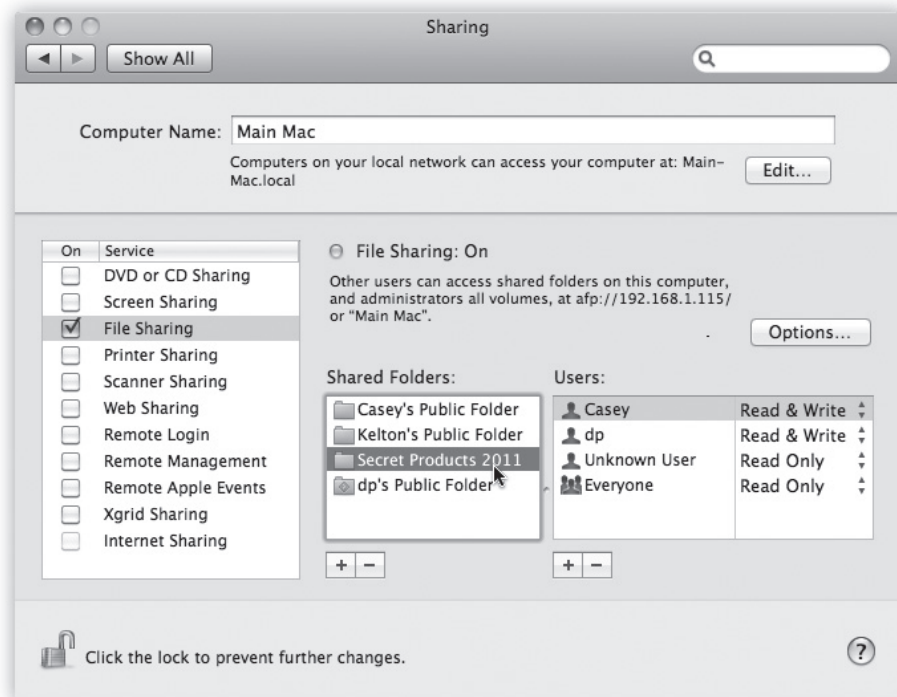
Použití seznamu Předvoleb systému (System Preferences)

Použití okna Informace (Get Info) je vhodné tehdy, když chcete nastavit sdílení u jedné složky. Ale existuje i jiný způsob, při kterém se vše, co sdílíte, zobrazí v jediném šikovním seznamu.

Pokud jej chcete vidět, vyberte → Předvolby systému (System Preferences). Klepněte na položku Sdílení (Sharing). Potom zkontrolujte, zda je zaškrtnuto políčko Sdílení souborů (File Sharing). Není-li, zaškrtněte jej.

Nyní se díváte na mírně odlišnou tabulku povolení – viz obrázek 13.6. Jsou v ní *tři* sloupce:

- **Sdílené položky.** V prvním sloupci jsou zobrazeny soubory, složky a disky, které jste označili ke sdílení. Pravděpodobně si hned všimnete, že v tomto seznamu se nacházejí složky *Veřejné (Public)* všech ostatních – je to tím, že jsou sdílené automaticky. (Můžete také zrušit sdílení složky *Veřejné* a to tak, že na ni klepnete a pak klepnete na tlačítko .) Do tohoto seznamu ale můžete přidat více ikon. Buď je přetáhněte přímo z plochy nebo z okna Finderu, nebo klepněte na tlačítko , najděte položku, kterou chcete sdílet, vyberte ji a pak klepněte na tlačítko Přidat (Add). Položka se ať tak nebo tak objeví v seznamu Sdílené složky (Shared Folders).

Obrázek 13.6: V Předvolbách systému (System Preferences) se skrývá seznam všech souborů, disků a složek, které jste určili ke sdílení. Když už něco z toho nechcete sdílet, stačí na to klepnout a pak klepnout na tlačítko **—**. Pokud chcete sdílet něco nového, přetáhněte patřičnou ikonu přímo z plochy nebo z okna, ve kterém se nachází, rovnou do seznamu Sdílené složky (Shared Folders).

- **Uživatelé.** Když klepnete na sdílenou položku, ve druhém sloupci se objeví seznam osob ze sítě, které s touto položkou smí pracovat. V tom seznamu budete vy, protože vám daná položka patří. Je tam také položka Všichni (Everyone) – což vlastně znamená „všichni ostatní“, tedy každý, kdo tady není zvlášť jmenován.

Do tohoto seznamu můžete přidávat nové položky. Po klepnutí na tlačítko **+** se otevře okno pro výběr osob – viz obrázek 13.5. Je v něm seznam ostatních majitelů účtů na vašem počítači, některé předdefinované skupiny (blíže v části věnované skupinám na straně ***754***) a obsah vašeho adresáře.

Poznámka: Většina lidí z adresáře samozřejmě nemá účet na vašem počítači. Když vyberete někoho z tohoto seznamu, budete požádáni o vytvoření hesla k účtu. Klepnutím na možnost Vytvořit účet (Create Account) pro onoho člověka vytvoříte účet typu Pouze sdílení (Sharing Only), jak je popsáno v kapitole 12 v části Pouze sdílení na straně ***482***. Když se pak podíváte na panel Uživatelé a skupiny (Users & Groups) v Předvolbách systému (System Preferences), uvidíte tuto osobu v seznamu.

Pokud chcete nějakého člověka přidat do seznamu těch, kteří mohou k této položce přistupovat ze sítě, pak poklepejte na jeho jméno a nastavte mu příslušná přístupová práva (popsáno dále).

Pokud chcete z tohoto seznamu někoho *odstranit*, tak jen klepněte na jeho jméno a pak klepněte na tlačítko —.

- **Uživatelé.** Ve *třetím* sloupci můžete nadefinovat, kolik přístupových práv k této složce bude mít osoba ve *druhém* sloupci. Máte na výběr buď Čtení a zápis (Read & Write, možnost měnit nebo mazat obsah této položky) nebo **Pouze čtení (Read Only)**, položku lze otevřít nebo kopírovat, ale nelze ji upravovat nebo mazat) anebo **Pouze zápis (odkládací schránka) (Write Only (Drop Box))** – tato možnost dovolí oné osobě vkládat položky *do* této složky nebo tohoto disku, ale nebude je moci otevřít nebo se podívat, co dalšího obsahují).

Pro skupinu Everyone (Všichni) také můžete zvolit možnost **Bez přístupu (No Access)**, což znamená, že k této položce nemá přístup nikdo jiný na síti.

A teď když jsme se prodrali přes všechna ta nastavení a obměny, je váš počítač připraven na invazi ze sítě.

Přístup ke sdíleným složkám

V předchozí části této kapitoly jsme si řekli o *nastavení* Maca tak, aby k jeho souborům měli přístup i lidé z jiných počítačů. Existuje jednodušší a omezenější způsob (pomocí složky Veřejné (Public)) a trochu složitější způsob (nastavení způsobu sdílení pro každou složku zvlášť).

Nyní přichází odměna obou metod: sedíte u jiného počítače a *připojíte se* k nastavenému počítači. Můžete to udělat dvěma způsoby: buď můžete použít efektivní síťový boční panel (Sidebar), nebo starší, ale flexibilnější příkaz Připojit k serveru (Connect to Server). Na následujících stranách jsou popsány obě metody.

Metoda připojení A: Použití bočního panelu (Sidebar)

Předpokládejme, že sedíte před svým Macem a chcete vidět soubory na jiném Macu v síti. Postupujte takto:

1. Otevřete libovolné okno Finderu.

V bočním panelu (Sidebar) na levé straně se v kategorii Sdílené (Shared) objeví ikony všech počítačů v síti. (Znázorněno na obrázku 13.7.)

Tip: Stejně položky bočního panelu (Sidebar) se objeví v dialogích Uložit (Save) a Otevřít (Open) ve vašich programech, takže můžete své soubory otevírat nebo ukládat kamkoli na síť.

2. Pokud zde *nevidíte* ikonu určitého Maca, může být vypnutý, nemusí být na síti nebo může mít vypnuté sdílení souborů (File Sharing).

Poznámka: Je také možné, že Mac nemá zapnut ten správný typ sdílení souborů. Chcete-li jej zkontrolovat, otevřete Předvolby systému → Sdílení (System Preferences → Sharing), klepněte na Sdílení (Sharing) a potom na Volby (Options). Zobrazí se zaškrťovací políčka pro AFP a SMB. Vaše počítače se nemohou vidět, nesdílí-li oba jednu z těchto voleb.

Pokud nevidíte v bočním panelu (Sidebar) vůbec žádné počítače, potom *váš* počítač pravděpodobně není na síti. Mohlo se také stát, že jste zrušili zaškrtnutí políček Připojené servery (Connected Servers) a Počítače Bonjour (Bonjour Computers) ve Finder → Předvolby → Boční panel (Finder → Preferences → Sidebar).

Tip: Je-li onen druhý Mac ve spánkovém režimu, jeho ikona se v Bočním panelu zobrazí také. Můžete jej vzbudit a připojit se k němu. Jak je to možné? Díky zázračné funkci Probudit pro přístup k síti (Wake for Network Access), která je popsána v části o úspoře energie na straně ***346***.

Obrázek 13.7: Počítače Mac se v bočním panelu (Sidebar) objevují se jmény, která jim byla přidělena pomocí panelu Předvolby systému → Sdílení (System Preferences → Sharing). Jejich malinké ikony se obvykle podobají samotným počítačům. Ostatní počítače (například počítače s operačním systémem Windows) jsou reprezentovány běžnými počítači.

Pokud je v bočním panelu (Sidebar) více než šest ikon nebo pokud je váš počítač součástí firemní sítě, která má podskupiny známé jako *pracovní skupiny*, uvidíte také ikonu Všechny (All). Po klepnutí na ni se zobrazí seznam všech síťových entit, které váš Mac vidí: nejen individuální počítače Mac, Windows nebo Unix, ale také různé „network neighborhoods“, tedy sousední sítě (větvě síťového stromu). Například můžete vidět jména síťových zón (seskupení počítačů, která můžete najít ve velkých firmách nebo na univerzitách).

Pokud se chcete připojit k počítači s Windows, otevřete ikonu reprezentující *pracovní skupinu* (*workgroup*), která obsahuje požadovaný počítač. V sítích malých firem se většinou nazývá MSHOME nebo WORKGROUP. Ve velkých korporacích se pracovní skupiny

mohou nazývat libovolně – až na to, že jejich jména mohou obsahovat maximálně 15 písmen bez interpunkce. (Děkujeme, Microsofte!)

Pokud *jsou zobrazeny* ikony skupin nebo jiných síťových „zón“, poklepejte na ně, dokud se nezobrazí ikony jednotlivých počítačů.

Poznámka: Pokud jste blázen do síťových technologií, mohlo by vás zajímat, že Mac OS X 10 „vidí“ servery, které používají protokoly SMB/CIFS, NFS, FTP nebo WebDAV běžící na serverech s Mac OS X Server, Unix, Linux, Novell NetWare a Windows Server (NT, 2000, XP Vista a Windows 7). Ale boční panel (Sidebar) zobrazí pouze sdílené počítače na lokální podsíti (subnet, místní nebo vnitřní síť kanceláře či organizace). (Pokud je tak nastaveno, zobrazuje rovněž funkci Zpět na Můj Mac (Back to My Mac), viz část Sdílení obrazovky pomocí funkce Zpět na Můj Mac na straně ***562***)

---

3. Klepněte na počítač, jehož soubory chcete otevřít.

V hlavním okně nyní uvidíte ikony složek Veřejné (Public) všech držitelů účtů na daném počítači: Máma, Táta, Franta nebo kdokoli jiný, jak znázorňuje obrázek 13.7. (Tyto osoby s vámi *možná sdílí* i jiné adresáře.) Pokud máte na daném počítači účet také, uvidíte rovněž složku, která představuje *vaše* věci. V této chvíli jste považováni za hosta.

Poznámka: Úroveň přístupových oprávnění závisí na nastaveních na panelu Předvolby systému → Uživatelé a skupiny (System Preferences → Users & Groups). Zobrazíte klepnutím na účet Host (Guest). Zaškrtnávací políčko Povolit hostům připojení ke sdíleným složkám (Allow guests to connect to shared folders) je obvykle zaškrtnuto, ale pokud se nemůžete připojit, stojí za to jej zkontrolovat.

Nyní se další instrukce liší podle toho, zda se chcete dostat na soubory *jiných* lidí nebo na *svoje*. Proto má krok 3 dvě alternativní verze:

3a. Pokud se chcete dostat na soubory, které pro vás *někdo zanechal*, poklepejte na složku **Veřejné (Public)** této osoby.

Obsah složky se ihned objeví v okně Finderu.

PRO POKROČILÉ

Co uvidíte na síti

Jaké jiné složky skutečně uvidíte na vzdáleném Macu, závisí na typu účtu, který na něm máte: Host (Guest), Standard nebo Administrator (bližší informace o těchto účtech najdete v předchozí kapitole).

Pokud máte pouze účet hosta (Guest), uvidíte pouze složky Veřejné (Public) a Drop Box. Zbytek Maca je neviditelný a pro vás nedosažitelný. (Pokud někdo zapnul sdílení dalších složek, můžete je vidět také.)

Pokud máte standardní účet, uvidíte složky Public a Drop Box jiných uživatelů *plus* svoji složku Domov (Home). (Opět, někdo může zpřístupnit i další složky.)

Pokud jste administrátor, dostanete se jednak k ikonám složek Veřejné (Public) uživatelů, kteří mají na počítači účet, a také k samotnému disku, ke kterému se připojujete. Ve skutečnosti dokonce vidíte názvy dalších disků, které jsou k tomuto Macu připojeny.

A pokud jako šťastný administrátor otevřete ikonu disku, objevíte také, že můžete prohlížet obsah složek Aplikace (Applications), Plocha (Desktop), Knihovna (Library) a Uživatelé → Sdílené (Users → Shared) a manipulovat s ním.

Dokonce se můžete podívat, jaké složky mají jiní uživatelé ve svých domovských složkách (Home), i když je nemůžete otevřít ani do nich cokoli vložit.

A konečně, jak je popsáno v předchozí kapitole, existuje ještě uživatel root. Tento účet má úplnou svobodu přesunout nebo mazat libovolný soubor nebo složku kdekoli, včetně kritických systémových souborů, které mohou zablokovat váš Mac. Podrobnosti najdete ve speciálním odstavci o uživateli root na straně ***671***.

V této situaci jste pouze host (guest). Nemusíte se starat o heslo. Na druhou stranu vše, co ve skutečnosti uvidíte ve složkách cizích účtů, bude složka Veřejné (Public).

Tip: Ve skutečnosti zde můžete vidět další složky – pokud jim vlastník účtu zvlášť nastavil sdílení a rozhodl se, že jste dostatečně důležití, abyste se k nim mohli dostat, což je popsáno v části o sdílení na straně ***534***.

Uvnitř složky Veřejné (Public) najdete složku s názvem Drop Box (odkladní schránka). Tato složka je tady proto, abyste mohli předávat soubory a složky jiné osobě. Do složky Drop Box můžete zkopírovat libovolné vlastní ikony, ale nemůžete Drop Box otevřít a podívat se, co do ní vkládají *jiní* lidé. Funguje jednosměrně jako poštovní schránka na dveřích.

Pokud ve složce Veřejné (Public) uvidíte cokoli jiného, potom se jedná o soubory, které sem vlastník účtu zkopíroval pro vás a další lidi v síti. Ve složce Veřejné (Public) nemůžete nic mazat ani nemůžete soubory měnit.

Nicméně tyto ikony můžete otevřít, přečíst jejich obsah nebo si je zkopírovat na *svůj* Mac – a poté upravit *tyto* kopie.

3b. Pokud se chcete dostat do své domovské složky (Home) na jiném Macu, klepněte na tlačítko Připojit jako (Connect As) (obrázek 13.8). Přihlaste se jako obvykle.

Poté se objeví dialog Připojit k souborovému serveru (Connect to the file server) a od vás se očekává, že zadáte jméno a heslo ke svému účtu (Maca, na který se přihlašujete). Jedná se o stejné jméno a heslo, jakým se přihlašujete, když fyzicky sedíte před tímto počítačem.

Napište své uživatelské jméno (krátkou nebo dlouhou verzi) a heslo. Pokud jste nenastavili heslo pro svůj účet, nechte pole pro heslo prázdné.

Tip: Dialog na obrázku 13.8 obsahuje úžasnou funkci Zapamatovat heslo ve Svazku klíčů (Remember this password in my keychain), která šetří čas. Díky ní si Mac zapamatuje heslo k určitému disku, takže jej nemusíte při každém dalším přihlašování psát (a dokonce ani neuvidíte dialogové okno). (Pokud máte prázdné heslo a tudíž nefunguje možnost Zapamatovat heslo (Remember password), musíte pokaždé znovu čelit dialogu Připojit k souborovému serveru (Connect to the file server). Stačí jej však jen odklepnout klávesou Return).

Pokud klepnete na tlačítko Připojit (Connect) nebo případně stisknete klávesu Return či Enter, objeví se složka Domov (Home) druhého Macu ve vašem bočním panelu a její obsah se zobrazí v hlavním okně. (Pokud jste zapnuli volbu (Connected Servers) ve Finder → Předvolby systému → Boční panel (Finder → Preferences → Sidebar), zobrazí se na ploše rovněž ikona druhého Macu.)

Tip: Pokud se připojíte k Macu pomocí svého účtu, tento Mac si vaši totožnost zapamatuje. K tomuto Macu se potom můžete připojovat znovu, aniž by bylo potřeba znovu zadávat heslo. Platí to v rámci jedné relace (session), jinými slovy až dokud se neodhlásíte z počítače, ze kterého se připojujete.

Mezitím můžete otevírat ikony poklepáním, dělat jejich kopie nebo s nimi jinak manipulovat, jako by to byly ikony na vašem disku. Podle toho, jaká vám byla přidělena práva, můžete tyto soubory dokonce upravovat nebo mazat.

Tip: Existuje jeden podstatný rozdíl mezi prací s „lokálními“ soubory a upravováním souborů, které leží někde jinde na síti. Pokud smažete soubor na libovolném Macu v síti stisknutím klávesy Delete nebo přetáhnutím do koše (Trash), objeví se informační dialog, že se chystáte soubory smazat okamžitě a trvale. Soubory neskončí ve „složce“ Koš (Trash) a tudíž nebudou čekat na příkaz Vysypat koš (Empty Trash).

Obrázek 13.8: Nahoře: Ke svému účtu na jiném Macu na síti se můžete přihlásit, i když tento Mac momentálně používá někdo jiný. Klepněte na Připojit jako (Connect As) a zadejte své jméno a heslo. Chcete-li příště přihlášení urychlit, zapněte volbu Zapamatovat heslo (Remember this password in my keychain). Tlačítko Změnit heslo (Change Password) vám umožní změnit heslo svého účtu na jiném počítači. Ať již pro připojení ke sdílené složce nebo disku použijete jakoukoli metodu, jeho ikona se zobrazí v bočním panelu (Sidebar).

DO DETAILU

Jak se příště připojit rychleji

Pokud předpokládáte, že se budete chtít připojit ke sdílenému disku nebo složce znovu, najdete si chvílku času a vytvořte si zástupce. Nejjednodušeji to uděláte tak, že je táhnete pryč z okna, kde se poprvé zobrazily, a současně stisknete kombinaci kláves Option+⌘.

Příště jej můžete znovu zobrazit pouhým poklepáním na zástupce. Pokud navíc zapnete volbu Zapamatovat heslo v mém Svazku klíčů (Remember this password in my keychain), počítač se vás ani nezeptá na jméno a heslo.

Podobně pokud přetáhnete sdílenou složku do Docku, vyvoláte ji znovu pouhým klepnutím na její ikonu.

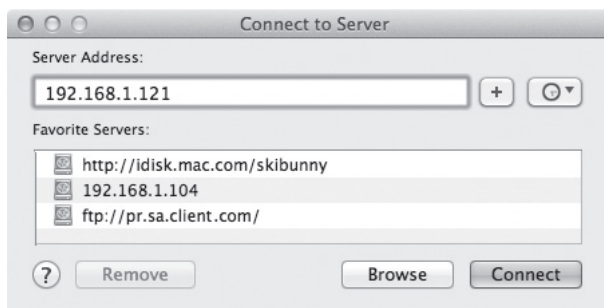
Ikonu můžete také přetáhnout do okna Login Items (Položky při přihlášení), což je popsáno na straně ***487***. Potom se disk na ploše objeví automaticky pokaždé, když se přihlásíte. Toto je zřejmě nejpohodlnější metoda.

K vyhledání souborů na síťových discích můžete také využít Spotlight. Pokud je na počítačích v síti nainstalován Leopard, Snow Leopard nebo Lion, můžete dokonce vyhledávat klíčová slova *uvnitř* souborů, podobně jako kdybyste tyto počítače používali přímo. Pokud takovýto OS nainstalován není, můžete hledat text ve jménech souborů.

Metoda připojení B: Připojit k serveru

Metoda připojení k síťovým složkám a diskům pomocí bočního panelu (Sidebar) je prakticky bezpracná. Nevyžaduje nic víc než poklepání na ikonu příslušné složky – dovednost, kterou dobře ovládáte.

Ale připojení pomocí bočního panelu (Sidebar) má některé nevýhody. Neumožní vám například zadat síťovou adresu disku. V důsledku toho se nedostanete na žádný sdílený disk *na Internetu* (například server FTP) a samozřejmě ani kamkoliv mimo vaši lokální podsít (nebo vaši vnitřní síť).

Obrázek 13.9: Metoda připojení ke sdíleným diskům a složkám pomocí bočního panelu je rychlá a jednoduchá, ale neumožní vám připojení k některým druhům disků. Použijete-li druhou metodu připojení pomocí dialogu Připojit k serveru (Connect to Server), musíte se sice prokousat různými dialogy, ale najdete nejrůznější druhy síťových disků.

Naštěstí existuje ještě jiný způsob. Pokud zvolíte Otevřít → Připojit k serveru (Go → Connect to Server), zobrazí se dialog, který je znázorněn na obrázku 13.9. Od vás se očekává, že zadáte *adresu* požadovaného sdíleného disku.

Odsud se můžete například:

- **Připojit k Macům, které jsou běžné ve vaší síti.** Pokud znáte síťovou IP adresu Maca, ke kterému se chcete připojit, stačí do dialogu napsat samotnou IP adresu a poté stisknout Připojit (Connect).

Stačí rovněž napsat jeho jméno Bonjour jako například *aft://upstairs-PowerMac.local/*.

Tip: Pokud chcete zjistit IP adresu svého Maca, otevřete panel Síť (Network) v Předvolbách systému (System Preferences). Tady v horní části dialogu uvidíte zprávu ve stylu AirPort je připojen k Markétině hotspotu a jeho IP adresa je 192.168.1.113 (AirPort is connected to Tim's Hotspot and has the IP address 192.168.1.113). To je vaše IP adresa.

Pokud chcete znát adresu Bonjour, otevřete panel Sdílení (Sharing) složky Předvolby systému (System Preferences). Klepněte na Sdílení souborů (File Sharing). V horní části uvidíte jméno počítače s příponou .local a se spojovníky místo mezer, například Little-MacBook.local.

Poté co zadáte heslo ke svému účtu a zvolíte požadovaný sdílený disk nebo složku, na ploše a v bočním panelu (Sidebar) se objeví ikona. Nyní jste připojeni úplně stejně, jako kdybyste klepli na možnost Připojit jako (Connect As, obrázek 13.8).

Až příště otevřete dialog Připojit k serveru (Connect to Server), Mac OS X si zapamatuje tuto adresu a budete ji mít zadanou jako na stříbrném podnosu v poli Adresa (Address).

- **Připojit k Macům na Internetu.** Pokud má váš Mac pevnou (statickou) IP adresu, může sloužit jako server, ke kterému se můžete připojit přes Internet z libovolného místa na světě. Tento postup je podrobně popsán v textu začínajícím na straně ***819***.
- **Připojit k počítačům s Windows.** Zjistěte IP adresu počítače nebo jeho jméno a poté použijte tento formát adresy: *smb://192.168.1.34* nebo *smb://Cheapo-Dell*.

Po chvíli se vás počítač zeptá na jméno a heslo pro počítač s Windows a poté vám dá vybrat název sdílené složky, kterou chcete připojit. Pokud klepnete na tlačítko OK, obsah sdílené složky se objeví v okně a je připraven k použití. Ikona počítače se zobrazí v bočním panelu. (Více o sdílení počítačů s Windows se dočtete dále v této kapitole.)

Tip: Pokud znáte jméno sdílené složky, můžete je zadat polomítku, například *smb://192.168.4.23/sharedstuff*. Ušetříte si zobrazení jednoho dialogu.

- **Připojit k serverům NFS.** Pokud se váš počítač nachází na síti s unixovými počítači, můžete se připojit k některé z jejich sdílených složek pomocí tohoto formátu adresy: *nfs://Machine-Name/pathname*. Zde je *Machine-Name* jméno počítače nebo jeho IP adresa a *pathname* je adresářová cesta k požadované sdílené položce.
- **Připojit k FTP serverům.** Mac OS X vás také může jednoduše připojit k *FTP serverům*. (Jsou to disky kdesi na Internetu, které ukládají soubory používané weby.)

V dialogu Připojit k serveru (Connect to Server) napište FTP adresu požadovaného serveru například *ftp://www.apple.com*. Pokud administrátor serveru povolil *anonymní*

přístup – ekvivalent účtu Host (Guest), je to vše, co musíte udělat. Poté vyskočí okno Finderu, které odkryje obsah FTP serveru.

Pokud ale potřebujete pro přístup k FTP serveru heslo, budete nyní dotázáni na jméno a heslo.

Tip: Krok zadání hesla do dialogu je možné vynechat, a to pokud použijete následující formát: `ftp://vasejmeno.heslo@apple.com`.

Když je napíšete a stisknete klávesu Return, objeví se v bočním panelu (Sidebar) ikona FTP serveru. Zobrazí se rovněž obsah serveru, který je připraven k otevření či kopírování.

- **Připojit k serveru WebDAV.** Tento speciální webový disk vyžaduje zvláštní formát adresy například: `http://Jmeno-pocitace/cesta`.

Ve všech případech budete po klepnutí na tlačítko OK pravděpodobně požádáni o heslo.

Nyní si ukážeme pár vlastností dialogu Připojit k serveru (Connect to Server), které šetří čas:

- Když napíšete adresu disku, můžete klepnout na ikonu **+**, čímž jej přidáte do seznamu oblíbených serverů. Pokud se k němu budete chtít přihlásit někdy příště, stačí poklepat na jeho jméno.
- Rozbalovací nabídka tlačítka s hodinami obsahuje seznam Nedávné servery (Recent Servers). Je to seznam počítačů na síti, ke kterým jste se naposledy připojovali. Pokud si jeden z nich vyberete, můžete přeskočit zadávání příslušné adresy.

Tip: Podobně jako sidebarová metoda také Příkaz Připojit k serveru (Connect to Server) zobrazí připojené počítače jako ikony v bočním panelu (Sidebar) a také je přidá do dialogů Otevřít (Open) a Uložit (Save) většiny programů. Nemusíte se tedy prokutávat přes ikonu Síť (Network) v bočním panelu.

DO DETAILU

Ahoj, Bonjour

V této kapitole a v celé této knize nacházíte rituály, pomocí kterých se máte připojovat k jinému Macu, serveru nebo tiskárně tím, že napíšete *IP adresy* (tedy unikátní síťovou adresu).

Ale IP adresy jsou především neskučně těžké k zapamatování (kdo je na adrese 192.179.248.3?). Za druhé je síťová zařízení neměla vyžadovat, abyste s takovýmito adresami pracovali. Pokud je určité zařízení na síti, mělo by *upozornit* na svou přítomnost, místo abyste jej museli *volat* jeho jménem.

Nyní můžete ocenit krásu technologie *Bonjour* (dříve *Rendezvous*), vnitřní síťové technologie Mac OS X, která umožňuje síťovým zařízením, aby se *automaticky* vyhledala a rozpoznala své vzájemné schopnosti.

Například to, že se vám v iTunes zobrazují jména jiných Maců a vy můžete poslouchat jejich hudbu, je práce Bonjour. Bonjour je také odpovědný za automatické vyplnění seznamu kamarádů v iChatu, přičemž vypisuje každého, kdo je na stejné kancelářské síti; za zobrazení jmen sdílených Maců v seznamu Sdílené (Shared) bočního panelu (Sidebar); a rovněž za tajuplné zobrazení jmen moderních laserových tiskáren od HP, Epson a Lexmark v dialogu Tisk (Print).

Pokud jste navíc ten šťastlivec, který má doma (a) videorekordér TiVo Series 2 nebo novější, (b) domácí síť propojenou se svým Macem a (c) na TiVo zapnutou volbu Domácí síť (Home Networking), pravděpodobně už tušíte, jakým zázrakem se jméno vašeho Maca objeví na obrazovce TiVo. Potom můžete přehrávat hudbu z iTunes nebo si na obrazovce televize zobrazit prezentaci fotografií z iPhoto. Ale pro jistotu dodáváme: je to práce Bonjour.

Ještě mnohem svůdnější je zamyslet se nad budoucností Bonjour. Na tomto místě odcitujeme www.zeroconfig.org, jejichž technologie tvoří základ Bonjour.

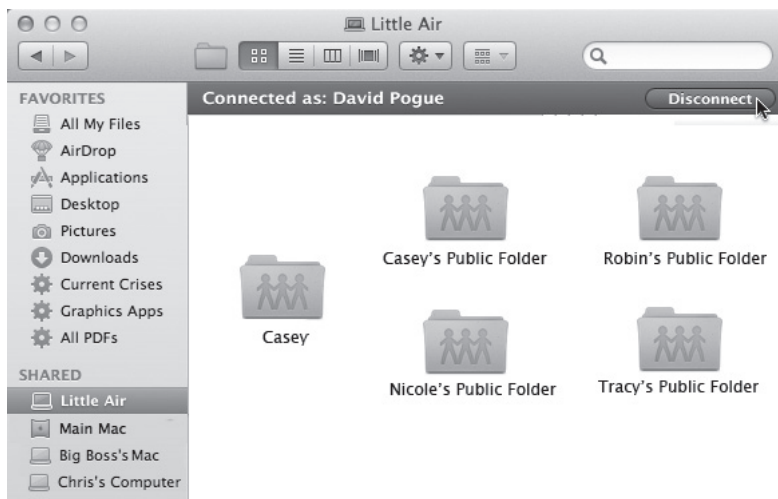
„Dlouhodobým cílem Zeroconfig je pomáhat vytvořit úplně nové druhy síťových zařízení, které dnes nejsou komerčně realizovatelné, protože nemohou fungovat z důvodu složitosti a podpůrných nákladů způsobených nastavováním, konfigurováním a údržbou.“

Ale to je jen začátek. Pokud výrobci elektroniky projeví zájem (a někteří již projevují), budeme moci jednoho dne spojit televizi, hi-fi věž a DVD přehrávač místo spletnice různých audio a videokabelů pouhými ethernetovými kabely či dokonce bezdrátově.

Pro většinu z nás ten den měl už dávno přijít.

Odpojte se

Pokud přestanete používat sdílené disky nebo složky, můžete se od nich odpojit tak, jak je znázorněno na obrázku 13.10.

Obrázek 13.10: Chcete-li se odpojit od sdíleného síťového disku nebo sdílené složky, klepněte na ikonu příslušného počítače v bočním panelu. Potom klepněte na tlačítko Odpojit (Disconnect) v pravém horním rohu okna.

Odpojte ostatní

V Mac OS X se musíte opravdu snažit, pokud chcete zjistit, jestli někdo na síti přistupuje na váš Mac. Musíte zvolit Předvolby systému → Sdílení → Sdílení souborů → Volby (System Preferences → Sharing → File Sharing → Options). Tam uvidíte zprávu typu Počet připojených uživatelů: 1 (Number of users connected: 1).

Možná proto se není čeho bát. Z bezpečnostního hlediska se určitě nemáte čeho obávat, protože lidé na síti mají povolen přístup pouze ke svým vlastním složkám. A díky úžasnému multitaskingu Mac OS X ani nezaznamenáte zpomalení práce.

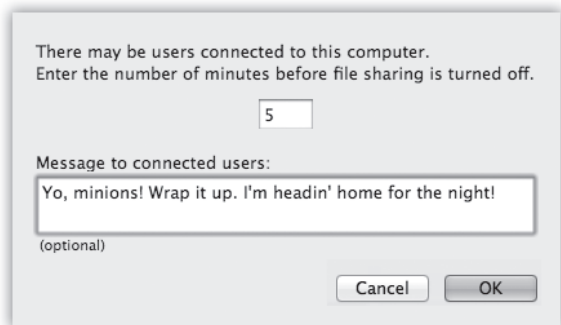
Ale pokud se náhodou necítíte společensky naladěni, můžete přibouchnout dveře svého Maca. Klepněte na Předvolby systému (System Preferences) v Docku, klepněte na ikonu Sdílení (Sharing) a vypněte volbu Sdílení souborů (File Sharing).

Pokud je k vašemu Macu v té chvíli někdo připojen (z jiného *Macu*), zobrazí se vám jako osobě, která chce zabouchnout dveře, dialog z obrázku 13.11. Potom můžete připojeným uživatelům poslat upozornění nebo rozlučkovou zprávu.

Pokud právě není nikdo připojen, váš Mac se opět změní na osamocený ostrov.

Síťové propojení s počítači s Windows

Microsoft Windows možná dominují trhu velkých korporací, jenomže v amerických úřadech *jsou* Macy a v domácnostech *jsou* PC. Naštěstí je možné, aby se Macy a počítače s Windows navzájem na síti viděly. Nevyžaduje to přitom žádný speciální software nebo dovednosti.

Obrázek 13.11: V tomto dialogu můžete nastavit, kolik času dáte spolupracovníkům, které chcete odpojit. Rovněž můžete zadat zprávu, kterou jim pošlete, než je odstříhnete.

Ve skutečnosti můžete jít oběma směry. Váš Mac uvidí sdílené složky počítačů s Windows a počítače s Windows naopak sdílené složky vašeho Maca.

Funguje to takto:

Sedíte u Maca, vidíte PC

Předpokládejme, že máte počítač s Windows a Maca na stejné drátové nebo bezdrátové síti. Komunikace mezi Macem a PC probíhá takto.

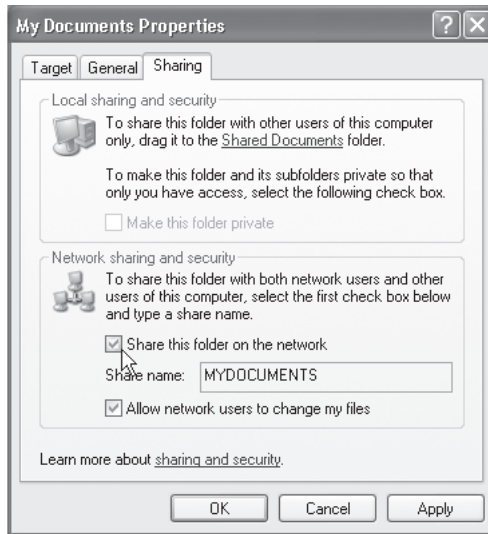
1. Sdílejte soubory na počítači s Windows.

Tohle není kniha o síťování ve Windows (díky Bohu), ale v principu to funguje následovně:

Podobně jako na Macu také ve Windows existují dva způsoby, jak sdílet soubory. První je opravdu velmi jednoduchý. Zkopírujte soubory, které chcete sdílet, do jedné plně při-

stupné složky. Nepotřebujete k tomu hesla, účty ani žádné další kroky, pokud tedy někdo nevyplnil funkci pro přístup hosta.

Ve **Windows XP** je touto speciální složkou složka Sdílené dokumenty (Shared Documents). Zobrazíte ji tak, že zvolíte Start → Tento počítač (Start → My Computer). Sdílení ji způsobem znázorněným v horní části obrázku 13.12.

Obrázek 13.12: Nahoře: Pokud chcete sdílet složku ve Windows, klepněte na ni pravým tlačítkem, zvolte Vlastnosti a poté zapněte volbu Sdílet tuto složku v síti (Share this folder on the network) a zadejte jméno složky, které se objeví na síti (mezery nejsou povoleny).

Dole: Zpátky v bezpečí Mac OS X klepněte na jméno počítače v bočním panelu (Sidebar). (Pokud je součástí pracovní skupiny, klepněte na Všechny (All) a poté nejprve na jméno vaší pracovní skupiny (workgroup)).

Dále klepněte na jméno sdíleného počítače. Pokud jsou požadované soubory ve složce Sdílené dokumenty (Shared Documents) nebo Veřejné (Public), nebudete potřebovat heslo. Obsah těchto složek se zobrazí tak, jak ho vidíte tady. Dále je to už stejné jako sdílení s jiným Macem.

Pokud se potřebujete dostat do libovolné jiné sdílené složky, klepněte na Připojit jako (Connect As) a pokračujte podle obrázku 13.13.

Ve **Windows Vista** je to složka Veřejné (Public), která se objeví v navigačním panelu každého okna Průzkumníka (Explorer). (Ve Windows Vista je jediná složka Veřejné (Public) pro *celý* počítač, nikoli pro každý účet.)

Ve **Windows 7** je složka Veřejné (Public) v každé knihovně. To znamená, že existují veřejné dokumenty, veřejné obrázky, veřejná hudba, atd.

Druhá, mnohem složitější metoda je „sdílení libovolné složky“, podobně jako v Mac OS X. V systému XP nebo Vista klepnete pravým tlačítkem myši na složku, kterou chcete sdílet, z rozbalovací nabídky zvolíte Vlastnosti (Properties) a zapnete volbu Složka sdílená v síti (Share this folder on the network), jak je znázorněno na obrázku 13.12 nahoře. V systému Windows 7 použijte nabídku Sdílet s (Share with) v horní části okna složky. Podrobnější informace jsou uvedeny ve speciálním odstavci následující straně.

Tento postup opakujte pro všechny složky, které mají být pro váš Mac dostupné.

2. Na Macu otevřete okno Finder.

Sdílené počítače se v bočním panelu (Sidebar) objeví jako jednotlivé názvy počítačů. Možná bude potřeba klepnout na ikonu Vše (All), čímž se zobrazí ikony pracovních skupin (workgroups) neboli síťové shluky (network clusters) na těchto počítačích. Pokud jste to vy nebo váš síťový administrátor nezměnili, bude název pracovní skupiny MSHOME nebo WORKGROUP. Poklepejte na název požadované pracovní skupiny.

Tip: Ke sdílenému počítači se také můžete dostat pomocí příkazu Connect to Server (Připojit k serveru), jak je popsáno na straně ***525***. V dialogu můžete napsat *smb://192.168.1.103* (nebo reálnou IP adresu počítače) případně *smb://SuperDell* (nebo reálný název počítače) a stisknout klávesu Return. Poté přejděte ke kroku 5. Ve skutečnosti metoda Connect to Server (Připojit k serveru) často funguje i ve chvíli, kdy sidebarová metoda nefunguje.

Nyní se jména jednotlivých počítačů na síti objeví v okně Finderu. (Provozujete-li Windows 7, naleznete další informace ve speciálním odstavci na straně ***536***.)

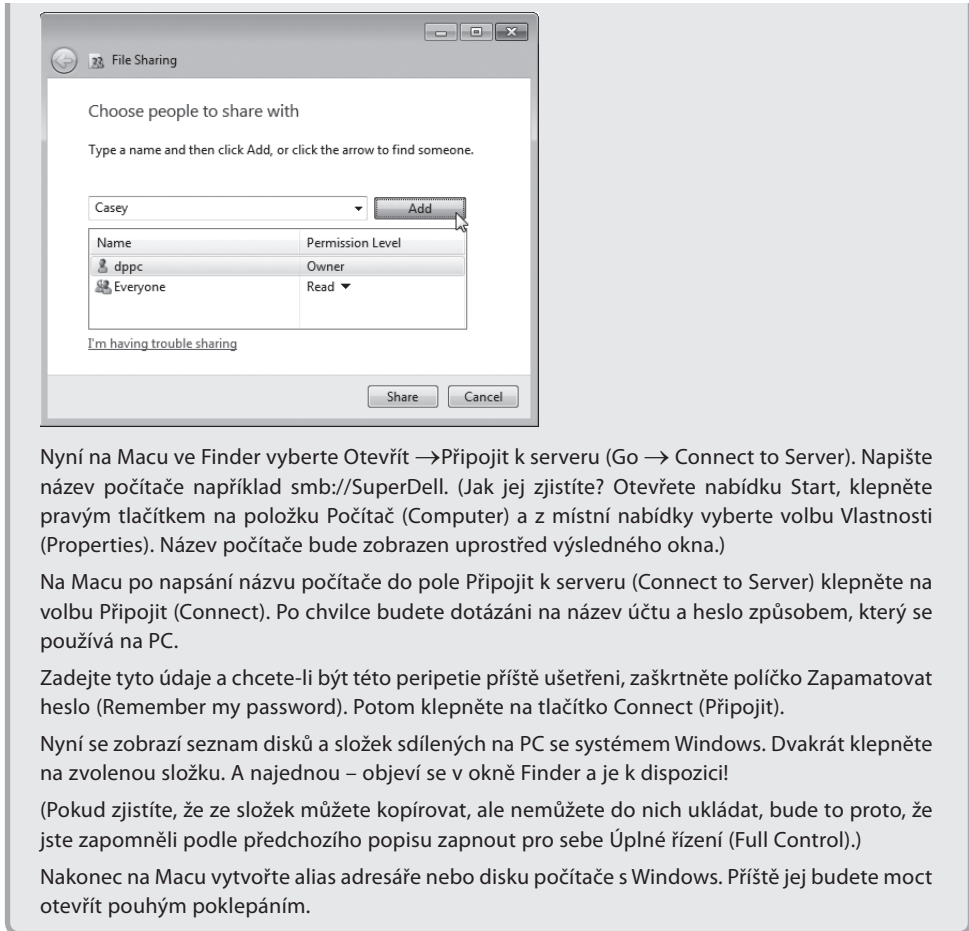
ŘEŠENÍ PROBLÉMU

Tipy pro Windows 7

Ze všech operačních systémů Windows je Windows 7 vůči Macu nejvíce „přítulný“. Ovšem aby tyto dva operační systémy hladce spolupracovali, je stále potřeba učinit několik změn v nastaveních.

Nejdříve se přesvědčte, zda na počítačích s Windows 7 sdílíte opravdu vše, co sdílet chcete. Řekněme například, že chcete sdílet celou svoji osobní složku (ekvivalent složky Domov (Home) na Macích).

Ke sdílení ji poskytnete tak, že zvolíte Start → [vaše_jméno]. Potom v otevřeném okně vyberte volbu Sdílet s → Určití lidé (Share with → Specific people). Ve výsledném dialogovém okně uvidíte, že vy sami už máte oprávnění pro přístup k této složce (znázorněno na obrázku zde). Nechcete-li přidat nikoho dalšího, klepněte na tlačítko Sdílet (Share) a poté na tlačítko Hotovo (Done).

Nyní na Macu ve Finder vyberte Otevřít → Připojit k serveru (Go → Connect to Server). Napište název počítače například `smb://SuperDell`. (Jak jej zjistíte? Otevřete nabídku Start, klepněte pravým tlačítkem na položku Počítač (Computer) a z místní nabídky vyberte volbu Vlastnosti (Properties). Název počítače bude zobrazen uprostřed výsledného okna.)

Na Macu po napsání názvu počítače do pole Připojit k serveru (Connect to Server) klepněte na volbu Připojit (Connect). Po chvíli budete dotázáni na název účtu a heslo způsobem, který se používá na PC.

Zadejte tyto údaje a chcete-li být této peripetie příště ušetřeni, zaškrtněte políčko Zapamatovat heslo (Remember my password). Potom klepněte na tlačítko Connect (Připojit).

Nyní se zobrazí seznam disků a složek sdílených na PC se systémem Windows. Dvakrát klepněte na zvolenou složku. A najednou – objeví se v okně Finder a je k dispozici!

(Pokud zjistíte, že ze složek můžete kopírovat, ale nemůžete do nich ukládat, bude to proto, že jste zapomněli podle předchozího popisu zapnout pro sebe Úplné řízení (Full Control).)

Nakonec na Macu vytvořte alias adresáře nebo disku počítače s Windows. Příště jej budete moci otevřít pouhým poklepáním.

3. Poklepejte na název požadovaného počítače.

Používáte-li některou z metod jednoduchého sdílení souborů na počítači s Windows, jak je popsáno výše, je toto vše. Obsah složky Sdílené dokumenty (Shared Documents) nebo Veřejné (Public) je nyní zobrazen na obrazovce Macu. Se soubory ve složkách můžete pracovat, jako by šlo o vaše vlastní.

Pokud nepoužíváte některou z těchto jednoduchých metod a chcete přistupovat k jednotlivým sdíleným složkám, čtěte dál.

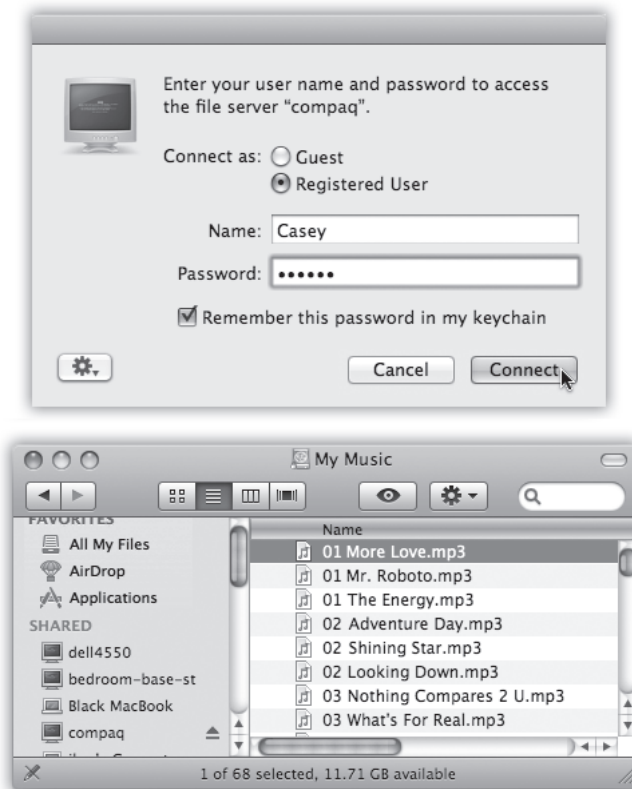

Poznámka: Ve Windows XP Pro nebude další krok fungovat, pokud nevypnete volbu Jednoduché sdílení souborů (Simple File Sharing). Chcete-li ji vypnout, zvolte v libovolném okně Průzkumníka volbu Nástroje → Možnosti složky (Tools → Folder Options), klepněte na záložku Zobrazení (View) a vypněte volbu Použít zjednodušené sdílení souborů (Use simple file sharing).

---

4. Klepněte na možnost Připojit jako (Connect As).

Toto tlačítko se objeví v pravém horním rohu okna Finderu – můžete se na něj podívat na obrázku 13.12. Nyní jste požádáni o jméno a heslo (obrázek 13.13 nahoře).

Obrázek 13.13: Nahoře: Počítač s Windows se potřebuje ujistit, zda máte oprávnění navštívit jej. Naštěstí tento dialog shlédnete, pouze když budete poprvé přistupovat na sdílenou složku nebo disk Windows. Poté už uvidíte pouze box zobrazený dole.

Dole: Zde vidíte seznam sdílených složek na počítači s Windows. Zvolte tu, ke které se chcete připojit, a poté klepněte na OK. Jako kouzlem se vám na obrazovce Macu otevře složka počítače s Windows, která je připravena k použití.

5. Zadejte jméno a heslo svého účtu na počítači s Windows a klepněte na OK.

Nakonec se obsah sdílené složky na počítači s Windows objeví v okně Finderu podobně, jako kdybyste poklepali na jiný Mac (obrázek 13.13 dole). Na ploše se vedle názvu počítače v bočním panelu (Sidbaru) objeví rovněž ikona sdílené složky a tlačítko Vysunout (Eject, ▲).

Zde můžete snadno přetahovat soubory mezi počítači, otevírat wordové dokumenty z PC pomocí Wordu na Macu, atd. Zkrátka je to stejné, jako byste byli připojeni k jinému Macu.

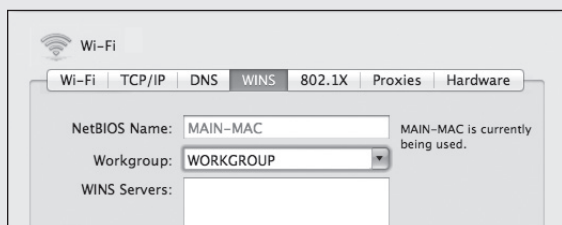
Sedíte u PC, vidíte Maca

Ctitelé multiplatformem, radujte se: Mac OS X vám umožňuje sdílet soubory *obousměrně*. Nejen že váš Mac vidí na síti jiné počítače s Windows, ale tyto počítače také vidí Maca.

Na Macu zvolte → Předvolby systému (System Preferences). Klepněte na Sdílení (Sharing), potom Sdílení souborů (File Sharing) a přesvědčte se, zda je zapnuté sdílení souborů. Poté klepněte na Volby (Options), čímž otevřete dialog znázorněný na obrázku 13.14.

ŘEŠENÍ PROBLÉMŮ

Když Mac nevidí PC

Nedaří se vám zobrazit ikonu PC v bočním panelu Finderu?

Dnes byste se asi mohli k PC připojit pomocí příkazu Otevřít → Připojit k serveru (Go → Connect to server), ale boční panel je mnohem pohodlnější.

Problém spočívá pravděpodobně v tom, že Mac neví nic o pracovních skupinách (workgroups) Windows.

Dokonce i osamocený domácí počítač je součástí pracovní skupiny (či skupiny firemních počítačů), ať už o tom ví nebo ne. A dokud nebude váš Mac součástí tohoto malého klubu, nebude schopen vidět počítače s Windows, a ony nebudou schopny vidět jej.

Pokud se vám tedy nebude dařit řešit problémem Mac–PC, zkuste toto. Nejdříve zjistěte, do jaké pracovní skupiny patří váš počítač PC. (Obvykle je to skupina Workgroup nebo MSHome). Klepněte na tlačítko Start a potom klepněte pravým tlačítkem na příkaz Počítač (Computer). Z nabídky vyberte volbu Vlastnosti (Properties). V otevřeném informačním okně se zobrazí název pracovní skupiny.

Nyní na Macu otevřete Předvolby systému (System Preferences). Klepněte na typ připojení, které používáte (například WiFi nebo Ethernet). Klepněte na volbu Pokročilé (Advanced) a potom na WINS.

Zobrazí se neobvyklá sada ovládacích prvků, která je zde znázorněna. Do pole napište název pracovní skupiny (pokud samozřejmě již nebyl nabídnut v rozbalovací nabídce pracovní skupiny). Klepněte na volbu OK a poté na volbu Použít (Apply).

Nyní se jako zázrakem zobrazí v bočním panelu počítač s Windows.

Stále máte potíže? Otevřete Předvolby systému → Bezpečnost → Firewall (System Preferences → Security → Firewall). Přesvědčte se, zda je firewall Macu buďto vypnut, nebo alespoň není nastavena volba Blokovat všechna příchozí připojení (Block all incoming connections).

Vaším úkolem je nyní zapnout možnost Sdílet soubory a složky přes SMB (Windows), v anglické verzi Share files and folders using SMB (Windows). Pod tímto zaškrťávacím polem je

zobrazen seznam všech účtů na vašem Macu. Zaškrtněte políčko u těch účtů, kterým chcete povolit přístup. Musíte přitom také zadat heslo každého z uživatelů. Klepněte na tlačítko Hotovo (Done).

Obrázek 13.14: Připravte svůj Mac na pozvánky z počítačů s Windows. Ani to nebude bolet. Centrální zapnutí systému pro povolení invaze z Windows se skrývá ve druhém zaškrťávacím políčku v okně Předvolby systému → Sdílení → Sdílení souborů → Volby (System Preferences → Sharing → File Sharing → Options).

Nyní zapněte účty jednotlivých uživatelů, kterým chcete povolit připojení z PC. Bude potřeba zadat rovněž jejich hesla. Poté klepněte na Hotovo (Done).

Než zavřete Předvolby systému (System Preferences), všimněte si řádku uprostřed okna, na kterém je uvedeno Jiní uživatelé mohou k vašemu počítači přistupovat přes `afp://192.168.1.101` nebo `MacBook-Pro` (Other users can access your computer at `afp://192.168.1.101` or `MacBook-Pro`). Jednu z těchto adres budete brzy potřebovat.

Nyní ve **Windows XP** otevřete Místa v síti (My Network Places). Ve **Windows Vista** zvolte Start → Síť (Start → Network) a ve **Windows 7** otevřete položku Síť (Network) v postranním panelu okna Počítač (Computer). Pokud jste síťovým bohům obětovali správná zvířata, ikona vašeho Maca se sama objeví v okně sítě, jak je znázorněno nahoře na obrázku 13.15.

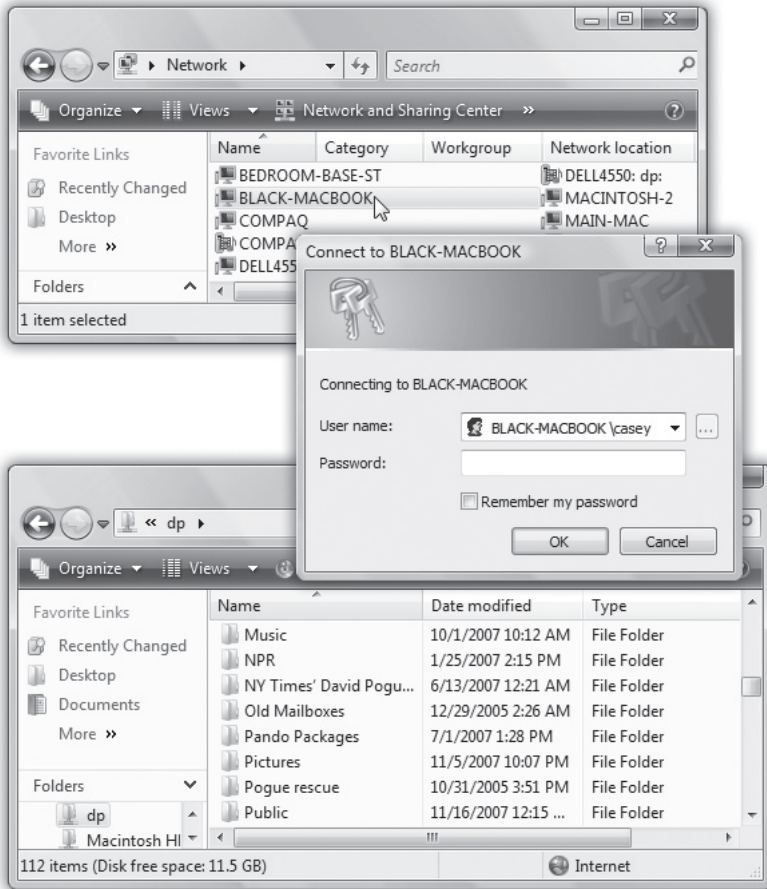
Poznámka: Pokud zde svého Maca nevidíte, přejděte ihned ke speciálnímu odstavci na přechodí straně.

Poklepejte na ikonu Maca. Obsah veřejné složky (Public) je dostupný okamžitě. V opačném případě se musíte přihlásit pomocí názvu účtu a hesla Maca. Na obrázku 13.15 uprostřed jsou znázorněny detaily.

V posledním okně se vám zobrazí vaše domovská složka (Home) – na počítači s Windows! Nyní můžete soubory otevírat, kopírovat tam i zpět nebo dělat cokoli jiného (obrázek 13.15 dole).

Obrázek 13.15: Nahoře: Poklepejte na ikonu Maca, kterého chcete z počítače s Windows navštívit (na obrázku je dialog z Windows Vista).

Uprostřed: Napište verzálkami (velkými písmeny) jméno svého Macu nebo jeho IP adresu, poté zpětné lomítko a poté krátké jméno svého účtu na Macu. (Krátké jméno najdete na panelu Sdílení (Sharing) v Předvolbách systému (System Preferences). Klepněte na možnost Pokročilé (Advanced) a potom na WINS.)

Také zadejte heslo ke zvolenému účtu. Pokud se budete někdy znovu přihlašovat, zapněte volbu Zapamatovat si heslo (Remember my password). Klepněte na OK.

Dole: Tady je vaše macovská složka Home – ve Windows! Když ji otevřete, najdete všechny své soubory.

Pokud se ikona vašeho Maca *neobjeví* a už jste si přečetli speciální odstavec na stránce ***551***, počkejte minutu nebo dvě. Zkuste PC restartovat. Ve Windows XP zkuste klepnout na volbu Síť Microsoft Windows (Microsoft Windows Network) nebo Zobrazit počítače v skupině (View workgroup computers) na panelu na levé straně.

Pokud se váš Mac stále nezobrazuje, musíte jej přidat „natvrdo“. V řádku adresy libovolného okna Windows napište `\\macbook-pro\chris` (zde dosadíte jméno svého Maca a krátké jméno

svého účtu). Dejte pozor, abyste správně zadali zpětná lomítka (\) a nikoli normální lomítka (/). Místo jména počítače můžete rovněž napsat IP adresu Maca.

Později již se nebudete muset hrabat tak hluboce v systému. Ikona vašeho Maca by se měla objevit automaticky v okně Místa v síti (My Network Places) nebo Síť (Network).

Více o spojení Mac – Windows

Přímé sdílení souborů mezi počítači Mac a Windows v Mac OS X je zdaleka nejsnazší způsob vzájemného sdílení souborů. Ale není to jediná cesta. Na straně ***259*** naleznete dlouhý seznam dalších možností od flash disků až po Dropbox.

Sdílení obrazovky

Modlitby všech bezradných začátečníků i rozčilených expertů byly vyslyšeny. Když nyní potřebuje novic radu od svého guru, nemusí mistr běžet po schodech dolů. Díky novému sdílení obrazovky v systému Mac OS X může vidět přesně to, co je na obrazovce jiného Maca na síti – dokonce může ovládat myš a klávesnici jiného Maca (samozřejmě s povolením nováčka).

(Každý, kdo se někdy pokoušel řešit cizí problémy po telefonu, *přesně* ví, jak užitečná je tato funkce. Pokud ne, následující příklad krátkého dialogu by měl stačit: „Takže, otevři menu Apple a vyber Co je tento Mac.“ Pauza. „Kde je menu Apple?“)

Ale mentorování nováčků není jediným případem, kdy může být sdílení obrazovky užitečné. Využijete jej, například když chcete spolupracovat na přípravě dokumentu nebo když chcete dokument někomu ukázat ke schválení či pouze k vzájemnému pobavení. Tato funkce může být rovněž užitečná, pokud oba Macy vlastnité vy (například stolní počítač a notebook) a chcete spustit program, který zrovna není na počítači, u nějž sedíte. (Například chcete upravit seznam přehrávaných skladeb na Macu, který je o poschodí výš připojen k vaší hi-fi věži.)

Nebo se pouze chcete podívat, co dělají děti na Macu ve svém pokoji v patře.

Řídící osoba může na ovládaném Macu dělat *cokoliv*, včetně spouštění programů, šmejdění po souborech a složkách, a dokonce vypnutí ovládaného Maca. Na *svém* Macu můžete stisknutím kombinace kláves jako +Tab, +mezerník, +Option+mezerník a dalších spustit odpovídající funkce na *jiném* Macu.

Mac OS X se jen hemží způsoby pro sdílení obrazovky. Sdílet můžete přes domácí síť, po Internetu nebo během rozhovoru v iChatu.

Poslední metoda je popsána v kapitole 20 a je mnohem jednodušší a lepší než metoda používaná v malých sítích, kterou popisujeme tady. Nevyžaduje jména ani hesla, ani stejné verze operačního systému na obou Macích a dovoluje snadné přepínání mezi zobrazeními vlastní a cizí obrazovky. Umožňuje rovněž snadné přenášení souborů mezi oběma počítači, a to pouhým přetáhnutím z jedné obrazovky na druhou (či obráceně).

Opět, zde popisovaná metoda používaná v malých sítích je přímo zabudována do Finderu a nevyžaduje přihlášení do iChatu.

V systému Lion došlo k výrazným změnám ve sdílení obrazovky. Firma Apple přidala mnoho nových funkcí. Například zatímco vy jste přihlášení ke vzdálenému Macu a řídíte jej, jako byste byli přihlášení se svým vlastním účtem, může v téže chvíli stejného Maca *používat někdo jiný*, kdo vidí zcela jinou obrazovku! Čtěte dál.

Jiný Mac: Nejprve udělte svolení

Jak to tak bývá, při snaze o pochopení složitých konstrukcí jako je zde uvedené prohlížení obrazovky jednoho Macu na monitoru druhého Macu, je možné se rychle zamotat. Proto v našem případě budeme předpokládat, že sedíte u *svého* Macu a chcete ovládat *jiný* Mac.

Kdyby mohl každý Mac náhodně ovládat kterýkoli jiný Mac, byl by svět zmatený (i když jistě zábavný). Naštěstí však nikdo nemůže pozorovat vaši obrazovku či řídit vašeho Maca, aniž by k tomu dostal vaše výslovné svolení.

Pokud chcete takové svolení udělit, sedněte si k jinému Macu. Zvolte → Předvolby systému → Sdílení (→ System Preferences → Sharing) a poté zapněte Sdílení obrazovky (Screen Sharing).

Pro ochranu Macu proti vzdáleným rošťárnám existují v tuto chvíli tři úrovně zabezpečení:

- **Bezpečný.** Pokud zvolíte Všem uživatelům (All Users), může se *každý, kdo má na vašem Macu účet*, kdykoli k Macu připojit a ovládat jej, dokonce i když u něj nesedíte. Stačí, aby zadal jméno a heslo, se kterým by se k počítači přihlašoval, kdyby u něj seděl. Pokud „každý“ znamená „vy a vaše žena“ nebo „vy a zbylí dva učitelé ve čtvrtých třídách“, bude toto zabezpečení asi stačit.
- **Bezpečnější.** Pro dosažení větší bezpečnosti můžete omezit, kdo se může připojit. Klepněte na volbu Pouze těmto uživatelům (Only these users) a poté na tlačítko plus. Objeví se malý dialog se seznamem všech, kdo mají na vašem Macu účet. Vyberte si ty, o kterých věříte, že během vaší nepřítomnosti neudělají na počítači žádnou neplechu (obrázek 13.16).

TIP

Přihlášení pomocí Apple ID

Za starých špatných časů nebylo možné sdílet obrazovky ani soubory s ostatními uživateli, dokud jste pro ně nevytvořili na svém Macu plnohodnotné účty. Vždyť víte, složky Domov (Home), Hudba (Music), Filmy (Movies) a tak dál... To vyžadovalo vzdát se velké části diskové kapacity jenom proto, aby váš Mac mohli po síti navštěvovat jiní uživatelé.

Dnes můžete pro tyto uživatele vytvořit účet typu Pouze sdílení (Sharing Only). Takto mohou sdílet vaši obrazovku nebo vaše soubory a přitom nemusí být přítomni na vašem disku.

V systému Lion existuje dokonce i třetí možnost. Chtějí-li uživatelé využít vaši sdílenou obrazovku nebo sdílené složky, stačí, aby se přihlásili se svým Apple ID. Takto pro ně ani na svém Macu nemusíte vytvářet jméno a heslo a oni si je nemusí pamatovat. Nemají na vašem Macu vůbec žádný účet, mají jen kartu v Adresáři.

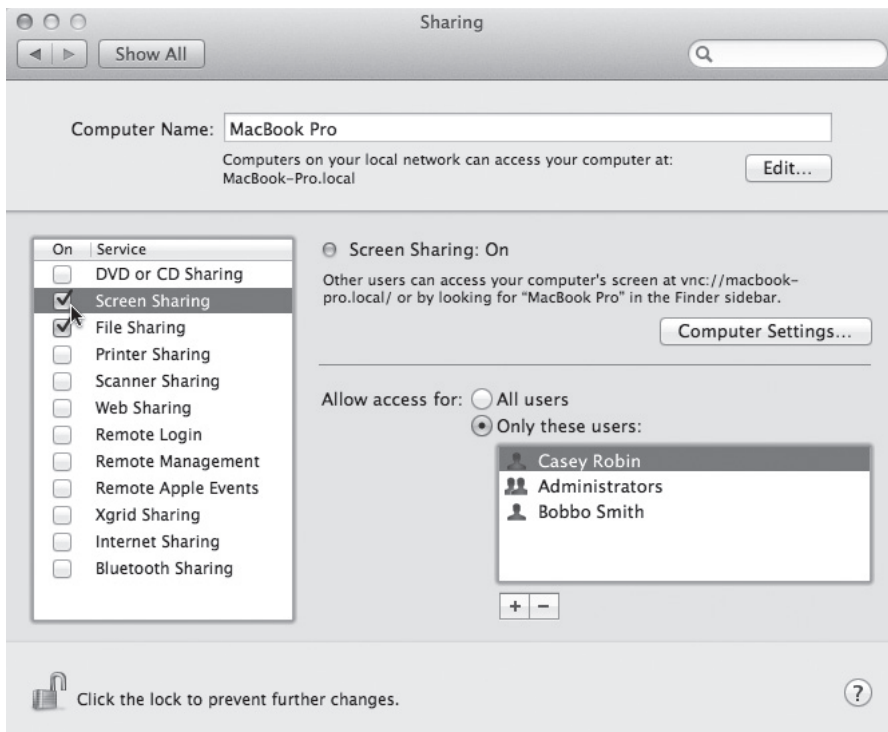
Tuto možnost nastavíte pomocí Adresáře (Address Book). Uživatel, který bude po síti navštěvovat váš Mac, v něm musí mít svoji kartu. Přesvědčte se, zda je na této kartě uvedena také e-mailová adresa, kterou daný uživatel používá jako své Apple ID.

Nyní otevřete Předvolby systému → Sdílení (System Preferences → Sharing). Klepněte na možnost Sdílení obrazovky (Screen sharing). Klepněte na tlačítko **+**, jak je znázorněno na obrázku 13.16. Zobrazí se panel, na kterém klepnete na možnost Adresář (Address Book) a poklepete na jméno potenciálního návštěvníka. Nyní budete (dvakrát) požádáni o zadání hesla pro sdílení obrazovky. Poté klepněte na možnost Vytvořit účet (Create Account).

Návštěvník by se měl přesvědčit, zda zaregistroval své Apple ID (v detailech svého účtu, Předvolby systému → Uživatelé a skupiny (System Preferences → Users & Groups)).

Je-li všechno tak, je nastavení hotovo. Až se uživatel pokusí připojit k vašemu Macu, bude moci použít volbu Pomocí Apple ID (Using an Apple ID) a své pověření. Na vašem Macu musí mít žádný účet.

Novinka: Nyní poprvé můžete lidem povolit, aby po zadání Apple ID a hesla vzdáleně prohlíželi obrazovku vašeho Maca. Tato metoda je mnohem jednodušší a vyžaduje mnohem méně diskového prostoru, než starší metoda, kdy musela mít každá osoba na vašem Macu plnohodnotný účet včetně složek Obrázky (Pictures), Filmy (Movies) apod. Chcete-li zprovoznit tuto možnost, přečtěte si předchozí speciální odstavec.

Obrázek 13.16: Váš Mac je nyní připraven, aby mohl být pozorován a dokonce ovládn jinými počítači v síti. Lidé uvedení v seznamu mají povoleno se připojit kdykoli, i když zrovna nebudete sedět u počítače.

- **Nejbezpečnější.** Pokud klepnete na volbu Pouze těmto uživatelům (Only these users), ale do seznamu nikoho nepřidáte, potom se k vaší obrazovce budou moci připojit pouze uživatelé, kteří mají na vašem Macu administrátorské účty (viz část Administrátorské účty strana ***480***).

Pokud jste opravdu jen *malý* skrblík, můžete počítač nastavit rovněž tak, aby vás ostatní mohli požádat o povolení sdílet vaši obrazovku - samozřejmě pokud právě sedíte před Macem a máte zrovna štědrú náladu.

V tomto případě klepnete na tlačítko Nastavení počítače (Computers Settings) a zapnete volbu Každý může požádat o dovolení sdílet obrazovku (Anyone may request permission to share screen). Vaši fanoušci nyní mohou požádat o svolení vstoupit a vy jim jej můžete dát. Stačí, když klepnete na OK na obrazovce. Samozřejmě v reálném čase, dokud jste u počítače a můžete kontrolovat, co na něm dělají.

Váš Mac: Přeberte vládu

Váš Mac je tedy připraven k invazi. Nyní předpokládejme, že jste člověk na druhém konci. Vy jste ten guru, rodič či ona osoba, která chce ovládat.

Posaďte se k vašemu Macu někde doma nebo v kanceláři a postupujte následovně.

1. Otevřete okno Finderu. Je-li potřeba, rozbalte seznam Sdílené (Shared) tak, abyste viděli ikonu jiného Maca. Klepnete na ni.

Na tmavém pásu v hlavním okně se zobrazí tlačítko Sdílet obrazovku (Share Screen), které tam předtím nebylo (obrázek 13.17 nahoře).

2. Klepnete na tlačítko Sdílet obrazovku (Share screen).

Nyní se zobrazí dialog zachycený na obrázku 13.17 uprostřed. Nabízí vám tři možnosti jak dokázat, že nejste žádný východoněmecký mladistvý hacker. Volba Požádat o povolení (By asking for permission) odešle aktuálnímu operátoru jiného Maca dotaz, zda je v pořádku, když nyní převzmete řízení vy.

Obvykle si lidé zvolí volbu Registrovaný uživatel (As a registered user), což jinými slovy znamená „mám na jiném Macu běžný účet“.

Systému Lion nabízí novou volbu Pomocí Apple ID (Using an Apple ID), která vám dovolí zadat Apple ID a heslo. Držitel jiného Maca takto nemusí zakládat váš účet jenom proto, abyste mohli sdílet jeho obrazovku či soubor. Podrobnější informace naleznete ve speciálním odstavci o přihlašování pomocí Apple ID na straně ***555***.

Tip: Teoreticky se také můžete připojit přes Internet za předpokladu, že je váš domácí Mac zapnutý, připojený k širokopásmovému modemu a konečně že pracujete prostřednictvím přesměrování portů, což je popsáno na straně ***814***.

V tomto případě začnete ve Finderu vybráním Otevřít → Připojit k serveru (Go → Connect to Server). V zobrazeném okně napište vnc://123.456.78.90 (uvedte veřejnou IP adresu vašeho domácího Maca). Zbývající postup už je stejný.

Obrázek 13.17: Nahoře: Začněte klepnutím na tlačítko Sdílet obrazovku (Share Screen) na pásu v horní části okna vašeho Maca.

Uprostřed: Pokud jste byli již dříve přidáni do VIP seznamu autorizovaných „sdílečů“ obrazovky (jak bylo popsáno dříve), můžete se přihlásit pomocí svého jména a hesla nebo pomocí svého Apple ID. Pokud ne, můžete požádat o povolení sdílet obrazovku jiného Maca (je umožněno, jestliže vlastník Maca tuto možnost zapnul v Předvolbách systému → → Sdílení → Sdílení obrazovky → Nastavení počítače (System Preferences → Sharing → Screen Sharing → Computer Settings)). Povolení dostanete pouze tehdy, když před jiným Macem sedí jeho vlastník a když se rozhodne, že váš požadavek přijme.

Dole: Pokud požádáte o povolení, druhá osoba (sedící u jiného Maca) uvidí požadavek v této podobě.

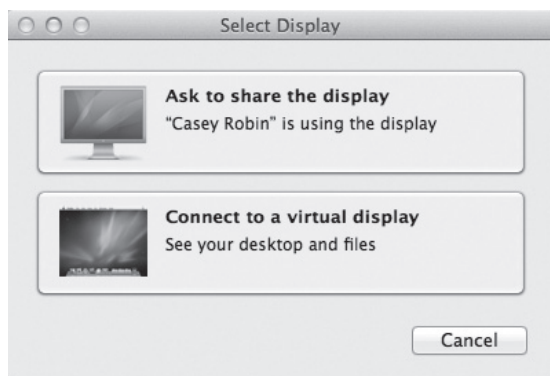
3. Máte-li na jiném Macu uživatelský účet, klepněte na volbu Registrovaný uživatel (As a registered user) a přihlaste se. Pokud vám bude stačit vaše Apple ID, klepněte na volbu Pomocí Apple ID (Using an Apple ID) a zadejte heslo pro sdílení.

Váš Mac již samozřejmě *zná* vaše Apple ID (zadali jste jej na obrazovce svého účtu v panelu Předvolby systému → Uživatelé a skupiny (System Preferences → User Accounts)). Zobrazí se zde v tomto dialogu a vše, co musíte udělat, je zadat heslo.

4. Klepněte na tlačítko Připojit (Connect).

Když se úspěšně přihlásíte nebo dostanete povolení, zobrazí se okno znázorněné na obrázku 13.18, které je v Lionu nové. Zvolíte-li možnost Připojit k virtuálnímu monitoru (Connect to a virtual display), můžete použít svůj účet na jiném Macu i tehdy, když na něm pracuje jiný uživatel s jiným účtem. Budete pracovat souběžně. Ohromné!

(Jediný důkaz o vašem řádění za scénou je malá ikonka rozbalovací nabídky , která se zobrazí uživateli pracujícímu na jiném Macu.)

Obrázek 13.18: Mac chce vědět, zda chcete zobrazit případně ovládat obrazovku jiného Maca, na němž právě teď někdo pracuje, nebo zda chcete použít „virtuální obrazovku“, kdy převezmete ovládání svého účtu, aniž byste uživatele jiného Macu jakkoli vyrušovali.

Poznámka: Nepoužívá-li jiný Mac v daném okamžiku nikdo, nezáleží na tom, kterou možnost zvolíte. A zadáte-li jméno a heslo osoby, která je již na jiném Macu přihlášená, nezobrazí se dialog znázorněný na obrázku 13.18. Skočíte přímo na sdílení obrazovky (zachyceno na obrázku 13.19).

---

5. Chcete-li vidět totéž co osoba pracující na jiném Macu, klepněte na Požádat o sdílení monitoru (Ask to share the display). Chcete-li se přihlásit pod jiným účtem a pracovat nezávisle, klepněte na Připojit k virtuálnímu monitoru (Connect to a virtual display).

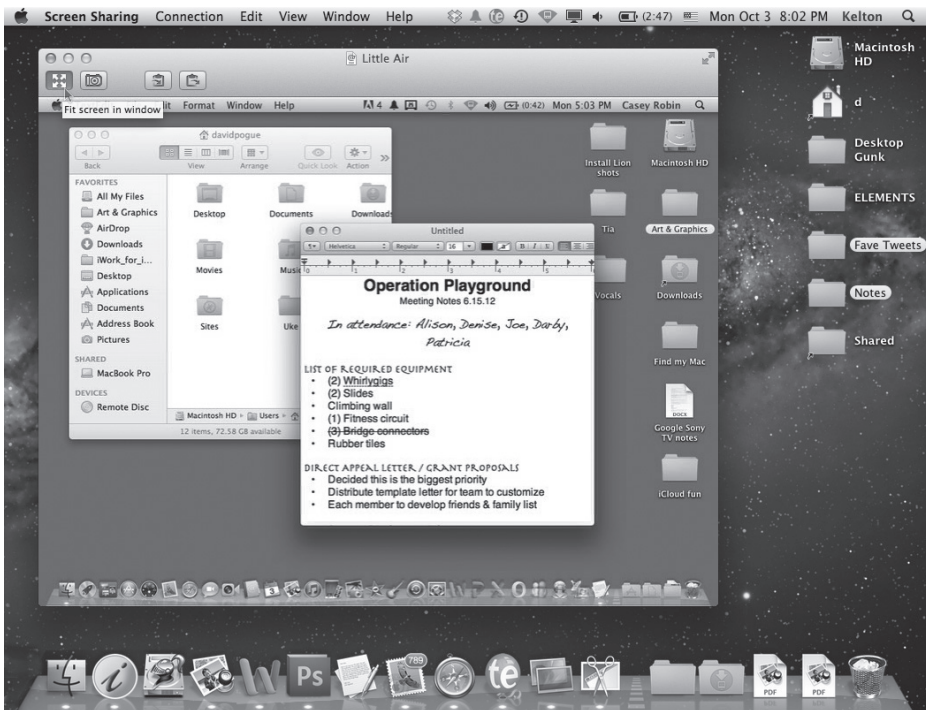
Nyní se vám nabídne zvláštní pohled. Jak znázorňuje obrázek 13.19, vaše obrazovka se nyní zaplní *druhou* obrazovkou, tedy obrazovkou jiného Maca. Máte možnost pracovat s ním a používat klávesnici a myš úplně stejně, jako byste seděli přímo před tímto počítačem.

Inu, možná ne úplně stejně. Tady je několik upozornění a možností.

- **Nesouhlasící velikosti obrazovek.** Pokud je druhá obrazovka *menší* než vaše, nic se neděje. Na vašem monitoru se zobrazí jako okno, kolem kterého bude volné místo. Ale pokud bude cizí obrazovka stejná nebo větší než vaše, potom se na vašem monitoru zmenší, aby se do okna vešla.

Pokud byste ji raději viděli ve skutečné velikosti, zvolte Zobrazení → Vypnout přizpůsobení velikosti (View → Turn Scaling Off). Chcete-li si celý obraz prohlédnout takto, musíte v okně Sdílení obrazovky (Screen Sharing) *rolovat*.

Tip: Další způsob zapnutí či vypnutí přizpůsobení velikosti je klepnout na tlačítko Přizpůsobit obrazovku velikosti okna (Fit screen in window) v panelu nástrojů Sdílení obrazovky (Screen Sharing), na které je zobrazeno s nápovědou na obrázku 13.19.

Obrázek 13.19: Neznepokojte se. Díváte se na plochu jiného Maca, která se zobrazí na ploše vašeho Maca. Svoji klávesnici a myš můžete používat k ovládnání jiného počítače, jež může ovládat také „ten druhý uživatel“ svou klávesnicí a myší (sedí-li u počítače). Pokud se budete opravdu nudit, můžete hrát hru Čí je ten kurzor. (Všimněte si toolbaru Sdílení obrazovky (Screen Sharing), který povolíte volbou Zobrazení → Zobrazit panel nástrojů (View → Show Toolbar).)

- **Režim celé obrazovky.** Sdílení obrazovky je jedním z programů, v němž je na návštěvě pohádková víla. Je zde, v pravém horním rohu, to tlačítko ***inverzní dvě šipky***. Když na něj klepnete, náhled na jiný Mac se roztáhne a zaplní celou obrazovku od okraje po okraj. Nyní nemáte *vůbec* žádnou signalizaci, že pracujete na jiném počítači.
- **Rychlost versus rozostření.** Nezapomeňte, že po jiném Macu chcete, aby protlačil po síti celý svůj videodisplej. To vyžaduje čas. Ve skutečnosti to vyžaduje celé milisekundy.

Mac proto většinou používá něco, co se nazývá *adaptivní kvalita*, což jednoduše znamená, že obrazovka bude při rolování, ukončení programu nebo jiné operaci vyžadující rozsáhlé

změny v obraze rozmlžená. Tuto funkci můžete vypnout pomocí Zobrazení → Plná kvalita (View → Full Quality). Nyní bude obraz stále stejně kvalitní, na druhou stranu bude ale zobrazování pomalejší, když budete rolovat nebo se na obrazovce něco objeví či zmizí.

- **Pouze pozorování.** Lion nabízí novou funkci Pouze pozorování (Observe Only). (Zvolte Zobrazení → Přepnout do režimu pozorování (View → Switch to Observe Mode) nebo klepněte na odpovídající ikonu v řádku nástrojů.) V tomto režimu váš kurzor zbledá a vy se vzdáváte vši moci, nemůžete psát ani klepat. Jinými slovy, hrajete hru „dívat, ale nedotýkat se.“

Tato funkce se hodí, když vám osoba u jiného Macu chce předvést sérii obrázků či prezentaci, když vám ukáže, co je potřeba udělat, abyste vyřešili nějaký problém, nebo když ji leze na nervy, že vzdáleně píšete či pohybuje myší.

- **Ovládněte schránku.** Věřte nevěřte, ale díky malé červí díře v časoprostorovém kontinuu můžete mezi ovládaným a vašim Macem dokonce *kopírovat a vkládat* obsah.

Zvolíte-li v nabídce Úpravy (Edit) možnost Odeslat schránku (Send Clipboard), uloží se obsah *vaší* schránky do schránky na *jiném* Macu. Zvolíte-li Získat schránku (Get Clipboard), zkopíruje se obsah schránky jiného Maca do *vaší* schránky. Když budete pomalu dýchat a pít hodně tekutin, váš mozek neexploduje. (V řádku nástrojů existují rovněž ekvivalentní tlačítka.)

Poznámka: Bohužel při sdílení obrazovky nemůžete mezi Macy přenášet *soubory*, můžete přenést pouze materiál, který jste zkopírovali z dokumentů. Chcete-li si vzájemně vyměnit soubory, použijte metodu iChat popsanou v kapitole 20.

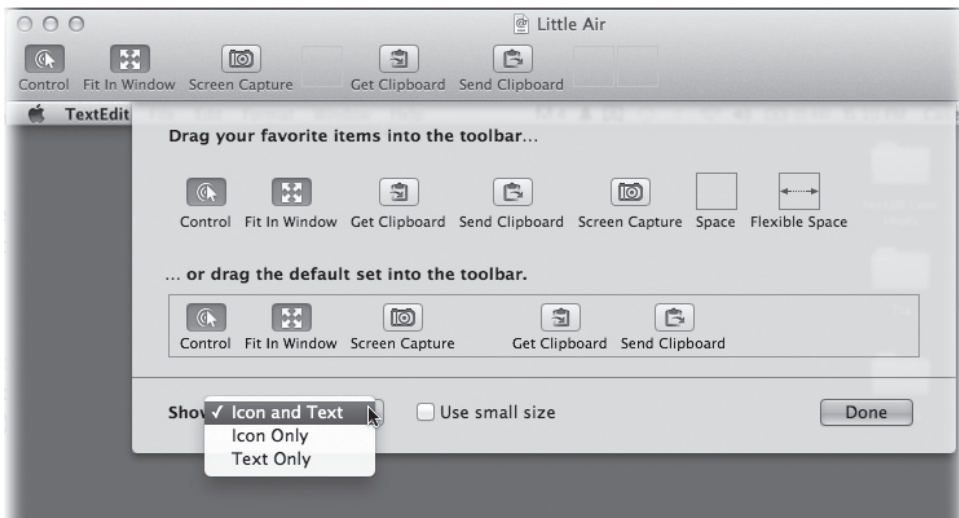

- **Ukončování.** Stisknete-li kombinaci $\mathcal{R}+Q$, *neukončíte* aplikaci Sdílení obrazovky (Screen Sharing), ale ukončíte pouze program, který běží na jiném Macu! Proto pokud jste s prací na vzdáleném počítači hotovi a chcete se vrátit k vlastní pracovní ploše (a zachovat si duševní zdraví), zvolte Sdílení obrazovky → Ukončit Sdílení obrazovky (Screen Sharing → Quit Screen Sharing).

Řádek nástrojů

Není-li zobrazen řádek nástrojů pro sdílení obrazovky, který je v systému Lion nový, můžete jej vyvolat tak, že zvolíte Zobrazení → Zobrazit panel nástrojů (View → Show Toolbar). Řádek začíná ovládacími tlačítky (Control, klepněte, chcete-li získat režim Pouze pozorování (Observe only)), Přizpůsobit velikosti okna (Fit to Window), Snímek obrazovky (Screen Capture, vytvoří snímek obrazovky), Získat schránku (Get Clipboard) a Odeslat schránku (Send Clipboard).

Jestliže však na řádek nástrojů klepněte se stisknutou klávesou Control (nebo klepnete pravým tlačítkem), získáte místní nabídku obsahující obvyklá tlačítka pro úpravu vzhledu tlačítek řádku nástrojů jako například Ikona a text, Pouze ikony, Pouze text (Icon and Text, Icon Only, Text Only) a další. Získáte rovněž možnost Přizpůsobit řádek nástrojů (Customize Toolbar), který vyprodukuje dialog znázorněný na obrázku 13.20.

Obrázek 13.20: V tomto dialogu můžete přemístit tlačítka tažením, změnit škálu tlačítek, jež budou k dispozici, přidat mezery mezi tlačítka (tažením mezery (Space) nebo dynamické mezery (Flexible Space) na příslušnou pozici) nebo upravit vzhled tlačítek.

Varianty sdílení obrazovky

Výše popsané kroky vás provedly možnostmi sdílení obrazovky mezi dvěma Macy s operačním systémem Mac OS 10.5 nebo novějším. Ale sdílení obrazovky je založeno na standardní technologii, která se nazývá VNC, a Mac OS X nabízí různé její obměny.

Sdílení obrazovky pomocí iChat

Dva lidé, kteří mají Mac OS X 10.5 nebo novější, mohou úplně stejně sdílet obrazovku *přes Internet*. Nepotřebují přitom uživatelské účty, hesla ani nastavení – stačí povolení osoby na druhé straně. Začněte konverzaci pomocí programu iChat a poté postupujte podle speciálního odstavce na straně ***808***. Je to opravdu báječné.

DO DETAILU

Sdílení obrazovky s počítači se systémy Windows a jinými

Půvab technologie sdílení obrazovky firmy Apple je v tom, že nejde o technologii firmy Apple. Jedná se o populární veřejný standard, který se jmenuje VNC (Virtual Network Computing).

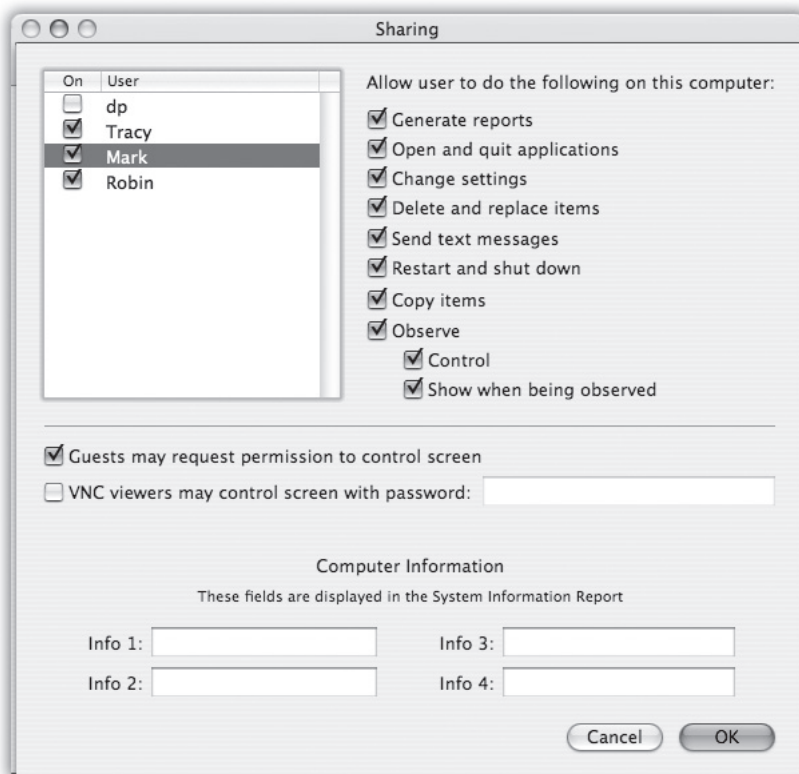
Pokud jednou na Macu zapnete sdílení obrazovky, jakýkoli počítač na zeměkouli, na kterém je nainstalován klient programu VNC (jakýsi prohlížeč), může požádat o sdílení vaší obrazovky. Klienti programu VNC existují ve verzi pro Windows, Linux, starší verze Mac OS (před Leopardem) a dokonce pro některé mobilní telefony. (Ne všechny programy VNC fungují s novou verzí sdílení obrazovky v systému Lion, některé vyžadují aktualizace.)

Chcete-li svůj Mac připravit pro invazi, otevřete v Předvolby systému (System Preferences) panel Sdílení (Sharing) a klepněte na volbu Nastavení počítače (Computer Settings). Zapněte volbu Uživatelé VNC mohou řídit obrazovku po zadání hesla (Turn on VNC viewers may control screen with password) a vymyslete heslo. (Program VNC neví nic o heslech uživatelských účtů na Macu, takže vymýšlíte heslo pro sdílení *celého* Macu.)

Heslo dejte několika šťastlivcům, kterým důvěřujete. Umožněte jim, aby si do svých klientů VNC zadali veřejnou adresu IP vašeho Maca (strana ***814***), nebo jim umožněte, aby se k vaší síti připojili pomocí adresy zobrazené na panelu Sdílení obrazovky (Screen Sharing) (například `vnc://MacBook-Pro`). A začněte sdílet.

Sdílení obrazovky s Macem, na kterém jsou nainstalovány starší verze systému

Abyste mohli sdílet obrazovku, nemusí na obou Macích běžet Mac OS X 10.5, 10.6 nebo 10.7. Když na to přijde, Mac OS X 10.3 a 10.4 jsou schopné sdílet obrazovku také, pouze zapnutí a vypnutí se skrývá pod jiným jménem. Na obrázku 13.21 najdete podrobnosti.

Obrázek 13.21: Na Macích se systémem starším než 10.5 není na panelu Sdílení (Sharing) v Předvolbách systému (System Preferences) volba Sdílení obrazovky (Screen Sharing). Místo toho je tam jiná, která se nazývá Vzdálený přístup Apple (Apple Remote Desktop). Tato volba povoluje sdílení obrazovky s počítači se systémem 10.5 a novějšími. Pokud klepnete na rozšířené nastavení, nabídnou se vám podobné možnosti jako v Leopardu, ve skutečnosti jich je ještě víc.

Jak zachycuje obrázek 13.21, pokud jednou na starším Macu zapnete Vzdálený přístup Apple (Apple Remote Desktop), můžete sedět před svým moderním Macem a ovládat staršího Maca. Stačí klepnout na možnost Sdílet obrazovku (Share Screen) v bočním panelu (Sidebar) úplně stejně, jako je popsáno v předchozím textu.

Poznámka: Zatím je sdílení obrazovky jednosměrné, váš moderní Mac Leopardem vidí obrazovku staršího Maca. Pokud chcete, aby měl starší Mac přístup k obrazovce vašeho Maca s Leopardem, vraťte se k dialogu na obrázku 13.21. Zapněte volbu Uživatelé VNC mohou řídit obrazovku po zadání hesla (VNC viewers may control screen with password) a zadejte heslo. Nyní stáhněte program Chicken of the VNC, který je zdarma – je dostupný v sekci Missing CD na stránkách této knihy na www.missingmanuals.com. Použijte ho k přístupu na Maca s Leopardem. Další informace o této problematice naleznete ve speciálním odstavci na předchozí straně.

Manuální sdílení obrazovky

Screen Sharing (Sdílení obrazovky) je ve skutečnosti program se svou vlastní ikonou, na kterou můžete poklepat a spustit jej. (Nachází se ve složce Systém → Knihovna → CoreServices (System → Library → CoreServices).) Pokud na něj poklepete, můžete napsat veřejnou IP adresu (strana ***814***) nebo doménové jméno počítače, ke kterému se chcete připojit. A šup – jste připojeni!

Sdílení obrazovky pomocí funkce Zpět na můj Mac (Back to My Mac)

Zpět na můj Mac (Back to My Mac) je určena ke zjednodušení zmatků kolem vzdáleného přístupu. Jako taková pracuje, pouze pokud:

- Používáte iCloud
- Máte nejméně dva Macy a na obou běží Mac OS X 10.7.2 nebo novější.
- Na obou jste zadali své Apple ID na panelu Uživatelé a skupiny (Users & Groups) Předvoleb systému (System Preferences) a jste přihlášení.

Když je takto vše připraveno, vaše počítače Mac se chovají přesně tak, jako by byly na stejné síti, i když jsou od sebe v síti vzdáleny stovky kilometrů.

Postup nastavení je znázorněn na obrázku 13.22.

Od této chvíle na svém notebooku na Novém Zélandu se v sekci Sdílení (Sharing) bočního panelu (Sidebar) bude zobrazovat položka Zpět na můj Mac (Back to My Mac). Když na ni klepnete, zobrazí se ikona vašeho Macu, který na vás čeká doma. Nyní se k němu můžete připojit a sdílet soubory, stačí klepnout na Připojit jako (Connect As). Můžete jej rovněž ovládat, stačí klepnout na Sdílet obrazovku (Share Screen).

Jak tvrdí teorie, funkce Zpět na můj Mac (Back to My Mac) vám ušetří otravnou a zdlouhavou práci se sítí (včetně šíleného přesměrování portů, které je popsáno na straně ***814***), protože všechnu konfiguraci provedla firma Apple za vás.

Ve skutečnosti mnoho lidí funkci Zpět na můj Mac (Back to My Mac) nerozfunguje. Apple tvrdí, že důvodem jsou zřejmě problémy s firewallem, problémy s přesměrováním portu nebo nekompatibilita směrovačů (routerů). Apple také říká, že nejlepší bude, když budete mít na své síti pouze základní stanici AirPort a žádný hardwarový směrovač.

Obrázek 13.22: Na prvním Macu otevřete Předvolby systému (System Preferences). Klepněte na iCloud a poté na Zpět na můj Mac (Back to My Mac). Zavřete Předvolby systému. Toto zopakujte na všech Macích a zkontrolujte, zda jsou všude zadány údaje o stejném Apple ID.

Veškeré technické podrobnosti jsou přístupny online. Jděte na <http://support.apple.com/kb/HT1109> a přečtěte si vysvětlení k problematice související s funkcí Zpět na můj Mac (Back to My Mac).

Více volání z cest

Pokud jste jedním z několika milionů šťastných lidí, kteří mají trvalé internetové připojení (jinými slovy kabelový modem nebo DSL), čekají vás vzrušující chvílky. Ke svému Macu se totiž můžete připojit odkudkoli na světě prostřednictvím Internetu. Máte-li sebou laptop, nemusíte mít starosti, když zjistíte, že jste nějaký důležitý dokument zapomněli doma na Macu.

Mac OS X nabízí mnoho způsobů připojení k vašemu Macu ze vzdáleného místa, včetně sdílení po Internetu, funkce Zpět na můj Mac (Back to My Mac), vytvoření virtuální privátní sítě, FTP nebo SSH (secure shell). Další podrobnosti naleznete v kapitole 21.

Tisk, skenování, písma a grafika

Počítače Macintosh jsou v běžných podnikatelských sférách zastoupeny pouhými osmi procenty, ale v grafickém a tiskařském průmyslu představují opravdovou bombu. Věřte, že když Apple navrhoval Mac OS X, velmi se snažil, aby uživatele v těchto odvětvích uspokojil.

V této kapitole se věnujeme tisku, faxování, písmům, grafice, nástroji Color-Sync a souborům typu PDF, který Mac OS X běžně používá jako formát pro výměnu dat. Všechno toto patří k největším výhodám Mac OS X.

Mac se potkává s tiskárnou

Mac OS X býval napěchován tiskovými programy pro všechny typy tiskáren všech výrobců, jaké si jen dovedete představit – Epson, HP, Lexmark, Canon a další, což na disku zabíralo několik gigabitů. Je zcela zřejmé, že většina lidí měla 900 balíčků tiskových programů, které nikdy nepoužili.

A proto při instalaci systému Lion dostanete ovladače *pouze* pro ty tiskárny, které opravdu máte, nebo které jsou poblíž na síti. Pokud v budoucnu narazíte na jiný model tiskárny, Mac OS X ihned nabídne stažení příslušného ovladače.

Nastavení tiskárny

Na Mac OS X je krásné, že prvotní nastavení tiskárny je neskutečně snadné. Pokud chcete něco poprvé vytisknout, postupujte podle následujícího návodu:

1. Připojte tiskárnu k Macu a zapněte ji.

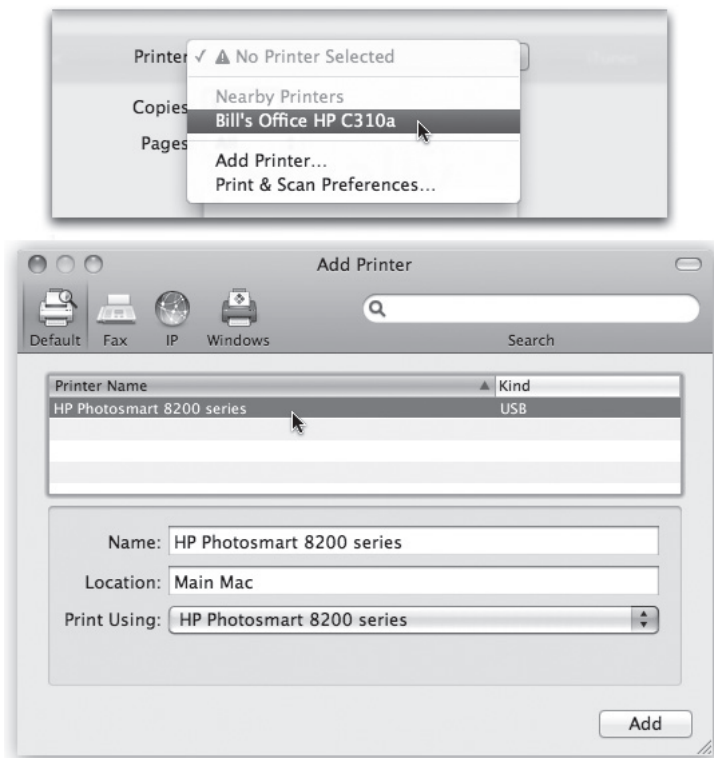
Inkoustové tiskárny se většinou připojují přes port USB. Laserové tiskárny se připojují přes port USB nebo prostřednictvím sítě (Ethernet nebo bezdrátově).

---

2. Otevřete dokument, který chcete vytisknout. Zvolte Soubor → Tisknout (File → Print). V dialogu Tisk (Print) vyberte z rozbalovací nabídky Tiskárna (Printer) jméno tiskárny. Pokud je to potřeba, vyberte tiskárnu z některé z vnořených nabídek například Okolní tiskárny (Nearby Printers). Situace je znázorněna na obrázku 14.1.

Super! No nebylo to snadné? Je krásné, jak si Mac sám najde, nakonfiguruje a zařadí do seznamu téměř všechny tiskárny, které používají USB, FireWire, Bluetooth nebo Bonjour.

Pěkný večer. Konec filmu.

Obrázek 14.1: Nahoře: Pokud chcete svůj Mac seznámit s novou tiskárnou, pokuste se něco vytisknout. Máte-li tiskárnu USB nebo „okolní“ tiskárnu, je již pravděpodobně uvedena v seznamu. A je to.

Není-li vaše tiskárna v seznamu, zvolte z této rozbalovací nabídky možnost Přidat tiskárnu (Add Printer).

Dole: Váš Mac by měl automaticky „vidět“ všechny připojené zapnuté tiskárny. Klepněte na tiskárnu, kterou chcete přidat, a poté na příkaz Přidat (Add).

Tedy pěkný večer, pokud je tiskárna v seznamu. V opačném případě čtěte dál.

Poznámka: Nabídka Okolní tiskárny (Nearby Printers) odkazuje na tiskárny, které nejsou připojeny přímo k vašemu Macu, ale i tak jsou dostupné, například Apple Time Capsule, základna AirPort, některé síťové tiskárny, které mají Bonjour nebo tiskárny připojené k jiným Macům, které sdílíte, jak je popsáno dále v této kapitole.

---

3. Z rozbalovací nabídky seznamu Tiskárna (Printer, znázorněno na obrázku 14.1 nahoře) vyberte Přidat tiskárnu (Add Printer).

Otevře se okno se speciálním nastavením (obrázek 14.1 dole), které ještě lépe vyhledává tiskárny dostupné pro váš Mac. Pokud v seznamu vidíte jméno své tiskárny, klepněte na něj a poté klepněte na možnost Přidat (Add, znázorněno na obrázku 14.1 dole).

Tak a jsme hotovi, přeji pěkný den.

Samozřejmě kromě případu, že vaše tiskárna *stále* není v seznamu. Přejděte ke kroku 4.

4. Klepněte na ikonu podle typu vaší tiskárny: Výchozí (Default), IP nebo Windows.

Volba Výchozí (Default) obvykle postačí, zvláště pokud máte inkoustovou tiskárnu. Vyberte IP, pokud máte síťovou tiskárnu, která se v seznamu Výchozí (Default) nezobrazí, obzvláště pokud máte starou tiskárnu AppleTalk (popsáno ve speciálním odstavci na straně ***567***). Zvolte Windows, jestliže máte na síti tiskárnu, která tiskne pouze ve Windows.

ŘEŠENÍ PROBLÉMŮ

Smrt systému AppleTalk

The screenshot shows the 'Add Printer' dialog box in macOS. The window title is 'Add Printer'. There are four tabs: 'Default', 'Fax', 'IP', and 'Windows'. The 'IP' tab is selected. Below the tabs is a search bar. The main area contains several fields: 'Protocol' is set to 'HP Jetdirect - Socket', 'Address' is '192.168.1.108' with a note 'Valid and complete address.', and 'Queue' is empty with a note 'Leave blank for default queue.'. Below these are 'Name' (HP LaserJet), 'Location' (Right by the water cooler), and 'Print Using' (HP LaserJet 1300 Series). An 'Add' button is at the bottom right.

Podobně jako většina počítačových gigantů i Apple může být nepřijemným partnerem. Podporuje určitou technologii, přinutí ostatní firmy, aby ji přijali, a potom přejde na něco jiného. To je důvod, proč již AppleTalk není mezi námi, což děsí tisíce příznivců Macu, kteří vlastní tiskárny AppleTalk.

AppleTalk byl systém připojení a komunikace na síti, jenž byl součástí Maců od roku 1984. Tento systém komunikace s počítači Mac používaly tisíce modelů síťových tiskáren zvláště pak laserové tiskárny.

Máte-li také takovou, pořád máte možnost, jak ji přinutit tisknout. Postupujte podle kroků 1 až 4 popisu Nastavení tiskárny na předchozích stranách a v kroku 4 vyberte volbu IP.

Máte-li laserovou tiskárnu HP, vyberte z rozbalovací nabídky Protokol (Protocol) volbu HP JetDirect-Socket. Pro většinu ostatních laserových tiskáren vyberte Internet Printing Protocol

(IPP). Pokud společně s podnikovým síťovým expertem zjistíte, že tiskárna, kterou se chystáte používat, je ve skutečnosti tiskárnou LPR, zvolte místo toho Služba připojení řádkové tiskárny (Line Printer Daemon).

V každém případě musíte nyní zadat IP adresu (síťovou adresu) tiskárny. Některé tiskárny dovolují zobrazit tuto informaci na displeji. V případě jiných musíte vytisknout jejich konfiguraci nebo testovací stránku. (U mnoha laserových tiskáren HP získáte výtisk tak, že při zapínání tiskárny přidržíte tlačítko.) Zde není jiné řešení než ponořit se do příručky nebo se pokusit vyhledat informaci na Internetu (zadejte třeba řetězec „konfigurace HP LaserJet 1300“ nebo lépe v angličtině „HP LaserJet 1300 configuration“). Vyhledávání na Internetu může vést k cíli rychleji.

Po zadání IP adresy si vymyslete název tiskárny (například „Vrak HP“) a název umístění (třeba „U lednice“). Rozbalovací nabídka K tisku použít (Print using) by se měla sama zaplnit správnými údaji o tiskárně a jejím ovladači. Pokud se tak nestane, zvolte ručně model tiskárny nebo podobný model.

Ještě klepněte na volbu Přidat (Add) – a můžete tisknout!

Po chvíli se v seznamu tiskáren objeví jména tiskáren, které jsou připojeny a zapnuty. Pro většinu lidí to znamená pouze jedinou tiskárnu, ale jedna úplně stačí.

5. Klepněte na jméno tiskárny, kterou chcete použít.

Volitelně můžete otevřít rozbalovací nabídku K tisku použít (Print Using) v dolní části dialogu. Vyberte volbu Vybrat ovladač pro tisk (Select a driver to use) a po zobrazení seznamu vyberte konkrétní model tiskárny, tedy pokud je v seznamu. Díky tomu váš Mac ví, jaké tiskové volby má těsně před tiskem nabídnout: oboustranný tisk, velikost A3, druhý zásobník papíru atd.

6. Klepněte na možnost Přidat (Add).

Po chvíli se vrátíte do hlavního okna Procházení tiskáren (Printer Browser, znázorněno na obrázku 14.1 nahoře), kde se nyní zobrazí vaše tiskárna. Jste připraveni tisknout.

Poznámka: Pokud jméno vaší tiskárny v seznamu *stále* nevidíte, položte si otázku: Je můj Mac na podnikové síti? Je na síti tiskárna LPR (Line Printer Remote)? Pokud spolu s vaším síťovým guru zjistíte, že požadovaná tiskárna je ve skutečnosti typu LPR, klepněte na volbu IP (IP Printing) v horní části dialogu. Zadejte příslušnou IP adresu a další nastavení tak, jak vám je poradí váš vstřícný síťový administrátor.

Předvolby tiskáren

Pokud máte to štěstí, že vlastníte více tiskáren, opakujte popsané kroky pro každou z nich. Postupem času seznámíte svůj Mac se všemi dostupnými tiskárnami, takže se jejich jména objeví v seznamu tiskáren.

Seznam dosud přidaných tiskáren zobrazíte pomocí možnosti Předvolby systému → Tisk a skenování (System Preferences → Print & Scan). Zde se můžete bavit různými způsoby (obrázek 14.2):

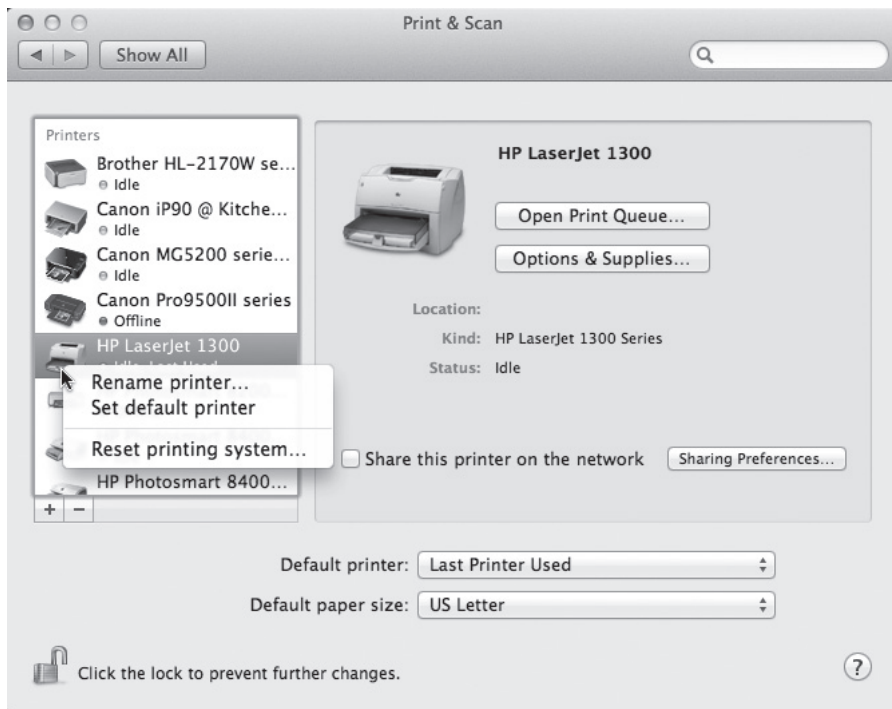
- **Výběr výchozí tiskárny.** Jak je naznačeno rozbalovací nabídkou Výchozí tiskárna (Default Printer), Mac OS X hodlá pro příští tisk použít tiskárnu, na kterou jste tisknuli naposledy, což je pohodlné. Ostatně, většina lidí mezi tiskárnami příliš často nepřepíná.

I přesto však máte možnost vybrat si z této nabídky konkrétní tiskárnu, která bude nastavena jako standardní. Tuto bude Mac používat. Můžete se ovšem do situace vložit z rozbalovací nabídky Tiskárna (Printer) v dialogu Tisk (Print) vybrat jinou tiskárnu (obrázek 14.1).

- **Vytvoření ikony tiskárny na ploše.** Tato šikovná a málo známá funkce umožňuje tisknout soubory na tiskárnu pomocí metody „táhni a upust“.

Přetáhněte ikonu tiskárny z panelu Tisk a skenování (Print & Scan) v Předvolbách systému (System Preferences) ven z okna na plochu (nebo jinam). Akci zopakujte i pro ostatní tiskárny. Od této chvíle budete moci tisknout na konkrétní tiskárnu pouhým přetažením dokumentu na odpovídající ikonu tiskárny.

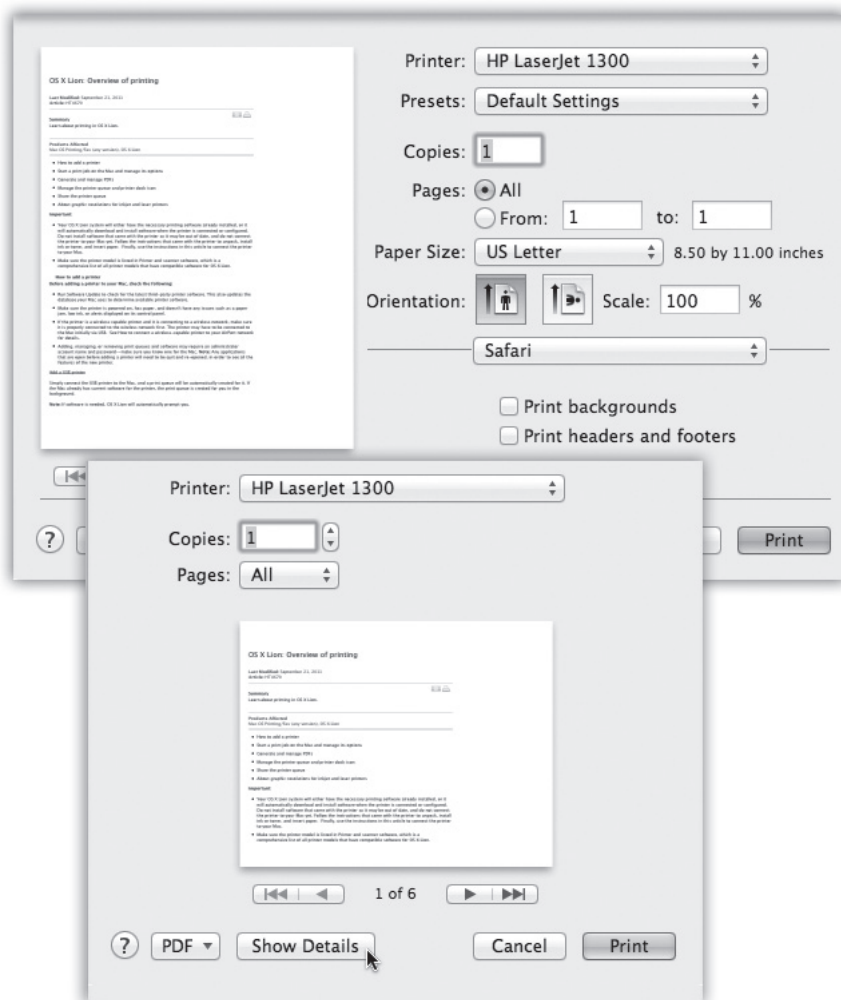
- **Kontrola hladiny inkoustu.** Chcete-li vědět, kolik inkoustu v inkoustové tiskárně či toneru v laserové tiskárně vám zbývá, klepněte na tiskárnu a potom klepněte na možnost Volby a materiál (Options & Supplies). Nenecháte se zaskočit tím, že vám v den uzávěrky dojde v tiskárně inkoust, protože si včas pořídíte náhradní. Nyní se zářivě žluté upozornění o nízké hladině inkoustu zobrazí i při tisku.

Obrázek 14.2: Vzpomínáte si na ty věci, které jste četli před chvílí? Na nastavení tiskárny pomocí dialogu Tisk (Print)? Totéž můžete udělat tady. Klepněte na tlačítko plus pod seznamem vlevo.

Konečně tiskneme

Dialogové okno Tisk (Print) nelze přehlídnout. Ať se vám to líbí nebo ne, zobrazí se vždy, když v některém z programů zvolíte Soubor → Tisknout (File → Print).

Obrázek 14.3: Nahoře: Většinou potřebujete jedinou úplně obyčejnou kopii toho, co máte na obrazovce. Proto je standardní dialog Tisk (Print) tak spartánský. Získáte náhled, ve kterém se můžete pohybovat, dále prvky pro ovládání stránky a tlačítko Tisknout (Print).

Dole: Když klepnutím na tlačítko Zobrazit podrobnosti (Show Details) rozbalíte další dialog, objeví se před vámi celý nový svět možností. Můžete určit, jaká bude orientace výtisku, jak má být zmenšen nebo zvětšen a podobně. Na panelu Uspořádání (Layout) můžete pomocí rozbalovací nabídky Stránky na list (Pages per Sheet) zvolit vyšší počet stránek na jeden list papíru a šetřit tak naše lesy.

Možnosti, které získáte, závisí na použité tiskárně. Závisí rovněž na tom, zda jste klepnutím na tlačítko Zobrazit podrobnosti (Show Details) *rozbalili* dialogové okno. V něm se zobrazí *hodně* užitečných informací včetně šikovního náhledu (znázorněno na obrázku 14.3).

Možnosti, které najdete v rozbaleném dialogu, se liší podle typu tiskárny. Některé jsou však společné:

- **Tiskárna (Printer).** Pokud máte k Macu připojených více tiskáren, výběrem jména z tohoto seznamu můžete vybrat tiskárnu, kterou chcete použít k tisku.
- **Předvolba (Presets).** Takto si můžete uložit oblíbené nastavení tisku: Když jste prošli celý dialog, nastavili počet kopií, jaké zásobníky papíru pro tisk použít atd., vyberte z rozbalovací nabídky Předvolba (Presets) příkaz Uložit jako (Save As) a poté vyberte předvolbám jméno (například „Bez okrajů, 2 výtisky“). Příště už můžete stejnou sadu nastavení vyvolat jednoduchým výběrem jména z rozbalovacího seznamu.
- **Kopie (Copies).** Napište požadovaný počet kopií, který chcete vytisknout. Zaškrtnutím políčko Kompletovat (Collated) nastavuje pořadí tisku při více stranách. Například pokud tisknete dva výtisky třístránkového dokumentu, Mac je normálně vytiskne v tomto pořadí: 1, 2, 3, 1, 2, 3. Pokud tuto volbu *vypnete*, bude pořadí následující: 1, 1, 2, 2, 3, 3.
- **Stránky (Pages).** Nemusíte tisknout celý dokument, můžete například vytisknout pouze strany 2 až 15.

Tip: Nemusíte psát čísla do obou polí Od (From) a To (Do). Pokud necháte první políčko volné, Mac si domyslí, že chcete tisknout od strany 1. Pokud necháte druhé políčko volné, Mac to pochopí jako tisk do konce. Jinými slovy: pokud chcete vytisknout pouze první tři strany, nechte první políčko volné a do druhého napište 3. (Tato čísla stránek odpovídají fyzickým stránkám, které budete tisknout, nikoli upravenému číslování, které jste nastavili v textovém editoru. Dialog Tisk (Print) tomu rozumí takto: První tištěná stránka je číslo jedna, i když jste svému textovému editoru řekli, že ji má označit jako 455.)

- **Velikost papíru (Paper Size), Orientace (Orientation).** Konečně někomu ve firmě Apple došlo, jak je frustrující otevírat dialog Nastavení tisku (Page Setup), abyste mohli změnit velikost a orientaci papíru, a poté otevírat dialog Tisk (Print), kde vyberete zbývající možnosti. Ve většině programů jsou pro větší pohodlí tyto volby nyní zdvojeny v dialogu Tisk (Print).
- **PDF.** Soubor PDF je samozřejmě dokument Adobe Reader (Acrobat), což je soubor, který může každý uživatel Maca, Windows, Linuxu nebo Unixu prohlížet, číst nebo tisknout pomocí Preview nebo bezplatného Adobe Readeru (je zahrnut v každém operačním systému pro PC a Mac).

Místo tisku můžete libovolný dokument snadno uložit jako soubor PDF – skutečně úžasná vlastnost, která šetří papír, inkoust a čas. Dokument zůstane na disku a text v něm se dá dokonce prohledávat pomocí Spotlightu.

Ale to je pouze začátek. Firma Apple přidala dlouhou řadu dalších možností PDF (například PDF chráněné heslem, možnosti pro elektronickou poštu a podobně). Zároveň stala před designérským dilematem: Jak nabídnout spoustu nových možností spojených s PDF bez zaplevelení dialogu Tisk (Print)?

Řešení se skrývá pod malým rozbalovacím tlačítkem, které vidíte na obrázku 14.3 dole. Funguje jako rozbalovací nabídka. Nejčastěji používaným příkazem bude pravděpodobně Uložit jako PDF (Save as PDF), který z dokumentu vytvoří soubor PDF místo toho, aby jej poslal na tiskárnu. Podrobnosti o dalších těchto možnostech spojených s PDF najdete na straně ***576***.

Pokud prozkoumáte bezejmennou rozevírací nabídku pod částí základních předvoleb, objevíte spoustu dalších možností. Jejich obsah závisí na typu tiskárny a programu, který právě používáte, ale typické možnosti jsou tyto:

- **Uspořádání (Layout).** Jak si můžete přečíst u obrázku 14.3, tiskem více miniaturních „stránek“ na jeden list papíru můžete uspořít papír a inkoust nebo toner.
- **Zpracování papíru (Paper Handling).** Tady si můžete vybrat tisk stránek v opačném pořadí (od konce), takže budou po vytištění správně seřazené. Můžete rovněž tisknout pouze sudé nebo pouze liché stránky, na které pak můžete tisknout z druhé strany a získat tak oboustranné výtisky.
- **Podávání papíru (Paper Feed).** Pokud při nastavování tiskárny vyberete správný model, potom tato obrazovka „zná“ podavače papíru vaší tiskárny. Na tomto místě vybíráte, které stránky se mají tisknout na papír z určitého podavače. (Zřejmě nejpoužívanějším využitím této vlastnosti je vytištění první strany firemního dopisu na hlavičkovém papíru a následujících stránek na prázdných listech z druhého zásobníku.)
- **Titulní strana (Cover Page).** Tato informační stránka, „vymoženost“ ze světa faxů, která se házela rovnou do koše, si našla cestu i sem.
- **Plánovač (Sheduler).** Umožní vám nastavit, *kdy* se má váš dokument tisknout. Pokud jste na volné noze a tiskárnu máte na stole před sebou, zřejmě vás nenapadne, proč by někdo nechtěl tisknout *právě teď*. Ale zkuste vytisknout 400stránkový katalog ve velké firmě, kde kolegové nelibě snáší, že celé odpoledne okupujete laserovou tiskárnu.
- **ColorSync.** Většina tiskáren nabízí tento panel, ve kterém můžete upravit barevné nastavení – třeba přidat trochu víc červené. Na tomto místě také vybíráte, jakou správu barev chcete použít: Apple ColorSync, správu barev tiskárny nebo žádnou.

Volby, které jsou unikátní pro určitou tiskárnu nebo program, najdete v této rozbalovací nabídce pod šedou linkou. Například tiskárny HP nabízejí volby Titulní strana (Cover Page), Dokončování (Finishing) a jiné. Mezi další často se vyskytující volby patří:

- **Kvalita a média (Quality & Media),** pouze pro inkoustové tiskárny. Na tomto místě můžete vybrat požadovanou kvalitu tisku, na jaký druh papíru tisknete atd. (Název tohoto panelu se u různých výrobců liší.)

Tip: Jeden tip pro technicky nadané. Otevřete webový prohlížeč a napište tuto adresu: <http://127.0.0.1:631>. Ocitnete se ve skrytém rozhraní (front end) pro CUPS (Common Unix Printing System, Základní tiskové rozhraní Unixu), vnitřní tiskové technologii Mac OS X. Pomocí tohoto triku může váš Mac komunikovat s širokou paletou starších tiskáren, které nemají ovladače pro Mac OS X. Pomocí tohoto administrátorského rozhraní můžete vytisknout testovací stránku, zastavit tisk na tiskárně, spravovat vaše síťové tiskárny a tiskové úlohy a mnoho dalšího. Pěkné, že?!

- **[Jméno programu]**. Program, který používáte (Mail, Word, Pages nebo jiný), často na této obrazovce nabízí své vlastní speciální volby pro tisk.
- **Souhrn (Summary)**. Tato volba vypíše seznam všech provedených nastavení.

Tisk

Když už nastavení tisku vypadají dobře, klepněte na volbu Tisknout (Print) nebo stiskněte klávesu Return, čímž dokument odešlete do tiskárny.

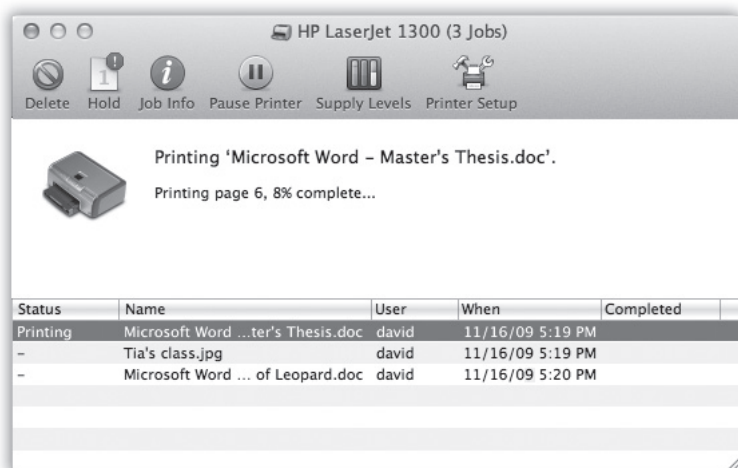
Správa výtisků

Poté co jste použili příkaz Tisknout (Print), můžete buď sedět a čekat, než z tiskárny vyleze papír, nebo můžete *spravovat* výtisky ve frontě. Tato volba je tady hlavně pro lidi, kteří hodně tisknou, tisknou na více tiskárnách nebo sdílejí tiskárny s dalšími lidmi.

Začněte otevřením okna tiskárny. Pokud již začal tisk, stačí klepnout na ikonu tiskárny v Docku. Pokud ne, otevřete **Apple → Předvolby systému → Tisk a skenování (Apple → System Preferences → Print & Scan)**, klepněte na jméno tiskárny a poté na volbu Otevřít tiskovou frontu (Open Print Queue).

Nyní pravděpodobně uvidíte něco podobného, jako je na obrázku 14.4: v drobném seznamu seřazené dokumenty, které brzy polezou z vaší tiskárny.

S dokumenty čekajícími na vytištění, které Apple standardně nazývá *tisková fronta*, můžete provádět několik věcí:

Obrázek 14.4: V tomto okně se zobrazí dokumenty čekající na vytištění. Seznam můžete rozřadit podle záhlaví sloupců (Jméno – Name nebo Stav – Status). Sloupce je možno rozšířit nebo zúžit táhnutím za oddělovače sloupců v záhlaví. Pokud na sloupec klepnete podruhé, obrátíte pořadí seznamu. Tlačítko Stav zásobníků (Supply Level) otevře okno s grafickým znázorněním zbývajících inkoustu v patronách (pouze u některých modelů tiskáren).

- **Smazat je.** Klepnutím na ikonu dokumentu nebo klepnutím na několik dokumentů při stisknutí klávese a poté klepnutím na tlačítko Odstranit (Delete) na panelu nástrojů odstraníte dokumenty ze seznamu, ve kterém čekají na vytištění. Potom už se nevytisknou.
- **Pozastavit je.** Pokud označíte dokument ve frontě a poté klepnete na tlačítko Pozastavit (Hold), pozastavíte jeho tisk. Dokument se nevytiskne, dokud ho znovu neoznačíte a poté neklepnete na tlačítko Pokračovat (Resume). (Ostatní dokumenty budou pokračovat v tisku.) Trik s pozastavením tisku může být užitečný například tehdy, když chcete tiskárnu zkontrolovat, doplnit papír nebo inkoust, nebo se chystáte vytisknout výpověď a vejde šéf (možná s nabídkou povýšení).
- **Všechny je zastavit.** Tisk všech výtisků můžete zastavit klepnutím na tlačítko Pozastavit tisk (Pause Printer). (Tisk se obnoví, když na toto tlačítko klepnete znovu, ale nyní se tlačítko jmenuje Obnovit tisk (Resume Printer).)

Pořadí tisku bohužel nemůžete upravit přetažením dokumentu v tiskové frontě. Ale pokud si vzpomínáte, můžete pořadí tisku změnit vybráním volby Plánovač (Scheduler). Také můžete přesouvat čekající dokumenty *mezi* těmito seznamy, tedy z jedné tiskárny na druhou.

Tip: Jak již víte, ikona tiskové fronty se během tisku automaticky objeví v Docku. Potom ale celý den zůstane v Docku, po dokončení tisku nezmizí.

Jestliže chcete, aby zmizela, přidržeťte klávesu Control a klepněte na ikonu tiskárny v Docku. Ze zobrazené nabídky vyberte volbu Automaticky ukončit (Auto Quit).

Sdílení tiskáren

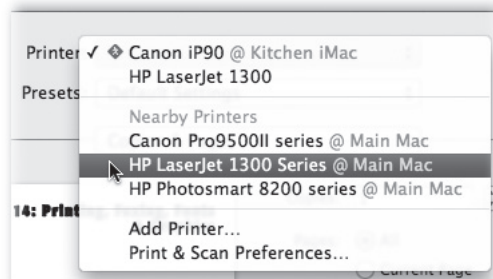
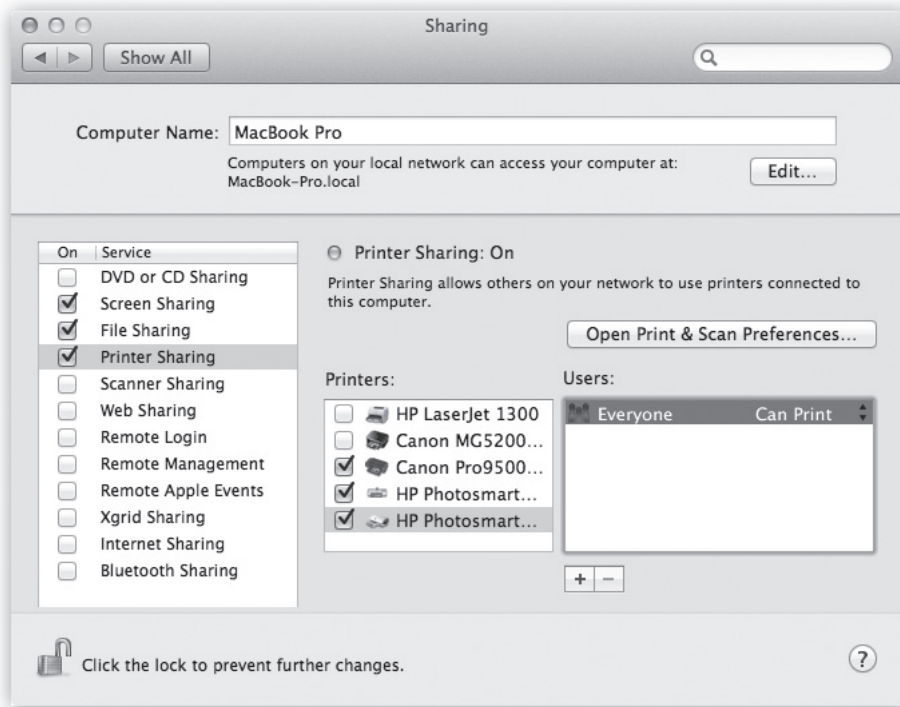
Sdílení tiskáren je vhodné pro jednotlivce nebo firmy zejména tehdy, když používají více Maců propojených do sítě a když nechtějí ke každému počítači kupovat tiskárnu. Místo toho stačí připojit tiskárnu k jednomu Macu, upravit několik nastavení – a je to. Ostatní Macy na síti mohou posílat dokumenty do tiskárny bez toho, aby k ní byly přímo připojeny (dokonce pokud jsou na síti AirPort, nemusí být ani bezdrátově připojeny).

Poznámka: Tato funkce je samozřejmě užitečná, pokud sdílíte tiskárnu, kterou můžete v určité chvíli připojit pouze k jednomu počítači například fotografickou inkoustovou tiskárnu připojovanou přes USB. Kancelářské laserové tiskárny jsou většinou navrženy přímo pro práci v síti.

Nastavení sdílení tiskárny je snadné; je znázorněno na obrázku 14.5 nahoře. Chcete-li tisknout po síti, postupujte podle instrukcí na obrázku 14.5 dole.

Tip: Můžete stanovit, kteří držitelé účtů na síti budou oprávněni používat vaši sdílenou tiskárnu. Znáte přece toho účetního, který tiskne 200 dokumentů a vždy spotřebuje všechny inkoust! O toho určitě nestojíte! Do sloupce uživatelů v dialogu Předvolby systému → Sdílení → Sdílení tiskáren (System Preferences → Sharing → Printer Sharing) přidejte jenom jména několika šťastlivců (znázorněno na obrázku 14.5).

Obrázek 14.5: Nahoře: Na Macu, ke kterému je připojená tiskárna, otevřete panel Sdílení (Sharing) Předvoleb systému (System Preferences). Zapněte Sdílení tiskáren (Printer Sharing). Zaškrtněte políčka u tiskáren, které chcete sdílet. Přepněte na panel Tisk a skenování (Print & Scan) a zaškrtněte políčko Sdílet tuto tiskárnu v síti (Share this printer) pro ty tiskárny, které chcete sdílet.

Dole: Pokud chcete použít sdílenou tiskárnu na některém z počítačů v síti, otevřete dokument, který chcete tisknout, a zvolte Soubor → Tisknout (File → Print). V dialogu Tisk (Print) bude sdílená tiskárna jasně označena pod hlavičkou Okolní tiskárny (Nearby Printers).

Pokud si váš kamarád nainstaluje na své PC Bonjour for Windows (stažení zdarma je možné na webu Missing CD této knihy www.missingmanuals.com), může na vaši sdílené tiskárně tisknout také.

Tip: Aby mohly ostatní počítače tisknout na tiskárně, která je připojena k vašemu Macu, musí být váš Mac samozřejmě zapnutý. Jedním z důvodů je to, že dokumenty čekající na vytištění se shromažďují na vašem disku.

Faxování

Apple dal a Apple zase vzal. V systému Lion již faxování nenajdete.

Firma Apple se nikdy nebála opustit zastaralé technologie. Sem patří i faxování. Lion neumí faxovat, dokonce ani když máte některý z USB faxmodemů od Applu!

Jestliže se bez faxování neobejdete, máte několik možností. Za prvé, můžete se přihlásit k používání služeb eFax nebo Faxaway, které vám umožní odesílat a přijímat faxy online. Za druhé, můžete si pořídit faxmodem od jiné firmy, některý z těch, které spolupracují se systémem Lion. Tato zařízení mají svůj vlastní software a své vlastní instrukce.

Soubory PDF

Dříve či později se každý uživatel počítače setká se soubory PDF (Portable Document Format, Formát přenosných dokumentů). Mnoho příruček k programům, souborů Read Me a dokumentů White Paper (technických dokumentů, které lze často stáhnout z Internetu) má právě tento formát. Pokud jste potřebovali otevřít nebo vytisknout tyto soubory, potřebovali jste až dosud bezplatný program Adobe Reader. Citelé Windows jej potřebují stále.

Ale na Mac OS X jsou soubory PDF standardním oběživem. Ve skutečnosti můžete *libovolný dokument* převést na soubor ve formátu PDF, a to ve všech programech pomocí příkazu Tisknout (Print). Realizace tohoto triku v minulosti vyžadovala program Adobe Acrobat Distiller za 250 dolarů. (Možná by z toho mohl Apple udělat reklamu: „Kupte si Acrobat za 11 000 korun a získáte Mac OS X zdarma – a 7 000 korun zpátky!“)

Poznámka: Dobře, přiznáváme, že vtip o Acrobatu je nadsázkou. Mac OS X sám vytváří soubory PDF optimalizované pro obrazovku – kompaktní soubory vhodné pro odeslání elektronickou poštou, které na obrazovce vypadají dobře, ale pro účely profesionálního tisku nemají dostatečné rozlišení. Pro špičkové požadavky a optimalizaci pro speciální podmínky (rotačka, exkluzivní tiskové stroje atd.) budete stále potřebovat programy jako Adobe Acrobat, Illustrator nebo InDesign.

Ale proč byste měli vytvářet soubory PDF? Co je na nich tak skvělé? Ukažme si výhody:

- **Ostatní uvidí stránku podle vašeho návrhu.** Pokud budete posílat soubory PDF jiným lidem, uvidí stejná písma, barvy, vzhled stránky a další prvky, které jste vložili do dokumentu. A co je nejlepší: všechno to uvidí, i když nemají písma ani program, které jste použili při vytváření dokumentu. (Zvažte rozdíl oproti této alternativě: Řekněme, že někomu pošlete dokument aplikace Microsoft Word. Pokud příjemce nemá úplně stejná písma jako vy, zobrazí se mu pěkný zmatek. Pokud navíc nemá ani Word nebo jiný program, který dokáže otevřít daný formát, nezobrazí se mu vůbec nic.)
- **Je univerzální.** Soubory PDF jsou doma na Macintoshi, ve Windows, Unixu/Linuxu, a dokonce i ve světě komunikátorů (smartphone). Proto když vytváříte soubor PDF,

můžete ho posílat například e-mailem bez obav, zda bude mít příjemce vhodnou počítačovou platformu.

- **Používá vysoké rozlišení.** Soubory PDF se tisknou na každé tiskárně v nejlepší kvalitě. Takový soubor bude vypadat skvěle jak na levné inkoustovce, tak i na speciální osvitové jednotce v profesionální tiskárně. (Právě čtete soubor PDF, který byl vytištěn ofsetovou tiskárnou.)
- **Můžete ho prohledávat.** Možná považujete soubor PDF za něco jako obrazovou podobu původního dokumentu, ale v podstatě se stále jedná o textový soubor; Spotlight může najít text v souboru ve zlomku sekundy. To je velice užitečná vlastnost, pokud pracujete s elektronickými verzemi příruček k programům ve formátu PDF.

Otevírání souborů PDF

Na otevírání souboru PDF není nic těžkého, stačí na něj poklepat. Program Náhled (Preview) převezme řízení nad souborem a otevře jej na obrazovce. (Můžete rovněž zvýraznit ikonu souboru ve Finderu a stisknout mezerník, tím se otevře rychlý náhled (Quick Look) souboru.)

Vytváření souborů PDF

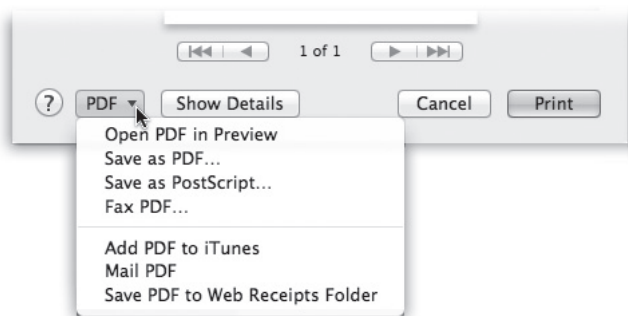
„Náký votvírání!“ Co je na Mac OS X skutečně zajímavé, je schopnost vytvářet *vlastní* soubory ve formátu PDF. Nejsnazším způsobem je klepnout na rozbalovací tlačítko PDF v klasickém dialogu Tisk (Print, znázorněno na obrázku 14.6). Po klepnutí se před vámi otevře svět úžasných možností pro vytváření PDF:

- **Otevřít PDF v náhledu (Open PDF in Preview).** Umožní zkonvertovat dokument, který se právě chystáte vytisknout, do fixního dokumentu PDF. Tento dokument se zobrazí pomocí programu Náhled (Preview), kde jej můžete zkontrolovat.
- **Uložit jako PDF (Save as PDF).** Místo vytištění uloží dokument na disk ve formátu PDF.
- **Uložit jako PostScript (Save as PostScript).** Místo dokumentu PDF vytvoří postscriptový dokument. (PostScript je formát, který preferují někteří návrháři a také tiskárny. Obsahuje přesné instrukce typu „co vykreslit“ pro postscriptové laserové tiskárny.)
- **Faxovat PDF (Fax PDF)** místo vytištění *odešle* dokument *faxem*, pokud ovšem vlastníte faxmodem kompatibilní se systémem Lion.
- **Uložit PDF do iTunes (Save PDF to iTunes)** zkonvertuje soubor do formátu PDF a uloží jej do iTunes. (Ano, iTunes zvládne dokumenty ve formátu PDF.)
- **Poslat PDF e-mailem (Mail PDF)** vytvoří soubor ve formátu PDF, který přiloží k odchozí zprávě v programu Pošta (Mail). Toto je výborný způsob výměny graficky komplexních dokumentů s kolegy, kteří nemají stejná písma, tytéž programy nebo podobný vkus jako vy.
- **Uložit PDF do složky Web Receipts (Save PDF to Web Receipts Folder)** je jednou z nejjednodušších a nejkouzelnějších funkcí celého Mac OS X.

Použijte ji, když si něco objednáváte na Internetu a zobrazí se okno s hláškou typu „Vytiskněte si doklad“. Neplývejte papírem a inkoustem (a později při hledání dokladu i časem). Raději použijte tento příkaz. Vytvoří vám naprosto dostačující verzi dokladu ve formátu PDF, kterou uloží do složky Domov → Dokumenty → Web Receipts (Home →

Documents → Web Receipts). Pokud dodávka zboží z černého trhu nedorazí a potřebujete se na doklad podívat nebo jej vytisknout, můžete k vyhledání použít Spotlight.

Poznámka: Pokud si nainstalujete software jiných firem, mohou se zde objevit rovněž další příkazy.

Obrázek 14.6: Tlačítko PDF obsahuje zajímavé možnosti pro zpracování otevřeného dokumentu, dokonce do něj můžete přidat vlastní příkazy. Pomocí Automatizace workflow (kapitola 7) můžete například vytvořit propracovanější způsoby úpravy pro tisk dokumentu nebo převést dokument do formátu PDF.

Písma a Kniha písem

Mac OS X nabízí písma, která jsou *vždy ladná*. Písma ve formátech pro Mac OS X (nazývají se TrueType, PostScript Type 1 a OpenType) vypadají vždy uhlazeně – jak na obrazovce, tak i na výtiscích, a to bez ohledu na velikost.

S Mac OS X se dodává také s programem, který slouží *pouze* pro instalaci, odstraňování, ověřování a uspořádání písem. Nazývá se Kniha písem (Font Book, znázorněno na obrázku 14.7) a najdete jej ve složce Aplikace (Applications).

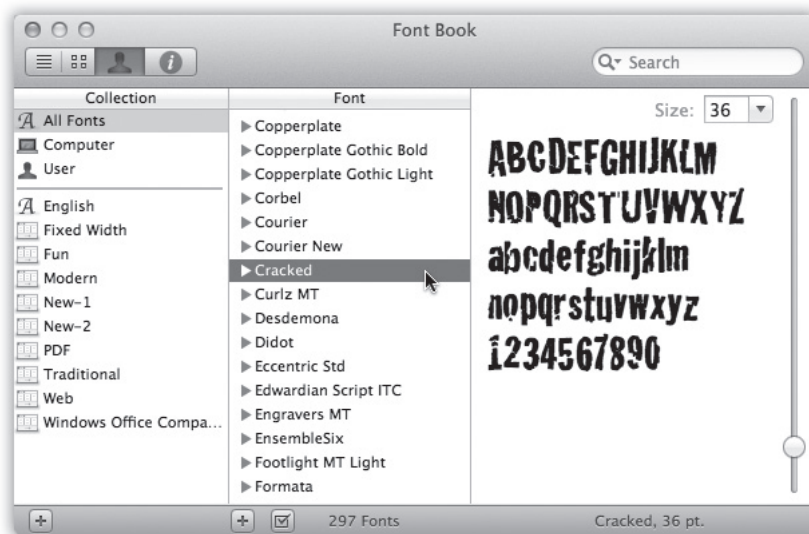
Kde se nachází písma

Raději se posadte. V Mac OS X jsou *tři* složky Fonts pro písma. Seznam písem, který naleznete ve složce Fonts i na panelech písem programů, je kombinací obsahu všech těchto tří složek.

Najdete zde:

- **Vaše soukromá písma (vaše složka Domov → Knihovna → Fonts; Home → Library → Fonts).** Tato složka se nalézá uvnitř vaší složky Domov (Home). Můžete do ní bez problémů přidávat vlastní písma. Nebojte se, je to vaše a pouze vaše kolekce písem. Nikdo další, kdo používá počítač, je nebude moci používat, dokonce o ní ani nebude vědět.

Poznámka: Vaše složka Domov → Knihovna (Home → Library) je obvykle skryta. Nejrychlejší způsob, jak ji zobrazit, je při výběru Zobrazení → Knihovna (View → Library) ve Finderu stisknout Options.

Obrázek 14.7: Každý vlastník účtu může mít vlastní sadu písem – vaše sada je reprezentována ikonou Uživatel (User). Písma a celé rodiny písem můžete přetahovat mezi různými zde uvedenými složkami s písmo – například je můžete přesunout ze složky písem uživatele (User) na ikonu Počítač (Computer), čímž je zpřístupníte vlastníkům ostatních účtů.

- **Hlavní kolekce písem Knihovna → Fonts (Library → Fonts).** Všechna písma v této složce budou dostupná pro všechny a ve všech programech. (Podobně jako ostatní data, která se týkají všech uživatelů, i obsah této složky může měnit pouze uživatel s oprávněnými administrátora.)
- **Základní písma systému Systém → Knihovna → Fonts (System → Library → Fonts).** Tato složka obsahuje 35 písem, která Mac potřebuje pro sebe: písma používaná pro zobrazení nabídek, dialogů, ikon atd. Můžete se *podívat*, jaká písma tato složka obsahuje, ale nemůžete s nimi nic dělat, nemůžete je otevírat, přesouvat nebo je sem přidávat. Z důvodu stability je obsah této složky navždy uzavřen pod bezpečnostním sklem. K těmto písmům má přístup pouze *superuživatel* (strana ***654***), ale ten by musel být blázen, aby s nimi něco dělal.

S výjimkou ikon základních písem najdete ikony ostatních složek v programu Kniha písem (Font Book), který je popsán níže.

Poznámka: Aby byl život ještě zajímavější, instalátory programů od Adobe vás obšťastní dalšími použitelnými písmo, která umístí ještě do další složky: Domov → Aplikace Support (Home → Application Support).

Kniha písem (Font Book): instalace a správa písem

Jednou z největších výhod systému Mac OS X je sada 50 předem nainstalovaných pohledných písem, která mají podle firmy Apple hodnotu vyšší než 1000 dolarů. Většinu z nich firma

licencovala od společností produkujících písma (písmolijeny). Z tohoto důvodu již mnohem méně uživatelů Maců bude potřebovat písma nakupovat a instalovat.

Ale když už si písmo koupíte nebo stáhnete, máte štěstí. Není zde totiž žádné omezení na počet písem, která lze nainstalovat.

Prohlížení písem

Aby bylo jasno hned na začátku, Kniha písem (Font Book) je skvělá při prohlížení vzorků všech písem. Klepněte například na ikonu Počítač (Computer), poté na jméno prvního písma a poté stiskněte ↓. Budete-li seznam prohlížet, na panelu vpravo se zobrazí ukázka každého písma (obrázek 14.7).

Také můžete klepnout na rozbalovací trojúhelníček u jména rodiny písem (nebo zvýraznit její jméno a poté stisknout →), čímž se zobrazí *variac*e neboli *řezy*, například kurziva (Italic), tučné (Bold) atd.

Tip: Při prvním spuštění nástroje Kniha písem (Font Book) je vzorový text použitý pro náhled písma (v pravém panelu) čistě obecný. Proto nezapomeňte na nabídku Náhled (Preview). Tady můžete zobrazení změnit na zobrazení všech znaků písma (vyberte volbu Znaková sada (Repertoire)) nebo pokud vyberete volbu Vlastní (Custom), můžete napsat vlastní text.

Tisk vzorníku

Můžete si vytisknout úplný vzorník libovolného písma. Klepněte na jeho název a zvolte Soubor → Tisknout (File → Print). Je-li to nutné, klepněte v dialogu Tisk (Print) na tlačítko a rozbalte dialog.

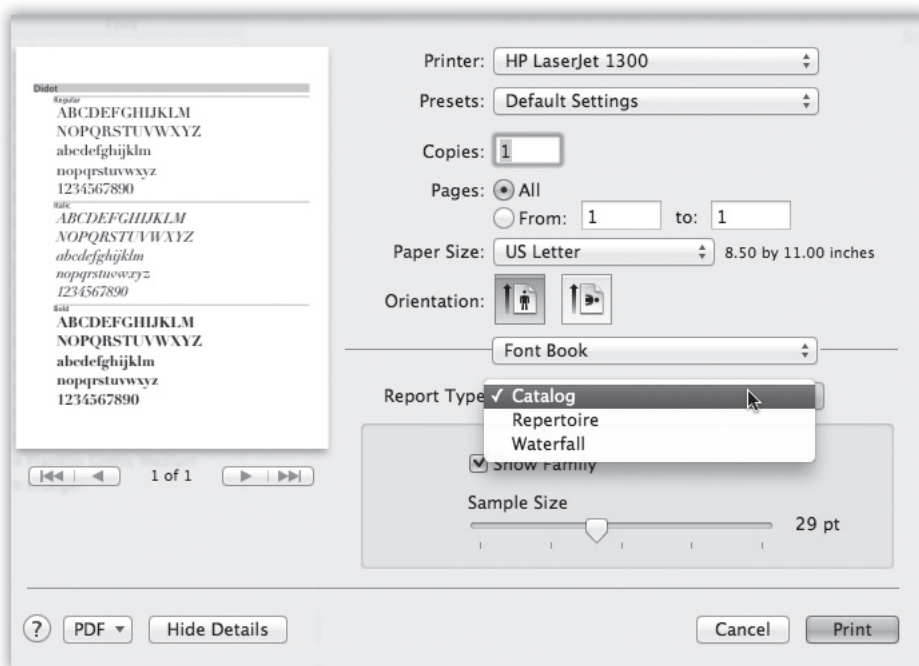
Jak je znázorněno na obrázku 14.8, v rozbalovací nabídce Typ zprávy (Report Type) můžete vybírat ze tří typů vzorníků:

- **Katalog (Catalog)** vytiskne dvakrát celou abecedu (velkými a malými písmeny) a čísla každého vybraného písma. Pomocí ovladače Velikost vzorku (Sample Size) můžete nastavit velikost. Tento typ je nejušpornější, protože na jeden list papíru se vejde víc než jeden druh písma.
- **Přehled (Repertoire)** vytiskne mřížku obsahující všechny znaky v písmu. U tohoto typu vzorníku může jedno písmo zabrat více než jeden list papíru.
- **Vodopád (Waterfall)** opakovaně tiskne abecedu, přičemž zmenšuje velikost písma, dokud se stránka nezaplní. Velikosti písma můžete nastavit v seznamu Velikosti vzorníku (Sample Sizes).

Pokud vše vypadá dobře, klepněte na příkaz Tisknout (Print).

Odstraňování duplikátů

Protože Mac čerpá písma ze tří složek, zeptáte se asi, co se stane, když dojde ke *konfliktu*. Předpokládejme například, že máme dvě písma, obě s názvem Optima, přičemž každé pochází od jiné písmolijny a každé leží v jiné složce písem (Fonts). Kterou verzi písma dostanete, když písmo použijete v dokumentu?

Obrázek 14.8: Z rozbalovací nabídky menu Druh vzorníků (Report Type) vyberte požadovaný styl. Předtím než styl vytisknete na papír, okno náhledu každý styl zobrazí. Ovládací prvky pro nastavení velikosti písma se vždy objeví dole vpravo.

Postup je ve skutečnosti jednoduchý: Mac OS X projde seznam složek s písmy uvedený na straně ***578***, přičemž začne ve vaší domovské složce Fonts. Vezme přitom na vědomí pouze existenci prvního nalezeného duplikátu písma.

Pokud byste tento proces chtěli víc ovlivnit, otevřete Knihu písem (Font Book). Puntík (•) vedle názvu písma je půvabným způsobem, kterým se Kniha písem snaží naznačit, že ve svých složkách Fonts máte více kopií daného písma. Můžete mít například jednu kopii písma Comic Sans ve své složce Domov → Knihovna → Fonts (Home → Library → Fonts) a druhou v hlavní složce písem Maca.

Klepněte na verzi, kterou chcete zachovat, a poté zvolte Úpravy → Vyřešit konflikty duplikátů (Edit → Resolve Duplicates). Font Book vypne *všechny ostatní* kopie a puntík zmizí.

Přidání, odstranění a skrytí písem

Pomocí Font Book (Kniha písem) můžete následující:

- **Instalovat písmo.** Pokud poklepete na ikonu souboru s písmem (fontem) ve Finderu, otevře se Kniha písem (Font Book) a pro vaši informaci se zobrazí dané písmo. Pokud se vám líbí, klepněte na příkaz Instalovat písmo (Install Font). Tím písmo nainstalujete do složky Fonts *svého účtu*, takže se objeví v nabídce Písmo (Font) všech vašich programů.

(Pokud jej raději chcete nainstalovat pro *všechny* uživatele počítače, pokračujte podle obrázku 14.7.)

- **Odstranit písmo.** Odstranění písma z počítače je snadné: označte písmo v seznamu nástroje Kniha písem (Font Book) a stiskněte klávesu Delete. (Budete požádáni o potvrzení akce.) Než však přistoupíte k tak dramatickému a nevratnému kroku, pamatujte, že místo toho můžete písmo jednoduše *vypnout* (skrýt). Čtěte dále.
- **Vypnout písmo.** Pokud písmo vypnete, jednoduše jej pro své programy skryjete. Písmu můžete vypnout, pokud chcete použít jeho jinou verzi (například máte písmo stejného jména od různých firem), pokud chcete zkrátit nabídky písma v programech nebo pokud chcete, aby se programy jako Microsoft Word spouštěly rychleji. Pokud budete potřebovat, můžete vypnuté písmo kdykoli znovu zapnout.

Tip: Co říkáte této milé funkci? Mac OS X nyní může písma aktivovat automaticky, když budou potřeba. Pokud otevřete dokument, jenž vyžaduje písma, která nejsou zapnuta, Mac OS X tato písma zapne a ponechá je aktivována, dokud příslušný program neukončíte.

Ve skutečnosti dělá ještě mnohem víc. Pokud nenajde dané písmo nainstalováno, kniha písem (Font Book) prohledá disk, zda na něm náhodou není příslušné písmo. Poté se dotáže, jestli chcete písmo nainstalovat. Takto bude váš dokument v pořádku.

Pokud chcete písmo vypnout, klepněte na něj (nebo na název jeho rodiny. Poté klepněte do zaškrťovacího políčka pod seznamem (nebo stiskněte kombinaci kláves Shift+⌘+D). Svě rozhodnutí potvrďte klepnutím na volbu Vypnout (Disable) v potvrzovacím dialogu. Pokud jste sebevědomá osoba, můžete zapnout volbu Příště se již neptat (Do not ask me again).

Jméno písma zešedne a vedle něj se objeví výraz Vyp. (Off), takže budete mít stoprocentní jistotu, co jste právě udělali. (Chcete-li písmo znovu zapnout, označte jej a klepněte do nyní prázdného zaškrťovacího políčka nebo opět stiskněte kombinaci kláves Shift+⌘+D.)

Poznámka: Pokud nainstalujete, odstraní, vypnete nebo zapnete písmo pomocí nástroje Kniha písem (Font Book), změny se okamžitě projeví v nabídce Písmo (Font) a na panelech všech programů napsaných v prostředí Cocoa. V programech pod Carbon se změny neprojeví, dokud programy neukončíte a znovu nespustíte.

Kolekce písem

Kolekce, například ty v prvním sloupci nástroje Kniha písem (Font Book), jsou podmnožiny nainstalovaných písem. Apple vám pro začátek nabízí kolekce jako PDF (sada standardních písem používaných v PDF) a Web (písma, která je bezpečné používat na webových stránkách – tedy písma, která budou téměř jistě nainstalována na Macích a počítačích s Windows návštěvníků vašich webových stránek).

Ale vy si můžete sami vytvořit například kolekce Titulková nebo Bezpatková, které uspořádáte podle typu písma. Také si můžete vytvořit kolekce Brožura nebo Plakát, ve kterých budou písma uspořádána podle projektů. Tyto skupiny písem můžete jednoduše zapnout nebo vypnout.

Pokud chcete vytvořit novou kolekci, klepněte na tlačítko **+**, které se nachází úplně vlevo. Tím vytvoříte novou položku ve sloupci Sběrka (Collections) a následně můžete zadat její

název. Poté klepněte na jedno z úložišť písem – Uživatel (User) nebo Počítač (Computer) – a přetáhněte písma nebo celé rodiny písem na ikonu nově vytvořené kolekce. (Připomíná vám to vytváření seznamů skladeb v programu iTunes nebo alb v programu iPhoto?) Každé písmo se může nacházet v libovolném počtu kolekcí.

Pokud chcete odstranit písmo z kolekce, klepněte na jeho název a poté stiskněte klávesu Delete. Tím samozřejmě neodstraníte písmo z počítače, ale pouze z kolekce.

Tip: Pokaždé když založíte novou kolekci, zaznamená Mac OS X její název a obsah do malého souboru ve složce Domov → Knihovna → FontCollections (Home → Library → FontCollections).

Pokud tyto soubory zkopírujete do složky Uživatelé → Sdílené (Users → Shared) na disku, můžete je zpřístupnit všem uživatelům počítače. Pokud si například vaše sestra odsud některý z nich zkopíruje do své složky Domov → Knihovna → FontCollections (Home → Library → FontCollections), název kolekce se jí objeví v jejich panelech Písma (Fonts). Takto může sklízet plody vašeho úsilí, které jste vložili do vytvoření kolekcí.

Knihovny písem

Nenechte se zmást, *knihovna* písem není totéž co *kolekce* písem.

Knihovna písem je sada písem *mimo* Knihu písem (Font Book), kterou můžete za provozu nainstalovat nebo odinstalovat. Písma nemusí být v žádné ze složek Fonts, Kniha písem (Font Book) je dokáže nainstalovat z libovolného umístění na vašem disku (nebo dokonce na síti). Kniha písem (Font Book) tyto soubory s písmy během instalování a odstraňování z knihoven nekopíruje ani nepřesouvá. Přidá je do nabídky Písmo (Font) jednoduše tím, že odkazuje na jejich původní umístění.

Tip: Tento postup je užitečný, pokud opakovaně pracujete na různých projektech pro různé klienty. Proč se v menu Písmo (Font) nechat každý den obtěžovat 37 písmy, která používáte pro Čtvrtletník včelaře, když s nimi pracujete pouze čtyřikrát ročně?

Jestliže jste nějaké písma přidali do knihovny, můžete *v ní* dokonce vytvořit kolekce.

Pokud chcete vytvořit knihovnu, zvolte Soubor → Nová knihovna (File → New Library). Knihovna se objeví v seznamu kolekcí na levé straně Knihy písem (Font Book). Nyní můžete do kolekce přetahovat písma přímo z Finderu. Pokud chcete vytvořit kolekci uvnitř knihovny, jednoduše označte ikonu knihovny a zvolte Soubor → Nová sbírka (File → New Collection).

Export písem

Až budete příště exportovat grafiku pro tiskárnu nebo grafické studio, nebudete se muset strachovat, zda používají správná písma. Jednoduše shromážděte všechna písma použitá v dokumentu, exportujte je do složky a odešlete spolu se souborem do tiskárny.

Použijte příkaz Služby → Kniha písem → Vytvořit sbírku z textu (Services → Font Book → Create Collection From Text). Poté se otevře Kniha písem (Font Book) a zobrazí vám nově vytvořenou kolekci, která obsahuje všechna písma použitá v dokumentu. Klepněte na kolekci a zvolte Soubor → Exportovat sbírku (File → Export Collection). Program se dotáže na název a umístění exportované složky s písmy.

Poznámka: Příkaz Vytvořit sbírku z textu (Create Collection From Text) nefunguje ve všech programech. V takovém případě stále můžete kolekci vytvořit a exportovat ručně.

Panel Písma (Fonts)

Jak jsme poznamenali v kapitole 5, některé existující programy byly pro Mac OS X pouze upraveny, říkáme jim programy rozhraní *Carbon*. Výběr písma v takových programech probíhá jako dříve, vyberete jméno písma z nabídky Font nebo z formátovací palety.

Mnohem zajímavější je to v případě, kdy používáte modernější programy v prostředí *Cocoa*, například TextEdit, iMovie, Pages, Keynote, Numbers, iPhoto nebo Mail. Tyto nabízí standardní nástroje systému Mac OS X pod názvem panel Písma (Fonts). Pokud zrovna sedíte před svým počítačem s Mac OS X, nažhavte TextEdit nebo Pages a sledujte nás.

Výběr písem z panelu Písma

Předpokládejme, že jste označili titulek v programu TextEdit a nyní pro něj chcete vybrat vhodné písmo.

V programu TextEdit otevřete panel Fonts (Písma, znázorněno na obrázku 14.9) tak, že vyberete volbu Formát → Písmo → Zobrazit písma (Format → Font → Show Fonts) nebo stisknete kombinaci kláves $\mathbb{A}+T$. Podobně jako v programu Kniha písem (Font Book) budou v prvním sloupci vaše kolekce. Druhý sloupec, Rodina (Family), zobrazuje názvy skutečných písem v systému. Třetí sloupec, Řez (Typeface), zobrazuje různé stylové varianty – Bold, Italic, Condensed atd., které jsou v dané rodině dostupné. (Oblique a Italic jsou většinou totéž; Bold, Black a Ultra jsou stupně tučnosti.)

V posledním sloupci je seznam vzorových velikostí písem. Pokud chcete nastavit velikost, můžete buď použít posuvník, nebo vybrat velikost z rozbalovací nabídky, nebo napsat libovolné číslo do pole v horní části seznamu Velikost (Size).

Návrh kolekcí a oblíbených písem

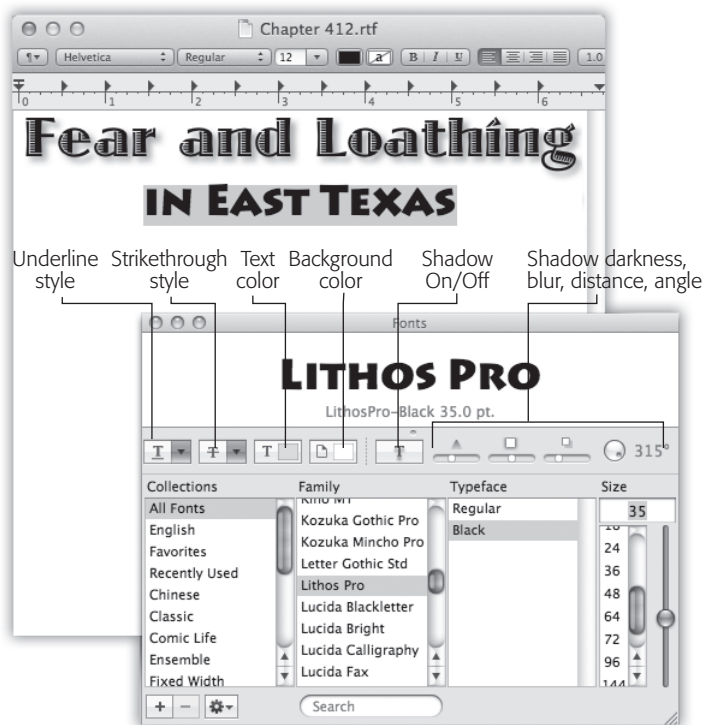
V dolní části panelu Písma (Fonts) je v nabídce několik užitečných nástrojů pro přizpůsobení standardního panelu Písma (Fonts):

- **Přidat do oblíbených (Add to Favorites).** Pokud chcete písmo označit jako jedno z vašich oblíbených, vyberte písmo, řez i velikost klepnutím do příslušných sloupců v panelu Písma (Fonts). Poté použijte tento příkaz.

Kdykoli nyní klepnete na položku Oblíbené (Favorites) ve sloupci Kolekce (Collections), uvidíte seznam písem, která jste určili.

- **Zobrazit náhled (Show Preview).** Samotný panel Písma (Fonts) je skvělý, ale možná jste si všimli, že dokud nezvolíte tuto volbu, *nezobrazuje* vzhled písem, se kterými pracujete – něco jako náhledové okno, které by vám pomohlo písma najít. Více podrobností najdete na obrázku 14.9. (Chcete-li se náhledu zbavit, vyberte tento příkaz znovu – nyní se nazývá Skrýt náhled (Hide Preview).)

Tip: Máte-li otevřený panel Náhled (Preview), nebojte se klepnout na různé velikosti písma, druhy písma nebo řezy a pozorovat výsledek.

překlad

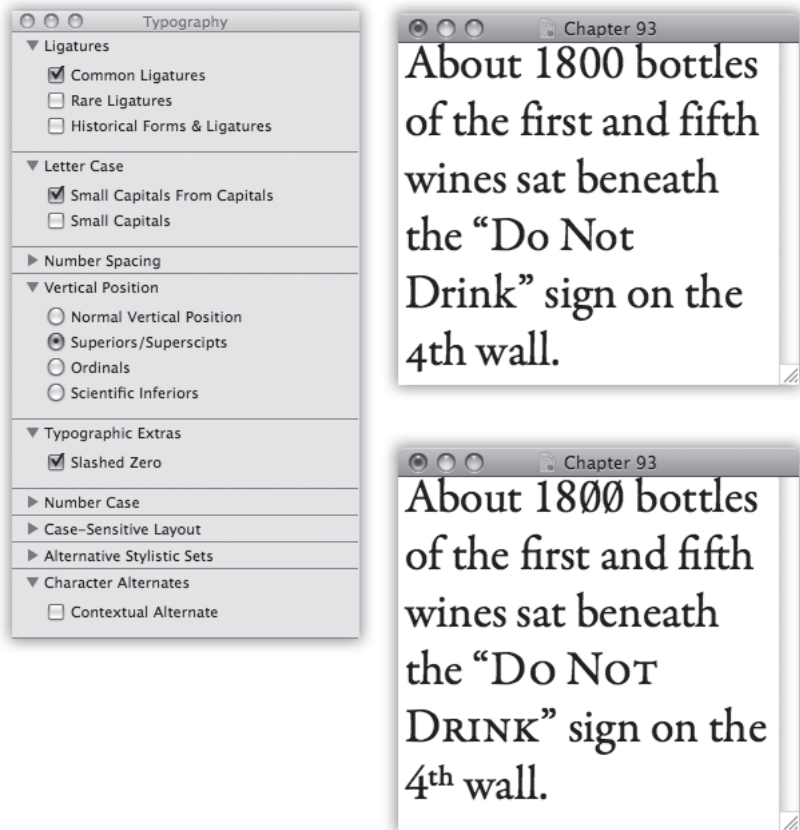
14

Tisk, skenování,
písma a grafika

Obrázek 14.9: Panel Písma (Fonts), běžně dostupný pouze v programech Cocoa, nabízí propracované řídicí prvky pro nastavení barvy textu a stylů stínování a podtržení.

Vidíte příklad šikovného písma nad seznamem písem? Chcete-li jej zobrazit, vyberete z rozbalovací nabídky volbu Zobrazit náhled (Show Preview). Můžete rovněž použít „myšoidní“ způsob, umístíte ukazatel těsně pod řádek se záhlavím (kde je zobrazeno Písma – Fonts) a táhněte dolů.

- **Skrýt efekty (Hide Effects).** Panel nástrojů (toolbar) panelu Písma (Fonts) umožňuje vytvoření speciálních textových efektů – barev, stínů atd., jak vidíte na obrázku 14.9. Tímto příkazem řádek efektů skryjete.
- **Barva (Color).** Otevře paletu Barvy (Color Picker), takže můžete vybrat barvu zvýrazněného textu v dokumentu.
- **Znaky (Characters).** Otevře paletu Znaky (Characters), v níž si můžete vybrat symbol, takže si nemusíte pamatovat jeho šílenou klávesovou zkratku.
- **Typografie (Typography).** Otevře paletu Typografie (Typography, znázorněno na obrázku 14.10).
- **Upravit velikost (Edit Sizes).** Bodové velikosti na panelu Písma (Fonts) jsou pouze doporučení. Ve skutečnosti můžete zadat libovolnou velikost písma. Tímto příkazem můžete upravit seznam velikostí, takže bude obsahovat velikosti, které používáte nejčastěji.
- **Správa písem (Manage Fonts).** Otevře program Kniha písem (Font Book) popsany dříve v této kapitole.

Obrázek 14.10: Paleta Typografie (Typography) je sbírkou vypracovaných písmových efektů, které se liší písmo od písma. V tomto příkladu je zapnuta volba Common Ligatures (Běžné slitky), která spojuje páry jako fl a fi, dále volba Small Capitals (Kapitálky), jejíž funkci vidíte u nápisu „Do Not Drink“ a další. Paleta Typografie je i v české verzi Lionu dostupná pouze v anglickém jazyce.

Nástroj ColorSync

Možná že už díky vlastní bolestné zkušenosti víte, že počítače nejsou příliš dobré pro práci s barvami. Každé zařízení, které používáte při vytváření a tisku digitálních obrázků, „vidí“ barvy trochu jinak, což vysvětluje, proč sytě jantarová barva ze skeneru vypadá na monitoru jako křídově hnědá a z inkoustové tiskárny Epson vyleze jako ohnivě oranžová. Protože každé zařízení definuje a vykresluje barvy po svém, jsou v průběhu zpracování obrázku (počínaje návrhem přes nátisk a tisk) barvy nekonzistentní.

ColorSync se snaží tento zmatek vyřešit tím, že slouží v pracovním procesu jako překladač mezi různými zařízeními. Aby to mohlo fungovat, každé zařízení (skener, monitor, tiskárna, digitální fotoaparát, kopírka, nátisk atd.) musí být kalibrováno jedinečným *profilem colorsync*. Říká se mu také barevný nebo icc profil. Tento soubor řekne počítači, jak přesně jsou barvy

definovány. Vyzbrojen znalostí obsaženou v profilech může ColorSync kompenzovat zvláštnosti různých zařízení, dokonce různé druhy papírů, na které tisknou.

Většina lidí, kteří kvůli věrnosti barev nespí, pochází z oblasti profesionálního skenování a barevného tisku, kde je věrnost barev nesmírně důležitá. Zákazník má nakonec právo vrátit produkt, pokud zjistí, že jeho skutečná barva neodpovídá fotografii na webových stránkách firmy.

Jak získat profily ColorSync

Se systémem Mac OS X se dodává mnoho vestavěných profilů ColorSync pro barevné tiskárny, skenery nebo monitory. Pokud nakoupíte zařízení nebo software řekněme od firem Kodak, Agfa nebo Pantone, získáte další profily. Pokud ke svému zařízení nemáte profil, obraťte se na Google, nemělo by být těžké je najít. Nové profily uložte do složky Knihovna → ColorSync → Profiles (Library → ColorSync → Profiles).

Výchozí profily

V profesionální grafice jsou barevné profily často vloženy přímo do obrázků, čímž se správa barev stává automatickou. Pomocí programu ColorSync Utility (naleznete jej v Aplikace → Utility, Applications → Utilities) můžete určit, jaký profil ColorSync přísluší kterému zařízení. Chcete-li zařízení přiřadit profil, klepněte na tlačítko Zařízení (Devices), otevřete kategorii zařízení (skener – scanner, fotoaparát – camera, monitor – display, tiskárna – printer nebo nátisk – proofer), klepněte na název zařízení a použijte rozbalovací nabídku Aktuální profil (Current Profile).

DO DETAILU

Nejlepší funkce?

Zabudovaná hluboko v srdci programu ColorSync Utility se skrývá jedna z nejbáječnějších funkcí, kterou kdy kdo viděl.

Na záložce Profily (Profiles) můžete klepnout na jméno profilu zařízení a podívat se na obrázek jeho *gamutu* (tedy barev, které zařízení může zobrazit). Co však nemusíte vědět je, že jde o 3D graf, který můžete chytit za rohy a otáčet v prostoru.

Ale to není ta skvělá funkce. Malý trojúhelníček v rohu grafu je rozbalovací nabídka. Pokud z ní zvolíte volbu Podržet pro srovnání (Hold for comparison) a poté vyberete jiný barevný profil, odhalí se vám barevné oblasti, kde se profily překrývají, a naopak bílá místa, kde *nedokážou* zobrazit stejné barvy.

Mezi jiným zjistíte, že některé tiskárny nedokážou zobrazit tolik barev jako monitory a že inkoustové tiskárny lépe vykreslují řekněme azurovou než zelenou.

Zatímco se tak rozplýváme nad touto funkcí, možná vám uniklo toto: Pokud poklepete na název profilu, zobrazí se neuvěřitelně komplexní vědecký popis prvků profilu.

Rozumí někdo modrým kolorantům tristimulu?

Tip: Na panelu Monitory (Displays) v Předvolbách systému (System Preferences) se nachází záložka Barva (Color). Její tlačítko Kalibrovat (Calibrate) vytváří profily pro váš konkrétní monitor při určitých konkrétních světelných podmínkách. Jediné, co musíte udělat, je odpovědět na pár legračních otázek a zatahat za několik posuvníků.

Více o nástroji ColorSync

Pokud se už nemůžete dočkat, abyste se o nástroji ColorSync dověděli víc, nápověda k Mac OS X vás pravděpodobně neuspokojí. Raději hledejte na Internetu. Zjistíte, že hledání výrazu *ColorSync* bude cvičením, které přinese bohaté plody.

Grafika v Mac OS X

Kam se jenom v tomto systému podíváte, uvidíte vizuální efekty, které každý jiný operační systém přimějí k přemýšlení o předčasném důchodu.

Například: nabídky jsou průhledné, a když je zavřete, namísto toho, aby prostě zmizely, se pomalu rozplynou. Pro grafy 3D aplikace Excel můžete nastavit částečnou průhlednost, takže nepřekážejí jiným sloupcům 3D grafu. Když v zobrazení ikon vkládáte soubory do oken, jejich ikony se vynořují postupně. Pokud v aplikaci Mailu otevřete opravdu dlouhou zprávu, bude se text postupně vynořovat z bílého pozadí. Pokud otevřete pomůcku v Dashboardu, dopadne na plochu s efektem žblunknutí do rybníka. A konečně pokud přepnete uživatele pomocí funkce Rychlé přepínání uživatelů (Fast User Switching), vaše pracovní prostředí sklouzne z obrazovky, jako by bylo součástí jedné strany animované krychle.

Všechna tato vizuální zdokonalení mohou za svou existenci děkovat technologii Quartz (nebo jejímu vylepšenému následovníkovi Quartz Extreme, který však pro starší počítače Mac není dostupný).

Grafické formáty v Mac OS X

Mac OS X rozumí mnoha grafickým formátům souborů pro Mac i Windows. A co je ještě lepší, program Náhled (Preview) dokáže otevřít každý takový grafický formát a vyexportovat jej do jiného formátu, díky čemuž se stává výborným konverzním nástrojem.

PRO POKROČILÉ

AppleScript a ColorSync

Pomocí jazyka AppleScript popsaného v kapitole 7 můžete propracovaným způsobem ovládnout nástroj ColorSync. Pouhým přetažením ikon dokumentů na ikony AppleScript můžete například vložit profily ColorSync, upravit profily již zabudované, odstranit profily, zkontrolovat v grafice vložené informace o profilu a tak dál. Co je ještě lepší, nemusíte dokonce AppleScript ani znát. Stačí sáhnout po vestavěných programech AppleScript, které jsou součástí Mac OS X.

Programy naleznete ve složce Knihovna → ColorSync → Scripts (Library → ColorSync → Scripts). Bohužel, návod k použití těchto osmi předem připravených programů neexistuje. Nicméně Apple opravdu doufá, že vám tyto příklady programů usnadní vytváření vlastního kódu v jazyce AppleScript; takže jednoho dne jako operátor tiskárny nebo kopírovačící centra budete schopni automatizovat celý proces zpracování barev pomocí AppleScript a ColorSync.

Bez obav můžete poklepat na grafické soubory z digitálního fotoaparátu, skeneru nebo stažené z webu, které jsou v některém z následujících formátů:

- **Soubory PICT.** Skoro 20 let byl formát PICT formátem, kterým znali fanoušci Maců nejlépe. Byl to grafický formát, který používala schránka (Clipboard), a také formát, který se vytvářel po stisknutí kombinace kláves Shift+⌘+3 (podrobněji na konci této kapitoly). Bohužel žádné jiné počítače tento formát nedokázaly otevřít, takže z něj dostávali pracovníci tiskových středisek záchvaty. Po všech těch letech nakonec Apple formát PICT vypouští. Program Náhled (Preview) již nadále neukládá grafiku ve formátu PICT. Soubor v tomto formátu *může* otevřít, ale pouze pokud běží v 32bitovém módu.
- **Soubory TIFF.** Souborový formát TIFF je *bitová mapa* bez komprese s vysokou hustotou a kvalitou – to znamená, že si Mac musí zapamatovat barvu každého jednotlivého bodu v souboru. Pokud takový bod zkusíte zvětšit, je to jako byste zvětšovali fax: Když ho zvětšíte příliš, obrázek se rozbije do viditelných bodů.

Přesto jsou soubory TIFF v tiskovém průmyslu velmi populární – například většina grafiky této knihy je uložena v souborech formátu typu TIFF. Tyto soubory se dobře tisknou, dobře se s nimi pracuje v programech pro grafický návrh (layout) a rozumí jim jak počítače Mac tak i PC. (Jsou to rovněž docela objemné soubory.)
- **Soubory JPEG.** Tento formát je jedním z nejpobulárnějších na webu, zvláště pro fotografie a jiné kvalitní barevné předlohy či díla.

Co dělá soubory JPEG ideální pro použití online je to, že je lze komprimovat (pomocí programů jako je Photoshop). Z původního souboru je zahozena právě taková část informací o barvě, aby bylo možné obrázek rychle stáhnout a aby nebyla znatelně ovlivněna jeho kvalita.
- **Soubory GIF.** Zkratka GIF znamená *formát pro grafickou výměnu (graphics interchange format)*. Dnes se soubory GIF používají téměř výhradně na webu, většinou pro obrázky s plnými barvami, jako jsou kreslené vtipy či seriály, titulky nebo loga. (Formát GIF může mít maximálně 256 barev, což se ani zdaleka nepřibližuje fotorealismu řekněme formátu JPEG. Proto jsou soubory GIF nevhodné pro fotografie.)
- **Soubory PNG.** Když na to přijde, jeden z algoritmů používaných soubory formátu GIF je, technicky řečeno, majetkem společnosti Unisys, která vyhrožovala soudem každému, kdo soubory GIF vytvářel. „Nic se neděje,“ řeklo sdružení World Wide Web Consortium. „Přijdeme s vlastní náhradou, formátem bez jakýchkoli omezení.“ A vytvořili formát PNG (Portable Network Graphics, přenosná síťová grafika). Ve formátu PNG můžete uložit dokumenty z programů Photoshop nebo Náhled (Preview) a každý moderní webový prohlížeč jim rozumí. Otisky či snímky obrazovek z Mac OS X (tedy stažené obrázky obrazovky, jak je popsáno na následujících stranách) jsou nyní ve formátu PNG.

Na rozdíl od souborů ve formátu JPEG soubory ve formátu PNG neztrácí po kompresi na kvalitě. Na druhou stranu ale soubory PNG nevyhovují požadavkům pro animaci, což je pozitivem souborů GIF. A pokud jde o fotografie, nemají ve formátu PNG natolik impozantní poměr velikost/kvalita, jako ve formátu JPEG.
- **Soubory PDF (Adobe Reader).** Jak bylo zmíněno dříve v této kapitole, provoz Mac OS X probíhá bez problémů prostřednictvím souborů PDF. To znamená, že vámi vytvořené

dokumenty můžete posílat téměř každému a nemusíte se starat, jaký druh vybavení, písem a programů mají, protože je snadno otevřou a vytisknou.

- **Soubory programu Photoshop.** Pokud jste grafický návrhář nebo tvůrce webových stránek, tohle bude pro vás šikovné: Mac OS X dokáže otevřít (a program Náhled (Preview) dokonce exportovat) současnou verzi souborů programu Photoshop (kromě takzvaných *16bitových RGB* souborů). Fakt, že Mac OS X dokáže tyto soubory otevřít a zobrazit, prakticky znamená, že veledílo z Photoshopu včetně vrstev a průhlednosti můžete použít například jako pozadí plochy v Mac OS X.
- **BMP.** O tomto formátu můžete uvažovat jako o formátu PICT ve světě Windows. Je pěkné, že je Mac OS X dokáže otevřít (a Náhled (Preview) exportovat), zvláště proto, že soubory .bmp můžete občas najít na webových stránkách nebo připojené k e-mailům.
- **Silicon Graphics, MacPaint, Targ.** Můžete prožít dlouhý bohatý život, aniž byste některý z těchto formátů jenom zahlédli. Silicon Graphics je, jak lze očekávat, samozřejmě formát vytvořený na počítačích Silicon Graphics. MacPaint je starý černobílý grafický formát s maximální velikostí 8x10 palců počítačů Macintosh, který zmizel ze scény kolem roku 1988. A Targ (Targa) je souborový formát používaný kdysi produkty firmy Truevision Corporation.

Klávesové zkratky pro snímání obrazovky

Když už čtete kapitolu o tisku a grafice, možná vás časem bude zajímat, jak se vytváří *otisky obrazovky* neboli *screenshots*, tj. tisknutelné verze obrazovky Maca.

Otisky obrazovky jsou základem článků, cvičení a knih o Macích (včetně této). Mac OS X obsahuje vestavěnou skrytou funkci, pomocí které můžete otisky vytvářet, a která rovněž obsahuje několik velmi pěkných možností.

V následujícím textu najdete popis snímání různých částí obrazovky.

Celá obrazovka

Stiskněte kombinaci kláves Shift+⌘+3. Tím na ploše vytvoříte obrázkový soubor ve formátu PNG, který obsáhne celou plochu obrazovky. Klasický zvuk uzávěrky fotoaparátu vás informuje, že se vše povedlo. Po každém stisknutí kombinace kláves Shift+⌘+3 se na ploše vytvoří další soubor.

Tyto soubory byly v minulosti pojmenovány jako Picture 1, Picture 2, atd., což nebylo příliš výmluvné. Nyní jsou tyto obrázky pojmenovány pomocí aktuálního času a data. Nazývají se Screen shot 2012-01-18 at 5.18.13 PM, Screen shot 2012-01-18 at 5:18:32 PM apod.

Tyto soubory můžete otevřít v programu Preview nebo v libovolném jiném grafickém programu, kde jsou připraveny pro úpravu, tisk nebo export do jiných formátů.

Tip: Klávesová zkratka nemusí být kombinací kláves Shift+⌘+3. Tuto zkratku (nebo libovolnou zkratku pro snímání obrazovek) můžete změnit na cokoli jiného. Otevřete Předvolby systému → Klávesnice a myš → Klávesové zkratky (System Preferences → Keyboard & Mouse → Keyboard Shortcuts). Poté rozbalte nabídku Otisky obrazovky (Screen Shots). Klepněte na klávesovou zkratku, kterou chcete změnit, stiskněte klávesu Return, čímž danou kombinaci kláves zvýrazníte, a poté stiskněte novou kombinaci kláves.

Část obrazovky

Stisknutím kombinace kláves Shift+⌘+4 můžete zachytit pouze čtvercovou oblast obrazovky. Váš ukazatel se změní na zaměřovač se dvěma drobnými číselnými údaji, aktuální vodorovnou a svislou souřadnicí kurzoru. (Zobrazená čísla jsou pixely měřené od levého horního rohu obrazovky, který má souřadnice 0, 0.)

Nyní táhněte přes obrazovku diagonálně a sejměte pouze její obdélníkovou část. Až vyznačíte oblast a uvolníte tlačítko myši, ozve se zvuk závěrky fotoaparátu a na ploše se jako obvykle objeví soubor otisku obrazovky – tentokrát bude obsahovat pouze obdélníkový výřez dle vašeho výběru.

Toto je ale pouze začátek. Když začnete kurzor táhnout a stále držíte tlačítko myši, můžete dosáhnout speciální výsledky, pokud přitom stisknete některou z následujících kláves:

- **Mezerník.** Stisknete-li mezerník, zmrazí se velikost a tvar obdélníku. Pokud pohybuje myší, pohybuje také celým označeným obdélníkem i s připojeným ukazatelem myši. Tak můžete lépe doladit pozici snímané oblasti.
- **Klávesa Shift.** Když stisknete Shift, omezíte táhnutí myši pouze na jeden směr, vodorovně nebo svisle. Který směr to bude, záleží na tom, kam pohnete myši po stisknutí klávesy Shift.
Například předpokládejme, že vytáhnete pěticentimetrový čtverec a poté se zastavíte. Zatímco stále držíte tlačítko myši, stisknete Shift. Pokud nyní začnete táhnout dolů, vybraná oblast si zachová pevnou šířku, takže budete zvětšovat pouze výšku obdélníku.
- **Klávesa Option.** Pokud během tažení stisknete klávesu Option, Mac OS X vytvoří obdélníkový výběr, který se bude rozšiřovat od středu směrem ven, vaše počáteční klepnutí bude tedy chápat jako střed obdélníku.
- **Klávesa Esc.** Pokud změníte názor na sejmnutí otisku, stiskněte klávesu Esc. Tmavá vybraná oblast zmizí a opustíte režim snímání otisku obrazovky.

Dialog, nabídka, okno nebo ikona

Proč se otravovat čištěním otisku obrazovky poté, co jste jej vytvořili? Pomocí následujícího triku můžete krásně vybrat *jeden prvek obrazovky* z jeho pozadí.

Ujistěte se, že dialog, nabídka, okno nebo ikona jsou viditelné. Poté stiskněte kombinaci kláves Shift+⌘+4, ale *místo* šikmého tažení stiskněte mezerník.

Váš ukazatel se změní na malý obrázek fotoaparátu (obrázek 14.11). Přesuňte jej, aby se pod ním nacházelo okno nebo menu, které chcete sejmout, čímž se objeví mlhavě modré zvýraznění prvku. Nyní klepněte myši. Výsledný obrázek čistě vykousne okno nebo menu z pozadí.

Kombinace Shift+**⌘**+4 a poté mezerník také zachytí jedním rychlým tahem Dock. Když máte ukazatel ve tvaru fotoaparátu, klepněte jednoduše na libovolnou *prázdnou* plochu v Docku (mezi ikonami).

Tip: Pokud při tažení podržíte klávesu Control (pomocí technik popsanych výše), zkopírujete otisk obrazovky do *schránky*. Místo uložení na plochu bude možné jej kamkoli rychle vložit.

Obrázek 14.11: Pokud chcete sejmout pouze jeden dialog, použijte trik s ukazatelem ve tvaru fotoaparátu; stisknete kombinaci kláves Shift+**⌘**+4 a poté stisknete mezerník, tím se zobrazí tento ukazatel myši. Klepněte na prvek, který chcete vybrat z pozadí. (Pokud stisknete mezerník podruhé, opustíte režim „vybírání prvků na pozadí“ a vrátíte se do režimu „označit plochu“.) Pokud změníte názor a budete chtít opustit režim fotografování, stisknete kombinaci kláves **⌘**+tečka nebo klávesu Esc.

Mac OS X přichází s dalšími způsoby vytváření otisků obrazovky.

- **Grab.** Program Grab (strana ***439***) najdete ve své složce Aplikace → Utility (Applications → Utilities). Jeho největší předností je funkce timer (časovač), která umožní nastavit obrazovku před sejmutím otisku.
- **Náhled (Preview).** Pomocí příkazů podnabídky Soubor → Sejmout obrazovku (File → Take Screen Shot) můžete vytvořit otisky (celé obrazovky, výběru, pouze jednoho okna) a místo odložení výsledku na disk jej otevřít v programu Náhled (Preview). Výhodou zde je to, že před uložením souboru na disk můžete obrázek zpracovat pomocí prostředků programu, například změnit rozlišení, ořezat obrázek, doplnit poznámky, nastavit barvy či exportovat soubor v různých grafických formátech.
- **Services.** Příkazy Capture pro zachycení snímků obrazovky v nabídce služeb spouští stejnou funkci pro získání otisku obrazovky. Tyto však fungují, pouze pokud je kurzor

v programu běžícím pod Cocoa, který akceptuje vloženou grafiku (například TextEdit, Stickies, Pages).

Možností je tedy mnoho. Pokud to ovšem s pořizováním otisků obrazovky myslíte opravdu vážně, měli byste si raději vybrat program jako Snapz Pro X (www.ambrosiasw.com). Tento program zachytí vše, co se na obrazovce zobrazí, a umožní vytvořit video spojené s vašimi komentáři, které uloží ve vámi zvoleném grafickém formátu.

KAPITOLA 15

Zvuk, video a řeč

Mac je schopen hned po vybalení z krabice přehrávat hudbu a video. Funguje tak již od svých prvopočátků, kdy ještě slovo *multimédia* vůbec nebylo vymyšleno. Systém Mac OS X pomocí technologie QuickTime přehrává digitální videa i online vysílání přenášená po Internetu. Jeho funkce pro hlasovou komunikaci umožní, abyste svého Maca ovládali hlasem nebo aby vám odpovídal. Nabízí rovněž zdokonalenou funkci hlasové komunikace VoiceOver pro nevidomé.

Tato kapitola pokrývá všechny uvedené možnosti. Dovíte se, jak pořídit záznam zvuku či videa, jak jej upravit a přehrát i jak přimět Mac k hovoru.

Přehrávání zvuku

S digitálními zvuky si můžete užít hodně zábavy – pokud ovšem víte, kde je získat, jak je přehrávat a jak je upravit. Téměř jakýkoli digitální zvukový soubor, dokonce i ve formátu MP3, můžete přehrát v přímo v prostředí Finderu. Stačí, pokud přepnete jeho okno do sloupcového zobrazení nebo zobrazení CoverFlow. Ale to je pouze začátek.

Změna hlasitosti

Nastavení hlasitosti reproduktorů Macu již nemůže být jednodušší, stiskněte klávesu nebo na klávesnici. (Klávesa vedle nich představuje tlačítko Ztlumit, které okamžitě ztlumí všechny zvuk; tato báječná funkce se hodí ve chvíli, kdy s Macem potajmu pracujete v knihovně nebo v kostele.)

Meníčko můžete rovněž přidat do nabídky (obrázek 15.1).

Záložka Výstup (Output) panelu Předvolby systému → Zvuk (System Preferences → Sound) je navržena tak, aby umožňovala přizpůsobit prostorovou symetrii reproduktorů (pokud je máte). Na většině Maců, které mají reproduktory (iMac, laptopy), jsou tyto již perfektně vycentrovány, takže pokud se zrovna nenakláníte na jednu stranu židle,

není potřeba toto nastavení měnit. (Máte-li další zvukové vybavení, například starý nízkofrekvenční reproduktor iSub, najdete zde další řídicí prvky.)

Tip: V programu Audio MIDI Setup (najdete je v Aplikace → Utility, Applications → Utilities) lze nastavit většinu exkluzivnějších nastavení reproduktorů včetně nastavení systémů prostorového ozvučení verze 5.1 a 6.1.

Obrázek 15.1: Drobná ikonka reproduktoru v pravém horním rohu obrazovky se po klepnutí promění v posuvník, jehož tažením měníte úroveň hlasitosti. Pokud zde tuto ikonu nevidíte, otevřete Předvolby systému (System Preferences) a poté panel Zvuk (Sound). Zde zaškrtněte políčko Zobrazit hlasitost v řádku nabídek (Show volume in menu bar).

Zvuková upozornění

Zvuková upozornění jsou zakvákání, pípnutí nebo zatroubení, která znamenají: „Sem nemůžeš klepnout.“ (Zkuste například napsat písmena do pole, ve kterém program očekává čísla.)

Výběr zvukového upozornění

Chcete-li si vybrat upozornění podle svého vkusu, otevřete záložku Předvolby systému → Zvuk → Zvukové efekty (System Preferences → Sound → Sound Effects). Pomocí kláves ↑ a ↓ se pohybujete mezi 14 zábavnými a zajímavými zvukovými výstřížky, které lze použít jako upozornění na chybu. Tažením posuvníku Hlasitost výstrahy (Alert volume) můžete nastavit relativní hlasitost upozornění vzhledem k celkové úrovni hlasitosti reproduktorů.

Přidání nového zvuku pro upozornění

Zvuky upozornění jsou zvukové soubory uložené ve formátu AIFF, standardním zvukovém formátu pro Mac, Windows a Internet. Tento formát je rovněž standardním formátem souborů hudebních CD, což je důkazem jeho vysoké kvality. (Jeho název je zkratkou z anglického Audio Interchange File Format.)

Podobně jako například při volbě typu písma zobrazuje Mac OS X seznam zvuků na panelu Zvuk (Sound) v Předvolbách systému (System Preferences) na základě obsahu hned několika složek:

- **Systém → Knihovna → Sounds (System → Library → Sounds).** Tato složka obsahuje základní nabídku zvuků upozornění. Protože se však jedná o systémovou složku, neměli by do ní obyčejní smrtelníci, jako jsme my, vůbec zasahovat. Skutečně, běžný uživatel do této složky nemůže nic uložit ani z ní žádné upozornění vymazat.

- **Složka Domov → Knihovna → Sounds (Home → Library → Sounds).** Do této složky si můžete nahrát vlastní zvuky upozornění podle potřeby. (Vaše složka Domov → Knihovna (Home → Library) obvykle není viditelná. Chcete-li ji otevřít, stiskněte klávesu Option a současně klepněte ve Finderu na Zobrazení → Knihovna (View → Library).)
- **Složka Knihovna → Sounds (Library → Sounds).** Pokud jako administrátor svého počítače chcete vytvořit zvuková upozornění viditelná i pro ostatní uživatele vašeho počítače, vytvořte novou složku nazvanou Sounds ve složce Knihovna (Library), kterou najdete přímo v hlavním okně startovacího disku. Jakýkoli zvuk upozornění nahraný do této složky se objeví v nabídce zvuků upozornění všech uživatelů počítače.

Zvukové soubory ukládané do některé z těchto složek musí být uloženy ve formátu AIFF a jejich názvy musí končit příponou *.aiff* nebo *.aif*.

Poznámka: Změny provedené ve zmíněných složkách se v ovládacím panelu Zvuk (Sound) zobrazí až poté, kdy jej znova otevřete.

Nahrávání zvuku

Chcete-li nahrávat zvuk, potřebujete mikrofon. Umístění mikrofonu závisí na typu vašeho Maca:

- **Notebook, iMac.** Všechny obsahují vestavěný mikrofon, který je obvykle ukryt pod malým otvorem v blízkosti obrazovky.
- **Mac Pro, Mac mini.** Můžete připojit externí mikrofon USB nebo pomocí adaptéru (jako iMic, www.griffintechology.com) připojit standardní mikrofon.

Panel Předvolby systému → Zvuk → Vstup (System Preferences → Sound → Input) vám umožní nastavit, který zvukový zdroj bude operační systém poslouchat: externí mikrofon USB, vestavěný mikrofon nebo něco jiného.

Tip: Znáte-li tajemství, můžete rychle změnit audio vstup. Klepněte na meničko , které jste si nainstalovali. Výsledný seznam nabídne všechny vaše audio vstupy i výstupy, což usnadňuje přepínání.

Zaznamenáváme zvuk

Jakmile máte připojen mikrofon, potřebujete aplikaci pro záznam zvuku, například přehrávač QuickTime, který najdete ve své složce Aplikace (Applications). (Můžete také použít program GarageBand, ale je to jako jít s dělem na vrabce.)

Klepněte na volbu Soubor → Nový zvukový záznam (File → New Audio Recording). Z rozbalovací nabídky zvolte kvalitu a zdroj zvuku (obrázek 15.2). Klepněte na kulaté červené tlačítko a začněte mluvit. Záznam ukončete klepnutím na čtvercové tlačítko Stop. Nyní si můžete svůj mistrovský kousek poslechnout, stačí použít tlačítko a posuvník pro ovládání hlasitosti.

Tip: Pokud nemáte připojena sluchátka, nenastavujte v okně Zvukový záznam (Audio Recording) vyšší hlasitost pomocí posuvníku. Posuvník umožňuje ovládat zvuk. Pokud jej použijete ve chvíli, kdy jsou v provozu pouze reproduktory Macu, vystavujete se riziku, že uslyšíte ohydný ječet známý jako zpětná vazba.

V zákulisí vytvořil Mac zvukový soubor AAC nazvaný *Audio Recording.mov*, který uložil do složky Domov → Filmy (Home → Movie). Další záznamy budou pojmenovány jako Audio Recording 2, 3, 4 atd. Poklepete-li na soubor, otevře se v programu QuickTime Player, kde jej můžete sestříhat (blíže v následujících částech). Jestliže si myslíte, že soubor potřebuje důkladnější úpravu, otevřete jej pomocí programu GarageBand.

Poznámka: Stejně snadno můžete pomocí programu QuickTime Player nahrát video. Informace naleznete na straně ***602***.

Obrázek 15.2: V tomto malém okně se děje hodně. Pomocí rozbíjecí nabídky vyberete kvalitu zvuku a zvukový vstup. V průběhu záznamu se ve spodní části zobrazí měření VU (úroveň zvuku) a ukazatel délky záznamu a velikosti souboru.

Přehrávač QuickTime

Video QuickTime je videosoubor, který můžete přehrávat jak z pevného disku vašeho počítače, tak i z CD a DVD disků nebo Internetu. Jako všechna videa i tato vytvářejí iluzi pohybu rychlým zobrazováním samostatných fotografií. Při jejich přehrávání se současně přehrává i synchronizovaná zvuková stopa.

Tisíce programů a aplikací pro Mac OS X dokážou otevřít videa ve formátech QuickTime, přehrávat je a někdy je i vkládat do dokumentů. Patří k nim Word, FileMaker, Keynote, PowerPoint, Safari a dokonce Finder (pokud použijete Quick Look, zobrazení sloupců nebo zobrazení Cover Flow – bližší informace naleznete v kapitole 1).

Základním kamenem Mac OS X pro podporu multimédií je ovšem přehrávač QuickTime Player, který najdete ve složce Aplikace (Applications). V systému Snow Leopard byl jeho název výstižný, šlo o pouhý přehrávač. Ovšem v systému Lion vám dovoluje video rovněž *upravit*. Můžete jej rozstříhat, jednotlivé kusy přeházet, připojit nové video nebo ořezat konce. Ve skutečnosti můžete dokonce zaznamenat nové video buď pomocí vestavěné kamery Macu,

nebo pomocí záznamu aktivit na obrazovce. Když je vše připraveno, můžete svůj mistrovský kousek zveřejnit na webu YouTube, Facebook, Vimeo či jinde.

Videosoubor otevřete poklepáním. Po prvním otevření přehrávače QuickTime se zobrazí parádní okno bez rámečku. Klepnete-li na mezerník, video se začne přehrávat.

Ve spodní části okna je řádek nástrojů pro řízení (obrázek 15.3), který se vytratí po několika sekundách nebo ihned poté, kdy přesunete kurzor vně okna. Kdykoli přesunete kurzor zpět do okna, řádek se opět objeví. Najdete na něm tato tlačítka:

- **Otočit nebo převrátit (Rotate or flip).** Nabídka Úpravy (Edit) obsahuje příkazy Otočit doprava (Rotate Right), Otočit doleva (Rotate Left), Převátit vodorovně (Flip Horizontal) a Převátit svisle (Flip Vertical). Tyto příkazy se hodí, když se ukáže, že je video obráceno či otočeno, nebo pokud jej z tvůrčích důvod obrácené či otočené *chcete*.
- **Posuvník hlasitosti (🔊 ... 🔊), Volume slider).** Hlasitost nastavíte klepnutím na posuvník nebo tažením puntíku. Ve skutečnosti je možná snadnější stisknout klávesu ↑ nebo ↓.

Tip: Chcete-li ztlumit zvuk, klepněte na ikonu 🔇 nebo stiskněte kombinaci kláves Option+↓. Požadujete-li maximální hlasitost, stiskněte kombinaci Option+↑.

- **Převínoout zpět nebo Převínoout dopředu (⏮, ⏭, Rewind, Fast forward).** Po klepnutí na některé z těchto tlačítek se video společně se zvukem převíjí dvojnásobnou rychlostí zpět nebo dopředu. Po dalším klepnutí se převíjí čtyřnásobnou rychlostí a po ještě dalším osminásobnou rychlostí.

Tip: Tlačítko myši nemusíte na těchto tlačítkách držet jako za starých časů. Stačí jednou klepnout a přehrávač QuickTime Player dílo dokončí. Převínutí zastavíte klepnutím na tlačítko ▶ nebo stisknutím klávesy mezerník.

- **Přehrát/Pozastavit (▶, ⏸, Play/Pause).** Přehrávání spustíte klepnutím na tlačítko ▶ a zastavíte nebo pozastavíte jej klepnutím na tlačítko ***pozastavit_stop***. Obě funkce lze aktivovat rovněž stisknutím klávesy mezerník.
- **Posuvník (Scroll bar).** Chcete-li přeskočit na jiné místo videa, táhněte ikonu malého diamantu nebo klepněte dovnitř jeho stopy. Čítače na začátku a konci posuvníku zachycují čas, o který se kurzor přehrávání posunul vůči začátku a jak daleko jste od konce. Čas je zobrazen ve formátu hodiny:minuty:sekundy. (Klepnete-li na údaj vpravo, zobrazí se celková délka videa.)

ČASTÉ DOTAZY

QuickTime Player versus QuickTime Player 7 versus QuickTime Player Pro

Podívejte, zaplatil jsem 1000 korun za aktualizaci přehrávače QuickTime na verzi Pro, jen abych mohl upravit videa, kopírovat a vkládat, kombinovat stopy, exportovat do různých formátů atd. Potom jsem aktualizoval systém na Lion – a verze Pro je pryč! Co se stalo? Vyhodil Apple můj program za 1000 korun?

Uklidněte se, všechno je v pořádku.

Pravda je, že nový přehrávač Quick Time Player má nahradit starý program z doby před Snow Leopardem, který byl k dispozici zdarma (nyní zvaný QuickTime Player 7). Firma Apple došla k závěru, že nová aplikace vypadá lépe, přehrává lépe, nahrává videa na web YouTube a umožňuje dobré základní úpravy. Potřebujete-li speciální úpravy nebo export, je na Macu k dispozici iMovie. Ten můžete přece použít kdykoli.

Ale ne každý bude chtít kvůli jednoduchým a rychlým úpravám spouštět těžkopádný nástroj iMovie. A starý QuickTime Player měl některé šikovné funkce, které v tom novém chybí. Uměl například přehrávat videa QuickTime VR (virtuální realita), interaktivní videa Quick Time nebo hudební soubory MIDI. A pokud jste zaplatili 1000 korun, mohli jste jej nahradit verzí Quick Time 7 Pro, která nabízela mnohem více možností úpravy, než poskytuje verze Quick Time v systému Lion.

Naštěstí je starý přehrávač QuickTime Player Pro stále zde. Pokud jste jej při instalaci systému Lion již měli, byl přesunut do složky Aplikace → Utility (Applications → Utilities) pod názvem QuickTime Player 7. (Jestliže jste je upgradovali na verzi Pro, stále má jeho funkce.) A pokud jej nemáte, můžete je stáhnout z webu <http://support.apple.com/kb/dl923>.

Používáte-li starou aplikaci častěji než nový přehrávač QuickTime Player systému Lion, můžete videa označit tak, aby se po poklepání otevírala v přehrávači QuickTime Player 7.

Pěkné chvíle s QuickTime!

Tip: Stisknete-li klávesu ← nebo →, můžete video krokovat po obrázcích. Stisknete-li kombinaci kláves Option+← případně Option+→, přeskočíte na začátek případně na konec videa. Toto je důležité vědět, protože na řídicí liště již nejsou speciální tlačítka určená pro volby Přeskočit na začátek (Jump to Start) ani Přeskočit na konec (Jump to End).

- **Okraje okna (Window edges).** Tažením některého okraje okna nebo jeho spodního pravého rohu okno zvětšíte nebo zmenšíte. Přehrávač Quick Time Player vždy zachovává stejný *poměr stran* (proporce) originálního videa, takže okno není možné omylem deformovat.
- **Tlačítko Sdílet (🔗, Share).** Po klepnutí na toto tlačítko se zobrazí rozbalovací nabídka, která umožňuje předat video vašim fanouškům a která v systému Lion velmi narostla: iTunes, YouTube, Vimeo, Flickr, Facebook, Mail nebo iCloud. Funkce iMovie vám umožní natočit video v iMovie, kde jej můžete do hloubky upravit, a je zde rovněž příkaz Oříznout (Trim). Všechny tyto možnosti jsou popsány níže.
- **Celá obrazovka (⌘, Full Screen).** Po klepnutí na toto tlačítko zaplní video celou obrazovku podobně, jako byste vybrali volbu Zobrazení → Zapnout režim celé obrazovky (View → Enter Full Screen). A co když rozměry videa neodpovídají obrazovce? Pokud ukážete na horní část obrazovky, zobrazí se řádek nabídek, a potom problém zvládnete pomocí některé z možností v nabídce Zobrazení (View), které jsou popsány níže.

Poznámka: V režimu Celá obrazovka (Full screen) se video nezačne přehrávat automaticky (samozřejmě pokud se již nepřehrávalo). Chcete-li video začít přehrávat, stisknete klávesu mezerník.

Obrázek 15.3: QuickTime Player zobrazí tuto řídicí lištu, pouze když přesunete myš do okna tohoto přehrávače nebo zastavíte přehrávání.

Efektní triky

Nikdo přesně neví, co si vývojáři firmy Apple mysleli, když vytvářeli některé z následujících funkcí. Řekněte sami, jak často sledujete video pozpátku? Ale zde jsou:

- **Změna velikosti zobrazení (Change the screen size).** Jak bylo zmíněno výše, pomocí spodního pravého úchytu můžete roztáhnout okno do libovolné velikosti. Ale příkazy nabídky Zobrazení (View) se rovněž hodí.

Skutečná velikost (Actual size) reprezentuje skutečnou velikost videa na obrazovce, ne větší. (Je-li doopravdy velká, větší než obrazovka, může ji *zmenšit* tak, aby se video vešlo. Ale je to opravdu zvláštnost.) **Na celou obrazovku (Fit to Screen)** zaplní obrazovku bez ořezání a deformace. Řádek nabídek a ostatní okna zůstanou viditelná.

Vyplnit obrazovku (Fill Screen) je obzvláště uspokojujivou volbou, protože změní celý monitor na oblast přehrávání videa. **Panoráma (Panoramic)** zdeformuje vnější okraje videa a lehce je zakřiví, takže nic není potřeba ořezat a video vyplní obrazovku. (Tyto dvě možnosti jsou k dispozici pouze v režimu Celá obrazovka (Full Screen).)

Tip: Tytéž volby jsou dostupné prostřednictvím klávesových zkratk $\text{⌘}+3$, $\text{⌘}+4$ a $\text{⌘}+5$. Na řídicí liště je dokonce k dispozici malé tlačítko, druhé zprava, které přepíná mezi režimy Na celou obrazovku (Fit to Screen) a Vyplnit obrazovku (Fill Screen). Toto tlačítko se zobrazí, pouze pokud jste již v režimu Celá obrazovka (Full Screen).

Zvětšení okna může způsobit větší zrnitost obrazu, protože přehrávač QuickTime Player již zvětšil každý bod, jenž byl v originálu. Pokud ale chcete přehrát video skupině lidí, která je od obrazovky dále než několik stop, jsou velké velikosti i tak velmi účinné.

Tip: Okno videa můžete zvětšit nebo zmenšit pomocí kombinace kláves $\text{⌘}+\text{+}$ nebo $\text{⌘}+\text{-}$.

- **Přehrát více než jeden film.** Můžete otevřít několik videí najednou a přehrávat je současně. (Samozřejmě čím více videí přehráváte najednou, tím nesouvislejší přehrávku dostanete.)
- **Přehrávat ve smyčce.** Zvolíte-li Zobrazení → Smyčka (View → Loop) a poté klepnete na volbu Přehrát (Play), video se přehrává donekonečna, dokud přehrávání nezastavíte.
- **Navigace podle kapitol.** Některá videa, například videa zapůjčená od firmy Apple, mají vestavěná označení kapitol právě tak jako DVD. Jak znázorňuje obrázek, můžete v nich podle přání přeskakovat na jednotlivé kapitoly.

Úprava videí

V Systému Lion se QuickTime Player stal QuickTime Editorem. Program ještě stále nenabízí manipulaci s výběrem, takže si možná myslíte, že neexistuje způsob, jak vybrat část videa, která je uprostřed (například ji vyříznout). Ale ve skutečnosti můžete pomocí nových příkazů pro ořezání, rozdělení nebo sloučení videoklipů udělat skoro jakýkoli editovací trik, jaký si umíte představit. Čtete dál.

Obrázek 15.4: Vídea z prodejny iTunes mají vestavěná označení kapitol, na která můžete klepnout a tím se pohybovat. Chcete-li je zobrazit, vyberte volbu Zobrazení → Zobrazit kapitoly (View → Show Chapters) nebo stiskněte kombinaci kláves $\text{⌘}+\text{R}$. V případě, že máte video s dalšími volitelnými jazyky nebo titulky, můžete tyto zapnout nebo vypnout rovněž v nabídce Zobrazení (View).

- **Ořezání videa na začátku a konci.** Odstranit mrtvé úseky na začátku a konci videa není těžké. Na obrázku 15.5 je znázorněno, jak to udělat.

Obrázek 15.5 Nahoře: Chcete-li video ořezat, zvolte možnost Upravit → Oříznout (Edit → Trim) nebo stiskněte kombinaci kláves $\text{⌘}+T$. Táhněte žluté úchyty směrem dovnitř a vyznačte tak část videa, kterou chcete zachovat. (Výsledek můžete zkontrolovat tak, že klepnete na ikonu ▶ nebo stisknete klávesu mezerník.) Vypadá-li vše dobře, klepněte na tlačítko Oříznout (Trim) nebo stiskněte klávesu Return.

Dole: Pokud zvolíte Zobrazení → Zobrazit zvukovou stopu (View → Show Audio Track), můžete jako pomocníka v preciznosti úprav použít zvukové vlny.

Tip: V režimu střihání je v nabídce Úpravy (Edit) přístupný užitečný příkaz Vyber vše vyjma ticha (Select All Excluding Silence). Automaticky přizpůsobí žluté úchyty tak, aby vystřihly všechny tiché části videa (na začátku a na konci). Tato funkce ušetří práci v situaci, kdy jako většina filmařů necháte běžet kameru chvíli před hlavní událostí a chvíli i po ní.

Při střihání nemusíte mít strach, že zničíte originální video. I kdybyste to zkusili, nepovedlo by se vám originál změnit. V okamžiku kdy použijete příkaz Oříznout (Trim), QuickTime Player odloupne zkrácenou verzi jako nové nepojmenované video, které musíte pojmenovat a uložit oddělené (zvolte Soubor → Exportovat, File → Export).

- **Rozdělení videa.** QuickTime Player v systému Lion zavádí novou koncepci *klipů*, podsekci záznamu. Chcete-li rozdělit video na dvě části, přesuňte ukazatel na tu pozici v záznamu, na které chcete video rozdělit. Potom zvolte Úpravy → Rozdělit klip (Edit → Split Clip). Jak znázorňuje obrázek 15.6, ve spodní části okna se zobrazí mapa klipů se dvěma výslednými klipy.

Obrázek 15.6: Nový příkaz Rozdělit klip (Split Clip) rozdělí video na dva klipy a vyprodukuje mapu klipů, která se zobrazí dole. Pokud klepnete na klip a stisknete mezerník (tím začnete přehrávat video), zobrazí se svislá červená čára, která reprezentuje pozici v záznamu. Chcete-li některý z klipů dále rozdělit, posuňte červenou čáru na příslušnou pozici a znovu použijte příkaz Rozdělit klip (Split Clip).

- **Vyříznutí části uvnitř videa.** Chcete-li vyříznout část, která je *uvnitř* záznamu, otevřete nejdříve mapu klipů. Potom rozdělte video tak, jak je popsáno v předchozím odstavci. Když je video rozděleno na několik klipů, můžete na některý z nich poklepat a tím zobrazit úchyty *pouze pro daný klip*. Tímto způsobem můžete vyříznout nežádoucí sekci *uvnitř* videa.

Jinou možností je rozdělit klip na tři části a odstranit prostřední část.

- **Uspořádání klipů.** Po rozdělení videa do klipů pomocí příkazu Rozdělit klip (Split Clip) můžete klipy v rámci mapy přetáhnout. (Pokud není zobrazena mapa znázorněná na obrázku 15.6, vyberte Zobrazení → Zobrazit klipy (View → Show Clips).)

K přemístění klipů v rámci mapy nebo dokonce i mezi různými videy můžete použít příkazy Vymnout (Cut), Kopírovat (Copy) a Vložit (Paste) nabídky Úpravy (Edit). (Jen předtím nezapomeňte rozdělit cílové video v místě, kam budete vkládat nový klip. Vložený materiál se zařadí bezprostředně *za* klip, který je právě zvýrazněn.)

- **Kombinování videí.** Jednou z metod kombinování videí je jejich sloučení výše popsaným způsobem. Je však možné sloučit i celé videosoubory, které sídlí ve Finderu.

Začněte tím, že otevřete první soubor. Chcete-li, aby se druhé video zařadilo na *konec*, vyberte Úpravy → Přidat klip na konec (Edit → Add Clip to End).

Tip: Stisknete-li klávesu Options, příkaz bude znít Přidat klip na začátek (Add Clip to Beginning). Rafinované!

Nyní se zobrazí dialogové okno Otevřít (Open). Vyhledejte klip, který chcete připojit, a poklepejte na něj. Akci můžete opakovat podle potřeby.

Je rovněž možné přetáhnout ikonu snímku z plochy přímo do okna videa. Přehrávač přidá snímek na konec existujícího videa.

Chcete-li, aby bylo druhé video uloženo někam doprostřed prvního, otevřete mapy klipů Zobrazení → Zobrazit klipy (View → Show Clips). Klepněte na klip, jenž se nachází těsně před místem, na které chcete zařadit nové video. Vyberte Úpravy → Vložit klip za výběr (Edit → Insert Clip After Selection). Ve výsledném dialogu najdete soubor, který chcete vložit, a klepněte na něj.

Je rovněž možné přetáhnout video z Finderu přímo do mezery mezi dvěma klipy.

Tip: QuickTime Player automaticky zmenší nebo ořeže vkládané video tak, aby mělo stejnou „velikost na obrazovce“ jako původní video, do něž vkládáte. Pokud jejich proporce či velikost nejsou zcela stejné, můžete použít podnabídku Úpravy → Zarovnání klipu (Edit → Clip Alignment) s variantami Nahoru, Doleva, Na střed (Top, Left, Center) atd. Tím určíte, kterému okraji obrazu se má importované video přizpůsobit.

Nahrávání videí pomocí přehrávače QuickTime

QuickTime Player dokáže víc než jen přehrávat videa, může je rovněž *nahrávat*. Ano, váš Mac je nyní videokamerou – a opravdu šikovnou. Můžete rychle vytvořit pozdrav ve formě videa, vyvést z míry své bývalé spolubydlicí, zapůsobit na kolegy svým sportovním výkonem a podobně.

Obrázek 15.7: Pomocí rozbalovací nabídky nastavte snímání. Zkontrolujte hlasitost (zobrazuje se pomocí tancujících sloupců měření VU ve spodní části řídicí lišty), vyberte složku pro výsledné video, zvolte kameru a mikrofon.

Laptopy a Macy mají samozřejmě videokameru zabudovanou, a to nad obrazovkou. Máte-li jiný model, můžete připojit webovou kameru, starou kameru iSight nebo dokonce videokameru FireWire.

Potom spusťte QuickTime Player a vyberte volbu Soubor → Nový filmový záznam (File → New Video Recording). Zobrazí se okno náhledu. Pomocí rozbalovací nabídky znázorněné na obrázku 15.7 určete, který mikrofon a kterou kameru chcete použít (je to nepravděpodobné, ale můžete jich mít víc), dále určete požadovanou kvalitu a místo uložení snímku.

Potom začněte nahrávat klepnutím na červené tlačítko pro záznam nebo stisknutím klávesy mezerník. Předvedte svůj kousek a nahrávání zastavte opět pomocí klávesy mezerník.

Nové video se objeví ve svém vlastním přehrávacím okně. Zkontrolujte jej, je-li potřeba, sestříhejte, a potom jej třeba zveřejněte pomocí iTunes, Vimeo, YouTube nebo jinak.

Nahrávání obrazkových videí

Můžete zaznamenávat rovněž *děni na obrazovce*.

K čemu je dobré zachytit aktivitu na obrazovce ve formě videa? Můžete svým netechnickým příbuzným připravit malou příručku a poučit je. Můžete vytvořit videopodcast, ve kterém předvedete funkce svých programů. Můžete uchovat webové animace, o kterých jste si mysleli, že je nikdy nezachytíte.

Jsou zde omezení. Ve vašich snímcích nebudou zvuky samotného Maca (zvukové záznamy her a podobně), takže zapomeňte na nahrání videí z webu YouTube. (Ale Mac nahrává z *mikrofonu*, takže můžete vyprávět, co děláte).

Ale komu to vadí? Báječně se to hodí. Nyní lze v systému Lion zachytit také část obrazovky, například určité okno, takže nejste vázáni na celý formát monitoru.

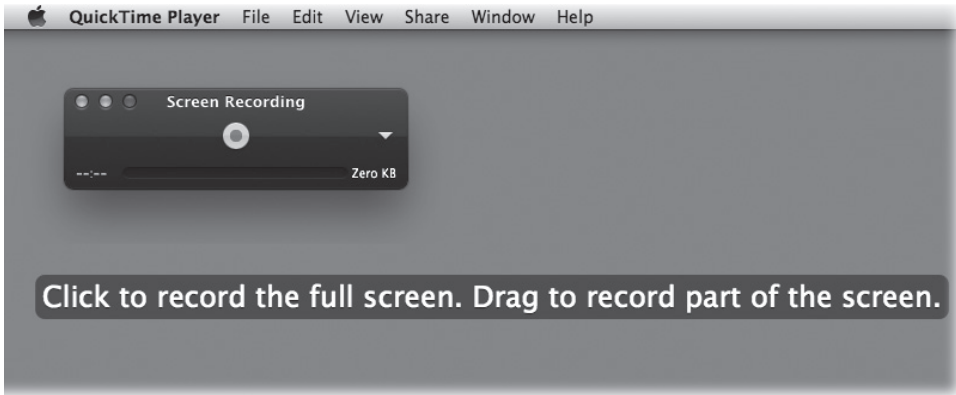
Chcete-li nahrát obrazovku, vyberte volbu Soubor → Nový záznam obrazovky (File → New Screen Recording). Pomocí rozbalovací nabídky na výsledném panelu Záznam obrazovky (Screen Recording) zapněte nebo vypněte mikrofon, zvolte nastavení kvality a určete místo pro uložení hotové nahrávky.

Novinka: Tato rozbalovací nabídka obsahuje rovněž funkci, která je v systému Lion nová, Zobrazovat v záznamu kliknutí myši (Show Mouse Clicks in Recording). Po každém klepnutí myši tato funkce krátce zobrazí malý kroužek kolem kurzoru. Takto diváci snadněji pochopí, kdy a kam jste v průběhu výuky klepnuli myši. (Kroužek se zobrazí pouze při přehrávání, nikoli při nahrávání.)

Nakonec klepněte na červené tlačítko Záznam (Record) nebo stiskněte klávesu Return a pokračujte podle obrázku 15.8.

Nahrávání začněte stisknutím klávesy Return nebo klepnutím na tlačítko Započít nahrávání (Start Recording). Když jste hotovi, klepněte na tlačítko ■ v plovoucím okně Záznam obrazovky (Screen Recording). Váš hotový snímek se objeví v běžném okně pro přehrávání, kde jej můžete ořezat nebo odeslat svým příznivcům.

Obrázek 15.8: Tato zpráva se zobrazí po klepnutí na tlačítko Záznam (Record). Pokud nahrávání začnete pouhým klepnutím, zachytíte celou obrazovku. Pokud ale nejdříve tažením určíte obdélníkovou část obrazovky, zachytíte jenom tuto oblast.

Internetová videa a QuickTime

Přehrávač QuickTime Player dokáže přehrávat vysílání internetových televizních stanic stejně dobře jako vysílání internetových rádií. A to vše a zdarma a v době, kdy na Macu pracujete.

Přehrávání videí ve webovém prohlížeči

Jistě jste si toho všimli i na českém webu: stále se množí webové stránky, které nabízejí jako doplněk psaného textu také vložená videa. Prostřednictvím webu můžete sledovat například živé vysílání zpravodajské televizní stanice ČT24 nebo některý z pořadů uložených v televizních archívech.

Živé vysílání se někdy přehraje v prohlížeči a někdy je přesměrováno do přehrávače Quick Time Player, který se připojí k odpovídající internetové „stanici“ a přehraje video ve svém okně. (Je možné rovněž zvolit volbu Soubor → Otevřít místo (File → Open Location) v přehrávači QuickTime Player a potom zadat webovou adresu.)

Živé vysílání není možné řídit. Obecně jej nemůžete převinout a už vůbec ne rychle převinout. Můžete jej pozastavit, ale když jej opět pustíte, nebude pokračovat v okamžiku, kdy jste jej pozastavili, ale v okamžiku reálného vysílání.

Poznámka: Quick Time Player nyní dokáže přehrávat streaming video přenášené pomocí protokolu HTTP, které se začíná ujmát místo živého vysílání. Tento druh videa má jednu výhodu. Jelikož používá stejný „jazyk“ jako běžné webové stránky, firemní firewally ani směrovače jej většinou nezablokují.

Osm způsobů exportování videa

Jednou z největších výhod přehrávače QuickTime Player je možnost *sdílet* videa. Video můžete zveřejnit přímo na webech YouTube nebo Flickr, zkonvertovat jej pro iPod, iPhone nebo mobilní telefon, ukryt jej do iTunes (později jej můžete přenést na iPod či iPhone), předat

jej iMovie a tam upravit, uložit jej na pevný disk jako video, na které stačí dvakrát klepnout a tak dál.

Nyní spočtíme způsoby.

Odeslání do iTunes

Hlavní důvod proč byste měli poslat video do iTunes je ten, že máte iPod, iPhone, iPad nebo Apple TV. Když už se jednou video ocitne v iTunes, můžete jej snadno synchronizovat s ostatními zařízeními Apple a bude vždy k dispozici.

Pokud chcete takovýto přenos uskutečnit, zvolte Sdílet → iTunes (Share → iTunes). Místo toho můžete klepnout na ikonu na řídicí liště a z rozbalovací nabídky vybrat volbu iTunes.

Ať zvolíte kterýkoli způsob, zobrazí se dialogové okno znázorněné na obrázku 15.9. Klepněte na odpovídající zařízení (či velikost obrazovky) a potom klepněte na volbu Sdílet (Share). Když vše skončí, bude vaše video bezpečně uhnížděno v iTunes v kategorii Videos. Můžete jej přehrát nebo synchronizovat.

Obrázek 15.9: Toto dialogové okno nabízí pro exportované video tři volby velikostí, které odpovídají velikostem obrazovek tří zařízení Apple. (Volba pro počítač je zde pro ty, kteří rádi přehrávají videa přímo v iTunes, přímo na obrazovce. Pokud originální video není dostatečně velké na to, aby vyplnilo obrazovku, je tato volba nedostupná.)

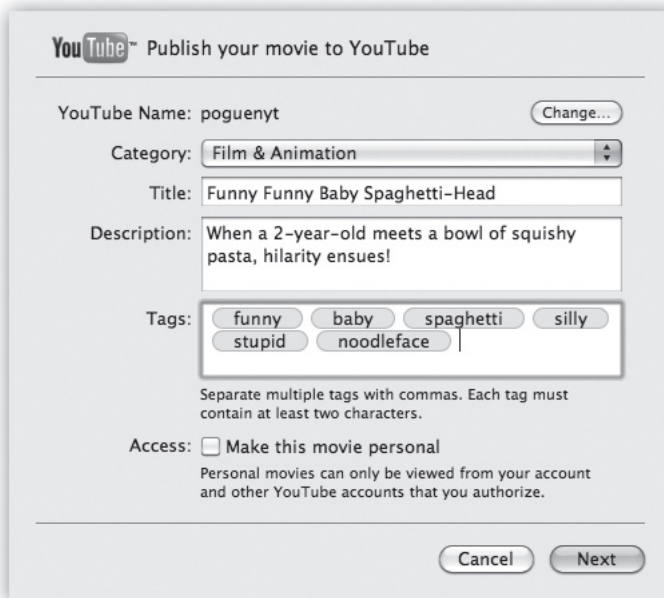
Uveřejnění na webu YouTube, Vimeo, Flickr nebo Facebook

QuickTime Player v systému Mac OS X Lion nabízí mnoho možností pro odeslání dokončeného videa na web. Nabídka Sdílet (Share) nabízí příkazy, které po jediném klepnutí odeslou video na YouTube (světově nejpopulárnější a nejslavnější web pro krátká videa), Vimeo (ne natolik známý, zato však stylovější web pro sdílení videí s vysokým rozlišením), Flickr (web určený zejména pro sdílení fotografií, který však zvládá i video) nebo na Facebook (nejnavštěvovanější web na světě). Namísto použití nabídky Sdílet (Share) můžete rovněž klepnout na ikonu na řídicí liště a potom vybírat z rozbalovací nabídky.

Všechny tyto služby vyžadují, abyste si nejdříve vytvořili účet, který je zdarma. (To je potřeba udělat online, nikoli v přehrávači QuickTime Player.)

Potom otevřete video v přehrávači QuickTime Player a vyberte odpovídající příkaz z nabídky Sdílet (Share). Budete požádáni o zadání svého jména a hesla pro danou službu. Pokud zaškrtnete políčko Uchovat heslo ve svazku klíčů (Remember this password in my keychain), nebudete jej muset příště zadávat.

Nakonec klepněte na tlačítko Přihlásit (Sign In). Na další obrazovce (obrázek 15.10) zadejte název a popis videa. Zadejte klíčová slova (to znamená vyhledávací kategorie jako například „funny“ (zábava) nebo „sport“). Tímto způsobem zájemci, kteří budou na tomto webu vyhledávat, vaše video snáze najdou.

Obrázek 15.10: Pokud se chcete zařadit do komunity YouTube, dělejte hodně pravopisných chyb a čárky nebo apostrofy nikdy nepište na správné místo.

Propracujte se přes zbylé obrazovky pro nahrání; klepněte na tlačítko Sdílet (Share). Za několik minut bude vaše video připraveno pro celý svět ke zhlédnutí, vše zdarma.

Odeslání do iMovie

Příkaz Sdílet → iMovie (Share → iMovie) předá vaše video do aplikace iMovie, kde k němu můžete přidat hudbu, úvodní titulky, prolínání či jiné líbivé efekty. Odtud můžete své dílo uveřejnit na webu.

Odeslání do aplikace Mail

Většina poštovních systémů značně omezuje velikost přiložených souborů. Jinými slovy, pokud váš snímek není opravdu malý, nelze jej odeslat e-mailem. „Malý“ se v tomto kontextu týká jak velikosti „obrazovky“ snímku, tak i jeho kvality.

Chcete-li odeslat video e-mailem, zvolte Sdílet → Mail (Share → Mail). Přehrávač QuickTime Player se dotáže, zda jej chcete odeslat v původní velikosti (v původním formátu) nebo ve formátu 480p, jehož rozměry a kvalita obrazu jsou omezeny. Vyberte si, co uznáte za vhodné, a klepněte na tlačítko Sdílet (Share). Přehrávač se pustí do práce, je-li potřeba, změní rozlišení, a potom předá výsledek nové odchozí zprávě aplikace Mail.

I když si zvolíte formát 480p, není zaručeno, že výsledný soubor s videozáznamem bude dostatečně malý. Možná se vám jej povede bez problémů odeslat, ale poštovní systém příjemce jej může odmítnout, protože pro něj bude příliš velký. V takovém případě se vám vrátí zpráva o odmítnutí.

Toto vás možná přiměje k tomu, abyste si osvojili návyky pro pořízení stručnějších filmových sdělení.

Uložení dokončeného videa

Po upravení videa (pokud jste tak udělali) můžete pomocí jednoho ze dvou příkazů pro export určit nový název svého díla a chcete-li, také zkonvertovat dílo do jiného formátu podle toho, jaké zařízení jej bude přehrávat.

Pokud vyberete příkaz Soubor → Exportovat (File → Export), máte tyto možnosti:

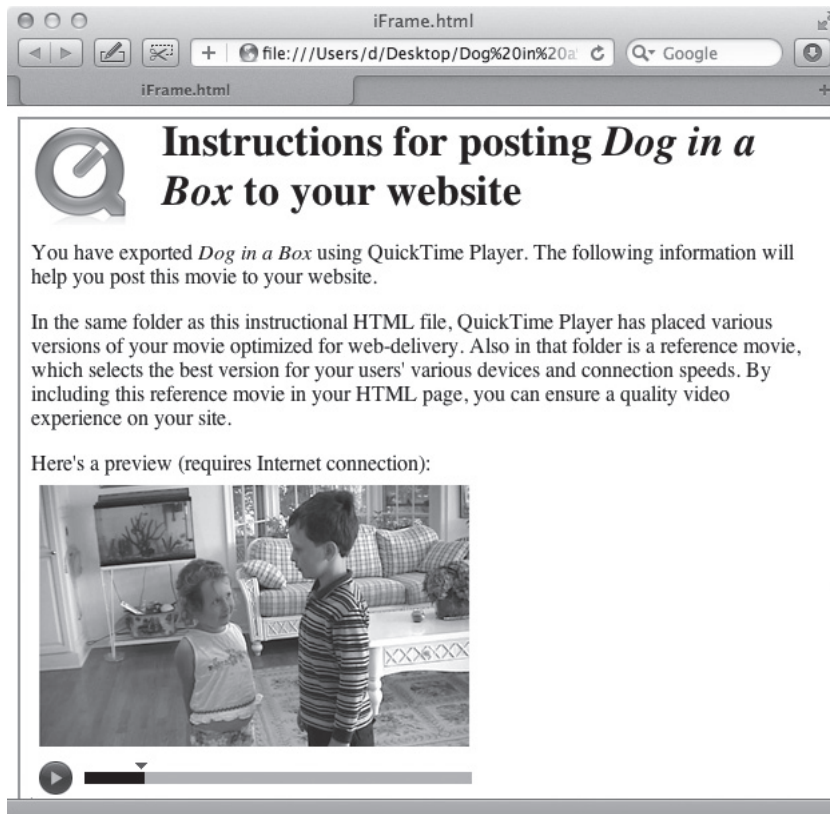
- **480p.** Vytváříte video ve formátu H.264 s rozlišením 640 × 480 pixelů (standardní televizní rozlišení). Toto vyžaduje rychlost Internetu 3 megabity za sekundu, což znamená, že video může sledovat online téměř každý.
- **720p.** Ukládáte video s vysokým rozlišením (1920 × 720 pixelů). Jeho sledování online vyžaduje větší šířku pásma (7,5 megabitů za sekundu).
- **1080p.** Video s ještě vyšším rozlišením (1920 × 1080). Vyžaduje 10 megabitů za sekundu.
- **iPod Touch a iPhone 3GS.** Tato funkce vytvoří kopii videa ve formátu MPEG s rozlišením 480p. Perfektní velikost pro iPhone 3GS nebo iPod touch (třetí generace nebo novější). Lze přehrát také na počítačích nebo Apple TV.
- **iPad, iPhone 4 a Apple TV.** Vytvoří kopii videa s rozlišením 720p (vysoké rozlišení). Velikost je přizpůsobena obrazovkám s vyšším rozlišením zařízení iPod touch (čtvrtá a pátá generace), iPhone 4 nebo 4S a Apple TV (druhá generace).
- **Pouze audio (Audio Only).** Tato funkce vám dovolí exportovat ze snímku pouze zvuk. Hodí se tehdy, když chcete poslouchat na telefonu nebo zařízení iPod, uveřejnit rozhovor online nebo použít zvuková záznam v jiném snímku.

Tip: Většina lidí si myslí, že tímto je seznam možností vyčerpán. K dispozici je však i několik dalších voleb pro starší zařízení. Tyto se zobrazí, když při otevření rozbalovací nabídky Formát (Format) stisknete klávesu Option. Získáte tak funkce pro starší zařízení iPod či iPhone (a pro pomalejší připojení 1,5 megabitu za sekundu) a pro první generaci Apple TV.

Rovněž je zde příkaz Soubor → Exportovat pro web (File → Export for Web). Nabídne dialog se třemi volbami, WiFi, Mobilní (Cellular) a Širokopásmové (Broadband). Zapněte jich tolik, kolik potřebujete.

Otevře se okno průběžného stavu exportu a Mac se popere s úkolem vytvořit verze videa s různými velikostmi, různými snímkovými frekvencemi či datovými toky a pro nejrůznější uživatele, kteří navštíví váš web.

Když je vše hotovo, v dialogu se zobrazí odkaz na webovou stránku (přesněji dokument HTML), která byla uložena na váš pevný disk. Po klepnutí na tento odkaz se zobrazí zajímavá stránka, která je znázorněna na obrázku 15.11. Obsahuje srozumitelné instrukce pro zapracování tohoto videa na vaši vlastní webovou stránku (inu, natolik srozumitelné, nakolik srozumitelné jsou fragmenty kódu HTML). Je zde dokonce náhled, který lze přehrát, takže výsledný produkt můžete před uveřejněním vyzkoušet.

Obrázek 15.11: Na této webové stránce je vysvětleno, že jste ve skutečnosti vytvořili až tři různé verze svého videa pro web a kromě toho jste vytvořili i referenční video. Toto je dostatečně chytré na to, aby zjistilo, jaký typ připojení k Internetu používá ten který návštěvník tohoto webu, a aby v souladu s tím přehrало verzi odpovídající velikosti.

Rozpoznávání řeči

Mnoho lidí to může překvapit, ale pokud jde o řeč, je Mac docela nadaný. Jeho schopnosti spadají do dvou kategorií: čtení textu nahlas pomocí syntetizovaného zvuku a přijímání hlasových příkazů.

Marketingová mašinérie firmy Apple zapracovala příliš odvážně, když nazvala tuto funkci rozpoznáváním řeči. Mac OS X nezpracuje diktáty, to znamená, že nenapiše, co řeknete. (K tomu byste potřebovali program jako Dragon Dictate, www.nuance.com.)

Funkce pro rozpoznávání řeči je v systému Mac OS X spíše tím, co je známo jako technologie „command-and-control“ (příkaz a ovládej). Umožní vám otevřít program, spouštět skripty napsané v jazyce AppleScript, volit příkazy nabídky, generovat úhozy kláves, klepnout na tlačítka dialogových oken a záložek a to vše tak, že vyslovíte jejich název.

Rozpoznávání řeči používá jen málo lidí. Ale pokud máte na Macu mikrofon, vyplatí se věnovat této funkci alespoň 15 minut a otestovat ji. Možná se navždy stane součástí vašeho běžného provozu.

DO DETAILU

Virtuální realita QuickTime

Ani kdyby se dožila sta let, většina uživatelů Maců se pravděpodobně nikdy nesetká s videy QuickTime VR zejména proto, že se rychle vytrácejí. Apple je v zákulisí odstranil a určil k odumření.

Ale i tak je to velmi zajímavá technologie „panoramatických filmů“.

Problémem je najít videa VR. Jako vždy je nejistější vsadit na Internet. Možná najdete něco na Googlu.

Po spuštění videa QuickTime VR se zobrazí zpráva o tom, že k přehrání potřebujete starý QuickTime Player 7. Aktualizace software vám nabídne, že jej stáhne.

Když tato přípravná fáze skončí, spusťte video. Nejdříve možná budete myslet, že jde o statickou fotografii (není zde například posuvník). Vtip je totiž v tom, že je potřeba táhnout kurzor uvnitř fotografie. Tím se točí „fotoaparát“ a vy se můžete podívat dokola všemi směry.

Potom několikrát stiskněte klávesu Shift a obrázek přiblížte (posuňte se kupředu) podle potřeby. Pokud jste zašli příliš daleko, obrázek se stane příliš zrnitým. Stiskněte klávesu Control a obrázek vzdalte (posuňte se dozadu).

Chcete-li, aby se vám zastavil dech, zkuste si některé z třírozměrných videí VR uveřejněných na tomto webu. Pohled je možné otočit nejen ze strany na stranu, ale také nahoru k nebi a dolů k nohám.

První rozhovor s Macem

Přepínač pro rozpoznávání řeči je v systému Mac OS X na panelu Řeč → Rozpoznávání řeči (Speech → Speech Recognition) v Předvolbách systému (System Preferences, obrázek 15.12). Zapněte volbu Vyslovitelné položky (Speakable Items).

Obrázek 15.12: Zde se zapíná a vypíná poslouchání. Zapnete-li volbu Poslouchat pouze při stisknutí klávese (Listen only when key is pressed), potom vám Mac věnuje pozornost, pouze pokud je stisknuta klávesa. Dokud držíte klávesu stisknutou, pozastaví dokonce přehrávání v iTunes. Zapnete-li volbu Poslouchat trvale a čekat na klíčové slovo (Listen continuously with keyword), získáte pozornost Maca až po vyslovení klíčového slova, které zadáte v tomto dialogu. Až potom můžete vyslovit příkazy.

Okno zpětné vazby (Feedback)

Podívejte se na obrazovku, zobrazuje se malé plovoucí okno zpětné vazby (Feedback), které se podobá mikrofону a reprezentuje odezvu Maca (obrázek 15.13). Tlačítko ve středu okna nadepsané Esc označuje klávesu „pro naslouchání“, tj. klávesu, kterou je potřeba držet tehdy, kdy má Mac reagovat na váš hlas. Pravděpodobně nebudete chtít, aby Mac po celou dobu

poslouchal, zejména když budete říkat třeba: „Hey, it's cold here. *Close the window!*“ (Heleď, je tu zima. *Zavři okno!*) Proto je Mac nastaven tak, aby poslouchal, pouze když držíte tuto klávesu.

Chcete-li, můžete stanovit jinou klávesu, nebo úplně odstranit požadavek na stisknutí klávesy (popsáno v následující části).

Když začnete hovořit, zobrazí se těsně nad oknem odezvy ve žlutém popisku v napsané podobě Macova interpretace toho, co jste řekli.

Poznámka překladatele: Některé prostředky nástrojů pro rozpoznávání řeči zatím nebyly lokalizovány pro české prostředí. Lokalizovaná verze rozumí pouze příkazům vysloveným v angličtině. Překlady hlasových příkazů uváděné v závorkách nejsou funkční a jsou zde pouze pro názornost.

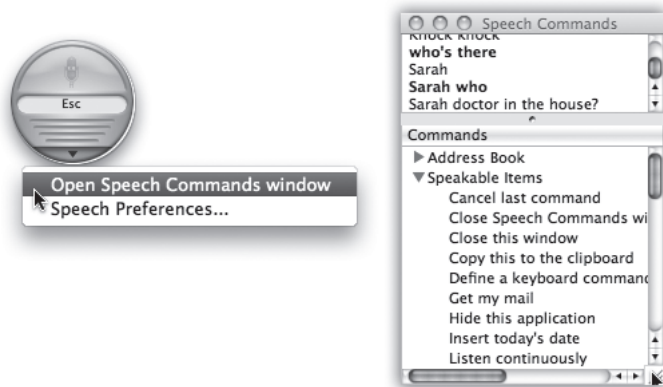

Okno Řečové příkazy (Speech Commands)

Všechny příkazy, jimž Mac rozumí, jsou uvedeny v okně Řečové příkazy (Speech Commands). Jde o okno hlasových příkazů; není-li okno otevřeno, podívejte se na obrázek 15.13. Tomuto oknu je opravdu potřeba věnovat pozornost, protože obsahuje úplný seznam všech příkazů, kterým Mac rozumí. Jak vidíte, některé příkazy reprezentují zkratky, které nahrazují několik ručních kroků.

Zde je několik příkladů, které v seznamu najdete nejdříve:

- **Phone for (Madonna), neboli telefonní číslo na (Madonnu).** Velkými čísly zobrazí na obrazovce telefonní číslo Madonny. Toto je zatím nejrychlejší způsob, jak vyhledat telefonní číslo osoby v aplikaci Adresář.

Obrázek 15.13: Vlevo: Okno zpětné vazby (Feedback) nemá standardní tlačítka Zavřít (Close) a Minimalizovat (Minimize). Pokud vám překáží, dvakrát na něj klepněte (nebo řekněte „Minimize speech feedback window“ (minimalizuj okno zpětné vazby na řeč) a okno se sbalí do Docku. Pokud z trojúhelníku ve spodní části okna zvolíte Předvolby Řeč (Speech Preferences), otevře se okno předvoleb řeči (Speech Preferences).

Vpravo: Volba Otevřít okno řečových příkazů (Open Speech Commands window) samozřejmě nabídne seznam výroků, které můžete říci.

Můžete říct: „Chat with Madonna“ (chatuj s Madonnou – nebo s někým jiným) a spustí se nová relace (session) programu iChat s uvedenou osobou. Můžete také říct „Mail this to Madonna“ (odeslat toto Madonně) a aktuální dokument se odešle jako příloha e-mailu. Pokud řeknete „Meet with Madonna“ (setkat se s Madonnou), přidá se schůzka iCal s přípojenými údaji o dané osobě.

- **Set alarm for 30 minutes (upozornit za 30 minut).** (Můžete říct jakýkoli počet minut nebo hodin, například „Set alarm for 2 hours“ (upozornit za 2 hodiny).) Mac požádá o zadání krátké zprávy, která bude sloužit pro dialogové okno iCal, jež se zobrazí v určitém čase.

Tip: Podívejte se na kompletní seznam příkazů pro programy iCal a Adresář v okně Řečové příkazy (Speech Commands).

- **Close the window (Zavřít okno).** Ihned zavře okno na popředí.
- **Empty the Trash (Vyprázdnit koš).** Funguje, pouze pokud jste ve Finderu.
- **Switch to Safari (Přepnout do Safari).** Zobrazí Safari na popředí. Ve skutečnosti můžete říct „Switch to“ a název *keréhokoli* spuštěného nebo nedávno použitého programu.
- **Log me out (Odhlas mne).** Ušetří vám práci s ukončováním programů jednotlivě.
- **Open the Speech Commands window (Otevři okno řečových příkazů) nebo Show me what to say (Ukaž mi, co můžu říct).** Jak se dá čekat, otevře okno řečových příkazů (Speech Commands).
- **What day is it? (Jaký je dnes den?)** Oznámí aktuální datum.
- **Tell me a joke (Řekni mi vtip).** Začne dojemně komický vtip typu ťuk-ťuk. Budete se muset uvolit spolupracovat a odpovídat na dotazy typu „Who's there?“ (Kdo je tam?) nebo „So-and-so who?“ (Ten a ten – kdo?)

Mac OS X *aktualizuje seznam* v okně Řečové příkazy (Speech Commands) v reálném čase v závislosti na kontextu. Pokud přepnete z jednoho programu na druhý, zobrazí se seznam lokálních příkazů druhého programu. Toto zjistíte, když použijete příkaz „Tell me a joke“ (Řekni mi vtip). Například nebudete muset říct „Who's there“ (kdo je tam), ale třeba „Stop“ (skonči), „Go away“ (jdi pryč) nebo „Stop with the jokes“ (skonči s těmi vtipy). Pracovat ve firmě Apple opravdu musí být zábava.

Promlouvání k Macu

Dílo dokončete na panelu Řeč (Speech) v Předvolbách systému (System Preferences). Pomocí rozbalovací nabídky Mikrofon (Microphone) určete, který mikrofon budete používat (máte-li možnost si vybrat). Klepněte na volbu Kalibrovat (Calibrate) a nastavte jeho citlivost.

Nyní můžete začít. Stiskněte a držte klávesu Esc (pokud je právě ona vyčleněna v okně zpětné vazby (Feedback) a začnete hovořit. Mluvte normálně, příliš nezduřazňujte ani nekřičte. Zkuste si některý z příkazů v seznamu Řečové příkazy (Speech Commands), například „What time is it?“ (Kolik je hodin?) Máte-li správně nastavený mikrofon, v kulatém okně zpětné vazby se v průběhu mluvení zobrazují animované zvukové vlny.

Přizpůsobení nástrojů pro rozpoznávání řeči

Nástroj pro rozpoznávání řeči lze upravit dvojím způsobem. Můžete nastavit jeho vzhled a způsob chování nebo přidat do slovníku nové příkazy.

Jak změnit, kdy Mac poslouchá

Je-li mikrofon „otevřen“ a poslouchá po celou dobu, je to nejlepší cesta ke katastrofě. Neustálé telefonické hovory, klábosení v úřadu a odkašlávání by programy úplně zmátly a způsobily by spouštění náhodných příkazů.

Proto musíte Macu přímo říct, kdy mluvíte k němu. Když poprvé zapnete funkci pro rozpoznávání řeči, Mac očekává, že jej na to, kdy k němu mluvíte, upozorníte pomocí klávesy Esc.

Tip: Pokud chcete změnit klávesu, kterou je potřeba držet, když k Macu promlouváte, otevřete okno Řeč (Speech) panelu Předvolby systému (System Preferences). Klepněte na záložku Rozpoznávání řeči (Speech Recognition), potom na minizáložku Nastavení (Settings) a nakonec na volbu Změnit klávesu (Change Key). Zobrazí se výzva, která žádá, abyste stiskli klávesu, již dáváte přednost. Můžete volit mezi klávesami Esc, Delete, F5 až F12, nebo mezi klávesami na numerické klávesnici, a to v kombinaci s klávesami Shift, Control a Option, nebo bez nich.

Pokud raději chcete, aby pro získání pozornosti počítače nebylo potřeba stisknout žádnou klávesu, klepněte na druhou volbu Poslouchat trvale a čekat na klíčové slovo (Listen continuously with keyword). Takto bude potřeba před každým příkazem vyslovit klíčové slovo, které zadáte do pole Klíčové slovo (Keyword). Můžete například říct „Computer, open Numbers,“ (počítači, otevři Numbers) nebo „Hal, what day it is?“ (Hale, jaký je dnes den?).

Zadané klíčové slovo se zobrazí v uprostřed kulatého okna zpětné vazby (Feedback).

Poznámka: Tato metoda získání pozornosti počítače je méně spolehlivá, než metoda „chceš-li mluvit, stiskni klávesu“. Obzvláště pokud se váš počítač jmenuje Hal. Ačkoliv je to legrační, víceslabičná slova v praxi slouží lépe.

Pomocí rozbalovací nabídky Klíčové slovo je (Keyword is) můžete upřesnit své podmínky:

- **Volitelné před příkazy** (Optional before commands). Pracujete-li sám v tiché místnosti, je toto volba pro vás. To znamená, že před vyslovením příkazu není potřeba stisknout klávesu ani vyslovit jméno Maca. *Vše co řeknete*, je považováno za příkaz.
- **Vyžadováno před každým příkazem** (Required before each command). Nic co řeknete, není považováno za příkaz, kromě případu, kdy předtím řeknete klíčové slovo (keyword) počítače, například „*Macintosh*, switch to Microsoft Word“ (Macintoshi, přepni na Microsoft Word).
- **Vyžadováno 15 sekund po posledním příkazu** (Required 15 seconds after last command), **Vyžadováno 30 sekund po posledním příkazu** (Required 30 seconds after last command). V některých případech chcete vydat několik příkazů za sebou a bylo by pošetilé říkat „Computer, close all windows“ (počítači, zavři všechna okna), „Computer, empty the Trash“ (počítači, vyprázdní koš), „Computer, switch to Calculator“ (počítači, přepni na kalkulačku). Pokud zapnete tuto volbu, stačí klíčové slovo vyslovit jen jednou. Všechny příkazy, které vydáte v následujících 15 nebo 30 sekundách, „patří“ k onomu prvnímu

oslovení. Klávesa „pro naslouchání“ nebo vyřčené slovo slouží v tomto případě jako řídicí přepínač naslouchacího režimu Maca.

Tip: Pokud nepoužíváte metodu klávesy „pro naslouchání“, stále máte možnost dočasně vypnout rozpoznávání řeči, a to tak, že řeknete „Turn on push to talk“. (Nyní vám Mac bude naslouchat, pouze pokud držíte stisknutou určenou klávesu.) Chcete-li se vrátit do režimu nepřetržitého poslouchání, řekněte „Listen continuously“.

Změna zpětné vazby (Feedback)

Další sada voleb na záložce Rozpoznávání řeči (Speech Recognition) řídí akci Maca poté, kdy rozpozná váš příkaz. Například:

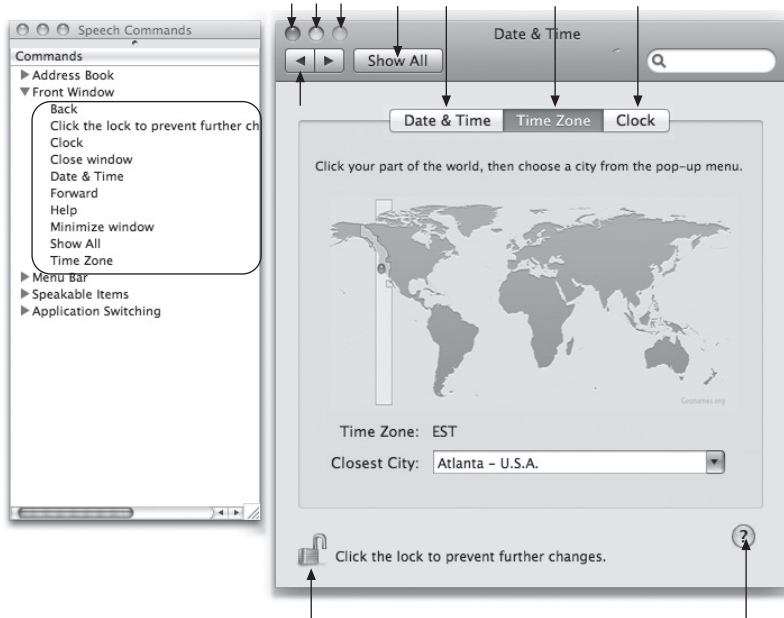
- **Přehrát tento zvuk (Play sound).** Jakmile Mac rozpozná, co jste řekli, vydá zvuk. Pomocí této rozbalovací nabídky určíte, který předdefinovaný zvuk včetně žádného (Žádný, None) má přehrát.
- **Potvrdit příkaz slovně (Speak command acknowledgement).** V některých případech okno zpětné vazby (Speech Feedback) zobrazí svoji vlastní zprávu. Například pokud použijete příkaz „Empty the trash“ (Vyprázdnit koš), může se v okně zpětné vazby (Feedback) zobrazit zpráva, která informuje, že koš nemůže být vyprázdněn, protože to nedovoluje zamčený prvek. Mac obvykle čte tento text nahlas. Pokud zrušíte zaškrtnutí tohoto políčka, Mac zůstane zticha.

Spouštění nabídek hlasem

Na panelu Řeč (Speech) Předvoleb systému (System Preferences) klepněte na záložku Rozpoznávání řeči (Speech Recognition) a potom na minizáložku Příkazy (Commands). Zde naleznete seznam kategorií příkazů, které mohou být použity jako Vyslovitelné položky (Speakable Items). Při zaškrťování jednotlivých políček sledujte okno řečových příkazů (Speech Commands). Podle toho, jak měníte zaškrtnutí políček, zobrazují se nebo mizí velké pruhy s příkazy, které naznačují příslušné funkce. Zde je přehled:

- **Address Book (Adresář).** Tyto příkazy dovolují vyhledat čísla, přidat schůzky do nástroje iCal, nastavit si varovné připomínky, odeslat e-mail nebo začít textový či hlasový chat případně videochat s lidmi, jejichž jména jsou v adresáři.
- **Glogal Speakable Items (Obecné mluvené příkazy).** Toto je řídicí seznam pro seznam Speakable Items, který je znázorněn na obrázku 15.13.
- **Application Specific Items (Specifické položky aplikací).** Některé programy pro Mac OS X jsou dodávány s předdefinovaným seznamem příkazů, které fungují, pouze pokud právě používáte příslušný program. Například pokud máte spuštěný Finder, můžete říct „Empty the Trash“ (vyprázdnit koš), „Go to my Home directory“ (jdi do mé složky Domov), „Hide the Dock“ (skryj Dock), „Minimize all windows“ (minimalizuj všechna okna), „Make a new folder“ (vytvoř novou složku) atd. Jestliže toto políčko není zaškrtnuto, Mac žádný z těchto příkazů nerozpozná.
- **Application Switching (Přepínání aplikací).** Toto je skupina příkazů ve spodní polovině seznamu Řečové příkazy (Speech Commands). Jsou to „Switch to Address Book“ (přepnout na Adresář), „Switch to Firefox“ (přepnout na Firefox) atd.

- **Menu Bar (Řádek nabídek).** Tento příkaz umožní otevřít nabídky v řádku nabídek tím, že vyslovíte jejich názvy.
- **Front Window (Okno v popředí).** V okně řečových příkazů (Speech Commands) si všimněte, že se objevila nova skupina příkazů zvaná Front Window (Okno v popředí). Jejím účelem je pomocí rozpoznání řeči poskytnout uživatelům rychlý přístup k nejpoužívanějším tlačítkům, záložkám nebo ikonám toho okna, které je právě na popředí. Na obrázku 15.14 je tato idea přiblížena detailněji.

Obrázek 15.14: Příkazy v okně Front Window se automaticky mění tak, aby odpovídaly řídicím prvkům okna na popředí. Například pro panel Datum a čas (Date & Time) v Předvolbách systému (System Preferences) můžete vyslovit cokoli, co je v ohraničené oblasti okna Řečové příkazy (Speech Commands), ať už je to název záložky nebo název ovládacího prvku okna (označeno šipkami). Kdykoli vyslovíte název určitého prvku, Mac na něj za vás „klepne“. Chcete-li otevřít nabídky, můžete rovněž vyslovit jejich názvy.

Po vyslovení názvu nabídky (například „File Menu“) se nabídka otevře. Nyní můžete vyslovit jakýkoli příkaz otevřené nabídky (například „New Playlist“, „Save“ apod.). Skupina Menu Bar v okně Řečové příkazy (Speech Commands) se průběžně mění tak, abyste vždy věděli, co můžete v dané chvíli vyslovit.

Díky kombinaci nástrojů Front Window a řádku nástrojů (Menu Bar) můžete udělat spoustu práce, aniž byste k tomu potřebovali myš nebo klávesnici.

Zdokonalení slovníku Maca

Tím, že uložíte zástupce oblíbeného dokumentu, složky, disku nebo programu do složky Domov → Knihovna → Speech → Speakable Items (Home → Library → Speech →

Speakable Items), můžete Maca naučit rozpoznat název zástupce a na váš příkaz jej otevřít. Tyto ikony můžete nazvat libovolně.

Poznámka: Složka Knihovna (Library) je ve vaší složce Domov (Home) obvykle nedostupná, ale přímo do ní se dostanete pomocí volby Otevřít → Knihovna (Go → Library) za současného stisknutí klávesy Option.

Můžete také přejmenovat startovací sadu nabízenou Apple. Nejvíce se osvědčily víceslovné nebo víceslabičné názvy, například „Microsoft Word“ vyhovuje lépe než pouhé „Word“.

Jedním z druhů ikon, které můžete svým hlasem spustit, je ikona *AppleScript* (bližší informace naleznete v kapitole 7). Důležité je to, že svého Maca můžete přimět, aby udělal téměř cokoliv, zvláště ve Finderu. Stačí vytvořit *AppleScript* nebo malého softwarového robota aplikace Automator (Automator workflow) a uložit jej do složky Speakable Items.

Specifické položky aplikací

Většina předdefinovaných příkazů funguje ve všech programech. V jakémkoli programu můžete vyslovit například „Open iTunes“ (otevřít iTunes) – a iTunes se spustí.

Můžete ale vytvořit příkazy, které fungují pouze v určité aplikaci. Takovéto příkazy jsou uloženy ve vaší složce Speakable Items → Application Speakable Items ve složce nazvané podle příslušné aplikace. Mac OS X má předdefinované příkazy například pro aplikaci Mail, k nimž patří Forward This Message (předat tuto zprávu), Get New Mail (získat nové e-maily) nebo Reply To All (odpovědět všem).

Umíte-li dobře psát programy AppleScript, můžete vytvořit vlastní složky pro příkazy aplikací ve složce Speakable Items → Application Speakable Items.

Potom otevřete program, pro který chcete vytvořit speciální příkazy, a vyslovte „Make this application speakable“ (aplikaci ovládat hlasem). Mac vytvoří ve složce Speakable Items složku pro tento program. Uložte do ní svůj AppleScript. (Avšak ne všechny programy je možné řídit pomocí programů AppleScript.)

Poznámka: Pokud nazvete ikonu určité aplikace stejným názvem, jaký má některý z globálních příkazů, Mac vykoná ten příkaz, který je specifický pro aplikaci (pokud daná aplikace běží).

Řeč – tipy, triky a řešení problémů

Pokud vytváříte nové příkazy, klepněte na tlačítko Užitečné tipy (Helpful Tips) ve spodní části panelu příkazů (záložka Rozpoznávání řeči (Speech Recognition) panelu Řeč (Speech) v Předvolbách systému (System Preferences)).

Mac vám čte

Až dosud jste se v této kapitole seznamovali s funkcemi, díky kterým Mac poslouchá. Ale rozhovor nemusí být jednostranný. Je dokonce jednodušší přimět Mac, aby *mluvil*.

Většina programů pro Apple má vestavený příkaz Spustit předčítání (Start Speaking). Jde například o programy Safari, Mail, TextEdit, iChat, Stickies, Pages atd. Stačí málo. Stisknete klávesu Control a klepněte dovnitř okna s textem (nebo do tohoto okna klepněte pravým tlačítkem). Z rozbalovací nabídky vyberte Řeč → Spustit předčítání (Speech → Start Speaking). Jak se vám to líbí? Než se oblečete, Mac vám přečte e-mail nebo článek na webu.

Příkaz Speak (Předčítání) lze přidat do skriptu FileMaker Pro. Rovněž programy Šachy (Chess) a Kalkulačka (Calculator) mohou odpovídat.

Ale to jsou hračky pro děti. Pravdou je, že Mac přečte téměř vše: text, na který posunete kurzor, výstrahy s upozorněním, nabídky či *libovolný textový dokument v jakémkoli programu*. Mluví desítkami syntetizovaných hlasů ve věku od 8 do 50 let. Většina uživatelů dává přednost nosovému šarmantě norskému přízvuku. Některé z nejnovějších hlasů (jako Alex, Jill, Samantha nebo Tom) znějí strašidelně a připomínají člověka - profesionálního komentátora.

Poznámka: Tato oblast čtení textu není totéž co funkce VoiceOver. Funkce VoiceOver je navržena pro čtení obsahu obrazovky včetně rozbalovacích nabídek, tlačítek a dalších řídicích prvků pro zrakově postižené fanoušky Macu. Umožňuje úplné řízení všeho bez pomoci myši. (Podrobnější informace začínají na straně ***619***)

Nastavení hlasu

Pokud chcete nakonfigurovat způsob, jakým Mac mluví, vraťte se na panel Řeč (Speech) v Předvolbách systému (System Preferences). Klepněte na záložku Převod textu na řeč (Text to Speech) v horní části okna. Jak je znázorněno na obrázku 15.15, můžete určit, kterým hlasem a jak rychle má počítač mluvit.

Z obrázku 15.15 je však patrné, že Lion nabízí ohromný rozsah dalších hlasů, které můžete přidat do rozbalovací nabídky. Některé z nich včetně 51 nových mezinárodních hlasů jsou v systému Lion zcela nově.

DO DETAILU

Hlasy ke zpívání

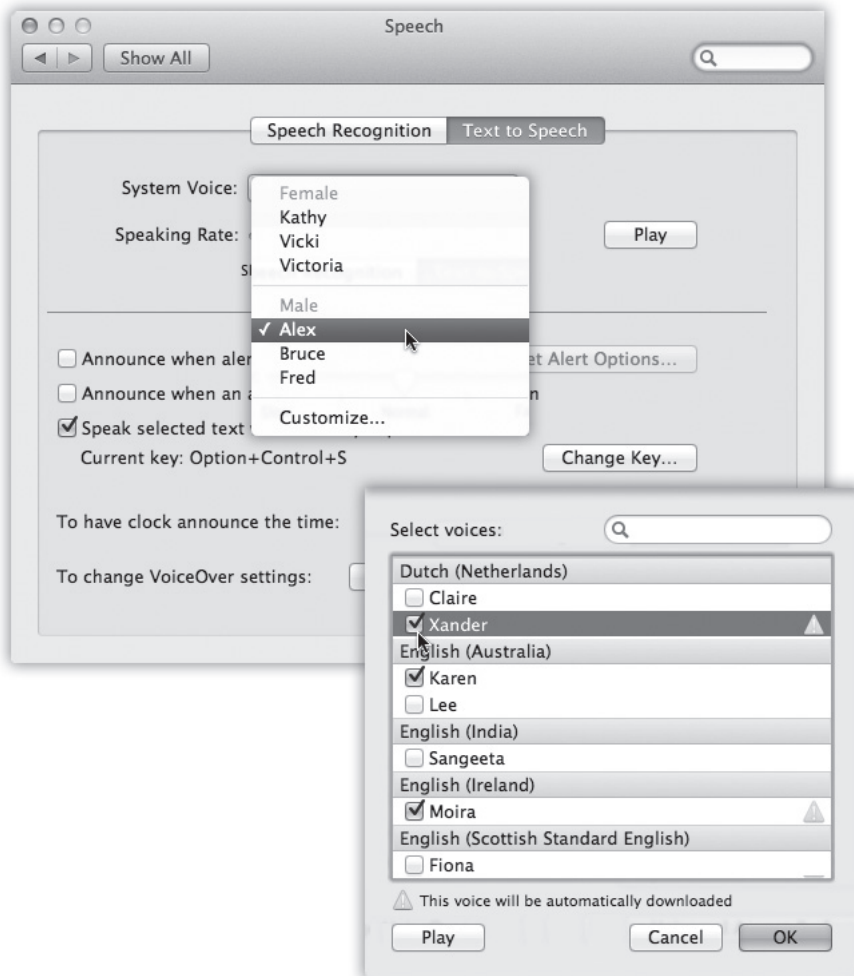
Jak je vidět z obrázku 15.15, zábava s vestavenými hlasy Macu nekončí.

Pět z těchto hlasů ve skutečnosti spíše zpívá, než mluví. Good News zpívá na nářev Pomp and Circumstance, jinak známého jako Graduation March (Pochod absolventů). Bad News zpívá na nářev Chopinovy Předehry C mol známé jako Smutečný pochod. Cellos zpívá na nářev Griegovy suity Peer Gynt. Pipe Organ zpívá na nářev televizní znělky Alfreda Hitchcocka. Bell zpívá typickou zvonkohru kostelních zvonů.

Jinak řečeno, tyto hlasy zpívají všechna slova, která jim napíšete. (Chcete-li si vyslechnout melodii v jejím plném rozsahu, nepoužívejte interpunkční znaménka.)

Novinka: V systému Lion jsou tři nové americké hlasy (přízvuky), které znějí velmi dobře, Jill, Samantha a Tom. Ovšem i když mluvíte anglicky, neměli byste ignorovat „mezinárodní“ hlasy. Jsou zde rovněž nové hlasy, které mluví anglicky s britským, jihoafrickým a australským přízvukem, což je docela zábavné.

Všechny hlasy systému Lion je potřeba stáhnout z Internetu a bez připojení k Internetu nejsou k mání. Jedná se o obrovské soubory, takže při jejich stahování nebuďte netrpěliví. (Jsou uloženy ve složce Systém → Knihovna → Speech → Voice (System → Library → Speech → Voice).)

Obrázek 15.15: Nahore: Nejdříve uvidíte pouze 6 hlasů.

Dole: Úplný seznam 27 hlasů americké angličtiny (a 51 mezinárodních hlasů) zobrazíte klepnutím na volbu Vlastní (Customize). Zaškrtněte políčka těch hlasů, které byste chtěli mít k dispozici. Mac automaticky stáhne všechny zvolené mezinárodní hlasy. Nyní přijde 15 minut veselé zábavy. Klepněte postupně na jednotlivé hlasy a vyslechněte si příklady vět. Tažením posuvníku ovlivníte rychlost mluvy. (Je jasné, že programátoři Apple se při práci na této funkci dobře bavili.)

Zde jsou různé příležitosti, při kterých může Mac promluvit.

Ohlášení zobrazeného upozornění

Pokud zaškrtnete políčko Oznámit zobrazování výstrah (Announce when alerts are displayed), Mac přečte nahlas chybové a výstražné zprávy, které se zobrazí na obrazovce. Jestliže klepnete na tlačítko Nastavit volby výstrah (Set Alert Options), najdete tyto užitečné řídicí prvky:

- **Hlas (Voice).** Tato rozbalovací nabídka slouží ke stanovení zvuku, kterým budou přečteny chybové zprávy. Nemusí to být stejný zvuk, který standardně používáte pro ostatní účely.
- **Fráze (Phrase).** Pomocí této rozbalovací nabídky určíte, jaký výrok Mac pronese před přečtením samotné chybové zprávy, například „*Excuse me! The Trash could not be emptied*“ (Promiňte! Koš není možné vyprázdnit). Anebo třeba „*Attention! The document could not be printed*“ (Pozor! Dokument není možné vytisknout).

Pokud z této rozbalovací nabídky vyberete volbu Postupně ze seznamu frází (Next in the phrase list) nebo Náhodně ze seznamu frází (Random from the phrase list), žádnou nadávku neuslyšíte dvakrát. Ještě lépe: pomocí příkazu Upravit seznam frází (Edit Phrase List) můžete otevřít dialogové okno a v něm vyjádřit zuřivost vlastními slovy. (Společnost Apple, Inc. nenese žádnou odpovědnost za problémy, které si způsobíte u kolegů sedících u sousedních stolů.)

- **Prodleva (Delay).** Oficiálně uváděným účelem funkce Čtení výstrah (Talking Alerts) je přilákat vaši pozornost v případě, kdy Mac fyzicky či mentálně opustíte. Je to spíš náhoda, ale pokud dojde k naléhavému problému, kterého si nevšimnete, můžete mít potíže. (Představte si 500stránkový výtisk, který se zastaví kvůli zaseknutí papíru.)

Jinými slovy, pokud sedíte u Maca, není potřeba, aby vás hlasitě upozorňoval. Stačí, když si přečtete zprávu na obrazovce. Tento posuvník je k dispozici proto, abyste mohli nastavit dobu zpoždění. Zobrazí-li se zpráva, Mac po tuto dobu (až do jedné minuty) čeká. Až poté vás osloví hlasově. Tímto způsobem vám nebude domlouvat zbytečně. (Chcete-li získat představu o tom, jak dlouho bude Mac čekat, než začne mluvit, klepnete na tlačítko Přehrát (Play).)

DO DETAILU

Povídejte si s hrou Šachy (Chess)

Pokud na vaše kolegy a přátele zatím systém Mac OS X ani vaše znalosti nezapůsobily, pozvěte je na návštěvu a předvedte jim hlasovou šachovou partii.

Ve skutečnosti tato funkce není určena čistě pro zábavu. Někteří šachisté táhnou raději, aniž by se na šachovnici dívali. Vysloví svůj tah, počítač jim nahlas odpoví a oni mohou hrát se zavázanýma očima.

Otevřete program Šachy (Chess). Rozpoznávání řeči je ve hře již zapnuto, pokud jste jej ovšem pomocí volby Šachy → Předvolby (Chess → Preferences) nevypnuli. Je-li zapnuto, mělo by být zobrazeno okno zpětné vazby (Feedback).

Chcete-li se naučit, jak programu příkazovat způsobem, jemuž rozumí, klikněte na malý šedý trojúhelník ve spodní části okna zpětné vazby (Speech Feedback). Otevře se okno Řečové příkazy. Jako obvykle zobrazí seznam všech příkazů, jimž program Šachy (Chess) rozumí.

Pozici figur určíte pomocí mřížky označené na obrysech šachovnice písmeny a čísly. Bílý král je v první řadě (1) a v pátém sloupci (e) a tudíž začíná na pozici e1. Pokud chcete krále posunout o jednu pozici dopředu, řekněte: „King e1 to e2.“ (Král z e1 na e2.)

Jak naznačuje okno Řečové příkazy, máte k dispozici několik dalších příkazů. Jedním z nejužitečnějších je příkaz „Take back move“ (odvolat poslední tah). Když jste připraveni vzít figuru, řekněte „Pawn e5 takes f6“ (pěšák na e5 bere f6).

A když to říkáte, usmívejte!

Ohlášení aplikace, která vyžaduje pozornost

Poskakující ikona Docku znamená, že se program snaží získat vaši pozornost. Důvodem může být, že v tiskárně došel papír, nebo že jste se snažili počítač vypnout, když jsou v jednom z programů stále otevřené neuložené dokumenty. V každém případě vám nyní Mac může mnoha způsoby říci, který z programů potřebuje láskyplnou péči.

Čtení vybraného textu po stisknutí klávesy

Jak bylo slíbeno, toto je funkce, která přinutí Mac, aby vám přečetl jakékoli webové stránky, e-maily nebo poznámky. Vítaná přestávka pro unavené oči, že? Navíc pokud něco píšete, jistě oceníte, když vám někdo přečte materiál nahlas. Tato metoda opravy upozorní na nejrůznější překlepy, jež byste pouhým čtením neodhalili, i kdybyste dokument četli 50krát.

Když poprvé zaškrtnete toto políčko, Mac požádá o zadání klávesy. Vyberte klávesu, která nekoliduje s používaným programem, například Control+T. Tuto klávesu můžete kdykoli změnit, stačí klepnout na volbu Změnit klávesy (Set Key).

Nyní přepněte na program, ve kterém se má číst. Zvýrazněte určitý text, nebo stiskněte kombinaci kláves **⌘+A** a vyberte tím všechny text. Potom stiskněte klávesu, kterou jste určili. Mac ihned začne číst text nahlas. Pokud chcete čtení přerušit, opět stiskněte stejnou klávesu.

A radujte se, že jste se tohoto dne dožili!

Tip: Mac dokáže zkonvertovat jakýkoli text nebo dokument zpracovaný v textovém editoru na namluvený záznam. Máte-li iPod nebo iPhone, můžete si jej vyslechnout kdekoli. Bližší informace najdete v části o převodu textu na hlasový záznam na straně ***271***.

Nástroj VoiceOver

Mac odjakživa uměl číst nahlas text na obrazovce. Ale firma Apple dovedla tuto vizi ještě mnohem dál. Se záměrem pomoci nevidomým proměnila tuto vizi ve čtení obrazovky se vším všudy. VoiceOver nejenom čte každý kousíček textu, ale umožňuje také ovládat vše, co najde na obrazovce, nabídky, tlačítka atd. Myš vůbec není potřeba.

Na Macích s vícedotekovou ovládací plochou (trackpad) jste v kontaktu s obsahem obrazovky pomocí ovládací plochy samotné. Plocha slouží jako mapa aktuálního okna nebo oblasti obrazovky a nástroj VoiceOver vysloví to, čeho se dotýká váš prst. Chcete-li se na obrazovce

přesunout jinam, stačí, abyste pohnuli prstem. Když VoiceOver najde na obrazovce mezery, uslyšíte zvuk. Vše se děje v duchu snahy pomoci vám, abyste „cítili“, kde se co nachází.

Mac OS X může číst celé webové stránky, navigovat ve webových tabulkách, přeskakovat z odkazu na odkaz apod. Navigujete pomocí kláves se šipkami, pomocí myši nebo pomocí dotekové plochy.

Je zřejmé, že zvládnout VoiceOver je *náročný* úkol na několik dní či týdnů. Ale pokud je to pro vás jediný způsob, jak pracovat s počítačem, zřejmě vás potěší, že takovýto ohromný program máte.

Ink: rozpoznávání rukopisného textu

Stejným způsobem, jakým vaše babička proměnila zbytky včerejší večeře na dnešní obložený chléb (a zítřejší polévku), recyklovala firma Apple rukopisnou technologii neúspěšného nástroje Newton a přidala ji do systému Mac OS X. Nyní se jmenuje Ink a dělá přesně to, co předtím, převede rukopis na text pro libovolný program.

Není tak docela možné psát přímo na obrazovku Apple Cinema, i když by to bylo skvělé. Ink se objeví v systému Mac OS X pouze pokud máte grafický tablet, jedno z těch zařízení s perem, která se obvykle vyskytují pouze na stolech grafiků -umělců. (Nejznámějším výrobcem tabletů je firma Wacom, ale existuje i několik dalších výrobců.)

Může Ink doopravdy nahradit klávesnici? Určitě jen v případě několika rychle napsaných poznámek, jinak ne. Ale hodí se, když brouzdáte na webu, kreslíte skici, vyplňujete databázové formuláře atd.

Ale podívejme se pravdě do očí. Osoby, které používají digitální tablety firmy Wacom jako vstup pro rukopisný text, spočítáte na prstech jedné ruky. A proto, abychom se vyhnuli zbytečným obětím dalších vzrostlých stromů na oltář této knihy, uvádíme návod k nástroji Ink jako přílohu této kapitoly ke stažení zdarma ve formátu PDF. Najdete ji na stránce Missing CD této knihy na webu www.missingmanuals.com.

KAPITOLA 16

Rychlokurz Unixu

Jak možná tušíte, podobnost současného Mac OS X s původním systémem Mac OS je pouze zdánlivá. Pod povrchem se totiž ukrývá naprosto jiné jádro, úplně jiná technologie. Ve své podstatě jde o Unix, jeden z nejstarších operačních systémů současnosti a také ten nejrespektovanější. Když tento rozdíl vidíte poprvé, přísahali byste, že Unix má s originálním systémem Mac OS společného asi tolik, co terénní Jeep s obyčejným melounem (jak můžete vidět na obrázku 16.1).

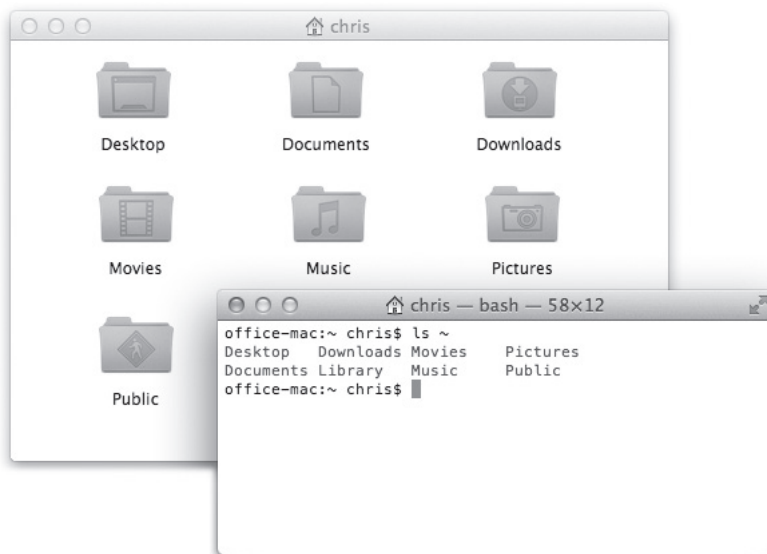
Co ukazuje obrázek 16.1? Ano, jedná se o *příkazový řádek*, místo, kam můžete zadávat textové příkazy svému počítači. Textové prostředí je vlastně takové okno do podpalubí, kde nenajdete žádné ikony nebo dialogy.

Je to kouzlo paradoxu: originální Macintosh z roku 1984 byl úspěšný především proto, že dokázal zcela eliminovat příkazovou řádku a zcela ji nahradil grafickým uživatelským rozhraním (zatímco konkurenční PC počítače se bez ní neobešly). Mnoho netechnicky založených uživatelů ocenilo, že si nemusí pamatovat žádné příkazy. Ale pak přišel Mac OS X, podle Apple ultramoderní operační systém, který obsahoval příkazovou řádku! Co se stalo?

Ve skutečnosti se počítačový svět příkazové řádky nikdy nezřekl. Na univerzitách i ve firmách profesionální uživatelé stále bušili své příkazy do řádku, oceňující efektivitu tohoto přímého přístupu k počítači.

Příkazové řádky se nemusíte bát. Absolutně nemusíte. Nikdy totiž nemusíte použít příkazovou řádku systému Mac OS X. Apple ji skutečně zamekl hluboko pod kobereček, protože většina uživatelů má raději překrásné ikony počítačové plochy. Na druhé straně však zůstalo několik úloh, které můžete provést pouze z příkazové řádky. Naštěstí je těchto úloh s každou další verzí Mac OS X méně a méně.

Obrázek 16.1: Nahoře: Když se řekne Macintosh, spousta lidí si představí grafické uživatelské prostředí (GUI) – takové, které ovládáte myší pomocí ikon, dialogů a rozbalovacích nabídek, které reprezentují jednotlivé soubory nebo příkazy.

Dole: Terminál však nabízí druhý způsob ovládání systému Mac OS X: je prostředníkem k příkazové řádce, který vykonává příkazy do ní zadané prostřednictvím klávesnice.

Pro zvědavé uživatele s dostatkem času může příkazový řádek otevřít svět plný nových možností. Dovolí vám navštívit temná zákoutí operačního systému, do kterých se grafickými prostředky nedostanete. Umožní vám provádět některé úkoly s větší rychlostí a efektivitou, než jakých můžete dosáhnout běžným klepáním na ikony. Budou pro vás zábleskem světa lidí, kteří žijí a dýchají jen počítači.

Pokud jste někdy vrtali do excelových maker, experimentovali s AppleScriptem nebo konfigurovali Maca na síti, pak jste na dostatečné technické úrovni pro to, abyste bezesbytku využili informace obsažené v této kapitole. Příkazová řádka Unixu může na první pohled působit nepřátelským dojmem, ale rozhodně nevyžaduje od uživatele tolik technických znalostí, jak by se mohlo zdát.

Poznámka: Unix je kompletní operační systém sám o sobě. Tato kapitola se vám bude snažit najít cestu světem Unixu a pomůže vám jej pochopit. Pokud narazíte na problémy, najdete nespočetné množství nápovědy na webu Google.

Terminal

Klíčovou dírkou do unixového podhoubí je program zvaný Terminal, který přebývá ve složce Aplikace → Utility (Applications → Utilities). Tato aplikace je nazvána po terminálech (tedy po počítačích skládajících se pouze z monitoru a klávesnice), které se v minulosti připojovaly

ke vzdáleným centrálním počítačům, jaké se používaly například na univerzitách nebo ve velkých společnostech. Stejně je to i zde: terminál je pouze vzdálené okno, které předává příkazy softwarovému mozku vašeho Maca.

Po prvním otevření okna terminálu uvidíte, že v něm příliš mnoho není – až na datum, čas a informaci o posledním přihlášení. A také je zde *kurzor* čekající na vaše příkazy (obrázek 16.2).

```

office-mac:~ chris$ cd /System/Library/
office-mac:Library chris$ ls
Accessibility          InternetAccounts      Sandbox
Address Book Plug-Ins Java                  Screen Savers
Automator              KerberosPlugins      ScreenReader
BridgeSupport          Keyboard Layouts     ScriptingAdditions
Caches                 Keychains            ScriptingDefinitions
ColorPickers           LaunchAgents          Security
ColorSync              LaunchDaemons        ServerSetup
Colors                 LinguisticData        Services
Components             LoginPlugins          Sounds
Compositions           Metadata              Speech
CoreServices           Modem Scripts        Spelling
DTDs                   MonitorPanels         Spotlight
DirectoryServices     OpenDirectory         StartupItems
Displays               OpenSSL               SyncServices
EventHandlers          PerformanceMetrics    SystemConfiguration
Extensions             Perl                  SystemProfiler

```

Obrázek 16.2: V mnoha internetových diskuzích je Terminál nejvíce probíranou součástí systému Mac OS X. Spousta dostupných návodů používá příkazový řádek pro nastavení vlastností, které nelze provést přímo z grafického rozhraní systému. Autoři těchto návodů však počítají s počítačovou gramotností čtenářů a příliš své návody nepopisují – tedy alespoň ne ve smyslu, co, jak a kam máte napsat. Pamatujte, že u všech příkazů zadávaných do terminálu skutečně záleží na velikosti písmen, proto tedy pište velká písmena všude tam, kde je uvidíte! Přestože mnoho příkazů v Unixu je shodných, například příkaz hello má zcela jiný význam než příkaz Hello.

PRO ZAČÁTEČNÍKY

Unixové kořeny Mac OS X

Když v roce 1969 v Bellových laboratořích zastavili po čtyřech letech práce další vývoj operačního systému nazvaného Multics, získal programátor Ken Thompson náhle až příliš volného času. Rozhodl se jej zužitkovat prací na operačním systému, který měl podporovat možnost současného vývoje několika nezávislými vývojáři. Thompson tak společně s kolegou Dennisem Ritchiem připravil systém, který brzy nazvali jménem Unix. Když v Bellových laboratořích viděli potenciál tohoto systému, rozhodli se jeho další vývoj podporovat a stali se také první společností, která Unix nasadila.

Když Ritchie s Thompsonem začali práci na Unixu, většina programátorů té doby psala své programy přímo v assembleru (strojovém kódu počítače), tudíž mohli pracovat pouze na jediném typu počítače (mnohé z nich bylo možné spustit pouze na jednom jediném modelu počítače) a nebylo myslitelné, aby stejný program existoval ve verzi pro několik různých počítačů nebo systémů. Unix tak byl prvním přenositelným operačním systémem; jeho programy mohou existovat v několika různých verzích bez toho, aby musely být vždy zcela přepsány. Za tuto přenositelnost vděčíme tomu, že původní autoři Unixu použili pro vývoj programovací jazyk, který pro tento účel sami vyvinuli, jazyk zvaný prostě C.

V programovacích jazycích, jako je C, programátoři musí svůj programový kód napsat pouze jednou. Poté již speciální aplikace nazvaná kompilátor přeloží program do strojového kódu počítače, na kterém chcete program použít.

Unix si brzy našel cestu do dalších laboratoří a díky velmi výhodné licenční politice společnosti AT&T pro vzdělávací instituce se velmi rychle usadil také na univerzitách. Přibývalo tak programátorů, kteří Unix dále vylepšovali, rozšiřovali i dále modifikovali.

V polovině sedmdesátých let minulého století se Kalifornská univerzita v Berkeley stala kolébkou vývoje Unixu. Zdejší studenti výrazně vylepšili jádro systému, přidali mu spoustu nových možností i nových aplikací. V roce 1977 pak zveřejnili první verzi vlastní verze Unixu, první z několika dalších BSD (Berkeley Software Distribution) verzí.

Dalším mezník pro rozvoj Unixu byl program vládní vojenské agentury DARPA, který vyhledával robustní a přenositelný operační systém, který by se stal základním stavebním kamenem vznikající vojenské komunikační sítě zvané ARPAnet (které dnes říkáme Internet).

DARPA si vybrala Unix a souhlasila s podporou jeho dalšího vývoje právě v Berkeley. V roce 1983 pak síť ARPAnet přešla na síťový protokol TCP/IP, čímž se zrodil Internet. A celý běžel na strojích s Unixem.

Přeskočme do roku 1985. Steve Jobs opustil po letech Apple a kromě známého studia Pixar zakládá také společnost NeXT Computer, která vyvíjela (kromě samotného počítače NeXT) také operační systém NextStep, postavený právě na základech BSD Unixu. Když Apple po jedenácti letech koupil celou společnost NeXT, Jobs, NextStep (pro jistotu přejmenován na OpenStep) a jeho terminálové okno přešly do Applu také. Unixové srdce dnešních systémů Mac OS X je tedy pozůstatek systému, který Jobsův tým vyvíjel pro NeXT.

Proto až vám někdo bude tvrdit, že Mac OS X je nový operační systém, opravte jej. Jistě jej překvapí zjištění, že nejdůležitější části tohoto operačního systému jsou více než čtyřicet let staré.

Rozhodně však terminál není dobrým startem pro fanoušky grafického uživatelského rozhraní, jeho blikající kurzor totiž vypadá tak technický, jak jen srdce počítače může být. Může vypadat třeba takto:

- office-mac: je jménem vašeho počítače (tedy ve smyslu, v jakém jej chápe Unix). Jedná se o zkrácené jméno vašeho počítače (jak jste jej zadali v panelu Sdílení (Sharing) Předvoleb systému (System Preferences)); pod tímto jménem je váš Mac viditelný také ostatním počítačům v síti.

PRO ZAČÁTEČNÍKY

Co nového přinesl Lion pro Terminal

Terminal získal prvky, které jsou v systému Lion běžné. Například posuvníky jsou v něm obvykle skryty a v rohu okna je umístěno tlačítko , takže okno můžete zvětšit na celou obrazovku.

Nová zástupná ikona okna Terminalu (v záhlaví) se chová rovněž stejně jako v jiných programech: klepnete-li na ni se stisknutým tlačítkem , zobrazí se nadřazené adresáře aktuálního pracovního adresáře; klepnete-li na některý z nich, se otevře ve Finderu. Na panelu Předvolby → Nastavení (Preferences → Settings) jsou dokonce nová schémata oken jako například Silver Aerogel, které vám umožní vidět skrz okno to, co je za ním (když je okno Aerogel aktivní, pozadí je rozostřeno, jinak je ostré).

Přínosem pro Terminal je i funkce Obnovit (Resume). Když Terminal znovu otevřete, otevřou se všechna okna předchozí relace s týmiž pracovními adresáři a je zachován rovněž všechny textový výstup předchozí relace.

Záložky Terminalu a jeho ikony v Docku jsou animovány. Nyní odrážejí změny stavu každého neaktivního okna a ikona Terminalu v Docku průběžně zobrazuje počet všech varovných signálů („bell“) obdržených neaktivními okny.

A nakonec okna, která jste minimalizovali do Docku, zobrazují aktivitu Terminalu živě, přímo na jejich ikonách. Zkuste si to: Zadejte příkaz, který poběží dlouho, například `ls -R /` (vypíše obsah celého disku), a potom toto okno minimalizujte. Nyní se podívejte Docku na jeho ikonu a sledujte, jak se v ní míhají malé řádky.

- ~ označuje aktuální adresář, ve kterém jste momentálně přítomní (obrázek 16.2). Adresář, ve kterém jste přítomní, je stejný jako ten, který máte aktuálně otevřený (pamatujte, že v příkazovém řádku se vše obejde bez ikon). Tato část příkazového řádku vám zkrátka vždy řekne, kde se právě nacházíte.

Když otevřete terminál poprvé, aktuální adresář bude mít symbol vlnovky. Ta reprezentuje zástupce vašeho domovského adresáře. Je tím, co uvidíte bezprostředně po otevření terminálu, ale postupně se místo ní budou objevovat názvy aktuálních adresářů, například: `officeMac:/Users` nebo `officeMac:/System/Library`. (Podrobnější informace o tomto zápisu s lomítky naleznete na straně ***26***.)

Poznámka: Ještě před tím, než Apple přišel s uživatelsky přijatelným názvem složka pro elektronický zásobník souborů, byly složky v Unixu nazývány adresáře. V této kapitole se budete setkávat výhradně s termínem adresář, který je správným termínem pro hovory o Unixu.

Navíc by nás za použití termínů jako třeba „pracovní složka“ mohli pravověrní zastánci Unixu zlynčovat.

- `chris$` začíná vašim zkráceným uživatelským jménem. Říká vám jméno uživatele, který je aktuální přihlášen do prostředí příkazové řádky, což je většinou stejný uživatel, který je přihlášen k vašemu Macu. Co se týká znaku dolaru, berte jej prostě jako dvojtečku.

Ve skutečnosti celý ten úvodní řádek na obrázku 16.2 říká jediné: „OK, Chrisi, poslouchám tě. Copak si přeješ?“ Dokud nezměníte nastavení terminálu v jeho Předvolbách, bude kurzor příkazové řádky vypadat jako vysoký obdélník na konci řádky. Při psaní pak utíká vpravo před zadávanými znaky.

PRO ZAČÁTEČNÍKY

Bash, Terminal a příkazová řádka

Jedna u unixových aplikací se automaticky spustí vždy, když otevřete terminál: `bash`. Je to příkazové prostředí zvolené Applem pro Mac OS X. 10.7.

Příkazové prostředí, anglicky zvané *shell*, je unixový program, který má za úkol komunikovat s uživatelem, poslouchat jeho příkazy, vykonávat je a předávat je jádru (kernelu, mozku operačního systému) a poté zobrazovat zprávy jádra zpět uživateli.

Jinak řečeno, shell má v Unixu stejné určení jako Finder v prostředí Mac OS X. Je to program, který pracuje se soubory, adresáři a pevnými disky a má na starosti spouštění programů a zobrazování dokumentů.

V Unixu je však k dispozici několik různých shellů, které se vzájemně odlišují především syntaxí jednotlivých příkazů. Všechny známé shelly, včetně *tcsh*, *ksh* nebo *zsh*, jsou pochopitelně také součástí Mac OS X. Zvolit některý z nich můžete v ovládacím panelu Uživatelé a skupiny (Users & Groups) v Předvolbách systému. Klepněte na , zadejte správcovské heslo a poté klepněte pravým tlačítkem myši na své jméno v seznamu uživatelů a zvolte položku Advanced Options (Rozšířené možnosti). Zde najdete položku Login Shell Box (Shell po přihlášení), kde můžete změnit výchozí shell za jiný. Lion ve výchozím nastavení používá *bash* jako výchozí.

Bash se vyvinul z originálního unixového *sh* shellu, který byl pojmenován Bourne shell po svém tvůrci. *Bash* tedy nese jeho jméno (*bash* = Bourne Again Shell).

Můžete otevřít více než jedno okno terminálu (třeba i sto nebo více, zkrátka tolik, kolik potřebujete) prostřednictvím Shell → Nové okno → Basic (Shell → New Window → Basic). Terminal umožňuje otvírat více relací v *záložkách* v rámci jednoho okna, podobně jako třeba webové stránky ve webovém prohlížeči Safari, a to výběrem Shell → Nové podokno → Základní (Shell → New Tab → Basic).

Každé z oken terminálu běží nezávisle na ostatních. Ostatně přesvědčte se o tom sami: otevřete několik oken terminálu a do všech zadejte příkaz *cal*.

Unixové programy

Pro Unix bylo napsáno obrovské množství programů a aplikací. A díky tisícovkám programátorů open-source aplikací, kteří navzájem spolupracují a dávají svou práci ostatním k dispozici, je mnoho z jejich práce dostupné zdarma pro všechny uživatele, majitele Maců nevyjímaje.

Každý z unixových příkazů zpravidla zavolá příslušnou aplikaci (nebo proces, jak často říkají unixoví zarytci), která se spustí, vykoná svou práci a poté se opět ukončí. Mnoho z nejznámějších unixových aplikací je součástí také systému Mac OS X.

Zde je jeden z těch zábavnějších příkazů: prostě napište do terminálu *uptime* a stiskněte klávesu Return (takhle se spouštějí všechny unixové programy, zadáte jejich název a tisknete Return). Terminál vám nyní řekne, jak dlouho již váš počítač běží od poledního zapnutí. Výsledek bude vypadat nějak takto: „13:09 up 8 days, 15:04, 1 user, load averages: 1.24, 1.37, 1.45“ – což znamená, že váš Mac již běží bez přestávky osm dnů a patnáct hodin.

Program *uptime* se po vypsání této informace sám ukončil. Objeví se opět příkazový řádek se znakem \$, říkajícím, že je terminál připraven na vaše další příkazy.

Vyzkoušejte tohle: zadejte do příkazové řádky příkaz *cal* a stiskněte Return. Unix vám okamžitě ukáže kalendář s náhledem na aktuální měsíc.

Tentokrát zkuste naopak příkaz *cal 4 2012*, *cal -y* nebo *cal -yj*. Tyto tři příkazy přinutí Unix zobrazit kalendář pro duben roku 2012, kalendář pro letošní rok nebo *juliánský* kalendář letošního roku.

OfficeMac:~ chris\$ cal						
August2011						
Su	Mo	Tu	We	Th	Fr	Sa
	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31			
OfficeMac:~ chris\$						

PRO ZAČÁTEČNÍKY

Názvy cest – základy

V mnohých směrech je procházení adresářovou strukturou v terminálu stejné jako ve Finderu. Začínáte ve výchozí složce a postupně se zanořujete do podsložek nebo vstupujete do složek nadřazených.

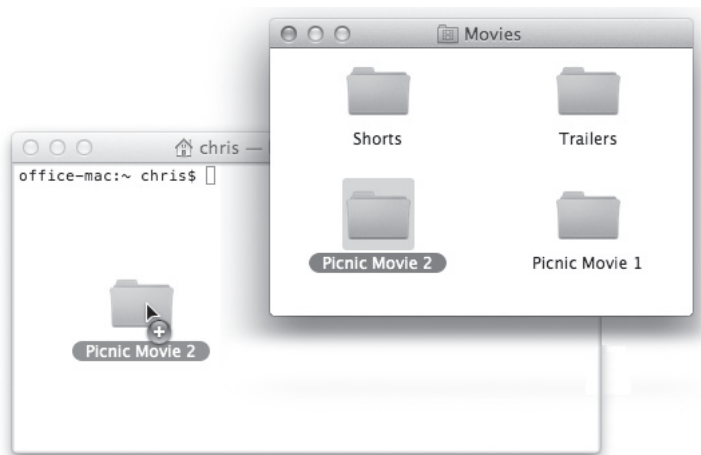
V této kapitole se budeme často ptát na pozici některého ze souborů nebo adresářů. Ale z příkazové řádky nemůžete vidět jejich ikonu. Jak tedy zadat příslušný soubor nebo adresář?

Zadáním *názvu jeho cesty*. Název cesty je řetězec znaků složený z názvů adresářů, něco jako mapa, která popisuje cestu z *kořenového adresáře* do podřízeného adresáře, potom do dalšího podřízeného adresáře atd. Kořenový adresář je v unixové terminologii zhruba ekvivalentem toho, co vidíte ve Finderu v okně hlavního pevného disku. Je reprezentován jako jednoduché lomítko /. Výraz */Users* pak znamená: „použij adresář Users, který se nachází přímo v hlavním adresáři pevného disku“ nebo v unixové terminologii pak „adresář User v kořenovém adresáři“.

Jednou z cest, jak v Unixu zadat například složku Dokumenty ve vaší domovské složce, je zápis podobný tomuto: */Users/chris/Documents* (samozřejmě pouze tehdy, pokud se jmenujete Chris).

Tip: Myš není v prostředí terminálu příliš užitečným pomocníkem. Zpravidla zde můžete hýbat kurzorem pouze pomocí ← nebo →. Klávesa Delete funguje jako obvykle.

Nicméně můžete pomocí myši vybrat text kdekoli v okně terminálu (nebo v jiných programech) a vložit jej do příkazového řádku. Pomocí myši můžete rovněž táhnout ikony z plochy do okna terminálu, což vloží do příkazové řádky přesnou cestu k souboru, který ikona zastupuje (znázorněno na obrázku 16.3).

Obrázek 16.3: Toto může být nejrychlejší cesta, jak do terminálu zadat cestu k adresáři, se kterým chcete pracovat. Nic nepíšete, jen jej přetáhnete myší z okna Finderu přímo do terminálu, plná cesta k tomuto adresáři se pak objeví na místě textového kurzoru. Při této metodě terminál také automaticky přidá zpětná lomítka před znaky, které by ve jménu souboru neměly být (nezbytný krok, který pomůže vyhnout se speciálním znakům).

Navigace v systému Unix

Jestliže v Unixu nevidíme žádné ikony souborů ani adresářů, jak s nimi vůbec můžeme pracovat?

Nemáte jinou možnost orientace, než se Unixu vždy dotázat na adresář, který hledáte (použitím příkazu *pwd*), co je v ní (použitím příkazu *ls*), a říci mu, do kterého adresáře se chcete přepnout (příkazem *cd*). Jak to uděláte je popsáno na dalších stranách.

pwd (Vypiš pracovní adresář aneb „Kdepak to jsem?“)

Seznamte se s jedním z nejdůležitějších příkazů: *pwd*, což je zkratka pro Print Working Directory (česky Vypiš pracovní adresář). Příkaz *pwd* vypíše na obrazovku plnou cestu k aktuálnímu adresáři (tedy k adresáři, ve kterém se právě nacházíte).

Vyzkoušejte napsat *pwd* a stiskněte Return. Na následující řádce terminálu byste měli vidět výpis podobný tomuto:

```
/Users/chris/Movies
```

To znamená, že vzhledem ke *kořenovému* adresáři pevného disku pracujete v domovském adresáři uživatele chris a právě se nacházíte v adresáři plném filmů, nazvaném Movies.

Tip: Rozlišování velkých a malých písmen je v Unixu velmi důležité. Názvy příkazů jsou nejčastěji psány malými písmeny (například *cal* nebo *pwd*). Ale pokud zadáváte názvy souborů nebo složek, dbejte na správné uvedení velkých a malých znaků. Pamatuje, že *petr* a *Petr* jsou dva různé adresáře.

ls (Výpis aneb „Copak to tu je?“)

Příkaz *ls* řekne terminálu, aby vypsal všechny soubory obsažené v aktuálním adresáři. Můžete si to přímo vyzkoušet: jednoduše zadejte *ls* a stisknete klávesu Return. Reakcí terminálu bude výpis zobrazující názvy souborů a složek obsažených v aktuálním adresáři:

```
Desktop Downloads Movies Pictures
Documents Library Music Public
```

Jinými slovy: zde v podstatě vidíte seznam ikon jako ve Finderu (v tomto případě ve vašem domovském adresáři), jen bez těch ikon.

Poznámka: Terminál bere ohled na omezení vyplývající z multiuživatelského prostředí (kapitola 12). Jinými slovy majitelé standardního účtu nebo účtu administrátora nemají povoleno nahlížet (procházet, vypisovat) do adresářů patřících jiným uživatelům. Pokud to zkusíte, špatně pochodíte: terminál vás pouze vyplísí chybovým hlášením „Permission denied“, tedy česky Přístup zamítnut.

Můžete také terminálu říci, aby provedl výpis také jiného adresáře: takového, ve kterém právě nejste přítomni. Stačí za příkaz *ls* přidat jako *argument* cestu k adresáři, jehož výpis potřebujete vidět. Argumenty jsou dodatkové informace, které zpřesňují výpis příslušného příkazu. (Pamatujete si na příklad s kalendářem? Tak přesně tam jste poprvé použili *argument*: když jste požadovali výpis kalendáře na duben 2011, zadali jste příkaz ve tvaru *cal 4 2011*. A právě čísla „4“ a „2011“ byly argumenty.)

Pokud tedy chcete vidět obsah adresáře s vašimi dokumenty, zadejte pouze *ls /Users/chris/Documents* a stisknete Return. Anebo ještě lépe (a především tehdy, pokud se nejmenujete Chris): použijte symbol *~* jako rychlého zástupce vašeho domovského adresáře. Celý příkaz pak bude vypadat takto: *ls ~/Documents*. A jistě nemusím dodávat, že *ls* je příkaz a „~/Documents“ jeho argument.

O přepínačích

Jako argumenty k příkazům můžete použít takzvané příznaky voleb (často nazývané také přepínače). Jsou to znaky nebo sekvence znaků, které ovlivňují způsob, jakým příkazy fungují. Fungují stejně jako nastavení provedená u grafických aplikací. V příkladu s kalendářem jste zadali příkaz *cal -y*, abyste viděli kalendář na celý rok; a právě *-y* byl zde příznakem, přepínačem.

Přepínače většinou začínají spojovníkem (-), ale můžete také sdružovat několik přepínačů tím, že je bez mezer zapíšete za jediným spojovníkem. Pokud tedy zadáte příkaz *ls -al*, provede se totéž, jako byste zadali příkaz *ls -a -l*.

Pojďte se podívat na několik základních přepínačů příkazu *ls*:

- **-a.** Nerozšířený příkaz *ls* vypíše také *neviditelné* soubory a složky. Ovšem unixový shell využívá svůj vlastní systém zobrazování viditelných a skrytých složek a ignoruje nastavení Finderu. To však neznamená, že uvidíte úplně všechno; soubory skryté v Unixu se stále nezobrazí.

Můžete však použít jeden z přepínačů příkazu *ls*, abyste jej přinutili zobrazit také tyto skryté soubory. Prostě jako přepínač přidejte za příkaz *-a*. Jinými slovy, zadejte *ls -a*. Když stisknete Return, můžete vidět výpis:

```

.
..
.CFUserTextEncoding
.DS_Store
.Trash
Desktop
Documents
Downloads
Library
Movies
Music
Pictures
Public

```

- **-F.** Jak můžete vidět, jména neviditelných unixových souborů začínají tečkou (unixáci o nich často hovoří jako o *tečkovaných souborech*). Ale jsou to soubory, nebo složky? Abyste to zjistili, použijte příkaz `ls` s přepínačem `-F` (na velikosti písmen záleží!), přesně takto: `ls -aF`. Můžete vidět výpis podobný tomuto:

```

./
../
.CFUserTextEncoding
.DS_Store
.Trash/
Desktop/
Documents/
Downloads/
Library/
Movies/
Music/
Pictures/
Public/

```

Vidíte, výpis souborů se oproti předchozímu příkladu příliš nezměnil, ale přepínač `-F` přidal lomítko za ty z nich, které jsou ve skutečnosti adresáři. Vidíte tedy, že v tomto adresáři jsou dva soubory a dvanáct adresářů.

- **-G.** Tento fascinující přepínač dokáže výpis příkazu `ls` obarvit: modrou barvou jsou vypsány adresáře, červené jsou programy, černou jsou vypsány dokumenty.
- **-R.** Přepínač `-R` vyprodukuje *rekurzivní* výpis – tedy takový, který zobrazí také obsah adresářů obsažených v aktuálním adresáři. Rekurzivní výpis domovského adresáře bude opravdu dlouhý, ale pokud zadáte například `ls -R Movies`, uvidíte postupný výpis podobný následujícímu:

```

Bad Reviews.doc  Old Tahoe Footage 2 Picnic Movie 2  Reviews.doc
./Old Tahoe Footage 2:
Tahoe 1.mov  Tahoe 3.mov  Tahoe Project File
Tahoe 2.mov  Tahoe 4.mov
./Picnic Movie 2:
Icon?      Media      Picnic Movie 2 Project
./Picnic Movie 2/Media:
Picnic Movie 1 Picnic Movie 3 Picnic Movie 5
Picnic Movie 2 Picnic Movie 4 Picnic Movie 6

```

Jinými slovy: v adresáři `Movies` jdou dva podadresáře, které se jmenují „Old Tahoe Footage 2“ a „Picnic Movie 2“; každý z nich obsahuje další filmy.

Tip: Jak jste si možná všimli na příkazech `cal` a `ls`, unixové příkazy bývají velmi krátké. Často jsou tvořeny pouze dvěma písmeny a působivé množství z nich používá alternativní zápis (`ls`, `cp`, `rm` a další).

Důvodem této úspornosti byla snaha snížit na minimum spotřebu operační paměti, kterou první počítače příliš neoplývaly. Částečně jsou příkazy zkracovány také z důvodu efektivity: většina programátorů chce jednoduše zadat příkazy tak krátké, jak je to jen možné. Pro začínající uživatele nic přívětivého, ale pokud zadáváte tyto příkazy opakovaně po několik měsíců nebo let, budete vděční za každou ušetřenou klávesu.

cd (Změnit adresář aneb „Nech mě prohlédnout si jinou složku“)

Nyní již poznáte, ve kterém adresáři se právě nacházíte i jak si prohlédnout jeho obsah bez toho, abyste museli klepnout myši na jakoukoli ikonu. To je skvělá informace, ale stále zůstává pouhou informací. Jak ale udělat v příkazové řádce něco tak jednoduchého, jako je ve Finderu přepnutí se do jiného adresáře?

Pro změnu aktuálního adresáře použijte příkaz `cd` následovaný cestou k adresáři, do kterého se chcete podívat. Chcete nahlédnout do adresáře `Movies` (Filmy) ve svém domovském adresáři? Zadejte `cd /Users/chris/Movies` a stiskněte Return. Výzva se znakem dolaru vám ukáže cestu k adresáři, ve kterém se nově nacházíte (bude zde tedy vypsán nový pracovní adresář). Pokud použijete známý příkaz `ls`, terminál vám ukáže obsah adresáře s filmy.

Samozřejmě je takové procházení mezi adresáři náročné na vaše prsty i klávesnici. Naštěstí můžete namísto psaní kompletní cesty (neboli také *absolutní* cesty) psát za příkaz `cd` zjednodušenou, tzv. *relativní* cestu k adresáři.

Tak například pokud se nacházíte ve svém domovském adresáři, pak je relativní cesta k adresáři `Trailers` umístěnému v podadresáři s filmy `Movies/Trailers`. Uznejte, že je to o mnoho kratší zápis než absolutní cesta `/Users/chris/Movies/Trailers`.

Pokud z toho všeho ještě nemáte přetížen mozek, mám zde pro vás přehled tří možností, jak se lze přepnout z domovského adresáře do adresáře `Movies`:

- **`cd /Users/chris/Movies`**. Toto je ta nejdelší cesta – cesta s absolutním zápisem. Funguje vždy bez ohledu na adresář, ve kterém se momentálně nacházíte.
- **`cd ~/Movies`**. Tohle je také absolutní zápis cesty k adresáři, který můžete použít odkudkoli. Používá pouze zástupný znak vlnovky, kterou terminál nahradí cestu do domovské složky aktuálně přihlášeného uživatele.
- **`cd Movies`**. Nejkratší zápis s využitím relativní cesty, který však bude v tomto tvaru fungovat pouze z domovského adresáře.

Novinka: Ve skutečnosti existují i jiné způsoby, jak zadat cestu k adresáři, aniž byste cokoli psali. Jedním z nich je přetažení ikony požadovaného adresáře do okna Terminálu. (Na obrázku 16.3 můžete vidět, jak na to.) V systému Lion můžete dokonce přetáhnout zástupnou ikonu v záhlaví libovolného okna Terminal. Dokonce můžete ještě elegantněji přetáhnout složku z Finderu na vlastní ikonu aplikace Terminal (ať již v Docku nebo ve Finderu). Otevře se nové okno Terminalu s nastaveným požadovaným adresářem.

.. (Dvě tečky aneb „Vycouvej“)

Nyní jste se zavrtili pěkně hluboko do adresáře `Movies`. Jak z něj ale zpět?

Samozřejmě můžete napsat opět celou cestu ke složce nadřazené adresáři `Movies` – pokud na to tedy máte celé odpoledne. Můžete ale použít šikovnou zkratku: můžete zkrátka zadat dvě tečky (`..`) namísto složky. Tato zkratka tedy znamená *nadřazený adresář současného adresáře* (tedy složku, která jej obsahuje).

Pokud chcete přejít z domovského adresáře do nadřazené složky `/Users`, můžete do příkazové řádky zadat `cd ..` (přesně takhle, příkaz `cd` následovaný mezerou a dvěma tečkami).

Můžete také použít *několik* ležatých dvojteček po sobě k tomu, abyste se vyšplhali o více než jeden adresář výše. Zkrátka nějak takto: `cd ../../` (což znamená „přepni aktuální adresář na adresář o dvě vrstvy výše“). Pokud jste byli v adresáři `Movies`, zadání `../../` vás přepne do adresáře `Users`.

Anebo jiný trik: můžete kombinovat dvě tečky se skutečnými názvy adresářů. Podívejme se na příklad, kdy máte v adresáři `Movies` dvě podsložky nazvané `Trailery` a `Shorty`. Pokud se tedy nacházíte v adresáři `Trailery`, můžete se do druhé složky `Shorty` přepnout jednoduše zadáním `cd ../Shorty` (jak vidíte na obrázku 16.4).

Jak ušetřit stisky kláves

Vsadím se, že si stále myslíte, že klepání myši na ikony je rychlejší než psaní na klávesnici. Podívejte se, jak příkazovou řádku ještě zrychlit.

Doplňování tabulátorem

Víte, jak můžete označit složku ve Finderu pouze napsáním prvního písmena jejího názvu? Doplnění tabulátorem funguje velmi podobně. Při častém používání vám ušetří obrovské množství napsaných znaků.

Funguje všude, kde se dá zadat cesta k souboru nebo adresáři. Pouze začněte psát první písmena cesty a stiskněte klávesu `Tab`. Terminál okamžitě doplní zbytek názvu. Jak je ukázáno na obrázku 16.5, tento postup můžete opakovat pro každý z adresářů v zadávané cestě.

Několik tipů pro doplňování tabulátorem:

- Záleží na velikosti písmen.
- Terminál automaticky přidá zpětná lomítka vždy, když jméno adresáře obsahuje mezery, znak `$` nebo speciální znaky. Zpětná lomítka je však potřeba psát manuálně, pokud zadáváte „nápovedné znaky“ (začátek cesty), které jsou důležité pro rozlišení konkrétní cesty.
- Jestliže jste zadali špatné písmeno a takový adresář se v aktuální složce nenachází, Terminál krátce pípne.

Pokud najde *několik* adresářů nebo souborů odpovídajících zadaným prvním znakům, Terminál pípne; pokud stisknete tabulátor znovu, Terminál ukáže seznam všech možností. Pro výběr některé z nich přidejte k psanému názvu dalších pár písmen a znovu stiskněte `Tab`.

Používání historie

Při používání Terminálu se vám často stane, že budete chtít zadat příkaz, který jste již jednou zadávali. Naštěstí není nutné vždy psát dlouhé příkazy znovu a znovu. Terminál si totiž pamatuje posledních pět set zadaných příkazů, ke kterým máte přístup pouhým stisknutím kurzorové klávesy nahoru nebo dolů. Takto můžete po jednom přepínat mezi všemi zadanými příkazy uchovanými v paměti Terminálu.

Obrázek 16.4: Dvojtečka říká Unixu, aby zaměřil svůj pohled na adresář Movies (tedy přejít výše v adresářové struktuře); zbytek mu říká, aby poté přešel do adresáře Shorts. Všimněte si, že kurzor vždy prozrazuje aktuální adresář.

Zástupné znaky

Zástupné znaky jsou takové znaky, které nahrazují jiné znaky – a tím vám ušetří obrovské množství času.

Nejpoužívanějším zástupným znakem je hvězdička (*), která znamená „místo mě může být jakýkoli text“. Například pokud chcete vypsat seznam souborů v aktuálním adresáři končících písmeny *te*, napište zkrátka jen *ls *te*. Terminál vypíše soubory nazvané Yosemite, BudLite, Brigitte a podobně – a skryje všechny ostatní soubory. Pokud zástupným znakům odpovídají také názvy adresářů, uvidíte při použití příkazu *ls* také jejich obsah.

Podobně můžete zobrazit také soubory a adresáře začínající písmeny „Old“; zadáte pouze příkaz *ls Old** a stisknete klávesu Return. Uvidíte pouze soubory z aktuálního adresáře nazvané Old Yeller, Old Tahoe Footage a podobné.

Pokud zadáte hvězdičku na začátek i na konec hledaných znaků, vypíše Terminál všechny soubory a složky, ve kterých se hledané znaky vyskytují na jakémkoli místě. Napište *ls *jo** a Terminál vypíše názvy souborů jako Mojo, Johnson, Majo a podobné.

```

chris — bash — 58x24
Last login: Sun Sep 11 13:02:05 on ttys000
office-mac:~ chris$ cd /U
office-mac:~ chris$ cd /Users/
office-mac:~ chris$ cd /Users/c
office-mac:~ chris$ cd /Users/chris/

```

Obrázek 16.5: Nahoře: Napište `cd /U` a stiskněte klávesu Tab.

Druhý v pořadí: Terminál dokončil doplnění celého názvu adresáře `/Users`.

Třetí v pořadí: Napište `c` a stiskněte Tab.

Dole: Terminál doplnil jméno domovského adresáře `chris`. Můžete také použít tabulátor k určení jména souboru, pokud napíšete `ls -l Movies/R` a stisknete Tab; Terminál doplní název souboru `Reviews.doc`.

Tip: Použití hvězdičky znamená „ukaž mi vše“. Pokud chcete vidět obsah adresáře a obsah vnořených adresářů (jako byste označili složky ve Finderu ve sloupcovém zobrazení a stiskli klávesy `⌘` + šipka vpravo), napište jen `ls *`.

Přepínání adresářů

Spojovník (`-`) zadaný za příkazem `cd` znamená „Vezmi mě do předchozího pracovního adresáře“. Například pokud jste změnili aktuální adresář z `~/Movies/Movie1` na `~/Documents/Letters`, zadejte pouze `cd -` k přepnutí zpět do `~/Movies/Movie1`. Použijte `cd -` podruhé a ocitnete se zpět v `~/Documents/Letters`.

Tip: Pokud se často přepínáte mezi adresáři, otevřete si raději druhé okno Terminálu a namísto přepínání mezi adresáři přecházejte z jednoho Terminálu do druhého.

Zástupce ~

Již víte, že vlnovka je zástupným znakem pro domovský adresář aktuálně přihlášeného uživatele. Můžete ji však použít jako zástupce pro domovský adresář jiného uživatele jednoduše zadáním jeho jména. Například do adresáře uživatele Miho se přepnete příkazem `cd ~Miho`.

Speciální znaky

Příkazový řádek nabízí tucty nejrůznějších klávesových zkratk pro usnadnění navigace. Možná znáte mnohé z nich pro grafické aplikace, ale mnohé z nich můžete použít také v terminálu:

Zkratka	Význam
Control+U	Vymaže celou aktuální příkazovou řádku (vrátí vás na začátek)
Control+A	Přesune kurzor na začátek řádku
Control+E	Přesune kurzor na konec řádku
Control+T	Prohození dvou předchozích příkazů
Esc+F	Přesune kurzor na začátek následujícího slova
Esc+B	Přesune kurzor na začátek označeného slova
Esc+Delete	Vymaže předchozí slovo
Esc+D	Vymaže slovo nebo zvolenou část slova za kurzorem
Esc+C	Převeďte písmeno za kurzorem na velké znaky (kapitálky)
Esc+U	Převeďte následující slovo na velké znaky (kapitálky)
Esc+L	Převeďte následující slovo na malé znaky 81-

PRO ZAČÁTEČNÍKY

Mezery nejsou povoleny

Terminál nevidí v názvech mezeru jako mezeru. Myslí si, že mezera znamená „zadání příkazu následovaného argumentem“. Pokud chcete vidět obsah své složky Short Films, neobtěžujte se psaním `ls ~/Movies/Short films`. Pokud to uděláte, uvidíte díky mezeře v adresáři pouze chybové hlášení „No such file or directory“ (Zadaný soubor nebo adresář neexistuje).

Se stejným problémem se setkáte, když místo mezery použijete například znak % nebo jakékoli písmeno s háčkem nebo čárkou. Těmto znakům totiž Terminál správně neporozumí a nebude je pokládat za aktuální část cesty.

Naštěstí existuje způsob, jak zadat i názvy souborů obsahující tyto zakázané znaky: předsadte jim zpětné lomítko (`\`). To Unixu říká „ignoruj ten podivný znak za mnou, je součástí názvu“.

Jak tedy zadat správně předchozí příklad? Jednoduše, zadejte jej ve tvaru `ls ~/Movies/Short\ Films` (zpětné lomítko tedy říká: „nekoukej na tu mezeru a pokračuj dál“).

Pokud zadáváte cestu k adresářům, jejichž názvy obsahují mnoho mezer, brzy vás začne ze zadávání zpětného lomítka bolet zápěstí. Naštěstí můžete použít jednoduché uvozovky pro podobně nepěkně pojmenované adresáře. Tak například: `cd /Users/chris/My\ Documents\Letters\ to\ finish\Letter\ to\ Craig.doc` můžete elegantně napsat také takto:

```
cd '/Users/chris/My Documents/Letters to finish/Letter to Craig.doc'
```

Ale i tento případ se může zkomplikovat v případě, že z nějakého důvodu použijete jednoduchou uvozovku přímo v názvu adresáře nebo souboru. Uhodnete, jak z toho ven? (Odpověď: Uzavřete cestu do obyčejných uvozovek.)

Poznámka překladatele: Dvojice těchto jednoduchých uvozovek či apostrofů musí být uvedena v anglické notaci. To znamená, že oba znaky jak na konci, tak na začátku řetězce jsou psány nahoru. Česká notace, kdy je první apostrof uveden dole, by v Unixu nefungovala správným způsobem.

Práce se soubory a adresáři

Na předchozích stranách jste se naučili, jak procházet mezi adresáři prostřednictvím unixových příkazů. Ale pouhé procházení adresářů moc užitečné není. Tato sekce vám ukáže, co vše s nimi můžete z prostředí příkazové řádky provádět.

Tip: Vstupujeme přímo do válečné zóny, do prostoru, kde v důsledku nepatrného překlepu můžete smazat své nebo cizí adresáře. Abyste případnými chybami nezpůsobili příliš mnoho škod, ověřte, zda nepracujete s právy administrátora. Chcete-li vsadit na bezpečnost a ochránit i data ve svém domovském adresáři, doporučujeme, abyste si pro účely tohoto cvičení vytvořili testovací účet.

cp (Kopírovat)

Jednoduchým příkazem *cp* můžete soubory kopírovat, přejmenovávat i přesouvat (zkuste si to ve Finderu!).

Základní syntaxe příkazu vypadá takto: *cp cesta1 cesta2*, kde *cesta* reprezentuje originální soubor a kopii.

Kopírování na místo

Pro vytvoření kopie souboru *Thesis.doc* zadejte příkaz *cp Thesis.doc Thesis2.doc*. Kopii nemusíte nazývat použitým názvem *Thesis2.doc*, zadat můžete jakýkoli název. Takto jste vytvořili opravdovou kopii a budete mít v jednom adresáři dva soubory se stejným obsahem. Pokud název souboru obsahuje mezery nebo jiné nepovolené znaky, nezapomeňte použít zpětného lomítka (například pro zápis *Thesis\ Backup*).

Tip: Pokud tento příkaz nefunguje, pamatujte, že musíte zadat plný název souboru včetně jeho přípony. A to i přesto, že máte ve Finderu zobrazení přípon u souborů skryté. Pro doplnění příslušné přípony můžete použít také automatické doplňování tabulátorem.

Kopírování a přejmenování

Pokud chcete zkopírovat soubor například do adresáře *Documents*, pouze zadejte jeho název společně s plnou cestou, například takto: *cp Reviews.doc ~/Documents/Reviews2.doc*.

Tip: Pamatujte na to, že příkaz *cp* nahradí soubory se stejným názvem bez jakéhokoli upozornění. Použijte přepínač *-i* vždy, když chcete být o případném problému informováni.

Kopírování bez přejmenování

Pokud cokoli zkopírujete do jiného adresáře bez změny jména kopírovaného souboru, vytvoříte zcela identickou kopii. Zkopírování souboru *Reviews.doc* do adresáře *Documents* provedete tedy příkazem *cp Reviews.doc ~/Documents*.

Tip: Můžete použít znak tečka (.) jako zástupce pro aktuální adresář. Pro zkopírování souboru z jiného adresáře do adresáře aktuálního (pracovního) zadáte příkaz `cp ~/Documets/ Reviews.doc .` (Všimněte si, že za názvem souboru je mezera a tečka.)

Kopírování více souborů

Můžete také zkopírovat několik souborů nebo adresářů jediným příkazem. Tam, kde byste normálně uvedli zdrojový soubor, uveďte seznam cest k souborům oddělených mezerami. Vše si můžete prohlédnout na obrázku 16.6.

Můžete také použít zástupný znak `*` pro výběr několika souborů jediným atributem. Například si představte, že chcete zkopírovat obsah adresáře iMovie Project s názvy Tahoe 1.mov, Tahoe 2.moc, Tahoe 3.mov, Tahoe 4.mov, Scripts.doc a Tahoe Project. Ale chcete to udělat tak, aby se zkopírovaly pouze videosoubory do adresáře nazvaného FinishedMovies. Nejjednodušší metodou je příkaz `cp *mov ../FinishedMovies`; pak stisknete Return.

Pokud naopak chcete zkopírovat všechny soubory v adresáři bez rozdílu typu, zadejte příkaz `cp * ../FinishedMovies`.

ČASTÉ DOTAZY

Lomítka a dvojtečka

Hm, jsem z toho zmaten. Říkáte, že lomítka oddělují jednotlivé adresáře. Ale já vím, že na Macu od pradávna oddělují adresáře dvojtečky (:), a proto je nemohu používat v názvech adresářů. Jak to tedy je?

V souborovém systému Maca (nazývaném HFS Plus) se dvojtečky stále používají namísto lomítek k oddělení adresářů. Proto můžete ve Finderu použít lomítka v názvu souboru, kdežto dvojtečku použít možné není.

A opačně v terminálu můžete použít dvojtečky v názvech, ale ne lomítka!

Podíváme-li se však za oponu, zjistíme, že Mac OS X automaticky převádí jeden způsob oddělení adresářů na druhý podle potřeby. Například soubor nazvaný Letter 6/21/2012 ve Finderu se v Terminálu zobrazí jako Letter 6:21:2012. Podobně adresář Komu: Honzovi se ve Finderu zobrazí jako Komu/ Honzovi. Zvláštní, ale zajímavé!

Naneštěstí pokud příslušná složka obsahuje také podadresáře, a ne pouze soubory, vypíše příkaz chybové hlášení. Unixový příkaz `cp` totiž neumí kopírovat adresáře, dokud jim to nepřikážete přepínačem `-R`. Celý adresář včetně všech podadresářů byste tedy zkopírovali příkazem `cp -R * ../FinishedMovies`.

`cp Tahoe1.mov Tahoe2.mov ../FinishedMovies` Překlad

The files you want to copy   Where you want to put them

Obrázek 16.6: První argument příkazu určuje dvojici souborů, poslední cesta určuje cílový adresář.

mv (Přesouvání a přejmenování souborů a adresářů)

Nyní, když jste se již naučili soubory kopírovat, si ukážeme, jak je přesouvat a přejmenovávat. Musíte k tomu použít příkaz *mv*, jehož použití je stejné jako u kopírování příkazem *cp* (s výjimkou toho, že *mv* bez odmlouvání kopíruje také případné podadresáře, tj. není potřeba zadávat parametr *-R*).

PRO ZAČÁTEČNÍKY

Vaše metadata jsou s námi v bezpečí

Metadata jsou informace o informacích, o datech. Například nápis na krabici s fotografiemi představuje metadata popisujícími fotografie v krabici (datum, místo, fotoaparát, CD, na kterém jsou vypáleny digitalizované verze). Tato metadata vám umožňují rychle a snadno vyhledávat skutečné soubory nebo adresáře.

Rovněž počítače mají metadata. Čím více informací mají, tím snadněji mohou pracovat se spleť souborů na disku. Mac vždy určitým způsobem uchovával metadata souborů (datum poslední úpravy, oprávnění a podobně), ale nyní to dělá opravdu od základu. Umožňuje pracovat s unixovou funkcí zvanou rozšířené atributy, pomocí které lze uložit různé druhy metadat souborů.

Mnoho speciálních funkcí Leoparda, například Time Machine nebo označování aplikací stažených přímo z Internetu, přímo závisí na použití metadat. Apple nyní používá rozšířené atributy pro popis tradičních metadat Macu jako *resource fork* (koncept pro uchování strukturovaných dat, která se do Mac OS X přenesla ze staršího systému OS 9).

Pokud pracujete se soubory ve Finderu, nemusíte se o svá metadata nijak obávat; Mac je vždy uchová synchronizované s příslušnými soubory.

Pokud však se soubory pracujete v Terminálu, buďte opatrní. Již od dob Tigra (Mac OS X 10.4) většina unixových příkazů (například *cp*, *mv*, *tar* nebo *rsync*) pracuje s rozšířenými atributy správně. Pokud ale zkoušíte některé další nástroje, postupujte opatrně. Raději soubory místo přemísťování kopírujte, dokud nemáte jistotu, že nic neztratíte.

Rozšířené atributy vám přiblíží příkaz *xattr*, kterému se budeme věnovat dále v této kapitole.

Správný zápis vypadá nějak takto: *mv starýnázev novýnázev*. Tak například pro přejmenování adresáře *Movies* na *Films* zadáte pouze *mv Movies Films*. Tímto způsobem můžete přejmenovat jak soubory, tak i adresáře.

Přesouvání souborů a adresářů

K přejmenování souborů a k jejich přesunutí do jiného adresáře jediným příkazem zaměňte pouze poslední část příkazu kompletní cestou. Přesunutí filmu *Tahoe1* do adresáře *Documents* a současně jeho přejmenování na *LakeTahoe* bude vypadat takto: *mv Tahoe1.mov ~/Documents/LakeTahoe.mov*.

Při zápisu můžete použít všechny zkratky a zástupné znaky, které již znáte. Následujícím způsobem přemístíte vše, co ve vašem pracovním adresáři obsahuje slovo *Tahoe 1*, do adresáře *Documents*: *mv *Tahoe* ~/Documents*.

Doplňkové přepínače

Chování příkazu *mv* můžete ovlivnit těmito přepínači:

- **-i.** Přinutí Terminál, aby se vás zeptal vždy, když bude chtít přepsat nějaký soubor souborem stejného jména.
- **-f.** Přepíše soubory se stejným názvem bez jakéhokoli upozornění (koneckonců takto funguje *mv*, pokud nezadáte žádný přepínač).
- **-n.** V případě konfliktu jmen nic nepřepíše ani se na nic nezeptá a příslušné soubory bude ignorovat.
- **-v.** Zapne „upovídáný“ výstup, který vám řekne úplně přesně, co se děje.

Tip: Pokud použijete více přepínačů, jejichž význam se vzájemně vylučuje, například *-f*, *-i* a *-n*, bude příkaz brát ohled na ten, který je zadán jako poslední.

A jen tak mimochodem: příkaz *mv* nikdy nenahradí adresář souborem stejného jména. Zkopíruje vše kromě tohoto souboru, který přeskočí bez upozornění.

mkdir (Vytvořit adresář)

Ve Finderu vytváříte nový adresář nejčastěji volbou Soubor → Nová složka (File → New Folder). V Terminálu pak musíte použít příkazu *mkdir*.

Příkaz vytvoří adresář zadaného jména. Například pokud chcete vytvořit adresář *Moje první video*, zadáte příkaz *mkdir 'Moje první video'*.

Příkaz *mkdir* vytvoří adresář vždy uvnitř aktuálního adresáře, je ale možné vytvořit adresář také kdekoli jinde. Pouze jako parametr příkazu zadejte kompletní cestu k adresáři. Pro vytvoření adresáře v adresáři *Finished* můžete zadat *mkdir ~/Documents/Finished/Early iMovie Attempts'*.

(První apostrof následuje za znakem *~*, takže tento znak není přeskočen a zachová se jeho zvláštní význam.) Díky Spotlightu a jeho neustálé kontrole dění na disku se vytvořený adresář okamžitě objeví také v okně Finderu.

Tip: Pokud neexistuje adresář *Finished*, *mkdir* zobrazí chybové hlášení – samozřejmě pouze v případě, že nepoužijete parametr *-p*, který zařídí vytvoření tolika adresářů, kolik je požadováno. Například příkaz *mkdir -p ~/Documents/Finished/Early iMovie Attempts'* vytvoří oba adresáře, adresář *Finished* a uvnitř něj adresář *Early iMovie Attempts'*.

touch (Vytvořit prázdný soubor)

Nový prázdný soubor vytvoříte příkazem *touch nazevsouboru*. Pokud tedy chcete vytvořit soubor *practice.txt*, zadejte *touch practice.txt*.

A proč to všechno? Když už z žádného jiného důvodu, tak jste se alespoň naučili vytvořit nový prázdný soubor.

rm (Smazat soubory nebo adresáře)

Unix nabízí velmi efektivní způsob mazání souborů a adresářů. Díky jedinému příkazu *rm* můžete smazat z disku cokoli, k čemu máte přístupová práva.

Nebezpečí z toho plynoucí je více než zřejmé, protože smazání souboru je v Unixu nevratné (nepřesouvají se do koše jako ve Finderu). Pokud tedy soubor smažete příkazem *rm*, je nenávratně ztracen.

Zkratka příkazu *rm* vychází z anglického slova „remove“ (česky odstranit), ale bez obav byste mu mohli říkat „respect mě“ (respektuj mě). Vždy se zamyslete, zda jej skutečně chcete použít a zda není bezpečnější soubor smazat z grafického prostředí Finderu.

Použití příkazu je jednoduché, pouze jako parametr příkazu *rm* zadejte název nebo cestu k souboru, který chcete smazat. Například pro vymazání souboru *practice.txt* zadejte *rm practice.txt*.

Pro odstranění adresáře včetně jeho obsahu zadejte parametr *-r*, napište tedy *rm -r PracticeFolder*.

Pokud se cítíte dostatečně na výši (a rádi riskujete), můžete také použít zástupce namísto cesty k souboru pro smazání. Pro většinu uživatelů Unixu platí pravidlo „nikdy nepoužívat *rm* se zástupci“, protože jediná chyba může napáchat mnoho škody. Tak například na první pohled neškodný příkaz *rm -rf ** smaže z vašeho pevného disku vše včetně operačního systému!

Tip: Budte opatrní, pokud v příkazu *rm* používáte zástupné znaky, a ještě více opatrní, pokud jste přihlášení jako administrátor. Používáte-li TimeMachine, máte záchrannou síť, ale proč pokoušet osud?

Přímo za znaky *rm* můžete zadat několik dalších parametrů:

- *-d* kromě souborů vymaže i všechny prázdné adresáře, které najde. (Jinak prázdné adresáře způsobí chybovou zprávu.)
- *-f* potlačí jakékoli pokusy příkazu přilákat vaši pozornost, ať již nastane jakýkoli problém (například chyba v oprávněních nebo neexistující soubor). Příkaz pojede plnou parou vpřed.
- *-i* přinutí Maca zeptat se na svolení před každým smazáním.
- *-P* bezpečně přepíše soubor třikrát tak, aby jej nešlo obnovit (je alternativou příkazu *srm* popsaného dále).

srm (Bezpečně smazat)

Příkaz *srm* je unixovou verzí příkazu Bezpečně vysypat koš (Secure Empty Trash) známého z Finderu (více na straně ***95***). Dovolí vám zvolit, jak bezpečně mají být soubory z disku vymazány.

Nástroj *srm* nabízí tři úrovně bezpečnosti:

Jednoduchou. Prostřednictvím parametru *-s* sdělíte příkazu *srm*, že má smazaná data přepsat náhodnými informacemi pouze jednou. Je velmi rychlý, ne však příliš bezpečný.

Střední. Parametr *-m* nastaví střední bezpečnost, mazaný soubor se tedy přepíše dvakrát, což je dostatečně bezpečné pro potreby americké armády.

Silnou. Jestliže nezadáte žádný přepínač, přepíše se mazaný soubor náhodnými daty vygenerovanými Gutmannovým algoritmem hned pětáctkrát! Pro vaši paranoii nabízí Unix jen

to nejlepší. Podrobné informace naleznete na webu www.cs.auckland.ac.nz/~pgut001/pubs/secure_del.html.

Závěrem: pokud chcete mít jistotu, že nikdo, ale opravdu nikdo nikdy nepřečte básničku, kterou jste jednoho ospalého večera napsali pro svoji kočku, zadejte `srm 'My Twinkie.doc'`. Bude to její bezpečný konec a ani CIA ani software jako DataRescue nikdy nebude vědět, co to bylo.

echo (Poslední kontrola)

Existuje postup, jak učinit příkazy `rm` nebo `srm` o něco méně nebezpečné, než skutečně jsou. To lze díky příkazu `echo`, který vám před vykonáním příkazu řekne, co přesně provede. Tak například pokud zadáte příkaz `echo rm -r *` (což znamená příkaz „vymaž vše v tomto adresáři“), Terminál na následujícím řádku vypíše soubory, kterých by se smazání dotklo:

```
rm -r Reviews.doc Tahoe Footage Picnic Movie Contract.doc
```

Pokud s tím souhlasíte, zkrátka zadejte příkaz znovu, pouze bez příkazu `echo`.

Poznámka: Příkaz `rm` nedokáže smazat soubory ani adresáře, které začínají spojovníkem (-). Pokud potřebujete smazat takto pojmenovaný soubor, předsadte před něj tečku s lomítkem (./), například: `rm ./-Recipes.doc`.

Nápověda Unixu

Součástí systému Mac OS X je více než 1 400 unixových programů podobných těm, které jsou popsány v této kapitole. Ale jak máte vědět, co který z nich dělá?

Naštěstí má většina unixových programů nápovědu. Ta se sice nezobrazuje v líbivém grafickém okně jako v systému Lion, ve skutečnosti je velmi prostá, ale nabízí více informací, než materiály obsažené v hlavní nápovědě Mac OS X.

Tyto uživatelské manuály, někdy také *manuálové stránky*, obsahují popis prakticky všech dostupných příkazů a programů. Manuálové stránky systému Mac OS X pokrývají téměř 4 500 témat, což představuje přes 35 000 tištěných stránek.

Bohužel, pokud jde o srozumitelnost a usnadnění práce začátečníkům, zůstávají manuálové stránky vůči nápovědě Mac OS X hodně pozadu. Obvykle poskytují pouze strohé popisy a fakta. Pravděpodobně se dostanete do situací, kdy budete muset určitou pasáž číst znova a znova. Ale tyto informace jsou užitečné jak pro začátečníky, tak i pro zkušené uživatele Unixu a vyplatí se věnovat jim určitý čas.

Příkaz man

Pro zobrazení manuálu pro některý z unixových programů pouze zadejte příkaz `man` následovaný názvem příkazu. Například manuálovou stránku pro příkaz `ls` zobrazíte příkazem: `man ls`.

Tip: Parametr `-k` vám umožní vyhledávat podle klíčového slova. Například `man -k applescript` vypíše seznam všech manuálových stránek, ve kterých se hovoří o AppleScriptu.

Nyní se zobrazí zvolená manuálová stránka, jak vidíte na obrázku 16.7.

```

LS(1)                                BSD General Commands Manual          LS(1)

NAME
  ls -- list directory contents

SYNOPSIS
  ls [-ABCFGHLOPRSTUW@abcdefghiklmnopqrstuwx1] [file ...]

DESCRIPTION
  For each operand that names a file of a type other than directory, ls
  displays its name as well as any requested, associated information. For
  each operand that names a file of type directory, ls displays the names
  of files contained within that directory, as well as any requested, asso-
  ciated information.

  If no operands are given, the contents of the current directory are dis-
  played. If more than one operand is given, non-directory operands are
  displayed first; directory and non-directory operands are sorted sepa-
  rately and in lexicographical order.

  The following options are available:

  -@      Display extended attribute keys and sizes in long (-l) output.
  -1      (The numeric digit ``one''.) Force output to be one entry per
          line. This is the default when output is not to a terminal.
  
```

Obrázek 16.7: Pro přechod na další manuálovou stránku stiskněte klávesu mezerník. Pro návrat zpět stiskněte ↑ nebo klávesu B. Pro zavření manuálu a návrat zpět do příkazové řádky stiskněte klávesu Q. Text můžete vyhledávat zadáním lomítka (/) a hledaného textu; potom klávesou N přejdete na další výskyt hledaného textu.

Běžná manuálová stránka má tyto sekce:

Jméno. Jméno a krátký popis funkce příkazu.

Syntaxi. Stručně zapsaná syntaxe příkazů včetně všech voleb a parametrů. Například syntaxe příkazu *du* (disk usage, zaplnění disku) je následující:

```

du [-H | -L | -P] [-a | -s | -d depth] [-c] [-h | -k | -m | -g] [-x] [-I mask]
[file ...].

```

V tomto zápisu jsou uvedeny všechny argumenty příkazu *du* a způsob jejich použití. Pokud jsou argumenty uvedeny v hranatých závorkách ([ ]), jsou nepovinné. (Všechny argumenty příkazu *du* jsou nepovinné.)

Vertikální linky (|) uvidíte u argumentů, u kterých můžete použít pouze jeden z nich. Pokud zadáváte příkaz *du* s parametry, můžete například z trojice parametrů *-H*, *-L*, *-P* použít pouze jediný.

Slovo *file* znamená „sem zadejte cestu k souboru“. Pokud následují tři tečky (...), znamená to, že souborů může být více.

Popis. Detailněji vysvětluje chování a možnosti příkazu. Tento popis často obsahuje kompletní seznam parametrů příkazu.

Pro více informací o samotných manuálových stránkách zobrazte manuál pro příkaz *man* zadáním *man man*.

Tip: Zdarma dostupná aplikace Bwana (ke stažení na webu www.missingmanuals.com) vám umožní procházet manuálové stránky přímo v grafickém prostředí Mac OS X. Poskytuje vzhledné a snadno ovladatelné prostředí pro čtení manuálů.

Další nápověda Unixu

Někdy Terminál vypisuje nápovědu sám od sebe. Například pokud použijete příkaz `mkdir` bez jakéhokoli parametru, přeruší `mkdir` svou činnost a vypíše do Terminálu krátkou nápovědu s radou, jaké parametry od vás jako od uživatele očekává. (Například: `usage: mkdir [-pv] [-m mode] directory...`)

Možnosti Terminálu

Pokud stejně jako jiní unixoví nováčci hodiny zíráte do okna Terminálu, pak jistě budete vděční za možnosti nastavení, s pomocí nichž můžete určit, jak má vypadat a jak bude fungovat. Ve skutečnosti můžete nastavovat Terminál daleko důmyslnějším způsobem.

Namísto uložení jednotlivých konfigurací samostatně (jako u jiných aplikací) nabízí Terminál možnosti jako pojmenované skupiny nastavení. Ty vám umožňují velmi rychle změnit nastavení, kdykoli budete chtít, prostřednictvím inspekčního okna (Shell → Inspektor (Shell → Show Inspector)).

Můžete také pro každou z těchto skupin definovat jiný vzhled terminálového okna, díky barvám nebo řezu písma můžete tak snadno rozpoznat, jakou skupinu nastavení momentálně používáte.

Změnu těchto nastavení můžete provést v panelu Terminál → Předvolby (Terminal → Preferences), jak je znázorněno na obrázku 16.8.

Startup (Spouštění)

Záložka Spuštění (Startup) umožňuje nastavit, jaká nastavení (Settings) nebo kterou skupinu oken (Windows group) použije Terminál po spuštění (v případě, že chcete jiné než tovární nastavení). Tato záložka vám dává také možnost změnit výchozí operační prostředí z výchozích `bash` na jiné prostředí. (Pro položku nazvanou Shell při otevření použije (Shells open with) vyberte volbu Příkaz (úplná cesta) neboli Command complete path. Potom napište `bin/bash` nebo `bin/tcsh`. Otevře se nové terminálové okno zvoleného prostředí.)

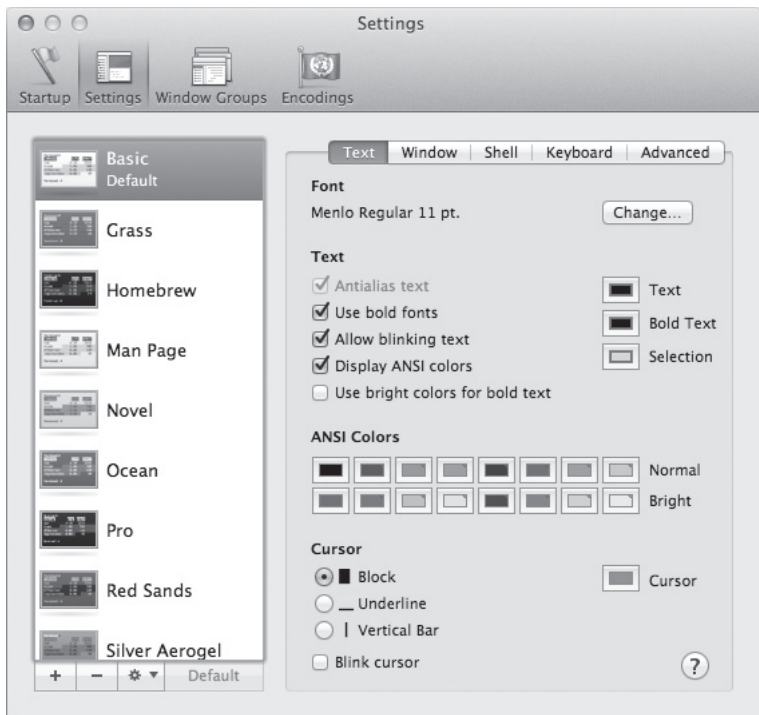
Pomocí dvou dalších párů rozbalovací nabídky, jednoho pro nové okno a druhého pro novou záložku, můžete zodpovědět dva dotazy. První: Chcete, aby se nové okno či záložka otevřely se stejným nastavením jako stávající aktivní okno či záložka, nebo s výchozím nastavením? Druhý: Chcete, aby se nové okno či záložka otevřely se stejným pracovním adresářem jako stávající aktivní okno či záložka, nebo s výchozím pracovním adresářem?

Nastavení (Settings)

Tato záložka je srdcem všech nastavení Terminálu. Ve sloupci vlevo vám nabízí seznam kategorií nastavení, v pravém pak vidíte aktuální volby příslušné kategorie. Terminál přichází

s několika přednastavenými kategoriemi a nabízí také možnost vytváření kategorií nebo jejich mazání prostřednictvím tlačítek **+** a **-** ve spodní části seznamu. Pro návrat zpět na výchozí nastavení zvolte možnost Výchozí hodnoty (Restore Defaults) z nabídky .

Abyste provedené změny viděli v Terminálu okamžitě, ověřte, zda aktuálně otevřené terminálové okno používá stejnou kategorii, kterou editujete.

Obrázek 16.8: Pomocí těchto nastavení můžete přizpůsobit vzhled a charakter Terminálu do nejmenších detailů. Později můžete jedním klepnutím v Inspektoru použít uloženou sadu nastavení pro existující okno (zvolte Terminál → Zobrazit Inspektor (Terminal → Show Inspector) nebo stisknete kombinaci kláves +I).

Text

Zde můžete ovlivnit nejen vzhled kurzoru, ale také typ písma a jeho barvu.

Poznámka: Vůbec nezáleží na tom, jaký typ fontu použijete – písmena budou vždy zarovnána vertikálně. I když tedy použijete proporcionální fonty (jako Courier, Monaco nebo Manlo, což jsou standardní fonty Terminálu), budou se vždy zobrazovat jako neproporcionální.

Okno (Window)

- **Záhlaví (Title).** Zapněte zde prvky, které chcete mít zobrazeny v záhlaví aktuálního terminálového okna. Pamatujte, že tato nastavení mohou být pro každou skupinu nastavení jiná.

- **Velikost okna (Windows Size).** Pole Velikost okna (Dimensions) ovlivňují jak šířku Terminálu (počet zobrazených sloupců znaků), tak i jeho výšku (počet viditelných řádků). Samozřejmě můžete kdykoli změnit velikost Terminálu tažením myši, ovšem tato nastavení ovlivní, jak velké bude každé nově otevřené okno.
- **Barva pozadí (Background Color).** Nejenom že můžete změnit barvu pozadí, ale můžete změnit také její *průhlednost*. Je to skvělé, když chcete některého z nováčků dostat údivem na kolena. Stačí táhnout posuvník myši a sledovat, jak se automaticky mění průhlednost aktivního okna a zůstává pouze text. Pokud se vám průsvitnost líbí, ale pozadí působí příliš rušivě, použijte posuvník pro ostření a pozadí rozostřete. (Pro aktivní a neaktivní okna můžete dokonce průhlednost a zaostření nastavit nezávisle.)

Tip: Tento efekt vypadá obzvláště dobře, pokud je pozadí Terminálu černé a barva písma je bílá nebo světle zelená.

- **Obrázek na pozadí (Background Image).** Pokud se při práci s příkazovou řádkou díváte raději na svoji oblíbenou měsíční krajinu nebo na některého ze sportovců, můžete odpovídající soubor zvolit zde. Vyberete-li celý adresář s obrázky, Terminál z něj vybere pozadí pro každé nově otevřené okno náhodně.
- **Znaková paměť (Scrollback).** Jak postupně prací v Terminálu zaplňujete jeho okno, starší řádky na vrcholu okna jej opouštějí. Když se chcete vrátit k těmto „zmizelým“ řádkům, potřebujete využít *Znakové paměti* Terminálu. Toto nastavení vám umožňuje určit, kolik paměti se pro tuto činnost použije. Nový Terminál uchovává řádky v této paměti velmi efektivně, tudíž zřejmě nebudete mít důvod toto nastavení měnit. Přesto pokud byste chtěli zobrazit všech milionu řádků z manuálových stránek, zcela jistě tento limit stačit nebude.

Poznámka: A jak takovou šílenost udělat? Jednoduše zadáním příkazu `find /etc/man-paths -type f -exec man -P cat {} \;`

Shell

- **Spuštění (Startup).** Zadejte zde nějaký unixový příkaz (například `cal -y`) a pokaždé, když otevřete nové okno Terminálu, uvidíte nejdříve výpis tohoto příkazu a poté prompt. (Chcete-li výstup bez nového promptu, vypněte Spustit v shellu (Run inside shell).)
- **Provést při ukončení (When the shell exits).** Toto nastavení určuje, co se stane po ukončení Terminálu (ten ukončíte zavřením jeho okna, konkrétněji zadáním příkazu `exit` nebo stisknutím `Control+D`).
- **Potvrdit uzavření (Prompt before closing).** Některé příkazy zadané v Terminálu mohou běžet až překvapivě dlouho. V některých případech se může stát, že zavřete okno v době, kdy některý z těchto příkazů ještě pracuje (tím by došlo k jeho násilnému ukončení a ztrátě dat, se kterými pracoval). Pokud zvolíte toto nastavení, Terminál se vždy před ukončením zeptá, zda to skutečně chcete udělat.

Klávesnice (Keyboard)

Toto nastavení umožňuje editovat klávesové zkratky, které můžete použít pro navigaci v okně Terminálu. Čím častěji budete pracovat v Terminálu, tím častěji budete používat více a více klávesových zkratk.

Tip: Někteří pravověrní „unixáci“ jsou často tak frustrováni z nezvyklého umístění klávesy Control na appleovských klávesnicích, že nechtějí Macy používat. Používají totiž tuto klávesu tak často, že nad jejím umístěním již vůbec nepřemýšlí.

Tento problém je ale velmi snadno řešitelný. Stačí, když v Předvolbách systému (System Preferences) na panelu Klávesnice a myš (Keyboard & Mouse) klepnete na Modifikační klávesy (Modifier Keys) a následně prohodíte funkce kláves Control a Caps Lock.

Skupiny oken (Window Groups)

Jakmile proniknete do tajů Terminálu, jistě skončíte s mozaikou několika oken Terminálu rozložených všemožně po pracovní ploše – kromě hlavního terminálového okna budete mít otevřeno několik oken s manuálovými stránkami, okno s přehledem všech běžících procesů a další. Každé okno může mít jiné barevné schéma i typ písma.

Vždy když Terminál otevřete, zobrazí se jeho okna tak, jak jste je zanechali před zavřením. Zásahu na tom má funkce systému Lion Obnovit (Resume). Někdy však můžete chtít, aby byla sestava oken taková, jaká byla na začátku předchozí relace. Byla by škoda, kdybyste ji po zavření Terminálu ztratili. Naštěstí se toho nemusíte bát, a to díky funkci Skupiny oken (Window Groups).

Zvolte Okno → Uložit okna jako skupinu (Window → Save Windows as Group) a zadejte název skupiny. A od této chvíle můžete kdykoli své mistrovské rozložení oken snadno zopakovat prostřednictvím Okno → Otevřít skupinu oken (Window → Open Window Group), kde zvolíte název skupiny. (Na rozdíl od oken vrácených funkcí Obnovit (Resume) nebudou v těchto oknech jejich původní výstupy. Všechny příkazy nakonfigurované jako příkazy ke spuštění při nastartování okna zobrazí své vlastní výstupy.)

Záložka Skupiny oken (Window Groups) je pak místem, kde můžete tyto skupiny prohlížet a mazat v případě, kdy je nepotřebujete. Pomocí rozbalovací nabídky můžete nastavení skupiny vyexportovat do souboru a použít jej na jiných počítačích nebo pro jiné účty.

Připojit k serveru (Connect to Server)

Pokud se pomocí Terminál připojujete k jinému počítači na síti, což je docela běžné, používáte obvykle příkazy *ssh* nebo *ftp* následované síťovou IP adresou druhého počítače. Můžete napsat také síťové jméno počítače, například *ssh berth.aacmeco.com* nebo *ssh 192.168.43.76*.

Problémem je, že číselná IP adresa se může čas od času měnit a pro mnohé z nás je obtížné si ji zapamatovat. Aby bylo propojení v lokální síti jednodušší, používá Terminál magickou technologii nazvanou Bonjour – službu, která automaticky objeví přítomnost ostatních počítačů v síti a přiřadí jim snadno zapamatovatelná jména. Bonjour vám umožní procházet ostatní Macy v síti přímo z prostředí Finderu (kapitola 13).

Pro začátek zvolte Soubor → Nové připojení k serveru (File → New Remote Connection) a pokračuje podle obrázku 16.9.

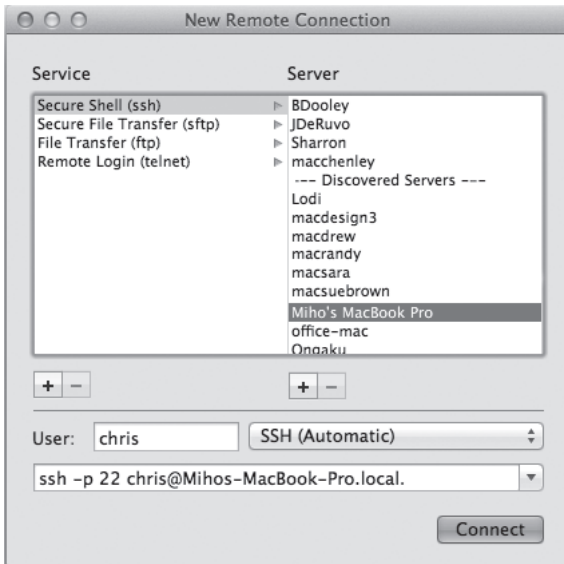
Tip: Můžete se připojit také k počítači, který nepoužívá systém Bonjour, musíte však jeho adresu zadat ručně klepnutím na tlačítko **+** ve spodní části okna. Všechny příkazy zadané v textovém poli ve spodní části budou přidány do rozbalovací nabídky. Odtud ji můžete později kdykoli vyvolat.

Terminálové tipy a triky

Po chvíli používání Terminálu se jistě budete cítit dostatečně silní v kramflecích, abyste zvládli několik užitečných tipů.

Rozdělení oken

Pokud vyberete Okno → Rozdělený panel (Window → Split Pane) nebo stisknete kombinaci kláves **⌘+D**, rozdělíte okno Terminálu na horní a dolní panel. Toto se hodí v situaci, kdy máte některé skripty spuštěny stále. V obou panelech se odzrcadlí stejný příkaz, ale v každém panelu se můžete přesunout na jiné místo a sledovat tak různé části výstupu současně.

Obrázek 16.9: V levé části zvolte požadovanou službu, vpravo pak vidíte seznam počítačů v lokální síti, ke kterým je možné se prostřednictvím Terminálu připojit (pro tyto počítače jsou zaškrtnuty políčka Vzdálené přihlášení (Remote Login) na panelu Sdílení (Sharing) v Předvolbách systému (System Preferences)). Vždy po klepnutí na službu v levé části se změní seznam počítačů vpravo podle toho, zda příslušnou službu nabízejí nebo ne. Před připojením zapište uživatelské jméno pro připojení do textového pole Uživatel (User) a klepněte na tlačítko Připojit (Connect).

Přepínání oken

Mezi svými terminálovými okny se můžete přepínat klávesami $\mathbb{C}+1$, $\mathbb{C}+2$ a tak dále (až po $\mathbb{C}+9$). Jednotlivá okna můžete snadno rozpoznat tak, že jim v předvolbách nastavíte zobrazovat klávesu Command v titulkovém pruhu.

Přerušovaný výběr

Můžete zvolit několik různých bloků textu stejně jako třeba ve Wordu nebo v TextEditu. Pro obdélníkový výběr táhnete myší při současném držení klávesy Option. Pro výběr více obdélníkových bloků podržte klávesu Option+ $\mathbb{C}$ a táhnete. Po dokončení výběru můžete vybraný text snadno přenést do schránky.

Unixové nástroje, které lze spustit poklepaním

Mnoho lidí si myslí, že unixové aplikace mohou běžet pouze v textovém prostředí Terminálu. Mohou se ale objevit také ve Finderu jako běžné ikony – a vy na ně můžete poklepat a spustit je stejně jako kterýkoli program pro Mac OS X. Tento trik však není účinný pro aplikace a příkazy, které vyžadují zadání parametru. Ale pro některé, jako je například *cal*, je poklepaní skvělým způsobem spuštění, zvláště pokud jsou v Docku.

Abyste mohli spustit unixový program myší, musíte jej nejdříve najít. Nemusí to být vždy snadné, protože adresářová struktura Mac OS X (a především jeho unixové části) připomíná malý labyrint.

Ale proč se nezeptat Terminálu na adresář, ve kterém se tento příkaz ukrývá? Použijte příkaz *which cal*, načež vám Terminál odpoví: `/usr/bin/cal` – což je cesta k hledanému souboru.

Abyste se někam dostali, použijte příkaz *open* v Terminálu, například takto: `open /usr/bin`. Otevře se okno Finderu s adresářem, uvnitř kterého najdete příkaz *cal* reprezentovaný malou ikonou. Přetáhněte jeho ikonu do Docku.

Pokaždé když nyní klepnete na tuto ikonu v Docku, otevře se nové okno Terminálu a automaticky se zobrazí kalendář na aktuální měsíc. Ušetřili jste tak několik vteřin ve srovnání s tím, když byste spouštěli grafickou aplikaci iCal.

Služby pro Terminal

Lion nabízí několik nových užitečných služeb (Services) pro terminálové aplikace (více o službách v kapitole 8).

Poznámka: Tyto služby najdete, teprve když navštívíte Předvolby systému → Klávesnice → Klávesové zkratky (Systém Preferences → Keyboard → Keyboard Shortcuts). Klepněte na Služby (Services) v levé části a prohlédněte si seznam Soubory a složky (Files and Folders) vpravo.

- **Nový terminál ve složce, Nové podokno terminálu... (New Terminal at Folder, New Terminal Tab at Folder).** Po zvolení adresáře ve Finderu můžete otevřít nové okno či novou záložku Terminálu tak, že z nabídky Finder → Služby (Finder → Services) vyberete název příslušné služby.

- **Otevřít stránku nápovědy, Hledat na stránkách náp. (Open man Page in Terminal, Search man Pages in Terminal)** Začněte výběrem textu v programu, který spolupracuje se službami. Uvedené služby otevrou nové okno Terminálu, ve kterém se k vybranému textu zobrazí buďto text stránky manuálu (pokliže existuje) nebo výstupní text příkazu `man -k`.

Změna práv

Přestože jsou *práva* většinou neviditelná, jsou velmi důležitá jak pro Unix, tak i pro Mac OS X. Tato práva říkají o každé ze složek i každém ze souborů, který z uživatelů je může pouze číst, změnit jejich obsah nebo je smazat z disku. Práva jsou základním kamenem hned několika důležitých funkcí systému Mac OS X, včetně oddělení uživatelských účtů a ochrany samotného systému před destruktivními zásahy.

Jak již víte z kapitoly 12, můžete si práva každého souboru nebo složky otevřít prostřednictvím Soubor → Informace (File → Get info) z Finderu. Ale ani zde nevidíte úplně všechna přístupová práva, která vidí unixové srdce vašeho Maca. Představte si, že jste správcem počítačové učebny vybavené pětadvaceti počítači Mac. Na každém z nich je vytvořen standardní účet (více v kapitole 12) pro pět studentů, staráte se tedy celkem o 125 uživatelských účtů.

Chvilí poté, co studenti zasednou k počítačům, zaslechnete podivné chichotání, které příliž nekoresponduje se zadáním nudného ekonomického referátu, který mají studenti zpracovávat. Přeběhnete na druhý konec učebny – a co nevidíte: iChat! Deprimování komentáři studentů týkajícími se vašeho vzhledu a módního vkusu se zařeknete, že ten hrozný program již nikdy nepoužijí.

Nyní máte několik možností:

- **Smažte iChat ze složky Aplikace (Applications).** Bohužel členové odpoledního počítačového kroužku přijdou o možnost vzájemné komunikace (vždyť přece na sebe nebudou pokřikovat slovně, vždyť je jednadvacáté století!).
- **Použijte rodičovskou kontrolu.** Můžete otevřít Předvolby systému (System Preferences) a klepnout na Rodičovský dohled. A nyní pokračujete v klepání tak dlouho, až ze seznamu povolených aplikací ve Finderu odeberete možnost spouštět iChat. To vše zopakujete pouze 124krát. (Ačkoli, je pěkné, že to pomocí sdílení obrazovky můžete udělat vzdáleně.)
- **Koupíte, nainstalujete a nakonfigurujete Mac OS X Server.** Poté můžete vytvářet skupiny uživatelů a nastavovat jejich práva z pohodlí učitelského počítače (za licence se však nedoplatíte a školení také nebudou zdarma).
- **Použijete Terminál.** Přijdete ke každému z Maců, otevřete Terminál a zadáte jednoduchý příkaz, který upraví práva pro spouštění aplikace iChat běžných uživatelů (členů počítačového kroužku pracujících pod jinými účty se změna vůbec nedotkne). To vše zopakujete pouze čtyřiadvacetkrát.

Ve skutečnosti nemusíte ani všechny počítače obcházet: můžete použít protokol *ssh* spustit příslušný příkaz vzdáleně na všech počítačích z jednoho místa. V kapitole 21 se o vzdáleném přístupu dozvíte více.

Toto samozřejmě není naprosto nejlepší řešení naší situace, bude však dobře funkční a skvěle reprezentuje skutečné možnosti práce s uživatelskými účty v Terminálu.

Poznámka: Originální unixová přístupová práva jsou velmi starou záležitostí a i v Mac OS X slouží velmi dobře. Ale Leopard (Mac OS X 10.5) jejich možnosti ještě dále rozšířil nadstavbou zvanou Seznam kontroly přístupu (ACL – Access Control List). Ta umožňuje daleko jemnější nastavení jednotlivých práv, jak je popsáno na straně ***534***.

Ne všechny soubory na Macu využívají ACL, ale pokud mají tato práva nastavena, pak je ACL nadřazeno unixovým přístupovým právům. Chcete-li získat další informace o ACL, stáhněte si přílohu Access Control List této kapitoly ze stránky Missing CD na webu www.missingmanuals.com.

Prohlížíme práva

Když klepnete ve Finderu na ikonu souboru, otevře se jako program nebo jako dokument uvnitř programu.

Ale většina aplikací v Mac OS X je ve skutečnosti pouze složkami obsahujícími soubory potřebné pro chod aplikace. Uvnitř této složky, nebo také *balíčku*, je však také samotný spustitelný program aplikace: ten, který Finder po klepnutí na ikonu skutečně spustí. Pokud u tohoto vnořeného programu vypnete *práva pro spouštění*, zabráníte Finderu jej spustit. A jako v příkladu s učebnou můžete vypnout tato práva pouze pro některé uživatelské účty.

Pro kontrolu práv aplikace iChat otevřete složku Aplikace (Applications). Klepněte na ikonu iChat pravým tlačítkem myši a z kontextové nabídky zvolte možnost Zobrazit obsah balíku (Show Package Contents). Otevře se nové okno Finderu s ukrytým obsahem aplikace.

Otevřete podsložku MacOS ve složce Contents a najdete spustitelný program aplikace iChat. *Můžete* zobrazit práva tohoto souboru prostřednictvím Soubor → Informace (File → Get Info).

Unixová cesta je však rychlejší. Otevřete Terminál a použijte známý příkaz *ls*:

```
ls -l /Applications/iChat.app/Contents/MacOS
```

Parametr *-l* říká příkazu *ls*, aby vypsal podrobný výpis včetně uživatelským práv. Jako výsledek dostanete podobný výpis:

```
total 4544
-rwxr-xr-x 1 root wheel 5989968 Jul 20 11:50 iChat
```

Z výpisu můžete vidět, kolik místa na disku zabírají všechny soubory v adresáři, 4544. (Měřeno v 512bytových blocích; pro výpis v kilobajtech přidejte za příkaz parametr *-k*. Od dob systému Snow Leopard začal Apple šetřit místo na disku tím, že mnoho systémových souborů komprimuje. To je důvod, proč velikost místa na disku a skutečná velikost obsahu adresářů někdy nesedí. Například TextEdit má ve Finderu velikost 9 MB, zatímco Terminál ohlásí pouze 3,9 MB.)

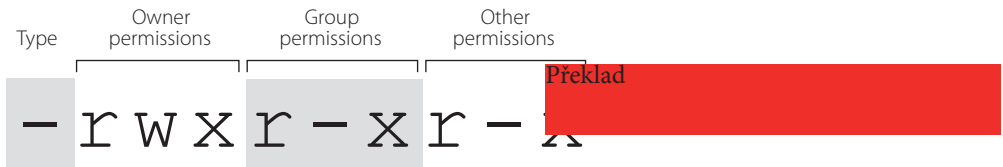
Na dalším řádku vidíte jméno obyvatele vypsaného adresáře: *iChat*. Ale co je ten podivný shluk písmen *-rwxrwxr-w*? Copak se nám Terminál dočista pomátá?

Ne, nebojte se o něj; jedná se o unixovou zkratku typu a práv souboru. Podrobněji rozepsanou ji můžete vidět na obrázku 16.10.

- **Type.** První znak reprezentuje *typ souboru* – většinou zde můžete vidět **d** (pokud se jedná o adresář), **l** (pokud jde o zástupce) nebo, jako v tomto případě, **pomlčku** (pokud jde o soubor).
- **Unixová práva.** Když jsou napsány pohromadě (přesně takto: *rwxr-xr-x*), představuje těchto devět znaků aktuální přístupová práva k souboru, jak je podrobněji vysvětleno dále v této sekci.
- **Majitel.** Terminál také rozlišuje, který uživatelský účet je majitelem souboru nebo adresáře. Ve většině případů je jím ten, kdo soubory fyzicky na disku vytvořil. Pamatujte, že uživatel *root* znamená, že soubor vytvořil sám Mac OS X. A to proto, aby důležité systémové součásti nemohli vymazat ani administrátoři.

Poznámka: V okně Informace ve Finderu můžete vidět vlastníka souboru jménem Systém. Je to pouze přezdívka Finderu pro unixového uživatele root.

Obrázek 16.10: Unixová práva nejsou jen náhodným shlukem znaků. Znaký jsou rozděleny do tří sekcí, které určují, co je který z uživatelů oprávněn se souborem nebo adresářem provádět.

- **Skupina.** Za jménem majitele je jméno skupiny, do které majitel patří. Je zde vypsána vždy skupina s nejvyššími oprávněními; skupina *admin* obsahuje všechny administrátory.
- **Cesta.** Poslední částí zápisu je relativní cesta k souboru nebo adresáři.

Unixová práva

Abyste pochopili devítiznakový popis unixových práv souboru, budete potřebovat dobrou znalost kapitoly 12. Najdete tam, jak se vytvářejí soubory a adresáře nebo jak se nastavují přístupová práva k těmto souborům pro různé skupiny uživatelů. Ve skutečnosti můžete oprávnění udělit třem různým skupinám lidí: vlastníkovi (obvykle vám), vaší skupině nebo všem ostatním.

Sloupce unixových práv se skládají ze tří skupin (obrázek 16.10), které odpovídají třem kategoriím uživatelů: *vlastník, skupina a kdokoli jiný*.

V rámci každé skupiny popisují tři znaky práva – číst (r), zapisovat (w), spouštět (x) – pro příslušnou skupinu uživatelů. Pokud je tedy na příslušném místě vypsán příslušný znak, jsou tato práva nastavena. Pokud je místo nich zobrazena *pomlčka*, znamená to, že toto právo příslušná skupina uživatelů nemá. Na obrázku 16.10 můžete vidět, že pokud jste majitelem souboru, můžete s ním provádět úplně vše – a to proto, že sekce majitele neobsahuje žádné pomlčky.

V ostatních sekcích také vidíte písmeno *x*, což znamená, že tento soubor může spustit kdokoli. Tam, kde je uvedeno také *w*, by uživatel (root) teoreticky mohl soubor měnit (ačkoliv by k tomu nikdy neměl důvod).

Všechny formy přístupu – čtení, zápis i spouštění – mají trochu odlišný význam v závislosti na tom, zda jsou přiřazeny k souboru nebo k adresáři:

- **Právo čtení** u *souboru* znamená, že jej můžete otevřít a přečíst (například v případě aplikace jako je iChat systém potřebuje „číst“ soubor proto, aby jej mohl spustit). Avšak u *adresáře* (složky) právo čtení znamená, že je možné zobrazit jeho obsah (v Terminálu pomocí příkazu jako je *ls*).
- **Právo zápisu** u *souboru* znamená, že můžete měnit jeho obsah a poté tyto změny uložit. Právo zápisu k *adresáři* znamená, že do adresáře můžete přidat další soubory (nebo složky), přejmenovat je nebo smazat. (Toto se nemusí týkat podadresářů.)

Poznámka: Vypnutí práva zápisu pro soubor neznamená vždy jeho ochranu proti smazání. Pokud je totiž právo zápisu povoleno pro adresář, ve kterém se soubor nachází, je i takový soubor smazatelný!

Chcete-li soubor ochránit před smazáním, musíte jinými slovy řečeno rovněž věnovat pozornost nastavení přístupu k adresáři, v němž se soubor nachází.

- **Právo spouštění** u souboru (aplikace) znamená, že jej uživatelé mohou spustit. (Ve skutečnosti Unix rozezná aplikaci od obyčejného souboru tím, že zkontroluje stav tohoto nastavení.)

Samozřejmě však není jednoduše možné „spouštět“ adresář. Jestliže je příznak *x* nastaven u adresáře, jde o adresář, který lze *vyhledat* (na rozdíl od práva *spouštět*). Znamená to, že ho můžete použít jako pracovní adresář prostřednictvím příkazu *cd*. Pokud nemáte povoleno právo pro čtení obsahu složky, nemusíte vidět její obsah, ale můžete do ní kopírovat soubory nebo složky (pokud znáte úplnou cestu).

Pátráme po skupinách

Zpět k úkolu zabránit nezbedným studentům spouštět aplikaci iChat. Písmeno *x* v každé kategorii uživatelů znamená, že kdokoli z jejich členů může tuto aplikaci spustit. Vaším úkolem je změnit nastavení tak, aby iChat mohli spouštět pouze členové skupiny Admin, nikoli ostatní (Standard).

Jak jsme viděli, nastavení práv každého souboru identifikuje jak majitele souboru, tak i příslušnou skupinu. Aplikaci iChat vlastní uživatel patří do skupiny *wheel*, ale jak byste očekávali, třída uživatelů Admin je částí skupiny *admin* (tedy ne částí *wheel*). Chcete-li povolit spouštění programu pouze administrátorům a všem ostatním ve skupině *admin*, musíte rovněž změnit skupinu daného uživatele *admin*.

Nyní musíte pouze zajistit, aby ostatní uživatelé (Standard) nebyli členy skupiny *admin*. To zjistíte snadno.

Abyste zjistili, do které skupiny uživatelů patříte, otevřete Terminál, zadejte příkaz *id* a stiskněte klávesy Return. Na následující řádce vypíše Terminál seznam, na jehož začátku je jméno vašeho účtu (váš identifikátor uživatele, *uid*), za nímž následuje název vaší primární skupiny (váše *gid*). Za ní jsou uvedeny názvy všech skupin, které obsahují váš účet. (Mac odkazuje na účty a skupiny pomocí čísel, která jsou zde uvedena.) Máte-li účet Administrator, bude to vypadat asi takto: `uid=506(chris)gid=20(staff)groups=20(staff),217(com.apple.access_loginwindow),402(com.apple.sharepoint.group.1),403(com.apple.`

```
sharepoint.group.2),401(com.apple.access_screensharing),12(everyone),33(_appstore),61(localaccounts),79(appserveruser),80(admin),81(_appserveradm),98(_lpadmin),100(_lpoperator),204(_developer).
```

Vy však stále potřebujete zjistit, která skupina obsahuje běžné uživatele bez administrátorských práv (*Standard*). Pokud chcete zjistit skupinu, do které patří jiný uživatel, zadejte příkaz *id casey* (nebo jiné jméno uživatele, jehož zařazení chcete zjistit). Pravděpodobně uvidíte, že Casey nepatří do administrátorské skupiny. A toto zařazení je cizí všem uživatelům se standardním uživatelským účtem. (Dávate-li přednost úspornějšímu výstupu, podobně použitý příkaz pro skupiny zobrazí pouze názvy skupin.)

Ano, chápete správně: skupina *admin* obsahuje skutečně pouze administrátory. V terminologii uživatelských práv to tedy znamená, že běžní uživatelé (*Standard*) patří do kategorie *kdokoli jiný*.

Nyní již zbývá pro iChat pouze vypnout pro tuto skupiny (tedy pro kategorii *kdokoli jiný*) právo spouštění souboru, což zapříčiní, že aplikaci bude moci nadále spouštět (čili otevřít program) pouze vlastník souboru (*root*) nebo uživatelé patřící do stejné skupiny (*admin*). Ostatní uživatelské účty nebudou při pokusu o spuštění úspěšné.

chmod (změna unixových práv)

Unixovým příkazem pro změnu unixových práv je *chmod*. Podle našeho příkladu jej použijete takto:

```
chmod o-x /Applications/iChat.app/Contents/MacOS/iChat
```

Příkazový řádek začíná pochopitelně nejdříve samotným příkazem *chmod* a končí cestou k souboru iChat.

Mezi nimi jsou tři znaky určující tři skupiny unixových práv: *o-x*.

První znak, *o*, reprezentuje skupinu uživatelů, které se změna týká. Zde můžete zadat písmeno *u* reprezentující majitele souboru, *g* pro skupinu, *o* pro kohokoli jiného a *a* pro všechny tři skupiny současně.

Druhý znak určuje typ operace: zda práva přidáváte (pak použijete znaménko plus) nebo odebíráte (bude zde znak minus).

Poslední znak reprezentuje práva, která upravujete: *r* pro čtení, *w* pro zápis a *x* pro spouštění.

Příkaz *chmod* v tomto zápisu tedy říká systému „Odeber právo pro spouštění pro kohokoli jiného než majitele a jeho skupinu“, což je přesně to, co chceme udělat.

Právo pro změnu práv

Pokud použijete ze svého uživatelského účtu příkaz *chmod*, který je popsán výše, uvidíte pouze chybové hlášení (Operace není povolena, Operation not permitted). Je to proto, že změnu práv k souboru může provést pouze jeho majitel, což je v našem případě uživatel *root* (tedy samotný Mac OS X).

Jak vyřešit tento problém? Jedním z možných řešení je povolit účet uživatele *root* přímo v Předvolbách systému, jak je popsáno na straně *****671*****, a následně se přihlásit jako uživa-

tel root. Je to ale nejhorší možné řešení, protože povolení tohoto účtu je obrovským bezpečnostním rizikem.

Namísto toho vždy můžete otevřít okno Informace pro aplikaci iChat a zde se stát přímo vlastníkem souboru (musíte však zadat administrátorské heslo). Pak otevřete Terminál a zadejte znova příkaz *chmod* – a pokud jste se skutečně stali vlastníkem souboru iChat, změna se provede. Poté je vhodné opět změnit majitele souboru zpět na uživatele *root*.

Ale unixoví guru mají daleko rychlejší možnost, jak vše provést prostřednictvím několika písmen. Existuje totiž příkaz, který vykoná určený příkaz tak, jako by jej zadával přímo *root*. Tím příkazem je *sudo*.

sudo

Ano, *sudo* je skvělý příkaz. Ve skutečnosti je zkratkou anglických slov *superuser do* (do češtiny bychom jej mohli přeložit jako: *superuživatel přikazuje*), což znamená, že příkaz následující za příkazem *sudo* se provede pod účtem uživatele *root*. A to vše bez toho, abyste se vy sami stali superuživatelem.

Název tohoto příkazu je rovněž zajímavý, připomíná tak trochu výraz „pseudo“. Jako byste jednali pod pseudonymem a chtěli předstírat, že jste na chvíli superuživatelem.

Poznámka: Tento příkaz mohou v Mac OS X provést pouze členové skupiny administrátorů.

Pokud jste uživatelem *root* (nebo to pouze simulujete příkazem *sudo*), můžete měnit nastavení všech práv včetně těch, která vám brání měnit soubory v adresáři Aplikace (Applications).

Nyní tedy můžete změnit oprávnění i k souboru aplikace iChat. Chcete-li použít *sudo*, musíte před příkaz uvést *sudo* a mezeru:

```
sudo chmod o-x /Applications/iChat.app/Contents/MacOS/iChat
```

Vezmeme-li to krok po kroku, příkaz je složen z následujících částí:

- *Sudo*. „Dej mi moc udělat, cokoli se mi zalíbí.“
- *Chmod*. „Změň režim souboru ...“
- *o-x*. „...tímto způsobem: Odstraň právo spouštět pro ostatní...“
- */Applications/iChat.app/Contents/MacOS/iChat*. „...pro soubor zvaný iChat, který se nachází uvnitř adresáře Applications → iChat.app → ContentsAMacOS“.

Při prvním spuštění příkazu *sudo* se zobrazí upozornění, že jeho nesprávné použití může vést ke ztrátě dat nebo odstranění důležitých systémových souborů. Bude vám doporučeno, abyste znovu ověřili zadání příkazu. Další informace získáte zadáním příkazu *man sudo*. Budete-li chtít pokračovat, zadejte své heslo. Vykonání příkazu přerušíte stisknutím kombinace kláves Ctrl+C.

Řečeno jinými slovy: *sudo* je jedním z nejmocnějších příkazů unixového světa, otevře vám totiž přístup do všech částí souborového systému počítače s Mac OS X. Musíte si tedy dávat velký pozor, protože škody již nebudete moci napravit.

Po zadání tohoto příkazu jste nejdříve dotázáni na heslo, aby si systém ověřil, zda jste skutečně tím, za koho se chcete vydávat. Pokud zadáte jméno špatně, začne se odpočítávat pětimi-

nutový interval, v rámci kterého se další příkazy `sudo` nebudou na heslo dotazovat. Každým dalším příkazem `sudo` se pětiminutové okno obnovuje.

Posledním krokem je potom změnit skupinu `iChat` na `admin`.

chgrp (změna skupiny)

Unixový příkaz `chgrp` (anglicky *change group*) slouží ke změně skupinového vlastnictví souboru a provede následující:

```
sudo chgrp admin /Applications/iChat.app/Contents/MacOS/iChat
```

V této chvíli byste už měli umět uhodnout, že tento příkaz, který obsahuje `sudo`, vám dovolí změnit skupinové vlastnictví na administrátora souboru `/Applications/iChat.app/Contents/MacOS/iChat`.

Pokud se nyní někdo, kdo není administrátorem, pokusí otevřít `iChat`, bude ikona tohoto programu v Docku poskakovat, dokud na ni neklepnete. Potom `iChat` bezbolestně odumře.

Pokud chcete obnovit původní oprávnění, použijte stejné příkazy, ale v příkazu `chmod` nahraďte znak minus znakem plus takto:

```
sudo chmod o+x /Applications/iChat.app/Contents/MacOS/iChat
```

Potom znova spusťte příkaz `chgrp`, ale skupinu `admin` nahraďte skupinou `wheel`:

```
sudo chgrp wheel /Applications/iChat.app/Contents/MacOS/iChat
```

Poznámka: Apple takto přednastavil oprávnění záměrně. Důvodem je maximální možná bezpečnost. Ačkoli vaše změny neumožní nepříteli zmocnit se počítače okamžitě, není dobré tato oprávnění nechávat, pokud nejsou opravdu potřeba. Pokud použijete funkci Oprava oprávnění (Repair Permissions), vrátí se nastavení oprávnění pro `iChat` na původní hodnoty. Nezáleží na tom, zda funkci spustíte automaticky, což se děje při každé aktualizaci Mac OS X, nebo ručně pomocí Diskové utility (Disk Utility).

Hromadná ochrana souborů

Může se vám stát toto. Máte adresář naplněný stovkami souborů, například fotografiemi nahranými s digitálního fotoaparátu. Většina z nich je mizerná, ale ty, které jste pořídili v Tahoe (mají proto řetězec *Tahoe* v názvu), jsou nádherné. Tyto soubory chcete ochránit proti smazání, ale nechcete zaškrtnávat políčko Uzamčeno (Locked) pro každý soubor jednotlivě (blíže v části Zamčené soubory: příští generace na straně ***95***).

Opět, zde můžete používat Finder stejně, jako normální smrtelníci. Pomocí Spotlightu můžete vzít všechny soubory, jejichž název obsahuje řetězec *Tahoe*, v okně výsledků vyhledání je vyznačit, zvolit volbu Soubor → Informace (File → Get Info) a zaškrtnout políčko Uzamčeno (Locked) pro všechny soubory najednou. Ale pokud to uděláte pomocí Unixu, stává se to zajímavější.

Pokud ve Finderu zamknete soubor, ve skutečnosti mu přiřadíte unixový příznak *user immutable flag* (česky bychom mohli říci, že soubor se stane imunní vůči uživateli). Takto zabezpečený soubor odolá také administrátorům.

Příkaz, který stejnou funkci udělá v Unixu, se jmenuje *chflags*. Příkaz můžete doplnit třemi argumenty: vlastními parametry, souborovými parametry a cestou k souborům, jejichž příznak chcete změnit. V tomto případě se bude příznak jmenovat *uchg* (zkratka pro anglická slova *user changeable*, tedy *změnitelné uživatelem*).

Pro ochranu všech povedených fotek v našem adresáři poslouží jednoduchý příkaz: *chflags uchg ~/Pictures/*Tahoe**.

Hvězdičky v tomto zápise znamenají „použij všechny soubory, které mají v názvu Tahoe“. V běžném jazyce jste právě řekli: „Pro všechny obrázky Tahoe změň příznak nezměnitelné na uzamčeno (zaškrtni políčko Uzamčeno).“

Tip: Pro opětovné odemknutí souborů zamknutých příznakem *uchg* použijete stejný příkaz, pouze před příznak přidáte slůvko „no“ (ne): *chflags nouchg ~/Pictures/*Tahoe**.

PRO ZAČÁTEČNÍKY

Pozor na překlepy

Příkaz *sudo*, speciálně ve spojení s příkazem *rm*, může napáchat v systému nevratné škody. V případě překlepu totiž můžete smazat důležitý soubor nebo adresář zcela omylem.

Představte si příklad, kdy chcete například smazat adresář příkazem:

```
sudo rm -ri /Users/Jim/Pictures
```

... ale bohužel přidáte mezeru za první lomítko nějak takto:

```
sudo rm -ri / Users/Jim/Pictures
```

Víte, co se stane? Ano, právě jste v podstatě zformátovali všechny připojené pevné disky, a přišli jste tak o všechna data i o samotný operační systém!

Kvůli jediné mezeře navíc totiž příkaz *rm* jako první uvidí na místě pro vložení cesty zpětné lomítko, které v Unixu reprezentuje kořenový adresář. A příznak *-r* znamená „Všechny adresáře uvnitř“.

Dobrá věc je tedy přidávat alespoň příznak *-i*, který přinutí příkaz, aby si řekl o potvrzení před smazáním každého ze souborů nebo adresářů.

Pamětníci si jistě vzpomenou na první instalátor aplikace iTunes 2 z října 2001, který obsahoval drobnou chybu: mazal uživatelům data na pevných discích. A důvodem byl naprosto stejný překlep v příkazu *rm* tohoto instalátoru.

Výsledek si můžete prohlédnout přímo v Terminálu příkazem: *ls -lO ~/Pictures* (nebo jakýkoli jiný adresář). Jedná se o známý příkaz *ls* následovaný argumentem *-l* pro úplný výpis a nově také příznakem *-O*, který do výpisu přidá také příznaky.

V každém případě Terminál vypíše výpis podobný následujícímu:

```
total 830064
-rw-r--r- 1 chris chris - 158280000 Jun 16 20:05 Sunset.jpg
-rw-r--r- 1 chris chris uchg 58560000 Jun 16 20:05 Tahoe New-Moon.jpg
-rw-r--r- 1 chris chris uchg 107520000 Jun 16 20:05 Tahoe.jpg
-rw-r--r- 1 chris chris uchg 100560000 Jun 16 20:05 Buddy.jpg
```

Ve čtvrtém sloupci můžete vidět příznaky příslušných souborů. V tomto případě mají tři ze souborů nastaven příznak *uchg*, což znamená, že jsou tyto soubory zamčeny proti úpravám uživatele (pomlčka u prvního souboru znamená, že soubor nemá přiřazen žádný příznak).

Skrývání souborů

Vraťme se zpět do školní počítačové učebny. Studenti nechávají soubory a ikony rozházené po pracovní ploše a vás již nebaví po nich uklízet? Zkusili jste je varovat, napsat obrovský nápis na tabuli, a stále nic nezabírá? Najděte si několik minut a vyřešte problém s ikonami na ploše prostřednictvím Terminálu. Stačí použít známý unixový příkaz na pracovní plochu:

```
chflags hidden ~/Desktop/*
```

Tím nastavíte všem souborům příznak *skrytý*, který je novinkou právě v Leopardu. Příkaz nastaví tento příznak všem souborům v adresáři s plochou (díky zástupci v podobě hvězdičky), a proto všechny ikony zdánlivě zmizí. Soubory jsou však stále na svém místě, jen je nemůžete vidět ve Finderu.

Samozejmě pak můžete kdykoli soubory opět rychle obnovit: zadejte příkaz *chflags nohidden ~/Desktop/** a zobrazte tak opět všechny ikony.

20 užitečných unixových nástrojů

Doposud jste se seznámili s pouhou hrstkou unixových programů obsažených přímo v Mac OS X. Ano, *ls* a *sudo* jsou skutečně užitečné nástroje, ale jsou pouhým začátkem. Jakmile však překonáte začátečnickou úroveň Unixu a několik tematických webových stránek, určitě se seznámíte s větším množstvím unixových terminů a nástrojů.

Zde tedy máte přehled dalších zajímavých (a většinou velmi bezpečných) programů, které čekají pouze na vaše experimenty.

Tip: Pokud se po spuštění některého z následujících programů nevrátíte zpět do příkazové řádky, stiskněte klávesu *q* (někdy je také nutné napsat příkaz *quit*) a potom klávesu *Return*.

bc

Mac OS X a Windows nejsou jediné operační systémy, které jsou vybaveny jednoduchou kalkulačkou; podobně dobře je vybaven také Unix.

Pokud napíšete příkaz *bc* a stisknete *Return*, uvidíte krátkou informaci o autorských právech a pak... nic. Napište ale jakýkoli matematický příkaz, například $2+2$, $95+97+456+2-65$ nebo $(2*3)+165-95*(2.5*2.5)$ a stisknete klávesu *Return*. Na následující řádce *bc* vypíše výsledek výpočtu.

V počítačovém zápisu znamená hvězdička matematickou operaci násobení a lomítko dělení. Mějte na paměti, že *bc* také správně interpretuje posloupnost matematických operací: tedy že násobení je nadřazeno sčítání a podobně. Více informací a tipů nebo triků najdete v nápovědě (zadejte příkaz *man bc*).

kill

Mac OS X nemá nedostatek nástrojů pro násilné ukončení aplikace, která přestala reagovat, nebo se zbláznila. Můžete použít Vynutit ukončení z prostředí Finderu nebo unixový příkaz *kill*.

Program *kill* zkrátka zabije příkaz přímo z prostředí Terminálu nebo prostřednictvím SSH také ze vzdáleného počítače (více o vzdáleném přístupu najdete v kapitole 21). Vše, co musíte udělat, je napsat příkaz *kill* následovaný identifikačním číslem programu.

A jak zjistíte toto ID číslo? Můžete začít příkazem *top* (popíšeme si jej za moment), jehož první sloupec zobrazí PID (ID procesu) každého běžícího programu.

Tip: Pokud nepoužijete příkaz *sudo*, můžete použít příkaz *kill* pouze pro programy, které „vlastníte“ – tedy programy, které jste sami spustili pod svým uživatelským účtem. Operační systém sám – uživatel *root* – vždy spouští programy s právy uživatele.

Pokud slyšíte unixové fandy mluvit o okamžitém zabití, budou mít na mysli použití příkazu *kill* následované parametrem *-9*. Tento parametr znamená, že má příkaz pro ukončení aplikace nejvyšší prioritu (nelze jej „zachytit“ ani ignorovat).

Pokud tedy příkazem *top* zjistíte, že neposlušná aplikace má ID číslo například 753, pak ji násilně ukončíte příkazem *kill 753* a stiskem klávesy Return. Pokud se zdá, že stále žije, přidejte příznak *-9* takto: *kill -9 753*. Nyní by měl být program definitivně ukončen. Možná jej budete muset zadat ještě jednou, dokud nezískáte zprávu, že takový proces již neexistuje.

Tip: Pokud pro vás toto znamená příliš mnoho práce, můžete použít příkaz *killall*. Tento k provedení špinavé práce vyžaduje pouze název procesu, kterého se chcete zbavit. Chcete-li pomocí příkazu *killall* zabít například proces BeepKeeper Pro, zadejte *killall 'BeepKeeper Pro'*. (V příkazu *killall* můžete použít také parametr *-9*.)

Uvědomte si, že příkaz *killall* není tak vybíravý jako příkaz *kill*. Jak již napovídá jeho název (v překladu „zabít vše“), zabije všechny instance aplikace, nebo alespoň ty, které máte právo eliminovat. Řekněme například, že je někdo přihlášen pomocí sdílení obrazovky (Screen Sharing) a také používá BeepKeeper Pro. Pokud je *killall* spuštěn pod uživatelem *root*, zabije relaci BeepKeeper Pro jak onoho uživatele, tak i vaši vlastní.

open

Žádný operační systém by nebyl plnohodnotný, kdyby nedokázal spouštět uživatelské programy a aplikace. V Unixu použitým v Mac OS X je jednoduchý příkaz pro spuštění aplikace: *open -a*, například tedy *open -a Chess*. Parametr *-a* oznamuje, že spouštíte aplikaci na základě jejího dokumentu, a určuje v jaké aplikaci se má spustit: *open -a Preview FunnyPhotoOfCasey.tif*.

Tip: Pokud použijete parametr *-e*, pak se dokument otevře v aplikaci TextEdit (nebo v kterékoli jiné, kterou máte nastavenou jako výchozí pro zpracování textu), například takto: *open -e Diary.txt*. Tento parametr vám tedy umožní otevřít soubor v TextEditu, aniž byste museli napsat příkaz TextEdit do příkazového řádku.

Skutečná užitečnost nemusí být viditelná na první pohled, ale představte si například situaci podobnou této: zvolte ve Finderu složku se stovkami HTML souborů, které obsahují slovo „Sequoia“ v názvech. Máte je zobrazit ve webovém prohlížeči Firefox, bez ohledu na aplikaci, která je aktuálně asociována s tímto typem souborů. Můžete to provést za pomoci vyhledávací Spotlight, ale zabere to minimálně několik kroků. V Terminálu stejnou práci udělá jeden jediný příkaz: `open -a Firefox *Sequoia*`. A je hotovo!

Samozřejmě nebudete zřejmě běžně spouštět programy a dokumenty z prostředí Terminálu, nicméně můžete alespoň vidět, jak užitečný může příkaz `open` být v případě, že se rozhodnete napsat automatický skript (který pak chcete automaticky spouštět prostřednictvím příkazu `launchd` (strana ***666***).

ps

Příkaz `ps` je další cestou, jak rychle prohlédnout soubory, které jsou právě spuštěny. Ve výpisu se zobrazí také skryté aplikace, a můžete tak zjistit také jejich ID čísla (kompletní výpis získáte přidáním parametrů `-e` a `-f` takto: `ps -ef`). Úplný popis těchto a dalších parametrů získáte tím, že zadáte příkaz `man ps` a stisknete klávesu Return.

shutdown

Je neuvěřitelně jednoduché vypnout Maca prostřednictvím příkazu z nabídky. Ale použití příkazu `shutdown` z prostředí Terminálu doplněného o parametr `-h` má své výhody. Jednou z nich je možnost určit, kdy se má počítač skutečně vypnout:

- **Nyní (Now).** Můžete nyní počítač vypnout příkazem `shutdown -h now` (ve skutečnosti však může tento příkaz zadat pouze superuživatel root, kterým se nejdříve musíte stát příkazem `sudo shutdown -h now` následovaným zadáním uživatelského hesla).
- **Dnes později.** Zadejte místo příkazu `now` čas, kdy se má počítač vypnout. Zadejte `sudo shutdown -h 2330`, pokud jej chcete vypnout půl hodiny před půlnocí.
- **Kdykoli v příštích sto letech.** Pokud chcete počítač vypnout například devátého prosince 2012 v pět hodin odpoledne, zadejte příkaz `sudo shutdown -h 1212091700` (číselný kód znamená rok[poslední dvojčíslí]:měsíc:den:hodina:minuta).

Tip: Jakmile uvedete automatické vypnutí do pohybu, nemůžete jej nijak jednoduše zastavit. Musíte použít příkaz `kill` k zabíjení `shutdown` procesu. Abyste našli ID číslo procesu `shutdown`, použijte například příkaz `top` nebo `ps`.

Navíc můžete použít další užitečné parametry:

Pokud namísto parametru `-h` zadáte `-r`, provede příkaz `shutdown` pouze restart počítače namísto jeho vypnutí, například procesem `sudo shutdown -r now`.

Můžete také použít příkaz `shutdown` a nechat jej upozornit uživatele připojené prostřednictvím sítě bez toho, abyste počítač vypnuli: `sudo shutdown -k now`.

Příkaz `shutdown` je ale nejužitečnější tehdy, když potřebujete vypnout počítač prostřednictvím vzdáleného síťového připojení nebo Internetu. To znamená, že k zadání tohoto příkazu můžete použít `SSH` (více najdete v kapitole 21).

tar, gzip, zip

Již víte, jak Mac OS X dokáže vytvářet například komprimované .zip archivy?

Komprimovat a dekomprimovat soubory můžete také z prostředí Terminálu. Pro zabalení souboru do archivu pouze zadejte příkaz *gzip* následovaný mezerou a poté cestou k souboru, který chcete zabalit (anebo jej přetáhněte přímo z Finderu do okna Terminálu). Když stisknete Return, Mac OS X zkomprimuje soubor.

Zatarování souborů nebo složky (zkombinování jejich obsahu do jediného souboru – v unixové hantýrce nazvaného *tarballu*) je trochu komplikovanější. Musíte totiž zadat také název souboru, který se má vytvořit, například takto: *tar -cf Memos.tar /Users/chris/Memos*.

Ke zkombinování souborů a jejich zabalení prostřednictvím programu *zip* zadejte příkaz *zip StaffordLake.zip Stafford** (který zkompile všechny soubory, jejichž název začíná slovem *Stafford*).

To však platí pouze pro soubory, pro zazipování složky musíte použít parametr *-r*, například: *zip -r Memos /Users/chris/Memos*.

V každém případě však po přepnutí do Finderu uvidíte, že soubory jsou zkomprimovány (mají příponu *.gz*), zkombinovány (mají příponu *.tar*) nebo obojí (mají příponu *tar.gz* nebo *zip*).

Naneštěstí však příkazová řádka *zip* ani utilita *gzip* nepracují správně s rozšířenými parametry souborů a složek (blíže v následujícím textu), tudíž je vhodnější použít pro zkombinování systémových souborů dvojici aplikací *tar* a *gzip*. Takto zpracované archivy dokáže také rozbalit Finder jednoduše dvojitým klepnutím myši. Tyto utility je možné použít rovněž k otevření zkombinovaných nebo zkomprimovaných souborů, ale pokud nejste dostatečně opatrní, mohou snadno přepsat již existující soubory stejného jména. Proto raději použijte Finder nebo StuffIt Expander.

Poznámka: Příkaz *gzip* vymaže originální soubor po jeho zkomprimování. Příkazy *tar* a *zip* ponechají soubory na jejich původním místě.

---

top (výpis procesů)

Když zadáte příkaz *top* a stisknete Return, uvidíte přehlednou tabulku spouštěných programů včetně systémových procesů, o kterých jste doposud možná ani neměli tušení (obrázek 16.11).

Uvidíte také přehledné statistiky o vašem počítači: kolik paměti využíváte, kolik výkonu počítače právě využíváte. Řečeno jinými slovy je příkaz *top* alternativou k aplikaci Activity Monitor.

Tip: Pokud zadáte příkaz *top -u*, uvidíte seznam aplikací seřazených podle výkonu, který aktuálně spotřebovávají. Pokud se tedy váš počítač významně zpomalil, snadno tak zjistíte, která aplikaci si zaslouží smrt příkazem *kill*.

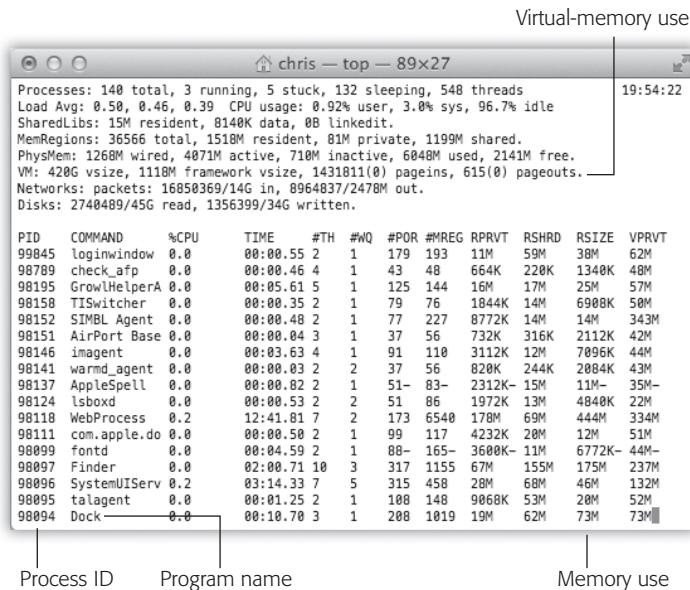
xattr (rozšířené atributy)

Příkaz *xattr* umožňuje prohlížet a měnit rozšířené atributy souborů a adresářů. Atributy jsou neviditelná metadata, která uchovávají mnoho atributů pro každý ze souborů – například typ digitálního fotoaparátu u fotek nebo žánr u písničky z iTunes (kapitola 3 vysvětluje atributy souborů mnohem podrobněji).

Spuštění příkazu *xattr* * vypíše všechny soubory v aktuálním adresáři a jejich atributy. Pokud jej spustíte například ve složce se soubory staženými z Internetu, můžete vidět výpis podobný tomuto:

```
vladA.janeceks-maC.mini:Downloads schotek$ xattr *
FON Macspot Installer.dmg: com.apple.FinderInfo
FON Macspot Installer.dmg: com.apple.quarantine
Jak_se_co_CD.fl v: com.apple.metadata:kMDItemWhereFroms
Jak_se_co_CD.fl v: com.apple.quarantine
Jak_se_co_Chleba_070319.fl v: com.apple.metadata:kMDItemWhereFroms
Jak_se_co_Chleba_070319.fl v: com.apple.quarantine
Jak_se_co_Cokolada_070627b.fl v: com.apple.metadata:kMDItemWhereFroms
Jak_se_co_Cokolada_070627b.fl v: com.apple.quarantine
```

Vidíte pouze čtyři soubory, u každého z nich má však každý z rozšířených atributů svůj řádek. U všech si můžete všimnout atributu „com.apple.quarantine“.

Obrázek 16.11: Příkaz *top* zobrazuje informace na celé ploše obrazovky a automaticky v intervalech upravuje aktuální informace, dokud jej neukončíte příkazem *q*. Běžící aplikace jsou reprezentovány svými zjednodušenými názvy.

Dobře víte, že pokud otevíráte program nebo obraz disku stažený z Internetu, váš Mac se vždy dotáže, zda opravdu chcete tento program spustit. Ptali jste se vždy, jak Finder pozná, že se

jedná o soubor stažený z Internetu? Poznává to proto, že všechny tyto soubory mají přiřazen právě atribut „com.apple.quarantine“.

Pokud tedy nechcete toto hlášení vidět, odeberte příslušným souborům tento atribut. To uděláte jednoduše parametrem `-d` podle příkladu:

```
xattr -d com.apple.quarantine Jak_se_co_CD.fl v
```

Atributy můžete vypsat také příkazem `ls` – jednoduše doplňte parametr `-l` na `-l@`:

```
vladA.janeceks-mac.mini:Downloads schotek$ ls -l
total 2402872
-rw-r--r--@ 1 schotek staff 15413880 29 řij 2007 AveMaria.pdf
drwxr-xr-x 3 schotek staff 102 4 črv 20:44 DivX for Mac Installer.pkg
-rw-r--r--@ 1 schotek staff 785986 14 kvě 15:33 FON Macspot Installer.dmg
```

Uvidíte mírně odlišný výpis doplněný o atributy:

```
vladA.janeceks-mac.mini:Downloads schotek$ ls -l@
total 2402872
-rw-r--r--@ 1 schotek staff 15413880 29 řij 2007 AveMaria.pdf
com.apple.metadata:kMDItemWhereFroms 187
drwxr-xr-x 3 schotek staff 102 4 črv 20:44 DivX for Mac Installer.pkg
-rw-r--r--@ 1 schotek staff 785986 14 kvě 15:33 FON Macspot Installer.dmg
com.apple.FinderInfo 32
com.apple.diskimages.recentcksum 8é
com.apple.quarantine 42
```

Zástupci (Aliases)

Unixoví zástupci nemají se zástupci souborů či složek známých z Finderu nic společného. Zástupci Unixu jsou spíše textovými makry, díky kterým je možné zkrátit dlouhé textové příkazy do kratších variant.

Pamatujete si například příkaz pro odemknutí všech souborů a složek (`sudo chflags -R nouchg [cesta k souboru]`)? Kdybyste chtěli odemknout vše v koši svého účtu, zadali byste `sudo chflags -R nouchg ~/.Trash`.

Použitím příkazu `alias` můžete vytvořit mnohem kratší příkaz (například příkaz `unlock`) se stejným účinkem. Příkaz `alias` vyžaduje dva parametry: jméno vytvářeného zástupce a příkaz, který má zástupce spouštět. Zápis by pak mohl vypadat takto: `alias unlock='sudo chflags -R nouchg ~/.Trash'`.

Stinnou stránkou zástupců je skutečnost, že vydrží v paměti Terminálu pouze do zavření jeho okna. Jakmile však v unixových znalostech postoupíte na vyšší úroveň, dokážete definovat tyto zástupce přímo v konfiguračním souboru `.bash_profile` (který Terminál při spuštění vyhledává ve vašem domovském adresáři), který slouží právě pro uchování zástupců příkazů.

nano

Jednou z cest, jak editovat textové soubory obsahující zástupce, je použití jednoduchého editoru `nano`. Tento editor je velmi populární a vychází ze staršího editoru `pico` (obrázek 16.12). Pokud se pokusíte spustit `pico`, spustí Terminál místo něj právě `nano`.

Jak sami zjistíte po prvním spuštění, je *nano* celoobrazovkovou unixovou aplikací. Text zadáváte stejně jako v kterémkoli jiném textovém editoru. Řádek nabídek však nevidíte v horní části aplikace, ale u jejího spodního okraje.

Avšak *nano* není jediným unixovým textovým editorem obsaženým v Mac OS X; k dispozici jsou také pokročilejší editory *vim* nebo *emacs*. Jejich ovládání je však pro začínající uživatele složitější než v případě *nana*.

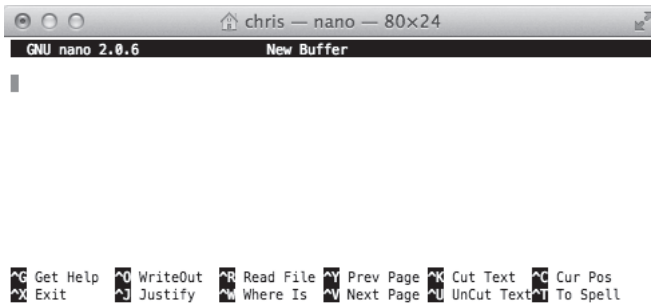
date

Pokud jej zadáte bez parametrů, zobrazí příkaz *date* pouze aktuální datum a čas. Můžete však použít její rozsáhlý seznam možných konverzí (zadejte *man date* pro vypsaní všech) pro převedení data do vhodnější podoby. Začněte tedy text znaménkem plus následovaným formátováním, kterého chcete dosáhnout, například:

```
vladA.janeceks-maC.mini:~ schotek$ date +"Nemůžu uvěřit, že je právě %V týden roku %Y, tady v časove zoně %Z. Ale co byste vlastně očekávali v %A v %l:%M?"
```

```
Nemůžu uvěřit, že je právě 23 týden roku 2010, tady v časove zoně CEST. Ale co byste vlastně očekávali v neděli v 01:05?
```

Poznámka: Dávejte si pozor při použití příkazu *date* ve spojení s příkazem *sudo*. Pokud totiž při formátování textu zapomenete na znaménko plus, vymažete systémové hodiny svého počítače.

Obrázek 16.12: První spuštění aplikace *nano*. Základním rozdílem oproti grafickým textovým editorům je způsob pohybu po stránkách: namísto tažení vertikálního posuvníku terminálového okna musíte použít šipky na klávesnici.

DO DETAILU

Elizo, mám problémy s matkou

Terapie je věc, která leze do peněz, ať už jde o frustrace způsobené Macem, nebo něčím jiným. Ale i tak dobře padne, když si můžete s někým o problému promluvit. A Mac je připraven poslouchat.

V textovém editoru *emacs* se ukrývá automatická psychoanalytička bez licence, která se jmenuje Eliza (Eliška). Chcete-li navštívit její ordinaci, otevřete Terminál, zadejte název editoru *emacs* a stiskněte klávesu Return. Až se zobrazí úvodní obrazovka, stiskněte kombinaci kláves Shift+Esc, zadejte příkaz *xdoctor* a stiskněte klávesu Return.

```

chris — emacs — 80x24
I am the psychotherapist. Please, describe your problems. Each time
you are finished talking, type RET twice.

I have issues with my mother.

Tell me something about your family.

It's extremely dysfunctional. We basically try to kill each other.

This is not a healthy way of thinking.

You're telling me!

Why do you say I am telling you?

I'm sorry, I'm sorry.

Is it because of your plans that you say you are sorry you are sorry?
|
-uuu:~-F1 *doctor* All L20 (Doctor Fill)-----

```

„Jsem psychoterapeut,“ začne Eliza. „Prosím, popište slovy svůj problém. Vždy, když popis ukončíte, zadejte dvakrát RET.“ (Myslí tím: „dvakrát stiskněte klávesu Return.“)

Jak vidíte na tomto názorném příkladu, Eliza není tak úplně Sigmund Freud. Ale je překvapivě komunikativní a je s ní zábava.

Když chcete návštěvu ukončit, stiskněte kombinaci kláves Ctrl+X a potom kombinaci Ctrl+C, čímž ukončíte *Elizu* i editor *emacs*.

grep

Příkaz *grep* je ve skutečnosti filtrem, který vám umožní zobrazovat pouze ty informace, které skutečně potřebujete vidět. Můžete jím upravit výpis jiného procesu nebo programu, souboru nebo i samotné příkazové řádky.

Výraz, který má *grep* najít, musíte zadat jako takzvaný *regulární výraz*. Například při vyhledávání vyhledá regulární výraz *dis[ck]* všechny výskyty slova *disk* nebo *disc*. A další příklad: pro vyhledání řádku v souboru, který obsahuje adresu na ulici Redwood Way s číslem účtu od 200 to 299, zadáte výraz „*<2[0-9][0-9] Redwood Way*“.

Nejllepší věcí na *grepu* je jeho schopnost prohledávat nejen obsah textových souborů, ale i soubory jiných formátů. Například poštovní zprávy: s využitím příkazu *grep* můžete vyhledávat v došlé poště s větší efektivitou, než vám dokážou nabídnout Finder se Spotlightem.

find

Máte k dispozici mocný vyhledávací nástroj Spotlight, proto možná váháte, proč vůbec používat unixový vyhledávací nástroj *find*. Je to proto, že *find* pozvedává vyhledávání na vyšší úroveň: soubory totiž můžete vyhledávat například podle názvu vlastníka, jeho oprávnění nebo jakýchkoli jiných parametrů zadaných prostřednictvím regulárních výrazů.

Stejně jako u mnoha dalších unixových příkazů můžete výstup příkazu *find* přesměrovat „rourou“ (často se používá také anglický výraz *pipe*) do jiného programu. Můžete tak snadno

přejmenovat všechny vyhledané soubory, zkonvertovat je do jiných formátů nebo je uploadovat na síťový server.

Ale zřejmě nejlepší ze všeho je možnost spustit příkazy *sudo* a *find* současně: můžete tak prohlížet soubory uložené *kdekoli* na pevném disku vašeho počítače bez ohledu na nastavená přístupová práva.

Pro vyhledání souborů ze svého domovského adresáře, které obsahují slovo „Bolinas“ ve svém názvu, můžete zadat tento příkaz:

```
find ~/ -name '*Bolinas*'
```

Nebo, pokud chcete ignorovat velikosti písmen, zadejte:

```
find ~/ -iname '*Bolinas*'
```

A tento příkaz zamkne všechny soubory ve vašem domovském adresáři:

```
find ~/ -fl ags uchg
```

mdfind

Jestli máte rádi vyhledávač Spotlight, jistě vás potěší, že jej můžete použít také v prostředí Terminálu. Nabízí stejné vyhledávání na základě metadat jako jeho grafická verze.

Pro vyhledání písní hraných ve stylu reggae zadejte příkaz:

```
mdfind 'kMDItemMusicalGenre == "Reggae"'
```

Pro vyhledání všech fotek vyfotografovaných s bleskem:

```
mdfind 'kMDItemFlashOnOff == "1"'
```

Příkaz *mdls* pak vypíše metadata souboru, který mu předáte jako parametr. Například o fotografii IMG_3033.jpg vám Spotlight řekne:

```
kMDItemAcquisitionMake = "Canon"
kMDItemAcquisitionModel = "Canon PowerShot S3 IS"
kMDItemAperture = 2.875
kMDItemBitsPerSample = 32
kMDItemColorSpace = "RGB"
kMDItemContentCreationDate = 2008-05-30 19:42:50 +0200
kMDItemContentModificationDate = 2008-05-30 19:42:50 +0200
kMDItemContentType = "public.jpeg"
```

Více o možnostech hledání najdete zde: <http://developer.apple.com/mac/library/documentation/Carbon/Conceptual/SpotlightQuery/Concepts/QueryFormat.html>.

launchd

Příkaz *launchd* je velmi talentovaný program zodpovědný za spouštění systémových programů jak v průběhu jeho startu, tak i kdykoli později. Součástí jeho poslání je také automatické spouštění programů podle předem daného plánu, a to dokonce i tehdy, když nejste k počítači přihlášení. *launchd* můžete použít například pro automatické zálohování nebo pro pravidelnou měsíční údržbu počítače. Tohoto automatického robota můžete naprogramovat úpravou několika málo parametrů.

Mac OS X spouští aplikaci *launchd* zcela automaticky jako první proces po startu počítače. Ta pak spouští všechny ostatní aplikace. Pokud v Aplikace → Utility (Applications → Utilities) otevřete Monitor aktivity (Activity Monitor), uvidíte jej jako proces, který patří administrátorovi, a podle doby běhu poznáte, že běží od startu počítače.

Ve skutečnosti má *launchd* tři důležité automatické události již naplánované ke spouštění: denní údržby, týdenní údržby a údržby měsíční. První dvě se spouštějí automaticky v noci ve 3.15 a třetí pak v 5.20 hodin ráno. Pokud Mac není zapnut uprostřed noci, tyto užitečné dávky se spustí, až bude Mac příště v provozu.

Můžete také naplánovat údržbu na pozdější dobu přímo z prostředí Terminálu. Nápověda vyvolaná příkazem *man launchd.plist* vám přesně popíše, jak na to. (Nápověda: Ve hře bude *sudo nano* a úprava třech souborů se seznamy vlastností *com.apple.periodic* v adresáři /System/Library/LaunchDaemons. Ale opatrně, na nic jiného nesahejte!)

Poznámka: Některé Unixové systémy používají utilitu cron pro spouštění plánovaných úloh. Cron je přítomný také v systému Lion a začne fungovat až tehdy, když do něj přidáte první naplánovanou úlohu. Pro více informací si přečtěte manuálové stránky k utilitám cron a crontab.

---

sips

sips (zkratka z anglického Scriptable Image Processing System) je unixová utilita od Applu začleněná do systému Lion. Umožňuje zpracování grafických souborů jako TIFF, JPEG nebo GIF z Terminálu. Dovoluje například získat informace o těchto souborech (typ, velikost nebo připojený profil ColorSync) nebo odstranit či připojit profily ColorSync.

Tento příkaz dokáže navíc upravit obrázky rotováním, obrácením, změnou měřítka nebo zkonvertováním do jiných formátů (jako PNG nebo Photoshop). Můžete rovněž vygenerovat vlastní ikony Finderu pro soubory s obrázky, které tyto ikony nemají.

V manuálu naleznete seznam vlastností obrázkových souborů, s nimiž příkaz *sip* dokáže pracovat.

Budete-li chtít například vertikálně obrátit digitální fotografii s názvem Praha.jpg a obrácenou verzi uložit pod názvem PrahaObracene.jpg, zadáte toto:

```
sips -f vertical Praha.jpg --out PrahaObracene.jpg
```

(Vynecháte-li parametr *--out* a název nového souboru, *sip* nevytvoří nový obrázek, ale trvale změní původní.)

Do jednoho příkazu je možné vložit několik akcí. Například budete-li chtít nejenom obrátit obrázek stejným způsobem, ale také převést soubor do formátu TIFF, zadáte toto:

```
sips -f vertical -s format tiff Praha.jpg --out PrahaObracene.jpg
```

FTP a SFTP

FTP (a jeho blízký příbuzný telnet) není původní unixový program. Uživatelé operačních systémů používali od nepaměti telnet pro vzdálený přístup k počítači a FTP pro odesílání a stahování souborů. Oba tyto programy však mají problém, a sice postrádají jakékoli zabez-

pečení. Data i hesla přenáší po síti, aniž by byla zašifrována. Modernější a bezpečnější verzi těchto programů je SFTP, které se používá podobně jako FTP a již dříve zmíněné SSH.

PRO POKROČILÉ

Taje virtuální paměti

Příkaz *top* vám poskytne fascinující pohled na to, jak Mac OS X pracuje s operační pamětí počítače. V sekci „VM“ tak například uvidíte statistiky pro *pageins* a *pageouts* – tedy jak často operační systém odkládá obsah paměti do virtuální paměti na pevném disku a jak často z ní obsah načítá (tyto informace můžete vidět na obrázku 16.11).

Tyto statistiky se skládají ze dvou různých čísel, například: *45451(0) pageins*, *42946(0) pageouts*. Největší číslo udává, kolikrát již Mac odložil data do virtuální paměti. Číslo v závorce pak říká, kolikrát data odložil *poslední sekundu*.

Číslo u položky *pageouts* je tím, které by vás mělo zajímat. Pokud je větší než nula, pak se vašemu Macu nedostává fyzické paměti (jak vám pravděpodobně hrkání hlaviček disku a odezvy při přepínání programů napovídají).

Ve výpisu jednotlivých programů si všimněte sloupců 9 až 14, které udávají, kolik paměti příslušný program spotřebovává. Důležitá hodnota je uvedena ve sloupci RPRVT – je to skutečné množství paměti, které v daném okamžiku program využívá. Toto číslo v průběhu práce s programem stoupá a dobře ilustruje užitečnou vlastnost Mac OS X: není to tak, že by programy pouze zabraly svou paměť a seděly v ní, ale dostávají paměť přidělenou podle toho, kolik jí opravdu potřebují.

Tip: Použití FTP vyžaduje vzdálený server FTP. Na rozdíl od toho SFTP vyžaduje, aby na vzdáleném hostiteli běžela služba SSH (nebo vzdálené přihlášení).

Kombinování více příkazů

Unixové příklady uvedené v této kapitole jsou opravdu užitečné a jistě vám ukázaly, jak rychlá a efektivní může být práce v Terminálu. Ale stále úplně nevysvětlují, proč mají unixoví programátoři opocené dlaně a rozšířené zorničky.

Skutečnou sílu Unixu totiž objevíte až tehdy, když sejdete mimo vyšlapané cesty a začnete skládat několik příkazů do jediného.

Představte si například, že chcete shromáždit obrázky ve formátu TIFF týkající se vašeho projektu Yosemite, upravit jejich rozměry na určenou velikost, převést je do formátu JPEG a zkopírovat je na FTP server. Jak to ale provést?

Můžete samozřejmě použít Spotlight pro vyhledání všech TIFF souborů týkajících se Yosemite. Ale co když se fotky nejmenují Yosemite, ale tento název se vyskytuje pouze v názvu jejich adresáře? Museli byste nejdříve najít složky a teprve potom soubory v nich uložené.

Pak přejdete k dalšímu kroku, ke změně rozměrů a formátu obrázků. Můžete to udělat pěkně ručně fotografií za fotografií nebo si vypomoci automatickou dávkou vytvořenou

v Automatoru. Nakonec upravené fotografie prostřednictvím svého oblíbeného FTP programu nahrajete na příslušný server.

Pokud jste však mistr v Unixu, můžete ušetřit patnáct minut díky jednomu jedinému příkazu:

```
find ~ -type f -ipath '*yosemite*tif' -print0 | xargs -0 sips -Z 250 -s format jpeg
--out ~/Stage && echo "put -r /Users/chris/Stage/* /Incoming/" | sftp chris@coast-
photo.com
```

I po padesáti stránkách základů Unixu takovýto zmatek nahání strach. A pokud jste navíc nikdy neprogramovali, možná vám dokonce vhrnul do očí slzy. Nicméně jeho části vám jistě budou připadat povědomé:

- **find ~ -type f -ipath '*yosemite*tif' -print0 |** Tato část příkazu prohledává váš domovský adresář (~) na soubory (-type f), jejichž cesta (-ipath, což znamená, že vám nezáleží na velikosti písmen) obsahuje slovo *Yosemite* a končí písmeny *tif*. Jistě si pamatujete, že hvězdičky jsou zástupci a znamenají „jakékoli písmeno nebo znak“. Příkaz vytvoří kompletní seznam souborů, které odpovídají zadání.

Příkaz *-print0* zformátuje výpis souborů společně s jejich souborovou cestou oddělených *prázdným znakem* (což je speciální znak, který označuje, kde soubor znaků začíná nebo končí), který se používá namísto běžných mezer. Díky tomu můžete pracovat také s názvy souborů, které obsahují mezery. Zatímco v Mac OS X jsou takové názvy běžné, v Unixu se nepoužívají.

Nakonec následuje *trubka* (pipe), vertikální čára, která příkazu oznamuje, že svůj výpis (výsledek své činnosti) má předat následujícímu příkazu v řadě a nemá jej vypisovat na obrazovku Terminálu.

- **xargs -0 sips -Z 250 -s format jpeg --out ~/Stage &&** Příkaz *xargs* pracuje s argumenty. V tomto případě přebírá argumenty ze seznamu souborů získaných příkazem *find* a předává je aplikaci *sips* pro další zpracování. Řečeno jinými slovy, *xargs* přebírá jednotlivé soubory a předává je *aplikaci sips* a *sips* spustí pro každý soubor stejný příkaz.

PRO ZAČÁTEČNÍKY

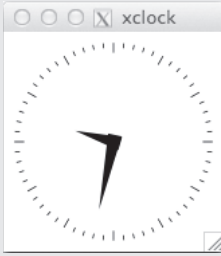
X11

Pokud jste se někdy potulovali uvnitř složky /Aplikace/Utility (/Applications/Utilities), jistě jste si všimli programu nazvaného tajemně X11.

Ne, opravdu se nejedná o krycí jméno supertajného produktu Apple, který by před uvolněním systému Lion zapomněli odstranit. X11 je zkratka pro X Window systém, grafické uživatelské rozhraní unixových systémů (mimočodem přibližně stejně starého, jako grafické prostředí počítačů Apple).

Důležitější však je, že X11 umožňuje na Mac OS X spouštět mnoho grafických programů určených přímo pro Unix a po drobných úpravách také Linuxové programy.

Ovšem rozchodit správně X11 na Macu není příliš jednoduché, což se naštěstí v systému Lion změnilo. X11 přichází společně s několika základními programy, které můžete najít v adresáři /usr/X11/bin. Příkazový řádek zná tento adresář a Terminál zná X11, takže můžete spouštět tyto aplikace tak, jako kterékoli jiné.

Například pro spuštění grafických hodin zadejte v Terminálu příkaz `xclock`. Za několik okamžiků se objeví v Docku ikona X11 a za chvíli se objeví hodiny v samostatném okně.

(Jak sami zjistíte, programy X11 jsou vizuálně příjemnější než unixový kód. Ale – jak to říct – nebyly navrženy těmi nejlepšími ve firmě Apple.)

Pro ukončení X programů můžete zavřít jejich okno nebo stisknout současně klávesy Control+C v Terminálu (příkazový řádek se objeví až poté, co spuštěnou aplikaci ukončíte).

V systému Lion však najdete mnoho dalších X11 programů; vypsat je můžete příkazem `ls /usr/X11/bin`. Mezi ty zajímavější patří `xterm`, `xcalc`, `glxgears` nebo `xedit`. Můžete také stáhnout z Internetu zdrojové kódy unixových aplikací a sami se je přeložit do podoby spustitelného programu nebo můžete použít systému MacPorts (www.macports.org).

Příznak `-0` říká příkazu `xargs`, že soubory jsou odděleny prázdným znakem. (Jinak by `xargs` na každé mezeře rozdělil názvy cest což by `sips` neprospělo.)

`sips` nejdříve změní rozměry každého získaného souboru na 250 bodů se zachováním poměru stran (zkrátka tak, aby se vešly do boxu na webových stránkách velikosti 250x250 obrazových bodů).

`sips` poté změní formát souboru (`-s format`) obrázků na JPEG a uloží je se správnou příponou do adresáře `~/Stage`.

Dvojitý paragraf (`&&`) na konci této sekvence říká příkazové řádce, aby se následující příkaz spustil pouze tehdy, pokud předcházející skončil úspěšně (pokud provádění selže, provádění příkazu se na tomto místě zastaví). Když je `sips` se všemi soubory, které dostal od `xargs`, hotov, přejde shell na následující krok.

- **Echo “`put -r /Users/chris/Stage/* /Incoming/`” | `sftp chris@coast-photo.com`.** Utilita `sftp` může spouštět instrukce `ftp`, které získala prostřednictvím trubky (pipe); v tomto případě potřebujete uložit více souborů (parametr `-r`) z adresáře `/Users/chris/Stage/` do adresáře `/Incoming/` na vzdáleném serveru (obdobně pro získání souborů ze vzdáleného serveru). Příkaz `echo` protlačí tuto instrukci trubkou příkazu `sftp`, který se poté připojí k určenému vzdálenému účtu `chris@coast-photo.com` a až zadáte heslo, stáhne data.

Když tento gigantický příkaz potvrdíte klávesou Enter, Mac OS X začne prohledávat adresáře a hledat odpovídající obrázky, měnit jejich velikost i typ a odesílat je na FTP server.

PRO POKROČILÉ

Skvělý tip s animovanou plochou

Byl to jeden z prvních velkých triků systému Mac OS X: známý trik se spořičem obrazovky promítaným coby pozadí pracovní plochy. Je to velmi efektní, když vaše plocha není pouze statickým obrázkem, ale živoucí animací.

Začněte tím, že otevřete panel Předvolby systému (System Preferences) a zde zvolte některý ze spořičů obrazovky (dobrou volbou je ten nazvaný „flurry“).

Poté zadejte v terminálu příkaz: `/System/Library/Frameworks/ScreenSaver.framework/Resources/ScreenSaverEngine.app/Contents/MacOS/ScreenSaverEngine -background`.

Vše potvrďte stisknutím klávesy Return. (Všimněte si, že ačkoli se zdá, že je příkaz rozdělen do více řádků, není v něm žádné Return.) Hotovo! Zvolený spořič obrazovky se zobrazil na pozadí na místě, kde jste až doposud měli nudnou statickou tapetu.

Nyní se znova podívejte do okna Terminálu. Číslo, které následuje za hranatými závorkami, je identifikační ID číslo procesu spuštěného spořiče.

Toto číslo budete potřebovat, až budete chtít animované pozadí ukončit. Přestože animace na pozadí vypadá efektně, spotřebovává hodně z výkonu počítače a především na starších strojích s procesory PowerPC vám může tato animace i znemožňovat běžnou práci.

Vypnutí je velmi jednoduché: použijte známý příkaz `kill 496` (zkrátka zadejte za `kill ID` číslo procesu) a stiskněte klávesu Return.

A pokud nechcete pokaždé spouštět takto dlouhý program, stáhněte si ze stránek www.gideonsoftworks.com/xback.html aplikaci xBack, která vám umožní tento efekt spouštět pouhým klepnutím myši.

Jakmile získáte zkušenosti v Unixu, začnete jej častěji používat pro řešení právě podobně složitých činností. Například již dokážete zadat příkaz, který prohledá adresář Projects, najde všechny TIFF soubory upravené později než v šest hodin ráno, vygenerovat z nich JPEG náhledy a odeslat je do adresáře na webovém serveru:

```
cd ~/Stage && find ~/Projects -type f -iname *tif -newermt 6:00 -print0 | xargs -0
sips -Z 128 -s format jpeg --out ~/Stage && ftp -u ftp://carlos:birdie@ftp.coast-
photo.com/htdocs/images * && mv * ~/Backup/
```

PRO POKROČILÉ

Účet root

Účty Standard, Administrator, Managed, Sharing Only a Guest nejsou jedinými druhy účtů. Existuje ještě jeden účet, takový, pomocí kterého je možné ovládat cokoliv a kdekoliv. Uživatel s tímto účtem se jmenuje *superuser* (*superuživatel*).

Fandové Unixu mluví o tomto účtu, kterému se rovněž říká root (kořenový), tlumeným tónem, protože poskytuje moc zcela neomezenou. Uživatel s účtem root může přemísťovat, odstraňovat nebo jinak upravovat všechny soubory v počítači bez ohledu na to, v jakém adresáři se nacházejí. Stačí jediný špatný tah nebo jediný lstivý hacker, který se zmocní účtu root, a počítačem za 40 000 Kč si můžete podložit nohu u stolu. To je důvod, proč je účet root operačního systému Mac OS X zcela ukryt.

Pravdou ale je, že si můžete užívat mnoho mocných nástrojů podobných těm, jaké by měl uživatel s účtem root, aniž byste tento účet použili. Zde je několik příkladů akcí, které může vykonat superuživatel, a které vy můžete udělat jiným způsobem.

Prohlížení klíčových systémových souborů, které běžně nejsou viditelné. Samozřejmě, můžete se na ně podívat pomocí programu zdarma TinkerTool. Můžete rovněž použít program Terminál popsany v této kapitole.

Nahlédnutí do adresářů jiných držitelů účtů, dokonce odstranění těchto adresářů. Abyste mohli toto uskutečnit, nemusíte být superuživatелеm. Stačí, abyste byly šikovným administrátorem, který použije příkaz Informace (Get Info) tak, jak je popsáno na straně ***96***.

Používání mocných systémových funkcí Unixu. Některé příkazy Unixu, vyžadují oprávnění superuživatele. Ale jak jsme si ukázali v této kapitole, existuje jednoduchý příkaz *sudo*, který vám poskytne moc uživatele s účtem root. Přitom se jako tento uživatel přihlašovat nemusíte. Podrobněji je toto téma vysvětleno na straně ***654***.

Používání příkazu *sudo* je rychlejší, snadnější a bezpečnější, než přihlašování pomocí účtu root. Neriskujete, že si jako superuživatel na chvíli odskočíte a počítač bude vydán zcela napospas kolemjdoucímu zlosynovi nebo někomu z Internetu.

Pokud jste však unixový fanda, pokud se chcete přehrabovat na nejnižších úrovních systému, nebo pokud jste v úzkých a opravdu se potřebujete přihlásit jako uživatel s účtem root, podívejte se na přílohu této kapitoly Enabling the Root Account, kterou lze stáhnout zdarma. Je k dispozici na stránce Missing CD této knihy na webu www.missingmanuals.com.

Tip: Nemusíte psát tento dlouhý příkaz pokaždé, když jej budete chtít použít; můžete jej celý uložit jako soubor .command, například přímo na pracovní ploše, a spouštět jej dvojitým klepnutím myši.

Nejdříve vytvořte prázdný textový dokument, například prostřednictvím aplikace TextEdit. Napište do něj celý příkaz a uložte dokument s příponou .command – například zpracujobrazek.command.

Nyní udělejte příkaz spustitelný příkazem chmod, v našem případě tedy chmod u+x zpracujobrazek.command.

Pouze několika stisky kláves navíc můžete upravit příkaz tak, aby vybíral pouze některé soubory, zamkl je, vytvořil kopii každého z nich... a mnoho dalšího. A také si můžete nechat poslat e-mail pokaždé, když příkaz skončí úspěšně svou činností. Prostřednictvím *launchd* můžete také nastavit automatické spuštění například každý den v jedenáct hodin dopoledne. Vzhledem ke stovkám unixových programů obsažených v Mac OS X jsou možnosti Terminálu téměř nekonečné.

Část 5

Mac OS X online

Kapitola 17: Nastavení Internetu a iCloud

Kapitola 18: Pošta a kontakty

Kapitola 19: Safari

Kapitola 20: iChat

Kapitola 20: SSH, FTP, VPN a sdílení webu

Nastavení Internetu a iCloud

Programátoři Applu celé měsíce dřeli na velkém projektu Mac OS X. Našli se však i oblasti, kde si mohli lebedit, a to sítě a Internet. Internet již na Unixu z velké části běžel a k dispozici byly stovky propracovaných nástrojů a software.

Dnes existuje mnoho způsobů, kterými lze připojit Maca k Internetu:

- **WiFi.** Bezdrátové přístupové body (nebo jak jim v minulosti říkal Apple, AirPort) jsou velice pohodlné, zvláště pokud máte laptop. Aniž byste vstali z gauče, můžete se připojit k vysokorychlostnímu Internetu. V hotelu někdy dokonce i zdarma.
- **Kabelové modemy, DSL.** Více než polovina americké populace používající Internet má širokopásmové připojení, které je stále zapnuto, a sice kabelové modemy, DSL nebo firemní síť. (Právě tyto často najdete na druhé straně přístupového bodu Internetu.)
- **Bezdrátové modemy pro mobilní síť.** Někteří bohatí jedinci si mohou užívat výhod *mobilních modemů USB*, pomocí nichž se připojí online všude, kde lze telefonovat. Tyto modemy nabízí firmy Vodafone, T-Mobile, U:fone a další a obvykle stojí 600 korun měsíčně.

Poznámka: MiFi je kombinací bezdrátového modemu pro mobilní síť a přístupového bodu WiFi. Jde o kapesní přenosný přístupový bod na baterie. Pomocí MiFi, které si hoví v kapse kalhot nebo v brašně s laptopem, se může připojit k Internetu až pět lidí.

- **Tethering.** *Tethering* (navázání) znamená využití mobilního telefonu jako Internetové antény. Mac může být připojen k telefonu pomocí kabelu nebo bezdrátově pomocí rozhraní Bluetooth. Za toto pohodlí někdy můžete platit telefonní společnosti zvláštní poplatky.

- **Modemy s vytáčením.** Ačkoli jejich počet se snižuje, stále existují lidé, kteří se připojují k Internetu pomocí modemů s vytáčením připojených k běžné telefonní síti. Tato služba je levná, ale připojení je pomalé.

V této kapitole se budeme věnovat nastavení jednotlivých způsobů připojení. Ukážeme si rovněž některými neobvyklými internetovými nástroji Mac OS X. Popereme se s funkcí pro sdílení Internetu, která umožní více počítačům v jedné domácnosti sdílet jediné širokopásmové připojení. Neopomeneme ani systém internetových záložek známý jako *soubory internetových adres* (*Internet Location Files*) a prostředek iCloud, synchronizačním nástroji online od Applu, který je zdarma.

Nejlepší zpráva dnešního dne

Pokud jste na systém Lion upgradovali některou ze starších verzí Mac OS X, můžete být bez starostí. Jste již online, protože instalační program převzal nastavení sítě a Internetu z předchozí verze. Ve chvíli, kdy se zobrazí plocha, jste připraveni použít Internet (a přeskočit následující stránky).

Jestliže potřebujete nastavit Internet ručně, čtěte dál. Nastavujete-li nový počítač nebo chcete-li vytvořit nový Internetový účet, máte před sebou určitou práci.

Tip: Nemáte-li nastaveno připojení k Internetu, text na následujících stránkách vám pomůže správně nastavit odpovídající parametry na panelu Předvolby systému (System Preferences).

Pokud věci raději děláte, než o nich čtete, bude vám vyhovovat tlačítko Průvodce... (Assist me) ve spodní části panelu Síť (Network) v Předvolbách systému (System Preferences).

Síťová centrála a multihoming

V této kapitole strávíme mnoho času v dialogu Network (Síť) panelu System Preference (Předvolby systému), viz obrázek 17.1. Zvolte → Předvolby systému (System Preferences) a klepněte na ikonu Síť (Network). Následující seznam uvádí způsoby, kterými lze Mac připojit k Internetu nebo firemní síti: Ethernet, WiFi, Bluetooth, Bluetooth, karta bezdrátového modemu, virtuální privátní síť (VPN, viz kapitola 21) a další.

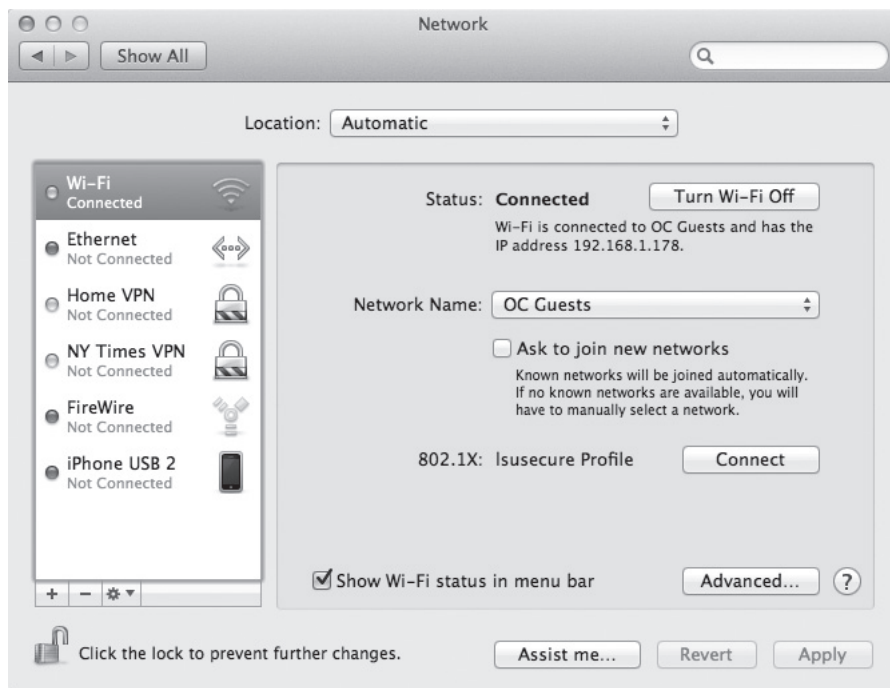
Multihoming

Pořadí síťových připojení uvedených na panelu Network (Síť) je důležité. Pokud se Mac pokouší připojit online, postupuje právě v tomto pořadí. Jestliže některý z programů vyžaduje přístup k Internetu a první způsob neuspěje, přejde Mac automaticky na další dostupný druh připojení.

Mac OS X dokáže řídit několik síťových připojení současně – Ethernet, WiFi, Vytáčení (Dial-up), dokonce i FireWire. Této schopnosti se říká *multihoming* (z anglického „více domovů“).

Tato vlastnost je důležitá zejména pro přenosné počítače. Když otevřete internetový prohlížeč, váš přenosný počítač si nejdříve ověří, zda je k němu připojen ethernetový kabel, který před-

stavuje nejrychlejší a nejbezpečnější type připojení. Pokud není dostupný Ethernet, vyhledává síť WiFi.

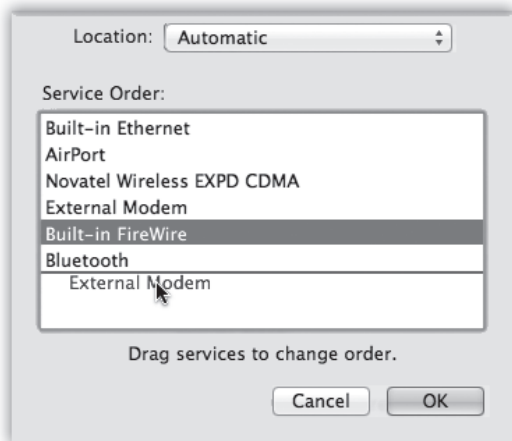
Obrázek 17.1: Toto místo slouží k nastavování a ke správě všech síťových připojení. Jednotlivá síťová připojení jsou označena barevnými body. Zelený bod znamená „zapnuto a připojeno“. Žlutý znamená „zapnuto, ale něco není zcela v pořádku“ (například Mac nemůže získat IP adresu). Červený pak znamená „nepřipojeno, nebo připojení není nastaveno“.

Požadované připojení nastavíte pomocí následujícího postupu:

1. Otevřete Předvolby systému (System Preference) a klepněte na ikonu Síť (Network). Dialog Síť (Network status, viz obrázek 17.1) objasňuje, jak se chová multihoming. Můžete využívat více síťových připojení současně.
2. Z rozbalovací nabídky vyberte volbu Nastavit pořadí služeb (Set Service Order). Zobrazí se nabídka, která je znázorněna na obrázku 17.2. Nabízí přehled všech různých způsobů připojení, kterými se Mac umí připojit k síti Internet nebo ke kancelářské síti.
3. Seřadte položky v seznamu podle priority. Pokud máte například pevné širokopásmové připojení, budete asi chtít přetáhnout Built-In Ethernet (Vestavěný Ethernet) na začátek seznamu, protože jde téměř vždy o nejrychlejší způsob připojení.
4. Klepněte na tlačítko OK.

Vrátíte se do síťového pole Předvolby systému (System Preferences), v němž se hlavní seznam připojení zázračně setřídí a zúročí tak vaše úsilí. Mac nyní dokáže měnit druhy připojení i v reálném čase, během jediné relace (session) Internetu. Pokud bude ethernetový rozbočovač (hub) zasažen uprostřed vašeho surfování bleskem, Mac nepozorovaně přepne například na síť WiFi. Vy můžete stále nerušeně pracovat.

Tady je naše „papírováním“ u konce. Následující stránky vás povedou procesem nastavení různých druhů připojení.

Obrázek 17.2: Klíčem k metodě multihoming je přesouvání názvů jednotlivých způsobů připojení k síti. Všimněte si, že pro každé místo (adresu) můžete zvolit jiné pořadí připojení. (Internetové adresy jsou popsány dále v této kapitole.)

Širokopásmová připojení

Je-li váš Mac připojen bezdrátově nebo *kabelem* ke kabelovému modemu, DSL nebo kancelářské síti, patříte k těm šťastným. Máte vysokorychlostní širokopásmové připojení k Internetu, které je neustále k dispozici. Nikdy není potřeba vytáčet číslo a čekat.

PRO POKROČILÉ

DSL a protokol PPPoE

Pokud máte připojení DSL, můžete být vedeni k vytvoření *služby PPPoE*. Můžete tak učinit na panelu Síť (Network) v Předvolbách systému (System Preferences), Klepněte na tlačítko **+**, vyberte PPPoE, zvolte připojení, které používáte pro PPPoE a klepněte na Vytvořit (Create).

Zkratka PPPoE znamená Point-To-Point over Ethernet (propojení dvou bodů pomocí Ethernetu). I když je modem DSL připojen k ethernetovému portu, je potřeba připojovat se k Internetu i odpojovat se od něj ručně, jako kdybyste měli vytáčený modem.

Vyplňte dialog PPPoE podle instrukcí od vašeho poskytovatele internetových služeb (obvykle zadáte jen název účtu a heslo). Od této chvíle budete začínat a ukončovat internetová připojení, jako kdybyste měli klasický vytáčený modem.

Automatická konfigurace

Většina dnešních širokopásmových připojení nevyžaduje žádné nastavení. Vybalíte nového Maca z krabice, zapojíte ethernetový kabel do kabelového modemu (nebo zvolíte z menička) a můžete začít brouzdat po síti.

Je to proto, že většina kabelových modemů, DSL modemů a bezdrátových základen používá přidělování adres pomocí služby *DHCP*. DHCP je zkratkou pro *dynamic host configuration protocol*. Zde to znamená, že dialog Síť (Network) v Předvolbách systému (System Preferences) bude vyplněn automaticky (včetně technických údajů jako IP adresa a adresa serveru DNS).

Manuální konfigurace

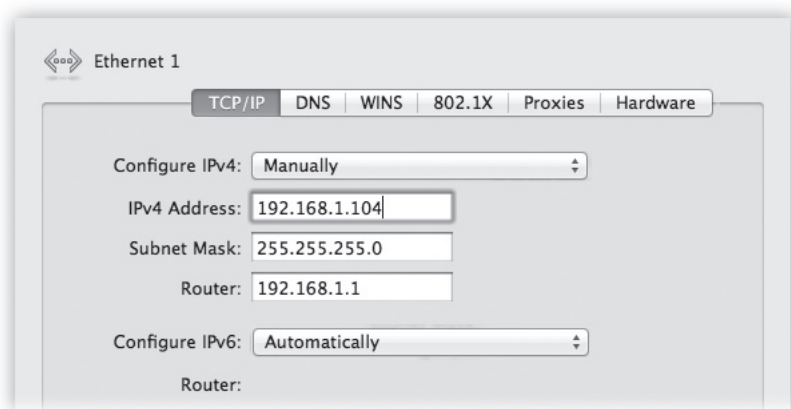
Pokud se vám z nějakého důvodu nedaří surfovat na Internetu nebo pročitat e-maily napoprvé, je možné, že váš širokopásmový modem nebo kancelářská síť nenabízí službu DHCP. V tom případě bude potřeba pohrát si se síťovým panelem Předvoleb systému (System Preferences); doporučujeme, abyste kontaktovali oddělení podpory zákazníků vašeho poskytovatele internetového připojení.

V síťovém poli klepněte na internetové připojení (WiFi, vestavěný Ethernet neboli Built-in Ethernet, bezdrátový modem, ...). Klepněte na tlačítko Pokročilé (Advanced) a potom na minizáložku TCP/IP. Zobrazí se vám podobná nabídka jako na obrázku 17.3.

Poznámka: Statická IP adresa, tj. internetová adresa, která je vyhrazena pouze pro vás a nemění se, má také světlou stránku. Protože Mac má k dispozici takovouto stabilní adresu, můžete používat několik šikovných funkcí Mac OS X. Můžete například snadněji používat své soubory odkudkoli na světě, jak je popsáno v kapitole 21.

Obrázek 17.3: Zde vidíte nastavení pro účet používající kabelový modem se statickou IP adresou, což znamená, že musíte napsat všechna uvedená čísla sami (přesně podle návodu kabelové společnosti).

Připojení pomocí Ethernetu

Kouzlo připojení pomocí Ethernetu tkví v jeho obrovské rychlosti a bezpečnosti. Žádní zákešní hackeři, kteří sedí v kavárně naproti a mají volně šiřitelné vyhledávací programy, nemohou zachytit vaše e-mailové zprávy nebo zprávy chatu (což se jim teoreticky může podařit, když máte bezdrátové připojení).

Připojení k ethernetové síti v 99 procentech znamená pouze připojení ethernetového kabelu k Macu. To je vše. Máte rychlé a bezpečné připojení k Internetu a není potřeba se starat o další připojování ani odpojování.

Připojení pomocí Wi-Fi

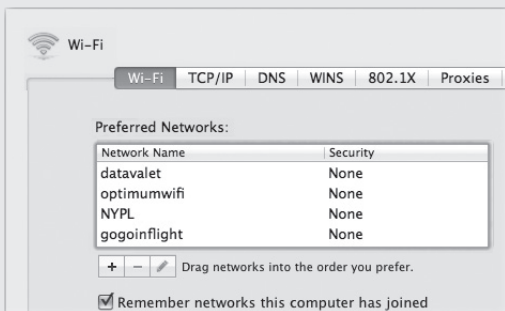
V systému Lion se firma Apple konečně přestala pokoušet o to, aby se místo běžnějšího výrazu WiFi uchytil její duchaplný výraz *AirPort* (znamená „vzdušná brána“). (WiFi je jednodušší název pro označení *bezdrátové síťové technologie 802.11*, anglicky *wireless network technology*). Pokud ji máte, můžete komunikovat s bezdrátovou základnou vzdálenou až 90 metrů, což se vyrovná bezdrátovému telefonu. Na svém počítači tedy můžete v hotelovém pokoji surfovat po Internetu, nebo můžete sdílet soubory s kolegou na druhé straně budovy.

O *nastavení* sítě WiFi poskytuje mnohem více informací kapitola 13. Skutečná zábava však nastane, když přijde čas se *připojit*.

Někdy se chcete připojit jen na kamarádovu síť Wi-Fi, jindy zase zabít čas na letišti a stojí vám za to utratit sedm dolarů za půlhodinové připojení. Na rozích některých ulic ve velkých městech se Wi-Fi signály přímo vylévají z bytových domů, takže si můžete přístupový bod vybírat.

PRO POKROČILÉ

Supertajný nový řídicí dialog pro přístupové body

Po otevření panelu Předvolby systému → Síť (System Preferences → Network) klepněte na WiFi v seznamu vlevo a potom na tlačítko Pokročilé (Advanced). Zobrazí se dialog (znázorněn na obrázku), který vám umožní ovládat seznam přístupových bodů Wi-Fi, jež si Mac v průběhu vašich cest zapamatoval.

Můžete například vymazat staré body. Máte rovněž možnost tažením přesunout názvy přístupových bodů v seznamu, čímž vytvoříte nové prioritní pořadí způsobů připojení (pokud je k dispozici více připojení).

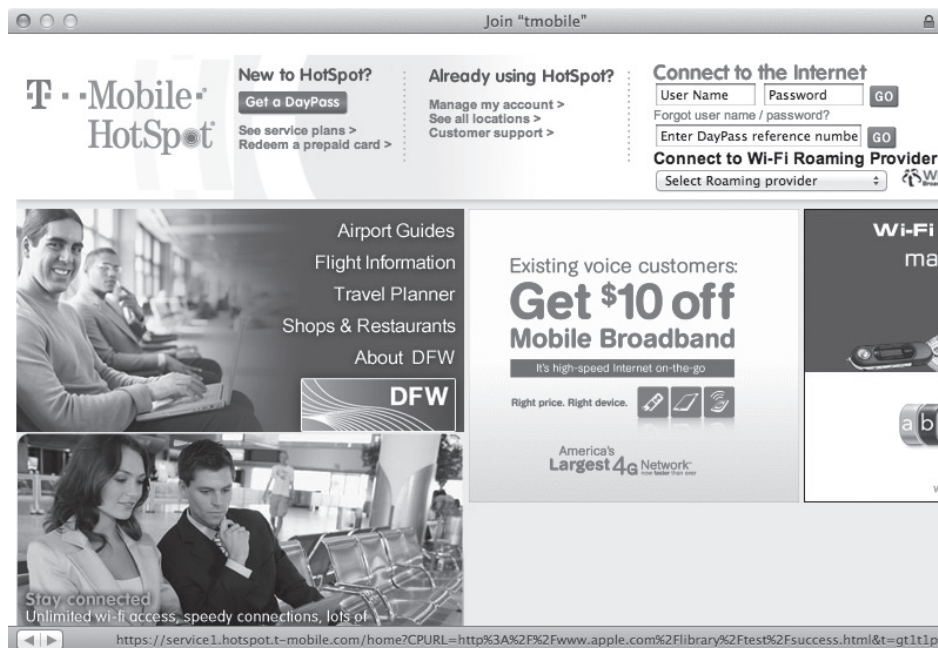
Mac OS X si obvykle pamatuje názvy různých přístupových bodů, které jste při práci na cestách použili. To je příjemné, protože nejste tak často rušeni dotazem: „Chcete přidat do seznamu?“

Jestliže máte rádi větší soukromí a vadí vám bohatý seznam přístupových bodů, které si Mac OS X zapamatoval, můžete v tomto dialogu vypnout volbu pro zapamatování navštívených sítí. Zrušíte zaškrtnutí políčka Zapamatovat si sítě, ke kterým se počítač připojil (Remember any network this computer has joined).

Chcete-li zvýšit zabezpečení svého Macu, můžete zaškrtnout políčka, která zabrání nepovolaným uživatelům ve změnách (napr. vytvoření sítě dvou počítačů, změna sítě, vypnutí nebo zapnutí WiFi) bez hesla administrátora.

Mac se připojuje k přístupovým bodům Wi-Fi následujícím způsobem:

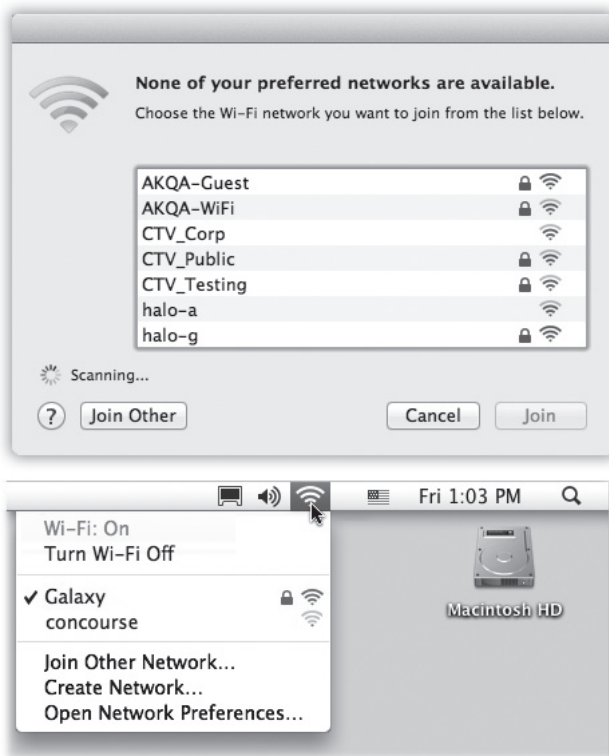
- Nejdříve se snaží najít Wi-Fi síť, kterou jste používali předtím. Pokud ji najde, tiše a automaticky se připojí. Nevyžaduje od vás povolení, heslo, ani nic jiného. Jednoduše jste online. (Takto to funguje, například když se s přenosným počítačem vrátíte z práce domů.) Detailní informace o této paměťové dovednosti naleznete v předchozím speciálním odstavci.
- Pokud Mac nemůže najít předchozí přístupový bod, ale odhalí nějaké nové body, zobrazí se na obrazovce zpráva s názvy bodů (viz obrázek 17.4). Poklepejte na některý z nich a připojte se.

Obrázek 17.4: Pokud Lion vycítí, že jste v komerční síti WiFi (takové, která vyžaduje přihlášení), automaticky otevře stránku podobnou této. (Toto je velké zdokonalení vůči starému způsobu, kdy jste se připojili k síti a netušili jste, že se nedostanete dál, dokud neotevřete prohlížeč, ve kterém byste našli onu přihlašovací obrazovku.)

Tip: Jestliže nechcete, aby vás Mac přerušoval vždy, když objeví nové přístupové body, můžete tuto službu vypnout. (Když třeba projíždíte městem v taxíku, může to být pěkně otravné.) V Předvolbách systému (System Preferences) klepněte na Síť (Network), potom na WiFi a vypněte požadavek na připojení k novým sítím Zeptat se na připojení do nových sítí (Ask to join new networks).

- Nacházíte-li se v blízkosti komerčního přístupového bodu, takového, který je placený nebo který vyžaduje přečtení nějaké nezákonné právní smlouvy, otevře Lion přímo před vašimi očima miniaturní webovou stránku s příslušným obsahem, a to i když nemáte otevřený prohlížeč (znázorněno na obrázku 14.7).

Obrázek 17.5: Vlevo: Gratulujeme! Váš Mac objevil ve vašem okolí nové přístupové body Wi-Fi. V nabídce dokonce vidíte úroveň signálu. Poklepejte na některý z bodů a připojte se. Pokud však vedle přístupového bodu vidíte ikonu , vězte, že bod je chráněn heslem. Pokud jej neznáte, nemůžete se připojit.

Vpravo: Pomocí meníčka WiFi si můžete kdykoli zvolit jinou síť.

- Pokud jste propásli příležitost připojit se k přístupovému bodu, když se objevila zpráva na obrazovce, nebo pokud jste se připojili ke špatnému či nefunkčnímu bodu, máte další šanci. Název přístupového bodu si můžete kdykoli vybrat z meníčka (menuletu) , jak je znázorněno na obrázku 17.5 vpravo. Ikona označuje přístupový bod, který vyžaduje

heslo. Nemusíte tedy ztrácet čas pokusy o připojení k takovýmto bodům (ledaže byste *znali* heslo).

Tip: Počítači vždy trvá několik sekund, asi 5 až 10 sekund, než se prostřednictvím Wi-Fi připojí k Internetu. V systému Mac OS X meníčko pulzuje, přesněji řečeno vlní se. Svoji černobílou animací naznačuje, že se stále připojujete. Takto víte, co se děje. Kromě toho se v pravé části meníčka zobrazí úroveň signálu každého přístupového bodu.

Než dáte průchod svému nadšení, je potřeba upozornit na to, že není možné očekávat příliš mnoho. Meníčko sice může naznačovat přístupový bod, ale někdy není možné se pomocí něj připojit. Důvody jsou tyto:

- **Přístupový bod je zamčen.** Je-li v meníčku vedle názvu přístupového bodu ikona , potom je tento bod chráněn heslem. Účelem hesla je předejít sledování přenosu či zachytávání zpráv hackery a do jisté míry rovněž snaha zamezit přístup k síti náhodným kolemjdoucím, jako jste právě nyní vy.
- **Signál není dostatečně silný.** Někdy je Wi-Fi signál dostatečně silný na to, aby se název příslušného přístupového bodu zobrazil v meníčku , ale není dost silný na to, aby bylo možné navázat skutečné spojení.
- **Nejste v seznamu.** Z bezpečnostních důvodů jsou někdy přístupové body vybaveny seznamem konkrétních počítačů, kterým je povoleno se připojit (blíže ve speciálním odstavci níže). Váš počítač v tomto seznamu není.
- **Zatím jste se nepřihlásili.** Komerční přístupové body (takové, za které je potřeba platit) vás nepřipojí k Internetu, dokud na určené webové stránce neuvedete platební detaily. Tato stránka se automaticky zobrazí ve chvíli, kdy spustíte prohlížeč (blíže popsáno v následující části).
- **Směrovač je zapnut, ale Internet není připojen.** Někdy se stane, že bezdrátový směrovač (router) vysílá, ale Internetové připojení nefunguje. Situace je podobná jako v případě bezdrátového telefonu, který má dobré spojení se základnou v kuchyni, ale do základny není zapojen telefonní drát.

Komerční přístupové body

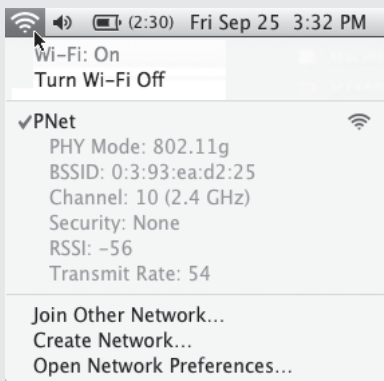
Používáte-li *domácí* Wi-Fi síť, stačí, abyste zvolili název přístupového bodu, k němuž se chcete připojit.

Připojení ke *komerčnímu* přístupovému bodu Wi-Fi, jenž vyžaduje číslo kreditní karty (například v hotelovém pokoji nebo na letišti), není tak snadné. Než začnete odesílat první e-mailovou zprávu, je potřeba se *přihlásit*.

Chcete-li se přihlásit, spustíte webový prohlížeč, Lion ve skutečnosti přihlašovací obrazovku nenabídne automaticky (strana ***681***). Na obrazovce se okamžitě nebo poté, co se pokusíte otevřít vybranou webovou stránku, objeví se požadavek s textem Zadejte informace o platbě (Enter your payment information). Také u bezplatných přístupových bodů bude potřeba klepnout na tlačítko OK na uvítací stránce, až potom se zahájí spojení.

PRO POKROČILÉ

Tajné meníčko WiFi a několik slov o MAC adresách

Prozradíme vám něco o tajném diagnostickém režimu v meníčku , o které ví jen jeden z tisíce fanoušků Macu.

Když při otevírání tohoto meníčka stisknete klávesu Option (Volba), získáte speciální dárek. Světlešedou *vnitřní* nabídku, která rozpozná některé charakteristické znaky vaší stávající bezdrátové sítě. Uvidíte kanál přístupového bodu, aktuální rychlost přenosu dat a adresu BSSID (tj. adresu vaší základny).

Mimochodem, tato WiFi síť není chráněna heslem (vedle jejího názvu není) , ale i tak vám nedovolí připojit se. Proč? Protože některé přístupové body jsou natolik restriktivní, že jejich síťový administrátor musí zaregistrovat všechny MAC adresy, které jej mohou používat.

MAC adresa vůbec nesouvisí s počítači Macintosh. Jde o zkratku z anglického Media Access Control (kontrola přístupu k médiím). Avšak daleko výstižnější je ekvivalentní anglický termín Ethernet Hardware Address (hardwarová adresa ethernetového adaptéru). Jde o jedinečnou identifikaci vaší síťové karty, ať už jde o ethernetovou kartu nebo čip WiFi.

Filtrování MAC adres je dalším dokonce exkluzivnějším způsobem, jak zabránit nechtěným návštěvníkům, aby používali přístupový bod.

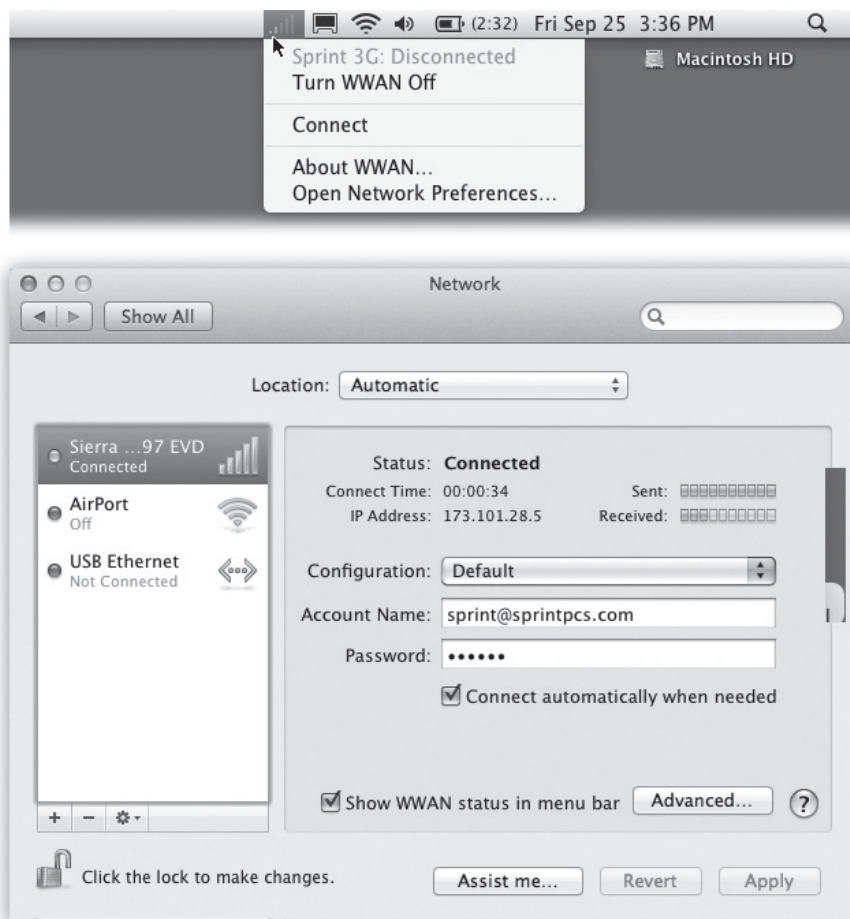
Zadejte informace o své kreditní kartě, anebo pokud máte členství v řetězci Wi-Fi, jako je Boingo či T-Mobile, zadejte své jméno a heslo. Klepněte na tlačítko Submit (Potvrdit) nebo Proceed (Pokračovat). Nepřemýšlejte o tom, že 8 dolarů za hodinové připojení přinese někomu slušný výdělek, ale užívejte si surfování.

Bezdrátové modemy

Přístupové body Wi-Fi jsou rychlé a obvykle levné, ale jsou to *body*. Když se přesunete o 50 metrů dál, přijdete o připojení.

Není divu, že uživatelé laptopů, kteří často cestují, mají zájem o službu mobilního Internetu. Velké firmy provozující mobilní síť nabízí modemy USB, pomocí kterých je ve *většině* velkých měst možné připojit přenosný počítač k vysokorychlostnímu Internetu. Již není potřeba

hledat internetové kavárny. Díky službě mobilního Internetu (cellular internet service) můžete své e-maily kontrolovat třeba v uhánějícím taxíku. Rovněž vně velkých metropolitních oblastí se můžete připojit bezdrátově, i když o hodně pomaleji.

Obrázek 17.6: V dialogovém okně Předvolby systému → Síť (System Preferences → Network) klepněte na ikonu bezdrátového modemu (dole). Chcete-li se připojit, klepněte na příkaz Připojit (Connect), nebo ještě lépe zaškrtněte políčko Zobrazit stav WWAN v řádce nabídek (Show WWAN status in menu bar). (WWAN je zkratkou pro Wireless Wide Area Network, česky rozlehlou bezdrátovou síť.) Až se budete příště chtít připojit k síti, nebude potřeba otevírat Předvolby systému (System Preferences), ale připojíte se pomocí příkazu Připojit (Connect) z tohoto meníčka.

Nyní byste se měli připojit k Internetu pomocí speciálního „připojovacího“ softwaru, který vám poskytla společnost provozující mobilní síť. Ale technicky jej možná ani nepotřebujete. K Internetu se můžete připojit nebo se od něj odpojit i bez tohoto softwaru pomocí meníčka (blíže na obrázku 17.6).

Tethering

Vlastníte-li iPhone, Android nebo jiný chytrý telefon, bezdrátový modem nepotřebujete, protože jej již máte. Většina těchto telefonů dnes nabízí připojení typu *tethering*, kdy se mobilní telefon naladí na Internet ve prospěch vašeho přenosného či dokonce stolního počítače. Telefon připojíte k laptopu pomocí kabelu USB nebo bezdrátově (Bluetooth nebo WiFi).

Příjemné je, že můžete být online skoro všude, kde je pokrytí signálem mobilní sítě. Méně příjemné je, že toto připojení není vždy dostatečně rychlé a že telefonní společnosti je potřeba za něj připlatit. (V USA je to obvykle 20-30 dolarů měsíčně nepočítaje základní telefonní poplatky. Za to lze každý měsíc stáhnout a odeslat 2GB dat. Je-li překročen-limit, platí se víc. V ČR se u telefonů s povolenou službou tethering poplatky navíc neplatí.)

Uvedme si typický příklad. Řekněme, že máte iPhone. Otevřete v něm Settings → General → Network → Personal Hotspot. Zapněte svůj přístupový bod. Přiřadte mu heslo. iPhone se zeptá, jak se k němu budete připojovat, zvolte například WiFi.

Nyní na přenosném počítači vyberte z menička název svého zařízení iPhone. Zadejte heslo k přístupovému bodu (pouze nyní, později si jej bude počítač pamatovat) – a váš laptop je online! Na zařízení iPhone se zobrazí jasně modrá zpráva o tom, že k osobnímu přístupovému bodu bylo zřízeno jedno připojení, a ikona menička se změní na mezinárodní symbol pro tethering firmy Apple .

Tethering velice rychle vybijí baterii mobilu a budete rádi, když tato vydrží tři hodiny. Nepočítejte s tím, že budete pomocí mobilu sledovat filmy na Internetu.

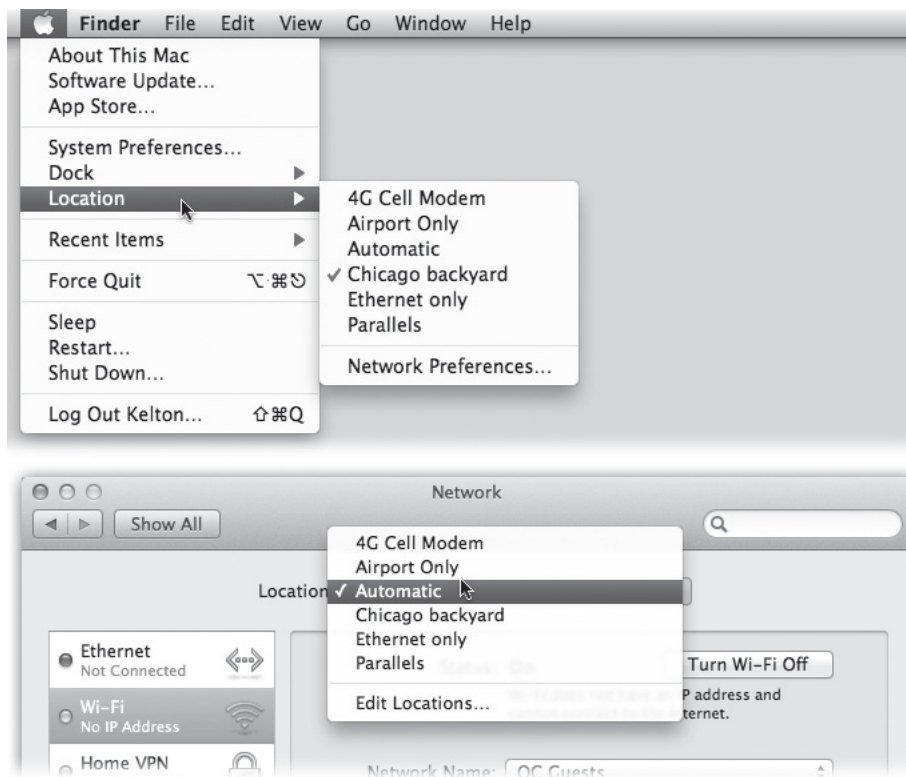
Tethering je však užitečným a pohodlným nástrojem, který se osvědčí při kontrole e-mailové schránky, rychlé kontrole webu nebo v případě krize. A když jste několik týdnů na cestách, vyjde mnohem levněji, než hotelové poplatky za WiFi.

Připojení pomocí modemů s vytáčením

Podle společnosti Apple patří vytáčené modemy minulosti. Macy už ani vestavěné modemy vůbec nemají. Externí USB modem od jiné firmy než Apple sice pořídíte za 50 dolarů, ale je jasné, že Apple se snaží přesunout spolehlivou komutovanou technologii do odpadkového koše.

K milionům lidí se však tato informace nikdy nedostala. Pokud patříte mezi ně, měli byste si pořídít Internet. Stovky společností, malých i velkých, by se rády staly vaším *poskytovatelem internetových služeb* (jde o tzv. ISP, tedy Internet Service Provider). Americké společnosti požadují obvykle za právo připojit se k Internetu částku kolem 20 dolarů měsíčně.

Jakmile si vyberete poskytovatele internetových služeb, zadejte jeho nastavení do síťového panelu Předvoleb systému (System Preferences). Potřebné informace získáte přímo od vašeho poskytovatele internetových služeb buď na jeho webových stránkách, nebo na instruktážním letáku, který jste obdrželi spolu s účtem, případně telefonicky od oddělení pro podporu zákazníků.

Obrázek 17.7: Funkce Místo (Location) umožňuje přepnout z jednoho místa na druhé pouze volbou názvu místa. Můžete k tomu použít buď nabídku (nahore), nebo rozbalovací nabídku v Předvolbách systému (System Preferences, dole). Automatické místo znamená standardní výchozí umístění, které jste původně nastavili. (Nenechte se zmást. Navzdory svému jménu není automatické umístění jediným místem, které nabízí multihoming popsany v předchozím textu.)

Přepínání mezi místy

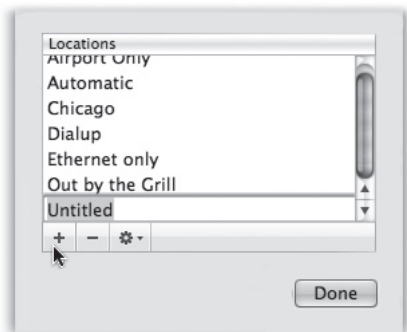
Pokud s vašim přenosným počítačem cestujete, znáte následující postup nazpaměť. Je potřeba měnit internetová nastavení a opakovaně otvírat panel Předvolby systému → Síť (System Preferences → Network). V práci používáte Ethernet, doma zase Wi-Fi. Při příležitostných návštěvách pobočky musíte měnit místní číslo (local access number) provozovatele internetových služeb. Stejně opakující se kroky děláte před návštěvou pobočky i po návratu domů, což je únavné.

Existuje jednoduché řešení, a to volba → podnabídka Umístění (Location), které se zobrazí, jakmile nastavíte více míst. Jak znázorňuje obrázek 17.7, je potřeba pouze sdělit, kde se nacházíte. Mac OS X už sám zařídí detaily související s prohozením internetových připojení.

Vytvoření nového místa

Pokud chcete vytvořit *místo*, což není nic jiného, než jen sada zapamatovaných nastavení, postupujte následovně. Otevřete Předvolby systému (System Preferences), klepněte na ikonu Síť (Network) a z rozbalovací nabídky Umístění (Location) vyberte volbu Upravit umístění (Edit Locations). Další postup najdete na obrázku 17.8.

Tip: K přejmenování nebo ke zdojení místa můžete použít příkazy v nabídce .

Obrázek 17.8: Zvolíte-li Upravit umístění (Edit Locations), zobrazí se tento seznam existujících míst. Klepněte na tlačítko **+**. Na konci seznamu se objeví pole pro nový vstup. Zadejte do něj název nového místa, například Kancelář v Brně nebo Podlaží s jídelnou.

Po klepnutí na tlačítko Hotovo (Done) se vrátíte na panel Síť (Network). Využijte tuto příležitost k nastavení internetového připojení, které používáte v odpovídajícím místě tak, jak je popsáno na prvních stranách této kapitoly.

Pokud často cestujete, můžete si vytvořit *seznam* míst, z nichž každé bude „znát“ způsob, jakým se chcete připojit k síti v jednotlivých navštěvovaných městech.

Při vytváření nového místa je klíčové seřadit různá připojení k Internetu (Ethernet, WiFi, Modem nebo Bluetooth) do správného pořadí. Připojení bude o trochu rychlejší, když v nastavení pro hotel upřednostníte připojení modemem, v nastavení pro kavárny Starbucks dáte přednost WiFi atd.

Některá připojení můžete úplně vypnout. Například pokud doma používáte pouze modem, můžete si vytvořit místo, ve kterém je aktivní *pouze* Ethernet. Z rozbalovací nabídky vyberte příkaz Deaktivovat službu (Make Service Inactive).

Podobně pokud na cestách používáte pouze Wi-Fi, může toto místo obsahovat *jen* připojení WiFi. Při každém přihlašování k síti tak ušetříte několik sekund, jelikož Mac nebude ztrácet čas vyhledáváním internetového připojení, které neexistuje.

Přepnutí mezi místy

Jakmile máte připravena různá místa, můžete mezi nimi přepínat. Použijte k tomu podnabídku → Umístění (Location), jak je znázorněno na obrázku 17.7. Po přepnutí je Mac automaticky nastaven tak, aby se přihlásil k síti způsobem, kterému dáváte přednost.

Tip: Pokud vlastníte přenosný počítač, vytvořte spojení zvané Offline. Z rozbalovací nabídky Zobrazit (Show) vyberete Nastavení síťových portů (Network Port Configurations) a v seznamu deaktivujete všechny způsoby připojení. Nyní máte přenosný počítač, který se nikdy nebude pokoušet o připojení k Internetu. Jde o období režimu pro letadlo (Airplane) na mobilním telefonu.

Sdílení Internetu (Internet Sharing)

Pokud máte kabelový modem nebo službu DSL, jste šťastný člověk. Máte vysokorychlostní a trvalé připojení. Škoda jen, že si takovýto luxus můžete užívat pouze na jediném počítači v kanceláři nebo v domácnosti.

Ale ve skutečnosti to tak být nemusí. Existují dva způsoby, jak zařídit, abyste si vysokorychlostní připojení mohli vychutnávat na všech Macích (a počítačích) na síti.

- **Pořídte si směrovač (router).** *Směrovač* neboli *router* je zařízení, které stojí asi 50 dolarů. Připojuje se přímo ke kabelovému modemu nebo modemu DSL. Většinou má několik internetových konektorů, takže můžete připojit několik Maců, počítačů, případně bezdrátových základen. Směrovač navíc poskytuje výborné zabezpečení. Slouží jako firewall a chrání vás před návštěvami neznámých internetových hackerů.
- **Použijte Sdílení Internetu (Internet Sharing).** Sdílení Internetu v systému Mac OS X je softwarovou verzí směrovače. Šíří internetový signál do všech počítačů v síti. Na rozdíl od směrovače je zdarma. Stačí, když jej spustíte na jediném Macu, na tom, který je připojen přímo k Internetu. Takovému počítači se říká *gateway* (brána).

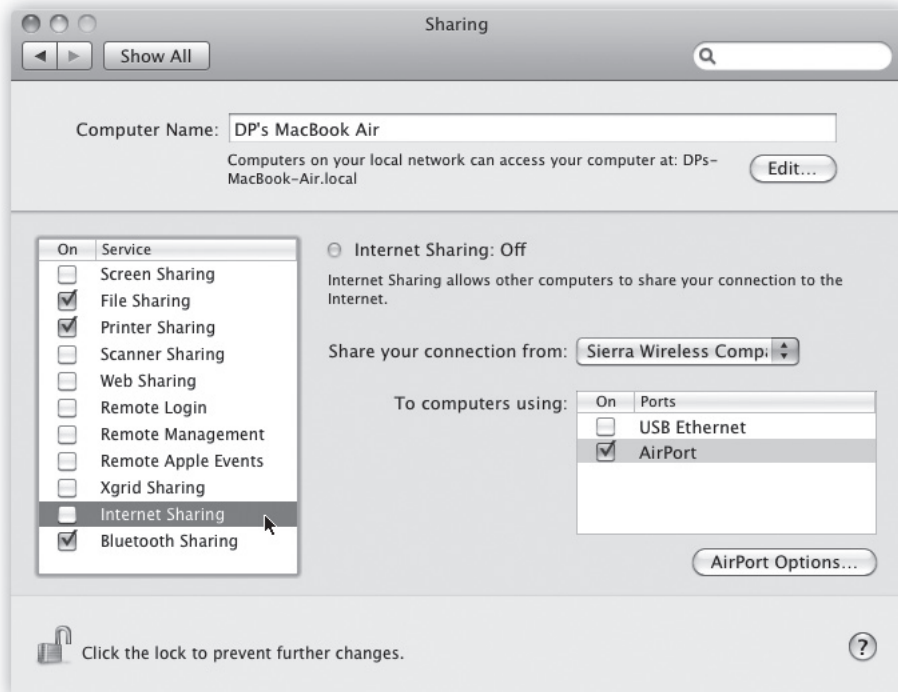
Je tu však jeden háček. Pokud je tento počítač vypnut nebo v režimu spánku, nemohou se ostatní počítače připojit k Internetu.

Většina lidí používá funkci sdílení Internetu ke sdílení širokopásmového připojení například pomocí kabelového modemu nebo modemu DSL. Ale tato funkce se hodí i jindy. Například tehdy, když máte bezdrátový modem a chcete sdílet signál Wi-Fi s dětmi, které sedí v autě na zadních sedadlech a dožadují se připojení k Internetu pomocí iPod Touch. Když spolucestující v kupé potřebuje zkontrolovat elektronickou poštu, můžete sdílet připojení k Internetu realizované prostřednictvím mobilního telefonu (tethering) a bezdrátového připojení (Bluetooth).

Jediným požadavkem je, aby Mac připojený k Internetu měl nějaký *jiný* druh připojení (Ethernet, WiFi, Bluetooth nebo FireWire) k Macům, jež budou Internetové připojení sdílet.

Zapnutí sdílení Internetu (Internet Sharing)

Na počítači gateway, který je připojen přímo k Internetu, zapněte sdílení Internetu. Otevřete panel Sdílení (Sharing) v Předvolbách systému (System Preferences). Jak je znázorněno na obrázku 17.9, klepněte na položku Sdílení Internetu (Internet Sharing), ale příslušné políčko zatím nezaškrtněte.

Obrázek 17.9: Bingo! Spolu se svým přítelem jste právě ušetřili peníze. V tomto příkladu se připojuje Mac k Internetu pomocí bezdrátového modemu USB (Sierra). Ale nyní jde o sdílení tohoto připojení s ostatními Macy pomocí technologie AirPort. Ostatní Macy se mohou rovněž připojit k Internetu, i když nejsou k modemu USB připojeni přímo.

Než to uděláte, je potřeba pro Mac připojený přímo k Internetu (gateway) určit způsob, jakým je připojen k Internetu, a také způsob, jakým je připojen k ostatním Macům v síti:

- **Sdílet připojení z (Share your connection from).** Pomocí této rozbalovací nabídky určíte, jaký způsob připojení k Internetu používá *Mac* – *gateway*, zda vestavěný Ethernet, WiFi, bezdrátový modem, nebo profil Bluetooth DUN (DUN je zkratkou pro dial-up networking, připojení pomocí sestaveného spojení). V posledním případě jde o navázané (tethering) bezdrátové připojení pomocí technologie Bluetooth a sestaveného spojení.

Poznámka: Anglické „dial-up connection“ se do češtiny někdy překládá jako „komutované spojení“ případně „vytáčené spojení“ a používá se ve spojitosti s připojením pomocí komutovaných linek, kdy modem vytáčí číslo. Ve skutečnosti má však tento termín širší význam. Zahnuje všechna sestavená spojení, ať už jde o spojení komutovaná, či nikoli. Příklad Bluetooth DUN je příkladem bezdrátového sestaveného spojení, které nepotřebuje fyzické komutované linky.

- **Počítačům používajícím (To computers using).** Zaškrtnutím těchto políček určíte, jakým způsobem bude Mac – gateway vysílat internetový signál ostatním počítačům.

(Musí se jednat o *odlišný* síťový kanál. Není možné přijímat signál například pomocí WiFi a potom jej vysílat opět pomocí WiFi.)

Poznámka: Druh internetového připojení vybraný na panelu Síť (Network) v Předvolbách systému (System Preferences) určuje, jaká zaškrťávací políčka se zde zobrazí. Pokud Mac – gateway nemá například systém WiFi nebo je tento v aktuálním nastavení vypnut, volba WiFi se nezobrazí.

Nyní navštivte všechny ostatní Macy v této síti. Otevřete panel Síť (Network) v Předvolbách systému (System Preferences). Zvolte formu připojení, kterou jste vybrali v předchozím textu v kroku 2: WiFi, Ethernet (Built-In Ethernet) nebo FireWire. Klepněte na tlačítko Použít (Apply).

Pokud Mac – gateway vysílá pomocí WiFi, což je zdaleka nejčastější využití této funkčnosti, je potřeba provést ještě jeden krok. V meníčku se zobrazí nový „zvláštní“ přístupový bod, který tam předtím nebyl. Nese název Macu – gatewaye, například „Janin MacBook Air“. Chcete-li se připojit k Internetu pomocí tohoto „propůjčeného“ připojení, zvolte tento přístupový bod.

Dokud je Mac – gateway zapnut a připojen k Internetu, jak tento, tak i všechny ostatní počítače včetně počítačů PC mají souběžně rychlý přístup na Internet. Vytvořili jste *softwarovou* základnu (base station). Mac samotný nyní přenáší internetové signály jak směrem k ostatním počítačům WiFi, které jsou v dosahu, tak i směrem od nich.

PRO POKROČILÉ

Sdílení Internetu (Internet Sharing) jako most

Obvykle je volba Sdílení Internetu (Internet Sharing) zapnuta pouze na jednom Macu. Je to ten, který je připojen přímo k Internetu.

Někdy však můžete chtít, aby měl i další Mac sdílení zapnuto. Tehdy chcete *přemostit* dvě sítě (vytvořit tzv. bridge).

Podívejte se na propojení na obrázku. Ve skutečnosti jsou tam dvě sítě, jedna využívá WiFi a druhá je připojena k ethernetovému hubu.

Pokud se zachováte chytře, budou se všechny Macy moci připojit k Internetu prostřednictvím jediného internetového připojení současně.

Nastavte Mac – gateway tak, aby sloužil jako základna WiFi, přesně podle návodu na těchto stránkách.

Začněte nastavovat přemostující Mac (tzv. bridge) tak, jak byste nastavovali další Macy s WiFi, kdy WiFi je vybrán jako hlavní způsob připojení. Na panelu Síť (Network) zapněte volbu Pomocí DHCP (Using DHCP).

Potom otevřete panel Sharing (Sdílení) přemostujícího Macu. Zapněte Sdílení Internetu (Internet Sharing), ale tentokrát pro položku S počítači používajícími (To computers using) zvolte volbu Vestavěný Ethernet (Built-in Ethernet).

Přemostující Mac je nyní zapojen v obou sítích. Pomocí WiFi se připojuje jako most k počítači gateway a k Internetu. Pomocí svého ethernetového připojení sdílí toto štěstí s Macy vesvém okolí, které jsou vzájemně propojeny pomocí klasické „pevné“ sítě.

Tip: Nyní když víte, jak se může bezdrátový Mac přizpůsobit na pevném internetovém připojení jiného Macu, můžete rovněž umožnit pevně připojenému Macu sdílet bezdrátové připojení k Internetu. Představte si například situaci, kdy jste spolu s kamarádem v hotelové hale a každý máte přenosný počítač. Vy jste zaplatil 13 dolarů za používání hotelové Wi-Fi sítě, a proto máte připojení k Internetu. Nastavíte-li Internet Sharing vhodným způsobem, může se váš kamarád připojit k vašemu Macu ethernetovým kabelem nebo dokonce kabelem FireWire a surfovat bez dalších poplatků souběžně s vámi.

iCloud

Služba iCloud firmy Apple, která byla spuštěna v říjnu roku 2011, má dlouhou a složitou historii.

Zrodila se v lednu roku 2000 na veletrhu Macworld Expo, kdy výkonný ředitel firmy Apple Steve Jobs sdělil návštěvníkům, že jeho tým měl bouřlivou poradou na následující téma: Apple řídí *oba konce* spojení mezi Macem a webem firmy Apple, a v důsledku toho by měla být firma schopna vytvořit důmyslné nástroje, které využívají Internet. Byla by to odměna pro věrné fanoušky Macu. Téhož dne o něco později web firmy Apple nabídl sadu služeb zdarma s názvem iTools.

S touto americkou technologií se brzy roztrhl pytel.

V roce 2002 byly tyto služby přetvořeny do něčeho, co se jmenovalo .Mac, a museli jste za ně platit. V roce 2008 se jejich značka změnila na MobileMe a stále jste za ně museli platit (100 dolarů měsíčně).

Firma Apple se však tomuto produktu nepřestala věnovat a stále nebyla zcela spokojena, jakým způsobem realizuje „řízení obou konců spojení“. Proto na podzim roku 2011 byla stará sada služeb online nabídnuta znovu, a to pod názvem iCloud.

Co přináší iCould

Co je iCloud? Hlavně toto:

- **Synchronizační služba.** Udrží kalendář, adresář i dokumenty v aktualizovaném stavu a s identickým obsahem na všech vašich zařízeních, jako jsou Mac, PC, iPhone, iPad, iPod Touch. Tato funkce je podobná funkci MobileMe.
- **Úschovna online.** Cokoli zakoupíte od firmy Apple, hudební díla, televizní pořady, elektronické knihy i aplikace, vše je uschováno online. Takto jsou data kdykoli snadno dostupná. Například když si v online obchodě iTunes koupíte písničku nebo televizní pořad, objeví se automaticky na všech vašich i-zařízeních a počítačích. Vaše fotografie jsou rovněž uloženy online.
- **Zpět na můj Mac (Back to My Mac).** Tato funkce pro získání souborů z některého z vašich dalších Maců na Internetu není nová, ale zachovala se i ve službě iCloud. Bližší informace naleznete na straně 652.

- **Find my iPhone (Mac).** Tato funkce byla jednou z nejbáječnějších funkcí zařízení iPhone. Zjistí přesnou pozici vašeho zařízení iPhone nebo iPad na mapě. Jinými slovy, je to výborný pomocník při hledání ztraceného nebo ukradeného i-zařízení.

Pomocí dálkového ovládní můžete své ztracené zařízení přinutit, aby několik minut hlasitě zvonilo, a to i když v něm byl nastaven režim vibrací. Takovéto hledání je velice efektivní v případě, že telefon zapadl pod polštář na gauči. Pomocí dálkového ovládní můžete telefon v tísni dokonce smazat a tím zabránit tomu, aby se citlivé informace dostaly do nepovolných rukou.

Služba iCloud nabízí toto vše zdarma a nyní může najít také Mac. Třeba se vám zdá, že je to směšný nápad, jak často někam založíte počítač? Nezapomeňte ale, že 75 procent všech počítačů prodávaných firmou Apple jsou laptopy.

- **Automatické zálohování.** iCloud může zálohovat zařízení iPhone, iPad nebo iPod Touch, a to kompletně, automaticky a bezdrátově (pomocí WiFi, nikoli bezdrátovým modemem). Zálohování probíhá rychle, protože iCloud zálohuje pouze změněná data.

Obrázek 17.10: Chcete-li přepnout mezi funkcemi služby iCloud, klepněte na tlačítko ☁, které se pro každou funkci zobrazí v levém horním rohu obrazovky (jako je to v případě kalendáře zachyceného v horní části). Nabídnou se ikony hlavních webových funkcí služby iCloud: email, adresář, kalendář, Find My iPhone (Mac, iPad, iPhone Touch) a iWork.

Nastavení nového i-zařízení nebo obnovení zařízení již existujícího je úkolem pohádkově snadným. Stačí, když v dosahu přístupového bodu WiFi zadáte v asistentovi nastavení Apple ID a heslo (asistent se nabídne po zapnutí zařízení). Jako mávnutím kouzelného proutku je zařízení naplněno stejným obsahem jako kdysi.

Poznámka: Tedy skoro stejným obsahem. Získáte zpět vše, co jste zakoupili od Applu (hudbu, aplikace, knihy), dále fotografie a videa v aplikaci Camera Roll (Filmový pás), nastavení včetně vrstev vaší domovské obrazovky, textové zprávy a tóny vyzvánění. Mail a vše ostatní, co přišlo do vašeho zařízení z počítače (jako hudba z iTunes nebo fotografie z iPhoto), je potřeba znova nahrát.

Většina z nich je založena na centrálním webu www.icloud.com (obrázek 17.10).

Co iCloud odstraňuje

iCloud je v mnoha směrech něco jako MobileMe verze Plus, ovšem někdy také připomíná MobileMe verze Minus. Některé funkce MobileMe změny nepřežily, jako například tyto:

- **iWeb.** Půvab tohoto programu pro návrh webových stránek spočíval v tom, že jste jediným klepnutím mohli publikovat práci na skutečný web; vaše stránky byly „hostovány“ webem MobileMe.

Tip: Jako náhradní službu lze použít www.weebly.com, která velice usnadňuje návrh webu. Pokud ve spodní části obrazovky sнесete malou textovou reklamu, hostuje tato služba váš web zdarma. (Chcete-li se reklamy zbavit a získat funkce navíc, můžete si připlatit.)

- **iDisk.** Tento šikovný „virtuální pevný disk v oblacích“ se výborně hodil k přenosu dat mezi počítači. Nyní je pryč, i když nová funkce Documents je mu do určité míry podobná.

Tip: Ještě stále je k dispozici mnoho aplikací, které ačkoli nejsou tak dobře integrovány do systému Mac OS X, podobají se službě iDisk. Například Dropbox nebo SugarSync umožňují vytvořit složky Finderu, které se chovají přesně jako iDisk. Můžete je zobrazit a synchronizovat na jakémkoli počítači nebo zařízení iPhonem či iPadem. Jsou zdarma do 2 GB (Dropbox) nebo do 5 GB (SugarSync).

- **Fotogalerie (Photo Gallery).** Online galerie firmy Apple byly bez reklam a báječně se hodily k nádhernému prezentování digitálních obrázků zbožňujícím fanouškům. Nyní jsou pryč (galerie, nikoli fanoušci).

Tip: Existuje mnoho podobných aplikací jako například www.picassa.com nebo www.flickr.com. Některé z nich včetně webu Flickr, podobně jako tomu bylo u Fotogalerie, nabízí přímé publikování alb z aplikace iPhoto. A samozřejmě je zde také Facebook.

- **Dokumenty a synchronizace dat.** iCloud synchronizuje data důležitých aplikací (například kalendář, adresář, e-mail nebo záložky) mezi různými zařízeními. Ovšem služba MobileMe synchronizovala i některá data, která iCloud nesynchronizuje, a sice pomůcky Dashboardu, prvky Docku, Svazek klíčů nebo všechny nástrahy e-mailových účtů jako nastavení, podpisy, pravidla nebo předvolby.

PRO ZAČÁTEČNÍKY**Cena bezplatného**

Bezplatný účet služby iCloud poskytuje úložiště online o velikosti 5 GB. Zdá se, že to není mnoho, zvláště pokud uvážíte, jak velké jsou některé hudební soubory, videosoubory nebo soubory s obrázky.

Naštěstí se však do této velikosti nepočítá nic, co koupíte od Applu, jako hudba, aplikace, knihy nebo televizní pořady. Nepočítají se ani fotografie ve Photo Stream.

Co tedy zbyde? Jen e-maily, nastavení, dokumenty a fotografie pořízené zařízeními iPhone, iPad nebo iPod Touch. Toto vše obvykle nezabere mnoho místa.

Nestačí-li vám 5GB, můžete samozřejmě své úložiště rozšířit za 2 dolary za gigabyte ročně. To znamená, že za 10, 20 nebo 50 gigabytů zaplatíte navíc 20, 40 nebo 100 dolarů ročně. Úložiště můžete zvětšit přímo z i-zařízení nebo počítače.

Poznámka: Máte-li účet MobileMe, můžete si jej užívat zdarma až do 30. června 2012. V ten den se navždy ztratí. Váš kalendář, e-mail a adresář bude automaticky zkonvertován do formátu pro iCloud. Ale vaše stránky iWeb, všechny obsah disku iDisk a všechny vaše fotogalerie zmizí. Zbývá jen poděkovat a rozloučit se s nimi.

Od MobileMe ke službě iCloud

Používáte-li MobileMe, přechod na iCloud vyžaduje několik kroků, které jsou naštěstí z velké části automatizovány. Stačí, když budete na obrazovkách, jež budou následovat jedna za druhou, klepat na tlačítka OK, Ano a podobně. Vše začíná klepnutím na tlačítko Přenést do iCloud (Move to iCloud), které se nabídne krátce po zapnutí Macu.

iCloud má však určité požadavky. Na vašem Macu musí být operační systém Mac OS X 10.7.2 nebo novější, k tomu jsou potřeba aktualizované verze aplikací iPhoto a iTunes. V zařízeních iPod, iPad nebo iPod Touch je potřeba mít iOS 5 nebo novější. Máte-li PC, musí mít Windows Vista nebo novější, Outlook 2007 nebo novější a panel iCloud Control Panel od Applu, který je zdarma. V průběhu konverze budete potřebovat připojení k Internetu.

Až bude vše hotovo, zjistíte, že v Předvolbách systému (System Preferences) je stále přítomen panel MobileMe, ale funkční je pouze záložka iDisk (a to pouze do konce června 2012). Na ostatních záložkách se zobrazí sdělení Váš účet MobileMe byla aktualizován pro službu iCloud (Your MobileMe account has been upgraded to iCloud).

Spuštění služby iCloud

Ať již jste upgradovali z MobileMe nebo začínáte od začátku, vaše dobrodružství se službou iCloud začíná v Předvolbách systému (System Preferences). Klepněte na ikonu iCloud a zadejte své Apple ID a heslo (blíže na straně ***377***). Klepněte na tlačítko Přihlásit se (Sign In).

Nyní vám panel předvoleb nabídne dvě nejdůležitější funkce služby iCloud:

- **Používat iCloud pro kontakty, kalendáře a záložky (Use iCloud for contacts, calendars, and bookmarks).** Toto je nejdůležitější funkce služby iCloud a jen těžko si lze představit, že byste ji chtěli vypnout. Ale pokud se chcete stát kacířem, uděláte to pomocí tohoto přepínače.
- **Používat funkci Hledat můj Mac (Use Find My Mac).** Toto je funkce pro nalezení ztraceného laptopu na mapě, o které jsme se již v této kapitole zmínili. Klepněte na tlačítko Další (Next) a potvrďte, že opravdu chcete použít funkci Find My Mac.

Nakonec se propracujete k obrazovce, která se od této chvíle bude zobrazovat vždy po otevření panelu služby iCloud v Předvolbách systému (System Preferences). Panel je znázorněn na obrázku 17.11.

Obrázek 17.11: Řídicí centrum funkcí služby iCloud. Téměř totožný panel najdete také na svých zařízeních iPhone, iPad nebo iPod Touch (Předvolby systému → iCloud, Settings → iCloud).

Nyní se vydáme na okružní cestu po různých funkcích služby iCloud.

iCloud Sync

Mnoho uživatelů tato funkce okamžitě dostane. Web *me.com*, který se chová jako hlavní řídicí centrum, může synchronizovat četné Macy, počítače s Windows a zařízení iPhone, iPad či iPod Touch. Toto má dva obrovské významy. Je to velice pohodlné, protože máte všechna data na všech svých zařízeních, a současně je to bezpečné, protože data jsou duplikována a máte tedy jejich zálohu.

Funkce funguje tak, že uchovává řídicí kopie dat, e-mailů, poznámek, kontaktů, kalendářů, webových záložek nebo dokumentů – a to vše na webu. (Produktový manažer by řekl, že je uchovává „v oblaku“.)

Kdykoli Mac, počítač PC nebo i-zařízení připojíte k Internetu, připojí se tyto k „mateřské lodi“ a aktualizují se. Upravíte-li adresu na zařízení iPhone, krátce nato najdete tutéž změnu v Adresáři na Macu a v aplikaci Outlook na počítači PC. Odešlete-li e-mail z počítače PC v práci, najdete jej ve složce odeslané pošty i doma na Macu. Přidáte-li někde webovou záložku, budete ji mít všude jinde. Opravíte-li tabulku v aplikaci Numbers na tabletu iPad, najdete stejná čísla i na Macu.

Ve skutečnosti je ještě jedno místo, kde můžete pracovat se svými daty, a tím je web. Na webu www.icloud.com se můžete přihlásit k webovým klonům aplikací iCal, Adresář (Address Book), Mail a iWork.

Pokud chcete nastavit synchronizaci, otevřete panel Předvolby systému → iCloud (System Preferences → iCloud). Zaškrtněte políčka těch položek, které mají být synchronizovány:

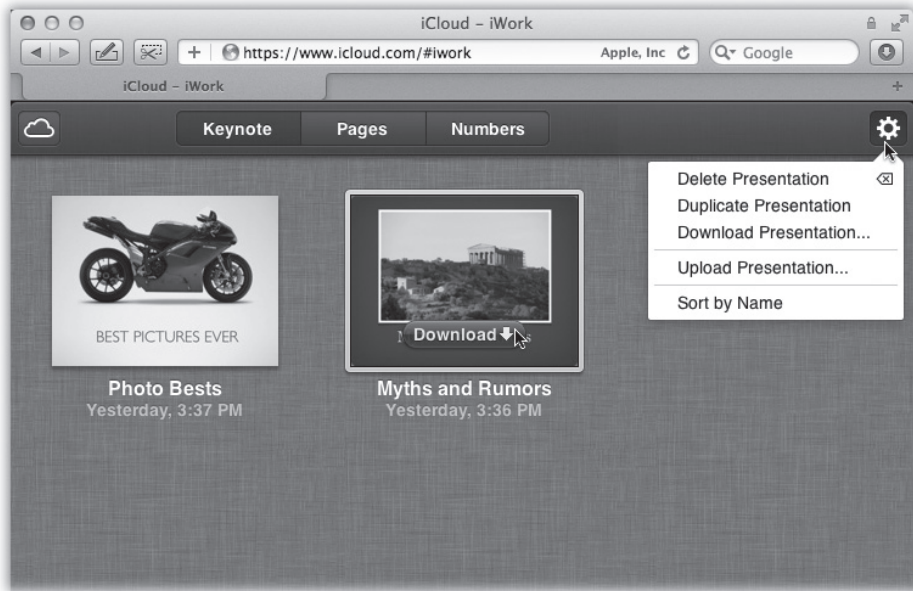
- **Pošta a Poznámky (Mail & Notes).** Pošta (Mail) zahrnuje e-mailové zprávy a nastavení i předvolby vašeho účtu v programu Mail operačního systému Mac OS X. Poznámky (Notes) se vztahuje k poznámkám, které zadáte pomocí funkce Poznámky (Notes) programu Mail (blíže popsáno v kapitole 18). Je velmi příjemné, když si můžete udělat poznámku na jednom Macu, a později na ni být upozorněni na jiném Macu.
- **Kalendáře, Kontakty (Calendars, Contacts).** Tato volba je opravdu důležitá. Není nic nepříjemnějšího než zjištění, že v adresáři na domácím Macu chybí kontakt, který jste *určitě* zadávali, ale zadali jste jej na Macu v práci. Tato volba umožňuje synchronizovat všechny adresáře Macu a kalendáře iCal. Odstraníte-li telefonní číslo v práci, bude odstraněno i na vašem Macu doma. Vložíte-li si schůzku do iPhoneu, bude váš kalendář aktualizován i všude jinde.
- **Záložky (Bookmarks).** Rozhodnete-li se vytvořit na laptopu záložku pro určitou webovou stránku, kterou považujete za důležitou, proč by se tato záložka nemohla objevit také na vašem Macu doma, na iPhoneu a na počítači PC v práci? Tato funkce synchronizuje rovněž Reading List prohlížeče Safari.
- **Fotostream (Photo Stream).** Více informací naleznete na následujících stránkách.
- **Dokumenty a Data (Documents & Data).** Některé programy jsou k dispozici pro více než jedno zařízení, například u rodiny iWork pro Numbers, Pages a Keynote. Tyto programy jsou ve verzích pro Mac, iPhone, iPod Touch i iPad.

Toto je báječná situace. Pokud vytvoříte nebo upravíte dokument na *určitém* druhu zařízení, můžete s úžasem pozorovat, jak jej služba iCloud automaticky synchronizuje se souborem na všech *ostatních* zařízeních.

Pokud spustíte některý z programů iWork na i-zařízení, nabídne úvodní obrazovka dvě tlačítka. První tlačítko, Later (Později), má význam „nyní se nepřipojit ke službě iCloud“. Druhé tlačítko je Use iCloud (Použít iCloud), jehož funkcí je zkopírovat práci bezdrátově na web iCloud, takže k němu budou mít přístup i ostatní vaše zařízení.

Od tohoto okamžiku nemusíte dělat nic zvláštního. Všechny vytvořené či upravené dokumenty se automaticky objeví i na ostatních zařízeních připojených prostřednictvím služby iCloud. Máte-li iWork pro Mac, dokumenty budou automaticky synchronizová-

ny pomocí služby iCloud, pokud jste zapnuli příslušné políčko v Předvolbách systému (System Preferences).

Obrázek 17.12: Chcete-li se podívat, jaké dokumenty uložily online vaše i-zařízení, přihlaste se k webu icloud.com. Je-li potřeba, klepněte na ikonu ☁ a přepněte do režimu iWork.

Chcete-li stáhnout některý ze souborů vytvořených na přenosném zařízení, ukažte na jeho ikonu a klepněte na možnost Stáhnout (Download). Chcete-li stáhnout soubory z Macu do přenosného zařízení, přetáhněte soubory z Finderu do tohoto okna, nebo z nabídky ⚙ zvolte příkaz Nahrát na web (Upload).

Na vašem počítači však synchronizace neprobíhá zcela automaticky. Je potřeba, abyste soubory aplikací Keynote, Numbers a Pages stáhli ze zařízení do Maca pomocí webu iCloud.com (nebo je na tento web uložili). Situace je znázorněna na obrázku 17.12.

- **Zpět na můj Mac (Back to My Mac).** Více informací naleznete na stránce ***562***.
- **Find My Mac.** Čtěte dál.

Chcete-li zapnout synchronizaci určitých prvků, zaškrtněte odpovídající políčka.

Poznámka: Jistě si všimnete, že zde nejsou zaškrťovací políčka pro synchronizaci dat zakoupených od Applu, jako jsou knížky, videa, aplikace či hudba. Tato data jsou spíše uložena než synchronizována. Kdykoli si je můžete stáhnout do jakéhokoli zařízení.

Po první synchronizaci s prvním zařízením můžete zaškrtnout také políčka na ostatních počítačích či zařízeních, takže i tato se budou podílet na velkém experimentu sdílení dat.

Fotostream (Photo Stream)

Když do vašeho života vstoupí nová fotografie, ať už ji pořídíte pomocí i-zařízení nebo nahrajete do počítače, bude tato fotografie přidána do nástroje Photo Stream. Jinými slovy, automaticky se objeví na *ostatních* vašich zařízeních, které používají službu iCloud. Fotografie najdete zde:

- **iPhone, iPad, iPod Touch.** Otevřete aplikaci Photos (Fotografie). Tady to je, nová položka nazvaná Photo Stream. Zobrazí posledních 1000 fotografií, které jste pořídili kterýmkoli *jiným* i-zařízením nebo které jste importovali do počítače ze skeneru či digitálního fotoaparátu.

Obrázek 17.13: Vlevo: Páni, podívejte, toto jsou obrázky, které jste importovali do domácího Maca. Jak se dostaly do iPhoneu? Pomocí služby iCloud!

Uprostřed: Chcete-li některou z fotografií vysvobodit z pravidla 1000 obrázků, otevřete ji. Potom klepněte na tlačítko .

Vpravo: Nakonec obrázek uložte klepnutím na příkaz Uložit do aplikace Camera Roll (Save to Camera Roll). Takto získáte trvalou kopii obrázku (i kdyby v budoucnu zmizel z nástroje Photo Stream a byl tam nahrazen 1001. novým obrázkem).

Apple si uvědomuje, že i-zařízení ani zdaleka nemá k dispozici tolik paměti jako Mac nebo PC; žádný iPad s úložištěm 750GB zatím ještě nekoupíte. To je důvod, proč Photo Stream na i-zařízeních obsahuje pouze posledních 1000 fotografií. (Je zde ještě jedno omezení, a sice servery iCloud uchovávají fotografie pouze 30 dní. Má-li být vaše zařízení v souladu s Photo Stream, je potřeba připojit jej online alespoň jednou měsíčně.)

Když fotografie dorazí, můžete ji uložit do aplikace Camera Roll, kde je uložena trvale (znázorněno na obrázku 17.13).

Poznámka: Photo Stream je tou funkcí služby iCloud, která není synchronizována prostřednictvím mobilních sítí. Odesílá fotografie pouze tehdy, když jste v blízkosti přístupového bodu WiFi nebo připojeni pomocí pevné sítě.

- **Na Macu nebo PC.** V aplikaci iPhoto (Mac) se Photo Stream objevuje v novém albu nazvaném – jak jinak – Photo Stream. Na počítači s Windows budete mít ve své složce Obrázky (Pictures) složku Photo Stream.

S omezeními 30 dní ani 1000 fotografií si nemusíte dělat starosti. Jakmile se sem jednou obrázky dostanou, zůstanou zde, dokud jej nesmažete.

Toto je svým způsobem jedna z nejužitečnějších funkcí v celém světě iCloud. Znamená totiž, že kvůli tomu, abyste dostali obrázky do počítače, není potřeba synchronizovat iPhone pomocí USB kabelu. Vše se odehrává automaticky a bezdrátově, pomocí WiFi.

- **Apple TV.** Při prohlížení obrázků na Apple TV se zde objeví nové album nazvané Photo Stream. Tady čeká, abyste jej mohli promítnout na velkou plazmovou obrazovku.

Pokud jste zařízení, software na zpracování fotografií nebo Apple TV zakoupili předtím, než se na scéně objevila služba iCloud, bude pro ně pochopitelně potřeba přidat funkci Photo Stream pomocí softwarové aktualizace.

Najdi můj Mac, iPhone (Find My Mac, iPhone)

Zapomněli jste si někde iPhone? Ukradli vám laptop? Schoval vám zase ten rošťák iPad?

Nyní můžete pomocí webu iCloud.com zjistit, kde se váš Mac, iPhone či iPad nachází. Můžete jej dokonce přimět, aby 2 minuty hlasitě pípal, takže budete mít dost času, abyste jej našli pod polštáři na gauči nebo v kapse kalhot. Chybí-li vám iPad nebo iPhone, můžete z něj vyloučit pípání, i kdyby bylo vypnuto vyzvánění; telefon může být dokonce i v režimu spánku. Můžete rovněž zařídit, aby se na displeji zobrazila zpráva; pokud jste zařízení zapomněli v taxíku nebo v restauraci, máte možnost požádat tímto způsobem o jeho vrácení. Kdyby nic jiného, máte alespoň nějakou šanci, že své ztracené zařízení získáte zpět.

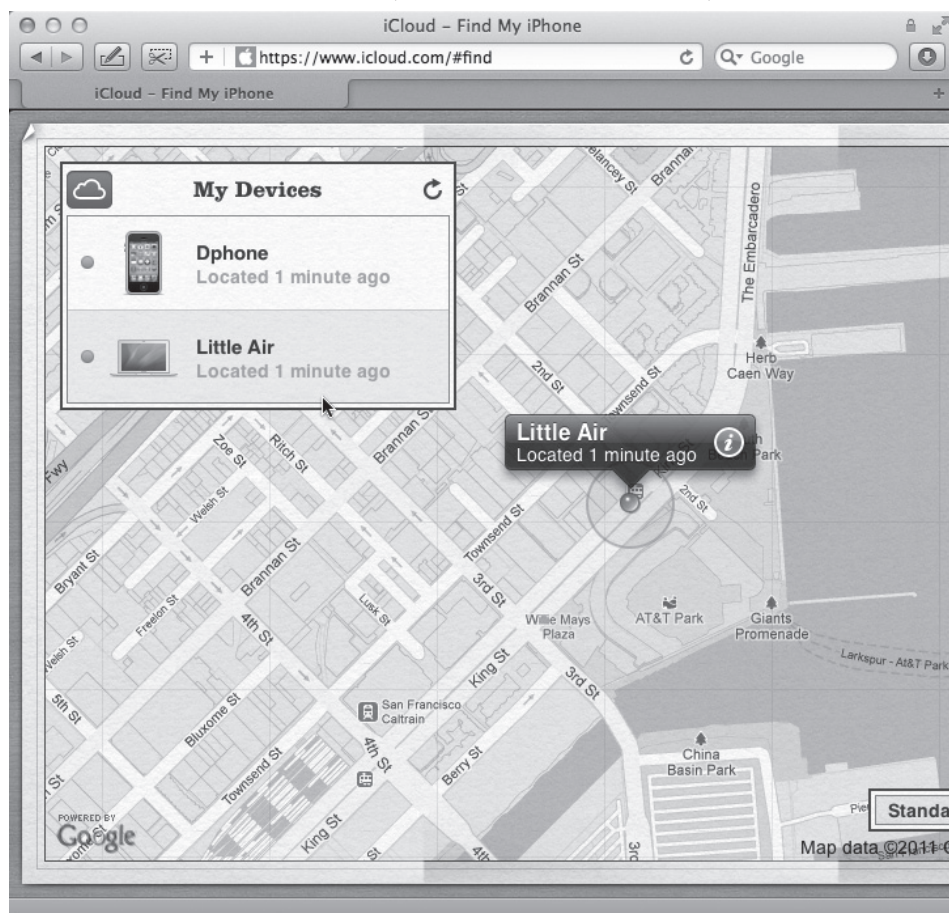
(Toto platí, *pokud je zařízení online a jestliže jste zapnuli funkci Najdi můj Mac (Find My Mac) na panelu iCloud v Předvolbách systému (System Preferences).*)

Najde-li váš telefon poctivá osoba, nejspíš vám jej vrátí. Ale co když jej najde chamtivec, který si řekne: „Hurá, mám iPhone zadarmo!“ Zkuste jej bombardovat bezpočtem zpráv, třeba vám telefon nakonec našťavaně vrátí. Pokud nevrátí, můžete své zařízení zamknout pomocí hesla (ano, použijete k tomu dálkové ovládání), nebo využít báječnou funkci poslední záchrany, vzdálené smazání (Remote Wipe). To znamená, že *pomocí dálkového ovládání můžete svá data odkudkoli smazat*. Zloděj nebude moci dělat vůbec nic, pouze nečinně přihlížet, jak se

telefon, tablet či Mac sám od sebe maže, až dokud zůstane naprosto čistý. (Získáte-li potom svůj telefon zpět, stačí je synchronizovat s iTunes a je vymalováno! Vše je zpět v telefonu – tedy alespoň vše od poslední synchronizace.)

Chcete-li nastavit Maca tak, abyste jej mohli vzdáleně vyhledat, otevřete panel Předvolby systému → iCloud (System Preferences → iCloud). Zkontrolujte, zda je zaškrtnuto políčko Find My Mac, případně jej zaškrtnete. To je vše.

Pokud se v budoucnu stane to nejhorší a svého Maca nemůžete najít, otevřete na jakémkoli počítači web www.icloud.com. Přihlaste se se svým jménem Apple a heslem. Klepněte na ikonu ☁ vlevo nahoře. V seznamu funkcí služby iCloud klepněte na příkaz Find My iPhone. Firma Apple si chce být jista, že jste to *opravdu* vy, kdo si hraje s nastavením účtu, proto budete znova požádáni o heslo. Nakonec na panelu vlevo klepněte na název svého Macu. Web se ihned aktualizuje a zobrazí mapu, na které bude vyznačena současná pozice Macu nebo zařízení iPhone, iPod či iPad Touch (znázorněno na obrázku 17.14).

Obrázek 17.14: Proces nalezení stávající pozice může trvat několik minut. Mapu můžete přiblížit nebo vzdálit. Klepnete-li na možnost Satelitní (Satellite), zobrazí se pohled na oblast shora. Klepnete-li na možnost Hybridní (Hybrid), na obrázku se zobrazí i vrstva názvů ulic.

Poznámka: Jsou-li Mac či i-zařízení offline nebo zcela vypnuta, jejich stávající pozici nezískáte. Je-li Mac v režimu spánku, nenajdete jej, na rozdíl od i-zařízení, která v režimu spánku najít můžete.

Nestačí-li vám znát pouze *polohu* svého zařízení, klepněte na malý připínáček reprezentující toto zařízení a zkuste některé z následujících tlačítek:

- **Zobrazit zprávu nebo přehrát zvuk (Display Message or Play Sound).** Klepněte na toto tlačítko, zadejte zprávu a klepněte na tlačítko Odeslat (Send). Zadaná zpráva se ihned zobrazí na obrazovce Macu, a to bez ohledu na to, kde se Mac nachází a jaká aplikace na něm právě běží. Osoba pracující na Macu nemůže tuto zprávu přehlédnout, a aniž ji odmítne, nemůže pokračovat.

Když to vše odezní, odešle Mac potvrzení e-mailem na vaši adresu @me.com.

- **Zámek (Lock).** Co když máte-li obavy o zabezpečení informací na Macu, ale nechcete všechno smazat? Co když chcete jen prohodit přes něj jemný závoj běžného zabezpečení? Není nic snazšího, zamkněte jej pomocí dálkového ovládání. Tlačítko Zámek (Lock) vám umožní vytvořit čtyřmístný kód, který bude mít přednost před kódem, jenž už v telefonu byl (byl-li nějaký). Bez něj se onen nemravný darebák do vašeho telefonu nedostane (pokud tedy telefon nesmaže).

- **Vzdálené smazání (Remote Wip).** Toto je poslední zoufalá možnost zabezpečení, kdy vám nejde ani tak o samotný telefon, jako o soukromá data v něm uložená. Klepněte na toto tlačítko, potvrďte okno s varováním o katastrofě a klepněte na Smazat všechna data (Erase All Data). Pomocí dálkového ovládání jste právě smazali vše na svém Macu, ať se nachází kdekoli. (Pokud se k vám jednou vrátí, můžete data obnovit ze zálohy Time Machine.)

Jakmile jednou vše smažete, není již možné Maca najít ani mu odeslat zprávu pomocí funkce Find My Mac.

E-mail

Společnost Apple nabízí e-mailovou adresu jako součást účtu iCloud. Vy ale již svůj účet jistě máte, tak proč byste měli používat jiný? Prvním důvodem je jednoduchost adresy: *VašeJméno@me.com*.

Druhým důvodem, že adresy jsou integrovány do programu Mail systému Mac OS X (jak si ukážeme v následující kapitole). A nakonec, e-maily pro tuto adresu si můžete prostřednictvím webu iCloud.com přečíst na kterémkoli počítači nebo na zařízeních iPhone, iPad či iPod Touch kdekoli na světě.

Aby byl život ještě příjemnější, je tato e-mailová schránka kompletně synchronizována. Smažete-li zprávu na jednom i-zařízení, najdete ji ve složce pro odstraněnou poštu i na jiném zařízení. Pošlete-li zprávu z iPadu, najdete ji ve složce pro odeslané zprávy i na Macu. A tak dál...

PRO ZAČÁTEČNÍKY

iTunes a služba iCloud

Cokoli jste si koupili v hudební prodejně iTunes můžete nyní přehrávat na všech svých zařízeních od Applu. Dostali jste to.

Mnoho lidí má však ve svých hudebních sbírkách hudbu, která *nepochází* z prodejny iTunes. Mohou to být ripovaná CDčka, hudba od „kamarádů“ a podobně. To je situace! Některé skladby máte jak na počítači, tak i ve všech přenosných zařízeních, jiné jsou připoutány pouze k domácímu počítači.

Pořídte si službu iTunes Match. Jde o službu firmy Apple, která vám za 25 dolarů ročně umožní uložit si online *celou* kolekci skladeb včetně těch, které *nepochází* od Applu.

Software iTunes analyzuje skladby ve vaší kolekci. Najde-li skladbu, která je k dispozici rovněž na iTunes, budete moci tuto skladbu přehrávat na kterémkoli zařízení, aniž byste museli svoji kopii poskytnout Applu. Apple v podstatě říká: „Naše kopie skladby je stejně dobrá jako ta vaše, takže budete vítáni k poslechu naší kopie na všech svých zařízeních.“

Ve skutečnosti bude kopie skladby od Applu velmi pravděpodobně *kvalitnější* než ta vaše. Kopii od Applu můžete přehrávat v kvalitě iTunes (256 Kbps), i kdyby byla kvalita té vaší nevalná.

Existuje-li ve vaší kolekci skladba, která není mezi 20 miliony nahrávkami Applu, můžete je Applu nahrát.

Výhody zaplacení ročního poplatku 25 dolarů jsou tyto: a) můžete poslouchat *všechny* skladby na všech počítačích, telefonech či tabletech, b) systém vyhledávání stejných skladeb vám ušetří celé hodiny či dny nahrávání, c) získáte vysokou audiokvalitu i pro méně kvalitní nahrávky.

Nevýhoda: platíte 25 dolarů ročně.

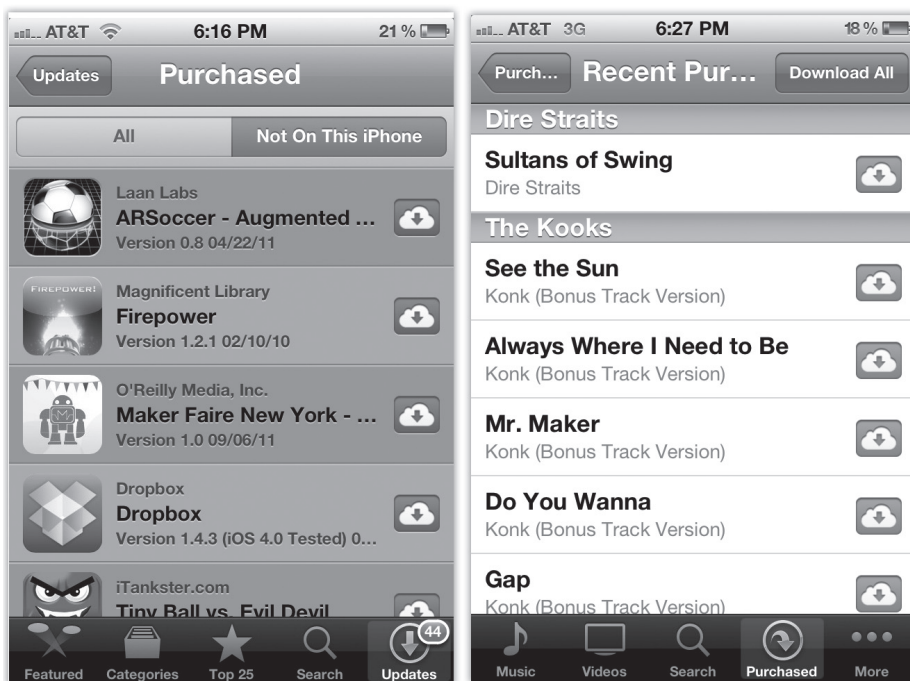
Knihy, hudba, aplikace, filmy: úschovna v oblacích

Jistě jste si všimli, že Apple se stal velkým prodejcem multimediálních souborů. Vlastní největší hudební prodejnu na světě. Má největší prodejnu aplikací jak pro počítače Mac tak pro i-zařízení. Prodává obrovské množství televizních pořadů a filmů. Jeho prodejna elektronických knížek iBooks sice ještě není Amazon.com, ale již mu supí za zády.

Když si zakoupíte skladby, filmy nebo knihy, máte možnost zkopírovat je zdarma do všech svých zařízení od Applu. Tak to bylo i v minulosti. Služba iCloud však tento proces automatizuje nebo mu alespoň dává formální podobu. Jakmile si něco koupíte, bude to přidáno do seznamu prvků, které můžete nahrát i do všech *ostatních* zařízení.

Zakoupené věci získáte následujícím způsobem:

- **iPhone, iPad, iPod Touch.** Otevřete aplikaci App Store (pro aplikace), program iBooks (pro knihy) nebo iTunes app (pro hudební skladby nebo televizní pořady; klepněte na požadovanou kategorii). Klepněte na Updates (Aktualizace). Klepněte na Purchased (Nákupy). Klepněte na Not on My iPhone (Není v mém zařízení iPhone, znázorněno na obrázku 17.15).

Obrázek 17.15: Cokoli jste od Applu koupili, ať již jsou to aplikace (vlevo), skladby (vpravo), televizní pořady nebo elektronické knihy, vše je v úschovně Applu vždy k dispozici a můžete to zdarma stáhnout do počítače Mac nebo i-zařízení. Chcete-li stáhnout určitý prvek do zařízení, které právě používáte, klepněte na tlačítko s oblakem a šipkou.

Tady jsou! Ano, zde najdete všechny položky zakoupené na *jiných* zařízeních pomocí stejného Apple ID. Chcete-li něco stáhnout do zařízení, *kteří právě používáte*, klepněte na odpovídající tlačítko s oblakem a šipkou. Klepnete-li na název alba, zobrazí se seznam jeho skladeb, z nějž můžete stáhnout pouze *některé* písničky.

Všechno toto klepání si můžete ušetřit. Otevřete Předvolby → Obchod (Settings → Store) a zapněte volby Automatická stahování (Automatic Downloads) pro hudbu (Music), aplikace (Apps) a knihy (Books). Od této chvíle kdykoli budete mít k dispozici WiFi, stáhnou se položky zakoupené na jiných zařízeních Apple do tohoto zařízení *automaticky* (na pozadí).

Poznámka: Záložky vytvořené v knize iBook jsou rovněž synchronizovány do všech ostatních zařízení. Cílem je, abyste mohli přečíst několik stránek knihy na iPhone u doktora v čekárně a později pokračovat ve čtení od stejné stránky na iPadu ve vlaku.

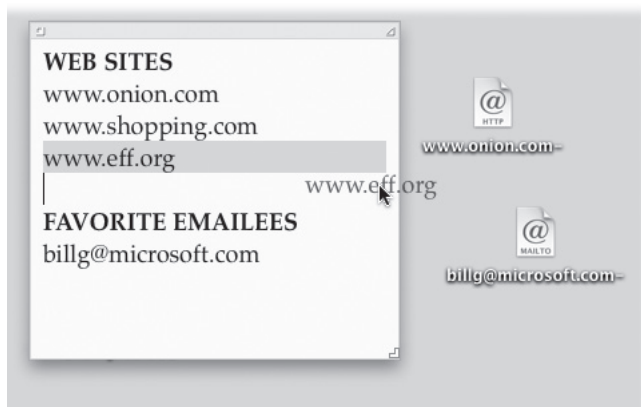
- **Mac nebo PC.** Otevřete program App Store (pro aplikace) nebo aplikaci iTunes (pro skladby, televizní pořady, knihy nebo filmy). Tady to je, pod záhlavím Store najdete individuální hlavičky pro zařízení, ze kterých jste nakupovali: Purchased on iPhone (Zakoupeno na iPhone), Purchased on Mom's iPad (Zakoupeno na mámině iPadu) a tak dále. Můžete rovněž klepnout na tlačítko Zakoupeno (Purchased), tím zobrazíte kompletní

seznam. Jsou zde všechny zakoupené položky, které můžete otevřít nebo v případě potřeby znovu stáhnout.

Tip: Chcete-li tyto kroky zautomatizovat, otevřete iTunes. Vyberte iTunes → Preferences → Obchod. V části Automatická stahování (Automatic downloads) zaškrtněte podle potřeby políčka Hudba (Music), Aplikace (Apps) nebo Knihy (Books). Klepněte na tlačítko OK.

Soubory internetových adres (Internet Location Files)

Soubor internetové adresy (Internet Location File, obrázek 17.16), někdy také soubor internetového místa, připomíná záložku pro celý systém (system-wide bookmark). Když na něj poklepete, otevře se ve webovém prohlížeči příslušná stránka, nebo e-mailový program vytvoří odchozí zprávu pro příslušného adresáta. Složku se soubory internetových adres oblíbených webových stránek můžete vložit do Docku. Totéž můžete udělat s adresami, na které často odesíláte e-maily. Když budete chtít přejít na určitou webovou stránku nebo odeslat e-mail určité osobě, ušetříte si jeden krok. Stačí zvolit odpovídající název ze seznamu složky v Docku. (Mimoходом, názvy můžete změnit.)

Obrázek 17.16: Chcete-li vytvořit soubor internetové adresy, přetáhněte zvýrazněnou adresu z programu jako TextEdit na pracovní plochu. I když webové a e-mailové adresy patří k nejoblíbenějším typům, můžete vytvořit i soubory adres diskuzních skupin (news://news.apple.com), FTP ploch (ftp://ftp.apple.com), serverů AppleShare (afp://at/Engineering:IL5 3rd Floor), a dokonce i webových stránek uložených na Macu (file://Macintosh HD/WebsiteStuff/home.html).

